

జ గ జ్యోతి

ప్రథమ సంపుటము

గ్రంథకర్త

హరికథాపితామహ

శ్రీమదజ్ఞానాదిభట్ల నారాయణదాసు గారు

ప్రకాశకులు

శ్రీమతి కర్రా శ్యామలాదేవి

2వ లైను శ్యామలావగర్

గుంటూరు-6

జానభారతీ ప్రచురణలు - 21

ద్వితీయముద్రణము

1000 ప్రతులు

మూల్యము రు ~~100~~ 100/-

ముద్రణ

పి రామకృష్ణమూర్తి

మేనేజింగ్ డైరెక్టర్

వెల్ కమ్ప్లెస్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ గుంటూరు-2 Phone 25081

This book is published
with the financial assist
ance of Tirumala Tirupati
Devasthanam under their
scheme "Aid to publish
religious books"

విషయానుక్రమణిక

మొదటి ప్రకాశము

- 1 పౌరుష దై వవిచారము
- 2 కృతాది యుగలక్షణనిరూపణము
- 3 కాలకర్మములు
- 4 జాగ్రదాద్యవస్థల నిరూపణము
- 5 సృష్టి క్రమము
- 6 ప్రకృతి-ఆత్మ
- 7 ఆత్మశక్తి
- 8 వర్ణాశ్రమధర్మములు
- 9 విద్యలు-కర్మలు
- 10 చార్వాకమతము
- 11 బృహస్పతి మతమునకు తప్ప వ్యాఖ్యానములు
- 12 దైవపౌరుష నిర్ణయము

రెండవ ప్రకాశము

- 13 దైవపౌరుష నిర్ణయము
- 14 వర్ణాశ్రమ వ్యవస్థ-గోత్రావళి
- 15 తత్త్వనిర్ణయము
- 16 వేదార్థము
- 17 స్మృత్యర్థము

18	అహం మమప్రత్యయము	119
19	మానవోన్నతి	123
20	దర్శనపరామర్శ	125
21	యజ్ఞము - పశుహింస	153
	హోమవిధులు కర్మభేదములు	155
22	మానవధర్మము	160
23	మలైమీకరిణము	165
24	జగన్నిర్ణయము	168
25	జనతాకృతి	174
26	ప్రపగతి	177
27	వైద్యజ్యోతిషావశ్యకత	189
28	శతందీర్ఘమాయాః	191

మూడవ ప్రకాశము

29	నికృష్టప్రత్యభిజ్ఞానము	193
30	సంస్కార కుంగ్రహదశ	197
31	బ్రతుకుఁ దెరువు	209
32	విశ్వహితకాంక్ష	213
33	మానవజీవనరహస్యము	216
34	యజ్ఞకర్మము	256
35	జగద్గురు ప్రశంస	251
36	మృశవాదనిరాదరణ	257
37	కాబ్దికక్రియాతత్త్వము	271
38	విశ్వమాంగశ్యబోధ	280

నాలుగవ ప్రకాశము

పేజీ నం

39	కాలగతి	284
40	ఉపవద్ధాథ	291
41	ఆరణ్యకములు	298
42	యజ్ఞసీక్ష	304
43	యగ్యరూపము	316
44	యజ్ఞపశువిచారణ	324
45	నూతనదృశ్యార్థము	327
46	వేదవిజ్ఞానము	335
47	దీక్షావివరణము	347
48	ప్రకృతిలీల	349
49	పరమభాగవతులు	356
50	ఋత్విగాచారము	358
51	వర్ణస్వస్థ	362
52	ప్రకృతి పరిణామము	363
53	శిక్ష	365
54	యాద్యశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ	369
55	లోకవ్యవహారము	373
56	నాదబ్రహ్మము	376
57	తరణోపాయము	378
58	కాల్పనిక జగత్తు	380
59	ఆత్మవాక్య ప్రమాణస్థితి	385
60	వ్యక్తావ్యక్త జగత్స్పృష్టి	387
61	సత్యవాక్సంయమము	394

62	స్వరవల్లరి	399
63	వాసుదేవ పరబ్రహ్మము	405
64	రసవిపాస	412
65	నాదబిందుకళ	419
66	కాలగణన	424
67	అక్షరమహత్త్వము	428
68	ధ్వని విశేషములు	434
69	వ్యాసపద నిర్వచనములు	442
70	అనిత్యకార్యరూపశబ్దబ్రహ్మము	443
71	భాషోత్పత్తి రహస్యము	444
72	వాగర్థవైఖరి	448
73	గీర్వాణ వాగ్మీల	450
74	కర్తవ్య జిజ్ఞాస	454
75	ధ్వనివర్ణ విభేదము	459
76	నాదబ్రహ్మోపాసనము	462
77	మంచిచెడ్డలు	471
78	సృతితత్వ నిరూపణము	474
79	చరణనేప	479
80	జగద్దితము	484

కృతజ్ఞత

బ్రహ్మశ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారు ఆట, పాట, మాటల మేటియని హరికథా పితామహుడని జగద్విరమే వారికి సంగీతములో నెట్టిప్రావీణ్యము కలదో, సాహిత్యములోఁ గూడ, అట్టి ప్రావీణ్యమే కలదని చాలమందికి తెలియదు కవి హృదయము కవియే యెఱుఁగనన్నట్లు, తిరువతి వేంకటేశ్వరకవులు నారాయణ దాసుగారిని గురించి యీ తీరుగా వర్ణించినారు

మ అల నారాయణుఁ డప్పు కృష్ణుఁ డయి గే, యమ్మందు సంతోషముం
గొలిపెంగాని కవిత్వమందఁ గొలుపన్, గొంతేనియు న్నోచుఁకొఁ
డల లోపమ్మును దీర్చుకొఁ దలఁచి కా , దా యిట్టియాపమ్మతో
నిల నారాయణదాస నామమున ని , ప్లేపారె నాఁ జెల్లదే

నారాయణదాసుగారికి సంగీత సాహిత్యములలో గొప్పప్రావీణ్యము ఉండట వలననే వారు స్వయముగా యక్షగానముల రచించి, యే యే రసమును వ్యక్తి మొనర్చుటకే యే కృతు లుండవలెనో ఏయే రసానుభూతి కే యే రాగతాళము లనుకూలముగ నుండునో, ఆరీతిని హరి కథలను చెప్పుటవలననే నారాయణదాసుగారికి సరియగు వ్యక్తి 'సభూతో నభవివ్యతి' అని శతావధానులు చెప్పినారు వారు రచించిన యక్షగానములలో ననన్యభక్తి అంతర్లీనమై యున్నది వారు సహజపాండిత్య విలాసులు

“నాలవయేట నేనరసినకొలది నన్గోరి చదువులెల్ల దారసిల్లె” అని వారే చెప్పుకొనిరి దానికి తార్కాణమే ఈ జగజ్జ్యోతి గ్రంథము

అవధాన శిరోమణి, సుహాష హాసాధ్యాయ, మధ్య శ్రీ
కాశీకృష్ణాచారిగారు నారాయణదాసుగారిని గురించి యిట్లు చెప్పినారు

ఉ హామనిపించునాట, యవాహామనిపి చును బాట, తేనె హా
నాయనిపించుమాట, పహవామనిపి చును దేబత్తైత ప
హ్వామనిపించు, నో హా కథామృతసాక యాదిభట్ట నా
రాయణదాస ' సీకడ సమస్తము సన్వయావయ్యె సద్దిరా

నారాయణదాసుగారు పించిన యక్ష గానములు ఇతర
గ్రంథములు కేవల సంగీతము కొఱకును, మనోరంజనముగనంతట
కును వ్రాయబడినవే కావు. నారాయణదాసుగారు బాహ్యముగా
భోగిగన, సుఖలాలసుడుగన కాన్పించినన మానసముగా దనకుడు
త్యాగరాజువలెనే జీవన్ముక్తుడనటకు సందేహము లేదు త్యాగ
రాజు కృతులలో భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యములు లీనమై యందునట్లు
నారాయణదాసుగారి రచనాన్నియు గంభీరమైన వేదాంతభావము
లతో నిండియున్నవి విజయనగర సంస్థానాస్థాన కవిశ్వరులు శ్రీ భోగ
రాజు నారాయణమూర్తిగారు నారాయణదాసుగారి నీరీతిగా స్తుతించి
నారు

గీ నీవు కూతమహర్షివై , నిఖిల హరి క
థా విశేషంబులను జెప్పి , తనరు కతన
నైమిశారణ్యమయ్యె నం , ధ్రువదేశ
మాంధ్ర దేశీయులును , శౌనకాదులైరి
దాస కవిచంద్ర ' కడు ధన్య , తన డడ వీవు

నారాయణదాసుగారికి చిన్ననాటనండియు వేదాంతములో
నెట్టి యభిరుచి కలదో, వారు రచించిన 'బాటసారి' పరిపక్వ గ్రహింప

వచ్చును వారు 'బాటసారి' యను నీ గ్రంథమును యిరువదినాలు
 శేండ్ల వయసున రచించినారు తరువాత వారికి హరి కథలయందు
 అభిరుచి కలిగి, అందు కనుకూలమయిన యక్షగానములు రచించుట
 యందే చాలకాలము నిమగ్నులై యుండిరి కాని, వారికి చతుష్షష్టికళల
 యందును పరిపూర్ణత్వమును సంపాదించవలెనని దీక్షయుందుటవలన
 సకలవేదములు, సకల పురాణములు పఠించి సర్వపురాణ సారమును
 ఒక మహాగ్రంథమును రచించుటకు ప్రారంభించిరి ఆయుర్వేదములోఁ
 గూడ అసమానముగు ప్రజ్ఞను సంపాదించి ఒక గ్రంథము రచించిరి
 వీటితోఁ దనివి తీరక, వారికి వేదాంతములోఁ గల అసమాన ప్రజ్ఞను
 వ్యక్తమొనర్చుటకు "జగజ్జ్యోతి" అను పేరుతో నొక ప్రకరణ
 గ్రంథము వ్రాయుటకు 1922 సంవత్సరమున ప్రారంభించిరి అప్ప
 టప్పట్, ఎక్కొక్క ప్రకరణము వ్రాయుచు ఎనిమిది ప్రకరణములు
 పూర్తి చేసిరి మరియు నెన్ని ప్రకరణములు వ్రాయఁదలచిరో
 యూహింపఁజాలము

ఈ బృహద్గ్రంథమును అచ్చొత్తించుటకు శ్రీ తిరుమలతిరుపతి
 దేవస్థానమువారు తమ భూరి విరాళము నొసగి మాకు ఈ కార్యము
 పూర్తిచేయుటకు చేయూత నొ గిందుకు, దేవస్థానమువారికి,
 కార్యనిర్వాహకులకు నా కృతజ్ఞతాభివ దనములు ఈ విధముగానే
 రెండవభాగము వెలుగుచూచుటకుగూడ దేవస్థానమువారు సహక
 రించెదరని ఆశించుచున్నాను

శ్యామలానగర్,
 గుంటూరు-6.
 1-1-1983

క రా ఈ శ్వ ర రా వు

శ్రీ:

దా స హృ ద య ము

‘వ్యాకరణాంకారచక్రవర్తి’ “సాహిత్యవిశారద”

వ్యాకరణవిద్యాప్రవీణ, సాహిత్యవిద్యాప్రవీణ, భాషాప్రవీణ

అప్పల్ల సోమేశ్వరశర్మ, M A P O L

(Reader in Sanskrit Retd A U Waltair)

విశాఖపట్టణము

ఈ సందర్భంలో “దాస” శబ్దం “హరి దాస” అనే అర్థాన్ని సూచిస్తుంది “హరిదాస” అని అనగానే ప్రముదజ్ఞాడ ఆదిభట్ల నారాయణ దాసుగారే ఆంధ్రదేశ లో ఆఖరిగోపాలా కిస్సురణకు వస్తారు హరిదాస శబ్దం ఆయన విషయంలో అంతగా రూఢమై పోయింది ఏమంచి మహారాన ఆయనకు ఆ నామకరణం చేశారో గాని అది అక్షరాలా అన్వయమై కూచుంది “మహాకవి” బిరుదం ఒక్క వాల్మీకికే చెల్లినట్లు “హరిదాస” బిరుదం ఒక్క నారాయణ దాసుగారికే చెల్లింది ఇతరులు ఆ బిరుదాన్ని వాడకోవడం ఔపచారికం - అభ్యసపాటవం అని చెప్పక తప్పదు

“అథ పురుషో హవై నారాయణః

పృథివీచ

నారాయణః - అంతరిక్షంచ నారాయణః

సర్వంచ నారాయణః” ఇత్యాదిగా నారాయణోపనిషత్తు చెబుతుంది” “సృష్టి అంతా నారాయణుడే” అని దాని తాత్పర్యం ఆ విధంగానే - “సంగీతంచ నారాయణః, సాహిత్యంచ నారాయణః,

ప్రతిశ్చ నారాయణః, లయశ్చ నారాయణః, నాట్యంచనారాయణః,
 రసశ్చ నారాయణః, హరికథాచ నారాయణః సర్వంచ
 నారాయణః” అని అర్థ శతాబ్దపాటు ఆంధ్రదేశంలోనే కాక
 యావద్భారతదేశం లోను శ్రీ నారాయణదాసుగారు జాబ్బల్వ
 మానంగా వ్యవహరించేరు అవిచ్ఛిన్నమైన తమ విద్యావంశాన్ని
 విస్తరింపజేసి హరిదాస ప్రజాపతులయినారు అది వారి సుకృతం-
 ప్రతిభాఫలం

ప్రతిభ అంటే అనిర్వచనీయమైన మేధావైభవం దాని
 కందని విషయమంటూ ఉండదు అది ఒక్కొక్కచోట ఒక్కొక్క
 విధంగా విజృంభిస్తుంది జేజేలు పలికిస్తుంది ప్రపంచాన్నే పాదాల
 ముందు పడేస్తుంది అటువంటి ప్రతిభ నారాయణదాసు గారిని
 స్వయంగా వరించి తరించింది వ్రాయించి, ఆడించి, పాడించి,
 సేవాసనిపించి వారిని కీర్తిధవళాచల శిఖరం మీద కూర్చోబెట్టింది
 ఎన్నో పాటలు, పద్యాలు, హరికథలు, కథలు, కావ్యాలు, అను
 వాదాలు, విమర్శలు శ్రీ దాసుగారి మనశఃపరిణామం ఆవిర్భవించిన
 ఆణిముత్యాలుగా మి-మిల మెరుస్తున్నాయి

అయితే నాటినుండి నేటివరకు శ్రీ దాసుగారిని “హరికథా
 పితామహుడు” గానే సహృదయలోకం సంభావిస్తున్నది అది
 సరికాదు - సమగ్రం కాదు ఆయన కేవలం హరికథాపితామహుడే
 కాదు “దర్శన పితామహుడు” కూడా దర్శన సుధానిధిని ముద్దించి
 కొస్తుభమణిని వెలికి దీసి సానపెట్టి సకలజగజ్జ్యోతిగ ప్రసాదించిన
 మహాదర్శనికుడు శ్రీ నారాయణదాసు ఆయన దర్శన సారసర్వ
 స్వమే “జగజ్జ్యోతి”

నాలుగువేదాలు, బ్రాహ్మణాలు ఆరణ్యకాలు, ఉపనిషత్తులు
 ఆరు వేదాంగాలు ఆరు దర్శనాలు, పురాణాలు, ధర్మశాస్త్రాలు,

కళలు, కావ్యాలు, ఇతిహాసాలు, కథలు, గాథలు, — మొత్తం ఆర్ష వాఙ్మయమంతా - ఆర్షవాహిత్యమంతా - జగజ్జ్యోతిలో సందర్భానుసారంగా మరిమరి విధానముల్నింపబడింది స్వీయ న్యాయాలతో, యుక్తులతో, సమన్వయాలతో, సామెతలతో, ఉదాహరణలతోను వ్యాఖ్యానింపబడింది ఈతీరు కేవల ఛాందసులకు కోపం తెప్పించవచ్చు నాతని కు ఏవగింపు కలిగించవచ్చు సాంప్రదాయికు కు రక్తపుహేతును అధికం చేయవచ్చు అర్పణలకు ఆగ్రహకారణం కావచ్చు కర్మకు కు కర్మ ఎర్రబడే సాధనం కావచ్చు పండితుల పెదిమలను అవరింపజేయవచ్చు అయినా శ్రీ దాసుగారు జాకలేదు - గొంక లేదు అణుమాత్రం చలించ లేదు మేరు గంభీరంగా నిలబడి తమ వాదాన్ని వేయి గొంతులతో లోకానికి వినిపించేరు ఓంకారనాదం బ్రహ్మ కంఠాన్ని చీల్చుకుని వచ్చిందని అంటారు వాల్మీకి శ్లోకం ఉన్వేతుగా లేది శ్లోకంగా మారిందని సెవుతారు ఆవిధంగానే దాసుగారి హృదయావేదన - హృదయస్పందన అవిధులు దాటి త్రివిక్రమావతారమెత్తి, మూడు లోకాలను ముంచెత్తింది సజ్జనులకు, సహృదయులకు, సామరస్య వాదులకున్న సదా శిరోధార్యమయింది తమ వాదానికి ప్రతిచర్య అఘాతం - తప్పక తీవ్రంగా ఎదురవుతుందని దాసుగారికి తెలుసు అందువల్లనే వారు “నన్ను నాస్తికుడు, పాపిందుడు, మ్లేచ్ఛుడు అని లోకులు తిట్టిన దిట్టనీ - నేను సత్యమని, తత్త్వమని నమ్మిన దానిని ఎలుగెత్తి చాటక మానను” - అని జగజ్జ్యోతిలో వలుసార్లు ఉటంకించేరు

ఇంతకూ ఏమిటా తీరు? ఎటువంటిది ఆవాదం? అది వేదాల పూర్వభాగంపై దాడి వాస్తవంగా పూర్వభాగపు స్వరూపం మీద కోపం కాదు దాన్ని కర్మపరంగా - యజ్ఞపరంగా - తత్రాపి పశుహింసకు నిదానంగా వ్యాఖ్యానించిన పూర్వమీ

ముంసాదర్శనం మీద కోపం యజ్ఞ యాగాలమీద కసి
మాఖ్యాతిముఖ్యంగా వశుహింసపై వవగింపు - దాన్ని జరిపించే
క్రొతులమీద ప్రయోగించిన వజ్రాయుధం

ఇక్కడ కర్మకాండను గురించి కొంచెం చెప్పాలి —
“యజ్ఞం సృష్టికి ప్రతీకం భగవంతునికి సంకేతం యజ్ఞంవల్ల
దేవతలు సంతోషిస్తారు యజ్ఞంలో వశుహింస తప్పదు - తప్పు
కాదు కర్మ అంటే యజ్ఞమే దానివల్ల స్వర్గం లభిస్తుంది అదే
పరమార్థం వేరుగా ఈశ్వరుడు లేడు “యజ్ఞోవై విష్ణుః” అని
వేదం చెబుతోంది “యజ్ఞేవధోఽవధః” (యాగంలో చేసిన వశు
వధ హింసగా పరిగణింపబడదు) అని మన్వాది స్మృతికర్తలందరూ
ఘోషించేరు” ఈ మూల స్తంభాలపై పూర్వమీమాంసాసాధం
నిర్మితమయింది ఆ మహాసాధాన్ని దాసుగారు సమూలంగా కూల
దోసేరు

బాగా పరిశీలిస్తే యజ్ఞానికి, వశుహింసకు బోలెడంత చరిత్ర
ఉంది “వేదాలు వుట్టేయని” అనకుంటే - అవి ఎప్పుడు వుట్టేయో
ఆవృతినంచీ యజ్ఞాలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి - వశుహింసా జరుగు
తూనే ఉంది సోమయాజిత్వం సమాజంలో క్రమముఖ గౌరవ
చిహ్నంగా ఉంటూ వచ్చింది తదనుగుణంగా ఎన్నో వ్యాఖ్యలు,
ఉపవ్యాఖ్యలు, విమర్శలు బయట దేరి పూర్వమీమాంసకొండంతగా
పెరిగింది దర్శనాలలో ఒకటిగా సిద్ధమయింది

ఈ ప్రవాహానికి చారిత్రకంగా మొట్టమొదట అడ్డుకట్ట వేసిన
వాడు బుద్ధుడు వేదాలను వెనకకు త్రోసి, అహింసనే ప్రధానంగా
ఆయన ఉపదేశించేడు అతనికి తదనుయాయులకు వేదాలు ప్రమా
ణం కానేకావు ఆయుగం - దాని ప్రభావం కొంతకాలం సాగింది
తరువాత మరల కుమారిలభట్టు చలవవల్లి కర్మకాండ విజృంభించింది

వైదికమార్గం వీరవిహారం జరిపింది మరికొంత కాలానికి వైదికులే
పశుహింసకు ఖండించేరు రామానుజాచార్యులు, మధ్వాచార్యులు
మొదలైన మహానభావుల వేదప్రామాణ్యాన్ని పూర్తిగా అంగీక
రిస్తూనే కర్మకాండకు పశుహింసకు ఉద్వాసనచెప్పి, రూపాంతరాలను
వర్పాటు చేసేరు యజ్ఞంచేస్తే చేయవచ్చనీ, పశువుస్థానంలో
మాత్రం ఎవ్వపశువునే (పిడిబొమ్మ) ఉపయోగించవలెననిన్నీ
వ్యాఖ్యానించేరు నేటికీ వైష్ణవులు, మధ్వులు ఈ పద్ధతినే అనుస
రిస్తారు రానురాను సప్తయగంలో ఋషానందసరస్వతి, శ్రీపద
దామోదరసాత్వాలేకర్, అరవిందమోష్ వంటి మహాపురుషులు
కూడా ఈ మార్గాన్నే ప్రోత్సహించేరు ఇది జనప్రియమై సర్వా
దరణయోగ్యమై సాగుతుందనడంలో సందేహంలేదు

“మహాజనో యేన గతః సపంథాః” గదా ।

ఇంగో - ఈత్రోవనే శ్రీ నారాయణదాసుగారు వరించేరు
యజ్ఞాలను - ముఖ్యంగా పశుహింసతోకూడిన యజ్ఞాలను - పూర్తిగా
ఖండించేరు ఏరూపంలోనైనా పశుహింసకూడదని ఈ గ్రంథంలో
వందలసార్లు కాదు — కొన్నివేలసార్లు — తమ సమాజమైన తార
స్థాయిలో ఘోషించేరు ఆ సందర్భంలోనే కర్మకాండకు, యజ్ఞాలకు —
ప్రత్యేకంగా శ్రోతులకు — ఎన్నో దూషణ తిరస్కారాల నిచ్చి
సంభావించేరు అవి చదువుతూ ఉంటే ఒళ్ళు జలదరిస్తుంది కాని
అవి కేవలం భావావేశ ఫలితాలు సమకాలిక సమాజంలో వైదిక
మతం పేరుతో, సంప్రదాయం పేరుతో, ఆచారం పేరుతో, కర్మ
కాండ పేరుతో పేరుకుపోయి, కుళ్ళికంపుకొడుతున్న దంభవ్యవస్థను
చూచి కడుపుచెరువై కట్టలు తెంచుకుని ప్రవహించిన ఆక్రందన
ధ్వనులు

పశుహింస వేదసమ్మతం కాదని నిరూపించాలంటే వేదవచనాలకు వ్యాఖ్యానం కూడా తప్పక మార్చాలి వేద వాక్యాలకు వేదసంవత్సరాలనుండి అనూచానంగా వస్తున్న వ్యాఖ్యానరీతి ఒకటి ఉంది అది సాయణాచార్యులు అవలంబించింది దానిప్రకారం “పశుమాలభేత” “అజమాలభేత” “గామాలభేత” మొదలయిన వాక్యాలలో “పశు” మొదలయిన శబ్దాలకు మేక, ఆవు వగైరా జంతువులనే అర్థం విసిష్టాద్వైతులు, ద్వైతులు చెప్పిన వ్యాఖ్యానం ప్రకారం ఆయా శబ్దాలకు ఆయా జంతువుల పోలికతో చేయబడ్డ “పిండిబొమ్మలు” అని తాత్పర్యం దయానందసరస్వతి ప్రభృతులు చూపినది వేరొకరీతి దానిప్రకారం పశు, అజ ఇత్యాదిశబ్దాలు కొన్ని దాన్యాలను ఓషధులను బోధిస్తాయి కాని సాక్షాత్తు జంతువులను బోధించవు అరవిందయోగి చేసిన వేదసమన్వయం మరోవిధంగా ఉంటుంది దాన్ని “రహస్యవాదం” అంటారు తదనుసారం “అగ్ని” అంటే జరరాగ్ని-లేక-విశ్వశక్తి, “పశు” అంటే అహంకారం, లేక కోటం-అనిభావం వస్తుంది మొత్తంమీద “యజ్ఞంలో పశుహింస వేదసమ్మతంకాదు” అని నవీన వ్యాఖ్యాతలందరు వ్యాఖ్యానించేరు

శ్రీ నారాయణదాసుగారున్న ఇదే ధోరణిని చేబట్టేరు ఇంచుమించు దయానందసరస్వతి, అరవిందయోగుల వాదం వీరికి నచ్చింది. పశువు అంటే అహంకారమనీ, అగ్ని అంటే జరరాగ్ని అనీ, “ఆలభేత” అంటే అణచుకోవాలనీ ఇత్యాదిగా ఎన్నో అర్థాలను మార్చి చూపించేరు “యజ్ఞం” అంటే ముఖ్యంగా “సుఖజీవనం” అనీ, అందుకుపయోగించే మంచిపనులనీ యజ్ఞసాధనాలే అనీ అని ఒకచోట అంటారు “ఇషేత్వోర్దేత్వా” అన్నవాక్యానికి, “పరులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడు” అన్నభావం ఇంకొకచోట ప్రకటిస్తారు. “వాయవ్యం శ్వేతమాలభేత” అంటే “చలివేసినవుడు చక్కటి తెల్లని దుప్పటి కప్పుకోవాలి” అనే తాత్పర్యం అని మరో

చోట చూపిస్తారు “శరీరం యజ్ఞవేది - స్మృతిపత్ని - జీవాత్మ యజమానుడు - నాభిహృదయ శీర్షములందు త్రేతాగ్నులు - వానిని సమ్యక్ పములు కావించుటే జ్యోతిష్టోమము - మిగిలినవంతయు కల్పనమే” అని ఒక సమస్వయాన్ని చూపిస్తారు “చోదనాలక్షణం ధర్మః” అన్నచోట చోదన అంటే “సర్వభూతదయ” అని వివరిస్తారు “పరాశశాఖాంఛిన త్రి” అంటే “అన్నకబళము నిచ్చును” అనే భావాన్ని విశదీకరిస్తారు “చక్కగా కృషిచేసి పంటలు పండించుకొని, తాము తిని సుఖము గానుండి ఒరులకింతపెట్టి వారిని సుఖపెట్టుటయే యజ్ఞము - పరోపకారమే మహాయజ్ఞము - సహజీవసమే యజ్ఞసర్వస్వము” అని సిద్ధాంతం చేస్తారు ఇవంతా పశుహింస కూడదనీ, అవసరమైతే పిండి పశువును వాడుకోవచ్చనీ, దాంభిక కర్మలు వద్దనీ, కర్మను పాడుచేయుడంకన్న మానివేయడమే మంచిదనీ - ఇలాగ ఎన్నో మంచిభావాలు ప్రోత్సహించి ఒరుగెత్తించిన పరుగు - ఉడుకెత్తించిన ఉరుకు నేటి సమాజంలో వైదికకర్మలు చేసేవారు, చేయించేవారు, ప్రేరించేవారు—అందరున్నూ పరమ పంచకులుగా, సమాజచోరులుగా, పంభాచారులుగా, పరమవీడనా యత్రచిత్తులుగా, మారితోయేతుగనుక, కలికాలంలో కర్మకాండకు సజీవసమాధి చెయ్యడమే ఉత్తమోత్తమమని హృదయం అనునిత్యం పెట్టిన ఘోష

ఈ విధంగా వేదశబ్దాలకు అర్థాలు మార్చే అవసరంరాగానే నాదం, శబ్దం, భాష వీటి స్వరూప స్వభావాలు, వేదాలు, వేదాంగాలు, వాటి వివరణలు, శబ్దార్థాల పరిణామాలు మొదలయిన విషయాలన్నీ పుంఖాను పుంఖంగా దాసుగారి ప్రతిభాశక్తులను నిర్ణోవలుగా, ఉత్తంగతరంగాలుగా బయలుదేరి సాక్షాదానులను, సాక్షాదానులను ముంచెత్తి ఉపిరి పలుకుతుంటే చేసి విడిచి పెట్టేయి ఆయా సందర్భాలలో వీరి భావాలు ఈ తీరుగా ఉన్నాయి —

1 వేదాలు, ఉపనిషత్తులు, శాస్త్రాలు వగైరా గ్రంథాలు కేవలం మునులకు - లేదా మునితుల్య - జీవనం గలవారికి మాత్రమే నేటి సమాజానికి ఎందుకూ పనికి రావు నేటి యువకులకు స్వయం కృషి, పరోపకారం, సహజీవనం అన్న వే కరమార్గాలు

2 వేదాలకు, శాస్త్రాలకు సరియైన అర్థం ఎవరూ చెప్పలేరు అయిదువేల సంవత్సరాలు ఒక యుగం యుగయుగానికి శబ్దార్థాలు మారుతూ ఉంటాయి వాటికి శాశ్వతత్వం లేదు అలాగే ఆచారాలు మారుతాయి అన్నీ మారుతాయి దేశకాలానుగుణంగా సమాజానికి అభ్యుదయం కలిగించే విధంలో శబ్దార్థాలను మార్చి చెప్పకోవడమే సమంజసం

3. శ్రుతి శ్రుతిగా ఉన్నంతవరకే సత్యం - అది వ్రాత రూపంలో రాగానే ఎన్నో మార్పులు సహజంగా వస్తాయి కాగా అది వేదాల స్వరూపం ఇప్పుడు లేదు మారిపోయింది మార్పుతోనే దంభం కూడా ఆరంభం అయింది

4 జనరంజకమైన పలుకే వేదం జనానురాగసంపాదకమైనదే శిష్యాచారం "సర్వేదనాః సుఖినోభవంతు" అని ఘోషిస్తూ తదనుగుణంగా ఆచరించువాడే పురుషోత్తముడు

5 వేద వేదాంగాలు, కర్మలు, ఆచారాలు, వర్ణాశ్రమాది వ్యవస్థలు, వియమాలు, నిష్ఠలు ఇవన్నీ మానవులు పరస్పరం ప్రేమతో జీవించడంకోసం కల్పించినవే అన్యోన్యానురాగం కలిగించుకోతే అన్నీ వ్యర్థమే

6 వేదశాస్త్రాలు, స్మృత్య సతకాదులు, పాపపుణ్యాలు - పాపపుణ్యము - ప్రతికోపాసనవలె సర్వజనసౌఖ్యంకోసం మునులు

కల్పించినవే వైషమ్యం కోసం కాదు ప్రజలకు సామరస్యాన్ని సౌఖ్యాన్ని కలిగించనిది వేదము కాదు - శాస్త్రము కాదు

7 అన్ని దేశములవారి మత గ్రంథములు కూడా వేదాలే సుఖజీవనాన్ని ఉద్దేశించే అవన్నీ ఆవిర్భవించేయి

8 ప్రత్యేకంగా మునులకు, సన్యాసులకు మాత్రమే వేద వేదాంగాల ఉపయోగం పామరులకు సంసారులకున్న వాటితో పనిలేదు స్వయం శృషి, పరోపకారం, భూతపయ, అన్యోన్యానురాగం, ఆనందమయజీవనం ఇవే జన సామాన్యానికి ముఖ్యమైన ముఖ్యములు అవే వారి సకల శాస్త్రసారములు

9 జనరంజనమే భావయొక్క పరమ ప్రయోజనం స్వపర రంజకంగా మాటాడుటయే ముఖ్య కర్తవ్యం వైదిక భాషకేగాని వ్యావహారిక భాషకు వ్యాకరణంగాని నియమ నిబంధనలుగాని ఆవశ్యకంకావు ప్రపంచంలోని అన్ని భాషలూ ఆదరణీయాలే

10 జగదుపకారములయిన శబ్దములన్నీ సాధు శబ్దములే జఘహితము కాని శబ్దములన్నీ అసాధుశబ్దములే

11 ప్రపంచంలోని సకల వేదశాస్త్ర సారమును, సకల సాధు జనోపదేశమును, సకలమతరహాస్వమును, మానవ జీవితసర్వస్వమును “తాసుఖిషడి పరుల సుఖపెట్టుము” అనియే

ఇటువంటి భావాలు జగజ్జ్యోతిలో వదిలబడినా ప్రతివుటలోను కనిపిస్తాయి

ప్రసక్తానుప్రసక్తంగా శ్రీదాసుగారు సమకాల సమాజానికి సంబంధించిన ఎన్నో విషయాలను క్లుప్తంగా చర్చించి తమ సిద్ధాంతాలను ప్రకటించేరు వానిలో ముఖ్యమయినది వర్ణాశ్రమ వ్యవస్థపై

పెద్ద ఎత్తున దాడి సనాతనమైన ఆవ్యవస్థ రానురాను చిన్నాభిగ్న
 మైపోయి, స్వయావస్థభావాలను పోగొట్టుకుని, సమాజానికి అనర్థ
 దాయకంగా పరిణమించింది కావున దాన్ని పూర్తిగా తుడిచిపెట్టి
 “సహజీవనం” “సమరసజీవనం” ప్రధానంగాగల సవనమాజం వికసిం
 చాలని వీరి అభిసంధి “ఆడ-చుగ-రెండేజాతులు, మంచి-చెడు-రెండే
 జాతులు, నీతి-అవినీతి-రెండే జాతులు, వివేకం - అవివేకం, రెండే
 జాతులు, జాతిభేదం వర్ణభేదం నేటిసమాజానికి పనికిరావు
 మానవులంతా ఒకటే సర్వమానవ సోదర్యంకోసం అందరూ
 పాటుపడాలి” అని ఆయా ప్రకరణాలలో వీరు విశదం
 చేసారు. “బ్రాహ్మణ ప్రాణము, బ్రాహ్మణనిద్ర, బ్రాహ్మ
 ణుని యాకలి దప్పికలని నిద్రాహారసౌఖ్యములకు వర్ణాశ్రమధర్మ
 వ్యవస్థ లేదుగదా! సుఖమయజీవితానికి ఈ భేదాలెందుకు?” అని
 ఎన్నో యుక్తులను చూపించేరు మూఢాచారాలు, అంధవిశ్వాసాలు
 దంభవేషాలు, వంచకవృత్తులు కపటవచనాలు - ఇటువంటివన్ని
 నశించినాడే సమాజం బాగుపడుతుందని, పదేపదే హెచ్చు
 పించేరు.

“ఏవిషయం తీసుకున్నా సరియైనతత్త్వం ఎవరికిన్ని తెలియదనీ,
 శాస్త్రాలన్నీ కృత్రిమాలనీ వాటిని ఆసరాగా తీసుకుని విర్రవీగడం
 తుడ్డావివేకమనీ, - తత్రాపి - వృత్తిగా పెట్టుకుంటే ఏశాస్త్రమూ
 ఫలించదనీ, మునులకు తత్తులులకు మాత్రమే శాస్త్రాల ఉపయోగ
 మనీ, ప్రాకృతులందరు పరస్పరప్రేమతో పరస్పరసహాయ్యంతో
 జీవనాన్ని గడవడమే ఉత్తమోత్తమమనినీ” - దాసుగారు అనేక
 వందరూపాలలో నొక్కిచెప్పేరు తర్కం వ్యాకరణం, జ్యోతిషం,
 నిరుక్తం, మొదలయిన శాస్త్రాల చర్చల్లో ఈయక్తి మఖ్యంగా కని
 పిస్తుంది.

ఇక శ్రీ దానుగారు మనసార ప్రేమించిన అంశాలు కోన్ని లేకపోలేదు వాటిని స్థూలంగా పరిశీలిద్దాము —

1 సంస్కృతభాష చాలా గొప్పది దానిమండే ప్రపంచం కోని అన్ని భాషలూ ఆవిర్భవించేయి నాదం, శబ్దబ్రహ్మం, తెలియాలంటే సంస్కృతమే ప్రధాన సాధనం

2 వేదాలు మేఘగర్జనవలె సముద్రఘోషవలె సహజమైన నాదబ్రహ్మస్వరూపాలు వాటికోని కర్మకాండమంతా మానవాళికి శని-జ్ఞాన కాండం మాత్రమే గురుదు

3 సృష్టి అంతా దైవపౌరుషమయం దైవం పౌరుషం రెండూ ఒకటే పౌరమాన్నే మానవులు అవలంబించాలి దైవం దానంతట అది అనుసరిస్తుంది - సిద్ధి లుంది

4 నాదబ్రహ్మపాసన, భక్తి భగవద్బింతన - ఇవి సదా స్వీకార్యాలు స్వార్థత్వాగి, లోకోపకారి, సర్వభూతదయాపరుడు అయినవాడే పరమ భగవతుడు - పరమభగవతులే వాస్తవమైన సత్పురుషులు - వారే లోకానికి సర్వదా సర్వభా శరణ్యం

5 దర్శనాలలో శిరోమణి - శిరోధార్యం అద్వైత దర్శనమొక్కటే శ్రీశంకర భగవత్పాదులె అసలయిన సిసలైన తత్త్వవేత్త ఇతర దర్శనాలన్నీ సాధనాలు మాత్రమే - అద్వైతమే సాధ్యం - చరమలక్ష్యం - పరమార్థం

6 ఆధునికమైన విజ్ఞానాన్ని (సైన్స్) ఈనడించకూడదు నీలజనోదయుక్తంగా, బహుళప్రయోజనకారిగా దాన్ని మలచుకోని వాడుకోవడమే మానవులు చేయవలసిన పని ఇటువంటి ఉదారభావాలు, ఉత్తమ లక్ష్యాలున్న గ్రంథమంతటా తరచు కనిపిస్తాయి.

కాగా యజ్ఞం - పశుహింస ఉపాదానకారణంగా, వైదికం మన్య-యిన వంశకులు నిమిత్తకారణంగా సమాజపు ఈతిబాధలు సహకారి కారణంగా ఉద్వేగితులైన లేచిన వ్యయంజ్యోతియే "జగజ్జ్యోతి" అని సూత్రప్రాయంగా చెప్పవచ్చు

ప్రాసంగికంగా గ్రంథశైలిని గురించి రెండు మాటలు చెప్పాలి సంఘటన అంతా వీరగ్రాంధికభావలో సాగింది పెద్ద వాక్యాలు, చిన్న వాక్యాలు, వాక్యాలలో అవాంతరవాక్యాలు - ఈవిధంగా ఒక్కొక్క చోట ఒకపుటకు సరిపడిన మహావాక్యజాలము ఉంది ముచ్చటైన మూడు ముక్కలూ ఉన్నాయి జాతీయాలు, భాషీయాలు, సామెతలు, లోకోక్తులున్న కొల్లలుగా ఉన్నాయి తర్కం, యుక్తి, వాదం, జల్పం, ఛం - ఒక్కొక్కచోట వితండం కూడా - విషయ ప్రతిపాదనలో చోటు చేసుకున్నాయి ఇంచు మించు సంస్కృతంలో కాదంబరిలాగ రచన సాగిందని అనవచ్చు కాదంబిరి సరసమైన కథ కాగా ఇది గంభీరమైన చర్చ అయింది అదే భేదం కొన్నిచోట్ల విరామ చిహ్నాలుకూడా సరిగా పెట్టడానికి వీలు లేనంతగా శంకులు పరుగులు తీస్తాయి ఇటువంటి గద్యరచన శ్రీదాసుగారికే సాధ్యమవుతుంది ఆంధ్ర గద్యానికి జగజ్జ్యోతిని ఒక ప్రత్యేకోదాహరణంగా పేర్కొనవచ్చు అయితే ఒక్కలోపం మాత్రం కొట్టవచ్చినట్లు కనబడుతుంది అదే "పునరుక్తి" - చెప్పిన దానినే పదే పదే చెప్పడం "పశుహింస కూడదు తానుఖపడి పరులను సుఖపెట్టుటయే బ్రతుకు మకమూర్థము" అనే అంశం, గ్రంథం అంతటా కొన్ని వేలసార్లు ఆవృత్తమయింది ఇంచుమించు ప్రతిపుటలోను కనబడుతుంది మరి కొన్నిచోట్ల పూర్వోత్తరవిరోధంగల వచనాలుకూడా గోచరిస్తాయి సమవ్యయం చేయడం చాలా కష్టమనిపిస్తుంది ప్రకరణ విభాగం కూడా అనుస్యూతంగాను, సముభితంగాను, సంబద్ధంగాను జరిగినట్లు

కనబడదు ఇవన్నీ కరిశీలిస్తే “గ్రంథం అంతా క్రమబద్ధంగా ఒకే సారి వ్రాసింది కాదేమో” అన్న సందేహం కలుగుతుంది అయినా ప్రకృతం ఎవరూ ఏమీ చేయలేరు తీవ్రభావాభి నివేశం గల రచనలు ఇలా సాగడం కూడా అక్కడక్కడ కనిపిస్తుంది” స్థితస్య గతిః చింతనీయా” అన్నట్లు ఉన్నదానిని అన్వయించుకోవడమే భావుకుల కర్తవ్యం

ఆపనినే నేను కొద్దిగా చేసేను శ్రీ కృతా ఈశ్వరరావుగారు నారాయణదాసు సాహిత్యాన్ని ఆ తటినీ సర్వంకవంగా పునరుద్ధరించిన వారిలో ప్రముఖులు వారి కోరికతోనే నేను ఈ గ్రంథాన్ని యథాశక్తిగాను యథావకాశంగాను సంస్కరించేను ఇటువంటి అవకాశం నాకు కల్పించినందుకు శ్రీ ఈశ్వరరావు గారికి అభినందనములను ఆశీస్సులను అందిస్తున్నాను

ఇంతకూ “జగజ్జ్యోతి”ని అనుసరించి నారాయణదాసుగారి తత్త్వానికి వ్యక్తిత్వానికిన్ని సహృదయలోకం సమర్పించవలసిన మూల్యం ఎటుమటిది? ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం ఈ విధంగా చెప్పకోవడం సమంజసం — సత్యం, అహింస, సర్వాత్మనా నకల భూతదయ, పరోపకారం అన్నవి దాసుగారి ప్రధాన ప్రతిపాదనలు అద్వైతమే పరమదర్శనమనీ, దర్శనాంతరాలు దానిపోషనాలనినీ వీరి సిద్ధాంతం ప్రకృతసమాజంలో “వాసుదేవః సర్వమితి” అని భావిస్తూ, భక్తినిచేబట్టి భగవన్నామ సంకీర్తనం చేస్తూ అందరినీ తరింపజేసే భాగవతులే పరమపురుషులని వీరి సమన్వయం “దంభానికి అహంకారానికి దారితీసే కర్మకాండం అంతా దండుగ దాన్ని సమూహాతింగా సరింపజేయడం అత్యావశ్యకమని” వీరి ఉద్దేశము కాగా దయాసందసరస్వతి, వివేకానందుడు, అరవిందయోగి మొదలయిన నవీనదార్శనికుల కోవకు ఛందినది వీరి తత్త్వమి

మాంస ఆచరణయోగ్యమైన దేశకాలానుగుణమైన అద్వైతమే వీరి దర్శనం ఆవిధంగానే “మానవతావాదం, సమాజవాదం సమ సమాజ నిర్మాణం, వర్ణరహితమైన వర్ణరహితమైన లోకవ్యవస్థ, సర్వమానవ సౌభ్రాత్రం, సహకారం, సహజీవనం ప్రగతి, సర్వ జనాభ్యుదయం.” ఇత్యాదిగా నేడు ప్రపంచం నలుమూలలా ప్రతి ధ్వనిస్తున్న ఆదర్శాలను దాసుగారు త్రికరణశుద్ధిగా ఆమోదించేరు కాగా రాజారామమోహనరాయ్, కేశవచంద్రసేన్, మహాత్మాగాంధీ కందుకూరి వీరేశలింగం ప్రభృతుల సంఘసంస్కరణైక మనస్తత్వమే వీరి వ్యక్తిత్వం అందువల్లనే హరిదాసుగానేకాక సాహిత్యస్రష్టగానేకాక, గొప్ప తాత్త్వికునిగాను, మంచి సంఘసంస్కర్తగాను, మానవతావాదిగానుకూడా వీరిని భావించి సంభావించి తేజలు పలికడం, వీరి భావాలను ప్రచారం చెయ్యడం, ఆదర్శాలను పూర్తిగా ఆచరించడమున్ను అందరకు అవశ్యకర్తవ్యం అదే వీరికి పరమో వాయనం !

ఇక దాసుగారి సహజప్రవృత్తి “కరుణావృత్తి” కనుకనే వారుష్లప్పుడు “ఆర్తాంతరాత్మ” జీవహింసను కన్నా-వినా-వారు బొటబొట కన్నీరు కార్చేవారట చేకలు పట్టేవారికి, మందులను కొట్టేవారికి కావలసినంత డబ్బుయిచ్చి ఆరోజు ఆశని మానిపించే వారట తోలు చెవ్వులు తొడుగుకునే వారు కారట “అహింస” ఆయన నిరంతరజపం “ఘరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పర పీడనమ్” “ఆత్మవత్ సర్వభూతాని యఃపశ్యతి స పశ్యతి” అన్నవి ఆయన యావజ్జీవ వేదనాదాలు అంతటి జాలిగుండె ఆయనది అదే “జగజ్జ్యోతి” దర్పణంలో నిర్మలంగా ప్రతిబింబించింది

తత్ఫలితవే జగజ్జ్యోతి విషయంలో వారన్న మాటలు —
 “నాకును నాచూచు మృత్పియ లోకమునకును గతమి యెంచి
 మన మతాన సారముగా మార్చి జగద్దైతముకె
 యమూల్య నారముద్దయక నాశక్తి కొలంది నిగ్రంథమని ధ్రువేరితి
 డనై వ్రాయవలెనె వచ్చెను (మొదటి భాగంచెవరి)

పెద్దలు చెప్పినట్లు శ్రీ నారాయణదాసుగారు “ధన్వాః,
 మహాత్మావః, స్థిర యశస్కాః” సమో మహావ్యభాః

ఓమ్ తత్ సత్

— అప్పల నోమేశ్వరశర్మ, యం ఏ, ఎ బి యర్

ADIBHATLA NARAYANA DAS
PRINCIPAL
Sri Vijayarama Gana Pathasala
VIJAYANAGARAM

వంశావళి

కం మునులం దెల్లవిధంబుల

మొసగాఁడు గడింపరాని మూఁకలతో వ
చ్చిన శ్రీరామునివిందునఁ
దనువు భరద్వాజఋషికి దండంబిడెదన్

సీ మూఁడువేలేండ్రకు మున్ను సారావ్వు

విశ్రులు మ్లేచ్ఛసంహర్కమునకు రొసి
సాగిరి చోళదేశమున కవ్వారీలోఁ
జదుమూఁడుగోత్రము ల్బయలుదేటి
వేయివత్సరములవెస్క గోదావరీ
తీరముఁ జేరె సత్రైగలయందు
పెరూరునుండి పిల్పించె నెన్నికఁజేసె
జయపురేశుండు కృష్ణప్రభుండు

రెండువందల యేఁబదియే డ్లకేంద
బహు తపఃప్రభావున్ భరద్వాజగోత్రు
సత్కుటుంబి నఖిలవేదశాస్త్రునిపుణు
నాదిభట్టనాము మదన్వయాద్యపురుషు

గీ అఘము తెగఁగొట్టుఁ దపమున కాటపట్టు
నీతిఁ గనిపెట్టుఁ బులికై న మూఁతిఁగట్టు
ప్రేమ మిన్ముట్టు నీవికి వేయిఁ జెట్టు
వైదికుల తుదిమెట్టు మా యాదిభట్టు

మ గురుఁడున్ శుక్రుఁడుదారగేహములలోఁ గొల్వొండ నుదీవుడై
హరిణాం కాత్మజఁ డాదుచు న్నీశికి స్వాయతస్థితినొప్పందగా

నరవిందావుఁడు హర్షము క శని భాగ్యంబేలుచున్ సామ్యునిన్
శరణందన్ జనియి చె మం శవిరాజద్దోషలగ్నంబునన్

కం దేవతల శంకరుండున్

త్మావల్లిభుఁడు రామచంద్రుఁడు పెరూర్
ద్రావిడుల నాదిభట్టు వ్ర
భావంబున నెదురులేనివారలు జగతిన్

శా మారాకారుఁడు వేదశాస్త్రనిధి బ్రహ్మజ్ఞాని మాయాదిభ
ట్టారాజేంద్రుఁడు సత్కరింపఁగ మహాయజ్ఞంబులన్ జేయుచున్
దారావత్య సమన్వితూడయి జగత్సర్వానితాచార్యుడై
పేరెక్కె న్నడుభక్తిమై నతనితోఁ బృథీశ్వరుం డిట్లనెన్

శా దేవా నీవు సమస్తమంతయు సిద్ధింబొందినావంచు నీ
నేవన్ జేయు సభీష్టమబ్బుననుచు న్జప్పెన్ మహాత్ముం డొకం
డే వేటాడు వనాంతరంబున భవవ్యత్రాంత మెర్గించి ని
న్నేవిల్పించితిఁ గోరి కావున కయన్విక్షించి రక్షించుమా

కం పెరల ఋ ముఁ దీర్పఁగ ను

తతి లైకి వెరవుఁ జూపు పయతో భూదే
వతల కనాధ్యం బెయ్యది
వెతఁ దొలఁగించుము మహాత్ము వేడెద నిన్నున్

ఉ కాము మల్లుచుండె ననఘా కు దీపకుండౌ తనూభవున్
మాలిమితోడ ముద్దికటమాత్రమ నా కిఁక నన్నకోర్కె యీ
లాలస మీవు తీర్చునడ రాజ్యములో సగ బాలాసంగి భూ
పాలు నొనర్తు నీ సుశునిఁ దావకగోత్రమే నే వహించెదన్

గీ అనఁగఁ జిటునవ్వునం బలెక్కి నాదిభట్టు
ధృతి యెసఁగ రఘునాథ కృష్ణదేవుతోడఁ
దపముగావించి యొక్కపల్సరములోను
బుత్తు వీకరిరింతు గాయత్రీసాక్షి

చ అని తన యెన్నిదేండ్ల సుతు నా ధరశీశున కప్పగించి భా
ర్యను దన పెంటదీసికొని యురై దపంబున కాదిభట్టు నం
దన దశకార్థముం గడు ముదంబునఁ గాంచి చిరంబు రాజ్యమున్
బొసరిచి కాన కేగె నబ్బులుండయి రాజును లోకులొసన్

తరువోడ

ఆదిభట్టాత్మజఁ డా హయగ్రీవుఁ డర్థరాజ్యంబున కధిపతియగుచు
వైదిక తాకిక వైభవంబలరఁ బ్రతనందాపురిం బాలించు చఖిల
వేదవేత్తలను రప్పించి గ్రామముల వెలయించి శాస్త్రవభీకరుండగుచు
భూదేవతలె మానవులమిన్న లంచుభువనంబులన్ని యుంబొగడ రాజ్యలె
నీ వెడఁద ఫాలంబునఁ దడియారెడు విభూతి

నెలవంకలోన గంధలరుకీతి

కంతమం దొంటి మొగంబు రుద్రదాక్షము

హరు గళమున హలాహలము మాడ్కి

ధనువుని రణరంగమున శత్రులం బాఱఁ

దోలుచు నభిషవ ద్రోణు రీవి

వేదవేదాంగము ల్వివరించు తఱి సర

స్వతి మగరూపునం బరఁగు చెల్వు

భూసుర క్షత్ర తేజము ల్మూర్తిఁగొన్న

పాలువు వెలయించి జనము లబ్బురము వడఁగ

క్షీతిని బాలించి రఘునాథ కృష్ణదేవు

దొడ్డకొడుకగ రామచంద్రున కనె నిటు

ఉ ఏలుము నీవె రాజ్యమిది యెల్ల మహాత్ముఁడ రామచంద్ర! యా
యేలిక మాటఁ బట్టి యిటు లీకొనినాఁడను, బ్రహ్మాగాఁడ నా
కేల నృపాల ధర్మ మిఁక నేగెద నందపురాగ్రహార వి
ప్రళిగతిం బిశ్మాణ మెడయస్సమకట్టి గృహస్థు నయ్యెదన్.

చ అన విని రామచంద్రుఁ డనఘా! పితృతుల్యుఁడ విచ్చవచ్చు న
ట్లానరుచు మీపు నీరుగా యంచుము నాపయి రాజచిహ్నము
ల్లి యథేచ్ఛనిండు మన దబ్బున నంద పురాగ్రహార కు
క్తిని పసియిండు నేగ హామగ్రీవుఁడు బ్రాహ్మణచక్రవర్తియై

నీ బంగరుచాయ మా న్పల్లకి న్దూర్చుండి

తూర్యధ్వనులు మీఱఁ దూర్పుదెసకు
నందపురమునుండి నలుదట్లఁ గొండదొ

రల్ బ్రాహ్మణులు గొల్వ రయముతోడ
వెడలి పొట్టంగిలో విడిసి యాపయిఁ దాడి

వఁసను మక్కువనడచి నీత
నగరమున్నాటి స్వర్ణము భీనదీతటి
నజ్జాడ యనునూరి పధివసించి

ద్రావిడాష్టాదశాగ్రహార ప్రభువయి
యజ్ఞముల్ గృహమేధియై యాచరించె
యబ్బయను పుత్రుఁగని నాకమరిగెఁ బత్ని
ప్రేమ ననుగమింపఁగ హయగ్రీవచయని

ఉ అబ్బయసోమయాజి సుతలారసు లిద్దఱు వేంకటేశ వీ
రబ్బలు, వేంకటేశ్వరుఁడు యద్యయ లాకికుఁ డన్నదాత, వీ
రబ్బుఁడు వండితాగ్రహి యదారఁడు సత్త్వగుణావధానుఁడున్
బెబ్బులినై నఁ బట్టుకొను విక్రమశాలి మవస్వయాద్యుఁడున్.

సీ. అన్నదాతలని దిగంతవిఖ్యాతులై

వరఁగి రజ్జాడాదిభట్లవారు

బ్రాహ్మణప్రభువులై బహుయజ్ఞశాలలం

బట్ని రజ్జాడాదిభట్లవారు

కటవునవచ్చిన ఘనకుటుంబములఁ గా
 పాడి రజ్జాడాదిభట్లవారు
 విజయరామగజేంద్రు విందొనర్చిరి తమ
 పట్ల సజ్జాడాదిభట్లవారు

శ్రీగలిపి యింటిపేర్ ఖకారించి చేతి
 వ్రాలు వచరించి యిక్ష్మి రస్వతులకుఁ
 జొందుగావించి యేలిన ప్రోడలెదిరి
 వల్కనోప రజ్జాడాదిభట్లవారు

సీ. తొంబదియేండ్లముందు విజయనగర నా
 రాయణగజపతి సాయముంది
 అజ్ఞాడఁ గాపాడె యజ్ఞేశచయని వే
 సారి మరాఠీతూరినుండి
 నదురేయి సన్నయ్య సదియీఁది యిడువన్న
 ఫలమున రక్షసి స్వదలఁగొట్టె
 గుండాయి చేబట్టి క్రోల్పులి నెదిరించి
 శక్తిమె వేంకటభుక్త కూల్చె

త్యాగులున్ భోగులు న్దపోధనులు పూర్వు
 లువలు న్మత్కులంబున నలరినారు
 నుతుఁడు వేంకటభోక్తకు సోపభోక్త
 మామకీన పితామహుఁ డామహర్షి

కం నాజనకుఁ డాడితప్పని
 యాజానుభుజుండు భాస్కరారాధకుఁడున్
 తేజోనిధి వేంకటకవి
 రాజులెదు జగతి నలన్ని వాఁతయుఁ జదువున్

నీ బహుదేశభావఁ బ్రభు మెప్పించిన
 మరువాడ వెంకన్నచనుమరాలు
 పార్వతీశివులని ప్రభాతీఁగొన్న బ
 గ్గయ్య-నీతమల నాల్గవకుమార్తె
 గున్న టేనులవలె నున్నతిగన్న యై
 దుగురన్నదమ్మఁ నోడఁబుట్ట
 పసితనంబున భాగవతపుగాణము నాకుఁ
 గఱపి నన్నెంచు నాకన్నతల్లి

కడుపు చల్లఁగ నేవురు కొడుకుల వఱి
 కూతుల న్నల్వర న్నాంచి కుము పొవల
 నైదవతనంబు మోయు నిల్లాలు చదువు
 లవ్వయను బిరుదందు నాయమ్మ సరస

క ఘనశంఖమువలె గంత
 ధ్వని యలర సమస్త కావ్యతతి విన్పించున్
 జనులకుఁ బ్రత్యహము న్నా
 జనకుఁడుగీర్వాణవాగ్విశారదుఁ డగుచున్

క అభినవ మదనాకారుం
 డిభవైరి పరాక్రముఁడు మహేంద్రవిభవుఁడున్
 సభలఁ జిరంజీవి మహా
 ప్రభువనఁ దగి త్యాగభోగరాయండయ్యెన్

నీ అస్మజ్జనక శిష్యులై కావ్యపతనము
 చేసి లోకమును బ్రసిద్ధిగాంచి
 రల గంటి నీలకంఠావధానియు నా స
 హాధ్యాయుఁడున్ జ్ఞాతి న్యాయతీర్థ

బీరుదముగొన్న కోవిదశిరోముణి యనే
 కులఁ దర్కవేదాంతముల విబుధుల
 నలిపిన యాచార్య సార్వభౌముఁ డఖండ
 కీర్తినొందిన రామమూర్తి శాస్త్రీ

అగ్రజాలు నాకు నల్వరు ముగ్రుతోడఁ
 బుట్టు మాకెల్ల సంతానము విలసిల్లు
 మంశపావనచరిత్ర స్వర్ణగాత్ర
 నాపెదప్ప పాపమ సుగుణముల కుప్ప

నీ అస్మదీయ భ్రాతలం దేను గడసార
 మగజోతముఁడు జగ్గావధాని
 స్వాధ్యాయవరుఁ డనువమ బలాధుర్లండు మై
 బంగారు మదపుటేనుంగుగున్న
 విజయనగరమున విభవము సమకూర్చి
 మమ్మిటకుం దెచ్చి మాకుటుంబ
 ముద్ధరించిన మహాబుద్ధిమంతుఁడు నీ
 తారాముఁ డిహపరతంత్రవేత్త

గోత్రపావనుఁడౌ నగ్నిహోత్రశాస్త్రీ
 చలవ పన్నీరు చల్లిన చ దమనుచు
 రాజు లందఱు మెచ్చ నల్లోడవలెను
 జోడుగూడి పేరిన్న నాతోడఁబాడు

గీ కావ్యరచనకు వాల్మీకి కావలయును
 తగును వ్యాసుఁ డొకండె శాస్త్రుంబుఁ దెలువఁ
 శక్తిలేమి నెఱిఁగియు లజ్జ నొందింగి
 వేత్తవలె నటియించెద విధివశమున

గీ తెలుగువారలకు నేట తెల్లముగను
 దెనుగుతో నల్ల విద్దెలఁ దెలువనెంత
 అన్నివిధముల ననుఁ గాచు నాంధ్రదేశ
 మునకు నాయచ్చియున్న యుప్పనము దీర్తు

కం నీ మూలము నా గోత్రము
 నా మంచియుఁ జెడ్డ నీదె పడిపించుము న
 న్నిమది కొలఁది న్మావృశ
 పామరజనకల్పభూజ భారద్వాజా !

—o—

ప్రార్థనము

సకలాలంకర్యామీ ! వర్వేశ్వరా ! నార యణా ! దీపబంధూ !
 కృష్ణా ! గోవిందా ! శంఖా ! శంకరా ! సదాశివా రామచంద్రా !
 జననీదుర్గా ! వీరాంజనేయా ! గణపతీ ! ద్వాపశాత్మా ! జగజ్జ్యోతీ !
 ప్రభాకరా ! సకలజగత్స్పృష్టినంహారలీలావైభవులారా ! తలిదండ్రు
 లారా ! పార్వతీతరమేశ్వరులారా ! నాసాటివారలలో నాకు మంచి
 పేరు రానిందు కన్నతల్లీ ! యాదిశక్తీ ! బాలాతివురసుందరీ ! నీకన్న
 నాకు వేతేదిక్కుకలదా ? అభీష్టము లిచ్చి రక్షించుము రక్షించుము
 తెలిసీ తెలియని పరపశువును నేను సర్వజగదుపకారముగా హాయిగా
 మాతేండ్లు పన్నుఁ బెంచుము ధర్మమార్గము నుండి నను జాతీహాస్తికు
 మో జగన్మాతా ! నిన్నుఁ దెలిసి పర్జింపనేరను

జ గ జ్యోతి

మొదటి ప్రకాశము

పౌరుషదైవ విచారము

భరద్వాజ, తపస్విరాజ, రవినిభతేజా !

అవధరింపుము—కోర్కెలు తీర్చుకొనుటకై చేయు ప్రయత్నము పౌరుషము మఱియుఁ గోర్కెలు సిద్ధింపఁజేయు కారణము దైవము పౌరుష మైహతాకికము - దైవము సాతాకికము, పౌరుష కర్మము కృత్రిమము-దైవకర్మము సహజము పురుషప్రపంచమున కంతకును దైవమే కారణము దైవానుగ్రహమునఁ దప్పఁ బౌరుషము చెల్లినేరదు దైవకృతమునకుఁ దాఁ గర్త యని యహంకార విమూఢాత్ముఁడు తలంచును అష్టాదశవిద్యలును ధర్మార్థకామమోక్షములను సాధించు నుపాయములను జెప్పిచెప్పి తుదకున్నదే దైవము మఱి పౌరుషము లేనేలేదు పురుషప్రపంచమునంతకు నవివేకమే కారణముని సిద్ధాంత మొనర్చుచున్నవి అష్టాదశ విద్యారహస్యముల నారి తేజినవారికిఁ దప్ప సర్వమును దైవమేయను వివేకము కలుగనేరదు జన్మమెత్తిన ఫలము సత్యాసత్య వస్తువివేకమును సంపాదించుకొనుట గదా! విద్వాంసులకుఁ దప్ప నితరులకు నిత్యానిత్య వస్తువివేకము కలుగనేరదు వివేకమున్న ఫలము నిత్యసంతుష్టి పొందుటయే శాశ్వత సంతృప్తిసంతుటయే కైవల్యపదవి సనుభవించుట గంతుష్టి లేకుండుటయే సరకము సంతుష్టియే స్వర్గము నిత్యానిత్యవస్తు వివేకమునఁగాని నిత్యసంతుష్టి కలుగనేరదు విద్యలన్నియును వివేకమును

బుట్టించటకే ప్రవర్తిల్లుచున్నవి మనలందఱును లోకానుగ్రహ
 వరులై వివేము కలిగించు వివిధవిద్యల నుపదేశించి “ఈశ్వరాను
 గ్రహదేవ పుంసామద్వైతవాసనా-హరిణాపి హరేణాపి బ్రహ్మణాపి
 సురైరిపి లాలలిఖితారేఖా పరిమార్జ్యం శశక్యతే, వినాదిత్యం
 గ్రహః సర్వేదివసం కర్తుమక్షమాః, సఫలంతి ముహూర్తాని తథే
 శానుగ్రహం వినా” దైవానుగ్రహము చేతనే యథార్థజ్ఞానము కలు
 గును విధివాలితప్పింప బ్రహ్మకుఁగూడఁ దరముకాదు సూర్యుఁడు
 లే కెట్లు సకలగ్రహములు వగటిం జేయఁజాలవో యట్లే దైవాను
 గ్రహములే కేట్టి ముహూర్తములను ఫలింపనేరవు అను వచనముల
 ప్రకారము మర్త్యు యూహల కంటని దైవ మెద్దియో పురుషప్రయ
 త్నములకెల్ల హేతువై మఱి యా ప్రయత్నములను ఫలింపఁజేయు
 చున్నది. లోకోపకారములగు పురుషప్రయత్నము లొకపుడు దైవము
 ప్రతికూలించినప్పటికీ మేలుచేయకున్నను విషవైద్యమువలెఁ గీడును
 మాత్రము చేయనేరవు లోకోపకారము చేయఁగల యుపాయ మష్ట
 షశ విద్యారూపముగా ననాదికాలము నుండియు లోకోపకార పరా
 యణులగు మహాత్ము లుపదేశింపుచువచ్చిరి

“దైవాధీనం జగత్సర్వం మంత్రతాధీనంతు దైవతమ్, తస్మాత్త్రం
 బ్రాహ్మణాధీనం బ్రాహ్మణోమమదేవతా” సర్వజగము దైవాధీన
 మును మఱి యా దైవము లోకోపకారకమగుబుద్ధివశము మఱి యా
 బుద్ధి లోకోపకారకులవశము కాఁబట్టి యా వేదవేత్తయే నా వేలుపు
 వేదవేత్త యనఁగా సకలవిద్యల నెఱిగిన మనుష్యుఁడు కాఁబట్టి యట్టి
 వేదవేత్తయగు వండితుఁడు ప్రత్యుపకార మాసింపక లోకోపకార
 కములగు సత్కర్మముల నాచరించుటచేత మాత్రమే సంతృప్తుఁడగు
 చుండును స్వలాభమాసింపక లోకోపకారమునకు మాత్రమే బ్రతుకు
 మనుష్యుల మనోవాక్కాయకర్మములన్నియును నిద్యలే లోకోప

కారకముగు వర్తనము వలనిఫల మెప్పటికిని జెడని మనస్సంతుష్టి నిత్యసంతోషమే పరమపురుషార్థము బ్రతుకుయొక్క ప్రయోజనము పరమపురుషార్థ సంపాదనమే స్వసుఖ మాసింపక లోకోపకారము పక్షై పాటుపడు మంచివారలకుఁ దప్పక దైవము తోడుపడి యట్టి సజ్జనుల కభీష్టసిద్ధి కావింపక మానఁడు పథ్యాశన మాఁకలి తీర్చుకుం దునా? దైవమే పౌరుషము అగ్నియే వేడి, వేడియే యగ్ని “హరిరేవ జగజ్జగదేవహర్హి ర్హితో జగతోనహిభిన్నతనః” “దేవుఁడే యీజగము మఱి యీజగమే దేవుఁడు దేవునకును జగత్తునకును భేదమేమియును లేదు ” అనువచనాను సారముగా దైవపౌరుషములకు భేదమెయ్యది యనులేదు

కృతాదియుగ లక్షణ నిరూపణము

అహంకార మనుకారముఁ దొఱఁగి లోకోపకారమునకు మూతమే వ్యవహరించు నిత్యసంతుష్టమనస్కులకు గచ్చిదానంద లక్షణ పరమాత్మస్వరూపము తప్ప నితరవస్తువెయ్యదియు న్నోపకుం దును అట్టి సజ్జనులకు సమస్తకాలమును గృతయుగమే యగును “తతుఃఫలం కృతయుగే త్రేతాయాం జ్ఞానము తమమ్, ద్వాపరే యజ్ఞ మేవాహుః, కలౌ కేశవ కీర్తనమ్” అనఁగా తలంపేదియునైన నఁ బుట్టని విధముగా నేకాగ్రతగాఁ జిత్తవృత్తి నిరోధముకావించినవేళ కృతయు గము సకలపదార్థముల తత్త్వ మెఱిఁగి యుక్తాయుక్త జ్ఞానముతో సకలలోకహితముగాఁ బ్రవర్తించిన సమయము త్రేత-తనసర్వస్వము భగవదర్పణ మొనర్చి మనోవాక్కాయకర్మముల భగవదర్చనము ధూప దీప నైవేద్యములతోఁ గావించినతఱి ద్వాపరము భగవంతునిఁ బ్రతిక్షణము జ్ఞప్తిగొని కొనియాడినయపుడు కలియుగము కాల మీవిధముగాఁ గృత త్రేత ద్వాపర కలి నామభేదంబులఁ గన్పట్టు తున్నది.

కాలకర్మములు

కాలమే దైవము కాలముకన్న భగవంతుడు వేతలేడు మఱియును గర్మముచేతఁ గాలము గణనకొక్కచున్నది కాబట్టి పురుషుఁడు కాలము ప్రకృతికర్మమునై సకలజగత్స్వరూపముగాఁ గాలకర్మములున్నవి కాలకర్మములు, పాంచభౌతికమున నిత్యము ననంతప్రకృతికమును జిత్రచాచల్యజన్యమును, చిత్రవృత్తి నిరోధరూపకమగు సమాధియందు ప్రకృతిపురుషు లొక్కటియై నిర్గుణకేవలైవైత పరబ్రహ్మ మనిపించుకొనుచున్నారు కాలకర్మములనాదిగా స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్త్యవస్థ మూఱుచుండును కాలకర్మముల కాధారమై మఱి యా రెంటి కతీతమైన సమాధ్యాత్మకమగు పరబ్రహ్మము నిత్య నిర్గుణతత్త్వము కాలకర్మస్వరూపుఁడై సగుణుఁడై భగవంతుఁడు నానాజీవు రుచులఁ బోలు ధూపదీపనై వేదముల నాచరించు నానావిధ యజ్ఞవిధానములను వేదమునందలి కర్మకాండ స్వరూపమును బోధించుచున్నాఁడు జనలు తమతమ రుచులంబట్టి యాయా యుగానుసారముగా వేదశబ్దార్థము కావించుకొని మాససికముగాను వాగ్రూపముగాను శరీరస్వరూపముగాను స్మరించుచు సంకీర్తించుచు భగవంతు నారాధించుచున్నారు యోగులు భగవంతునకు చిత్రమును, జ్ఞానులు భగవంతునకు వాక్కును, మూఢులు భగవంతునకు శరీరావయవములను సమర్పించుచున్నారు

మొక్కుకొని సంపదలుగోరి కామ్యకర్మముల గ్రామదేవతలకై కోళ్లు గొట్టెలు నెనుము లెడ్లు మఱియుఁ గ్రతువుల దిండ్రదాదిదేవతలకు మేకలు మొదలగు జంతువులు సమర్పించు మనుష్యులం దధములు పాలు నేయి పూలు కాయలు పండ్లు భగవంతునకు సమర్పించువారు మధ్యములు మరి యేజీవమునకై న హింసచేయక పకల భూత ఫలపరులై యేకోరికలు లేక తమ మనోవాక్కాయకర్మములను

భగవదధీనము చేయువార లుత్తములు లెక్కింపఁదరముగాని
 దేవతాప్రీతికై లెక్కింపఁదరముగాని యజ్ఞవిధానములు, మంత్ర
 తంత్రములు, లెక్కింపఁదరము గాని కామ్యకర్మములు వివిధాగమములు
 వివిధార్థ బోధనములవలన వివిధసమయము లనాదిగఁ గడచుచున్నవి
 జగమునం దెందఱు ప్రాణులో యెన్నిజంతువులో యెంతకాలము
 ప్రతికెడరో యేయే మనోవాక్యాకర్మము లాచరించుచుందురో
 యాకర్మము లన్నియును భగవదర్పితములే అనంతకోట్ల జీవరాసు
 లనంతకోట్ల కర్మముల కనంతవిధిఫలము లనంతకోట్ల దేవతల కనంత
 విధ పూజావిధానములు నిష్ఠలు నియమములు ధూపదీపనైవేద్య
 ములు, బిలులు, హోమద్రవ్యములు, మఱియు నెట్టికేవేవిధములు కామ్య
 కర్మములు స్వర్గాది భోగవాంఛచే నింద్రియసుఖ మభిలషించి చేయు
 నియమములు నిష్ఠలు వ్రతములు యజ్ఞములు మొదలగు సకలవిధ
 కామ్యకర్మములు సంగార దుఖహేతువులుగాని యోతమాత్రమును
 కాశ్వతానంద కారణములు కానేరవు ప్రతిక్షణముం దేకకాలము
 సందే సకల భూతోత్పత్తి స్థితి నాశములు జరుగుచుంటచే నేపదార్థ
 ముపకైని నాదిమధ్యాంతములు కనిపెట్టుటకు వీలుకాదు పర
 మాణువులకుఁ బరిమాణము గణింపరాదుకదా? ద్రవ్యగుణకర్మ
 సామాన్య విశేష సమవాయాభావములను పదార్థము లేదని ముని
 వక్కాణించెను ద్రవ్య మను పదార్థ మున్నవుడుకదా యద్దాని
 గూర్చిన గుణము కర్మము సామాన్యము విశేషము సమవాయముప
 భావము వివరింపఁబడవలసి వచ్చును పృథివ్యప్రే జోవా య్వాకాశ
 కాలాదిగాత్ర మనసులను తొమ్మిది ద్రవ్యములలో మనస్సునుబట్టికదా
 భూమి-నీరు అగ్ని గాలి ఆకాశము కాలము దిక్కు-ఆత్మలు వివరింపఁ
 బడవలసి యుండును “ప్రమితివివయాః పదార్థాః” ప్రమితియనఁగా
 యథార్థజ్ఞానము యథార్థజ్ఞానగోచరములగు వస్తువులు పదార్థము
 లనఁబడును యథార్థాయథార్థజ్ఞానములు మనఃప్రవృత్తి మూలములు

జాగ్రదాద్యవస్థల నిరూపణము

గాఢసుషుప్తియందును మూర్ఛయందును మనస్సు వృత్తి శూన్యమగుటచేత నెట్టిజ్ఞానమైన లేకుంట న్నన్న జాగ్రద్దశలు మనః ప్రవృత్తి మూలములుగనక జాగ్రద్దశయందు ప్రమయనఁగా యథార్థ జ్ఞానమును న్నన్నచుందు భ్రమ యనఁగా నయథార్థ జ్ఞానము కల్గి యుంటయు-సుషుప్తియందు గాఢమూర్ఛయందు జ్ఞప్తి యెద్దియును లేకుంటయు నెల్లరి కనుభవములేకదా? కాఁబట్టి మనఃప్రవృత్తి మూలములు ప్రమాభ్రమములు మఱియును జ్ఞప్తి లేమికిఁ బ్రవృత్తి లేని మనస్సు కారణము కాఁబట్టి న్నన్నజాగర సుషుప్తిదశలు పర్యవసానానుభూతములేకదా? 'గగనం శూన్యం' ఆకాశ మనఁగా నున్న యనఁగా నెద్దియుఁగానిది యనఁగా నిట్టిదని నిర్ణయింప శక్యము కాని స్థితి కాఁబట్టి సుషుప్తియే శూన్యరూపమగు నాకాశ మనఁ దగినది వృత్తిశూన్యమగు మనోదశయే సుషుప్తి సుషుప్తియే శూన్యమగు నాకాశము

సృష్టి క్రమము

“ఆత్మన ఆకాశ స్సంభూతః” ఆత్మనుండి యాకాశము వుట్టుచున్నది “ఆకాశాద్వాయుః వాయోరగ్నిః అగ్నేరాపః అప్యః పృథివీ పృథివ్యా ఓషధయః ఓషధీభ్యోఽన్నమ్ అన్నాత్పురుషః” ఆత్మనుండి యాకాశ మాకాశమునుండి వాయువు వాయువునుండి యగ్నియగ్నినుండి నీరు నీటినుండి భూమి భూమినుండి యోషధులు నోషధులనుండి యన్నము నన్నమునుండి పురుషుడును బుట్టుచున్నారను వచనానుసారముగా శూన్యాకాశాత్మకమగు సుషుప్తినుండి న్నన్న జాగరములు మఱి యీ సమస్తదశమును వుట్టి పొదలి లయ మగుచుంట యంతయు ధ్వనిపెట్టగలుగుట యంతయునిశ్చయము అతీం

ద్రియ వస్తు వొకటి యిట్టిదని పోల్చి చెప్పటకు వీలులేక సుషుప్త్య కాశముల కాధారమై యాత్మయనుస్వతఃసిద్ధపదార్థ మొకటి నిత్యమై నిర్గుణమై శాశ్వతమై కేవలమై యున్నదని సుషుప్తిస్థితి నెఱిగిన వారికందఱికి ననుభవమేకదా? సుషుప్తియే ప్రకృతి సత్త్వరజస్తమోగుణములు సమభాగములుగానున్నస్థితి ప్రకృతి మఱియు నా మూడు గుణములు హెచ్చు తగ్గు పాళ్ళుగా నొండొంటితోఁ గూడిన స్థితి వికృతి ఈసమస్తజగత్తును వికృతిస్వరూపమే సుషుప్తి మనః ప్రకృతి స్వప్నజాగరములు మనోవికృతి ప్రకృతి వికృతులప్రవృత్తి కాధార మాత్మ ఆత్మ నిర్గుణము సత్త్వరజస్తమోగుణములు సమభాగములుగానున్నస్థితియే నిర్విషయమైన మనస్సవఃబడును మహాసముద్రమునందు నీటిబుగ్గవలెఁ బ్రకృతియందీ బ్రహ్మాండ ముత్పత్తిస్థితి వాశము లందుచున్నది “పాదోస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి” ఆకాశమునం దొక భాగ మీ నర్వజగమై యున్నది తక్కిన మూడుభాగములు నిత్యనిర్వికారామృత స్వరూపమైయున్నది ప్రకృతిలో నొకలేశము మాత్రము వికారముచెంది యీజగ మగుచున్నది తక్కినవంతయు త్రిగుణసామ్యమై వికారముచెందక నిత్యమై గాలి కూడ లాగఁబడిన యుత్తగాజుకుప్పెలోని యాకాశమువలెనున్నది వేవమంబలి కర్మకాండము శబ్దమువంటిది జ్ఞానకాండ మర్థమువంటిది ఈశబ్దమున కిద్దియే యర్థమని నిర్ణయింపరాదు ప్రసంగావసరవశము చేత శబ్దసంజ్ఞల కర్థ ముండును

ప్రకృతి - ఆత్మ

ప్రకృతి శబ్దసంజ్ఞవంటిది మఱి యాత్మ యర్థమువంటిది ప్రకృతి యనిత్యము మఱి ప్రకృతి కాధారమును గారణమునునగు నాత్మ నిత్యము ఉదయము తొమ్మిదిగంటలపు డాదివారమునాఁ డొకమేడలో

నొకమిత్రునితో హాయిగా మాటలాడుచుంట జ్ఞప్తియన్నది
 మఱునాటి సూర్యోదయ సమయమున మహాసముద్రమధ్యమందున్న
 యొకపర్వతగుహలో నిదురించిమేలుకొన్నట్లు కన్దెఱచి యత్యాశ్చర్య
 మున వింతవింతఫలవృక్షములతోడనునడుగడుగునకు మెట్లుకట్టినట్లున్న
 నున్నటిసుకపరపులయెడ్డుతో నొప్పారు దీయని సెలయేళ్ళ
 తోడను మిక్కిలిహాయిగావీచు చల్లగాలితోడను గసంతయుం బెసరక
 మచ్చికపడినట్లు మధురధ్వనిలోనర్చుచు సమీపమున సంచరించు
 వింతవింతరగుల పక్షులతోడను రవంతయు నీభికరములు గాక
 మైత్రీ వృట్టించు నానావిధా పూర్వ రూపంబులఁ జరలాడు చతు
 ష్పాదజాతువులతోడను నొప్పారు కొండశిఖరమునుండి యా
 పర్వతనిశంబమునకు నలువైపుల నె-నత్వ నురుగులతోడి యలల
 పయ్యాటలాడు పాలసముద్రమను భయవిస్మయామోదంబులఁ
 గనుఁగొనుచు నెద్దియు న్దోచ కిది నిక్కమా తేక స్వప్నమా
 యెద్దియును నిశ్చయింపరాదని తలపోయుచుండు సంతలో
 జ్ఞప్తిదొఱఁగి సోమవారమురాత్రి తొమ్మిదిగంటలకామిత్రుఁడయ్యా!
 తను కొకవిధమగు మూర్ఖగమ్మట నిదివఱ కీవైద్యశాలలోఁ దమకుఁ
 జికిత్సచేయింపఁగా నిక్కటికి దైవకృపచే లభించిన మృతసంజీవిసీ ప్రభా
 వంబుచేఁ దమరు పునర్జీవితులై హాయిగా నున్నారు మన మాదివార
 ముదయము తొమ్మిదిగంటఁ పుడు మాటలాడుచుండిన సౌధ మిచ
 టికి నూతనామడల నున్నది ఆకాశయాసమున నూలువరాలిచ్చి మిమ్మి
 చటికిఁ దోడ్కొనివచ్చి చికిత్సచేయించినాడను దయచేయుఁడు నేడు
 సోమవారము గునయూరికిఁ బోవుద మని నా నివాసమునకు నన్నుఁ
 దోడి తెచ్చినపిమ్మట నాకు స్వప్నజాగరసుషుప్తల యనుభవము కలిగి
 నప్పటికి సుషుప్తియనఁ దెలివితేకుంట స్వప్నజాగరములన సహంకార
 ముకారముల నసంతవికారములై న సచేతనాచేతన పదార్థములఁ

గనిపెట్టుచుంటయని నిశ్చయింపక తీరిదు నా మనస్సు మునిగి
 యున్నవుదు నా కేజ్జ ప్రియును లేదు నా మనస్సు పనిగొన్నవుదు
 నా కహంకార మమకారములు నాదేహము నాకు వేరిగు నానావిధ
 పాంచభౌతికవికారములను బరికింపఁగల్గితిని కాబట్టి జ్ఞప్తియే
 యొకప్పు డొకవిధమైన తన శక్తిచే నశంతవిధ వస్తుమయమగు జగ
 మును గనుఁగొనుచున్నది సరే, యీగ్మృతియే వికృతియగు జగత్తు
 మఱి విస్మృతియే ప్రకృతియగు త్రిగుణసామ్యము ఈప్రకృతివికృ
 తుల కాకాశ మితర భూతములకువలె నాత్మ యాధార మని పరమ
 సిద్ధాంతము.

ఆత్మ శక్తి

“శివశక్త్యాత్మకం జగత్ - నాసదాసీన్నోఽసదాసీత్తమ ఆసీదితి
 శ్రుతిః - అజామేకాం లోహితకృష్ణ శుక్లాంబహ్విఃప్రజాః సృజమా
 నామ్ - తయోరేకః స్వాదుపిప్పలః - త్రి అన్యోఽసశ్చన్నభిచాకసీతి -
 అనుగోహ్యాయంపురుషః - నాద్వైతవతః కర్మాణివిధీయంతే - నేహనా
 నాస్తికించణ - సర్వంఖల్విదంబ్రహ్మ - తజ్జలానితి శాంతఉపాసీత - సదేవేద
 మ్నగ్రఆసీత్ - తదైక్షత - బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి - బ్రహ్మవిద్
 బ్రహ్మైవధవతి - యదయంసర్వమాత్మైవఖలుకంకేనపశ్యేత్ - ప్రజ్ఞానం
 బ్రహ్మ అయమాత్మాబ్రహ్మ - అహంబ్రహ్మస్మి” నమస్తజగము శివుని
 యొక్కయును శక్తియొక్కయును స్వరూపమే ఇచట విస్మృతిదశ
 శివుఁడు స్మృతిదశ శక్తి నామరూపాత్మకమైనది లేదు నామరూప
 రూప్యమైనదియును లేదు తమస్సన మోహము భ్రాంతియజ్ఞానము
 రూప్యము మాత్రమే కలదు పుట్టుక లేనిది యెఱువు నలుపు తెలుపు
 రంగులుకలది యనేకజనుల నృజించు ప్రకృతి కలదు రెండు పక్షులున్న
 జారెంపిటిలో నొకటి తినుచున్నది మఱొకటి తినకయే విలసిల్లు
 చున్నది

ఈపురుషుడు డెద్దియు నంటఁడు బ్రహ్మజ్ఞానము కలవానికిఁ జేయఁదగిన కర్మ మెద్దియును లేదు ఇట నేవస్తువును లే దిదంతయు నుత్తుత్తి- ఇదంతయును బ్రహ్మమే యది తనంతఁ బుట్టుచుఁ బెరుఁగుచు లయ మగుచున్నదని తెలిసియే వికారిమను బొందకుండునది. నామరూప భేదములేని సత్యపదార్థమై యీజగమంతయును దొల్లి యున్నది. నామరూపాత్మకమై యీజగముగాఁ దానగుట కాపరమవస్తువు సంకల్పించెను బ్రహ్మము నెఱిగిపవాఁడు బ్రహ్మమే యగుచున్నాఁడు ఈకనఁబడునదంతయు నాత్మయే కనుక చూచువాఁడెవఁడు? చూడఁ బడునదెద్ది? చూచునది చూడఁబడునది యీరెందు నొక్కటియే గొప్ప యెఱుకబ్రహ్మము - ఈయాత్మయేబ్రహ్మము - నేనేబ్రహ్మను అను వచనములనుబట్టి అద్వైతమతములును ద్వైతమతములు కలిగి నవి “ద్వైతాద్వైతసమంబ్రహ్మ” ద్వైతమతమునకు వద్వైతమత మునకుఁగూడ బ్రహ్మయ సరిపడినదనటచే దైవపౌరుషములను సమ బుములుగా నొప్పుకొనక తీరదు స్వప్నమునగుర్చి దైవమును స్వర్గసరకముల గూర్చి యతీంద్రియ పదార్థముల గూర్చి యాకాశ పంచాంగములుచెప్పట, నిద్రాహార విహారపౌఖ్యములను దనతోడిపాటివారికిఁ గలిగించుటకొఱకును మఱియుఁ దా ననుభవించుట కొఱకును ఎరిగాఁ బాటుకడలేక సోమరులై కాలక్షేపము చేయు తెలిసీతెలియనివారి వ్యర్థ వాద మనపచ్చును నొస్తీకుఁడు చార్వాకుఁడు జౌద్ధుఁడు చండాలుఁడని తిట్టినఁ దిట్టిన గాని అప్రత్యక్షమగు స్వర్గ సరక చింతిచే వ్యర్థ కాలక్షేపము చేయుటకన్న తనతోడిపాటివారిని సుఖపెట్టి తా సుఖపడుటకొఱకు శక్తికొల్పఁది ప్రయత్నముచేయువారే నిక్కపురుషునువ్యూహి సిద్ధాంతపర్చక తీరదు

పుట్టిన వారందఱుసుఖముగాఁ గోరినన్నాళ్ళు బ్రతుకుచుంటున్న వ్యభావము గాఁ బ్రయత్నించుచున్నారు స్వలాభము గోరి పాపము

దుల మోసపుచ్చుచు నిదాహారవిహారములు యభేషముగా నొనర్చుచు, కరులకొఱకై పాటుపడుట కొప్పుక సోమరితనమున స్వర్గ సరకములని తిన్నతిండి యరుగుటకై వ్యర్థ ప్రలాపములఁ గాలక్షేపము చేయువారు పిశాచములుగాని మనుష్యు లెంతమాత్రమును గారు

తనతోడి జీవులకు న్దానము నుఖకరములగు నిదాహారవిహారములకుఁ దగిన సాధన మాలోచించక హిమాలయ మెప్పుడువుట్టెనో చెట్టుముందో విత్తుముందో స్త్రీ పురుషు లొక్కసారి ఘట్టిరో లేక పగుముందో మతెవరు వెనుకనో చుక్కలెన్నో యాకాశమున కెంత పరిమాణమో స్వర్గములో రంభ పొట్టియో లేక పొడువో పాతాళము నందలి భూమినిమోయుచున్న యశంతసర్ప మెన్నిచుట్టఁ జాట్టుకొన్నదో భూతభవిష్యజ్జన్మము లెట్టివో నూపుగింజ-బ్రాహ్మణుని సామెతగా నీసోమరితలంపు లెందుకు? భూమి సరిగా దున్నకొని నీటి వాగు చూచుకొని సరిగాఁ బండించుకొని సౌఖ్యకరముగా నిండ్లుకట్టుకొని గాలియెండ వానల బాధను తప్పించుకొన నుపాయములు పన్నుకొని శరీరసౌఖ్యకరములగు నన్నపానములును దొడవులును సంపాదించుకొని యొరుం సుఖపెట్టి తా సుఖముగా బ్రతుకు తెఱచున నడుచుటయే జీవితకాలమున ముఖ్యము కారణములేక కార్యము కలుగ నెరదు గనుక నీజగము నకారణమయ్యును జగత్కర్తయగు విధి నెఱుఁగు సామర్థ్యము మర్త్యుల కెంతమాత్రమును లేదు అతీంద్రియ ప్రవ్వోగు మునులు లోకోపకారకముగా రచించిన శాస్త్రములు “విజ్ఞానాశ్రమరేఖో విజానీయాత్” ఖేరా యగ్నిటిని దెలిసికొను వరమాత్మ నెవఁడు తెలియఁదరము? అనునట్లు తెలియఁదరముకాదు నక్షత్రము లగపకుచున్నవి మునికృతములగు శాస్త్రము లున్నవికాని ప్రాకృతుల కాచుక్కలును శాస్త్రములును యథార్థత త్వమునఁ

దెలియఁబడు పెట్టు? పెద్ద మాటలు విశ్వసించి బ్రహ్మచర్య
గార్హస్థ్య వాసప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమముల యథావిధిగా ననుసరించిన
ధర్మాత్ములకు పరమార్థము తనంత నెఱుఁగఁబడట స్సందేహము
నేల విడిచిన సాము కలదా?

వర్ణాశ్రమధర్మములు

వర్ణాశ్రమధర్మముల నవద్రోసి మెట్టవేదాంతములు పలుకు
వారు నిక్కముగఁ జెడుగొట్టులు వర్ణాశ్రమధర్మములు లోకోపకా
రము కొఱకే మునులచే నియమింపఁబడినవి “భక్తిరానాయకల్పతే”

భక్తిజ్ఞానమునకు సాధనమున నట్లు లోకోపకారవరులగు పెద్దల వాక్కు
లను నమ్మిపధర్మాత్ముల కాత్మజ్ఞానము కలుగును ఆత్మజ్ఞానమునకు
ఫలము శాశ్వతానందస్వరూపమగు కైవల్యము జాతులు నీతులు
కొద్ది గొప్పలు మొదలగు తక్కినస్థితు లెవ్వి యెట్లున్నను ముఖ్య
ముగా నొరుల కెవ్విధమైన కాధయ న్దనవలన రానీక జీవించిన
వాడే మనఃస్వయందను మఱియు జగమున కాభరణమును ఏమిషచేత
నైన నొరలను బాధించువాడు రక్షింపఁబడును మఱియు లోకమునకు
రోగమును భూతదయ కల్గియుండును సత్యముపల్కుటకన్న స్వర్గాప
వర్గ సాధనములు మతేకర్మము లను గావు కలధర్మము లను - సత్య
తయలలోనే యిమిడియ న్నవి

నాద్వైతవతఃకర్మాణి విధీయన్తే” అహంకారమగుకార
ములు లేనివానికిఁ గర్మములు విధింపఁబడవనెడి శ్రుతిప్రకారము సర్వ
జగమును విష్ణుస్వరూపముగాఁ జూచుయతులకుఁ దత్త్వ దిక్కిన మను
ష్యులఁగఱికిని జారుషముతత్త్వదైవము లేనేలేదు యతులకుదైవము
తత్త్వ జారుషము లేనేలేదు ఇంద్రియవృద్ధులు సచరాచరజగ
మంతయును జారుషమే కాబట్టి అహంకారమగుకారము
లున్నంతవఱకు లోకోపకారక మగు పురుష ప్రయత్నమునఁ బాటు

వడ కాకాశవంచాంగములఁ జెప్పకొను మతాధికారుల మనియును మతాధిపతులమనియును సన్న్యాసులమనియును యోగులమనియును దైవభక్తులమనియును మతగురువులమనియును శ్రోత్రియలమనియును యాజ్ఞకులమనియును మంత్రవేత్తలమనియును ద్విజులమనియును గుడిపూజార్థ మనియును దీర్ఘంకరులమనియును, నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యముల నొరుల సుఖపెట్టి తాము సుఖపడుతీరులఁ బాటుపడక కృషి వాణిజ్య శిల్పకృత్యముల నారితేటి లోకోపకారమున జీవనముఁ గడపుకొనక స్వార్థపరులై వంచకులై సోమరులై దేవానాంప్రియలై, శశవిషాణవంధ్యా పుత్రప్రాయములగు స్వర్గనరకముల గూర్చి లోకోపకారకముగా నుభయతారకముగా ధర్మార్థ కామమోక్షములఁ దెల్పు శ్రుతిస్మృతిపురాణముల కపార్థముచేయుచు లోకోపకారకములగు సత్యదయల నవలంబ్రదోసి యాస్తికులనుని డంభవేషములతోఁ జామరజనులను బెదరించుచు తమ సుఖముకొఱకై యితరులకు వృథా వ్యయాప్రయాసములఁ గలిగించు నైష్ఠికుల దౌర్జన్యము దానునశమిల్లినవృద్ధుగదా మనుష్యులు మనుష్యులనిపించుకొందురు

లోకులు మిక్కిలి సౌఖ్యముగా బ్రతుకుటకొఱకై మనోవాక్కాయ కర్మములఁ బాటుపడక దైవమును గూర్చియు స్వర్గనరకములఁ గూర్చి సోదెలు కలుక్కుచుఁ దేరగా నుబ్బరసొమ్ము తిననెంచు సోమరిపోతు రక్కసియో దయ్యమో యగునుగాని నిక్కముగ మనష్యుఁ డెంతమాత్రమును గాఁడు అహంకార మమకారములున్నంతవఱకును దైవమును గుఱించి సొరకాయలు నఱకువారు లోకద్రోహులు మనోవాక్కాయకర్మములకుఁ బౌరుషములేవ్వు దైవమెంతమాత్రమును జిక్కదు కాఁబట్టి యీలోకములోఁ బౌరుషము మాత్రమే యున్నది దైవ మెంతమాత్రమును లేదు దైవశబ్దము శాస్త్రపముగాఁ గుండేటికొమ్మకంటిది “లోకమే వేదము, వేదమే

లోకము" అను శ్రుతిచొప్పున శ్రుతిస్మృతి పురాణేతిహాసములు మొదలగు ప్రాచీనవాక్కులన్నియును బురుషప్రయత్నమ లోకోపకారకమగు నెదువడి బోధించుచున్నవి గాని పౌరుషమునకు వేరగు దైవ మనుషదార్థము నెంతమాత్రమును బోధించలేదు వంచకులు తమజీవనసౌఖ్యముకై శ్రుతి స్మృత్యాదు కపార్థములు పన్ని లేని దైవమును గల్పించి పృథా వ్యయప్రయాసములకు లోనగునట్లు లోకులం బీడించుచున్నారు స్వర్గసరకముల దేవుడు కైవల్యమును చంచలమునః కల్పితముల గాని వాస్తవములు కావు నిత్యసంతుప్త మనఃస్థితి నొందుటకన్న మర్త్యులు పొందఁదగిన పదవి మఱి లేదు. అట్టి నిత్యసంతుప్తియను కైవల్యపదవి లోకోపకారపరాయణులై భూతదయయును నిష్కపటహృదయమునుగల ధర్మాత్ములకు మాత్రమే లభించును

ఆత్మకు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులు క్రీడావిశేషములుగాన నిత్యములును వాస్తవములు నెంతమాత్రమును గానేరవు "సాక్షిచేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ" తామరాకు నంటని జలబిందువ్రవలెఁ దటస్థుఁడును సచ్చిదానందమయుఁడును సత్త్విరజ స్తమోగుణము లెవ్వియును లేని వాఁడును నిత్యశుద్ధ బుద్ధముక్త స్వయాపుఁడు నయిన యనంగుఁడు పురుషుఁ డనియుఁ బరమాత్ముఁడునాఁ బరఁగును కలలో ననుభవించిన సుఖదుఃఖములు జాగ్రద్దశలో నబద్ధము లనుకొని యీర్ష్యప్న వికారములను బ్రయత్నపూర్వకముగా మరపుతెచ్చుకొని సుఖించు నట్లు లోకోపకారకమగు నెదువడియను జాగ్రద్దశలో నహంకార మమకారములను స్వప్నవికారములుగా నిశ్చయించి తన కష్టసుఖములను బ్రయత్నపూర్వకముగా మఱిపుచ్చెంది సుఖించు మనుష్యులు మిక్కిలి కృతార్థులు లోకోపకారపరాయణులు మాత్రమే స్వప్న వికారములగు నహంకార మమకారములను మఱచి సుఖించువారు.

స్వలాభ మాసింపక వరులకొఱకై పాటుపడెడు భూతదయాకరులు
నిత్యసంతుష్టిస్వరూపమగు వైకుంఠవదలిం జూఱకొనెదరు

విద్యలు - కర్మలు

వరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడుటయే నిజముగ విద్యయొక్క
లక్షణము అష్టాదశవిద్య ల్నియను బడును దరింపఁజేసి తా
వరించు మార్గమునే బోధించుచున్నవి లోకోపకారముగాఁ బాటు
పడు సజ్జనులగు మాత్రమే దేవుఁ డనంతావతారములెత్తి కాపాడు
చుండును మఱి యట్టి లోకోపకారపరాయణులగు మహాత్ములు
మాత్రమే యష్టాదశ మహావిద్యలకును సప్తకోటి మహామంత్రముల
కును స్వర్గాది పుణ్యలోకములకును దగిన యధికారులు - యజ్ఞాది
పుణ్యకర్మములు - గర్భధానాది షోడశకర్మములు - జపతపములు -
తీర్థస్నానోపవాసాదివ్రతములు - వర్ణాశ్రమధర్మములను - బరలోక
మును - ధర్మార్థ కాగు మోక్ష సాధనములును - సకలప్రాయశ్చిత్తము
లును గేవలమును స్వార్థక్యాగవరులయి లోకోపకారముగా జీవించు
పుణ్యత్ములకొఱకే ప్రాచీన మహర్షులచే విధింపఁబడెను జనవంచకులై
భూతద్రోహ మాచరించు కుక్షింభరుల నిమిత్త మెంతమాత్రమును
గాదు బ్రాహ్మణధర్మము జ్ఞానము - క్షత్రియధర్మము ప్రజారక్షణము -
వైశ్యధర్మము కృషి వాణిజ్యాదివ్యాపారము - శూద్రధర్మము సకల
సజ్జనపరిచర్య - ఈనాలుగు ధర్మములు కలిగి లోకోపకార మొనర్చు
వారే కులముఁ గలవారు భూతద్రోహులై వంచకులై కుక్షింభరులైన
దుర్జనులెల్ల జాతిభివృద్ధి-ప్రత్యేకము వీరు బ్రాహ్మణులు - వీరు క్షత్రి
యులు - వీరు వైశ్యులు - వీరు శూద్రులు సని జనులకు జాతులు లేవు
లోకోపకారపరాయణుఁడగు నొక్క సజ్జనుఁడే నిత్యానిత్య వస్తు
వివేకదశలో బ్రాహ్మణుఁడై - ధర్మాచరిణదశయందు క్షత్రియుడై -

కృష్ణాద్రికియా విర్వర్తనశయాదు వైశ్యుడై - బావృద్ధ దీనార్త
సాధునేవాదశయందు శూక్రుడై సార్థకజీవనమున చాతుర్వర్ణ్య
ధర్మములఁ గడపుచుండను

స్త్రీజాతి పురుషజాతి యని దేహధారులకు రెండేజాతులకలపు
గర్భముధరించి పిల్లఁ గాస్త్రీ ందలును కేవలమా స్త్రీజాతిలోని
వారే సంతానవత్తులైన స్త్రీ లెట్టివారైనను సర్వలోక వందితలే
మతీయున జగదాభరణములే పిల్లలఁగాంచుటయే స్త్రీజాతి లక్ష
ణము వంచకులై భూతద్రోహులై కేవల కుక్షింభరులైన మగ
వాండ్రును వంధ్యులు నుభయజాతి భ్రష్టులు

క ధనమును విద్యయు ఎంశం

బును దుర్మదులకు మదఁచు పొసరించున న

జనులయినవారి కడఁకువ

యును గీర్తియు నవియో తెచ్చు సుర్వీనాథా !

అనునట్లు పేదవారుకానీ భాగ్యవంతులుకానీ నేవకులుకానీ
ప్రభువులుకానీ పిన్నిలుకానీ పెద్దలుకానీ యేదేశమందు పుట్టినీ యే
జాతివారుకానీ వంచకులై భూతద్రోహులైన కేవల కుక్షింభరులు
జగమున కంటుతెవుళ్ళువంటివారు “మీరు బ్రాహ్మణులు మిక్కిలి
పవిత్రులు మిమ్మా మే మంటరాదు దయయునోర్పు సత్య శౌచ
ములు మీకుఁ బెట్టనినగలు మీపాద నేవకులము మేము మీ కేమిపరి
చర్యలు మావలనఁ గావలెను మీదాసుఁము మమ్మనుగ్రహించుఁడు
మీశ్వర పోషణమునకుఁ గావలసిన పదార్థములన్నియును మేమే
సమకూర్చెదము మీవంటి సజ్జనులు దేహపోషణముకై శ్రమపడుట
చూడ నొల్ల”మని తమ్ము నితరులు ప్రార్థించునట్లు సంచరించు సుప
నులే నిక్కువు బ్రాహ్మణులుగాని జన్నిదములు పిలకజాట్లు విభూతి
పెండికట్లు ముష్టిముంత మొదలగు దంభవేషములతో స్వార్థపరులై

మంచులై భూతద్రోహ మాచరించుకుక్షింభరులు బ్రాహ్మణులెంత
మాత్రమును గారు జ్ఞాన శౌర్య కృషి నేవా ధర్మములతో లోకో
జ్ఞానపరాయణులై సజ్జనులు పాశ్చభేదము నజ్ఞాన మధికముగాఁ గల
వారు బ్రాహ్మణులు - శౌర్య మధికభాగము కలవారు క్షత్రియులు -
యొక్కవ పాణిద్యవునేర్పు కలవారు వైశ్యులు - మిక్కిలి పరిచర్య
యొందు నైపుణ్యము గలవారు శూద్రులు లోకోపకారపరాయణు
లగు నీ బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులు సమాన గౌరవమర్హు
వల కలవారేకాని యొకరికంటె నొకరు శ్రేష్ఠులుకారు తక్కువును
గారు నిశ్చయముగా బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర జాతులు -
గౌరవ మర్హులకు సమానములే - ఒక్క మనష్యునియందే జ్ఞాన
శౌర్య కృషి నేవాధర్మములట్టి ప్రతిక్షణముం దలఁడే బ్రాహ్మ
ణుడై క్షత్రియుడై వైశ్యుడై శూద్రుడై యొప్పుచుండును
“నూచయంతి ఫలం మనీషిణః । కోవక్తా తారతమ్యస్య తమేకం
వేధసంవినా” । విద్వాంసులై న వారే కాలమెట్లుండునో మొత్తము ఫల
మును భూదించెదరుకాని యీనంగతి యీక్షణమున దరుగును మఱి
యీవస్తుతత్వ మిద్ది యని నిశ్చయించి చెప్పుటకు బ్రహ్మకుఁ దప్ప
నితరుల తరముకాదనునట్లు వేదకాత్మకవర్తకులు సత్సంధియద్రవ్యలు
నగుమునులమతము నిశ్చయముగా దెలిసికొనుటకుఁ బ్రాకృతజనులకు
శక్య మెంతమాత్రమును గాదు.

“క్షతాను గతికో లోకః” లోకు లోకరినిఁ జూచి యొకరు
నడుచుచున్నారన్నట్లు సర్వమును స్వతంత్రముగాఁ దెలిసికొనట
మునులకుఁ జెల్లునుగాని పామరులు నావాసము చేవస్తుతత్వము నెఱిగి
నడువక తిట్టదు అతీంద్రియద్రవ్యలగు మునులకుఁ దప్ప దక్కి
వారిఁ దెల్పితేటలు సహజసద్ధములు కావు సూర్యబింబమునకు
ప్రకాశము సహజముగాని తక్కినవ దార్థములయిందలి ప్రకాశ

మెరువుగొన్న దేకదా? పాంచభౌతికముగు నిష్కగమున భగోళతత్త్వమును
 మాగచ్ఛాంతరతత్త్వమును నివాక్కులంబట్టి యూహింపవలయును గాని
 నిశ్చయించి ప్రత్యక్షముగాఁ ననుగ్రహముగాఁ దెలియరాదుగా? వేద్య
 శాస్త్రాధ్యయనముచేతను గురుబోధచేతను స్వానభవముచేతనా
 పదార్థతత్త్వమును నిర్ణయించి నమ్మక మూతచేసికొని నేటివఱ
 సూర్యుడు తన్నెందు గంటలకాలములో మడయించి యస్తమింతు
 వచ్చునని జ్ఞానవంతుడు కలకచున్నాడు కాని యిది యిట్లు
 జరుగును నే వీధిని చేసి యూహించెదను వాయుష్టానపారస్పికా
 ర్యము జరిపెద నని వివేకియైనవాఁ డెవ్వఁడును ధైర్యముగా నిశ్చ
 యించి చెప్ప సాహసింపనెరఁడు నన్న జాగ్రత్తువు ప్రవసలకు
 లోనైన ప్రాకృతజనులకు సంపూర్ణజ్ఞానము స్వభావము కాదు వేద్య
 శాస్త్రప్రవక్తలు నతీంద్రియద్రవ్యగు గౌతమవ్యోస్తాదిమునుల విజ్ఞాన
 మూర్తులు ప్రాకృతజనులవలెఁ జర్మచక్షువులుం పాంచభౌతికశరీరు
 లెంతమాత్రము న్నానీరరు “అశరీరమాత్మా” పాంచభౌతికశరీరము
 కాని పదార్థము మాత్రమేనటచే యథార్థజ్ఞానము పాంచభౌతికశరీర
 మున నెంతమాత్రమును బొడమదు పాంచభౌతికశరీరములతో నున్న
 ప్రాకృతుల తేలివి ప్రతిబింబమువలె సత్త్వసత్యము మతీయును నిజ
 మునుగా దబ్ధము న్నాదు చీకటినిదలవలె నగవడి యగవడదు తోచి
 తోచ దుండి లేదు కలవలె భ్రాంతిమాడ్కిదిగంతరేఖకరణి మోస
 మునకు మూలము తేలివికి లక్షణము చెదని సంతుష్టి మతీ యట్టి
 సంతుష్టి సంపూర్ణవిశ్వాసముచేఁ గలుగును సంపూర్ణవిశ్వాసము
 మంచినహవాసమునఁ గొనసాగును భూతదయగలవానికి మంచినహ
 వాన మబ్బును పరోపకారమునకై ప్రయత్నించువానికి భూతదయ
 రాజులును స్వార్థశ్యాగపథులు మూత్రము లోకోపకారపథాయణు
 లయ్యెదరు జ్ఞానవంతులు స్వార్థశ్యాగపరు లగుదురు జ్ఞానము గును

కటాక్షముచేతను మఱి యీశ్వరకృపచేతను గలుగును గురు వనఁగా
మఱియు నీశ్వరు డనఁగా లోకోపకారపరాయణులై ధర్మాత్ములై
వరమకవిత్తచర్చితులయిన తలిదండ్రులు

“సమాతు పరదై వతమ్” తల్లికన్న వేతే వేల్పు లేదు
“సగురుః పితరం వినా” తండ్రికన్న గురువు మఱెవఁడు న్నేఁడు
“జననీ పరమో గురుః” తల్లియే శ్రేష్ఠగురువు “మాతృదేవోభవ
పితృదేవో భవ, ఆచార్యదేవో భవ” అనుటచేఁ గని పెంచిన తల్లి
దండ్రులు, విద్యదెప్పిన గురువును ప్రత్యక్ష దేవతలు “ఆగమః ఖలు
దుర్లభః” శాస్త్రములు సంపూర్ణముగాఁ దెలిసికొన నెవ్వరికిని
శక్యముకాదనునట్లు శ్రుతిస్మృత్యాదులు తెలియ శక్యముకాదు
కాఁటి ఆవులు గురువులు ప్రాణబంధువులు మిత్రులు పెద్దలతనకుఁ
జేసిన యుపదేశమును దృఢముగా విశ్వసించి ప్రాణిహింస నేమివచే
నై నను సలువక లోకోపకారపరాయణుడై స్వలాభ మాసింపక
నడుచు మానవుని వర్తనము నిశ్చయముగా మనష్య ధర్మమునకు
నిదర్శనము జగమునందు నిష్ప్రయోజనముగా మనోవాక్కాయ
కర్మము లెవ్వియును జరుగవు సకలజగత్సృష్టిలయములు సర్వజ్ఞుఁ
డగు భగవంతునిచేఁ గసంతయు నిష్ప్రయోజనముగా నడిపింపఁ బడ
వనియే నిరూఢిగా విద్వాంసులు సిద్ధాంతికరింపక తీరిదు “ప్రయోజన
మన ద్దిశ్య తమందోఁపి ప్రవర్తతే” ప్రయోజనములేక వెట్టివాఁడును
బ్రవర్తింపఁ డనఁగా సర్వశక్తియు సర్వజ్ఞుఁడు సకల భూతదయా
స్వరూపుఁడు సకల జగత్సృష్టిసిథిలయకారణమగు దేవుఁడు ప్రవ
ర్తింపఁచునా? మర్త్య లూహింపనేరరు కాని భగవంతునిచేఁ బ్రతి
కార్యము నెదియో ప్రయోజనాపేక్ష చేతనే నిర్వర్తింపబడుచున్నది
ఈపని పొరపాటుచేఁ గావింపఁబడుచున్నదనికాని యిది నిష్ప్రయోజన
మనికాని యిది కొఱంతయనికాని యిది యనవసరమనికాని దైవ

శృష్టిలో నెట్టి విద్యా సులై వను దత్తువట్టుట కవకాశ మొకింతయు
 నేదొ నిక్కముగా జరుగవలసివచ్చే సమస్తమును జరుగుచునే
 యున్నది మంచిచెడ్డలు హెచ్చుతగ్గులు వశ్యావశ్యములు భగవ
 త్స్పృష్టిలో లోకములెంచు మనుష్యులు నిశ్చయముగా బుద్ధిహీనులు
 “సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ తద్జలా నితిశాంత ఉపాసీత” ఈజగమంత
 యును బ్రహ్మమే ఆబ్రహ్మమే వుట్టుచున్నది లయమగుచున్నది
 బ్రతుకుచున్నది “హరిమయముకాని వస్తువు కరమాణువు లేదు
 వంశపావన వింటే” ఓ కులకవిత్తఁడా విటివా? బ్రహ్మముకాని
 పదార్థ మెద్దియును లేదననట్లు సమస్తమును దైవకృతమేకాని
 నిక్కముగాఁ జారువమే లేదని సిద్ధాంతీకరింపకతీటదు “జానామి
 ధర్మం సచమేత్రవృత్తిర్జానామ్యధర్మం సచమే నివృత్తిః । కేనాపి
 దేవేనహృదిస్థితేనయథా నియక్తోఽస్మి తథాకరోమి” ధర్మము
 నే నెఱుఁగుదునుగాని ధర్మమార్గమున నడువఁజాలను అధర్మమని
 యెఱిగియును మానలేను. నాహృదయమం దున్నదేవుఁ డెట్లు నన్ను
 నియమించుచున్నాఁడో యటులు చేయుచున్నానన్నట్లు సకలజంతు
 పులవశములై దైవనియుక్తములై సకలక్రియ లాచరించుచున్నవి
 పౌరుషము కుండేటికొమ్మువలె ననంధవము సమస్తమును దైవమే -
 పురుషప్రయత్న మనునదికూడ దైవకృతమే ”యత్రనాశ్యత్పశ్యతి
 నాశ్యచ్ఛృణోతి నాశ్యద్విజానాతి సభూమా” ఏపదార్థమున తన
 కన్న నిరతములు జూడఁడో విషఁడో యెఱుఁగఁడో యద్దియే వాస్తవ
 మగు బ్రహ్మ మన్నట్లు దైవముకన్న మఱి వేఱు వేతేదీ? తత్త్వ
 విట్లుండనీ- “నాద్వైతవతః కర్మాణి విధీయన్తే” అద్వైతకీః తేయః
 దగు కార్య మెద్దియు లేదు ఏకోర్యాయతేక నిత్యసంత్మవుఁడై
 నిర్మివుఁడై న బ్రహ్మజ్ఞానికీ గల మనోవాక్కాయకర్మములు పురిటి
 పిల్లి చేష్టవలె బంధకములును పాపకృత్యములు ఎంతవ్యాపకమును

గావు- మనోవాక్కాయశర్మములచేఁ దెలుప నశక్యమై యాత్మైక
వేద్యమై సత్యజ్ఞానానంతలక్షణమగు పరమహంసస్థితి యటుండనీ
ప్రస్తుతము నకలానుభవసిద్ధమై వ్యావహారికసత్యమగు ద్వైతప్రపంచ
మును గూర్చి చర్చించి చెప్పట కర్తవ్యముగనుక దైవపౌరుషములు
భయముల సమానముగా వ్యవహారప్రవర్తకము లనకతీరుదు

పౌరుషము గుఱ్ఱము దైవమురౌతు - పౌరుషము శరీరము
దైవములెలివి - దైవపౌరుషములు రెండును జేర కేకార్యమును జరు
గదు- తాన తన కితరమును ద్వైతబుద్ధి యున్నంతవఱకు దైవపౌరు
షములు రెండును కావలసినవే-కేవలద్వైతజ్ఞానికి దైవపౌరుషములు
రెండును లేవు - దైవపౌరుషములు రెండును వ్యావహారికసత్యములు
గాని పారమార్థికసత్యము లెంతమాత్రమును గావు “బ్రహ్మ సత్యం
జగన్మిథ్యా” బ్రహ్మము వాస్తవము జగత్తు కలవలె భ్రాంతికృతము
గాని సత్యము కాదనునట్లు దైవపౌరుషముల నదుచువ్యవహారము
ప్రాణధారణ మదకారణముగాని వాస్తవ మేమాత్రమును గాదు
ఇంతకును “గజమ్మిథ్యా పలాయనమ్మిథ్యా” వనుగు వాస్తవము
కాదు మఱది పరిగిడుటయును వాస్తవముకాదనుటచే నిద్ది సత్యము,
మఱిద్ది మిథ్య యనుటకూడ భ్రాంతికృత మనకతీరునా? ఈపిచ్చితలం
పులకేమి తనయనభవమునకు విరుద్ధముగాఁ బలుకుట లోకద్రోహ
మాచరించుటకదా? కావున లోకోపకారకమగు ధర్మ మాచరింపక
మొట్టవేదాంతములు పల్కుట వ్యర్థమగుటయే గాక లోకమునకుఁ గీడు
చేయుటకూడ తప్ప కగును “పురికేరతత్తతిపురుషః” పురియందు
శయించువాఁడు గనుక పురుషుఁడు గనుకఁ బంచభూతాత్మకమగు
శరీరము నదువు జేవుఁడు పురుషుఁడనిపించుకొనుచున్నాఁడు మఱి
యట్టిపురుషుఁడు చేయునని పౌరుషము - పంచభూతములను నడిపించు
వాఁడు జేవుఁడు మఱి యట్టిజేవుఁడొనర్చునని దైవము శరీరబద్ధుఁడు

జేవుడు మఱి “అశరీరమాత్మా” అత్మకు శరీరము లేదనునట్లు
 జేవుడు పాంచభౌతికశరీరరహితుడై అత్యముక్తుడై యున్నాడు
 కాబట్టి వ్యవహారమున జీవేశ్వరులు భిన్నులు - ఇ దిట్లని నిర్దేశింప
 నశక్యమగు వరమార్థదశనుగూర్చి వృథాచర్చ మాని జీవేశ్వరభేద
 మొప్పుకొని ప్రపంచమున లోకోపకారముగ బ్రతుకుచు ఎకలొకొప
 కారకములగుకార్యము లొనర్చుచు జీవించువఱకుఁ గవ్వముల మాన్ని
 రక్షించుమనిజేవుని భజించుమనుటయే జనులకవశ్యకర్తవ్యము గనుక
 లోకోపకారముగ నుపయోగించు పౌరుషమునకు నూటిఁ దొంబది
 తొమ్మిదిపాళ్ళు దైవము తోడుపడునని సిద్ధాంతీకరింపవలయును బ్రతు
 కున మనస్సంతుష్టియే ఫలముగనుక లోకోపకారముగా నడుచుజను
 లకు దైవము తోడై నిత్యమనన్సంతోష మన కైవల్యముగాఁ బరిణ
 మించును ఇతరులయెడ పౌరుషచూపముగుఁ దా మంచిగా నడిచినపుడు
 దైవస్వరూపులగు నితరులు తనకుఁ దోడుకాక మానరు ఒకవేళ నిత
 రులు తనమేలునకు బదులు కీడ్చొనర్చినను కేవల పరోపకారోద్దేశ
 ముతో మాత్రమే బ్రతికెడు తనకుఁ బ్రతికూలదైవముకూడ నను
 కూలముగానే క్రమముగాఁదోచి నిత్యసంతుష్టికలుగజేయకమానదు

లోకోపకారపరాయణబుద్ధి మహిమము చీకటిని స్వస్వరూప
 ముగా మార్చుకొను సూర్యప్రకాశమువలె భూలద్రోహులనుగూడ
 మంచిగాఁజేసి నిత్యసంతుష్టిమై తాఁ దరించి లోకమును దరింపఁ
 జేయక మానదు ఎవరు లోకోపకారము చేయఁజాలుదు రనఁగా
 “అనభిలషి తాశనంతపః” కోరకయే లభించినపదార్థమును భుజించుట
 తమ స్వనఁబడును గనుకయథాలాభసంతుష్టిఁగలిగి వ్యసనములులేక
 దేహధారణమాత్రోపయోగములగు నన్నవస్తువులు కాయక్షేప
 ముతో న్యాయముగాఁ బరులఁ బీడింపక సంపాదించుకొని యుక్కట

మాలిన పెచ్చుభోగము లొల్లక తను కులమర్యాద సత్రికమింప
 కేజంతుహింసయుం జేయక పరుల కెల్లవిధములఁ దోడ్పడుచు సోమ
 రులుగాక త్రికరణశుద్ధిగాఁ దమతోడిపాటివారికి మే లెల్లపుడును
 గోరువారు లోకోపకారు లనఁబడుదురు - అట్టి లోకోపకారపరాయణ
 యజీవనముమాత్రమే సార్థకము లోకోపకారులగుదనులకు దైవము
 తోడగును దైవానుగ్రహముపొందిన గుఱుతు మనస్సొత్ప
 నంతయుఁ దీమూఁడుదగములఁ బూజ్యుండు లోకోపకారపరాయణుల
 వ్యవసాయంతయును మిక్కిలి యెప్పే - “శ్లోకార్థే స ప్రవక్ష్యామి
 యదుక్తం గ్రంథకోటిభిః । పరోపకారః పుణ్యాత్మ పాపాయ పరపీడ
 నమ్” కోటిగ్రంథములచేఁ జెప్పఁబడినదంతయు సగముపద్యమునఁ
 బల్కుచున్నాను. పరుల కుపకారముచేయుట పుణ్యము - పరులను
 బీడించుట పాపమననట్లు పరోపకారముగ బ్రతికినట్లుకే స్వర్గము
 మాయ లోకులకాధించిన జీవనమే సరకము “గీ! ఉత్తముఁడు”
 హితము చేయుచు నూరకుండు । మధ్యముడు హితముచేయుచు
 మాటువెదకు । అధముఁ డొరు చేయు హితమైన నడఁచి
 పుచ్చు । హితమునకు నెగుచేయువాఁ డెవ్వఁ డగును । అనునట్లు
 కాము కవ్వపడియెనఁ బరులకు మేలుచేయు లోకోపకారపరాయణుల
 యెడల మాత్రమే దేవుడు సంతతము ప్రత్యక్షమగును పరులను
 బిడింపక కాముసుఖపడఁగోరువారికి దేవుఁడు దృశ్యద్వైతముగ నుం
 దును ఏమిషచేస్తానను తమతోటిపాటిదనులను బీడించువారి కెప్పటి
 కీ దేవుఁడు తోడ్పడఁడు

కేవల పరోపకారమునకుమాత్రమే బ్రతికిన జగద్గురు శంకరా
 చార్యుని ఘనోత్ములు నిత్యసంతుష్టపదవియగు కైవల్య మందెదరు
 లోకద్రోహ మాచరింపక రాజ్యభోగ మనుభవించిన విక్రమార్కాది
 మహాపురుషులు ప్రతిక్షణము త్రొత్తత్రొత్తసుఖములను నిత్యస్వర్గ

భోగము లనుభవించెదరు లోకులఁ బీడించుచు భూతహింస గావించుచు సుఖపడనెంచు పానురులు దోమలు నల్లులవలెఁ బట్టుచు గిట్టుచు తాపత్రయములఁ జిక్కి యపారసంసారసముద్రమున మునిగి తేలుచు క్షణికసుఖము లనుభవించుచుందురు అద్వైతజ్ఞానవంతులగు మహాత్ములకు దైవపౌరుషములు (చంటిపిల్లలకుఁ బుణ్యపాపములవలె) రెండును లేవు లోకోపకారపరాయణులగు పుణ్యాత్ములు తమపౌరుషము ఫలించుటకై దైవసాహాయ్యమును గొరుచుందురు లోకద్రోహులగు పాపాత్ములు తమదుష్ప్రయత్నములు నెఱవేఱనపుడు దైవమును దూఱుచుందురు మఱియును తమపౌరుషము చెల్లినప్పుడు దైవము నోకింతయును స్మరింపక తన్నువజ్జ చాటుకొనుచుందురు అహంకారమమకారమగ్నులగు స్వార్థకురులు లోకులను వంచించుటకై దైవముయొక్కయున్నిని వర్ణించుచుఁ గొంటెనక్కలవలె మోపముగా నంచరించుచు రుదాక్షపిల్లులవలె వాఙ్మములువేయుచుఁ దొంగజరుములుచేయుచుఁ గైకీ బుణ్యాత్ములవలె సగపడుచు లోకద్రోహ మాచరించుచుఁ దాము చెడి యెరులఁ జెఱచుచుందురు జ్ఞానమున్నగుఱుతు వైరాగ్యము తనతోటిపాటివారిని బీడించి తానుఖపడఁగోరుట తరమపాతకలక్షణము.

పౌరుష మతఁగాఁ బురుషునితో సంబంధించిన గుణము పురుషుఁడనఁ బురియించున్నవాఁడు పురము శబ్దవృత్తరూపరసగంధబుద్ధి మనోఽహంకారముల నెన్నిది విధములుగా మన్నుడి ఈ యెన్నిది పురములకుఁ బతకొనది దైవము. దైవవశమున నీయెన్నిదిపురములకుఁ బ్రవృత్తినివృత్తులు కలుగుచున్నవి. దైవపౌరుషములకుఁ బురుషుఁడు సాక్షిమాత్రుఁడు మఱి యాదెండింతో నంతమాత్రమునుసంబంధములేనివాఁడు దైవమున ననాది స్థానచభౌతికకర్మము. పౌరుషమన తనాది జీవకర్మము పురుషుఁడు పద్మపత్రకాంబువ విన్నిర్మివుడు. సకల

కర్మములను నమస్తజగమును సత్త్వరజస్తమోగుణాత్మకముగు ప్రకృతి
స్వరూపము అనంతసంఖ్యాక రణము లప్రోవగు సూర్యబింబ మొక్క
టియై తోచునట్లు క్షముగా ననంతవిధ పరమాణుధర్మము
యన్నియును గుని నొక్క తెలివియై కప్పట్టుచున్నది ఒకసూర్య
రణమే నానావిధవర్ణమును నున్నట్లు తెలివియు ననంతవిధములై పొడ
గట్టుచున్నది తెలివికి బ్రహ్మణియును బ్రకృతికి జీవుడును జీవునికి
యరవుడును ప్రవృత్తినివృత్తిహేతువులై యున్నారు

పురుషుడు పరమాత్మ-జీవుడు డాత్మ-ప్రకృతి చైతన్యబడముల
కెడింటియొక్క కలగల్పు ప్రకృతికిని జీవాత్మపరమాత్మ కును నీడ
ఎంటిదై కలవలె మఱి యాకసపునల్పువలె భ్రాంతిగాని వాస్తవ
మంతమాత్రమును గాకున్నను శూన్యమగు నాకాశము జగముల
కాధారమైనట్లును ప్రకృతిని మఱియును జీవాత్మపరమాత్మలను నిరూ
పించుటకును మూలమగుచున్నది భూతద్దమువలె గారడిదివెలవలె
కలగనుమనస్సువలె మదోన్మత్తస్థితివలె నిక్కముగాఁ దెలివి భ్రాంతి
సంశయములను గలిగించనేరకు తత్త్వము ననంతవిధములగా నిశ్చ
యించి మను అనంతవిధముగా తోకోవకాగమునకై మతము
లేర్పర్చిరి వాస్తవముగా నెడఱుజీవులో యన్నివిధముల క్షములు
క్షములు మతములును గలవు నిక్కముగా స్వప్నమువలెఁ దెలివి
కోకముక్క మొనయును లేకుగాని సరావస్థను గవిపెట్టు సాక్షి
యొక్కఁడే కేవలము విర్గుణుడు చేత స్వరూపుఁ డగునాత్ముఁ
డొక్కఁడే యని నర్వవేదాంతసిద్ధాంతమనకలీఱదు మొత్తముపై
ననంతమతములసారము పడేనుగా విభజింపఁబడినది

చార్వాకమతము

చార్వాకమతము 'యావద్జీవం సుఖం జీవే న్నాస్త మృత్యో
భగోచరః, భస్మీభూతస్య దేవాస్య పురాగమనం కుతః' "బ్రతికినంత

పరిశుభ్రముగా బ్రతుకవలయును మృత్యువునకు లోబడని దెద్దియును లేదు బుద్ధియైనదేహము తిరిగి రానెరదు" అని పరిశుభ్రముగా బ్రతుకుటకై కదా జీవులందఱును బ్రయత్నపడుచున్నారో కోరినట్లుబడుగుటయే ప్రతిజీవునకును సుఖము నిద్రాహారములు కోరినట్లు లభించినపుడు జనుడు సుఖించుచుంటున్నప్పుడు సద్విద్యమేకదా? ఎందఱుజీవులో యన్నిరకము కోర్కెలను మఱి యన్నివిధములన్నిదాహారవిహారసౌఖ్యములును లోకమున గలవట్లుచున్నవి ఒకరిసుఖమింకోకరి సుఖము కాదు మఱి యెకరికోర్కె యింకోకరికోర్కె కాదు అనంతవిధజీవులకనంతవిధసౌఖ్యములు అనంతవిధదేశస్థితులనుబట్టి సుఖాభిలాష అనంతవిధములు దేహధారులందఱును నానాదేశములలో నానావిధ సంఘముల నుండటచేత నాయాజను లాయాసంఘములకు నమ్మతములయివలె డమకోర్కెలను మాత్రమే తీర్చుకొని సుఖింపవీలగును గాని తనతోటిపాటిజనులకు వ్యతిరేకముగా పడచి తనకోరికలచొప్పున సుఖించుట కెంతమాత్రమును సాధ్యపడదు ప్రతికూలించిన స్త్రీతో సౌభాగసౌఖ్యము చేకూరదుగదా తనయభీష్టమునకుఁ దనతోటిపాటిజనులు నమ్మతించునట్లు నమయము జతకూర్చువస్తువు దేవుఁడో వయ్యమో యెద్దియో లోకాతీతపదార్థము లేనిచో సుఖాభిలాషముతోఁ బ్రయత్నపడుజనులు మొత్తమువైడమృతకుల నూటికి దొందది తొమ్మిదిపాళ్ళు దుఃఖమే యనుభవించుచుంటు ప్రత్యక్షసిద్ధమేకదా? కాబట్టి పురుషప్రయత్నమున కడ్డకగులు నమయ ముండుట యంత అజ్ఞానసంగతియే మఱియును జార్వాకులు చావుపుట్టువు నమయములు యథార్థములని యొప్పుకొనుచున్నారకదా 'మరణం ప్రకృతిశ్చరీణాం వికృతిర్జీవనముచ్యతే బుద్ధిః' మరణవశయే వాస్తవము మఱి బ్రతుకు నీడవలె గల్గి యున్నట్లుచార్వాకులు సత్యముగా దేహములు ఫలించెడి యేగువు

యము యథార్థమని యొప్పుకొని చున్నారో యాసమయమే దైవ
మనియును మఱి యట్టి కాలస్వరూపమగు దైవము పౌరుషరూపమగు
జీవితకాలమునకు భిన్నమై సత్యమై యున్నదని జెప్పక తీరదు కాబట్టి
చార్వాకులుగూడఁ జౌరుషమునేగాక దైవము నొప్పుకొనుచుంట
రాధి ఇతలవందు మతల పందుము మాయఁగలనుగాని వుట్టెడు
మాయలేనను మూఢునిచందమున మృత్యువునొప్పుకొనుచు దైవ
మును జార్వాకుఁ డొప్పుకున్నాడు మఱియును గాలి యగ్ని నీరు
మన్నుల కలయిక యెడయికలచేఁ గలిగిన దేహములందుఁ జైత
న్యము మదవికారమువలెఁ బుట్టి గిట్టుచున్నదిగాని సత్యము కాదను
చార్వాకున కానాల్గుభూతములపరమాణువు లొకదానికొకటి వేరగు
టకుఁగాని యొకదానితోనొకటి చేరుకొని యెడఁబడుటకుఁగాని యవ
కాశము, గాలి యగ్ని నీరు మన్నులకు వేఱయి యంతరాళి
ముగా నాకాశ మున్నదని యొప్పుకొనకుంట తాను లేనని
నోటను జాటు ఎచ్చివాని పల్కు కాదా? అంతరాళము లేనపుడు
భిన్నవస్తువులకు సంయోగము సాధ్యములుకదా? గాలి యగ్ని
నీరు మన్నుల నిద్ది కేవలము గాలి యిద్ది కేవలము యగ్ని యిద్ది కేవలము
నీరు మఱి యిది కేవలము మన్నుల విభజించి యా కుతార్థిక శిరో
ముఠియును చార్వాకుఁడు నిశ్చయింపఁగలఁడా? లేక ఇతరుల దేహ
ముల ఖస్మముగుట తాఁ జూడఁబట్టి యనుమానప్రమాణముచేతఁ
గదా తన దేహముగూడ నట్లే యగునని నిశ్చయపర్చుచున్నాఁడ
తడకుఁ బ్రత్యక్షముకాని తన మృత్యువు ననుమానప్రమాణముచేత
యథార్థమని నమ్ముకొని స్థిరపర్చునట్లామృత్యుస్వరూపమునే దైవ
మనియును సకలలోకసంహారకమయియును నాశరహిత మనియును,
జీవ పౌరుషశాసక మనియును మఱి యచింత్య మహిమాన్విత
మధ్యయు నొప్పుకొనకుంటచేఁ దన కప్రత్యక్ష మగుటచే దా నేరకఁ

బుట్టెనో తలిదండ్రు తెవరో తి న్నెవ్వరు పెంచినో తనకు లోకజ్ఞాన మెవరు గుప్పిరో తనకు నితరులకును సంబంధ మెట్టిదో యితరుల యెడఁ దా న్లు నడిచినయెడఁ దన నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము లభించునో తెలియక సకలజనసంఘమునకు వేటువిత్తయి దుఃఖము నకును గవ్వము కును శాలయి మృతిఁ లోనగుచున్నాఁడు గనుక స్వసుఖాభిలాషియగు చా ర్వాకునిమతియు సకలలోక విరుద్ధమగుటయే గాక, దుర్బుద్ధిమూలక గుని నిర్లచిషకతీతిదు సంఘములోఁ దా నున్నంతవఱకు సంఘమును తన సుఖదుఃఖము లేర్పడును. సంఘము నకు విషము తనకు విషము సంఘమున కమృతము తన కమృతము తన మంచిచెడ్డలు తన సుఖదుఃఖములు తనకు లోకము మప్పిత యవిగాని తనంతటఁ దా నెఱిగినవి కావుగనుక జనసంఘమునకు విరుద్ధము గా సుఖిషఁదఁచిన చా ర్వాకుఁడు మదమత్తునివలె నహంకారవిమూఢాత్ముడై కొరి సంసారాంధకారమున సకలజనసంఘా చారవిగర్హితుడై చిక్కి దరిఁగానని దుఃఖమునకుఁ బాలై యాభాస సుఖమునకుఁ బిల్లికాయవలె నుబ్బుచు ద్రుళ్ళుచు ట మిక్కిలి శోచనీయము

లోకాయతకులను వేటొకపేరు చా ర్వాకులకుఁ గలదు చా ర్వాకు లఁగా సీతవుగా మాల్లాడువారు లోకాయతకు లనఁగా ధర్మమోక్షముల విడిచి యధర్మకామములమాత్రము సంపాదించు కొనువారు “విజ్ఞానఘన ఏవై తేభ్యో భూతేభ్యః సముద్దాయతాన్తే వాను విసశ్యతి” గాలి నీరు నిప్పు మన్నులనుండి తెలివియే మూర్తి గాఁగల జీవుఁడు పొడమి మఱి యాభూతములకూడిక చెడినతోడనే నశించుచున్నాఁడు మృతుడైన జీవునకు మఱి జ్ఞప్తి కలుగనేరదు” అను వచనానుసారముగా చైతన్యముతోఁ గూడిన దేహమే యాత్మ దేహము నకు మించి యాత్మయనునది వేటుగాలేదు కంచేంద్రియ

గోచరమే వాస్తవముగాని యనుమానోపమాన శబ్దములను తక్కిన ప్రమాణముచే సాధింపఁబడిన వస్తువు సత్యముకాదు ఈసంసారములో సుఖములు దుఃఖమిత్రములు గనుక ననుభవింపరాదనువారు, దుఃఖములను తొలగించి దుఃఖమున్నదిగనుక బియ్య మనుభవించు సుఖ మక్కరలేదనువారివలెను, పెచ్చు బంక కుబుసములు తొలగించు శ్రమకోర్వక వనసపండుతొనలు తిననొల్లని వారివలెను మూర్ఖులు అగ్నిహోత్రము మూఁడువేదములఁ బఠించుట సన్యసింపఁ బూడిద బూసికొనుటయును పౌరుషమును బుద్ధియును తేనివారి జీవనవృత్తులు కాఁబట్టి ముండ్లు గుచ్చుకొనుట మొదలగు వేదసములవలనఁ గలిగిన దుఃఖమే నరకము ప్రజలనేలు రాజే జగమాన నీశ్వరుఁడు చావే మోక్షము ఆత్మకు శరీరమునకును భేదమెద్దియును లేదు నేను నాశరీరమునుకొనుట రాహువునకు రాహు శరీరమునకు సూర్యునకు సూర్యబింబమునకు బంగరు బంగరుకడెము నకువలెఁ గల్పింపఁబడిన భేదము వాస్తవముకాదు గాలి యగ్ని నీరు మన్ను లీనాలుగే భూతము లాకాశ మనున దిగ్గోళ భూత మైవది లేనేలే దీనాల్గుభూతములనుండి చైతన్యము మద్యపానమునఁ గల్గు వికారమువలెఁ బొడముచున్నది “అగ్ని రుష్ణో జలం శీతం శీతస్పర్శ స్తథానిలః, కేనేదంచిత్రితం తస్మాత్ స్వభావాత్త ద్వ్యవస్థితః” అగ్నికి వేడి, నీటికి చల్లదనము, గాలి తాకునకు చల్లదనము స్వభావదస్యములు గాని యెవనిచేతను గల్పింపఁబడ లేదు ”

మఱి యీచార్వాకమంతయును బృహస్పతియను వండితుని మతము మఱి యామతములోని సారము స్వర్గము లేదు, మోక్షమును లేదు వర్ణాశ్రమాదుల క్రియలన్నియును ఫలములు కావు శ్లోతిష్ఠోమమందు చంపఁబడినవశువు స్వర్గ మేగినచో యజమానుని తల్లి యట్లు చంపఁబడి స్వర్గమున కేలఁ బోరాదు ? శ్రాద్ధముచేత

మృశులకు, శృప్తియైనయెడల వంటింట భోజనపదార్థములు సిద్ధమై
 యున్నవని వినినమాత్రమున నాఁకలిపవ్వలు తీలునా? మృతుఁడు
 వరలోకమందున్నచో ప్రాణబంధువులను జూచుట కాసతోఁ దిరిగి
 తేల రాఁదో? బ్రాహ్మణులు తమజీవనోపాయముగా శ్రాద్ధకర్మము
 లను బన్నిరింటియేకాని వేలుకారణ మెద్దియు న్లేదు. సిగ్గులేని
 మొండిబండలు మోసకాగ్రును దయాదాక్షిణ్యములులేని రాకాసు
 లును 'జర్ఘరీతుర్ఘరీ యను నర్థములేనివాక్కులతోను మఱి యశ్వ
 మేధమందలి బాడబూతులతోను బశుహింస చేసి యామాంసముఁ
 దినుటచేతను బ్రవర్తించుచుంట కనిపెట్టి దయానిధియగు బృహస్పతి
 సర్వభూతానుగ్రహముగా నొరుల నుఖపెట్టి జనుల తాము నుఖపడు
 టకై యీచార్యకమతమును బోధించెను సర్వజనులకు దమబ్రతు
 కున నుఖము సహజముగాఁ గోరుచుండుటచేతను మఱి యానుఖముతన
 తోడిపాటివారికి నుఖమగునట్లు తాము సడిచినప్పుడే చేకూరుచుండుట
 చేతను, మోసగాండై సోమితులై కాయకష్టమున కొప్పక తనతోడి
 పాటివారు హాయిగానుంట కోర్వక పురాణవచనములకుఁ బండి
 తమ్మున్యులై బూకరితనమున పశార్థములు చెప్పి నిర్దయులై వేద
 చోదితమనిగాను విధ్యుక్త మనియును చెప్పేది గొరుకటి తాము చేసేది
 మతోకటిగా నటించు దుర్మార్గులు చార్వాకమతము నాస్తికమత
 మనియును మిక్కిలి హేయ మనియును జాటుచుంట మిగుల శోచ
 నీయము. స్వర్గసరకములు గగనారవింతముల మాటలు మీ కేల?
 మీతోడి ప్రాణులను నుఖపెట్టి మీరు నుఖపడఁ దనుచార్వాకమత
 మెంతయును శ్లాఘనీయము లోకములోని జనులందఱును దమతమ
 బ్రతుకు నుఖము స్వభావముగాఁగోరుచుంటచేత చార్వాకమతావలం
 బులే. అంతఃకరణము నఁ జార్వాకమతమే యనుసరించి తమతమ నుఖ
 ములఁ జేకూర్చుకొనుచుఁ జైకిమాత్రము మాటికై కోటితకముల

యాస్తిక వేషములతో స్వర్ణపరకముఁ వర్ణించుచు దంభాచారముల మన్ననలలో నిశ్చయముగా మూఁడుపాళ్లు వెట్టివారు నుఱొకవంతు వంచకులును - బృహస్పతి మునికదా యన్యాయమున బోధించునా? శ్రుతిస్మృతుక్తములని దంభ వేషములతో జీవించు తమజీవనవృత్తిని దూషించినమాత్రమున సకల జనసంఘసుఖమార్గమును బోధించు నవాజనీధమగు చార్వాకమతము హేయ మనువంచకుల నేమన వచ్చును? “సర్వతాత్మాస్తి” అంటట నాత్మ నిండియున్నదను వేదాంత ముపేక్షించి తాను బరులను భేదమెంచి యజ్ఞానులను వంచించి తామాస్తికుల మనియు నార్యుల మనియు నితరులు పాపండు లనియు మ్రేచ్చు లనియును నిందించు భూతద్రోహులమతి మంతసార వంతమా? చార్వాకులపై తేనిపోని జారత్వాదిదోషములు పన్ని దుర్మార్గులు నిందించుచున్నాగు ఈర్ష్యాసూయలచేత యథార్థమగు చార్వాకమతమును దార్మాణ్యకావించి దూషించు దుష్టు నేమనవల యును? చార్వాకమతము న్దూలనాడు జనులప్రవర్తనమంతయును భృసుఖ మాసించియే కదా జరుగుచున్నది? లోపల నాస్తికమతము వెలుపల మిక్కిలి యాస్తికమత మోహో దంభమతముల దుశ్చేష్ట?

చార్వాకమతము పుట్టిన కారణము - వైదికమత ముని భూర్తులు ఋషివృత్తిప్రొక్తములగు శ్రుతిస్మృతులందలి యాథార్థ మును పొరుగుపర్చి పామరులను మోసపుచ్చి సోమరిమాటలతో ముంభజీవనమశ్రమము గా సంపాదించుకొరి మునులయభిప్రాయమునకు వ్యతిరేకముగా వ్యాఖ్యానము లొనర్చి సత్యమును సకలభూతదయను సకలజనసాధారణసౌఖ్యమును బుద్ధిపూర్వకము గా నుపేక్షించి యజన యాజనాధ్యయనాధ్యాపన దాన్య పత్రిగహణ వట్కర్మములు కావూ జులకవియు నాకర్మములందుఁ గొన్ని తగ్గించి క్షత్రియవైశ్యుల కవియుఁ దక్కిన జనులందఱును గర్మతాహ్యులనియును సత్యజ్ఞ

సాధారణగర్మములగు సత్యతయ లవలఁబెట్టి నామములు జన్నిద
ములు మడిమైలలు తడిపోడి బట్టలు మొదలగు డాంబికాచారము
లతోఁ దమవలె సంచరించువార లార్జ్యునియును మఱి యాస్తికు
నియు స్త్రీలు శూద్రులన గర్మముల కసర్దులనియును దక్కిన
లోకులందఱు నాస్తికు నియు మేచ్చులనియును హిమవద్వింధ్యల
మధ్యదేశమాత్రము కర్మభూమియును దక్కినదేశముల వారంద
ఱును గర్మభావ్యాలు సధము లనియును దెలిసీతెలియక చాటుచు
నోటిబూకఁగితనమున జనులన వంచించి యథేష్టదుష్టభోగంబు లన్యాయ
ముగా నుబ్బరగుదువుల విట్టివీగుచు భూతద్రోహులౌట కోర్వక
బృహ్మసతియును మునిశేఖరుఁడు కాలోచితముగను సకల లోకోప
కారముగను జార్వాక గుతము కల్పించెను చార్వాకశబ్దమునకుఁ
బ్రియమైన వాక్కని యర్థము ఏదంటువునకై న హింస యొసర్ప
కొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖముగ బ్రతుకుట చార్వాకమతమ యొక్క
ముఖ్యతాత్పర్యము ఈచార్వాకమతమే యన్ని మతములలో
శ్రేష్ఠము సహజలోకప్రసిద్ధమును భూతదయ నవలఁద్రోసిన వర్ణాశ్రమ
భర్మముల నిరసించి తనవాదమును బలపెట్టుకొనుటకై సకల భూత
దయాపరుఁడును “హరిరేవజగజ్జగదేవ హర్హిర్హరితో జగతో నహి
భిన్నతనుః” అని తెలిసిన సర్వజ్ఞుఁడును దేవగురువు నగు బృహస్పతి
ముని వైదికమర్యాద లతిక్రమించి కుక్షింభరులైన దంభాచార
వరాయణులగు లోకవంచకుల నడంచుట కీచార్వాకమత ముప
దేశించెను బృహస్పతి క్రొత్తగాఁ జార్వాకమత ముపదేశింప
నొక్కరలేదు సహజముగాఁ తనతోటిపాటివారలకు హితముగా
సంచరించుటచేఁ తనసౌఖ్యము జరుగుచుంట ప్రతిజంతువునకు సహ
జానుభవసిద్ధమేగాన సకలజంతువులం దనాదిగా స్వభావముగాఁ
జార్వాకమతమే ప్రవర్తిల్లుచున్నది నిదాహారవిహారముల కుప

యుక్తములై తనతోడిచాటివారి యనుమతమునఁ దనకు లభించు
భోగము లనుభవించుచు సుఖముగ బ్రతుకు పొడిగించుకొన
నాసించుట ప్రతిజనునకు సహజాభిప్రాయము తక్కినజంతువుల
కన్న మనుష్యులు చేయవలసినవంతవని తనసుఖముకై పరులను హిం
సింపకుండుట, తనసుఖముకై పరుల హింసించువాఁ డన్నిజంతువులలో
పథముఁడు. బృహస్పతి యొనర్చిన చార్వాకమతమునకుఁ దప్ప వ్యాఖ్యా
నములోనర్చి మహాత్మునియుపదేశముచొప్పున నక్కరమాలిన యతి
వ్యయభోగములు తగ్గించుకొని మితాహారవిహారముతో లోకు
శేవిధము బాధకావింపక బ్రదుకుటకుబదులుగాఁ బరిపాలనాధికారు
లనైఁ దిరుగుబాటుచేసి ముప్పుదెచ్చుకొన్నయవివేకులవలెఁ జార్వాక
మతావలంబులు దేవుఁడు లేడనియు స్వర్గసరకములు కల్గి లనియును
వర్తాశ్రమధర్మము క్షలనవసరమనియును వైదికకర్మములు ధూర్త
కల్పితమనియును బ్రచురింపఁదగదు

వైదికమతమునకును చార్వాకమతమునకు రవ్వంతయును
భేదము లేనేలేదు అహంకారమమకారములతో భూతదయలేని
ప్రాకృతులు దేవునివలె నెల్లెంచినవారి కటులఁ దోచు మునిప్రోక్ష
దేవభావకు దమకును దమబంధుజాతులకును తమతగుజన్మదేశమల
వారికిని దుచించునట్లు సమయోచితముగా సర్థములు చెప్పి స్వార్థ
మరులై యితరజనవిరుద్ధముగా సభిమానముతో ప్రాణిహింసకుఁ గ్రతు
మిష మన్ని చతుర్వర్ణేతరజనుల కెల్లవిధముల లోబడియు నవ్వారల
నథమజాతులని గర్హించుచుంట మిక్కిలి శోచనీయము తనవీవుతాఁ
జాడఁజాలనివాఁ డాకాశవంచాంగములుచెప్పట యెంతధూర్తలక్ష
ణము? మునులమతములన్నియును మిక్కిలిసరియైనవే కాని యామత
ములను వివరించుప్రాకృతజనుల యభిప్రాయములన్నియును సరికావు
మునిముతమును నూనిదృష్టప్రోక్ష శ్రుతిస్మృతులను యథార్థముగా

దెలిసికొనటకుఁ బ్రాకృతుల ిక్కముగా నమర్థులు కారు ముని
మతము మనికే యెఱుక “జ్ఞాని యెఱుఁగు సుజ్ఞానుల మఱుఁగు అ
జ్ఞాని యేమెఱుఁగు హరిదాసు తెఱుఁగు” అన్నట్లు స్వార్థపరులు
కుక్షింభరు లహంకార ముకారాభిమానాంధకార నిర్మలగునులగు
సంసారులు శ్రుతిస్మృతుల యభిప్రాయము నరిగాఁ గనిపెట్టలేదు.
మఱొక మునుల మతమును దమకుఁ దెలిసినట్లు స్వయమాచరించి
యొరు కు బోధింపనేరరు కాబట్టి సకల మునిమతసారమగు సూక్ష్మత
దయాతత్త్వ మెఱిగి నర్వజన సమ్మతముగా నేమివచేతనైన ప్రాణి
హింసచేయక జీవించుట కలవడిన మనమ్యుని బోధ చొప్పున
నడుచుట మిక్కిలి శ్రేయము ఊఁపరితీసికొనటవలె నిద్రాహారములు
సకలజంతు సామాన్యస్వభావములు విహారము సహవాసమునుబట్టి
జరుగును గాని సహజము కాకున్నవి నిద్రాహారముల సాహాయ్య
కరము కావున దేహపరిశ్రమమాత్ర రూపకమై లోకసమ్మతమై
యేడంతువులనైన బాధించని విహారము చిరసుజీవనోపయోగకర
మగుట మిక్కిలి నిశ్చయము. వావివరసలు వర్ణాశ్రమధర్మములు జాతి
నీతులు స్వర్గనరక విశేషములు మొదలగు నిద్రాహారేతర కర్మము
లన్నియును విహారాంతర్యూతములే - సకలజంతుజీవనోపకారముగ
నడుచు నానావిధవిహారోపాయములు నానాదేశజనుల నానాభీష్ట
కుచులం బట్టి మునులు నానావిధముల నుపదేశించి యున్నారు

నిద్రాహారములకు మిగిలినకాలము గడపు విధము విహార
మనఁబడును నానావిధ విహారములలోఁ దపస్సు శ్రేష్ఠము - నానావిధ
తపస్సులలో సకలలోకోపకారము కావించు తపము మిక్కిలి శ్రుత
స్తమ వురుష ప్రయత్నమున జరుగు క్రియలలో నొకప్పుడును
దైవమునకు లొంగని దొక్కసత్యమే ఆసత్య మనుభవైకవేద్యము
గాని వివరీక శక్యము. నే నను జ్ఞానము నాకు సత్యమైతప్పటికి

శున్న వివరింప నాతరమా ? నా యవయవములుగాని నా మనస్సు
 గాని నా తెలివిగాని నాతో సంబంధించిన దేవస్తువైనగాని నే నవు
 దునా ? నే నను తత్త్వము నాకే యెఱుక నితరులకు నన్ను నే యథా
 ర్థముగ నగవర్చు పెట్లు ? నా దేహసంబంధములగు కష్టసుఖము
 లిట్టివని యథార్థముగా నేఁ దెలుపఁజాలనవుడు పైవారలకు నన్ను
 నేఁ దెలుపఁ గలనా ? నే నను జ్ఞప్తియే యాత్మపదార్థము
 ము అద్దియే సత్యమును దేవుఁడును మఱి యీ సర్వజగమును నే నన
 నేమా నాకుఁ దెలియదుగాని నాకు మూఁడవస్థలు కలవని నా కెఱుక
 మఱి యీ యవస్థలు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తు లని మువ్విధములు.
 సుషుప్తి యన మఱివు-జాగ్రత్స్వప్నములు స్మృతి - స్మృతికాలమున
 నాతోఁ గలిపియీలోకమంతయును నాకుఁ దోచుచున్నది సుషుప్తి
 యను విస్మృతివేళ నాతోఁగలిపి జగము నాకుఁ దోచకున్నది మఱి
 పురుష కారమగు సత్యమునే దైవమును మాన్చజాలకుంట నిస్సందే
 హము- కాబట్టి నా జ్ఞప్తి మించిన యెఱుక దప్ప మఱెద్దియు
 వ్యాస్తవముకాదు విస్మృతి సమయమున సుఖదుఃఖములు రెండును
 తేత్రమునక విస్మృతి ముక్తి - మఱి స్మృతిబంధము సత్త్వరజస్తమో
 గుణాత్మకములగు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తులకు సాక్షియై నిర్వికారుఁడే
 మేలకొనియు నిదురించునట్లు సర్వజ్ఞఁడయ్య భేదమోదములకు
 త్రిగుణాత్మకమగు జగమంతయును దన శక్తిస్వరూపమనియును
 సూర్యబింబమునకు సూర్య కాంతికిని భేద మెద్దియును లేనిచందమునఁ
 తనకును దన శక్తిస్వరూపమగు జగమునకు భేద మెంచక గుణమయ్యఁ
 ఁడయ్య గుణములంటక సర్వజగద్రూపుఁ ఁడయ్య జగమునకు వేతై
 యచింత్య వైభవుఁడై సహజలీలచేఁ దనకుఁదా సృష్టస్థితి లయము
 ఇందుచు నిత్యానందమున నేవ నేవక భావముల సుఖదుఃఖానుభవ
 ములఁ గ్రీడించువస్తువు పరమపురుషుఁడని సర్వమతప్రవర్తకులగు

మునుల ముఖ్యాభిప్రాయ మెఱిగి యెఱుంగక మునుల మతము
కూలంకషముగాఁ దమకుఁ దెలిసిపట్లు మునివాక్కుల కపార్థము
కావించి జీవహింసను, భూతద్రోహమును స్వార్థపరులై బోధించుచు,
వేదశాహులు నాస్తికులు మ్రేచ్చులు పంచము లంటరానివారు
నిషిద్ధాచారపరు లని దౌర్జన్యమున మిక్కిలి భూతదయాపరులు సకల
జన మిత్రులు సర్వస్వములు సకలలోకోపకారపరాయణులగు సజ్జను
లను దూషించు వైదికమ్మస్యుల ధూర్త్వలాపము గణుతికెక్కుచుం
టకుఁ గారణము కాలవైపరీత్యముగాని వేఱొకండుకాదు

లోకములో ఎపుడు జనులందఱు నివేకవంతులై సమాన
స్వాతంత్ర్యము సమానభోగభాగ్యానుభవము కలిగి జంతుహింస
కొప్పకుండుతో యట్టికాలము కృతయుగము-1 నుమ్మలు ప్రాణిహింస
నొసర్చుచు గొప్ప కొద్దు లెంచుకొనుచుఁ బరస్పర వైషమ్యమున
మిక్కిలి యన్యోన్యము నిర్మోధించి దేశ కుల మతాభిమానముచే
నొండొరులకు హాని కావించుకొను చందురో యట్టికాలము కలియు
గము ద్వైతబుద్ధిచే స్వపరభేద మెంచి జీవుఁడు సుఖదుఃఖాత్మక
సంసారబద్ధుఁడగుచున్నాఁడు మఱియు పద్వైతబుద్ధిచేత సర్వభూత
సముఁడై సుఖదుఃఖము లంటక ముక్తుఁ డగుచున్నాఁడు

హింసద్వైతము నకు మఱి యహింస యద్వైతమునకునులక్షణ
ములు- ద్వైతు లెల్లరు శ్రౌతస్మార్త విధులచే లోకులం బీడించుచు
భూతహింస కావించుచు స్వార్థపరులై లోనికొకటి పైకొకటి యుద్దే
శముగలిగి నటించు ధూర్తజనులే యథాలాభ సంతృప్తులై సర్వజన
సములై సకల లోకోపకారపరాయణులై స్వార్థత్కాగులై సర్వభూత
దయాపరులై యేమిషచేనైనఁ బ్రాణిహింస గావించక సర్వము
నిష్కలులు 1 ని యెవ్వరికై న నట్టిబాధయు నిడక చిఱునగు ముగం
ఱుల బ్రతుకు 2 హానుభావులే యద్వైతులు - సహజముగాఁ బ్రతి

క్షణము కనుటెప్పలు మూసికొనుట తెఱచుట లను నున్నేవ నిమేష
ములు రేఖవల్లు దుఃఖసుఖములు నిద్దురమేల్కొనుటలు మోహవివేక
ములు మొదలగు ప్రకృతి పురుషస్థితులను వెల్లిడించు చుండును
ద్వైతమతముచేతఁ బదార్థ నానాత్వమును మఱి యద్వైతముచేత
కేవల మొక్కవస్తువు మాత్రమే తోచుచుండును ఉన్నేవములు
ప్రతిక్షణము జరుగు చున్నప్పటికి బంతి నెగిర్చి యెగిరిన బంతి క్రిందఁ
బడనీ కెగుర్చుచున్న చందాన నెడలేక చక్రకారముగాఁ గొఱవి
ద్రిప్తునట్లు లా యద్వైతి తన వివేక ప్రభావముచేత జాగ్రత్స్వప్న
సుషుప్తులను మూఁడవస్థలయందు నొక్కవస్తువునే గనుచు నిత్య
త్వపుడై నిర్వికారుడై సకలజన సముడై సర్వభూత దయావరుడై
సకల లోకోపకార పరాయణుడై సకల జనసమ్మతుడై మునియై
ముక్తుడగును

అవివేకియగు ద్వైతి యున్నేవ నిమేషములఁ గట్టువడి జ్ఞానా
జ్ఞానములఁ జిక్కి తెలిసీ తెలియని వాడై యహంకార మమకార
ములతో స్వవరభేదమెంచి భూతహింస కావించుచు సరిషడ్వర్గములకు
లోనై సుఖదుఃఖానుభవములఁ బొంగుచుఁ గ్రుంగుచు సంసారియై
బద్ధుడగును వేయేల నిత్యానంద మనుభవించుటకు సాధనము
పక్షభూతవయ కలిగియుంటకన్న మఱెద్దియును లేదు వివిధసుఖ
దుఃఖములకుఁ జాలగుచు పుట్టుచు గిట్టుచుంటకుఁ గారణము మిక్కిలి
ద్వైతబుద్ధితో పదార్థ నానాత్వ మెంచుకొనుచు సహంకార మమ
కారములచే తన మతానుసారము సంచరించని జనుల ససహ్యించు
కొనుచు నెద్దియో మిషవెట్టి లోకులకు బాధ కావించుటయే
ద్వైతబుద్ధి యజ్ఞానముచేతను మఱి యద్వైతము మిక్కిలి వివేక
ముచేఁ బొడమును జనులకు సుఖదుఃఖముల కావించుచుంటచే ద్వైతి
సుఖ దుఃఖములు రెండు ననుభవించుచున్నాఁడు సర్వభూత దయా

వరుడై కేవలమును లోకోపకారమునకై మాత్రమే ప్రవర్తిల్లు
నదైవతి నిత్యసంతుష్టుడై సుఖదుఃఖములు రెండును లేని శాశ్వత
కైవ్య మనుభవించును

చార్వాక మతమువలన గ్రహింపఁదగిన సారము ప్రత్యక్షమైన
లోకమునుండి కేవల పురుషత్వమును మాత్రమే నమ్మి
తనతోడిపాటి జీవులయొడ - మైత్రితో సంచరించి తా సుఖముగా
బ్రతుకఁదలంచుట గాలి యగ్ని నీరు మన్న లను నాల్గుభూతముల
యుపద్రవములనుండి తప్పించుకొను నపాయము లరయుచు యుక్తా
హారవిహారస్నిధల కలవడి రోగము కుఁ దగిన చికిత్సల నాచరించు
కొనుచు నప్రత్యక్షములగు స్వర్గనరక దైవచింతలచే వృథాకాల
క్షేపము చేయక మిట్టవేదాంతములు నాకాశపంచాంగములతో
కాలము రిత్రపుచ్చక మనోవాక్కాయ కర్మములతోఁ దనతోడి
పాటివారి సౌఖ్యమును దన బ్రతుకు సుఖమును బొడిగించుకొనుచు,
అక్కఱమాలిన యప్రత్యక్ష దేవాల వృద్ధిించు స్వార్థపరులగు ధూర్త
దేవానాంబ్రయుల దాంభికాచారముల నన సరింపఁగోరి బేవాలయ
ముల క్షేత్రములు వైదికస్మార్తకర్మములు మొదలగు భ్రాంతవంశక
జనకల్పితవిధులు నడుపు వృథాప్రయవ్యయాసము లందక, విన్న పెద్ద
శక్తికొలంది తెలిసికొని యేయెడ కాగొడుగుఁ బట్టుచు జతుర్విధో
పాయములచే దుర్జనుల బారిఁ బడక తప్పించుకొను నెర్పున పడఁకు
వతో లోకోపకారముగా నడిచి హాయిగ బ్రతుకుచార్వాకులమతము
మిక్కిలి గణనీయమును సకలజనులకు స్సవాజమని చెప్పకతిఁపఁదు
చార్వాకమతమే సకలమనుష్యులకును సహజమను సామాన్యమును-
కాలముతువిశేషములచే శీతోష్ణస్థులు మాఱుచున్నట్లు “ఆత్మభూ
తాయ నర్వంప్రియం భవతి” జనుఁడు తన సౌఖ్యముకోరి
మాత్రమే యితరజనులను బ్రేమించుచున్నాఁడను వచనానుసార

మొగా నహజసిద్ధముగాఁ దన సౌఖ్యముకోరినవాఁ డితరులను స్వాధీన
వర్చుకొనుటకై యుపయోగించు సామదానభేదదండములను చతు
ర్విధోపాయముల నుపయోగించుననియును, కాగా సకలాస్తిక మత
ములును జార్వాక శుతాంతశ్శాతములై చార్వాకమతమునకుఁ
బీటవఁ బొడచూపెనని తండక తీటదు

ఆకాశమనఁగా నవకాశమనఁగా భిన్న వస్తువులన్యోన్యముకలిసి
యెడయ వీలగుటకుఁ దగిన ప్రదేశము ఆప్రదేశ మాభిన్న వస్తువుల
యొక్క మొత్తపు పరిమాణముకన్న మిక్కిలి యధికపరిమాణము
కలదై యుండవలసియుండును నేనన్నగది నాకన్నఁ బరిమాణమున
కెక్కువుగా నుండకతీటదు గదికన్న గృహముకన్న గృహమునకుఁ
జాటునుగల చోటును మిక్కిలి విస్తారముగ నుండవలయును భిన్న
వస్తువుల కన్యోన్య సంయోగ వియోగములకుఁదగిన యవకాశమిచ్చు
చోటు కావలెనుగదా? “సున్నము పసుపుకలిసినపు డెఱువురంగు
వలెనే గాలి యగ్ని నీరు మన్న నునాలుగు భిన్నవదార్థముల యొక
విధమయిన సంయోగవిశేషముచేతఁ జైతన్యము కలుగుచున్నది
మఱి యాపదార్థముల యడయికచే నాచైతన్యము నశించుచున్న
దను” చార్వాకుల యుక్తి సరియైనదికాదు కారణమేమనఁగా భిన్న
వస్తువుల యన్యోన్య సంయోగవియోగములకై యండకతీటని
యొకాశమను పదార్థమే నిత్యశుద్ధ చైతన్యస్వరూపముగాని
నొక్కముగాఁ జార్వాకు లెంచుకొన్న దేహోపయవసంచలన విశేషము
చైతన్యముకాదు మఱియు గాలి యగ్ని నీరు మన్నులనునాల్గు
భూతములయొక్క సంయోగవియోగవిశేషముల బ్రతుకు చావు
లనుగుణములను గల్పించుచున్నవి ఆకాశాత్మకమగు శుద్ధ
చైతన్యము నిర్గుణము గాలికి స్పర్శము-అగ్నికి రూపము-నీటికిం దవి-

మంటికేవాసనయను గుణము లుపాధివిశేషసంయోగవియోగభేదము
 లాకాశావకాశ సంకర్కమునఁ గలుగుచున్నవి మఱియును జీవ
 చ్చరీర మిద్ది మఱిద్ది మృతకశేబర మిది తెలివికలది మఱిది తెలివి
 లేని మిద్ది సచేతన మిది యచేతనమని త్రిగుణ బద్ధుడై జాగ్రత్స్వప్న
 సుషుప్తులకు లోబడి భూతవశుడై తన యభీష్టములు నెఱవేర్చు
 కొనుట కశక్తుడై కించిజ్ఞుడై కరిమితాయువై లోకులచేత హిత
 హిత వస్తుజ్ఞానముఁ దా మవ్వఁబడుట ప్రత్యక్షముగాఁ దెలిసికొన్న
 చార్వాకుఁడు పంచేంద్రియదృష్టాత్మకమగు ప్రత్యక్షమును
 దప్ప నితరప్రమాణ మంగీకరింపరాదనుట మిక్కిలి మార్భ్యము
 బృహస్పతి దైవమును నిరసించి ప్రత్యక్షము మాత్రము ప్రమాణ
 మని పౌరుషమును స్థిరపర్చి నిత్యాత్మక స్వరూపకమగు నాకాశ
 భూతము లేదన్న యభిప్రాయము, సర్వభూతహితము సంచరించి
 పరస్పరద్వేషమును మానుకొని యన్యోస్యమైతితో నేకీభవించినం
 దప్ప మనఃష్యులకు సకల జనాభీష్టమగు సుఖజీవనము కలుగనేరదని
 కాని యితరము కాదు

బృహస్పతి మతమునకు తప్ప వ్యాఖ్యానములు :

బృహస్పతి మతావలంబులమని తెలిసీ తెలియని ప్రాకృత
 జనులు బృహస్పతి యేర్పర్చిన నిర్దుష్ట చార్వాక మతాభిప్రాయము
 నకు వ్యతిరేకముగా తప్ప వ్యాఖ్యానము లొసర్చి యింద్రియములకు
 గోచరముకాని యతీంద్రియ పదార్థము లేదనియును ప్రత్యక్షము
 తప్పఁ దక్కినవి ప్రమాణములు కావనియు సహంకార విమూఢా
 త్ములై వేదశాస్త్రాత్మక శబ్ద బ్రహ్మమును సర్వజగత్కారణమగు
 నాకాశాత్మక దైవమును భూత భవిష్య జ్ఞస్మములను స్వర్గసరక
 ములను మఱి తద్దేతుక క్రౌత స్మార్త కర్మములను నిందించుట
 మిక్కిలి యనంభావ్యము, ప్రత్యక్షేతర ప్రమాణము లన్నియును

ప్రత్యక్షాంతరూపము లయినప్పటికిని చార్వాకుఁడు తన తెలివి
 యొక్క ప్రవృత్తి నివృత్తులకుఁ దనకు మిక్కిలి పరోక్షముగా నొక
 శక్తి యున్నట్లు లొప్పుకొనకుంట మిక్కిలి దౌర్జన్యము తన
 సుషుప్తి వశయందుఁ దనకుఁ జైతన్యమున్నదా లేదా? తనదేహ
 మవుదు నజీవమా? నిర్జీవమా? మఱి యా సుషుప్తినుండి తా నెట్లు
 మేలుకొన్నాఁడో యట్లు మేలుకొనుటకు తన పౌరుషము కారణమా
 లేక పురుషప్రయత్నమునకు భిన్నమగు దైవమను నొక యతీంద్రియ
 శక్తి కారణమా? సుషుప్తినుండి తన్ను మేలుకొలిపిన శక్తి
 యెద్దియో యొకటి యుండకతీతదు మఱి యాశక్తికిఁ బ్రవృత్తి
 నివృత్తులు సహజములు నిక్కముగాఁ దనయూహ కందని యెద్దియో
 శక్తి వశమున దన జాగ్రత్స్వపు సుషుప్తులు గనుపట్టుచున్నవని
 చార్వాకుఁడొప్పుకొనకతీతగు ఆశక్తియే దైవ మద్ది యతీంద్రియము
 మఱి యచింత్యవైభవమని యున్నదున్నట్లు తన యనుభవము
 పత్యముగాఁ జెప్పక మొండిగొని తాఁబట్టిన కుండేటికి మూఁజేకాళ్లని
 దైవమును నిందించు చార్వాకమృన్మయఁడు, లోకులమైత్రి సంపాదించు
 కొని సుఖముగా బ్రతుకవలయునని యుపదేశించిన బృహస్పతి
 మతమునకు విరుద్ధముగా నకలదన విరోధియై చెడుచున్నాఁడు తాఁబట్టి
 శృంగిష్యస్తే జోవా యువులను భూతముల నాల్గింటిని
 మాత్రము శత్రువులుగా వెల్లడించి యాకాశము తేదను చార్వాక
 మతము పిల్లకాయమతమువలెఁ గ్రమ్మకముముగాఁ దిన్నఁబడినకొఁది
 యొక్కసా ర్థోడపోసిన నీటివలె నుత్తమోపనివస్మత మగుచున్నది

చార్వాకమతము మొదటిమెట్టు ఈ దేహయాత్రకు వేదాం
 తము నుదియెట్టు. చార్వాక మతమునకు వేదాంతసాధమగు జగద్గురు
 శంకరాచార్యమతమునకు నడుమ ననంతవంఖ్యాకములగు మతములు
 నున్నవిమెట్టు. చార్వాకమునొడిగి జగద్గురు శంకరాచార్య ప్రావీణ్య

ద్వైతసిద్ధాంతమున కెక్కుటకు సదుపాయమున్నమెట్లు మొత్తమునైఁ
బదుమూఁడు చార్వాకము భూమివంటిది. తక్కినవి నీరు కిత్తు గాళి
మిన్నుల నొక్కొక్కయొడపోతచే నొక్కొక్క గుణకలావమతగుచు
దుదకు సచ్చిదానందలక్షణమగు నిర్గుణబ్రహ్మాంతక జగద్గురువ
దిష్టాద్వైతమతమై నిత్యశుద్ధము కస్వరూపకమై చిట్టవివరమెట్టుగా
వైవల్యమున కాటవట్టయి “సహింస్యాత్సర్వభూతాని, నాద్వైతవతః
కర్మాణి విధీయంతే” అనియును బ్రహ్మవిద్బ్రహ్మైవభవతి” బ్రహ్మ
మెఱిగినవాఁడు బ్రహ్మయగుచున్నాఁడని బోధించుచున్నది

“విద్” అను ధాతువునుండి విద్య- వేదము- వైద్యము-
విదురుఁడు- వేద్యము- విత్తము మొదలగు శబ్దములు వుట్టిసవి.
ఈశబ్దములకన్నిటిని దెలివిముఖ్యాధారము విద్వాంసుఁడనుఁగా దెలివి
కలవాఁడు-సంపూర్ణమగు తెలివి సకలవిద్యల శత్యసించుటవలనఁ
గలుగును ఈ జగమంతయును విద్యలస్వరూపమే “వేదవేదాంగ
వేత్తాపి లోకాచారం సలంఘయేత్” వేదములను వేదాంగములను
దెలిసినవాఁడై సప్రటికిని లోకాచారమును మీఱఁదగదనునట్లునమస్త
విద్యలలో శ్రేష్ఠమగు బ్రహ్మవిద్య నెఱిగియును జగద్గురువగు నాది
శంకరాచార్యుఁడు షణ్మాతస్థాపకుఁడై ధర్మముగా పడితి జనహిత
ధర్మముల నుపదేశించెను బ్రహ్మార్థ లండటును దత్తదేశవర్ణాశాస
విహితవిధుల నుపదేశించిరి వాచికాంగికాహార్య సాత్త్వికాభివృద్ధి
రూపముల సకలవిద్యలు వెలువడుచున్నవి సరిగాఁ బ్రతిపాదమును
గోడికూత తెలుపునట్లే మనవ్యక్తములగు గడియారములు మొద
లగు యంత్రము లెవ్వియును గాలమును దెల్పఁజాలకున్నవి అంత
రాశీమున ప్రేలాడు నుట్టిలోనున్న జెల్లముకుండలోఁ కేమలు గుమి
గూడినవి గోడచాటున నేపతార్థమున్నచో మనుష్యు లెట్లయిన
తెలియఁగల్గితే సహజముగాఁ గొన్ని జంతువులకుఁ గొన్ని విద్యలు నేర్పు

అనునమంతటా దాములభించెడునుగానిమనుష్యుఁడెంతతేలివితేనిమొద్దు
 జుతువోగాని సహపాసమును మప్పుబడియుఁ జరిచయమును తేకేవస్తు
 తత్వమెట్టిదో సహజముగాఁ దెలియనేరఁడు మనుష్యులకంటె నితర
 జుతువులకుఁ బదార్థజ్ఞానము స్వభావసిద్ధము మనుష్యునకుఁ బ్రత్య
 జ్ఞాప్తిపరమాణములసాయములేనిది పదార్థవిజ్ఞానము కలుగనేరదు
 ఒకసీటిబిందువున కింకొకసీటిబిందువుచేరి కాలక్రమమున నెంతకాలము
 నుజో మహానముద్రముగాఁ బరిణమించినట్లు లనాదిగా ననేకవిద్వాంసు
 లతే మొత్తముగాఁ గూర్చుబడిన పదార్థవిజ్ఞానమునందుటకుఁ దగిన
 పర్యవృత్తబుద్ధివైభవము సహజముగాఁగల యతీంద్రియద్రవ్యలు లోకో
 త్తరదివ్యోపాధిమంతులై గౌతమవ్యాసాదిమునిరూపముల విలసిల్లి
 వేదకాశ్రుప్రపవక్తలైతి ఆమును లెట్టిదేహధారులో నిర్ణయింపఁ
 బ్రాకృతజన్మల తరము కాదు సముద్రఘోషవలెనున్న వేదసమూహ
 మునకుఁ బ్రకృతిప్రత్యయము తిందుఁడేర్పరచెను వేదాంగములగు
 శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోనిరుక్తజ్యోతిషకల్పములనుస్మృతిపురాణేతిహాస
 విశేషములను లోకోపకారమునకై యతీంద్రియద్రవ్యలగు మును
 లొనర్చిరి వేదములను వేదాంగములను స్మృతిపురాణేతిహాసవిశేష
 ములను శంకర రామానుజ పూర్ణప్రజ్ఞ విజ్ఞానాద్వాదిమునితుల్యు
 లగు సాచార్యులు బనులకు సులభమగుభాషలతో వివరించిరి అన్ని
 యభినయములలో వాచికాభినయ మెక్కువగా విద్యులను బోధింపఁ
 గలుగును వాక్కునుబట్టి యభిప్రాయమును గ్రహింపఁగల్గినట్లు
 మఱియు వినికేవలన శర్థముబోధపడునట్లు మతేయవయవము
 వల్లవైత నంతగా బోధపడనేరదు కారణ మేమనఁగా నన్నిభూత
 మొరీ కాభారమగునాకాశభూతముగుణముశబ్దముగనుకనాదముబ్రహ్మ
 ముఖ్యమును నాకవివృతస్వరూపమే యభిలషగమనియుం బతంజలిముని
 భిక్షాకరణమహాభాష్యమునఁ బ్రతిపాదించెను మఱియును వేదముల్గు

శబ్దమయములు కాబట్టి శబ్దము సకలవిద్యలను బోధించునట్లు రూప
స్పర్శరసగంధములు బోధింతునేరవు పుస్తకమందలి యక్షతరూపములు
గాంచి సకలవిద్యల నలుంగరాదాయనిసయెడల నిర్జీవాదేహమునది
యవయవములఁ బరికించి సజీవశరీరముల యథార్థతత్త్వ మిట్టిదని
చికిత్సచేయనెంచు శస్త్రవైద్యులవలెఁ బొరపడకతీరదు నరస్వతీదేవి
వాగ్రూపణిగాఁ భావింపఁబడెను “యస్మిన్సాత్థాయతీ తద్వాచా
వతి” మనసులో నెద్దితలంచునో యది నోటఁ బలుకునన్నట్లు మనము
లోనితలంపు దెల్పఁగలసాధనముఁన్నిటిలో మాట శ్రేష్ఠసాధనము
కావుననే పూర్వకాలమందు సకలవిద్యలు గంతస్వరముననుపదేశింతుఁ
బడెనుగాని వ్రాతమూలముగా నుపదేశింపఁబడలేదు కంతపాతము
గానున్న విద్య వ్రాతమూలముగా గ్రహించినవిద్యకన్న వేయిరెట్లు
దృఢముగా నుండును మఱి యవసరమునకుఁ జప్పున స్ఫురించును
అర్థస్ఫూర్తిగా రసానుకూలస్వరమున నోట బయలు వెడలితవాక్య
ములు తనయభిప్రాయమును బైకిఁ దెల్పఁగలిగినట్లు వ్రాతమొడఁగు
మూఁగసంజ్ఞలు తెలుకఁజాలవు అన్నివిద్యలైనయోజనముపర్యంత
హితమగువిధమున నడచుట సకలపదార్థతత్త్వము దెలుపఁగలిగినది
ప్రకారముగా నొనర్చు మనోవాక్కాయకర్మముల కన్నింటికిని విద్య
లని పేరు వస్తుతత్త్వము నైలిసికొనుట బుద్ధిలక్షణము బుద్ధికొలంది
నడచుట విద్యాలక్షణము.

విద్యబుద్ధులు రెండును మతమనిపించుకొనును మతములు
నాస్తికమత మనియును మఱి యాస్తికమత మనియు నిరు
తెఱఁగులు సంపూర్ణనాస్తికమతము చార్వాకము సంపూర్ణాస్తి
కమత ముద్వైతమా నాస్తికమతమనునది వాస్తవముగాఁ తేనేతేదు
చార్వాకమేద కూడ తృప్తివృష్టితో వాయువులయొక్క నొప్పు
కొనుచున్నాఁడుగా? జాగ్రత్స్వప్నదశల కంటియందును మన

యున్నియును మఱియును దశకంటే వేటవస్తువు యున్నియును గోచ
రములు కాకమానవు అహంకార మున్నంతవరకు జగము
తోచకతప్పదు అహంకారములేని సుష్టుప్తిదశయందేవస్తుజ్జపి
యును లేకుండును సచ్చిదానంద క్షణముగు నాత్మపదార్థము
నిత్యము జగములయును స్వప్నప్రపంచమువలె సనిత్యమును వికార
మును అను పద్వైతమతము మాత్రమేయుక్తియుక్తముగాఁ దోచు
చున్నది ఇంత కేమతమునకై నను సమృద్ధిమే ముఖ్యకారణము
పకలక్షణములును విశ్వాసమూలములే జనులందఱును ప్రత్యేకము
వారివారిసమృద్ధిములఁబట్టియు వారివారిరుచులఁబట్టి పదార్థతత్త్వము
వారివారిశక్తికొలంది యుక్తులంబన్ని స్థిరపర్చుచుందురు ఎవరిమతము
వారికి సత్యము మఱి యెవరిపిచ్చి వారి కానందము సర్వలోకోప
కారకమై సర్వభూతదయాభివర్ధకమగు మతముగలవారు నగుటనుఖ
పెట్టి తాము సుఖపడి యభయతారకు గుచున్నారు నిజముగా నట్టి
లోకోపకారపరాయణులగు మంచివారు బాల్యము నుండియును స్వపర
కష్టదాయకమగు తెన్నున నడుగిడ స్వపరసుఖకరమగుతోవఁదప్పక
యావజ్జీవమును దేహయాత్ర నడిపెదరు “ప్రమాదో ధీమతామపి”
లోకోపకారపరాయణులగు బుద్ధిమంతులకుఁగూడ తప్పండుననఁగా
లోక్తదోహుల బ్రతుకంతయును దప్పేయని వేతే చెప్పనేల? బుద్ధి
మంతులమంచి పురుషప్రయత్నమున కొకవేళ మంచికిబదులు కీడు
గల్గుటకుఁ గారణముండకతీత దట్టికారణమే దైవమనియును
బూర్వజన్మకర్మకర్మమనియును విధియనియును జెప్పఁబడుచున్నది
ఈకారణముచేఁ దనయున్నిని దా నొప్పుకొనుచున్నాఁడో మఱి యా
కారణమే తనపౌరుషమునకు మూలముగుదైవము పౌరుషము దైవము
నాడు కానేరదుగాని దైవమే పౌరుషముగాఁ బొడచూపుచున్నది

దై వ పౌ రు ష ని ర్ణ య ము

వృక్షము బీజముకానేరదుగాని బీజము వృక్షముగాఁ బరిణమించుచుంట యంద తెఱిగినసంగతియే ఎద్దియో నిరూపించి చెప్పఁదరముకాని లోకాతీతపదార్థమోపురాకృతకర్మమో దైవమో నిక్కముగా నొకటి పురుషప్రయత్నమున కొకప్పు డట్లే యనిష్టజనకమగుచుంట ప్రత్యక్షానుభవసిద్ధము- పురుషుఁడు జాగ్రద్దశలోఁ జేయు ప్రయత్నము పౌరుషము- పౌరుషమునకు దైవమనుకూలించినపుడు పౌరుషమేగాని దైవముయొక్కయున్ని జ్ఞప్తికిరానేరదు దైవము ప్రతికూలించినపుడు సంపూర్ణపురుషప్రయత్న ము కాశమునకుఁ గన్నులు లుపొడవనుకొనినట్లు వృథాప్రయాసకరమగును భవిష్యత్తునుగూర్చియును జేయఁగామిగిలినపనిగూర్చియును నిశ్చయము నిదిటిటిసమయమునఁ జరిపెదనని తనపౌరుషము సఫలముకావించుకొనువారు లోకమంతలో కాలమున కొకరిద్ద టుంట మిక్కిలి యరుదనక తీరుదు- ఇంతకాలము బ్రతికెద నీయీషను లిటిటిక్షణములందు నిక్కముగాఁ జేయఁగలనని చాటిచెప్పి తనపల్కు యథార్థము కావించుకొను పౌరుషవంతుఁడు జగమున మిక్కిలి యతుడు

కాలమునుగాని పంచభూతములనుగాని తనపురుషప్రయత్నానుసారముగా నడుపుట యసాధ్యమని వివేకవంతుఁ డెఱుంగఁడా? “దైవాధీనం జగత్సర్వమ్” అను వచనానుసారముగా సకలజంగమాస్థావరాత్మకమగు జగమంతయును జగముకన్న వేతె దైవ మున నొక యతీంద్రియపదార్థమచే నడువఁబడుచుంట రూఢి ఆపదార్థము కర్మ మని కొందఱు “ఇచ్ఛామాత్రం ప్రభోః సృష్టిః” యన్నట్లు తీర్వరనంతల్ప మని కొందఱు గ్రహచారవిధి యని కొందఱును బలుపుట బలురకముల నిర్దేశించుచున్నారు- ఎవరెవరివిశ్వాసముఁ

బట్టియు రుద్రబట్టియు నాయావిధముగా నాదైవమును భావించు
చున్నాడు. అతీంద్రియద్రష్టలగు మునులనాదికాలమనండియును
సకలజగత్స్సృష్టిసంహారములఁ గూర్చియు లోకాతీతమగుదైవమును
గూర్చియు నానాదేశజనుల నానావిధరుచుల కనుకూలముగా నానా
విధముగా నిర్దేశించియున్నారు. జగరుండలి నిఖిలమగు జేడికిమూలమ
కూక్కుఁడువలెను మఱి శైత్యమూలము చంద్రునివలె సకల వస్తుయదార్థ
తత్వబోధ కంతకు మూలము మునివాక్యము. ఆయావిదేశజనుల
కాయమునులవాక్యములను సూర్యచంద్రుల వివిధదేశములకు వివిధకాల
ముల వివిధశీతోష్ణస్థితులకువలె వివిధబోధల కాటపట్టగుచున్నవి సకల
ప్రమాణములలో శ్రేష్ఠమగునాప్తవాక్యము బట్టి శ్రేయస్కాముఁడు
సదాచుకొని యిహపరసౌఖ్యములఁ జూఱుకొనుచున్నాఁడు

“గురువులేని విద్య కూడదు కూడదు” అన్నట్లు సంపూర్ణ
లోకానుభవముగల పెద్దలమాట విననివారెల్లరును జెడుగొట్టుకాక
తీరదు పెద్దలుబోధించిన వర్ణాశ్రమాచారనిర్ణయములతోఁ దనశక్తి
కొఱచి పురుషప్రయత్నము లోపము రవ్వంతరానీక తనమంచిప్రయ
త్నము కొనసాగించుటకై దైవమును సంతతమును శ్రద్ధించువాఁడు
నిక్కము సజ్జనుఁడు పౌరుష మొకింతయునుజూపక గాలిలో దివ్వెపెట్టి
దేవుఁడా నీదే భార మనువాడుబుద్ధిహీనుఁడు, స్వప్నదశయందు కలుగు
తలంపులు ననుభవించఁబడుక్రియలు నిక్కముగ నెట్లవశములు దైవ
వశములో. మఱియును న్యక్షావస్థయందలి యహంకారమమకారము
లకు జాగ్రదవస్థయందలి యహంకారమమకారములకు నిసుమంతయును
శేషములే కయహంకారమమకారమూలమగు పురుషప్రయత్నమునకుఁ
గూడ నొక్కంతయు మార్పులేకున్నప్పటికిని జాగ్రదావస్థయందెట్లు
మూతము కేవలదైవాయత్రమని నిశ్చయించఁబడుచున్నదో యట్లే
జాగ్రదవస్థయందలి పురుషప్రయత్నమునకుఁగూడ దైవమే మూలము

మనుట నిక్కముగ యథార్థగుణకరీతిదు కాబట్టి అంతయును
 దైవమే దైవమునకు పాస్తవముగాఁ బొరువము వేటుకాదు గాని
 పొరువముమాత్రము దైవము కానేరదు ఈశ్వరాంశము జీవుఁడుగాని
 జీవునియంశ మీశ్వరుఁ డెంతమాత్రము న్నానేరదు. ఆకాశము
 తక్కినభూతములకెల్ల యాధారమై యాభూతములకు లోపల
 న్నెలుప నున్నట్లు దైవము పొరువమున కాధారమై పొరువము
 దంతటను వ్యాపించియే యున్నదనుట నిస్సందేహము పంచభూతము
 లును తత్త్వీకీయలన్నియు దైవికములే పంచభూతములయొక్క
 యొకవిధమగునమ్మేళన విశేషోపాధియందుఁ బొడచూపునహంకార
 మనుకాకాత్మకమగు పురుషప్రయత్నము గూడ దైవమూలమేగాని
 దైవస్వరూపమగు పాంచభౌతికవికారమున కస్య మెట్లుగును? బీజము
 నకును పృక్షమునకును వస్తుభేదమెట్లులేదో మట్టికి న్నడవ కెట్లు
 వస్తుభేదములేదో దైవస్వరూపముగను పంచభూతములకును మతీయును
 పాంచభౌతికోపాధి వికృతివిశేషమగు పహంకార మనుకాకా
 త్మకమగు పొరువమునకును వస్తుభేద మొకింతయును లేడు
 “వికారో నామధేయ మితి శ్రుతిః” నామరూపములు కుండ
 మూఁకుడులవలె వికారములుంబొరువకృతములగుననత్కార్యములు
 మన్ను నిక్కముగ నవ్యాకృతదైవసత్కార్యము. పురుషకార
 ముత్పత్తిస్థితి నాశములందును గాని దైవ మాకసమువలె సుత్పత్తిస్థితి
 నాశవిరహితము. అహంకారమమకారప్రవర్తకపొరుషాత్మకస్మృతియే
 స్వప్నజాగ్రద్వ్యవహారమునకు మూలము మతీ యాస్మృతియే
 పొరువము మతీ యట్టి పొరువమునకు నిమిత్తకారణమగు సుషుప్త్యా
 త్మకవిస్మృతియే యాటవట్టు తక్కినభూతముల ప్రవృత్తి నివృత్తులు
 కాకాశము మూలముగువట్లు పొరుషాత్మక జాగ్రత్స్వప్నదశ నాస్మృతి
 ప్రవృత్తినివృత్తులకు సుషుప్తి దశకాత్మకవిస్మృతియే యాటవట్టుస్మృతి

సంసారము- విస్మృతి మోక్షము- స్మృతి వికృతి- విస్మృతి ప్రకృతి-
 స్మృతి జీవనము- విస్మృతి మరణము- స్మృతి పౌరుషము- విస్మృతి
 దైవము- పౌరుషము మిథ్య- దైవము సత్యము- ద్వైతము పౌరుషము-
 ఆద్వైతము దైవము- దృశ్యము పౌరుషము- దృక్కు దైవము-
 క్షేయము పౌరుషము- జ్ఞాత దైవము- పౌరుషము భ్రమ- దైవము
 యథార్థజ్ఞానము- ఇంద్రియగ్రాహ్యము పౌరుషము- దైవ మతీంద్రి
 యము- పౌరుషము రథము- దైవము సారథి- నామరూపములు
 పౌరుషము- నామరూపములము దైవము- అనిత్యము పౌరుషము-
 నిత్యము దైవము- కార్యము పౌరుషము- కారణము దైవము-
 నూది పౌరుషము- సూదంటురాయి దైవము- ప్రకృతి పౌరుషము-
 పురుషుడు దైవము- పౌరుషము మాయ- దైవ మీశ్వరుడు- సరక
 దుఃఖకారణము పౌరుషము- సర్గసౌఖ్యకారణము దైవము- చెడ్డకెల్లి
 పౌరుషమే కారణము- మంచికెల్లి దైవమే కారణము- బుధకార
 ణము పౌరుషము- మోక్షకారణము దైవము వికృతి పౌరుషము-
 ప్రకృతి దైవము- సంసారము పౌరుషము- సమాధి దైవము-
 దోషము పౌరుషము- గుణము దైవము- కోపము పౌరుషము- శాంతి
 దైవము- పౌరుషము పరాధీనము- దైవము స్వతంత్రము- జన్యము
 పౌరుషము- జనకము దైవము

దైవలబ్ధములగు గాలి వాన మొదలగు భూతప్రకోపములచేతఁ
 బుద్ధుప్రయత్నము లడ్డఁబడును కాని రవంతయును పౌరుషమున
 దైవము శాసింపఁబడనేరదు అహంకార మమకారము లుడిగి
 కష్టములను సహించి నకలలోకోపకారమునకై మాత్రమే పౌరుషము
 చూపు సజ్జనులకుమాత్రమే దైవము తోడుపడి కైవల్యానంద
 మిచ్చును స్వార్థవరులై భూతదోహమాచరించుదుర్గుణుల తప్పు

పొరువమునఁ దామే వంచింపఁబడి యపారసంసారఘోరదుఃఖములఁ
బాలగుచుందురు సకలభూతదయాపరులగు పజ్జనులమాత్రమే దైవ
తత్వ మెఱుంగఁజాలుదురు వఱి యట్టిలోకోపకారపరాయణులు
మాత్రమే దైవభక్తులనఁదగి తాము తరించి యొరులఁ దరింపించు
చుందురు స్వార్థపరులై భూతద్రోహమాచరించు దుర్జనులు తాము
చెడి యెరు - చెఱచుచున్నారు స్వలాభమాసింపక పరోపకారము
నకు మాత్రమే జీవించు పజ్జనులపొరువమే ప్రత్యక్షస్వర్గము లోక
ద్రోహమాచరించు దుర్జనులపొరువమే ప్రత్యక్షనరకము దైవా
ధీనము పొరువముగాని పొరుషాధీనము దైవము కాదు పొరువము
బడము దైవము - జ్ఞానము - దేహము తెలివినిబట్టి నడుచునుగాని
దేహమునబట్టి తెలివి ప్రవర్తిల్లదు

“పిట్ట వొరకినవుదు పిల్లికి శీ - మా” అనునట్లు ప్రతిజీవునకు
నిద్రాహారవిహారసుఖభిలాష స్వభావముకదా ? నిద్రాహారవిహార
సౌఖ్యమునిచ్చుపదార్థము లభించునపు డాపదార్థము సంపాదించు
కొనుటలో నితరులకు బాధయయినప్పటికి నట్టిపదార్థమును విడుచు
కొని తననిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమును వదలకొని వరులసుఖము
కొఱకై తాను గవ్వవదుట దేహధారికి స్వభావ మెంతమాత్రమును
గానేరదు పొరువ మనఁగా నిద్రనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకొఱకై
దేహధారిచేయుప్రయత్నము దైవమనఁగానహంకారముమకారములు
లేని యతీంద్రియపదార్థము ఇండ్లుకట్టుకొనుట మొదలగువనులు
పొరువశక్తి ప్రయుక్తపాంచభౌతికకృత్యములు - యెండ వాన ఋతు
పులమార్పు మొదలగు కార్యములు పరోక్షదైవముయొక్క
కృత్యములు పురుషేచ్ఛాను సారముగా జౌరుషకృత్యములు

కలుచుగా సిద్ధించునుగాని దైవకృత్యములు మాత్రము పురుషుల యభీష్టము చొప్పున నెంతమాత్రమును జరుగఁబోవు పౌరుషము పురుషాధీనముగాని దైవమేమాత్రమును గాఁబోదు సక్షత్రముల నంటుకొనుటకై చేయు పురుషప్రయత్నము వ్యర్థము - దైవమున కసాధ్యములేదు - విధి చేయరానికార్యమే లేదు - మర్త్యుల శక్తికొలఁది పౌరుషము చెల్లును - పురుషులశక్తి మిక్కిలికొంచెము - దైవశక్తి యపరిమితము - దైవముతోడుపడినఁగాని పౌరుషము వృథాయగును - పౌరుషము దైవాయత్రము - దైవమున కిసుమంతయుం పౌరుషసాహాయ్య మక్కరలేదు దైవము మిక్కిలి స్వతంత్రము - పౌరుషమెంతయున్ దైవాయత్రమే - కావున పౌరుషమునకు దైవ మెల్లవిధముల బీజముని చెప్పకతిఱదు - పౌరుషమును దైవమే ప్రేరేపించును - అవాంకారముమకార ప్రయుక్తకార్యము పౌరుషము - ఆత్మింద్రియపదార్థశక్తి జనితకార్యమంతయునదైవకృత్యము - లోకోపకారపరాయణులగు సజ్జనులబ్రతుకంతయును స్వర్గహేతువగు దైవ సంకల్పమే - జీవహింసకులబ్రతుకంతయును నరకహేతువగు పౌరుష కృత్యమే కాఁబట్టి దైవానుగ్రహమునకుఁ బాత్రులయినసజ్జనులు జననమరణప్రవాహరూప సంసారకల్పములకు లక్ష్యపెట్టక స్వార్థ క్యాగులై విరాగులై లోకోపకారపరాయణులై సర్వభూతసములై దైవముతో నేకీభవించి కాశ్వతానందపదవిని జూఱుకొనుచున్నారు - నలగతస్సృష్టిస్థితిసంహారకారణమగుదైవము నిజభక్తసంరక్షకమై సచ్చిదానందస్వరూపము కలదని దృఢముగ విశ్వసించి లోకోపకారముకై తాఁజేయు పురుషప్రయత్నమును సఫలముకావించుటకై యాదైవమును సర్వకాలము వేడుకొనుచు “సర్వేజనాః సుఖినో భవన్తు” అని జపించుచుంటకన్న మనుష్యు లాచరింపఁదగిన కార్య

పొరువమునఁ దామే వంచింపఁబడి యపారసంసారఘోరదుఃఖములఁ
బాలగుచుందురు సకలభూతదయాపరులగు సజ్జనలుమాత్రమే దైవ
తత్వ మెఱుంగఁజాలుదురు షటి యట్టిలోకోపకారపరాయణులు
మాత్రమే దైవభక్తులనఁదగి తాము తరించి యొరులఁ దరింపించు
చుందురు స్వార్థపరులై భూతద్రోహమాచరించు దుర్జనులు తాము
చెడి యెరుఁ చెఱచుచున్నారు స్వలాభమాసింపక పరోపకారము
నకు మాత్రమే జీవించు సజ్జనులపొరువమే ప్రత్యక్షస్వర్గము లోక
ద్రోహమాచరించు దుర్జనులపొరువమే ప్రత్యక్షనరకము దైవా
ధీనము పొరువముగాని పొరుషాధీనము దైవము కాదు పొరువము
బడము దైవము - జ్ఞానము - దేహము తెలివినిబట్టి నడుచునుగాని
దేహమునబట్టి తెలివి ప్రవర్తిల్లదు

“పిట్ట వొరకినవాడు పిల్లికి శీలమా” అనునట్లు ప్రతిజీవునకు
నిద్రాహారవిహారసుఖాభిలాష స్వభావముకదా? నిద్రాహారవిహార
సౌఖ్యమునిచ్చుపదార్థము లభించునపు డాపదార్థము సంపాదించు
కొనుటలో నితరులకు బాధయయినప్పటికి నట్టిపదార్థమును విడుచు
కొని తననిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమును వడలుకొని పరులసుఖము
కొఱకై తాను గవ్వపడుట దేహధారికి స్వభావ మెంతమాత్రమును
గానేరదు పొరువ మనఁగా నిజనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకొఱకై
దేహధారిచేయుప్రయత్నము దైవమనఁగానహంకారమమకారములు
లేని యతీంద్రియపదార్థము ఇండ్లుకట్టుకొనుట మొదలగువనులు
పొరువశక్తిప్రయుక్తపాంచభౌతికకృత్యములు - యెండ వాన ఋతు
పులమార్పు మొదలగు కార్యములు పరోక్షదైవముయొక్క
కృత్యములు పురుషేచ్ఛాచ సారముగా జూచువకృత్యములు

తఱచుగా సిద్ధించునుగాని దైవకృత్యములు మాత్రము పురుషుల యభీష్టము చొప్పున నెంతమాత్రమును జరుగఁబోవు పౌరుషము పురుషాధీనముగాని దైవమేమాత్రమును గాఁబోదు సక్షత్రముల నంటుకొనుటకై చేయు పురుషప్రయత్నము వ్యర్థము - దైవ మున కసాధ్యములేదు - విధి చేయరానికార్యమే లేదు - మర్త్యుల శక్తికొలఁది పౌరుషము చెల్లును - పురుషులశక్తి మిక్కిలికొంచెము - దైవశక్తి యపరిమితము - దైవముతోడుపడినఁగాని పౌరుషము వృథాయగును - పౌరుషము దైవాయత్రము - దైవమున కిసుమంతయుం పౌరుషసాహాయ్య మక్కరలేదు - దైవము మిక్కిలి స్వతంత్రము - పౌరుషమెంతయున్ దైవాయత్రమే - కావున పౌరుషమునకు దైవ మెల్లవిధముల బీజమని చెప్పకతిఱదు - పౌరుషమును దైవమే ప్రేరే పించును - అవాంకారమమకార ప్రయుక్తకార్యము పౌరుషము - అతీంద్రియపదార్థశక్తి జనితకార్యమంతయునదైవకృత్యము - లోకోప కారపరాయణులగు సజ్జనులబ్రతుకంతయును స్వర్గహేతువగు దైవ సంకల్పమే - జీవహింసకులబ్రతుకంతయును పరకహేతువగు పౌరుష కృత్యమే కాబట్టి దైవానుగ్రహమునకుఁ బాత్రులయినసజ్జనులు జననమరణప్రవాహరూప సంసారకర్మములకు లక్ష్యపెట్టక స్వార్థ త్యాగులై విరాగులై లోకోపకారపరాయణులై సర్వభూతసములై దైవముతో నేకీభవించి కాశ్యతానందపదవిని జూఱకొనుచున్నారు - సకలజగత్స్పృష్టిస్థితిసంహారకారణమగుదైవము నిజభక్తసంరక్షకమై సచ్చిదానందస్వరూపము కలదని దృఢముగ విశ్వసించి లోకోప కారముకై తాఁజేయు పురుషప్రయత్నమును సఫలముకావించుటకై యాదైవమును సర్వకాలము వేడుకొనుచు “సర్వేజనాః సుఖినో భవన్తు” అని జపించుచుంటకన్న మనుష్యు లాచరింపఁదగినకార్య

మెద్దియును గాదని ప్రాజ్ఞులు సదాచారసంపన్నులై తాము తరించి
 తమతోడిపాటివారిఁ దరింపఁజేయుటయే యవశ్యకత్వము ధర్మము
 నుండి తా జాతీ దుష్కార్య మాచరించి కరుణ కపకార మొనర్చి
 పవుడు తనబుద్ధి తక్కువయనియును తనపౌరుషలోపమనియును
 జాహాటముగా గొప్పకొనుచు తనప్రవర్తన మితరులకు మిక్కిలి
 నేమముచేసినపు డందఱు దైవసత్త్వము కారణముగాని నిక్కముగఁ
 దనపౌరుషశక్తి కాదనియును సజ్జనులు వెల్లిడించుచుందురు. మాతూ
 మాత్ర మిదం ద్వైత వద్వైతం పరిమార్థతః” “పౌరుషస్వరూపక
 వంచేద్రియదృష్టమైన జగమంతయును మాయామాత్ర సునఁగాఁబూ
 ర్థముకాదు ఇంద్రియాతీతమగుదైవ మొక్కటియే వాస్తవము” అను
 నాత్మవాక్యమునుబట్టి దైవమే పౌరుషము పురుషప్రయత్నమునకు
 మూలము దైవమే దైవముకాని పౌరుషమేలేదు మతీయును పురుష
 ప్రయత్నమునకుమూలముమాయాస్వరూపకమగుమనోవిభ్రాంతి సర్వ
 మును దైవమే యనునిశ్చయజ్ఞానముఁగలవా రొక్కొంతయును ఫలాపే
 క్షతోఁబురుషప్రయత్నము చేయఁబోరు మతీయునదమకులభించినకష్ట
 సుఖముల నొక్కతీరుగా నుపేక్షించి యేకాగ్రచిత్తముతో సమస్త
 జగత్కార్యములు కల్గలనిగాని కేవలదైవకృతములనిగాని నిరూఢ
 ముగా భావించుచు మంటి సంటియుసంటని కుమ్మరిపురువు చందమున
 నిర్లిప్తులై నిత్యానందమున నుందురు అహంకారమమకారములఁ
 ద్యజించుటచే “యోగరతోవా భోగరతోవా సుగరతోవా సంగ
 విహీనః, యస్య బ్రహ్మణి రమతే చిత్తం నందతి నందతి నంద
 త్యేవ” అనునట్లు పాపకార్యములందును బుణ్యకార్యములందును
 కష్టములందును సుఖములందునుగూడ నొక్కపోల్కిగా నాకాశము
 వలె నంటియంటక భూతభావికాలముల స్పృహ యొకింతయు లే

కేవలవర్తమానకార్యజ్ఞానమాత్రానుభవరూపకమగు శాశ్వతస్వర్గా
నందసౌఖ్యమున నోలలాడుచుందురు అట్టి శాశ్వతస్వర్గానందపదవి
స్వార్థత్యాగియైనర్వభూతదయాపరుడై లోకోపకారపరాయణుడైన
వానికే గ్రమక్రమముగా నహంకారముకారములు దొలంగుటచేత
మాత్రము లభించును దైవముపై భారమువేసి స్వకులవిహితా
చారము ననుసరించి సర్వలోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించు పురుష
ప్రయత్నము మనుష్యులకందఱి కవశ్యకర్తవ్యము పురుషప్రయత్న
మంతయు సర్వలోకోపకారములగు విద్యలను తెస్సగ నేర్చి యొనర్ప
వలయును చతుర్విధాభినయాత్మకములయి సర్వజగదుపకారములగు
సకలవిద్యలు వదునెన్నిదిమహావిద్యలు మఱి యటువదినాల్గు కళల
యందు సంతర్భూతములై యున్నవి

ఇది శ్రీమదిజ్ఞానాదిభట్ట నారాయణదాస విఘ్నముగ

జగజ్జ్యోతిసుండు దైవపౌరుష నిర్వచనము

జ గ జ్యోతి

రెండవ ప్రకాశము

దైవ పౌరుషనిర్ణయము

గీ॥ సకలఋణములఁ దీర్చిన సంయమింద్రుడ
జగతిఁ బుంభావవాణివై తగు యతీంద్రుడ
ఎవ్వఁడైనను నీ కీడ యీడనాడ
వర సభోధామ యోధరద్వాజనామ॥

అహంకారము మహారాత్మక పౌరుషముచేత మనుష్యులు వంచేం
ద్రునియసాహాయ్యముచే సహజమగు ద్వైతజ్ఞానముచేత సతీంద్రియదైవ
మును సకల జగత్కార్యప్రవర్తక మూలకారణముగా భావించు
చున్నార చతుర్విధాభినయములకును జగత్సృష్టిస్థితిలయతత్త్వము
నిర్దేశించుటకు మఱియు సతీంద్రియమగు దైవముయొక్కయున్ని
స్థిరమర్చుటకును బురుషప్రయత్నరూపకమగు పౌరుషమే కారణము
పంచేంద్రియ వ్యాపారమును మఱి యట్టివ్యాపారముచే సాధింపఁబడిన
సమస్తవిద్యలును పౌరుషస్వరూపములే అతీంద్రియపదార్థమగు
దైవముకూడఁ పౌరుషముచేతనే యెఱుంగఁబడుటచేతను “పురుష
ఏవేదగ్ం సర్వమ్ యద్భూతం యచ్ఛభవ్యమ్ అసంగోహ్యాయం
పురుషః” భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములయందలి వస్తువులన్ని
యును యరుషుఁడే పురుషుఁడు తప్ప జగమునం దితరపదార్థమే
లేదు పురుషుఁడు కేవలఁ డెద్దానినంటకుండును అనుటచేత వంచే
ద్రునిజన్యమగు పౌరుషమునకు మఱియు నాపౌరుషముచేత నిర్దేశింపఁ
బడిన యతీంద్రియదైవమునకును భేద మొక్కింతయును లేదు పౌరు

వమే దైవము మఱియును దైవమే పౌరుషము పౌరుషము శరీరము
 వంటిది దైవ మాత్మవంటిది పౌరుషము దైవము లొకదానివిడిచి
 యొకటి ప్రకృతిపురుషులవలె నుండనేరవు స్మృతిచే దైవ మెఱుంగఁ
 బడును దైవముచే స్మృతికిఁ బ్రవృత్తికలుగును కాఁబట్టి స్మృతిరూపక
 మగు తెలివియే పౌరుషమును దైవమును మఱియుఁ బ్రకృతిపురుషు
 లను కనిపెట్టుటచేత నిక్కముగా జ్ఞానముకన్న వేతే మఱి యేవస్తు
 వైనను లేదు సుషుప్తిరూపకమగు విస్మృతియందు శూన్యముతప్ప
 మతెద్దియు సనుభూతముకాకుంటచేతను మనఃప్రవృత్తిరూపకమగు
 స్మృతిచే జాగ్రత్స్వప్నదశాభేదముచే జగత్కార్యములన్నియు నెఱుం
 గఁబడుటచేతన వస్తువులయున్ని లేముల స్మృతిచేమాత్రమే తెలియఁ
 బడుటచేతను స్మృతిరూపకజ్ఞానముతప్ప మఱియేపదార్థమును లేదని
 యును-“ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ” జ్ఞానముమాత్రమే సత్యపరార్థము తక్కిన
 వస్తువులన్నియు నున్నట్లు తోచుచున్నవి కాని వాస్తవముగా లేవు
 “బ్రహ్మ సత్యం జగ నిర్మథ్యా” ప్రజ్ఞానమే వాస్తవము మఱి జగ
 మంతయును స్వప్నమువలె మనోభ్రాంతికృతముగాని వాస్తవము
 కాదు”ను నాప్తవాక్యానుసారముగా నిశ్చయముగాఁ జిత్తవికారముచే
 జాగ్రత్స్వప్నములును ప్రళాంతచిత్తముచే సుషుప్తియును స్మృతిచే
 నెఱుంగఁబడుచున్నవి సుషుప్తియందలి విస్మృతి ప్రకృతి - మఱి
 స్వప్నజాగరములయందలి స్మృతి వికృతి- తాకికసుఖదుఃఖములు
 రెండును లేకున్న సుషుప్తిరూపక విస్మృతి ప్రకృతియును ముక్తి
 యును బరమార్థమును, మఱియు సుఖదుఃఖోభయాత్మకజాగ్రత్స్వప్న
 రూపకస్మృతివికృతియును బాధమును మిథ్యయునగును ఎడతెగని
 యాత్మభ్యాసముచేత సకలజగత్కార్యములయెడఁ గలుగుసుఖదుఃఖ
 ములు రెండింటిని బొత్తుగా మఱచి వంచేదియవ్యాపారజ్ఞప్తి

యొక్కంతకు లేక విస్మృతిచెందినజనఁడు మనోవాక్కాయకర్మము
 లాచరించుచున్నట్ట పైవారఁకుమాత్రమే తోచుచుగాని వాస్తవ
 ముగా సుఖదుఃఖముల రవంతయు నంటక జీవన్ముక్తుడై బ్రహ్మ
 భూతుఁడగుచున్నాఁడు భూతభవిష్యద్వర్తమానకార్యము మఱిచి
 పోవుటయేనిశ్చయముగాఁబరమపురుషార్థము గాఢవిస్మృతిరూపకమగు
 సమాధిని గొనుటకై చేయుపౌరుషమునకును దైవమునకును రవంత
 యును భేదము లేదు అట్టి కైవల్యానందకరమగు గాఢవిస్మృతిరూపక
 బ్రహ్మసమాధియనుతుదిమెట్టెక్కించుటకు సర్వలోకోపకారకప్రవర్త
 నముకన్న నితర సాధనము లేదు లోకోపకారకప్రవర్తనసాధనము
 నిక్కముగా నకలవిద్యలన దెలిసికొనటతప్ప నితరము కానేరదు
 కాఁబట్టి స్మృతిరూపకపౌరుషము విస్మృతిరూపకకై వల్యానందపజవి
 చేకూరును సకల జగమును సమస్తవస్తువివేకమును సర్వవిద్యలును పౌరు
 షాత్మక స్మృతిమూలకములే అగ్ని కట్టలచే బ్రద్వలించి యాకట్టలతో
 పాటు బుగ్గియై నశించినతీరుగా నిపౌరుషాత్మకస్మృతి సకలజగత్కార్య
 జ్ఞానముచే విస్తరించి జగముతోపాటు విస్మృతిరూపముగా రూపు
 మాయును నకలలోకోపకారక చక్షుర్విధాభినయాత్మకవిద్య లెవ్వి
 యనఁగా ఋగ్యజుస్సామాధర్వములు నాల్గువేదములు ఆయుర్వేద
 ధనుర్వేద గాంధర్వవేదశిల్ప వేదము ను నాల్గువేదములు శిక్షా
 వ్యాకరణచ్ఛంకోజ్యోతిషనిరుక్తకల్పములాఱువేదాంగములు పురాణ
 న్యాయమిమాంసాధర్మశాస్త్రములకలిసి యష్టాదశ విద్యలు,
 ఇందు వేదములుమాత్రము పౌరుషేయములు కావు అనఁగా
 మనుష్యకల్పితములు కావు వేదములు స్వయంవ్యక్తము లనఁగా
 వాని కొక కర్త యెవ్వఁడును ఘటమునకుఁ గుమ్మరివలె లేడు
 వేదములు వ్యక్తనముద్రఘోషవలె ననాదిగా నున్నవనియున్ను

మఱి యట్టిశబ్దబ్రహ్మమునకుఁ బ్రకృతిప్రత్యయము లేర్పర్చి వర్ణనద
వాక్యరూపముఁ గావించి యింద్రుడఁడువివిధార్థబోధకములుగానొనర్చె
నని వేదభాష్యము చెప్పుచున్నది శబ్దము వర్ణాత్మకముగాను మఱి
యుచ్చనీచాత్మక కేవలస్వరరూపకముగాను గన్పట్టుచున్నది- కృత
కర్తృ హేతువుచేత శబ్ద మనిత్యముగాన వేదములు నిత్యములును
స్వతస్థిములు నపొగ షేయములును గావని తార్కికు లనుచున్నారు
కృతక మనఁగా ఘటమువలె నింద్రియదృష్టమును బొరుషేయమును
ఇంద్రియ గోచరమైనదెల్ల కృతకము పొరుషేయ మన నిత్యమున
నుత్పత్తిస్థితినిశముగలకార్యమయనుశబ్దముఁ గూడఁని గరణవ్యాపార
విషయత్వముచేత ననిత్యమని యనుమానించు తార్కికులు ద్రవ్య
గుణకర్మ సామాన్యవిశేషనమవాయా భావాత్మక సప్తపదార్థములుఁ
గూడ నింద్రియవిషయము లగుటచేఁ కృతకము లని యేల చెప్ప
కున్నారు? ఇంద్రియాతీతములగు పరమాణ్వాకాశాత్మలయొక్క
యన్ని నెట్టింద్రియవ్యాపారము చే నంగీకరించుచున్నారో చెప్పఁ
గలరా? వేయేల “అహమస్మి” నే నున్నాను - అని తమ కరణ
వ్యాపారముచేఁగదా తెలిసికొనుచున్నారు కనుక నింద్రియగ్రాహ్య
ములగు తమయాత్మలకూడఁ గృతకములని యొప్పుకొనెదరా?
ప్రత్యక్ష ప్రమాణాంతరూఢతములే లిక్కిన యుక్తమాదిప్రమాణము
లన్నియును గనుకను గరణవ్యాపారవిషయము కాని తమయాత్మస్థితి
తమ కప్రత్యక్షముగనుక తమయన్ని నిజమా లేకబద్ధమా? ద్రవ్య
మింద్రియదృష్టమగుటచేతఁ గుఱురిచే నిర్మింపఁబడినకుండవలెఁ బృథి
వ్యప్తేజోవాయ్వాకాశకాలాదిగాత్మమనస్సులనునవద్రవ్యములు కృత
కములేయని చెప్పెదరా? ప్రత్యక్షమనుమానోపమానశబ్దప్రమాణము
లలో వేదము లాప్తవాక్యాత్మక శబ్దప్రమాణ మొక్కటియే యుక్తి
గోచరమై నిల్చును అన్నిటికిని నమ్మకమే ముఖ్యము స్వత్వము

వలెను బిచ్చివలెను మదవికారమువలెను తర్కమున కొక ముక్కు
 మొన గాని యాధారము గాని యాతము గాని నిర్ణయింప శక్యము
 కాదు తార్కికునకును జిచ్చివానికి నొకింతయును భేదము లేదు
 ఎన్నటికిని తార్కికుఁడు సంతుష్టుఁడు కానేరఁడు తనయుక్తిచేత
 నిదమిద్ధమని నిర్ణయించిన తార్కికునకుఁగూడఁదుద కాప్రవాక్యా
 త్మకవిశ్వాసమే శరణము పుణ్యవశమున మొదటనుండియు నాప్ర
 వాక్యాత్మక వేదనిర్వృత్తమును విశ్వసించి సంతుష్టుఁడగు శ్రద్ధావ
 ద్భక్తవైదికుఁడు బ్రావిడప్రాణాయామమువలె డొంకతిరుగుదువ్యర్థ
 తర్కశ్రమచేఁ బదార్థతత్వజ్ఞాని ననుకొన్న పావండతార్కికునివలె
 నుభయభ్రష్టు కాఁబోఁడు నమ్మకముచేఁగాని సంతుష్టికలుగనేరదు
 తర్కము నమ్మకమును బాదుచేయున కాఁబట్టి ఆప్రవాక్యప్రమా
 ణైకశరణ్యులుగాక ప్రత్యక్షానమానోపమానములచేతమాత్రమే
 పదార్థనిరూపణముచేయు పావండులమత మెంతమాత్రమును సమం
 జసముకాదు శబ్దాత్మకమగు వేదము నిశ్చయముగా సత్యము
 నిత్యము నని శ్రద్ధావంతుఁడయి యాప్రవాక్యైకప్రమాణముచే
 నిక్కమగు విద్వాంసుఁడు తెలిసికొని తా నుభించి పరోపకారము
 చేయఁగలిగి యుభయలోకములం దరించుచున్నాఁడు ఎన్నితృష్టులో
 యన్ని మఱ్ఱులన్న ట్లేతర్కవాదముల కంతమున్నదా? తర్కము
 చిత్తక్షోభహేతువుగాని సంతుష్టికారణ మొక్కొంతయు న్నానేరదు
 యుక్తి కేయుక్తి లేదుగనుక యుక్తియనునది శశవిషాణమువలె
 కృత్రిమము కాఁబట్టి యావులగు పెద్దలమాట నమ్ముకొని తమ
 యుక్తికిఁగిట్టనిదంతయు స్సరికాదని యేవగించక సకలలోకోపకారక
 మును పశనిజననమ్మతమగు శ్రద్ధనుపహించి వైదికమతమును విశ్వ
 సించి నమ్మకముచేతమాత్రమే తరించవలెను కృతక మనుఁగాఁ గరణ
 త్యాపారవిషయత్వముకదా? అనఁగా నింద్రియగోచరము నింద్రియ

కల్పితము నిండియవ్యాపారసాధ్యము సగుకార్యము కృతక మని
తార్కికు -ర్థము చెప్పచు శబ్దము కృతకమగుటచే నిత్యముకాదను
చున్నారు వేదములు శబ్దాత్మకములు గనుక వేదము లనిత్యము
లనియుం పౌరుషేయములనియుం కలంచుచున్నాడు కంతతాల్వాది
జనితములగు నాద్యచ్ఛబ్దములు కాదివాల్లులును మఱి యావర్ణ్యసందర్భ
ములగు పదములు వాక్యములును నిత్యములుకావు ముఖనాసి కాదీం
ద్రియవ్యాపారవిషయములగు వర్ణములును పదములును పూత్రమే
శబ్ద మనుకొని యట్టి శబ్దమయములు వేదములని భ్రమపడి శబ్ద
మనిత్యమనియును గృతకమనియును వేదములు పౌరుషేయములు
సాత్యము లనియు నవివేకముగఁ దలంచుచున్నారు శ్రవణేంద్రియ
మాత్రగ్రాహ్యము శబ్దమనియును శబ్దగుణక మాకాశమనియును
సర్వసమ్మతమేకదా? శబ్ద మనఁగా జెవిచేతమాత్రమే గ్రహింపఁ
దగినదాధ్యము. ఆశబ్దము మంద్రమధ్యతారస్థాయిభేదములచేఁ ద్రి
విధము లయి మఱి యచ తరస్థాయిభేదములచే ననంతవిధములయి
విసృజించుచున్నది శబ్దము ధ్వని మోత చప్పుడు ఇవన్నియును సమా
నార్థకములు శ్రవణేంద్రియ మాత్రగ్రాహ్యమగు నాకాశగుణము
శబ్దము సముద్రజలమునకు మఱి యాసముద్రతరంగజలమునకు వస్తు
భేదములేనట్లు ముద్దబంగారమునకు కడియముచేయఁబడిన బంగారున
కును వస్తుభేదము రవంతయునులేనివిధమున శబ్దవిశేషములన్నియును
గేవల శ్రవణేంద్రియమాత్రగ్రాహ్యములగుట యందు వస్తుభేదము
పొందనేరవు కాలమునకు క్షణము గడియ జాము పగలు రాత్రి
దిశము వారిము పక్షము నెల యేడు మొదలగువిభాగములు మన
స్సుచే గల్పించుకొన్నట్లు శబ్దమున కచ్చులు వాల్లులు పదములు
వాక్యము లుదాత్తానుదాత్తములు మనఃకల్పితములు కాని పాస్త
వములు కావు ఆకాశమునకు ఘటాకాశక్షతాకాశభేదములు మనః
కల్పితములయినట్లు శబ్దమునకు వత్సములుకూడ మనఃకల్పితములే

కరణవ్యాపారవిషయము కృతక మనిత్యము పొరువము నై నయెడలఁ
గరణములఁగూడ నిత్యములగుటచేఁ గృతకమునకతీతిదుకదా?
“ప్రమితివిషయాః బద్ధార్థాః” అనుటచే బుద్ధిచే గ్రహింపఁబడిన
వన్నియుఁ బద్ధార్థములన్నియు నవి ప్రవ్యాదిసప్తపద్ధార్థములనియుఁ
బ్రమాణాదిఋషిషపద్ధార్థములనియును విభజించుచున్నారు బుద్ధికి
సాధనము లింద్రియములు మఱి యింద్రియవ్యాపారవిషయములు
శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములనుపృథివ్యప్రేక్షావాయ్వాకాశగుణములు
కరణవ్యాపారవిషయత్వమున ముఖనాసీకాది కరణవ్యాపారవిషయ
ములగు వర్ణములు కృతకము నిత్యములుం బొరుషేయము లయిన
తీరున ఘటాకాశ ఁటాకాశాక్షర విశేష నీలపీతాదివర్ణవిశేషమధు
రామ్లాదిరసవిశేషగంధవిశేషములన్నియును గరణవ్యాపారవిషయత్వ
హేతువుచేతఁ గృతకములు నిత్యములుం బొరుషేయములును
గాకతీరవుకదా? ఫలితార్థము బుద్ధి యింద్రియములద్వారమున
కనిపెట్టినపద్ధార్థములన్నియును గృతకములు నిత్యములుం బొరుషే
యము లని చెప్పకతీతిదు ఈశ్వరబుద్ధి నిత్యమనియును మర్త్యబుద్ధి
యనిత్యమనియును నిర్ణయించిన యుక్తవాదులు నిత్యానిత్యపద్ధార్థ
ములు టెండింటికిని నిత్యానిత్యత్వము యాదుమాత్రము తేజస్త్వమిర
ములవలెఁ బరస్పరభేద మొప్పుకొనచున్నారుగదా? తేజస్త్వమిరము
లనోఽన్యోన్యగ్రాహకములుకానట్లు నిత్యానిత్యవస్తువు లనోఽన్యోన్యగ్రాహ
కము కానెరవుగదా? అనిత్యమర్త్యబుద్ధి నిత్యేశ్వరబుద్ధి నెట్లు
గ్రహింపఁగలదో తాత్కలు చెప్పఁగలరా? కంటిచే వినరానిపోల్కి
మఱి చెవిచేఁ గనరానివిధమున నజీవునిచే మృతస్థితియును మృతునిచే
జీవితమును దెలియఁబడఁజీయున నింద్రియములచే ననీంద్రియము
గ్రహింపఁబడునా? పద్ధార్థము లేడింటిలో గుణ మొక పద్ధార్థమని
యును మఱి యాత్మయొక్కగుణము బుద్ధియనియు జవాత్మపర

మాతృభేదముచే నాత్మ రెండు తెఱఁగులనియు జీవాత్మవరమా
త్మలు రెండును నిత్యము లేగాని తద్గుణమగుబుద్ధిజీవాత్మయొడలననిత్యము
వరమాత్మయొడల నిత్యముగా నున్నదనియును జీవాత్మలగు తార్కి
కులు నిశ్చయించి తాఁబట్టినకుందేటికి మూఁడేకా శ్లనుచున్నారు
మనుష్యప్రాణము పశుప్రాణము శిశుప్రాణము పక్షిప్రాణము కీట
ప్రాణము ఆర్యప్రాణము మ్లేచ్ఛప్రాణ మని ప్రాణభేదము గణించు
బుద్ధిహీనులవలె నాత్మభేదమును మరి యాత్మగుణవిభేదమును నిర్దే
శించు తార్కిక ఒక వాదమునకు నుస్మత్ప్రపలాపమునకును భేదము
కాన్పించదు మొట్టమొదట బాలదశయం దీ తార్కికునకు హిత
హితవస్తుయథార్థజ్ఞానము కేవలము తలిదండ్రులు మొదలగు నావు
లచేఁ గదా కలిగెను? కాఁబట్టి యాప్తవాక్యమే తక్కినప్రమాణము
లన్నిటికి నాటపట్టు అట్టి యాప్తవాక్యరూపకమగు వేద మిదమిత్థ
మ్మని తనయూహకు వచ్చినట్లు తార్కికుఁడు నిశ్చయింపఁబూనినచో
గ్రుడ్డు పిల్లను వెక్కిరించుటేకదా? పురుషునిచేఁ దెలియఁబడినదెల్ల
పాదుషమే అపాదుషేయమగు పదార్థమేలేదు పురుషుఁ డనఁగా
స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తవస్థలను గనిపెట్టి యుండు సాక్షితత్వము ఆత్మ
కుంబురుషునకుఁ భేద ముక్కింతయును లేదు పురుషాత్మశబ్దములు
గగనాకాశశబ్దములవలెఁ బర్యాయపదములు ఆత్మకు స్వప్నజాగ్ర
త్సుషుప్తవస్థలనుగనిపెట్టుట సహజగుణము సత్వరజస్తమోగుణాత్రి
తయాత్మకజాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తవస్థలను గనిపెట్టు తెలివియే పురుషుఁ
డనియు నాత్మయనియును గణింపఁబడును “సాక్షిచేతాః కేవలో
నిర్గుణశ్చ” అను నాప్తవాక్యప్రమాణము సవలద్రోసి యెండెము
కను గొలుకుచుఁ దననోట గారెడునెత్తు రాయెముక దని పీల్చు
కుక్కవలెఁ బ్రాంతుండై తన సహజగుణకల్పితమగు స్వప్నజాగ్ర
త్సుషుప్తవస్తాత్మకమాయా వపంచమును నెండమూపు లను జల

ప్రకాంతిచే వ్యవహరించుష్యగమువలె నవురా తాత్కికుఁ డెంత
వృథాశ్రమమునకుఁబాలై సంతుష్టిఁగనని విచ్చివాఁడు- ప్రమితి-
ప్రమాణము- ప్రమేయము నను మాఁడు సన్యోన్యాశ్రమములును
బరస్పరజనకములును గాక తీరివు

ప్రమాణము చేఁగాని యథార్థజ్ఞానరూపకమగు ప్రమితి కలుగ
నేరదు బ్రమేయమున్నఁగాని ప్రమాణము నకుఁ బ్రవృత్తి కలుగ
నేరదు తార్కికయుక్తున్నియుం బరకాయ పీచువలె నొకదాని
కొకటి పొందక తలపులిమినట్లు తనకే తానరిపడక “పాతాధీనం
ఘృతంవా ఘృతాధీనం పాత్రంవా” యని తర్కి చి నేయి పోఁగొట్టు
కొన్నయవివేకి చందమున దార్కికుఁడు సతతర్కవరంపర కంతము
గానక యొప్పటికెట్లైన స్సమాధానపడనేరక మిక్కిలియసంతుష్టుఁడై
వెలితిచూపున దేవులాడుచు దును సంశయాత్మా వినశ్యతి”యను
నట్లు గ్రాహకమును గ్రహించుటకు జ్ఞాత శ్రేణుఁగుటకు తనతలమిఁక
దాఁగూర్చుండుటకు ఆకాశమును బ్రద్ధరచేయుటకుఁ బూనుకొని
యాప్తవాక్యైకప్రమాణశరణుఁడై యాస్తికుఁడై శ్రద్ధాభక్తులన్దొనడు
జగదుపకారమగు వైరాగ్యమువలంబించని కుక్షింభరులకుమాత్రము
తిర్కములు మెండు భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యములచే సర్వలోకహితముగా
వైదికులుమాత్రమే సుచరింపఁగలరు వైదికులన వేదము ననుసరించు
వారు వేదమాప్తవాక్యము ఆవులు సర్వలోకోపకారకరాయణులు
సర్వలోకోపకారకమగు నభినయవిశేషము వేదము ఆప్తవాక్యమే
వేదము వేదమే యాప్తవాక్యము చతుర్విధాభినయవిశేషములచే
సర్వలోకోపకారముగాఁ జేసినయుపదేశమే యాప్తవాక్యము శబ్ద
ప్రమాణ మనుగాఁ జతుర్విధాభినయవిశేషములచేఁ జేయఁబడిన
హితోపదేశము కాబట్టి శబ్దప్రమాణాత్మకాప్తవాక్యము నకలేందె
యవ్యాపార విషయముగాని కేవలశ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యమే కాదు

శబ్దప్రమాణము కగాదర్శక గాత్యకమనియును ముఖనాసికాద్యవయవ
సంజనితాక్షరస్వరూపమనియును దార్శికులు విపరీతముగా భావిం
చుచు శబ్దము కృతకముగనుకఁ బౌరుషేయమనియు సనిత్యమని
యును తప్పనాదుచు వేదశబ్దార్థమెఱుంగక వేదముల పౌరుషేయము
లనియుఁ గృతకముఁ గుటచే సనిత్యమనియును బల్కుచున్నారు
నీటిలోఁ దిన్నగానున్నకట్ట వంకగానగపడునట్లు ప్రతికృతధ్వని
సహజశబ్దముకిన్న విపరీతస్థాయితో వెలువడుతీరున ఊరపుకొండ
నున్నగానున్నతీరునఁ బంచేంద్రియస్థితివిశేషములచేతను మా
కావస్థావిశేషముచేతను సహజములగు శబ్దాదిపంచగుణవిశేషములు
సత్త్వరజస్తమోగుణస్థితివిశేషములంబట్టివిపరీతముగాఁ దెలియఁబడును
గా" యున్నదున్నట్లు యథార్థస్థతులన్తోపనేరవు జీవులయింద్రియము
లకుఁ బాంచభౌతికగుణము లెంతమాత్రమును యదార్థసహజస్థితి
నొడగట్టవు నిత్యములగు భౌతికగుణము లనిత్యములను విభాంతి
హతములు సగుదేహధారుల యింద్రియములచే నెట్లు యదార్థస్థితి
ప్రసూపించును ?

పరావశ్యంతీయధ్యమావైఖరీరూపములతోఁ బరమాత్మ
జీవాత్మలన్నిండుకొనియున్నట్లు నాదబ్రహ్మము చతుర్విధాభినయ
విశేషస్వరూపమై నకలదగన్నిదానమై నిత్యమైయున్నది నాదము
యొక్కవివర్తిరూపమే యీనమస్తజగము "అతో నాదాత్మకం
జగత్ " అనిశాబ్దికులు వక్కాణించుచున్నారు శబ్దతత్త్వము శాబ్దికు
లెఱుఁగుదురుగాని తార్కికుల కేమెఱుక ? "నాగస్వరముపాట
నాగుపా మెఱుఁగుఁగాని తుంగదుబ్బలోఁ దిరుగుతుట్టే మెఱుఁగు
జ్ఞాని యెఱుఁగు సుజ్ఞాని మఱుఁగు అజ్ఞాని యేమెఱుఁగు హరిదాసు
యెఱుఁగు" "సహి వంధ్యా విజానాతి గుర్వీ" ప్రసవవేదనామ్"
అట్లు లేనిపోనితర్కములతోఁ బంటాలుపడుచు మనస్సునఁ బాలు

ద్రాగునవయవహీనుఁగు తార్కికులకు ఇంద్రియవ్యాపారవిషయ
బ్రహ్మనందకరమగు శబ్దతత్త్వ మెట్లెఱుంగఁబడును ? “నాథబ్రహ్మ
ముపాస్మహే” అనునట్లు నాదోపాసనవరులగు వైయాకతులు
శబ్దబిరుదుమాత్రమే శబ్దబ్రహ్మస్వరూపమగు వేదముఁ నిత్యా
నిత్యములు నిరూపించుటకర్హులు కావున తార్కికులకు శబ్దబ్రహ్మ
స్వరూపములగు వేదములు చెవిటివానిచెంగటి శంఖధ్వని- తన
యైతే నింకొకని యైతే ని ఖండింపవచ్చునుగాని తన నమ్మకముచే
నింకొకనినమ్మకమును జెఱవలేకుంట యెల్లరికి విశదమేకదా! ప్రత్య
క్షానుమానోపమాన ప్రమాణములు బాల్యవశయం దెవ్వరికైక
సక్కరి కావు ఆప్తవాక్య మన్నిదశలందును బనికివచ్చును

ఉభయతారకముగా సకలలోకోపకారమగు తెన్నునఁ దన
కావులగు కల్పిదండ్రులు మొదలగు పెద్దలు తనకొనర్చునుపదేశ
మాప్తవాక్యము- శ్రుతిస్మృతి పురాణేతిహాసముల ననసరించి లోకా
వచారమున కనుకూలముగాఁ దనహితముఁ గోరి లోకోపకారపరా
యణులగు నుజ్జనులు తనకుపదేశించినవిధ మాప్తవాక్యము- ప్రత్య
క్షానుమానోపమానప్రమాణము లొకప్పుడువనికిరాకపోవచ్చునుగాని
యాప్తవాక్యమును నమ్ముకొన్నవారి కెన్నఁడును గీడు వాటిల్లదు
“నమ్మి చెడినవారు లేరు నమ్మక చెడిపోతే పోయేరు” అన్నట్లు
ఆప్తవాక్యముపై భక్తివిశ్వాసములుకలవారు సకలలోకోపకార
పరాయణులై యుభయలోకములఁ దరించి నిత్యసంతుష్టిస్వరూపమగు
కైవల్యానంద మందెదరు గౌతమవ్యాసులు పరమావులు “వదార్థ
తత్త్వజ్ఞానాన్ని శ్రేయసావాప్తిః” యని యాదినై యాయుకుఁడు సర్వ
లోకమునకుం బరమావుఁడును గౌతమమహర్షి మతమగు తర్క
మతము, “జ్ఞానేనై వమోక్షావాప్తిః” యను రెండవ యావుఁడైన
వ్యాసమతము, “భక్తిః జ్ఞానాయకల్పతే” యను భగవద్వాక్యము

“త్యాగేనై కేనామృతత్వమేతి” యను వచనమును నిక్కముగా నమానార్థకములేయని తెలిసికొని యాప్తవాక్య స్వరూపములగు శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసయథార్థత త్వమును సకలభూతదయాకరులు సర్వభూతసములు సర్వలోకోపకారపరాయణులు సకలకామ్రుతేత్ర లగు సత్పురుషులయుపదేశమున గ్రహించి యెల్లరునుదరింపవలయును

మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకములగు వేదము లనాదులు అపౌరుషేయ మనఁగా నాకాశవాణి యని యర్థము. మేఘగర్జిత మపౌరుషేయము అవ్యక్తానాదిశబ్దమున కింద్రుఁడను నాదిపురుషుఁడు ప్రకృతిప్రత్యయము లేర్పరచి లోకోపకారముగా నాదాభివ్యక్తి నొనర్చెనని చెప్పటచే వర్ణములు పదములు వాక్యములు తదర్థములు మాత్రము పౌరుషేయము లనకతీతిదు నానావిధములుగా నవ్యక్త శబ్దబ్రహ్మను వెల్లిడించిరి కాఁబట్టి శబ్ద బ్రహ్మముమాత్ర మపౌరుషేయము నిత్యమునుగాని యక్షరసమామ్నాయ మనిత్యముం బౌరుషేయ మని గౌతమమహర్షి యభిప్రాయమని తెలియవలయును పురుషులచే నుచ్చరింపఁబడుశబ్దము పౌరుషేయము సనిత్యమును కాఁబట్టియే వేదములు వ్యావహారికసత్యములుగాని పారమార్థిక సత్యములకావని లోకులకు మంచిపమ్మక మభివృద్ధిచేయుటకై వేదములు అణాదివ్యాకరణగూత్రముల దేవాలయములు తీర్థములను బ్రహ్మాదిదైవనిర్మితములుగాని పౌరషేయములు కావని మునలు యొకలగు పెద్దలు లోకోపకారార్థమై యర్థవాదమొనర్చిరి పురుషకృతముపురుషదృష్టమునగు పురుషేంద్రియగ్రాహ్యమగునదెల్లపౌరుషేయమే శబ్దాదిగుణముల పౌరుషేయములు నిత్యములును గాని యాశబ్దాదిగుణముల వివిధ విశేషకథనముమాత్రము పౌరుషేయము సనిత్యము శ్రవణేంద్రియమున కవ్యక్తముగా వినఁబడు నాకాశగుణ మగుశబ్దమ పౌరుషేయము నిత్యముగాని యాధ్యనియోక్త యదా

తానుదాతవర్ణపదవాక్యార్థములు కృతకములు పౌరుషేయము
 లనిత్యము లనకతీరదు కాబట్టి “అగ్నిమితే” యను మొదలు వేదా
 క్షరసమామ్నాయమునం వేదాంగములను మాసవులు వెల్లడించు
 సఖిల విద్యలను గర్భములను బోధలునుపదేశములును సకలేంద్రియ
 దృష్టమై సకలవిధముల వెల్లడింపబడిన మనో వాక్కాయ
 కర్మములన్నియును వ్యావహారిక సత్యములుగాని షరమార్గసత్యము
 లెంతమాత్రమును గావు సత్య మపౌరుషేయ మవ్యక్త మాతౌత్మిక
 వేద్యము గాని యింద్రియములచే నెఱుంగబడ ససాధ్యము మఱియు
 వెల్లడింపబడ ససాధ్యము “యత్ర నాన్య తృతీ నాన్యచ్ఛ్రోతి
 నాన్యద్విజానాతి సభూమా” యనుటచే నింద్రియదృష్టము నింద్రియ
 కృతము నగు జగమంతయు సవిషయకమగుమన కల్పితముగాని నిత్యము
 వ్యాస్తవ మెంతమాత్రము న్నానను జగద్గురబోధను విశ్వసించిన
 వారు కై వల్యాపదమును జూఱకొనుచున్నారు వ్యావహారికసత్యము
 ననుసరించి ప్రవర్తించినఁగాని షరమార్గము న్నసరాదు గనుక వ్యావ
 హారికసత్యములగు వేదేంద్రియదృష్టి వేదవిద్యల నెఱుంగవలయును

ధర్మమును బ్రహ్మమును గూర్చి వెల్లడించు సపౌరుషేయ
 ప్రమాణవాక్యము వేద మనఁబడును మంత్రరూపముగానుబ్రాహ్మణ
 రూపముగాను వేదము ద్వివిధము- మంత్రబ్రాహ్మణములకు రెండింటి
 కిని వేద మని పేరు అనుష్ఠానమును జేయించు భూతద్రవ్యదేవతల
 న్వల్లడించునవి మంత్రములు- ఋగ్వజఃస్సామము లని మంత్రములు
 మూఁడువిధములు “అగ్నిమితే” ఇత్యాది గణపాదచ్ఛందోబ్ధ
 ములు ఋక్కులు అవియే సప్తస్వరాత్మకముగాఁ బాడఁబడునవి
 సామములు- ఋక్సామవిలక్షణములగునవి యజుస్సులు “అగ్ని వగ్నీ
 న్నిహర” యను సంబోధనరూపములగు మంత్రములు నిగదములనగు

బడి యజ్ఞస్సులలోఁ జేరినవి బ్రాహ్మణముచూడ విధిరూప మర్థవాద
 కూపమును విధ్వంసార్థవాదరూప విక్షణరూప మనియును మూఁడు
 విధములు అందు శబ్దభావన విధియని భాట్టులు- నియోగము విధియని
 ప్రాభాకరులు- ఇవ్వసాధనత విధియని తార్కికులును దలంచు
 చున్నారు విధులన్నియును క్షత్త్రుధికారవినియోగప్రయోగభేదముల
 నాల్గువిధములు అందు “అగ్నేయేష్టాకపాలోభవతి” అనునది దేవతా
 కర్మ స్వరూపమాత్రబోధకము నది యత్పత్తివిధి “దర్శపూర్ణమా
 సాభ్యాం స్వర్ణకామాయజేత” యని యిట్లు చేయవలసిన యజ్ఞఫల
 మును బోధించిన దధికారవిధి “ప్రహేభిర్యజేత” అని మొదలంగసం
 బంధమునుజెప్పనది వినియోగవిధి సాంగప్రధానాదికర్మప్రయో
 గైక్యమును బోధించుచు మొదటిమూఁడువిధులు కలిసియున్నది
 ప్రయోగవిధి- ఆప్రయోగవిధి శ్రౌత మని కొందఱు కల్ప మని మఱి
 కొందఱును బల్కచున్నారు కర్మస్వరూపము గుణకర్మ మర్థకర్మమని
 ద్వివిధము అందు క్రతుకారకముల నాశ్రయించి చెప్పఁబడినది గుణ
 కర్మము- ఈగుణకర్మ మత్పత్త్యాపి వికృతినంస్కృతిభేదముల
 నాల్గువిధములు- అందు “వసంతే బ్రాహ్మణోఽగ్నినాదధీత యూపం
 తక్షతి” ఈరీతిగా నాదానతక్షణాదులచే సంస్కారవిశిష్టాగ్ని యూపా
 దులచే నగునది యత్పత్తి- “స్వాధ్యాయోఽధ్యేతవ్యః-గాఃపయో
 దోగ్ధి” అని యధ్యయనదోహనములఁజెప్పుచున్నది ప్రాప్తి- “సోమ
 మభి ముణోతి-ప్రహీనవహన్తి-ఆద్యంవిలాపయతి” అని సోమ
 విహృద్య ములయభివవాభిఘాత విలాపములఁజెప్పునదివికారము
 “ప్రహీన్సోక్షతిప్రత్యవేక్షతే” అని ప్రహృదిద్రవ్యప్రోక్షణక్షణము
 లెఱుంగించునదిసంస్కారము- ఈనాల్గు సంగమే- గతమునుగ్రతు కారక
 కములనాశ్రయించిచేయఁబడునర్థకర్మముఁగూడసంగ మనియు బ్రధాన
 మభియును రెండువిధములు- అన్యార్థమైన దంగముగ అనన్యార్థము-

ప్రధానము- సన్నిహిత్యోపకారకమ్మారాదుపకారకమనియు సంగము-
గూడ రెండవిధములు అవహసనప్రోక్షణ ఫలోపకారియగుచు
ప్రధానస్వరూపనిర్వాహకము మొదటిది- ప్రయాజాదికము రెండవది-
ఇట్లు సంపూర్ణాంగసంయుక్తవిధి ప్రకృతి యసంబడును వికలాంగ
ప్రయుక్తవిధి వికృతి యసంబడును ఈప్రకృతివికృతులకు విలక్షణ
మైనది తర్విహామము తక్కునదికూడ నిల్లే యూహింపవలయును

విధిశేషభూతమై ప్రాశస్త్యనింద-ం జెప్పవాక్య మర్థవాదము- ఈ
యర్థవాదము మూఁడువిధములు- గుణవాద మనువాదము భూతార్థ
వాదమునై, ఈమూఁడింటిలో “ఆదిత్యోయాపః” అను మొదలుగ
బ్రహ్మాణాంతరవిరుద్ధార్థబోధకము గుణవాదము “అగ్నిర్హిమస్య
భేషజమ్” అను మొదలుగఁ బ్రమాణాంతరప్రాప్తార్థబోధకమను
వాదము- “ఇంద్రోవృతాయవబ్రహ్మకయచ్ఛక్” అను మొదలుగఁ
బ్రహ్మాణాంతరవిరోధితప్రాప్తరహితార్థబోధకము భూతార్థవాదము-
విరోధమందు గుణవాదము- అధానిమం దనువాదము- ఆరెంటి
హాసయందు భూతార్థవాదము ఈ యర్థవాదములు మూఁడువిధములని
వార్తిక కారుఁడు నిర్దేశించెను అందు విధిస్తుతులవిషయమై మూఁ
డతథవాదములు పరిగాఁ జెల్లినప్పటికిని భూతార్థవాదములకు స్వార్థము
సంఘాఁ బ్రామాణ్యము కలుదు దేవతాధికరణన్యాయమునుండి
యికాధితాత్వాత్థార్థజాపకత్వము ప్రామాణ్య మసంబడును గుణ
వాదానువాదముల కట్టిప్రామాణ్యము లేదు భూతార్థవాదమునకు
మాత్రము విశేషముగాఁ బ్రామాణ్య మున్నది విధ్యర్థవాదోభయ
విలక్షణమగునది వేదాంతవాక్యము, “జ్ఞాతజ్ఞాపకత్వమున్నప్పటి కను
ష్ఠానమును జెప్పుకుంటుచే నది విధి కాదు- స్వతఃపురుషార్థ పర
మూసంతజ్ఞానాత్మికబ్రహ్మమందు స్వార్థమున నుత్పకమోహంహారాది
వద్విధతాత్పర్యలింగము కలిగియుండుటచేస్వతఃప్రమాణభూతములైన

సర్వవిధుల సంతఃకరణశుద్ధిభావారా సర్వశేషత నాపాదించుచు శేష
త్వాభావముచేత సర్థవాదమును కాకున్నది కాబట్టి విధ్వర్థవాదము
లకు రెండింటికిని వేదాంతవాక్యము విలక్షణమైనదే కాని యద్వి
యజ్ఞాతజ్ఞాపకత్వమాత్రము నొక్కేడ విధియని చెప్పఁబడుచున్నది
మఱియును విధివదరహితప్రమాణ వాక్యత్వముచేత నొక్కేడ
జ్ఞాతార్థవాదచునియుం బల్కఁబడుచున్నది కాబట్టి వేదాంత
వాక్యము విధియన్నను లే కర్థవాదమన్నను దోషములేదు ఈరీతిగా
ప్రాహ్మణము మూఁడువిధములుగా నిరూపింపఁబడెను కాబట్టి కర్మ
కాండప్రాహ్మకాండాత్మవేదము ధర్మార్థకామమోక్ష హేతువై వెల
యుచున్నది.

యజ్ఞనిర్వాహార్థమై ప్రయోగత్రయము చేత నీవేదము ఋగ్వ
జఃసామభేదములచే వేఱు వేఱుగ నున్నది ఋగ్వేదముచే హతాత్ర
ప్రయోగముయజ్ఞర్వేదముచేనాధ్వర్యవప్రయోగము సామవేదముచే
నొద్దాత్రప్రయోగము సగుచున్నది ఈమూఁడుప్రయోగములందే
ప్రాహ్మయాజమానప్రయోగము లంతర్భూతములు యజ్ఞానవ
యంత్రశాంతికపాష్టికాభిచారికాదికర్మప్రతిపాదకత్వముచేత సధర్వ
వేదము ఋగ్వజాస్సామవేదములకర్తృ తవిలక్షణమైనదే ఇట్లుప్రవచన
భేదముచేఁబరివేదమును దేనికది వేతే వేదశాఖలు పెక్కులు మఱియుం
గర్మకాండమునందు వ్యాపారభేదమున్నప్పటికిని వేదశాఖలయన్నిం
టికిని ప్రాహ్మకాండము దొక్కటియే రూపము తమప్రయత్నము
కొనసాగనపుడు సమస్తకార్యములను నడుపు దేవుఁడో దయ్యమో
యొక్కవస్తువుకలదనకొనటయు నాదయ్యమో దేవుఁడో యీయీ
విధములగుండుననియు మఱియాదయ్యమునో జేవునినో యీయీ
విధములవశపర్చుకొనవచ్చుననియును మఱి యట్టి యతీంద్రియకుదార్థ
ముగదేవతయొక్క యనుగ్రహముచే తమకసాధ్యములగు కదవులు

సందఁగలమనియును మనుష్యులూహించి మనోవాక్కాయకర్మముల
 బ్రవర్తిల్లుట యనాదికాలమునండి వత్తులకెగురుటవలెఁ జేవలు జరి
 మందు సంచరించుటవలె స్వభావముకనుక మనుష్యసృష్టికలిగిననాట
 నుండియు సతీంద్రియపదార్థము లభావించి సంస్కృతభావ మొదలగు
 నానావిధభావలతో నానావిధదేశములందు దేశతల స్థల్పించుకొని
 నానావిధకర్మములు దేశతాప్రీతికై యొనర్చుచు మనుష్యులందఱు
 సకార్యకార్యములు సాధింపనద్యమించుచున్నారు తమ కలవికాని
 యీతిభాధలను యజ్ఞయాగాదిక్రియలచేఁగ దప్పించుకొనటకును
 వేయేల తమకోరినయెల్ల సౌఖ్యములును వివిధమంత్రతంత్రయంత్ర
 యోగములచే సతీంద్రియదైవమునుభావించియా వేశమెత్తిపట్లాడలు
 మఱిచి పిచ్చిపచ్చిచేష్టలొకరింజూచి యొకరు దైవము ప్రత్యక్షముగాఁ
 దరుకుఁ జెప్పినాఁడనియును మనిమతమనియు సనాదివేదచోదిత
 మనియును యజ్ఞములను యాగములను బలిప్రదానములను నానా
 విధపూజలను నానాభాషాకల్పితమంత్రజపములను నానాతీర్థక్షేత్ర
 ప్రతవిధానములను నానాదేవాలయనిరాకారసాకార దైవివిగ్రహ
 భావనా సేవసస్తోత్రపరిచర్యలనుసకలసౌఖ్యమునాసించి బ్రతుకునందు
 వలె నాత్మమరణముపిదకఁ గూడనుండునని దృఢముగ నమ్ముకొని
 లోకమర్యాద సతిక్రమింపనేరక మూఢవిశ్వాసముతోఁ గొందఱును
 వివేకులమని కొందఱు యోగులమని కొందఱు శిష్టాచారవరులమని
 కొందఱు చెంగటి మంచినీళ్ళకుండను బోఁగొట్టుకున్న నూపుగింజ
 బ్రాహ్మణుని సామెతగా లేనిపోనియూహలతోఁదమతోడిపాటి జంత
 వుల యాహారాదిసౌఖ్యములకుఁ దోడ్ సకలభూతదయతో నర్హ
 లోకోపకారముగఁ బాటుపడుటమాని యాకసమునకుఁ గన్నము
 చేయఁబూనిన యవివేకులవలె భ్రాంతులై మనోవాక్కాయకర్మ
 ములం దమబ్రతుకున లోకోపకారమొనర్చుచు నొరుల సుఖపెట్టి

కాము సుఖపడక దేవానాంప్రియులయిగతించుట మనమ్యుల సహజ
గుణము తనయెందుట “నన్నమో వస్తుమో దాహమో రోగమో
దుష్టులు బాధించుచున్నాగ తక్షించుఁడో కనికరించుఁడో కాపా
డుఁడో” యను తమతోడిపాటిజీవు మొట్టనురవంతయు న్లక్ష్యపెట్టక
త్రాగినవారివలె నున్నతులవలె భ్రాంతులవలె సవిశేషులు నీటిలోను
నిప్పులోను బుగ్గిలోను వ్యర్థముగా నాహారపదార్థముఁ బాడు
చేయుచు రాతిబొమ్మపైఁ బాలు దిమ్మరించుచు కాళ్ళవిటుచుకొని
కొండలు చెట్లకుఁ దలక్రిందుగ ప్రవేలాడుచు నపవాసములనెంచుచుఁ
గొండలు నీళ్ళలో మునిగి కొండలు నగ్గిలోమాడి కొండలు దేశదేశ
ములం బిశాచములమాడ్కి దిమ్మదిరుగుచుం గొండ అయ్యో మాన
వుల వెట్టి మతభ్రాంతచేష్ట లేమనవచ్చును? “పరోపకారః పుణ్యాయ
పాపాయ పరపీడనమ్ అహి సా పరమోధర్మః అవశ్య మను
భోక్తవ్యం కృతంకర్మ శుభాశుభ”మను అనుభవవాక్యము లనుస
రింపక లోకోపకారకవ్రతమును దృఢముగా మనస్సున ధారణము
చేయక పిచ్చిపిచ్చిచేష్టలతోఁ గర్మపరులమని పశులం జంపి
యగ్గిలో మంచి తినుబడిపదార్థములను వ్యర్థపుచ్చుచున్నారను
బాధ చార్వాకమతములును ప్రౌఢమనుష్యస్వభావము కొంతయును
గలిసి మూఢప్రౌఢమతస్వభావములతో మనుష్యు లనాదిగాఁ గర్మ
జ్ఞాన కాండలనొప్పు వేదము ననుసరించియన్నారు పుట్టినతోనే
యెచ్చుపిల్లలుఁ బాల్గుడిపినంత సుఖముండట పొడగాంచి నిద్రాహార
ములకు మయు నదుపాయములు తల్లులు చేయుచుట సకలజంతువుల
కును స్వభావము దేహధారణమునకుఁ గావలసిన యన్నపానములు
సుఖనిద్రకై తగినసదుపాయములు గాలి యెండ వానల బారినుండి
తప్పుకొనుటకై యిండ్లు వాకిళ్లు కావలసినయాహారపదార్థములు సమ
కూర్చుకొనటకై పొలములు పాడికై పసులు వ్యవసాయమునకై
తగినపనిముట్లు సంభోగసౌఖ్యమునకై తమతమయెన్నుకొనిన (స్త్రీ)

పురుషావయవవిశేషములు - ఆరోగ్యముతో శాశ్వతముగా తానును
దనకిష్టమైనవారూ బ్రతుకున పాయములు విదేశీయులకన్నను తమ
ప్రతికర్తలు కన్నను దమయిరుగుపొరుగులకన్నను సకలవిధముల తాను
తనవారు పధికభోగ్యాదులును, దూరములకు కోరికలును - మనుష్య
జాతి స్వభావముగనుక జగమునందలి సమస్త పదార్థతత్త్వజ్ఞానము
సంపాదించుకొనుటకును సకలభూతములను పశుపక్ష్యకొనుటకు యథే
ష్టము సంపాదించుటకును మల్లోకముల పద్మలేక కామగమనము
సల్పుటకును పంచభూతములను మఱి సమస్తజగమును యథేష్టముగా
సృష్టించితియములుచేయుటకు నణిమాద్యైష్వర్యములతో విష్ణువీగు
టకును నహజముగా నయసుముదిరినకొలది తోకానుభవముకలిగిన
కొలది పంచభూతవిశేషస్థితులుకనిపెట్టినకొలది మనుష్యులతలంపులు
కొనసాగుచుట సహజము కనుకను, అనాదిగాఁ బారంపర్యముగా
వచ్చుచున్న శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసాదినకలవిద్యలతీంద్రియములగు
స్వర్గనరకములను భూతభవిష్యజ్ఞములను సుఖదుఃఖహేతుకర్మము
లను బోధించుచు మనుష్యులందు చతుర్విధాభినయ రూపముల
వెలయుచుంటచేతను నిద్రాహారసంభోగములం గడువఁగా మిగిలిన
కాలమును నిద్రాహారసంభోగసౌఖ్యమును సమకూర్చుకొనుటకై
ప్రయత్నముచేయఁగా ఆమూఁడింటియుందు తృప్తిపడి మఱి యా
మూఁడింటి సనుభవించుటకు శక్తి లేనికాలముమ మనుష్యులుశాశ్వతా
భీష్టసంపదలుఁ బొందునాశతో యజ్ఞయాగజపతపోధ్యానాద్యాస్తిక
కర్మపరాయణులు గతాను గతికులై శ్రౌతస్మార్తకర్మము లాచరిం
చుట నవ్వు - సకలపదార్థములం దెలిసికొనుకోర్కెవలెనే కాల్యము
గడచినమానవులకు పహవాపలభ్యముగు గుణము, వాటికి నేమిథా
ఇన్నట్లు నానావిధకార్యములు నడిపించుటకు నానావిధ భేదతత్త్వము
నానావిధ భేదతత్త్వము పశుపక్ష్యకొని సుఖించుటకై నానాశ్రౌతస్మార్త

కర్మములను తినటకును నిద్రించుటకు భోగించుటకు శక్తిచాలక
కాలమంతయును విధివిహితము-నియును శాశ్వతజీవనసౌఖ్యదాయ
కములనియును స్వార్థపరులగు వంచకు లొసర్చినయస్వార్థములను
సమ్మకొని యేమో యెందుకై నను మంచిదే యుత్తరజన్మము లొక
వేళ నున్నయెడల స్వార్థపరకములు నిక్కములగునెడల సతీంద్రియు
లగు దేవతలయన్ని నిజమగునెడల వేత్తమని కర్మబ్రహ్మల
న్బోధించుచుఁ దమకెంతమాత్రము ధనభోగేచ్ఛలేదని రుద్రాక్షపిల్లుల
వలె దంభాచారము తోఁచుచు నిద్రాహారవిహారభోగములు
మాత్రమే శాస్త్రవిహితములని కొంగడకములుచేయుచు, నక్కవినయ
ములతో దొంగస్వల్పలతో మెట్టవేదాంతములతో శిష్టాచారపరులమని
యోగులమని సన్న్యాసులమని యాహితాగులమని బ్రాహ్మణులమని
దైవభక్తులమనియుం జాటుకొనుచు వేషమాత్రముచే మూఢులను
వంచించుచు, నిగూఢముగా నకలభోగము లనుభవించుచుండియుం
డైకిమాత్రము మడిఁట్టుకొన్నట్టు లగపడుచు నెంతవృద్ధులయినప్పటికి
నిద్రాహారసౌఖ్యసౌఖ్యము లితరులకన్న సధికముగాఁ దాము
మాత్రమే పొందుకోరిక మఱుఁగువర్చి పరులకు మాత్రము వైరాగ్య
మును నీతులను ధర్మములును వేదాంతమును బోధించుచు, కాయ
కష్టమండక సోమరులై మఠములు సత్రములు దేవాలయములు
క్రతువులమిషచేతఁగొండఱు, ఉపనయనములు వివాహములు బ్రహ్మ
ప్రతిష్ఠలు వైదికములు మతాభివృద్ధిసంఘసంరక్షణములని కొండఱును
మొత్తము నందఱును స్వార్థపరులే యందఱును గుక్కింభరులే
యందఱును మోసగాండ్ల కూటికొఱకుఁ గోటివేషములతో వైదికుల
మది యాస్తికులమని యాచకులై పరువుమాలి పిశాచములవలె
పజ్జనుల న్బోధించుచు, శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసనమ్మతాస్తికశిరో
ముఖులమని చెప్పకొనుచుఁ బుచ్చినగొట్టె మ్మంథనంతయుం జేదువు

నట్లు రాము చెడి యెరులఁ జెటుచుచున్నారఁ శాస్త్రము లబద్ధ
 ములుకావుగాని యాశాస్త్రములు సరిగాఁ దెలిసికొని రాము
 శాస్త్రానుసారముగా నడిచి యెరులఁ నడిపించఁగల మనుష్యులొక
 రిద్దఱె నఁగలరో లేరో- అన్నిరోగముల నుపశాంతిచేయమందులను
 శాస్త్ర మెఱిగి సంపాదించుకొని తన బతుకుగ యధేచ్ఛముగాఁ
 బొడిగించుకొని యిదిగో యిదే శాస్త్రానుసారమైనమంచు చూడుఁ
 డీరోగమింతలోఁగుదిరెచ్చెద నని తనరోగముఁగాని తనవారిరోగములు
 గాని కుదుర్చుకొని యిదీరోగము దీని కీమాదు శాస్త్రమునఁ జెప్పిన
 యోషధియిదేయూరోగియిన్నా భృజీవింతునీరోగ మిన్నా శృకుకుదురు
 నని వెల్లడిగాఁజాటిజెప్పి తనయిచ్చవచ్చినన్నా భృతాబ్రతికి యితరుల
 బ్రతికించినవై ద్యులులోకము లోనిక్కముగనున్నారా? వైద్యముజ్యోతి
 షము- పోరోహితఁ మాధ్వర్యవమాభిచారికకర్మ మాస్తికమతధర్మ
 బోధలు మంత్రోపదేశములు వేయెల సకలజ్ఞాతవస్తుజ్ఞానకకర్మగురు
 పాదతీర్థసేవావిధు లివన్నియును స్వార్థపరులగు కుక్షింభరులు వంచ
 కులు నగుసంసారుల కెంతమాత్రముం బనికిరావు అహంకారమమ
 కారదూషితులగువారికి శాస్త్రములర్థముకావు మఱియు మునుల
 మాఖ్యాభిప్రాయము బొత్తిగాఁ దెలియదు స్వార్థత్యాగులై సకల
 భూతదయావరులై సర్వలోకోపకారపరాయణులై నసజ్జనులకెల్ల శ్రుతి
 స్మృతులుయదార్థముగాబోధపడునుగానియట్టివిద్వాంసులబోధనతీవ్ర
 నము కులటకు రుచించనట్టులహంకారమమకారాభిమానదూషితులగు
 సంసారులకురవంతయునంటగు సకలజగత్కార్యముల నడిపించునధిపేవ
 తలు సకలదేవతల యనుగ్రహమును సంపాదించుకొనఁగల మంత్రకర్మ
 ములు నతీంద్రియస్వర్గసరకములు నానావిధదేవతలు వివిధౌషధములు
 శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసకధితములైనయిహపరసంతరణోపాయములు
 వాస్తవములుగానున్నవృత్తికింగేవలలోకోపకారపరాయణులుసంసారు

లలో మెలఁగుట మిక్కిలి యరుదుగాన సకలశాస్త్రము లపార్థముగా
స్వార్థవరులగువంచకులచేఁ బ్రకటింపఁబడుటచే నద్దము లోని ధనము
మూటవలెనే శ్రుతిస్మృతిప్రయోజనము వృథాప్రయాసకరమును
నిష్ఫలమునై కేవలముదరపోషణార్థమై సంసారరోగాభివర్ధకమై యనర్థ
మగుట మనుష్యులకు నపాదమగు దురదృష్టము తనతోడిపాటి
జీవులుహాయిగానుంటకై తనకష్టములు మఱచియైన సంతోషించుచు
“సర్వేజనాః సుఖినోభవన్తు” లోకులంపఱు హాయిగానుంటకై
లోకుటయే మనుష్యుఁ డాచరింపవలసినవిధి యని సర్వశ్రుతిస్మృతి
పురాణేతిహాసములతాత్పర్యమని స్వార్థత్యాగియైనలోకోపకారపరా
యణుఁడగునజ్ఞునకుభోధపడకమానదు అట్టిసర్వభూతదయాపరుఁడై
లోకోపకారపరాయణుఁడైన నజ్ఞుఁడుమాత్రమే యజమానుఁ డాస్తి
కుఁడు వైదికుఁ డనూచానుఁడును బారమార్థికుఁ డనఁడగును

“యతో వాచో నివర్తనే అప్రాప్య మనసాసహ” చతుర్వి
ధాభినయవికేషములు మనస్సుతోఁగూడ నేతత్త్వము నెఱుఁగఁజాలక
యాసత్యపదార్థము నెప్పటికైనఁ దెలిసకొనఁజాలమని బొత్తిగా
నాన వదలుకొని మళ్ళుచున్నవో యనుశ్రుత్యసారముగా రెక్క
పట్టుకొని జలిమింబట్టినఁ బగలురానిదానికిఁ దనవెంటరమ్మని కారు
మబ్బుగమ్మిన యామాసనడిరేయి న్గనసన్న చేసినచందమునఁ బ్రత్య
క్షముగా గురువు లావులు బోధించినను దెలియనితత్త్వము, మూఁగ
పండ్లలగు నక్షరముచేతను మఱి యనాదిగాఁ బరంపరాగతము
లగుటచే సామర్థ్యము జీర్ణించి యుచ్చారణసామర్థ్యము బొత్తిగా
నశించి సంసారపాపపంకిలపృథయులగు సొట్టమూఁతిపండితమ్మమ్మ
లచే నవస్వరముగా కూటియాసతో మొఱఁగావింపఁబడిన కాత్మాఱు
ధ్వనులచేతను వెండియు నహంకారవిమూఢులగు కుక్షింభరులచేతఁ
బక్షపాతముగా నపార్థముగా వ్యాఖ్యాన మొనర్పఁబడుటచేతనువ్యవస్థ

తేని నానార్థములతో బ్రతిశబ్దమును సంస్కృతభాష నానావర్ణములు
దోచు స్ఫటికమువలె విభ్రాంతిజనకమగుటచేతను వేదశాస్త్రముల
యందలి మునిప్రోక్త భాష యెంతో మఱి యావేదశాస్త్రములయందు
స్వమతాభిమానులగు వంచకులు మార్చి దూర్చినమాటలెన్నో
యల్పజీవులగు మర్దులు కనిపెట్టఁ దరముకాదు

“మద్దో-ల్పః” మద్దశబ్దమునకు స్పవలశబ్దమునకు
వైద్యశాస్త్రమున స్థగేమి? మద్ద మనఁ బెస లనియు స్పవల
మనఁగా విశేషవారమునుబట్టి ఒక త్వరగా జీర్ణమగుననియు స్థ
ములు చెప్పచున్నారు మద్ద యనుశబ్ద మనాదియగు సంస్కృత
భాషకదా? మద్ద మనుశబ్దమున కనాదిగ నాంధ్రుల కర్థముచెప్ప
టకుఁ బెస లనుశబ్దముఁగూడ సంస్కృతముతోపాటున్నదనవీలా?
పిడలుగాఁ బరీణమించినబీడమం దొడ లెదుగుచున్నకొలఁది బయలగు
రోమరాజివలె ననాదిగా మాతృభాష ప్రవర్తించినకొలఁది నా ద్రము
మొదలగ దేశభాషలకూడఁ బ్రవర్తిలుచుంటుకేస దియము? మాతృ
భాషయన నొడలికి బీడము చెట్టునకు ఎత్తువలె స్థాభాషలకు
మూలమగుధ్వ-విశేషము సంస్కృతప్రాకృతాద్యభిధావలకు, నానా
వర్ణములు పెక్కురకముల కొలతలు పలువిధముల యందములు
గల శరీరస్థితుల కాదికారణము మనుష్యులకు జరాశయమగు
విధమున నవ్యాకృతాకాశ గుణమగు నిత్యావృత్తశబ్దమే మూల
మనకలెఱుదు మద్దమనఁగాఁ బెస లనియుఁ బెసరగింజ- పెసర
మొక్క-పెసరాకు-పెసరపిందె-పెసరకాయ-ముదిరిపండిన పెసరచేను-
పెసలలో నెన్నిరకములున్నవో- పచ్చపెసర- నల్లపెసర- పిల్లిపెసర
మొదలుగా పెసరచే లెన్నివిధములో- యేపెస లేగుణమునిచ్చునో-
యేరోగము శాంతించుట కేపెస లెట్లు వాడవలయునో- పచ్చిదా
లే కుడికించినదా? పప్పా లేక పిండియా? యేవయసువారి కెట్టి

రోగమున కెంతమాత్ర మేవేళలం దెట్లునేవించవలయునో ప్రాజ్ఞులగు
 గురువులు బుద్ధిమంతులగు శిష్యులకుఁ బ్రత్యక్షముగా బోధించి
 పవ్వటికిఁ బ్రమాదముచేసవ్వడవ్వ డక్కఱయోగములమున నొవధ
 నేవ శిష్యులమగుచుండఁగా నేనాఁడో వుట్టిన సర్వ కయను సంస్కృత
 మునకు మొన్న మొన్నఁ బుట్టిన కొండభావవంటి తెలుఁగులోనావా
 లని యర్థ మెవరో యెన్నఁడో చింకితాటాకులలోఁ బక్కిరినారని
 డబ్బసతోఁ జిన్నావాలో పెద్దవాలో వర్ణావాలో సరసావాలో
 నేదేశవాలో యెట్టియావాలోనిజమైనయావాలో లే కావాలవంటి
 యింకొకగింజలో యెవ్వయో నూతీ కంటికిఁ బెట్టి నది తుంటి
 కంటించి రొక్కమును భేషజమున లంకించుకొనుచు దుండరులు
 తామే శాస్త్రపురుండితులమనయును శమవైద్యమే శాస్త్రీయమని
 యును గుదిరినవ్వడు తమిషయోజకత్వమనియు లేనిచో దైవ
 మనియును స్వలాభముకై కోఁచినట్లెల్ల మందులు చేయుచు తనది
 కానిచో గోదావరివటకు దేశరచున్నట్లు పై వారికి మాత్రాత్రయో
 గముకావించి ముందుగా చుందుకొఱకని డబ్బులంకించుకొని తమ
 యపప్రయోగముచేఁ గొత్తరోగములంబుట్టించు నపమృత్యువులకుఁ
 గాఢమిఁగు లోకద్రోహమాచరించువిధమునఁ యాజకులమనియు
 ననుచానుఁమనియును శ్రోత్రియులమనియును దంభవేషములతో
 మూఢులు వంచించి యకార్యకరణములు సల్లీలములు జగుప్సిత
 ములు బీభత్సములునగు మంత్రతంత్రప్రయోగముచేయుట వ్యర్థము
 మంచి మంచి యాహారపదార్థములగ్గిపాలుగావి చియనాధ జంతులగు
 మేకలం బెక్కుస్మిక్కులి కూళతనమున మెడలంబిసికించివేదార్థములు
 తాము స్వయముగాఁ జూచివచ్చిన ట్లభియించుచు యజ్ఞదేవతలు
 తమ కోగకడుచున్నట్లు కన్నులమిటకరించుచు బొంతకాకులవలె శ్రుతి
 ముత్యము లేక యపస్వరముగ నార్చుచు నుద్ధాతలు హోత లాగ్ని

ధ్రువమని పొట్టలుబ్బ తేగతిని క్రొవ్వి క్రతుశాలం బర్విడుచు
 బొండరీకము బహింగపుపందిలికూటము ? సోమాసితలవిప్పించు నెగ
 తాళినవ్వులు దక్షిణలు కాక కట్నము ల కానుక లందుటకై చేయు
 టక్కులు తామే ద్విజాలమనియు బ్రాహ్మణులనియు శ్రోత్రియుల
 మనియుం దమకు స్వర్గము బెత్తెడెడముగాఁ జేతులకందివచ్చుచున్న
 దనియు, పావనుమనియు నితరులందఱును గర్మబాహ్యులు మ్లేచ్ఛులు
 సస్పృశ్యులనియును స్వార్థకరాయణులై పండితమ్మన్యులై యహం
 కారమున మతిమాలి యున్నత్తులవలె దొంగలవలె దుర్మార్గులు
 తెక్కండ్రుకుటగా గుమిగూడి ప్రాణిహింస కావించుచులోకద్రోహ
 మాచరించు చున్నారని కరుణాసముద్రుఁ డగు గౌతమబుద్ధుఁడు
 చేసినబోధ యెంతయు స్పష్టమగునకతీతదు

ఏదీ జగహోమమంత్రములచే దేవతల స్వాధీనముచేసి
 కొన్నట్టు దంభముజూపు నిక్కటికయాదకులు తమరోగముల మాన్పు
 కొనఁగలిగిరా ? యథేచ్ఛముగా బ్రతుకగలిగిరా ? తమవారి బాగు
 పర్చగలిగిరా ? వేదము లేవియో పురాణమునులు శ్రుతులెట్లు
 పలకిరో యావేదవాక్యములకు మునులొనర్చిన వ్యాఖ్యానముల
 తాత్పర్యమేమో కల్పమెట్లుండవలయునో- కూటికై వృత్తికల్పించు
 కొని సోమరులై కర్మచేడిపోవునని శతవృద్ధులయ్యుఁ బెక్కుసారులు
 కనికరములేక ఎలదవ్వనులకేవగాఁ బొడ్డాడుచు బ్రహ్మలోకమునుండి
 తాముమాత్రమే యూడిపడ్డట్లు పిచ్చిపిచ్చివేషములతో నగ్గిమైల బుగ్గి
 మైల నీరు మైల నింగి మైల యని యసందర్భపలాపము లొన
 ర్చుచు లోకోపకారముగా మనోవాక్కాయకర్మములఁ గట్ట
 వడి నిష్కాపట్యముగా సత్యముగా న్యాయముగా సర్వప్రాణుల
 కుపకారముగా సర్వభూతనములై దయతో సంచరింపక “వశు
 మాలభేత” యను వాక్యమునకు చేతికిఁ జిక్కిన పేదకట్టి

మేకలం బల్కింబం యావననగ్గిలో వేల్చవలయునిది వేదవ్యాఖ్యాతల
తాత్పర్యమని గతానుగతికముగా శిష్టసంప్రదాయమని మనలమ్మ
దయ్యపుముచ్చటలనమ్మమూఢులచందమున భూతద్రోహులు, లోక
వంచకులు, కేవలస్వార్థపరు , దయావిహీనులు, ప్రాణిహింసకులు
అయినవారు వైదికులు పాడుబన్నెగట్టులకు తెలివా-తేటా ? శబ్ద
శాసనమా ? స్వరజ్ఞానమా ? సాలజగద్రాజక సహజపాండిత్యమా ?
సర్వతంత్ర స్వతంత్ర శక్తియా ? దయయా ? దాక్షిణ్యమా ? సిగ్గా ?
లజ్జా ? ధైర్యమా ? పౌరుషమా ? పరశ్రేయస్సహనమా ? పోవీకూటికై
యెన్ని పోకిళ్ళుపోవీ మెత్తెన్ని వేషములు వేయవీ వీరి కేమి చేటుగాల
మన్యాయముగా వ్యర్థముగా ప్రాణిహింస క్రతుమిష న్నావించు
చున్నారే ? ఈ శబ్దమున కీయర్థమనియు నీధ్వని కిద్దిమూ-మనియును
నిర్దేశింప నెవ్వరిశక్యము ?

వివిధదేశములందు వివిధజాతులలో వివిధసంఘములయందలి
వివిధకుటుంబములలో వివిధవయస్సులు సహవాసములంబట్టి వివిధసమ
యంబుల వివిధప్రసంగములకతమున నొక్కశబ్దమే యొక్క ధ్వనియే
వివిధతాత్పర్యంబులుగఁ బరిగణింపఁబడునని తెలియక “పశుమాల
భేత”యనువిధికి దేవతాప్రీతికై కొన్నిరకములజంతువులఁ జంపవలయు
నని మాంసాశనులై కూశలై హింసాపరులై తమప్రాణంబులు
తమకెంతటిపియో యితరుల కట్లుండునని యెంచక తమయాస్తి
భద్రముగాఁ దాఁచుకొని యితరులద్రవ్యము వెచ్చబెట్టించు ధూర్తుల
వలె తాముప్రొద్దుల మెక్కి యితరుల కేకాదశిం జాటు తుంటరి
వలె తనయాలికి ముసుఁగిడి యొరునాలి నెగాదిగఁజూచుపోకిరివలె
వ్యవహరించువైదికమ్మన్యుల నేమనవలయు ? జీవత్పశువునకుఁ బ్రతిని
ధిగాఁ బిష్టపశువునువేయు వైష్ణవమతమును జగద్గురు వంగీకరించిన
తాత్పర్య మెఱిగియు నెఱుఁగ కింకను జీవత్పశుహింసనొనర్చు
మూర్ఖులనేమనవచ్చును ? “సహింస్యాత్పర్యభూతాని” అను శ్రుత్యర్థ

మెఱుంగఁజాలని మూర్ఖులు ఎ కా య లీఁగు జ పునట్లు వైదికమ్మ
నుఱులు క్రశువు ౦ బసేవు ౯ జావుచుచ్చారు

స స్కృతము ఛందస్సనియును భావయనియును రెండువిధ
ములు ఛందస్సనగా సపారుషేయవాక్యగువేదము భావయనఁగాఁ
బ్రాకృతులగు లోకు ల్యోన ముం దనుయభి పాయములు తెల్పు
కొనటకై యుపయోగించుకొని సాజ్ఞావిశేషశుభధ్వని నిత్యా
పారుషేయావ్యాకృతావక్తా పరిచ్ఛేదాఖండశబ్దము వేదము అది
సముద్రపూవవలె ననాదిగా సహజమై యనిర్వచనియమై నిత్యమై
యమానవవేద్యమైన యాకాశగుణము - ఆశబ్దమును లోకోపకార
పరాయణు లతీంద్రియద్రవ్యలగుచునులు బాలబోధకై దేవతకుఁ
గనుముక్కులతో శిలాదారుమయములుగా విగ్రహములఁగల్పించిపట్లు
దైవధ్యాన కల్గి జనులు తరించుటకొఱకును సకలపదార్థజాపము
కలుగుటకొఱకును బ్రతిష్ఠిత్యత్యయము తేర్పరి దైవస్తుతికై ఋగ్వేదము
గాను దైవధ్యానపుపనియొదలి యాయాసము తెలియనీకుండు
టకై ధాన్యపుమఱలం బనిచేయువారలకుఁ బడవలన్నాగువారొన్
రంజనము పుట్టించుటకుఁ బాటవంటి సామవేదము న్నూటికై యజుర్వేద
కల్పవిధానము నృన్నిరి శిలాదారువిగ్రహమున నవయవములకు
ప్రమొక్కుట యావిగ్రహములం బూజించుట సాలగ్రామములఁ గడు
గుట దేవతార్చనమె సర్పుట యను సకలయజ్ఞముం దేవతాప్రీతికై
ధ్వనిగాహయంత్రములవలె నొకరినొక రనాదికాలమునుండి జగ
దనుగ్రహబుద్ధిచేపురుహూతుఁడు మొదలువేదవ్యాఖ్యాతలుయుగాను
సారముగా ననేకవిధములుగా వివిధలోకాభిరుచికేదగునట్లు మొత్తము
పైని చిత్తము ధ్యానాయత్తముకావించి జనులను దరింపఁజేయుట
కనేక మార్గములుగా “అధశబ్దానుశాసనమ్” అని ఖరజలిమున్యాది
మహాభాష్యకారులు శబ్దార్థముల నుపన్యసించి, “ద్వేషీర్షే” అను

మౌనమునకు శబ్దపరముగా వైయాకరణులు సన్నిపరముగాఁ బూర్వమిమాంసకులు సర్థముచేయుటచే “పశుమాలభేత” పశు వనఁగాఁ జిత్తము- అలభేత యనఁగా దైవాయత్తముచేయుట యఁగా మొత్తముపై “పశుమాలభేత” యను వాక్యమునకు మనుష్యులు తమచిత్తమును దైవాయత్తము కావించవలయునని మౌనకార్థము అనవచ్చును మఱియందుఁ గల్పము సర్వలోకోపకార మగునడువడి యానడువడి తీరు న్యాయముగాఁ గట్టపడి వ్యవసాయము చేయుట పండించుట తనతోడిపాటిదంతువుల కావాఁడివంటలు కుడిపి సుఖపెట్టి తాఁ గుడిచి సుఖించుట- సర్వభూతదయాపరుఁడగుటచే జనుడు చిత్తైక్యాగతనబొంది సంతోషముతో హాయిగా బ్రతికి యేకోర్కియులేక దేవాయాత్రనడుపుట- ఇది సర్వవేదముల ఫలికార్థము “ప్రజాపతిరాత్మనోవసాముదభిసత్” బ్రహ్మయగ్నిలో హోమముచేయుటకై తనకడుపులోని వన యనెడ్డిపేగు పెట్టికివైచె ననఁగాఁ బ్రజాపతియొక్క శరీరము రక్తాస్థిచర్మమయ మనియు నొక్కముగాఁ దనప్రేగు తనకడుపుచించుకొని హోమమునకై పెలుకు కొన్నాఁడని చెప్పవచ్చునా? ప్రజాపతి దేహముఁగూడ మనుష్య దేహమువలె బాంశభౌతికమని చెప్పవచ్చునా? యజ్ఞమహిమనుగొని యాడుటకై యర్థవాదముగా నాశ్రుతి ప్రవర్తించుచున్నదిగాననా శ్రుతులకుశబ్దార్థము మార్చిచెప్పవలసియన్నది కాన “పశుమాలభేత” యను వాక్యమునకు మేఁకలెండంపి బలియిచ్చుటయని యర్థము చెప్పరాదు మాంసాశనుఁగు క్రూరమనుష్యులు యజ్ఞముమిషవెట్టి వేదచోదితమని యనే కార్థములిచ్చుశబ్దమునకుఁడమయిష్టానుసారముగా శర్థముచెప్పి వేదాంగమని శ్రౌతవిధును దమయిష్టానుసారముగా శిష్టమౌనదాయమని ప్రకటించుచు గ్రామ దేవతజాతరకు మ్రొక్కు కొన్న మాంసభక్షకులవలె (వైదికులనియు బ్రాహ్మణులమనియు)

సంధకరంపరానుశ్రుతముగానున్న శబ్దవిశేషములను వేర్తలమనుకొని
 విజ్ఞువెగి యద్భోషించుచు పామరరంజకముగా బొమ్మలాటలు నాటక
 ప్రదర్శనములవిధమున వివిధక్రతుక్రియాకలాపములను విధిచోదితము
 లని మూఢులం బెదరించుచు దంభవేషములు దొంగనిష్ఠలు కొంటె
 చేష్టలతో బాహుమణుఁగని స్వాధుజాతువుల నడకపోషణవృత్తిగా
 యాజకు మనియ పట్కర్మనిరతులమనియు దంభమగాఁ జాటు
 కొనుచుఁ గేవలపరమార్థమునకుమాత్రమే యర్పించుచున్నట్లుగ
 కడుచుఁ గడువృద్ధుఁ యుగ్గఁ గర్మచెడిపోవునని మివవెటి నూనూగు
 ప్రాయపుచేడియల కేవలగాఁ బలువరు బెండ్లాడి యైహికభోగంబుల
 సంతృప్తిఁగొనక సోమరులైన ముష్టిబాపండు “పశుమాలభేత” యను
 శబ్దమునకు దేవతలపేరుచెప్పి మేఁకలంబంపి తినవచ్చుననుచున్నారు
 “నహింస్యా త్వర్వభూతాః” యజ్ఞార్థమిచ్చ భూతహింసచేయఁ
 గూడదని ప్రక్షిప్తార్థము చెప్పినారు ఏదంతువునైనను జంపఁగూడదని
 విధించుచున్న శ్రుతికి “వై థేయహింసాంవినా” క్రతువునందు తప్ప
 ననప్రక్షిప్తార్థ మేలచెప్పవలెను? జగద్గురువు లీమాత్రమైన బూర్వా
 చారకల్పమున కనుజ్ఞయిచ్చినఁగాని యజ్ఞవిధానములు నిస్సారములై
 పామరులకు రుచింక మొదలే దేవతాచింతనముమానుకొని యథేష్ట
 ముగా జంతుల నిమితిమీటికంపెదరని యర్థాంగీకారముగాఁ దలలోని
 పేలు మంచమందలిసెల్లులను జంపఁబడుట కొప్పకొన్నట్లు “యజ్ఞదీక్ష
 నందఱువహింపఁగలరు? మనమ్యులలో లక్ష కొఁడుగదా యట్లు
 కేవల శ్రోత్రియఁడైనవాఁడు తిండికై కాక కేవలహోమార్థమై
 మిక్కిలిదుర్లభమగు లక్షణములుగలపశువును హింసింపవచ్చునని”
 శ్రౌతమతస్థాపనమున కొడఁబడిరి శాస్త్రముకంటె నాచారము
 బలీయము పారంపర్యముగావచ్చునాచారము మరిచిదైవను జెడ్డ
 దైవను మానుకొననేరరు మఱియును మానుకొనుటకుఁ జేసినయొకభేద

ముచే మంచిజదులుకీడగును పూర్వాచార మెందుకుఁబట్టెనో
 యాయాచార మెంతవరకవలంబింపవలయునో యెంతవఱకుఁ బ్రకృత
 కాలానుసారముగా మాత్సుకొనవలెనో యెప్పు డెట్టి సడత ప్రజోహ
 కారమగునో బాగుగ నాలోచింప “శతాంధాః కూపం ప్రవిశన్తి”
 యనన ట్లొకపుస్తకమునకుఁ బ్రతివ్రాయుచు నాపుస్తకకృతమునఁ
 జచ్చినయీఁగయుండుఁ జూచి తా వ్రాయుబ్రతిలో నీఁగనుజంపితెచ్చి
 యంటించిన మూర్ఖునివలెఁ గాలవశముచేత శిష్టాచారముల ధూర్తుల
 గాని యవివేకులుగాని యొవర్చినమూర్ఖులుగూడ నాశిష్టాచారము
 లోనివేయని గతానుగతికులై యుక్తాయుక్తవివేకహినులై వేదవేత్త
 లయ్యును ముగులఁబఱితులయ్యును స్వార్థపరులై కొందఱును
 మంచిఁబోయినఁ జెడ్డవచ్చునేమోయని కొందఱును సర్వము విష్ణు
 మయమనియు వైరాగ్యమున నుపేక్షించి కొందఱును శిష్టాచార
 ముగా నవలంబింపఁబడినదురాచారము లడంపనేరకున్నారు అన్ని
 దురాచారములలోను మఱి యన్నిపాపములలోను మిక్కిలిఘోర
 మైనది చంపుటకన్న మతెద్దియగుగానని స్వభావముగాఁ దమబ్రతుకు
 సందలి దీపఁగలదనఁట కంకటికిం బ్రతక్షోనుభవమేకదా? మనవ్య
 బలియిచ్చునాచార మేలమాన్పి చిరో యాహేతువునై బాగుగఁ
 దలపోసి మనుష్యేతరవశబలికూడ మాన్పింపరేల? మనుష్యులకు
 ఏమబ్రతుకువలె జంతువులకుఁ దమబ్రతుకుఁదీసియని తల పనికూల
 తగవునీర్ప యముఁడు లేడా? అకాలమృత్యువు న్యాయస్థానము
 కాగా?

“ఎందు కట్లు ఘోషించెడు ప్రాణహింసచేయగూడదుకూడ
 ఘోష భూతహింసవలనఁగాని భూతములు బ్రతుక నెరవు అహమన్న
 మహమన్న మహమన్న మహమన్నానోఁన్నాదోఁన్నానః”యన్న
 మను నేనే యన్నమును భక్షించువాఁడును నేనే యని శ్రోతి

యుద్ధోపించుట కనిపెట్టవా? అనేకకోట్ల కీటకములతో జీవాణువులతో నిండినగాలి నివిశ్వాసవాయువుతో దిగచ్ఛీక జీవిపగలవా? లోక లేక మిలమిలలాడుచు త్రుతుకుచున్న పురువులతో నిండినజలమను ద్రాగక జీవిపగలవా? వేయేల నిబ్రతుకంతయు నితరజీవహింస వల్లనేగదా కొననాగుచున్నది? జీవికి జీవియే యాధారము - మాంస భక్షణమే తప్పనెకపు వేదనింపయును వైదికనింపయును గావించి త్రుతువు - బశవాంస నెంకూడదనెదవని" యడిగిన నిదిగో సమాధానము - ధర్మార్థకామమోక్షములను నాల్గు పురుషార్థములను సంపాదించుకొనుట మనవ్యజీవితమునకుఁ బ్రయోజనకరముకదా? "పరోపకారార్థమిదం శరీరమ్" కనుక బ్రతికినసార్థక్యము లోకోపకారముగానడుచుట - లోక మనఁగా సహంకారమమకారములతో స్వదేహాభిమానమున జీవితేచ్ఛతో సుఖింపఁగోరి కరచరణాద్యవయవములతో మనోవాక్కాయకర్మములచే ద్రవ్యగుణకర్మసామాన్య విశేషనన వాయూభావాత్మకసప్తదార్ధతత్త్వముం బ్రకటించుచువీరు మనుష్యు లివి పశువు లివ్వి జడములు - మహదమహద్వివేకములతోఁ గవ్వము న్దప్పించుకొనుటకును సుఖమును బొందుటకును యత్నించు నేదానిపులు తనకుఁ గాన్పించునో యట్టిజంతుసమూహము జంగమ జీవలోకము - తక్కినది స్థావరజీవలోకము - తనకుఁ దెలియఁబడిన దెల్లలోకమే - లోకముకాని దెద్దియను లేదు మఱియుం జై తస్యము కాని పదార్థమెద్దియును లే దంతయుం చ్రామయమే జీవమయమే "హరిమిషమ కానివస్తువు సరమాణువు లేదు" అన్నట్లు జీవికాని లోకమేలేదు అయినచ దనవలె భేదమోదములగపర్చు జంతువులు తనజాతి - తనబ ధువులు తనహితులం దాఁ బ్రేమించుచున్నట్లు ప్రేమించువాఁడు భూతదయాశరుఁడై లోకోపకారియనఁబడి బ్రతుకు పార్థకిముగా నొరులసుఖపెట్టుటచే దా సుఖముగ బ్రతుకఁగలఁడని

యెల్ల రెఱిగినసంగతియే. చావునకుఁ దెగి పక లంకణముచేయరా
జన్నట్లు సచ్చిదానందలక్ష్మణుఁడగుఁడగురమాత్మలో లయమంది కైవల్య
మందుటయే పరమ పురుషార్థముగను కైవల్య మనఁగా శాశ్వ
తముగా సకల భూత దయతోనొప్పట కనుకను బాహు
శుచిసందినందప్ప సంతశ్శుచి కలుగదుగనుకను మనోవాక్కాయ
కర్మములతో సకల పాణులం బ్రేమించుటచే సంపూర్ణత్వప్రకాపక
మగు కైవల్య మబ్బునుగనుకను ద్వేషముచేత మనస్సంతుష్టిబొత్తిగా
చెడిపోవును గనుక, తిండికై నను జంతువులం జువుట కలవడనొల్లని
మనుష్యుఁడు తనతోడిపాటిమనుష్యులనుజంపజాల కుంటచేతను జంతు
హింసకుం దగిన పరక పతన హేతుక కార్యముగాని క్రూరసాధన
ములుగాని బొత్తిగా విసర్జించుట కలవాటుపడిననాఁడు పొరపాటున
నై సతనసంఘములోని వారికెవ్వరికై న నెన్నఁడునుప్రాణిహింసచేయఁ
గలశక్తి లొత్తుగా నుండదుగనుక జ తువు, నొట్టుటకుఁగాని చ వు
టకుఁగాని బొత్తుగా నలవాటుపడనివారు తమతోడిపాటిమనుష్యులం
బ్రమాదముననై హింసించుసాధనములుదాల్చుకుంటచేతను సకల
భూతవయఁగలమనుష్యులు మాంసాశనముమాని యొరుల పాణములు
గాచి సుఖముగా తాము బ్రతికెదరుగనుకనే “అహింసా పరమో
ధర్మః” అనువచనము “నహింసా త్సర్వభూతాని” యను శ్రుతి
శిరోవిధివాక్యము ననాదిగా నప్రతిహతములుగానఖిలలోకసమ్మతము
లుగా యుక్తియుక్తములై తనరారుచుంటచే నహింసావ్రత మిట్లు
తోడిపాటిజనులకు మాటిమాటికి స్వభావముగాబోధింపవలసివచ్చెన
భావనావశమున మనస్సు రాగద్వేషములంది కృత్రిమముగానాటకము
కుందువలె వికారపడునుగాని శరీరమున కితరులచేఁ గలిగిననొప్పిపంప
నిష్కముగా క్షోభించును దూషణభూషణతిరస్కారములు పిల్ల కాయ
తిట్టినతిట్ట మనస్సును నొగిలింపలేదు ఎల్ల కాయ సతీకిననతికు శరీర

మును గాయపర్చి బాధింపకమానదు శరవేదనము నిష్కము
 మనోవేదనము కృత్రిమమున సంకల్పవశమున గలవలె మృవయును
 తిట్టుట వెక్కిరించుట యోగతాళిచేయుట తెలిసి తెలియనివారి
 నొకప్పుడు దుఃఖిట్లునెమోగాని కొల్లుట దేహధారుల సంపత్తిని తప్పక
 దుఃఖిపెట్టకమానదు తిట్లకుం గొట్లకె న నొప్పుకొనునుగాని చంకు
 జడట కొప్పుకొనుట ప్రాశస్త్యభావముకాదు-కాబట్టి చంపఁబూనుట
 కన్న గౌర్యమును జంపుటకన్నఁ బాపము ను మఱి యితర మెద్దియు
 న్నాదు- తమకుఁగాని యితరజంతువులకుఁగాని నిద్రాహారవిహార
 సౌఖ్యముల స్వంగముకలుగఁజేయఁబోని నెనరుగలమమష్యులు
 నాస్తకులుగానీ యాస్తకులుగానీ యేజాతివారుగానీ శ్రీులుగానీ
 పురుషులుగానీ మఱి యేనడువడినుండనీ సజ్జనులే యవుమరు- కాని
 దుర్జనులెంతమాత్రమున్నానేరదు- భార్యలభర్తలు ఆర్యులనార్యులు
 నాస్తకులనాస్తకులున గోత్రులనమానగోత్రులు పాత్రు పాత్రులనకొని
 మిథ్యాచారములను దాంభికులు మంచకులు స్వార్థపరాయణులు
 కల్పించినవన్నికలు వైపరీత్యములు తేపిపోనివన్నెలు వేషములు
 రచనావిశేషములు వ్యావహారికములుగాని యదార్థముగా బ్రతుకుట
 కవశ్యకరవ్యములం బారమార్థికములెంతమాత్రమున్నావు

“మరణా ప్రకృతి శ్శరీరిణాం వికృతి స్తీ వితముచ్యతే బుధైః
 క్షణమప్యవతిష్ఠతే శ్వసన్యదిజంతుర్ననులాభావానసా” మరణము
 ప్రకృతి-జీవనము వికృతి- శరీరము బోడగాఁబుట్టుట ప్రకృతి- వస్త్రా
 ద్యలంకారములతోఁ బిదపఁగన్నట్టుట వికృతి- ప్రకృతియగు మరణా
 వస్థయందు జీవనలాభనష్టములురెందునులేవు వికృతియగు దేహ
 భారణావస్థయేడ జీవనలాభము కలదు కాబట్టి యొక్క-క్షణమాత్ర
 మూరితీయుచున్నప్పటికి జంతువు జీవన లాభముకలదే యగును
 కాబట్టి ప్రతిజంతువును ప్రాణలాభకరముగుబ్రదుకునే శోరఁదగినది

“బ్రతికియుండిన సుఖములు కడయవచ్చు” అనునట్లు స్వభావముగా న్నొకటములు నహించియోనను సకలజాతువులు బ్రతుకుటకై కోరు చుంటు యెల్లర కనుభవమయినసంగతియేకదా ! కాబట్టి యిటి యును కూర్చి జంతువుల నెమిసచేసిన నల జంతువులకై దయయే మూర్తిగాఁగల సర్వేశ్వరుడు వేదశాస్త్రముఖము నెప్పటికిని శాసిపఁడని భగవ తుని దయాతత్వ మెఱిగినవేత్తలు “పశుమాల భేర” యను శ్రుతికి జంతువులను దేవతాప్రీతికై చంపవలసినదను నర్థము రవంతయోనను జెప్పనొల్లరు

ప్రత్యేకమచేకార్థముతో వ్యవహరింపఁబడు సంజ్ఞారూపము లగు నకారాదివర్ణములు దాత్రాదెస్వరములు మొదలగునానారూపక చతుర్విధాభివ్యుత్తేషముఁ న్నియును సర్వలోకోపకారముగా విని యోగింపవలసినదనియే “ఆవేదశాస్త్రముల ముఖ్యాభిప్రాయమని నిఖిలాదిమునలు నెల్లడించుచు నానావిధజనాభిరుచుల ననసరించి నానావిధసంజ్ఞారబోధకశబ్దజామన సమస్తవేదశాస్త్రముల నిర్వంచి చుట తెలియక మాంసాశేషవృసనాధీనులగు క్రూరమచమ్యులు వేద శాస్త్రముల కిపార్థములుచేసి శౌతస్మార్తంత్రములు నడిపించుట మిక్కిలి హేయమును శోచనీయమును “అగ్నిమితే పురోహితమ్” శరీరమును బోషించుజతరాగ్నినిఁ గోరచున్నాను అనినేను హాయిగా దిక్షయన్నమును జీర్ణముచేయఁగల జరరాగ్నిశక్తి నాపించుచున్న ననునర్థమునఁ దనయాఁకలిఁదా నెఱిగినతోడనే ప్రపథమమునఁ గోరుట యన్ని వేదములకు మొదటిదగు ఋగ్వేదముయొక్క మొట్ట మొదటిమంత్రము తెలుపుచున్నది పద్యరూపకమైనఋగ్వేదమే సప్తస్వరాత్మకముగాను లయవిశేషముగా శ్రావ్యముగాఁ బాడఁబడి కేవలవాచికాభివ్యుత్తరూపమై సామవేదమనబడుచున్నది “ఇషే వ్యోర్దేత్వా”యని మొదలిడన యజుర్వేదమునకు “ఇషమేవోర్ధం

యజమానాయః ధాతి" అన్న మే బ్రతుకఁ గోరిన జంతువునకుఁ బుష్టి
నిచ్చుచున్నదని బ్రాహ్మణ మర్థమును రేడియో కేవలవాచికాభిసయ
విశేషమైయున్నది "ఇషేత్వోర్జేత్వేతి పలాశ శాఖాంఛినత్తి" అని
యజమానఁడు మోదుగుచెట్టుకొమ్మను నటుకుచున్నాడని చతు
ర్విధాభిసయవిశేషము చేఁ దన దేహముతో సంబంధింపక వేటుగా
నున్న జంగమస్థావరిషదార్థమును పయోగి చుకొను విధమున శిక్షా
వ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషకము లెఱిగించుచున్నవి ముత్తముపై
సనుస్తవేద శాస్త్రములవ నక నుజాఁడు పొందఁగల ఫలము నిత్యసంతుష్ట
జీవనము మదంగముల ప్రయోజనము వేదములను సరించి శాశ్వత
సుఖజీవనమును సంపాదించుకొనఁగలదువడి ఉనుటలకు శరీరము
నకుఁ గలసంబంధమువంటిది వేదము కును వేదాంగములకును మానసిక
ములు వేదములు వేదాంగములు తైహికములు అతీంద్రియంబులు
దివ్యస్వరూపవిశేషములు వేదములు బుద్ధిప్రవర్తకేంద్రియాభిసయ
విశేషబోధకములు వేదాంగములు వాస్తవముగా వేదము లసంత
విధములు - వేదములును వెల్లిడించు వేదాంగములుకూడ ససంతవిధ
ములు "పలాశ శాఖాంఛినత్తి" అనుకల్ప వాక్యమునందలి పలాశ
యనుపదమునకును శాఖాయన పదము నకును ఛినత్తి యనుపదమునకు
సర్థము లసంతవిధములు - ఎండలుజీవులో అన్నిరకములబుద్ధులన్ని
రకముల చతుర్విధాభిసయవిశేషాత్మకేంద్రియవ్యాపారములును ఏ
జాతిజంతువులకాజాతిగుణములచేష్టలు మిక్కిలియింపుగావా? "విద్య
తేనేన విత్తమితి వేదః" విత్తమనఁ గోరినవస్తువు - తాఁ గోరిన
కోర్కె యేసాధనముచే లభ్యమగునో యవంతయును వేదమే
ధర్మార్థకామమోక్షసాధకోపాయకుంతయును వేదమే. హరిహరీ యే
మీఘోరము - శిష్టాచారమని యుభయలోకభ్రష్టులు గతానుగతిక
లయి సిగ్గులేని మొండిబండలై వినుటకుం జూచుటకు మిక్కిలియసహ్య

కరము గుఱలులతో బీభత్సములగు పనుల చేయుచు నెనరుమాలి
 నోడులేనిసాధుడ తువులను ఘోరముగా ముక్కు చెవు లోర్చు
 మాసి చంపి కడుపుజీల్చి ప్రేవులులాగియోహూ సోమాసుల
 సొంపు లద్వరులు కూటివేసము లక్కటా పిల్లికిఁ జెలగాట మెలు
 కకుఁ బ్రాణము పోవుట “పశుమాలభేత” అనుమంత్రమునకుఁ దన
 వారు పశువులుకారాదా? యామంత్ర మట్లు విధించదని చచ్చిన
 యాఁగ నంటిమ వీపూర్వాచారమే తార్కాణమా? పూర్వుల
 యాచారానుసారముగా నొక్క పశుహింసఁదప్ప మతెద్దియైన సద్వి
 భాసము దాఁ జేయఁగలిగెనా? “పశుమాలభేత” యని కామ్య
 కర్మము నద్దేశించిన విధి శ్రుతికిఁ బిష్టపశువును దేవతాప్రీతి వేయు
 తాహ్మణులు కిర్మతాహ్మలు పాపండు లని యనఁదగునా? పామర
 జోధకై - వివాహమునఁ బుస్తెముడి - గోత్రస్మరణమునఁ బిండవిధి -
 నీతిజోధయే నాట్యము బొమ్మలాట - పూర్వవృత్తాంతసూత్రమునఁ
 గావ్యములు పదములం బాటలను వీరవిఖ్యాతికి గుర్తుగా దేవా
 లయము మతము సత్రము దివ్యక్షేత్రము - జాతరసంబరము సందడి
 చూపు - వాంసావతదీక్షకై శయనై కాదశీనిష్ఠ మొదలుగా
 జగదుపకారము గు నడత లాచారములు వ్రతములు నీతులు నిష్ఠలు
 ముద్దులు ముప్పటలు విలాసములు వేడుకలు విహారములు గోటులు
 నీలు లొయ్యారములు డాబుదర్పములు సమయోచితములుగా సాధు
 జనోపకారములుగా సకలభూతదయాపరములుగాఁగానిచో కేవల
 పూర్వాచారములైన హేతువుచే సజ్జనాదరణీయము లెంతమాత్రము
 న్నాపేరవు

ప్రస్తుతకాలానుసారముగా సర్వజనులకును బ్రతుకును బొడి
 గించి సుఖమునుగలిగించుదగినశోడువడి ననుసరించుట మేలు - పూర్వా
 చారము ననుసరించవలసినదే - శిష్యులయినపూర్వుల యాచారమున

కర్థమేమి ? శిష్టాచార సుశాసన సర్వలోకోపకారకమైన యహింసా
 ప్రతీతి నేను మొదటి నాకని సుఖమునకు నవానికెల్లఁ దెలియక
 తీరిదు భూమియలెవాఁడు కాక్షముఁ గాని నా నిశి యుపి చు
 కొననే యెవరుగువాఁడు లోత జతుపాదములన్నియు నముడు
 నల్ల ధృములన్నియు నహి సావతములో నిమిడియన్నవి మిగిలిన
 బుద్ధియుతుఁడు నోటినిండ దీపపాత్రవైచి చెఱువులోని చేపలు
 చెఱుగఁగ్రాకిపోయినవెన్నట్లు సునమ్యులకుఁదప్ప నితరజాతువులు
 కామ్రలేసియు నున్నలోకమును నునమ్యజీవనోపయోగమునకై
 యుద్దిష్టమై దేవులచే న్బుజి కలుడె ననుపామకుల మూఢవిశ్వాస
 మేగునవ యను ? పోనిండుతయును దైవవశమే సుఖప్రియందలి
 యూర్పవలెఁ బురుషప్రయత్నము తేని దేహమునందలిధాతువులు
 నానావిధములుగా స్వభావముగా నుత్పత్తిస్థితిలయవిధానములందు
 చున్నట్లుదేహము నకు వెలుపల పంచభూతసంయోగవియోగవిశేషము
 లచే నానావిధ గమస్థానసృష్టిస్థితియక్రియలు జరుగునట్లు శేవల
 దైవవశముచేతమాత్రమే మనస్సాకల్పవికల్పమాలములగు ప్రాణి
 సంక్షణమును ప్రాణిహి సయును గామక్రోధలోభమోహ మద
 మత్సరమూలకొఁగూడి నలజ తువు లనోర్వస్యహింస కావించుకొను
 టయు సహంకారము సుకారములతో వ్యవహరించుటయును గలుగనీ,
 కానిసుఖముగా బ్రతుకొందుటయును యధేచ్ఛముగాఁ దిరుగనెంచుట
 యును సర్వజాతువులకు నెన్నిటికిని మఱినిసహజప్రయత్నముకదా?
 స్థావర పాణు సుఖదుఃఖవిధానములు సునమ్యులు రవంతయును గని
 పెట్టలేరుగనుక స్థావర పాణులను భక్షించి తమయాఁకలి తీర్చుకొనక
 తీరిదు కాని కొంతవఱకై నఁ దమవలెఁ గవ్వసుఖములను వెల్లిడించు
 జంతువులను దరుశరీరాలోగ్గముచెడుటలుంగక వృథావ్యసనశరతులై
 ధేవతలకర్పించుమిషమీధఁ గొంఠలు భిక్షుచాపల్యమానఁ గొంఠలు

చాచి యజ్ఞేశ్వరభద్రమాంసములఁ దిని కొరియకా మృక్కుమిఖమునఁ
 బాటఁబడచున్నారు మాంసాశనులు - తగుబోయి - భిక్షాచారులు
 దొంగలు - జీవహింసకులు - కూటసాక్షు - కల్లబోయి లోక
 త్రోవలు - మోసగాండ్ర - ఆలతాయు - మొదలగుదర్జనులు
 మొత్తమువైమనమున లో జగమందుఁ గొంగులుగన్నాను లెపో
 భనులు - దృఢప్రవతులు కోటి కొకరిద్దఱు నిప్పు దక్కిన వారందఱును
 తెలిసీ తెలియని స్వార్థకులు సజ్జనులవలె పాపవేషముతో ప్రాణి
 హింసనుగావించుచు తివి యిష్టానుసారముగాఁ జరిగినంతయును దమ
 పొడవకృత్యమనియును దమకుఁ బ్రళికులమయిన దైవవశనియును
 జాటుచుఁ దాము చెడి యెరులఁ జెఱచుచుంటుఁగూడ దైవమే
 పోతువగునా? ఏమో యేసంగతియు నిశ్చయించి చెప్పవశము
 కాదు

ప్రతిక్షణమునానావస్తుజ్ఞానముచే సంకల్పవికల్పములమాటుచు
 గఠించినపంగతి పరాకుకడు చుత్తరక్షణ మేమగునో నిశ్చయపర్చ
 నేరక యల్పలాభముకై దేవులాడుచు దిగ తరేఖివాద్దు తోచీఁ
 తోచనిచందమున వస్తుతల్పజ్ఞాన మందీయందక సిద్ధాంతములు
 చేసికొను జ్ఞానలవదుర్బిదగులే - పోనీ తమ ప్రేమకుదూరమైనమేకలు
 మొదలగుజీవుల నేమివచేతనో చంపినఁ జంపనిగాని యన్నిజంతువుల
 కన్న జ్ఞానపంతుల మన కొన్నమనుష్యులు తమలోఁ దా మెందు
 కూటక కూటికేలే దనియా గడ్డకు లేదనియా కాట్లాడి తన్నుకొని
 యెంచుకొను వ్యర్థముగాఁ జంపుకొనుచున్నారు? చెట్లుచేషలు
 దుంపలు కాయలు పద్మ నానావిధసస్యములు తమఁజెందాము సహ
 జముగవుట్టి పెరుగుచున్నవి మఱి పెరుపెట్టి పండించుకొన్న నవవిధ
 భాగ్యములు చేతలుజెల్ల లడ్డమైపగడ్డి యన్నివిధములైన మృగ
 మాంసములు యధేష్టముగాఁ దమపొట్టనింపుకొనుటకునేళ్లు చెరువులు

నూతులు పలురకములపానకము లాసవములు మవ్వములు దప్పి
 తీర్చుకొనుటకై కొండగుహపొదరిండ్లు చెట్లతోటలు నానావిధగృహ
 మాలు మిద్దెలు మేడలు కావలసినన్ని కవ్వపపడి నిర్మించుకొన్నచో
 జెట్టులకట్టుల నారచీరలు ప్రత్తికట్టు రోమములతోనేసికొన్న ముత్య
 సన్న బట్ట కప్పకొనుట సకలయంత్రములు యాసములు బండ్లు వివిధ
 జంతువాహనము లోడలు భూమియందు జలమందును సంచరించి
 యభేష్టదేశంబుల సంచరించుటకై యంతకుండగిరిబొంబితలై తనివి దీక్ష
 గామోప భోగంబుల నోలలాడించు నీడుజోడుకుదిరిన దివదినము
 క్రొత్త క్రొత్తచవులెఱిగించు కామినీకాముకులు ఈతిబాధలమండి
 తప్పించుకొని బ్రతుకగల నానావిధజీవనోపాయములు సకలసామర్థ్య
 ములకలిగించు పలురకముల మందులు మూత్రములు కావలసిన సుఖ
 జీవనసాధనములతో నెవరిమట్టుకువారికే యేదేశమున కాదేశముజే
 మొత్తముపై “కోతి భారః సమర్థానాం కిం దూరంవ్యవసాయినామ్
 కోవిదేశః సవిద్యానాం కశ్యత్తుః ప్రియ గాదినామ్” అన్నట్లు తెలివి
 తేటలతో సంచరించినచో ససంతసంఖ్యాకముల జీవనోపాయములతో
 నిండి యసంతయనఁదగు వృధివిపై ననోఽన్యన్నేహకాంధవప్రేమ
 లతోఁ బరస్పరసాహాయ్య మొసరించుకొనుచు మనఃకుగట న్నను
 జీవితమును సుఖముగాఁ గడపుకొనక వేదములఁట శాస్త్రములఁట
 పురాణేతిహాసములఁట పూర్వాచారములఁట శిష్టులఁట భవ్యులఁట
 యార్యులఁట మేచ్చులఁట వైదికులఁట పావందులఁట నాస్తికు
 లఁట యాస్తికులఁట శ్రీవంతులఁట పేదలఁట బ్రాహ్మణులఁట
 యంటరానివారఁట మడివారఁట మై వారఁట పెండ్లఁట పేరంటవఁట
 సంసారులఁట సానులఁట వావులఁట చరుసలఁట పుణ్యమఁట
 సాపమఁట స్వర్గమఁట సరక్మఁట క్రిందిజన్మమఁట మీదిజన్మ
 మఁట శ్రోతకర్మలఁట స్మార్తకర్మలఁట వైదికమఁట లోక

మఁట భార్యఁట- భర్తఁట- తల్లిగఁడఁట- ఎల్లఁట-
 చెల్లెలు తమ్ముఁ డన్న యవ్వు యమ్మ ప్పిమ్మ పెద్దమ్మ
 కొడుకు కూతురు వదినె మఱిదలు నోటికోడలు ప్రభువు నేవ
 కుఁడు గురువు శిష్యుఁడు దేవుడు వయ్యము న్యాయ మన్యాయము
 సదాచారము దురాచారము తనుఁగట్టుతాళ్లు తాఁ దెచ్చు
 కొన్నచంకమున మనుష్యులకుఁ బండితమ్మస్వత చదువు వ్రాతలు
 స్వర్ణసరకములు పూర్వోత్తరజన్మములు లేఁపోనియక్కరమాలిన
 కట్టుబాట్లుబరగనిమాట యరగనితిండివలెఁ దక్కినజంతువుఁ న్నియును
 జ్ఞానహీనములనియు తామొక్కరే యాకసమునుజంచి సూర్యునిలో
 నున్న లేశమునుగూడ లెక్కింపఁగల తెల్విగలవారమనియు నోటికి
 వచ్చినట్లు వ్రేలుచుఁ తేలికవచ్చినట్లు వ్రాయుచుఁ దమచెడ్డ రాణి
 వాడముగాఁ దనమంచి వెలయాలిన్ గావించుచు నహంకారమమ
 కారముల విట్టివీఁగుచు మాదేశము మామతము మాజాతి మాబంధు
 వ్రులు మావారు మాయిల్లు మాఁకలి మాపరువు మాయాస్తి
 మాప్రయోజకత్వము మాపిల్ల మాపాప మ కును మీకును
 తేడ వ్విమిరములకున్నంత భేదము మాకును మీకును సరిపడదు క్షణ
 మైనఁ గిట్టదు మాదేశమున మీ రడుగిడరాదు మమ్మలను మీరు
 ముట్టుకొనరాదు మీగాలి మాకు సోఁకరాదు మీయున్ని మాకుఁ
 గిట్టదు మాకారోగ్యము మాకుధనము మీకుఋణము “అస్తిభాతి
 ప్రేయమ్” ఉన్నది ప్రకాశించుచున్నది ప్రేమించుచున్నది యని
 నచ్చిదానఁదమూర్తియగు దేవుని ప్రతినిధుల మని చాటుకొనుచు
 నొకరితో నొకరికి సరిపడక రాజధర్మమఁట ధర్మయుద్ధమఁట వీరస్వర్గ
 మఁట ఈతిబాధలతో విధిలేకచచ్చుటయేగాక కోరి తమంత యెదిలి
 నానావధోపాయములు కల్పించుకొని నానావిధాయుధము తేర్చుకొని
 కొని రాచవీరులు -తోడఁడు లేక పోవ దనుసామిత్తగాఁ దమతోడఁ

నూతులు పలురకములపానకము లాసవములు మద్యములు దప్పి
 తిచ్చుకొనటకై కొండగుహపొదరిండ్లు చెల్లతోట్టలు నానావిధగృహ
 మాలు మిద్దెలు మేడలు కావలసినన్ని కష్టపపడి నిర్మించుకొన్నచో
 జెట్టులకట్టలు నారచీరలు ప్రత్తివట్టు రోమములతో నేసికొన్న ముఖ
 సన్న బట్ట కప్పకొనట సకలయంత్రములు యాసములు బండ్లు వివిధ
 జంతువాహనము లోడలు భూమియందు జలమందును సంచరించి
 యథేష్ట దేశంబుల సంచరించుటకై యంతకుండగిరిబొంతిలై తనివి దీక్ష
 గామోప భోగంబుల నోలలాడించు నీడుజోడుకుందరిన దివదినము
 క్రొత్త క్రొత్తచవులెఱిగించు కామినీకాముకులు. ఈతిబాధలమండి
 తప్పించుకొని బ్రతుకగల నానావిధజీవనోపాయములు సకలసౌఖ్య
 ములుకలిగించు పలురకముల మందులు మూలకులు కావలసిన సుఖ
 జీవనసాధనములతో నెవరిమట్టుకువారికే యేదేశమున కాదేశముడే
 మొత్తముపై “కోతి భారః సమర్థానాం కిం దూరంవ్యవసాయినామ్
 కోవిదేశః సవిద్యానాం కశ్శత్రుః ప్రియవాదినామ్” అన్నట్లు తెలివి
 తేటలతో సంచరించినచో ససంతసంఖ్యాకముల జీవనోపాయములతో
 నిండి యసంతయనఁదగు కృధివిపై సన్యోజ్యన్మేహశాంధవప్రేమ
 లతోఁ బరస్పరసాహాయ్య మొసరించుకొనుచు మనముగఁగలుగ న్న
 జీవితమును సుఖముగాఁ గడపుకొనక వేదములఁట శాస్త్రములఁట
 పురాణేతిహాసములఁట పూర్వాచారములఁట శిష్టులఁట భ్రష్టులఁట
 యార్జులఁట మేచ్చులఁట వైదికులఁట పావందులఁట నాస్తికు
 లఁట యాస్తికులఁట శ్రీమంతులఁట పేదలఁట బ్రాహ్మణులఁట
 యంటరానివారఁట మడివారఁట మై వారఁట పెండ్లఁట పేరంటవఁట
 సంసారులఁట సానులఁట వావులఁట చదుసలఁట పుణ్యముఁట
 పాపముఁట స్వర్గముఁట నరకముఁట క్రిందిజన్మముఁట మీదిజన్మ
 ముఁట క్రొత్తకర్మముఁట స్మృతికర్మముఁట వైదికముఁట లోక

మఁట భార్యలఁట- భర్తలఁట- తల్లిగండ్రులఁట- ఎల్లలఁట-
 చెల్లెలు తమ్ముఁ డన్న యవ్వు యమ్మ పిమ్మమ్మ పెద్దమ్మ
 కొడుకు కూతురు వదినె మఱుదలు నోటికోడలు ప్రభువు నేవ
 కూడు గురువు శిష్యుఁడు దేవుడు దయ్యము న్యాయ మన్యాయము
 సదాచారము దురాచారము తనుఁగట్టుతాళ్లు తాఁ దెచ్చు
 కొన్నచంకమున మనుష్యులకుఁ బండితమ్మస్వత చదువు వ్రాతేలు
 స్వర్గనరకములు పూర్వోత్తరజన్మములు లేఁపోనియక్కరమాలిన
 కట్టుబాట్లుబరగనిమాట యరగనితిండివలెఁ దక్కినజంతువుఁ న్నియును
 జానహీనములనియు తామొక్కరే యాకసమునుజించి సూర్యునిలో
 నున్న లేశమునుగూడ లెక్కింపఁగల తెల్విగలవారమనియు నోటికి
 వచ్చినట్లు వ్రతేలుచుఁ జేతికివచ్చినట్లు వ్రాయుచుఁ దమచెడ్డ రాణి
 వాసులుగాఁ దనమంచి వెలయాలిన్ గావించుచు నహంకారమమ
 కారముల విట్టివీఁగుచు మా దేశము మామతము మాజాతి మాబంధు
 వ్రులు మావారు మాయిల్లు మాగారలి మాపరువు మాయాస్తి
 మాప్రయోజకత్వము మాపిల్ల మాపాపము మాకును మీకును
 తేడ వీమిరమలకున్నంత భేదము మాకును మీకును సరిపడదు క్షణ
 మొసఁ గిట్టదు మాదేశమున మీ రడుగిడరాదు మమ్మలను మీరు
 ముట్టుకొనరాదు మీగాలి మాకు సోఁకరాదు మీయున్ని మాకుఁ
 గిట్టదు మాకారోగ్యము మాకుధనము మీకుఋణము “అస్తిభాతి
 ప్రేయమ్” ఉన్నది ప్రకాశించుచున్నది ప్రేమించుచున్నది యని
 నచ్చిదానందమూర్తియగు దేవుని ప్రతినిధుల మని చాటుకొనుచు
 నొకరితో నొకరికి సరిపడక రాజధర్మమఁట ధర్మయుద్ధమఁట వీరస్వర్గ
 మఁట ఈతిబాధలతో విధిలేకచచ్చుటయేగాక కోరి తమంత యెదిరి
 నానావధోపాయములు కల్పించుకొని నానావిధాయుధము తేర్చుకొని
 కొనె రాచవీరులు -తోడను లేక పోవ దనుసామితుగాఁ దమతోడు

గుట్టము లేన్దులు మొదలగుమృగములనూడ బలత్కారముగాఁ గూలించుచు నొకరినొక రెదుర్కొని కోట్లకొలఁది హాయిగాఁ దివి కుడుచుకాలమ లో క్రొవ్వి యెండొరుంబొడుచుకొనిచచ్చుచున్నారే మనుష్యులు. కటకటా యితరదంతువులకన్న నెంత తెలివిమాలిన వారు ? సకలదగత్సృష్టిలో నిక్కముగ మనవ్యసృష్టి యొకకుట్ల సొగసగు తక్కినదంతువుల సుఖజీవనసంకల్పస్వమువకు మావత్తఁ దొక వెటబొమ్మ. నిర్మలబ్రహ్మసృష్టిలో మనమనఁ దొకమసిబొట్టు తెలిసినవారు దేవతలు తెలివితేని దంతువులు కశువులు. ఎనివలెఁ దెలిసినను బాధలేదు. కశువువలెఁ దెలియకున్నను బాధలేదు.

తెలిసీ తెలియక జ్ఞానలవదుర్విదగులొటచేత మనుష్యులు కోరి క్రొవ్వి తమలోఁదాము కొట్లాడుకొని వేదశాస్త్రములు చదువు వ్రాతలు తెలిసికొనుటకై పడుచున్న క్రమముఁ బై పెచ్చు కొట్ల కొలఁది మూఁకమూంకలై వండువఁటిదవ్వసమున హాయిగా నన్యోన్య న్నానురాగముగ సుఖము నేరక పోరాడి చచ్చు లుత యాశ్చర్య మేమీ దైవనంకల్ప ? ఆహ ఏమి పొరువ మేమి వివేక తెఱిగి యెఱిగియెఱుంగని కశువులకన్న హీనముగఁ బోరుచున్నారే మనుష్యులు ? మనజాకన్న ఎఱివే పాణియొన నయము రాలు నయము అప్పులు నయమ - ఒకరినొకరు చంపుకొననేల ? గాలి నీరు నిప్పు మున్న నాకసమును దేవుఁడు మనుష్యులందఱు సమముగా ననుభవించి బ్రతుకుటకై యందఱిని సమానాస్తిగ సర్వభోగములను సృజించెను. ఎందుకు మీలోమీరు భేదమొంచుకొనియన్యాయముగాఁ దక్కినదంతువులకన్న లేనిపోనికష్టములు కోర్చి క్రొవ్వి తెచ్చుకొని కురస్పరవై రములను బొంచుకొని యకామృత్యువును జేతులారాఁ దెచ్చుకొనచున్నాడు ? లేనిపోనికష్టము అన్యత్తులవలెఁ గల్పించు కొని వృధాభ్రమచెంది యెలదుఃఖించెదరు ? మీనృష్టి మీరుమాను

కొనుడు. దైవసృష్టి తక్కిన జంతువులకువలె మీ కెంతమాత్రమును
 అధి పుబోదు. అహంకారమమకారములు స్వార్థకరత మాను
 కొనుడు. అందఱును సమానభోగ గాగూ లతోఁ దక్కిన జంతువుల
 వలె హాయిగా స్వతంత్రముగా ఎతి దేవునిలోఁ జేరుడు చదువు
 కొన్నను బదువకున్నను గాళికిఁ బోయినను బోకున్నను ఏదేశమందు
 జన్మించినను మత్తెల్లున్నను మనముడు మనుష్యుడే మనుష్యు
 లందఱును మానులే యొక కన్ననోరు గొప్పకారు కొద్దికారు.
 జ్ఞానుటోపీపెట్టుకొన్నకోఁతి కోఁతు రాజగునా? సింహాసనమున
 వ్రాలినయూఁగ యూఁగఁదొర యగునా? చావువట్టలూఁకలిదప్పికలు
 మనోవాక్తాయభోగవాంఛలాధివ్యాధులు తాపత్రయములు మొదలగు
 నెల్లతరులసుఖదుఃఖములు వేయో మనుష్యధర్మము మనుష్యులందఱి
 కొక్కపోల్కియేకదా? ఇతరజంతువు నమిశక్తికొలఁదిమీయిచ్చకు
 వచ్చినట్లు చంపుడు పెంచుడు కాని మీలోమీ కన్యోన్యద్వేష
 మేలా? యెందుకుపరస్పరవైరము నవివేకముగఁ బెంచుకొనియకాల
 మృత్యువుపాలగుచున్నారు? తిన్నగ బ్రతుకలేరా? యేమియవ్యా
 యము? మనుష్యులకెట్లు చెప్ప నీతెలిసినవెట్టి? కోఁతికన్నఁజూపల్యము.
 పాముకన్నఁ క్రౌర్యము. చీరున్న ససామర్థ్యము. నల్లికన్న
 తొంగతనము. దోమకన్న సాకుమార్థ్యము. నక్కకన్న గొంటె
 తనము. కాకికన్నఁ జెడ్డతనము. గాడిదకన్నఁ బెరివిలేదు. మఱే
 జంతువుకన్న నోర్వలేదు. మనుష్యుల కేమివై పరీత్యము? మెట్ట
 వేదాంతము. మార్జాలచా ద్రదాయణము. దంభవేషము. భక్త
 క్షాపము. ఏమిస్వార్థకరత? ఏమిసీతులుబోధిమట? న్యాయము.
 కుద్ధతీక్షణబాటు. పుణ్యము పాపము. మడిపోత్తిపంచ. జపమాల.
 నామములు. చదువులుసందెలు వ్రతము లునిష్ఠలు. వరులకొంపకూల
 తథేఁ కుతయులునిండవలె. ఒకరికి లేకపోవలెన. ధనకుండవలెను. దా

దివవలె నొరుఁడు మాఁడవలెను - తనకు సుఖ మొరవకుఁ గవ్వము
తా బ్రతుకవలె నొరుఁడు చావవలెను - పరులు చెడవలెను దా బాగు
పడవలెను - దా సుఖముగనున్నఁజాల నితరులెట్లయినఁ దనకేమి?
తాను దనయాలుబిడ్డలు తా మన్నినది గంగ తా వ చినది రంభ
యోహో యెన్ని వంచాంగము లెన్ని పురాణములు? పరులకుబోధించు
సపుడా కన్నలుతేలవై చుటమ నిలాగుకాఁగ్చుచుట చిత్తముశివునిపై
బ్రతిచెప్ప - పై - ఏవస్తువై న నాఁడెముకట్టవచ్చునుగాని మానిసి
నాఁడెముకట్ట బ్రహ్మకై నఁ దరమగునా? సృష్టిలో మనుష్యుఁ డెంత
యున్న తస్థితిలోనుండెనో తిన్నగనుండకున్న సంతపాటుపడకమానఁడు

పామరుఁగు ప్రాకృతజనల కుపాసనాపాలభ్యముకొఱకును
మఱియును మిక్కిలిసుభబోధకొఱకు నింద్రియ గ్రాహ్యముగా
సవ్యక్తమమూర్తియు సపౌరుషేయముసత్త్విదియమాత్రైకవేద్యము
దివ్యమునగు వేదమునకు యుగానసారముగా భాషార్థమను దదను
సారిముగాఁ గర్మకలాపమును మనులు వన్నిరిగాని వాస్తవముగా
యోగులకుమాత్రమే యవ్యక్తమైన నాదబ్రహ్మత్మకమగు వేదము
నకు సుంతయు నింద్రియగ్రాహ్యమగు శబ్దస్వరూపముగానియర్థము
గాని తననుసారము గాఁ జేయవలసినయజ్ఞక్రియాకలాపముగాని లేదు.
నిర్గుణబ్రహ్మమే వేదము - దేవునినుపాసించుసాధనములుగా విగ్రహ
ములను దేవాలయములను బూజావిధానములను బామరరంజనము
కొఱకును మఱి యాస్త్రీకబుద్ధి హెచ్చరించుటకు నేర్పర్చినట్లు
శ్రౌతస్మార్తకర్మములను తాకికదుఃఖములనుండి పామరులమనస్సు
లాస్త్రీకబుద్ధికి మఱిల్పుటకుఁ గారుణికులైనమును లేర్పర్చినసాధన
ములు సకలయజ్ఞక్రియాకలాపములు - వేదములుకేవలము మూర్తహ
నబ్బిదానందాత్మకమగునౌర్వదైహికస్వర్గావర్గములబోధించుచున్న
విగాని యైహిక తాకికకర్మములనుగానియైహికవస్తువులనుపయోగించు

క్రతువిధానములనుగాని యెంతమాత్రమును బోధింపవు యుగాను సారముగా నాచారములు నిద్రాహారవిహారములవిధానములు మాటు చున్నట్లు వేదములశబ్దార్థములు వానిసనుసరించినకర్మములు మాటక తీరిదు

వేద మాత్ర యాత్మకు మాయాశరీర ముపాధియైనట్లు వేద మున కింద్రియ గాహ్యములగు శబ్దార్థవిశేషములుసాధులు గాధలు- నారాశంసులు- ఇతిహాసములు- ఆఖ్యానములు- పురాణములు- కల్ప ములు- విషయములు- ఉపనిషత్తులు- శ్లోకములు- సూత్రములు- వ్యాఖ్యానములు- అనువ్యాఖ్యానములు- అను సంజ్ఞలతో వేదభావ యొప్పుచున్నది- వేదద్రవ్యలగు ఋషులు గోత్రకారులు పెక్కండ్రు “గోత్రాణాంతు సహస్రప్రాణే ప్రయుతావ్యర్చదానిచ, ఊవపంచాశదై తేషాం ప్రవరాఋషిదర్శనాత్” లెక్కింపశక్యముకాక గోత్రముల పుఖ్య యెంతయోకలదుకాని ఋషిదర్శనమువలన నలుబదితొమ్మిది మాత్రమే లెక్కింపఁబడినవి- “కస్తేదేవాయ హవిషావిధేమ”

ఏవేల్పునుగూర్చి వేలుదుమని ఋగ్వేదమునందలి ప్రశ్నముచే వేద మనేక దేవతలను గూర్చియు సనేకవిధయజ్ఞముల గూర్చియుఁ బల్కు చున్నది- వేదమూర్తికి యజుర్వేదము తల- ఋగ్వేదము కుడిప్రక్క- సామవేద మెడమప్రక్క- ఉపనిషత్తు లూపిరి- అధర్వవేదము తోఁక యని చెప్పఁబడుటచే లోకోపకారపరాయణు లతీంద్రియద్రవ్యులగు న్యాయంభువు మొదలగునేఁబదిమువ్వురుఋషులు నిర్గుణపరబ్రహ్మాత్మక మగు వేదము నింద్రియ గాహ్యముగా నొనర్చిరి- పంచభూతమయ మగునిజ్జగముత్పత్తితినాశములందుచునానావిధదివ్యభౌమవస్తువులతో పనాదిగా నెట్లువెలసినదో యాకారణము వేదమే చెప్పలేకుండెత్తు చైతన్యము- జడము నాత్మయును దేహమును ఈశ్వరుఁడను- జగము- దృక్కును దృశ్యము- జ్ఞాతయు జ్ఞేయము సర్వరజస్తన్యైశ్వర్యము

గుణాత్మకమయిన ప్రకృతియు సచ్చిదానందలక్షణుడగు భగవంతుఁ
డును వేదములచే విశదీకరింపఁబడుచున్నారు. పరలోకమున బోధించు
చతుర్విదాభిసంతుములు జగమునం దాయాయి దేశములవారి
కాయాయి వేదరూపములుగా ననాదిగా వెలయుచున్నవి స్వర్ణాపవర్ణము
లును సంస్కృతము మొదలగు నానావిధభాషలు. దేవాలయములు.
మతములు. దివ్యతీర్థములు. సజ్జపసంఘములు. నానాదేశదనులకు
నానావిధములయి కాలానుసారముగా సమయోచితపాండిత్యము ననస
రించి ప్రాచీననవీనాచారములతోఁ బ్రవాహోదకమరీతిని దేశకాల
పాత్రానుసారముగా మాఱుచుండియును మాఱుకున్నవి. వేదశబ్దము
నకు మంత్రత్రాహ్మణములును జేరుదుబ్బును మొదలగు నానార్థముల
యొడఁ బ్రయోగింపఁబడుటచేతను వర్ణాత్మకముగా కేవల ద్వన్యాత్మక
ముగా నీశబ్దము ప్రసంగవశమున సమయోచితార్థముల నెలువఁ
బడుటచేత సర్థానుసారముగా నాచరింపఁబడు శ్లోతకర్మము సమ
యోచితముగా యథేచ్ఛముగాఁ బ్రయోగింపఁబడుచున్నవి గనుక
త్రాహ్మణ్యకర్మలన్నియును మాససీకములుగా మార్చుకొన్న
ప్పుడు కేవలపరమార్థదాయకములు వివేకాభివర్థకములు భూతదయా
మయకరులు సర్వలోకోపకారములగుటకు సుదేహములేదు

“చోదనా లక్షణో వేదః” ధర్మమును చెప్పినది వేదము.
ధర్మము స్థూలమనియును సూక్ష్మమనియు నెందువిధములు. ఒక
పురుషునకు బెక్కుండ్రుభార్యలుండవచ్చునుగాని పెక్కుండ్రుపురుషుల
కొక్కతె భార్యగానుండతాదని వేదము నుడువుచున్నది. ద్రౌపది
కేవురు భర్త లనుటచేఁ బలుపురుపురుషు లొకభార్యతోఁ గాఁపురము
చేయవచ్చునని వంచమవేదమగు భారతము నుడువుచున్నది. వేదము.
వంచమవేదము. వేమన్న చెప్పినది వేదము. సమయోచితముగా ప్రజల
శిక్షణమును లోకోపకారమును చేయఁదగుకర్మమును బోధించుచున్న

శబ్దార్థములన్నియును వేదములే— ఋగ్వేదము— యజుర్వేదము—
అథర్వవేదము— అంగిరసవేదము— సర్పవిద్యావేదము— రక్షోవిద్యా
వేదము— అసురవిద్యావేదము— ఇతిహాసవేదము— పురాణవేదము—
సామవేదము— కాబట్టి విద్యమొదలుకొని సకలవిద్యలను వేదములే
యనిపించుకొనుచున్నట్లశ్వమేధమునఁ జెప్పఁబడుచున్నది— ఈదిక్కు
మాలిన వేదములు తఱుఁగనితంపియినుక పాఠము యాద్యంతములుగాన
లోకముక్కు మొనయును లేక లెక్కకుమిక్కిలియై సకలలోకచర్యల
నెఱిగించుచునతీంద్రియపదార్థములలోఁగించుచుజగములోఁజరుగుచున్న
సంగతులనెల్ల పేర్కొనుచుఁ జతుర్విధాభిసయాత్మకములై సకలజగ
త్స్వరూపములై భూతవర్తమానభవిష్యత్కాలిక సకలపదార్థతత్త్వ
లోఁగములై సర్వజగద్వ్యాపకములై వెలయుచున్నవి— వేదమే
లోకము మఱియును లోకమే వేదము— లోకములోఁజరుగుచున్న
సంగతుఁనియు వేదములందును వేదములోఁజెప్పఁబడినవన్నియును
లోకములోనుగాన్పించుచున్నవి— ఏకార్థమైనను జేయవచ్చుననియు
జేయఁదలంచితిలంఘంతయును వేదమే— వినఁడినశబ్దమంతయును
వేదమే— జరిగినకనియంతయును వేదమే— సమస్త జగమును వేదమే—
దేవుఁడుకానిపదార్థము దైవసంకల్పితముకాని పనియును లేదు
దేవుఁడు— వేదము— జగత్తునిక్కముగా నీమూఁడింటికి శబ్దభేదమే గాని
రివంతయును వస్తుభేదములేదు

జడచైతన్యములకువలెలోక వేదములకుభేదమెన్నఁబడుచున్నది.
స్మృతినిఁబట్టిలోకముస్ఫరించుచుంట యెల్లరికనుభవమేకదా? సాహిత్య
సంగీతమయలోకము— సాహిత్య— మనఁగా శ్లాసము సంగీత— మనఁగా
నామరూపాత్మకమగుజగము— సుషుప్త్యవస్థయందువలెనేస్మృతిప్రకృతి
స్థితియుకాఁగానామరూపాత్మకమగుజగముకూడఁబ్రకృతియందులీనమై
యవ్యాకృతమై సచ్చిదానంద లక్షణమైన బ్రహ్మస్వరూపముగా

మిగులుచుండును. ఇహపరక్రియలు నెఱకెఱుటకు పురుషప్రపంచము
 తనూ దైవయత్నమూ ముఖ్యకారణమని చచ్చింకఁగా కాల
 బోధకై యేర్పర్చినదేవాలయములు దేవతావిగ్రహములవిధమున
 పాపదుఃసు బోధించుటకై పురుషప్రపంచయత్నవ — సకలరూపకమగు
 పురుషమి — కార్యసిద్ధికై దైవమువలె బుట్టెన కారణమని శాస్త్ర
 ములు పల్కచున్నవని మనులు నిర్ణయించినారు కానినిశ్చయముగా
 మినులముఘ్నభిప్రాయము కలదగతాకార్యములకును సకలపురుష
 ప్రపంచములకు నిశ్చయముగా దైవమేకారణమకాని పాప
 మెంతిమాత్రమును గాదని సద్ధాంతీకరింపకటిటదు

జీవుఁడు మిక్కిలియజ్ఞానబద్ధుఁడుమాయకు వశుఁడు భ్రమోప
 హతుఁడు మిక్కిలి యన్నికార్యములయెడల సస్వతంత్రుఁడు కావున
 కలదగతాకార్యములకును దైవమదృష్టమే కారణమ — నేను నాది
 యను సహంకారమమకారబద్ధుడై సజీవుఁడు మాయావశుడై
 సకలమువలె మిథ్యయగు దగమును జూచుచు సుఖదుఃఖము లందు
 చున్నాఁడు. “అసంగోహ్యాయపురుషః” అను శ్రుతిబోధచే నిత్య
 సంతుష్టుడై సర్వమునువిష్ణుమయముగా ధ్యానించుచు నిర్వికారుడై
 కై వల్యమందుచున్నాఁడు పౌరుషమన్న శబ్దము కుందేటికొమ్మువలె
 అసంభవార్థమునెఱింగించునామమాత్రము నిశ్చయముగా ఆత్మ—
 పురుషుఁడు—బ్రహ్మము — దైవము — అదృష్టము మొదలగుపర్యాయ
 శబ్దములుగల యెద్దియోయది యతీంద్రియము మఱి యలొకకము
 పగుపదార్థ మెద్దియో యీపౌరుషమునకుఁ బేరేవకమై సత్యమై నిర్వి
 కారమై శాంతమై యవ్యయమై దైవస్వరూపము కలదు తాఁబట్టి
 యెఱియునుదైవమేగాని పౌరుషమన్నది గగనారవిందమువలె శబ్ద
 మాత్రముగాని ప్రాంతమాత్రమును దైవముకన్న వేతేపదార్థము
 లేదేనదు

మత్తము, కవశ్యకరవము - మును లేర్పర్చిన బ్రహ్మచర్య
 గాఢస్థానానిష్ఠ స్థానాశ్రమములను సరిగా నడిపించడగిన తన
 వావాసము నహర్దివమును విడువక సకలాంతర్యామియును స
 జగత్సృష్టిసంహారమూమును సకలకర్మసాక్షియును సకలకర్మఫల
 దాయకుఁడును సర్వశక్తియు సచింత్యమహిమాన్వితుఁడును సంక్రేత
 రక్షాసీతాబద్ధకంఠణుఁడును సూర్యమండలమధ్యవర్తియును స్వయం
 ప్రకాశుఁడును సకలతేజఃకారణమును సకలభూతప్రవృత్తినివృత్తి
 శాసకుఁడును జాగ్రత్సంస్కృతసుమప్త్యవస్థాత్రయసాక్షియును సచ్చిదా
 నందమూర్తియును సర్వరజ సమోగుణలీలలన్ గ్రీడించుదేవుఁడు
 నారాయణుఁడు ప్రత్యక్షముగా సకలగ్రహతేజఃప్రవర్తకుఁడై తిమూ
 ర్తిరూపుఁడై ద్వాదశాత్ముఁడై కాలస్వరూపుఁడై యహర్దివ
 ప్రవర్తకుఁడై మిట వెనుగుచున్న భాస్కరుఁ డని దృఢముగా
 నమ్ముకొని, రాజభటునియెదుట నేరముచేయుటకు భయపడుదొంగ
 వలె యనుశిక్షకు వెఱచి రేబవళ్లు దిక్కులు భూమ్యంతరిక్షములు
 సూర్యచంద్రులు వేయేల సకలభూతములతో తమతలంపులకును మఱి
 తాముచేయుసకలకార్యములకును వెల్లడిగాఁ గనిపెట్టు నిష్పక్షపాతి
 పాక్షులని నమ్ముకొని, యేవనిచేసినపుడు జనులు తమ్మును దూషించి
 శిక్షించెనో యేవనులను జేయనీక తమ్మును పెద్దలు నివారించెనో
 పక్షాట్యపనులు చేయుటకు సంకల్పించినపుడు చేయుచున్నపుడ గాని
 చేపిపిమ్ముటగాని తమగుండెలకు దడపుట్టుట యితరులు తమ
 మంగతిచూచినారేమో యని భయముకల్గుట యేమో వేల్పియును
 స్మృతులును వ్యధయు నిట్లెందుకుచేసినా మని నొచ్చుకొనుటయుఁ
 దున్నచేసినారని తమ్ము నితర్థులు తర్జనభర్జనాదిశిక్షల శాసించుట
 యును, మఱి యెవ్వరికంటెబడకున్నను దమకృత్యములకుఁ దామే
 పోషియు, దోషక మతిపోయినట్లు తమనీడకుఁ దామే వెఱచుట

తటస్థించునో యట్టి కాత్వములుచేయుట తమకు తటస్థించ నీది
సత్సహవాసమును మోఁగుట - పెద్దలేర్పర్చిన కట్టుబాటులలో
మెలంగలేక మర్యాద సత్క్రమించినపుడు మఱి జీవించి నలుగురిలో
సగుబాటుగానుంటకన్నఁ జాపు వేయిరెట్లు మే లని స్ఫుటముగాఁ
దెలిసికొనుట - యీతిబాధలనుండియు సకలప్రమాదములనుండియును
గాపాడుటకు దయానిధీ! భక్తవరాధీనా! సర్వేశ్వరా! భగవంతుఁడా!
దేవదేవ! నీకన్న మఱి వేరేశరణ లే దని ప్రతిక్షణమును రేబవళ్ళు
దైవముపై భారమువేసి మంచియొనపు డది దైవకటాక్షమున బరిగె
ననియు చెడ్డయొనపుడు తమయవివేకమును మఱి తమప్రయత్నలోక
మనియును నిశ్చయించుకొనుచు సన్మార్గమున ప్రవర్తించుమానత్ర
లిహవరలోకసుఖముల సనుభవించుటయేగాక తోడివారినిగూడ తమ
తోపాటు సన్మార్గమునకుఁ దీసికొనిపోవుదురనుట కావంతయు సందే
హము లేదు

వర్ణాశ్రమవ్యవస్థ - గోత్రావళి

శ్రుతివలన - వస్తువివేకముకలవాఁడు బ్రాహ్మణుఁడు భజ
వరాశ్రమముకలవాఁడుక్షత్రియుఁడు ప్రజోత్పాదనసామగ్రికలవాఁడు
వైశ్యుఁడు బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యు లనుమువ్వురను వారివారివృత్తుల
యందుఁ బ్రవర్తించఁజేయువాఁడు శూద్రుఁ డని తాత్పర్యము. ఇది
చైతన్యాత్మకమై జంగమస్థావరాత్మకమగు పాంచభౌతికప్రపంచము
సందలి వివిధవస్తుసమూహమంతయును బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్ర
జాతులచే నుత్పత్తిస్థితినిశాశము లందుచున్నది. అచేతనమగు రత్న
ములు నదులు రంగులు మొదలగు నానావిధజడములందును జరాయు
జాండజోద్భిజ్జన్వేదజములందును బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్ర జాతు
లారోపింపఁబడియున్నవి రాగద్వేషములందక యథాలాభసంతుష్టి

కలిగి నకలలోకోపకారముగా నున్నప్రాణులకు బ్రహ్మజాతి చెల్లును, అట్టిబ్రహ్మజాతి సంరక్షణమునకై దుష్టసంహారమొనర్చు జీవులకు క్షత్రజాతి యొప్పును బ్రహ్మక్షత్రియులకెల్ల జీవనసామాగ్రికూర్చు జీవులకు వైశ్యజాతి తనరును బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యుల సౌకర్యమునకై ప్రవర్తిలు దేహధారులకు శూద్రజాతి పరగును ఎప్పటికైన న్దేహముజాతినయమము మాటకున్నప్పుడు బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్య శూద్రజాతులన్నియును సమానగౌరవమర్వాదలుకలవే కలగల్గు నూలువలె నీనాల్గుజాతిధర్మములును నొక్కదేహధారియందే కాల వశమునఁ బొడచూపుచుంటచే మునులయందుఁదప్ప బ్రాకృతులగు సంసారులలోఁ బ్రత్యేకజాతి యేదేహధారికైన నిర్ణయింప వీలు నడదు కానుకోధలోఽథమోహమదమత్సరాత్మకారిషడ్వర్గపీడితు లగు సంసారులలోఁబర్చుయొక్క తారతమ్యముఁబట్టి క్రమముగాబ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రజాతు లొకచానికన్న నొకటి గౌరవమునఁ దగ్గుచున్నవి ఓర్పుతగ్గుచున్నకొలంది బ్రహ్మజాతి క్షత్రియజాతిగాను క్షత్రియజాతి వైశ్యజాతిగాను వైశ్యజాతి శూద్రజాతిగాను గౌరవ మునఁ గొఱఁతపడుచున్నది. మునులందుఁ దప్పఁ బ్రాకృతదేహ ధారులంద జాతిశుద్ధి నిర్ణయింప వీలుకాదు సత్త్వగుణాధిక్యముచే స్వార్థపరుఁడుగాక కేవలము పరోపకారముగాఁ జరిపించినపుడు బ్రాహ్మణుఁడు, రజఃప్రవృత్తిచే స్వపరసౌఖ్యముగా నడచినపుడు క్షత్రియ వైశ్య శూద్రజాతులు కలవాఁడును, కేవల తమోగుణ ప్రధానుడై స్వార్థపరుడై భూతద్రోహమాచరించువాఁడు జాతి కాహ్యఁ దనఁబడును బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రజాతులును జాతి ప్రశ్నలను ముఖ్యముగా దేహధారులందు- మనుష్యులలో నలువది లోఁబ్బొకడు మునులగోత్రమువారు ప్రవర్తిల్లుచున్నారు ఒక్కఁ డిక్కు ముగ్గురైదుగు రేడ్గురు ఋషులు మూలముగాఁగలగోత్రములు

మొత్తముపై నలువదితొమ్మిదిగోత్రములలోఁ జేరినవారే జగము
నందలి చునమ్యులందఱును మనువనుబ్రహ్మవలనఁ గలిగినవారుగను
మాపులు మనుజులు మనుమ్యులనియును సంకేతము జగమునందలి
జనులకు విలసిల్లుచున్నది మనఁ ఆను ధాతువునకుఁ “దలంచుట” యని
యర్థము భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలముల తలంపులుగల దంతువు
లకు మానవు లని పేరుకలిగెను నర్వగోత్రములు ప్రవరగణాయత్రి
ములు గోత్రము లనంతసంఖ్యాకము లందులో ఋషిదర్శనమువలన
నలు వదితొమ్మిదిమాత్రమే ముఖ్యము యినవి ఈనలువదితొమ్మిది
గోత్రములఁజేరి కర్మభూమియగు భరతవర్షమందు బ్రహ్మక్షత్రీ
వైశ్యశూద్రజా త్యభిమానముకలవా రనాదికాలము నుండియు
నున్నారో తక్కినదేశములలోనివారు తమతమకులములకు మూల
పురుషులను వివిధమతములం బరిగణించుచున్నారు భృగ్వంగిరోత్ర
విశ్వామిత్రకశ్యపసిష్ఠాగస్త్యు లనునక్షత్రములమున నీనలువది
తొమ్మిదిగోత్రములు ప్రవర్తిలుచున్నవి

1 భృగుఋషిమూలమున (1) భార్గవచ్యావనాష్టవ నౌర్వ
జామదగ్నివంచార్షేయప్రవరాన్విత జామదగ్నివత్సగోత్రము (2) భార్గ
వచ్యవనాష్టవనాష్టేయణానూపేతవంచార్షేయ ప్రవరాన్విత
జామదగ్న్యము లేక జామదగ్న్యగోత్రము (3) భార్గవచ్యావనాష్టవ
నౌర్వబై నవంచార్షేయప్రవరాన్వితబిదగోత్రము (4) భార్గవవైత
హవ్యనావేతసత్రయార్షేయప్రవరాన్వితమగు యాస్క- బాధా-
మా- మాక- శార్కరాక్షి- సార్షి- సావర్ణి- శాలంకాయ-
జైమిని- దేవంత్యానాదిగోత్రదశకమును (5) భార్గవవైససార్థత్రే
యార్షేయ ప్రవరాన్వితశైత్యగోత్రమును (6) బ్రాహ్మకేవలార్షి
ప్రవరాన్వితముగాని లేక భార్గవదైవోదాసబ్రాహ్మశ్యగోత్రము
ప్రవరాన్వితముగాని యగుమిత్రాయవగోత్రము (7) నౌర్వ

తైత్తిరీయప్రవరాన్వితముగాని భార్గవశౌన మోతగార్త్యమదత్ర
యైత్తిరీయప్రవరాన్వితముగాని యగు శునకగోత్రము

౧౧ అంగీరసముని మూలము గౌతమసగోత్రాంతర్భూతములు
(౧) అంగీరసాయాస్యగౌతమత్రయైత్తిరీయప్రవరాన్వితముగు గౌతమ
శ్శత్రము (౨) అంగీరసాతసధ్యగౌతమత్రయైత్తిరీయ ప్రవరాన్వితముగు
మతసధ్యగోత్రము (10) అంగీరసరాహూగణ్యగౌతమత్రయైత్తిరీయ
రాహూగణ్యగోత్రము (11) అంగీరసామ్యరాజగౌతమత్రయైత్తిరీయ
సామ్యరాజగోత్రము (12) అంగీరసవామదేవ్యగౌతమత్రయైత్తిరీయ
వామదేవగోత్రము (13) అంగీరసత్వార్షదక్షగౌతమత్రయార్షేయ
త్వార్షదక్షగోత్రము (14) అంగీరసపార్షదశ్వవైరూప్యత్రయార్షేయ
ప్రవరాన్వితముగాని తేక అష్టాదంష్ట్రపార్షదశ్వవైరూప్యత్ర
యార్షేయ ప్రవరాన్వితముగాని యగుపార్షదశ్వగోత్రము (15)
అంగీరసత్వార్షస్పత్యభారద్వాజవాంధనమాతవచస వంచార్షేయ
ప్రవరాన్వితముగాని అంగీరసాతధ్యసత్యగౌతమాశిజకాక్షి
వత్ వంచార్షేయ ప్రవరాన్వితకాక్షివంతగోత్రము (17) అంగీరసా
చిథ్యదీర్ఘతమ త్రయార్షేయప్రవరాన్వితదీర్ఘతమసగోత్రమును
మితయు అంగీరసమూలమున భారద్వాజర్షినుండి (18) అంగీరస
త్వార్షస్పత్యభారద్వాజత్రయార్షేయ ప్రవరాన్వితభారద్వాజాగ్ని
తేజ్యగోత్రము (19) అంగీరస భర్మ్యశ్వమాద్దలత్రయార్షేయ ప్రవ
రాన్వితముగాని తేక తార్మ్యభర్మ్యశ్వమాద్దలత్రయార్షేయ ప్రవ
రాన్వితముగాని యగుముద్దలగోత్రము (20) అంగీరసపౌరుకుత్స్నతనదశ్వ
త్త్రయార్షేయప్రవరాన్వితవిష్ణువృద్ధ గోత్రము (21) అంగీరసత్వార్ష
స్పత్యభారద్వాజగార్మ్యతేస్యవంచార్షేయప్రవరాన్వితముగాని తేక
అంగీరసతేస్యగార్మ్యత్రయార్షేయప్రవరాన్వితముగాని యగు గర్భ
గోత్రము (22) అంగీరసాంబరీషయావనాశ్వత్రయార్షేయప్రవరా

న్వితములుగాని యయిన హరిత- కుత్స- ఎంగ-శంఖ- దర్భ- భైమక
వము లనునాఱుగోత్రములు (23) ఆంగీరసగౌరి వీతసాంస్కృత్యత
యాశ్మేయప్రవరాన్వితములుగానితేక శాత్యగారివీత సాంస్కృత్యత
యాశ్మేయప్రవరాన్వితములుగానియగు సంకృతి- పూతిమాత-
తండి శంభు- శైవగములను నైదుగోత్రములును (24) ఆంగీరసాశా
మిహ్యకాణ్యతయాశ్మేయ ప్రవరాన్వితముగానియగు కణ్వగో
త్రము(25) ఆంగీరసామహేయవోరుక్షవస త్రయాశ్మేయప్రవరాన్వ
తకబగోత్రము (26) ఆంగీరసబార్హస్పత్య భారద్వాజశౌంగతీర్థం
వంచాశ్మేయ ప్రవరాన్విత శౌంగశైశిరగోత్రము.

III అతిఋషిమూలమున (27) ఆత్రేయార్చనానశ్యావాస్య
త్రయాశ్మేయప్రవరాన్వితముగు ఆత్రేయగోత్రము (28) ఆత్రేయ
గౌవిష్ఠరపౌర్వాతిథత్రయాశ్మేయప్రవరాన్వితముగుగవిష్ఠి గోత్రము

IV విశ్వమిత్రర్షి మూలమున (29) విశామి తదేవరాతౌరల
త్రయాశ్మేయప్రవరాన్వితములగుచికితి- గాలవ- కాల- బవ- మను
తంతు- కుశికము లనునైదుగోత్రములు (30) విశ్వమిత్రదేవశ్రవణ
దైవతరస త్రయాశ్మేయ ప్రవరాన్వితముగు శ్రౌమతి కామకాయన
గోత్రము (31) వైశ్వమిత్రమాధుచ్ఛందనధాపంజయ్యత్రయాశ్మే
యప్రవరాన్వితముగుధనంజయగోత్రము (32) వైశ్వమిత్రమాధుచ్ఛం
దసాద్య త్రయాశ్మేయప్రవరాన్విత మగు అజగోత్రము(33) వైశ్వ
మిత్రమాధుచ్ఛందనరౌహిత్రయాశ్మేయ ప్రవరాన్వితరౌహితగో
త్రము(34) వైశ్వమిత్రమాధుచ్ఛందసాష్టక త్రియాశ్మేయప్రవరాన్వ
తముగు అష్టకగోత్రము(35) వైశ్వమిత్రదేవరాతపౌరణిత్రయాశ్మే
యప్రవరాన్వితపౌరణవారిధావయన్తాగోత్రము(36) వైశ్వమిత్రకా
త్యాక్షిల త్రియాశ్మేయప్రవరాన్వితగోత్రము (37) వైశ్వమిత్రా
భుమర్షణకౌశికత్రియాశ్మేయప్రవరాన్వితముగు అభుమర్షణగోత్రము
(38) వైశ్వమిత్రగౌధిన రైవణత్రియాశ్మేయ ప్రవరాన్వితరేణవగో

త్రము(39)వై శ్వామిత్రగాభివవైణవత్రయాద్వేయ ప్రవరాన్వితవేణవ
గోత్రము(40)వై శ్వామిత్రశాంకాయనకౌశిక త్రయాద్వేయప్రవరా
న్వితములగుశాంకాయన- శాలాక్ష- లోహితాక్ష- లోహితజహ్ను
వము లమనాల్గు గోత్రములు

V కాశ్యపర్షి మూలమున (41) కాశ్యపావత్సరాసిత త్ర
యార్షేయప్రవరాన్విత కాశ్యపనగోత్రము(42)కాశ్యపావత్సరనై
ర్ధువత్రయార్షేయప్రవరాన్వితనిర్ధువగోత్రము (43) కాశ్యపావ
త్సరరైభ్యత్రయార్షేయప్రవరాన్వితరేభ్యగోత్రము (44) శాండి
లాసితదైవల త్రయార్షేయప్రవరాన్వితముగాని లేక కాశ్యపాసిత
దైవల త్రయార్షేయప్రవరాన్వితముగాని యగుశాండిల్యగోత్రము

VI వశిష్ఠ మూలమున (45) వశిష్ఠకార్షేయప్రవరాన్విత
వశిష్ఠగోత్రము (46) వశిష్ఠాభరద్వస్వింద్రప్రమదత్రయాద్వేయప్రవరా
న్విత మగు ఉవమన్యవగోత్రము (47) వశిష్ఠశాక్త్యపారాశర్య
త్రయార్షేయప్రవరాన్విత పరాశరగోత్రము (48) వశిష్ఠమైత్రా
వరుణ కౌండిన్యత్రయార్షేయప్రవరాన్విత కుండినగోత్రము

VII అగస్త్యమూలమున (49) అగస్త్యద్యాచ్యుత్కే
వాహత్రయార్షేయ ప్రవరాన్వితముగాని లేక అగస్త్యద్యాచ్యుత
సోమవాహత్రయాద్వేయప్రవరాన్వితముగానియగుఅగస్త్యగోత్రమును
ఇంతేగాక లెక్కకుమిక్కిలియగు గోత్రసంఖ్య కలదు అందు భృగు
వశ్యగోత్రములం బ్రత్యేకము డెబ్బదిమూడుపేర్లుకలవి- అందులో
కౌశికగోత్రము లెనిమిది పైలగోత్రములు పడమూడు- పింగళాయన
గోత్రములు పదునాల్గు పాణిగోత్రము లిరువదితొమ్మిది- వాల్మీకీయ
ములు ముప్పది విదగోత్రములు పడమూడు- ఆప్టిషేణము లెన్నిది
యాస్కము లిరువది- మైత్రేయములు పదునొకండు- వైస్యములు

మూఁడు శౌనకములు తొమ్మిది ఈతీరున గోత్రములవిశేషములు
గణితములు శిష్టాచారసంప్రదాయానుసారముగా నాచరింపఁబడు
యజ్ఞవిధానములఁబట్టియు వివాహవిధానములఁబట్టియును ప్రాచీన
బ్రాహ్మణగోత్రవిశేషభేదము లూహ్యములు

దేవతలకు హవ్యమునం దిచ్చు నగ్నిహోత్రుని ప్రార్థించు
విధానము ప్రవర యనఁబడును-అగ్ని కాఁ పేయమనిపేరు ఆఁ పేయ
మనఁగా ఋషిసంతానము ఋషులు మొట్టమొదట యజ్ఞమునకై
యగ్నిని బుట్టించినారుగనుక- దేవతలలో నగ్ని హోత్రయు సధ్వర్యుఁ
డునుగా నున్నాఁడు- హోత్రధ్వర్యులవలె దేవతల కగ్ని యుత్పత్తి
రించుచున్నాఁడు- బ్రాహ్మణుఁ డగ్ని హోత్రముచేయునపుడు తనవంశ
మూలపురుషులను స్మరించవలసివది- అగ్నిహోత్ర ప్రార్థనమందు
తనవంశకర్తృపేరు ప్రవర యనఁబడును ఇందు కుదావారణముగా
మాండుకేయగోత్రమునఁ జేరినబ్రాహ్మణులు మాండుకేయలు
వత్సగోత్రములోనివారనియు నావత్సలు భృగుసంతతివారనియును
దెలిసికొని యాబ్రాహ్మణులు తక్కినవత్సగోత్రమువారివలెనే భార్గవ
చ్యవనాత్మ వనార్యజామదగ్న వంచార్షేయ ప్రవరాన్వితవత్ససగోత్రుఁడ
నని యగ్ని హోత్రముచేయవలయును మానవశౌతసూత్రములందు
యజ్ఞదీక్షితుఁడు తనపేరు తనగోత్రము పేరు తనతండ్రిపేరు తనపితా
మహునిపేరును తనప్రపితామహునిపేరును జెప్పవలసివది ఈతీరుగా
బ్రాహ్మణుఁ డనాదికాలముగాఁ బ్రవర్తిల్లుచున్న తనగోత్రమును
దనవంశమూలపురుషులను మూఁడుతరముల తాతతండ్రులఁ దెలిపి
కొనుటచే శౌతస్తార్థకర్మములందుఁ దనకులగోత్రములను వెల్లడింప
కొని తనవంశావళిచరిత్రను బ్రచురించుకొని ధర్మశాస్త్రానుసారముగా
వివాహాదిసంస్కారములచే గృహస్థయి వర్ణాశ్రమధర్మములఁ గాపాడు
కొనుచు నివాసరములఁ దరించుచున్నాఁడు బ్రాహ్మణులందఱును

భృగు- అంగిరసుఁడు- విశ్వామిత్రుఁడు- వశిష్ఠుఁడు కశ్యపుఁడు-
అత్రి- అగస్త్యుఁడు- ఈ యేడుగురు ఋషులను బట్టి కలిగిరి- జమదగ్ని-
గాతమ- భరద్వాజ- విశ్వామిత్ర- వశిష్ఠ- కాశ్యప- అత్రి- అగస్త్య-
లను- నీ యెనఁచుండు) నిక్కముగా నందఱు బ్రాహ్మణులకు వంశ-
కర్తలు- ఈయెనిమిదిగోత్రములనుండి పై వివరించిన నలువదితో మ్మిది
గోత్రములను గలిగెను

మొదట గర్భమునుండి జన్తువుయొక్క శిరస్సు పిదప
బాహువులు తరువాతఁ దొడలు తుట్టతుదకుఁ బాదములు వెలు-
వడుట తఱుచుకదా? కాబట్టి విరాట్పురుషుని శిరఃప్రదేశమగు
ముఖము బ్రాహ్మణరూపమనియు బాహువులు క్షత్రియవర్ణమనియు
నూరువులు వైశ్యజాతియనియు పాదములు శూద్రవర్ణమనియుం
జెప్పఁబడెను మొత్తముపై నీడగమంతయును విరాట్పురుషుని
శరీరముగనుక సంతరిక్షము బ్రాహ్మణస్వరూపము నాయతంతరిక్షము
నడుమ నగపదుగ్రహములు సక్షత్రములు మేఘములు మెఱుపులు
మొదలగునవి క్షత్రియరూపము- భూమి వైశ్యరూపము- సాతాళియు
శూద్రరూపము భూగర్భములోని పదార్థములు తెలియఁబడవుగాన
ద్విజనుస్కారములేక షూద్రజాతివలె నసంస్కృతమై యున్నది
భూమిపై భాగము గ్రహసక్షత్రగతులు సంతరిక్షము కొంతవఱ
కింద్రియగోచరము గనుక తత్తత్కార్యములయొడఁ బ్రవృత్తినివృత్తుల
నుదహరించుటచేత నవి సంస్కృతములై బ్రహ్మక్షత్రియవై శ్యులవలె
ద్విజత్వము గాంచిన ట్లుహింపఁబడు చున్నవి వాస్తవముగా
మొత్తముపై నాల్గుజాతులం బరఁగు ముఖబాహుసాదావయవ
విశిష్టమగు మూర్త్యంతకును దేహ మనియే పేరుగదా? కాబట్టి
భూమియందు ద్విజాలు ద్విజేతరులు ననిపించుకొన్న బ్రహ్మక్షత్రియ
వైశ్యశూద్రులందఱును మనుష్యులే- భృగాదిసప్తర్షులు సప్తార్ష

లోకములు - సప్తవాయువులు సప్తకిరణాత్ములు - సప్తగుణులు
 సప్తసాగరములు - సప్తపాతాళములు నేడేళ్లుకలుషగా నలువది
 తోమ్మిదిగోత్రములుగాని కులములుగాని జాతులుగాని భిన్నవస్తు
 సమూహములుగాని తేలుచున్నది - కాబట్టియే ద్రవ్యగుణకర్మ
 సామాన్యవిశేషసమవాయా భావములు సప్తపదార్థములని లెక్కింపఁ
 బడెను బ్రతుకున ముఖ్యముగాఁ బెండ్లి సఖ్యము - సప్తవదులు
 ద్రోక్కుట సాప్తదీపము సఖ్యము - మృతక శైబరము నకు సప్తకట్టు -
 సప్తదశాక్షరము యజ్ఞము - సభసప్తాంగలక్షణము - అనాదిగా వేద
 ప్రమాణముచేతం ఆగమాః ఖలు దుర్లభా యను పల్కు
 పాటించక వేదభావకు యథేష్టార్థములు పన్ని గొప్పకొద్దులు
 తమలోఁదాము మనుష్యులహంకారమమకారములతో స్వార్థపరులై
 మునులయభిప్రాయ మెఱుంగనేరక సర్వభూతదయయును సర్వలోకోప
 కారవర్తనమును యథాలాభసంతుష్టియును నకలవేదములు బోధించు
 చున్నవని సర్వశససమ్మతముగా నొరులసుఖపెట్టి తాము సుఖపడ
 నేరక తెలిసీతెలియని జ్ఞానలవదర్పిదగులగు మనుష్యులు తనుకట్టు
 త్రొక్కు తాఁదెచ్చుకొన్నట్లు కోరి తిర్యగ్గతువులకన్నఁ గవ్వములఁ
 బడుచుంటకుఁగారణము నిక్కముగా స్వాభిమానమే

త త్వ ని ర్ణ య ము

నానావిధ పాంచభౌతికోపాధుల నాశ్రయించి స్వకర్మఫల
 మనుభవించు వివిధజీవులు ననాదిగా సహంకారమమకారములతోఁ
 బ్రవర్తిల్లుట స్వభావము - దహనశక్తి యిన్నికి నిత్యమును సహజ
 మునుగాని యాయన్నియొక్క జ్వాలాకారములు మఱి యది వెల్లి
 డించు నానావిధములగురంగులు నితరభూతసంయోగోపాధివిశేషజన్య
 ములు సనిత్యము లాగంతుకములుగాని సహజము లెట్లుకావో యటు

అనేష్యధివ్యాది సవ ద్రవ్య పదార్థములకు గుణకర్మసామాన్య విశేష
సమవాయాభావములను నితరపదార్థవిశేషవ్యక్తికరణ మనిత్యము
నాగంతుకము గాని వాస్తవముగా స్వతస్సిద్ధము కాదు పంచభౌతిక
స్థూలోపాధి యుక్తస్థితి నాశములందుటచేత వనిత్యమును స్వత్సము
వలె గల్పితమును మిథ్యయును గాని నిర్విషయమగు మనోద్రవ్యము
వలె నిత్యమును సత్యమును గాదు- ఘటక పాలాదినామరూపము
లుక్తస్థితి నాశవంతములగుటచేత మృతుసందు- స్వత్స జగమువలెను
మనవికారమువలెను గల్పితములుగాని వాస్తవము లెట్లుకావో
యటులనే పంచభూతాత్మకస్థూలేంద్రియదృష్టములగు సహంకార
మమకారద్రవ్య క్షబ్దస్పర్శరూపరసగంధాదిగుణవిశేషములన్నియును
మిథ్యలుగాని పరమార్థములెంతమాత్రమునుగావు- సత్త్వరజస్తమో
గుణసామ్యమగు ప్రకృతియే యీనర్వజగద్వికారములకు మూలము
నిల్లివుడు ససంగుడు సగు పరపురుషుని సంపర్కమహిమముచేత
సూపంటురాతిసంపర్కమున నినుము భ్రమించున ట్లీప్రకృతి నర్వ
జగద్వికారము లందుంచుట కాత్మవశమున జాగత్స్వప్ననిద్రలం
బరఁగు మనస్సే తార్కాణము

పురుషసంపర్కమహిమముచేత నీతిగుణసామ్యమగు ప్రకృతి
ప్రవృత్తి నివృత్తులందుచున్నదికాని నిర్గుణుడగు నప్పరమపురుషున
కీప్రకృతిస్థూర్చి తలంపేలేనికారణముచేతను ద్రిగుణసామ్యమగు
ప్రకృతిపురుషునివలె నిర్వికారమగుటచేతనుపురుషునకును మతీయుం
బ్రికృతికిని సైభావముగాలేనిజగద్వికారములన్నియును నున్నమునకుఁ
గాని పనువునకుఁగాని సహజముగాలేని యెటు పారెండింటి సంపర్క
విశేషమున నాగంతుకముగా నుద్భవస్థితి నాశము లందుచున్నట్లు
కప్పట్టుచున్నవి ప్రకృతికిఁబురుషుడుగాని పురుషునకుఁ బ్రకృతిగాని
యన్యోన్య మున్న ట్లెంతమాత్రము న్దెలియదు నిర్విషయమగు మన

స్సువలెఁ ద్రిగుణసామ్యమును వ్రకృతియను దామరాకునంటని నీటి
బిందువువలెఁ బ్రకృతినంటని పురుషుఁడు నన్మోన్మాదభావవిశేషము చే
న్ముఖ్యము లెవరిమేట్టుకువారే నిత్యులును సత్యులు నిర్వికారులను
మఱియుం గేవలమును బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్య శూద్రాదిజాతులు
నానావిధదేహాద్యుపాధివిశేషములు నుత్పత్తినినాశవంతముఁ గుసరి
జగద్వికారములను స్వక్షవికారములవలె మిథ్యలుగాని వాస్తవ
ములుకావు

కులమున కెందు కిట్లన్యాయముగా గుర్తిద్దలాడెదరు? రెండును
మట్టిబొమ్మలే మొక్కటమొక్కించుకొనటయు నొక్కయవిశేష
మునఁ గలిగినచేష్టలే. వెనుకటిమెట్టి యెందుకు? వేదములు శాస్త్ర
ములు. గతించినవానిసంగతి నీకేల? వ్రస్తుతము నీయెదుటనున్న
నీతోడిపాటివారినెమ్మి సంపాదించుకొని వారినిసుఖపెట్టి నీవుసుఖ
పడుము. నీవు బ్రాహ్మణుఁడవు కావు మఱి యబ్రాహ్మణుఁడవును
గావు సుఖముగాబ్రతుకుటకై దేవులాడుజంతువులలోనొకజంతువవు
నీతోడిపాటిజంతువులకట్టపేషములు కనిపెట్టి యొరులసుఖపెట్టి నీయూ
పిరియున్నంతవఱకు నీవు సుఖపడుము ఈ సంగతియేవేదములు
శాస్త్రములు మనులు పెద్దలు ప్రాచీనులు నవీను లావులు పిన్న
పెద్దలందఱును బోధించసహజధర్మము నీతల్లిదండ్రులు నీయవ్వ
తాతలువలె నీవున్నావా? వారిశరీరము వారిమనస్సులు వారిచేష్టలు
వారికష్టసుఖములు వారిమతములు వారికర్మములువారిగతులువేఱు
నీస్థితి వేఱు. కాలమునుబట్టి జగమునందలివస్తువులు ప్రతిక్షణ
మొక్కొక్కవిధముగా వికారములందుచుండును నీబ్రతుకు సుఖ
మెట్లునమకూరునో యటు నీతోడిపాటివారలతో నీవు వర్తించు
నేర్పు నీలో నున్నది. మఱి యట్టినేర్పు నీకొదవుట కాలరూపియైన
దైవముచేతిలో నున్నది హాయిగాబ్రతుకు నీకోర్కె నీపౌరుషము.

మఱి యాసుఖము నీకుఁజేకూరుట నీయదృష్టమగుదై వము - నీ బ్రతుకు
సుఖము కోరెదవేని “సర్వే జనాః - సుఖినో భవన్తు” అని యహర్నిశ
మును జపించుచుండుము - వేదములు శాస్త్రములు పురాణములు
ముఖలమ్మ పిట్టకథలు వెనుకటిమచ్చటలు గతజలసేతుబంధములు
నీకేల? జగదుపకారముగానడచి యెరులసుఖపెట్టి తాసుఖపడువాఁడు
గొప్పజాతివాఁడు పరులనుబాధించి బాబాధపడువాఁడు తుద్ర
జాతివాఁడు. దేశ మెవరేలిననేమి యెవరుక్షభువు లైననేమి
వారివారి చిత్రానుసారముగానడచి వారివారియనుగ్రహమునకుఁ
బ్రతుకదవై వారి కుపచరించి సుఖముగా బ్రతుకు మయ్యో!
యవివేకీ! యీదేశ మీభూమి యీయిల్లీశ్రీ యీధన మీదేహ
మీయాపి రీబ్రతుకు నీయధీన మనుకొనకు నీ వెంతమాత్రమును
స్వరంతుఁడవు కావు. కాలవశమున మఱియు నదృష్టవశమున నీ
కీబ్రతుకునందలిస్థితిగతులు తటస్థించుచున్నవి వాస్తవము నీయహం
కారముకారములు నీచిత్తవికారములు నీస్థితిగతులు స్వత్తువికార
ములవలె మదవికారములమాడ్కి భ్రాంతిజన్యములుగాని వాస్తవ
ములు కావు. నీ కీబోధ దురవగాహమయ్యెనేని చూడు మాకలి
శేయన్నమైనది నకున్నా వా? డప్పు కేనీరై నఁద్రాగకున్నా వా? కాఁబట్టి
సుఖముగాఁ బ్రతుకఁ గోరితివేని నిన్నునీవు ప్రేమించునట్లు నీతోడి
పాటిపారలు ప్రేమించి వారియూన్నత్యసంపద నీకున్నట్లు మనస్సు
మాధానముచేసికొని యేయెండ కాగొడుగు పట్టి సుఖించుము - నాది
భారతవర్షము - నేను బ్రాహ్మణుఁడను నాయిల్లు నావాకిలి
నాధనము నాజాతి నాపెద్దలంతంతవారు వారలకువలె నాకు జరుగ
వలయును - జాతితక్కువవారికి నేను లోఁబడను నాకుఁగాని
నాకాతివారికిఁగాని దేశవాసులకుఁగాని నన్నుండి యెట్టికష్టములు
వచ్చినను రానీ జాతినిపోఁగొట్టుకొనెదనా? వేదములు శాస్త్ర

ములు పురాణములు ప్రాచీనములు పెద్దలు బోధి ఎన నాజాతి
 నామర్యాద నాకులము పోగొట్టుకొందునా యని కామయ్యచివ
 గొట్టె మందనంతను జెరిచిన స్త్రీల నీవు చెడు యేగాక నీతోడవాటి
 వారిని జెరిచెదవు? ఆడుజాతి పోషుజాతి యీరెండ జాతులకప్పు
 మటి జాతి లేదు. అన్యాయముగాఁ జెడిపోకు. మనుష్యులంతటి
 దొక్కటే జాతి. జాతిధర్మము కాపాడఁదలంచుకొందువేని నీతోడ
 మనుష్యులందఱితోఁ బొత్తుకొని వారియిష్టాన నారముగా నడుచుకొని
 నుభించు. ఆయాకాలములకుఁ దగునట్లు వేదములు శాస్త్రములు
 పురాణములు మనివచనము ధర్మముచేసికొని కాలోచితవర్తనము
 నమయోచితవాక్యముఁ బ్రకటించుచు నుభయుగా బ్రతుకొడనియే
 వేదశాస్త్రములన్నింటి తాత్పర్యము కాకతీయము. పుస్తకట్టిపమాత్ర
 మున వీనిపెండ్లామగునా? కవగూడినమాత్రమున వీనిసంతాన
 మగునా? యేమివెట్టి? బదరీబాదరాయణసంబంధ మీంతలసంసా
 రము చుట్టరికము వావివరుసలు కులములు జాతులును అనువస్తువు
 లకఁబెట్టె నీబ్రతుకు నీబ్రతుకుపెట్టె తాళముమాత్రము దైవముచేత
 నున్నదికాని నీచేతిలో లేదెందుకు? జాతి హెచ్చుతగ్గులెంచుకొని
 కులమునకై గ్రుద్దలాడెదవు నీది మనుష్యజాతి నీవెంతపోగొట్టు
 కొన్నను మఱి యితరు లెంత జెరిచినను మనుష్యజాతికిఁ బోషుజాతికి
 వలెఁ దోఁకలు వచ్చునా? అక్కలబ్బునా? వెనుకటిపంచాగమాలు
 నీకేల? నీతాత యెంతవాఁడైన నేమి యెట్లున్న నేమి? మునులసంగతి
 ప్రాచీనవర్ణవిశేషవిభేదము నీకేల? అప్పటి కావేదములు ఎట్టి
 యాకాలమున కాజాతిమర్యాదలు చెల్లినవి. “ఎప్పటి కెయ్యది
 ప్రస్తుత మప్పటి కామాట లాడి” అను న్యాయ మమసరించి నుభం
 చుము. నీ కేజాతియును లేదు. నిక్కముగాఁ దక్కినదంతపులనట్లే
 నీ వొకదంతవపు. కాబట్టి దవ్వదంతపులను నేర్పునఁ దప్పుకొని

నీను సుఖపెట్టుసాధుజంతువులఁ గనిపెట్టుకొని యుండు-ప్రస్తుతము
వేదము శాస్త్రముల కిద్దియే తాత్పర్యమని ముమ్మాటి నమ్ముకొ
నుము

వేయేల త్రిగుణసామ్యమయిన ప్రకృతికే నిర్విషయిక మన
స్సును రెండవపేరు సత్త్వరజస్తమోగుణత్రితయ ప్రకోపమువలన
తాతవైత్త్యశ్చేష్టత్రదోషనాయు మారోగ్యము మఱి యారోగ్య
లక్షణము కొరకేలేమి. త్రిగుణసామ్యముప్రకృతి ప్రకృతిలక్షణము
జగముతోఁచని ప్రళయాత్మకమగు సమాధ్యవస్థ ఈజగమంతయును
స్వప్నజగమువలె మనోభ్రాంతిమూలమునగాని వాస్తవము కాదు
వాస్తవమైనచో నుత్పత్తితినాశవత్తుకనుక నేయనిత్యమును గార్యము
మగునీజగమెకారణము కానేరదుకదా ? కారణములేని కార్య
మెట్లు కలుగును ? మఱియు జగస్సృష్టితిలయములకుఁ ద్రిగుణ
సామ్యమగు ప్రకృతి యొక్క గుణప్రకృతికొపమే కారణమనక తీరదు-
మఱి యాగుప్రకోపమునకు హేతువు ప్రకృతిపురుషసంపర్కమై
యుండును- సూపంటురాలు సూదులసంస్కరముచే వలె ననుమాన
ప్రమాణమునఁ బ్రకృతిపురుషసంపర్కమును సాధించి సూచీపరి
భ్రమణకార్యసదృశముగా జగత్కార్యమును సాధింపవచ్చును-
ప్రకృతిపురుషపరస్పరసంపర్కవశమునఁబ్రకృతిపురుషతత్త్వమెద్దియు
న్దాని జగమనుమిథ్యాకార్యము విచిత్రమగునీడవలెఁ బొడముచున్న
దనకతీరము- నిర్గుణుడగు పురుషునకుఁ బ్రతిబింబముపొడమనేరదు
కదా ? త్రిగుణాత్మకమగు ప్రకృతిప్రతిబింబమిజగత్తు జాగ్రదవస్థా
వస్తుప్రతిబింబము స్వప్నవస్తువై నట్లు కలుగుచున్నదనియనుమానించ
వచ్చును స్వప్నజగము నిక్కముగాఁ బుట్టలేదు పెరుఁగలేదు
మఱియు నశింపలేదుకదా ? పుట్టినట్లు నిలిచినట్లు నశించినట్లున్న
నీడవంటి మిథ్యాస్వప్నభ్రాంతి సదృశకార్య మిజగము- కానిచో

నిత్యవస్తువులగు ప్రకృతిపురుషు లీయనిత్యమిథ్యాజగత్కార్యమున
 కేవిధమైనకారణము న్నానేరదు మఱియునిజ్జగము త్రిగుణసామ్యమగు
 ప్రకృతియొక్క ప్రతిబింబముగాఁగాని నిర్గుణుడగు పురుషునిప్రతి
 బింబముగాఁగానియుండనేరదు-ప్రకృతిపురుషసంపర్కభ్రాంతికారణ
 ముచే స్వప్నావస్థచే మిథ్యాప్రపంచముతోఁచున ట్లీమిథ్యాజగము
 తోఁచుచున్నది- త్రిగుణసామ్యమగు ప్రకృతికి స్సంకల్పములేదు.
 నిర్గుణుడగు పురుషునకు స్సంకల్పమున్నదనరాదు కాబట్టి ప్రకృతి
 పురుషసంపర్కజస్యమగు నెదియో యనిర్వచనీయవదార్థ మీదగ
 త్కారణమని నిర్ణయింపక తీరదు సుషుప్త్యవస్థావిశేషము నివహించి
 చెప్పనలవికానిచందమున నీదగద్భవస్థితివినాశకారణము నిర్ణ
 యింప నలవికాదు- తెలియశక్యముకాని కారణమే దైవము-
 మఱి యాదైవమే ప్రకృతి పురుషసంపర్క మహిమాత్మకమై
 యహంకారమమకార జనకమగు స్మృతియావత్తై యున్నది మఱి
 యాస్మృతియే సకలసంసార హేతువు- సుషుప్త్యవస్థాస్మృకమగు
 విస్మృతియే త్రిగుణసామ్యమగుప్రకృతి- స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్త్యవస్థా
 సాక్షియై నిర్లిప్తుడై నిర్గుణుడయిన పరమాత్ముడు పురుషుడు
 వేదములు పరమార్థమును జెప్పుచున్నవిగాని యొక్కీంతయును లోక
 వ్యవహారములనుగూర్చి చెప్పవు జగదుపకారులయిన యతీంద్రియ
 ద్రవ్యులగు మునులు పామరబోధకొఱకు మఱి యుపాసనకొఱకు
 సతాకికపదార్థములగు వేదములచే లాకికపదార్థభిన్నమునర్చిరిగాని
 నిక్కముగా బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులది లాకిక
 జాతుల న్నేవల పరమార్థబోధకములగు వేదములెట్లు వాకొనను?
 అగ్ని తన్నఁ దా దహించుకొనఁజాలనట్లు ప్రజ్ఞాన పురుషా
 త్మకమగు వేదము తన్నఁ దాఁ దెలిసికొనఁజాలదు గుణాత్మకమగు
 తెలివి నిర్గుణుడగు వేదపురుషు నెట్లు తెలియఁగలదు? వాస్తవ

ముగా వేదపురుషుఁ డీలాకికాకారాద్యక్షరమూర్తి యని చెప్పట సాహసము కాళాగ్రచంద్రవత్తుగాఁ బామరబోధకై మునులు వేదముల సక్షరమయముగా నొపచారికముగాఁ జెప్పి శ్రద్ధ నుదోహింతుటకై “అగ్నిమిశే పురోహితమ్” అను మొదలగువాఙ్మయము నుచ్చరించిరి “వృషోదరా దీని యథోపదిష్టమ్” అను వ్యాకరణ శూత్రానుసారముగాఁ గేవలజగదుపకారకులయిన శిష్టులుచ్చరించిన వివిధవేదములు లాకికములయినప్పటికిం బ్రమాణములుగా సంగీకరించుటయే మిక్కిలి శ్రేయము.

వేదార్థము

వేదములయర్థమును వేదములభాషయును బ్రతియుగమున మాటుచుండును పుతాణవచనానుసారముగా “ఇషేత్వోద్దేశ్యా” అని ప్రారంభించు యజుర్వేదభాషయును మఱి తదర్థమును దదీయ కల్పవిధానములును బ్రతియుగమును మాటుటచే వేదభాషయు స్థర్థమును మఱియుఁదత్కల్పవిధానములు నైహలాకికములేయనియు సునిత్యకార్యములని యంగీకరింపకతీరదు మఱియును వేదములన్నియును వైఖరీయాపకమనుష్యకంతోద్భవములు గనుక మానుషాదిదేహముల వలె సునిత్యములని నిర్ణయింపకతీరదు వేదములందు సమ్యకమధికముగాఁ బామరులకుఁ గలిగించి తరింపఁజేయుటకై కాశీవిశ్వనాథుని లింగమును గాశియును బ్రళయాంతమందుఁ గూడ సశింపక శాశ్వతములుగానుండునను వ్యాసవచనములవలెనే జైమినివ్యాసచుహ్నులు వేదములు నిత్యములు మఱి యసౌరుషేయములని వేదములను స్తుతించుచుఁ దన్నిత్యత్వము నొపచారికముగాను గొణముగాను సిద్ధాంతీకరించి రని ప్రాజ్ఞ లెఱుంగవలయును “యద్భుశ్యం తన్నశ్యమ్” అను

శబ్ద మూహపేంద్రియములను మఱి తద్దృవ్యపాంచభౌతికగుణ
 ప్రితేషశ్చ స్థియ సత్యములును న్యవృత్తజగమువలె విధిలనియును
 ప్రకటించు నుపనిషత్తమే విక్కిలి యుక్తియుక్తమునఁ గఱ
 న్నమండనగును స్త్రీ ముందా యువుఁడు ముందా? స్త్రీ పురుష
 సంయోగము సంతానమువలనఁ గాణ మని చెప్పకీటమగదా?
 స్త్రీ పురుషమిధునమున కాదికారణము స్త్రీ పురుషమిధునమే యని
 చెప్పనపు డనవస్థాచక్ర దోషము లవివార్యముల చెప్పముదా
 విత్తుముందా యనునపుడు చెట్ట విత్తు విల్లే చెట్టు పూసూక్ష్మా
 కారభేదమున్నప్పటికి పస్తభేదము లేదనియును 'వాచారంభణం
 వికారోనామధేయమ్' అను శ్రుతిప్రకారము వృద్ధులముల కభేదము
 "మృదేవసత్యమ్" అనునట్లు నామరూపములు స్వవస్తువువలె
 మిథ్యలం ప్రబాతిభాసకములని యంగీకరి చినయెడల నిజగమంతయును
 ప్యవహారికసత్యముగాని నిక్కముగాఁ బారమార్థి సత్యముకాదని
 నిశ్చయింపకతీటదు

స్మృత్యర్థము

స్మృతియే యహంకారమమకారాత్మకమై సకలజంగమస్థావ
 రాత్మక జగత్స్పృష్టితీలయములకుఁ గారణ మగుచున్నది విస్మృతి
 దశయెడల నీసకలజగమును లయమగుచున్నది కాఁబట్టి సగుణమగు
 స్మృతియే ప్రకృతిప్రధానమాయావిద్యా నిర్వచనీయనామమని
 మఱి విస్మృతియే సమాధిప్రళయబ్రహ్మతురీయవచ్చిదానందలక్షణ
 కైవల్యమని నద్ధాంతికరింపకతీటదు "తేనఁ గెఱుఁగని సంస్కృత మి
 తె నేన మెఱుఁగున్" అనునట్లేహతాకికధర్మమునే తిన్నగాఁ దెలిసి
 కొని నదువశక్తులుకాని మనుష్యులకుఁ బారతాకికప్రతిబోధనైక
 ప్రయోజనములగు వేదచింతలు వీసెదుబరు వెత్తఁజాలక గిడగిడ
 గింజకొనువాఁడు హిమవత్పర్వత మెత్తనుంకించిన ట్లుందును అతి

ద్రుష్టాదృష్టలు గారుశకు లగుపెద్దలు జగదుపకారధర్మకార్యము
 లందుఁ బామరులకు విశ్వాసము బుడర్చుటకై పరలోకమునల్పించి
 కాశ్యతస్వర్గసౌఖ్యము కలుగునని యాసపెట్టి బెల్లముగపర్చి చేదు
 మెపి పిల్లలం బాగుచేయుతల్లివన న్నార్థపరతమాని “శరమాద్యం
 ఖలుధర్మనాధనమ్- అహంసా పరమోధర్మః- పరోపకారార్థ మిదం
 శరీరమ్ అని చేదువలె నారోగ్యకరమును కష్టానాభవ రమగు
 పరోపకారధర్మమును వేదవేదాంగములంబన్ని నాట్యముచేఁ జాతు
 లాధనమును హరించునట్లు పామరులస్వలాభసౌఖ్యవమునుహరించి
 యస్యానుగ్రహ మిచ్చామి తవ్య విత్తం హరామ్యహమ్” అను
 న్న్యాయముగా సంసారభోగసౌఖ్యమును దొలంగించి జగదుపకారక
 ధర్మాచరణక్షేత్రమునఁ బ్రవర్తింపఁజేసిరి బ్రతుకునకు సంతృప్త
 మానసమే ఫలముగమకను స్వాలాభప్రవృత్తియొడఁ గోర్కె తీరిక
 తెల్లి మనస్సున కధికమగుచుండుటచేతను పరోపకారేవ్రవర్తనము
 చేత స్వసౌఖ్యవిముఖతకలుగుకారణముచేత సంతృప్తమయినమనస్సు
 నిర్విషయమాటచే మనుష్యుఁడు సంసారదుఃఖ విముక్తుఁడగునని
 మునులు కేవలజగదుపకారధర్మమును ముఖ్యగౌణవిధులచే వేద
 కాశ్రుకావ్యరచనావిశేషములచే లౌకికవ్యవహారధర్మముల ననాది
 కాలమునుండియును బోధింపఁడఁకొనరి

అహం మమ ప్రత్యయము

అహంకార మమకార జాత్యాభిమాన స్వపరవిభేద జన్యరాగ
 ద్వేషములచే నన్యోన్యముఁ దన్నుకొని నీరస్వర్గలాభ మనియును
 ధర్మమనియును యుద్ధములాడి తెలిసీ తెలియని జ్ఞానలవద్దులగుదులు
 ‘క్షణమవ్యవర్తివ తే శ్వసన్ యది భంజిర్ననలాభవానసా” బ్రతికి -
 యుండిన సుఖములు కడయవచ్చు ననునీతి నవలద్రోసి తినికొన్ని

యెరులఁ జంపి తాము జావనేల ? “శతం దీర్ఘమాయుః” అను
 శ్రుతిం బాటింపకవశ్యకర్తవ్యములగు సామదానము లవలంబ్రజి
 స్వపరహానికరములగు భేదవండ్ల సాయము లనుసరించుకూరులు
 బ్రతుకు తెరువెఱుంగని వెట్టులుకా? దేహము మొదలకొనియేవస్తు
 త్రును నిక్కముగాఁ దనదికా దని ప్రతిక్షణానుభవమునఁ దెలిసి
 కొనుచుండియు నాయాలు నాబిడ్డలు నాయిల్లు నాశరీరము నాధనము
 నాభూమి నాదేశము.. నాజాతి.. నాసీతి యని దురభిమానము సహం
 కారముకారములమగు సంసారమందు మమత విడఁజాలక కేవల
 పరోపకారమునకే తనబ్రతుకు ప్రయోజన మని పల్కు వేదశాస్త్ర
 పురాణర్షి వాక్యతాత్పర్యము గణింప కూరకొరుల హింసించి తాము
 హింసపడుచు బ్రాహ్మణులమనియు క్షత్రియులమనియు బ్రథువుల
 మనియు బరిపాలకులమనియు దేశజాత్యాభిమానములతోనహంకార
 మమకారముచే నొండొరుం బొడుచుకొని చచ్చువారు మానవ
 కారములనున్న రాక్షసులం బశువులుగాని నిక్కముగా నకలప్రాణి
 పకారైకధర్మస్వభావలక్షణులగు మానవులెల్లెదురు? పెక్కుమాట
 లేల మనుష్యులందఱు నొకరినొకరునొప్పించక హింసించక సుఖముగా
 బ్రతుకుమార్గమంతయును నకలవేదశాస్త్రసమ్మతమే. రాచరికము..
 జాతి.. జాతినీతులు.. వివాహవిధానములును.. సంఘకౌశలములు.. కలి
 పాలనపద్ధతులు.. లోకములోని మనుజు లొండొరులను బాధించ
 కన్యోన్యాయుతాగమున నందఱును బ్రతుకుటకై దారులేర్పఱచిన
 మునియభిప్రాయము సర్వలోకరక్షము కదా? నేను నాదియను సహం
 కారమమకారములఁ దొఱఁగి మనుష్యులందఱు స్థిలసిమెలసి సమాప
 న్నిదాహారవిహారసౌఖ్యములతో బ్రతుకుటయేసమస్తవేదశాస్త్రములు
 ఘంటాపథముగాబోధించుచున్నవి అందు దేముందువుట్టెనోమగవాదే
 ముందు వుట్టెనో లేకుభయలొక్కసారియేవుట్టిరో “ఇచ్ఛామృతం

ప్రభోః సృష్టిః” అనునట్లు దైవసంకల్ప మాత్రముచేతనే కొండలు
 వృద్ధులు కొండలుపడుచువారు కొండలుకనివారు మొదలుగా నానా
 వర్ణములతో నానాదేశములందు నానాచారవ్యవహారములతో నానా
 జాతివయోరూపముల వమాన సత్సాకులగు మానవులు కలి
 గిలో స్వర్గమర్త్యపాతాళములు తత్తత్వస్తువులతో నానా వన
 తులతోడి జడచైతన్యాత్మక జంగుస్థావర వస్తువు లెప్పటినుండి
 మొదలుకొని యెట్లప్పటివఱకు మాటుచున్నవో యింక
 ముం దేసృష్టి యేమగునో నానావేదశాస్త్రమతాన సారము
 నానాప్రకారములుగా నూహించఁబడుచున్నవిగా? నాసర్వ మతమున
 లయోన్యయుక్తి ఖండితములొంటచేతను వేదశాస్త్రములు బహుముఖ
 ములై బహుమతములం బోధించుచుంటచేతను నిశ్చయము నిదమిత
 మ్మని నిర్ణయించుట కేవలమాణ నిర్ణయకుంటచేతను వఱి
 యాలోకమందలిపదార్థతత్త్వమెద్దియైన నిది యిట్లని వాస్తవముగా
 నెఱుంగ వీలుపడకుంటచేతను బ్రతిక్షణము వృద్ధక్షణతల మాటు
 చున్న క్షణికేంద్రియములచేత క్షణికములగుప్రత్యక్షవస్తుతత్త్వమును
 నిర్ణయించుటలో ననాదిచక్రితానుసారముగా నిప్పటివరకు స్పంశ
 యమే మిగిలియుంటచేతను “పదార్థతత్త్వజ్ఞానాన్నిశ్చేయసావాప్తిః”
 యను న్యాయము పెండ్లియయినఁగాని వెఱ్ఱికుదురదు వెఱ్ఱికుదిరినఁ
 గాని పెండ్లికాదన్నట్లున్నది- కాబట్టి స్వర్గనరకములజోలి మనకేల?
 ముఖవశములగు పాంచభౌతిక కార్యచింత మనకేల? మనయిష్టాను
 సారము సూర్యుఁడుదయించునా? ఋతువులు మాటునా? కాబట్టి
 “అశ్వస్తుతం వాసవగర్జితంచ స్త్రీణాంచ చిత్తం పురుషస్య భగ్యమ్
 అవర్షణం చావ్యతివర్షణంచ దేవో నజానాతి కుతోమనుష్యః”
 అనుటచేతఁ బదార్థతత్త్వ మెఱిగినామనుకొనుట కుండేటికొమ్మ
 చూచినామనుకొనుటకదా? నిదాహారవిహారసౌఖ్యమాసించునీబతు

కునఁ గొంతవఱకుఁ దోడిపాటిజనుల యనుగ్రహము సంపాదించు
కొన్నవ్వుడ ధర్మము లభించుచుంటు ప్రత్యక్షధర్మార్థకామమోక్ష
మల నాల్గి లోక బాద ధర్మము ననుకనే చాతుర్వర్ణమునకు ధర్మమే
మొదటఁ జెప్పఁబడిన

ధర్మమనఁగా లోకోపకారకమగు పురస్కారము లోకోపకారక
చింతగలవాని కిల్లు నల్లలు మొదలగు సర్వసుఖము కలుగను ధర్మ
ముగా పాడించఁబడి యర్థమున నాహారసౌఖ్యము నాయాహార
సౌఖ్యముంబట్టి లోకకలమృతవిహారరూపమగు కామసౌఖ్యమును మఱి
యట్టిజనరంజకవిహారమున నొడవు సుఖనిద్రావిశ్రాంతిరూపకమగు
మోక్షసాధనమును లభించును అభిలషి తాహారవిహారనిద్రాత్మకము
లగు సర్థికామమోక్షముల కాలవాలయు సర్వలోకోపకారకచింతా
స్వరూపమగు ధర్మమేకదా? కాబట్టి నేను నాది యను జ్ఞప్తి
యున్నంతవఱకు దేహధారి సంపద చ తిరుగుదుగనుక గగనారవింద
సమృశమగు లోకప గముతో లేనిపోని యజ్ఞములు యాగ
ములు క్రతువులు మడి తమలు స్నాన సంస్కరణలు జగతపములు
జాతి భేదములు శౌచ స్మార్తకర్మములు మిట్టవేదాంతములు సన్న్యాసి
నములు ఘోరవ్రతములు వివాహవద్ధతులు స్వవరమతభేదములు
మతములు వీరములు పూజలు సమాధులు భజనము దీక్షములు కైవ
ప్రార్థనము లాకాశపంచాంగములు సకలభూతవశ్యముల తాభిచార
హోమములు వామాచారములు భూతభావిజన్మచింతలతో వృథా
కాలాయాపనముచేయు తమతోడిపాటిజనులను నుఖపెట్టి తానునుఖ
పడు బ్రతుకు తెరువున నడుచువారే మనుష్యు లనఁదగినవారు
నాయాలునాపిల్ల నాయిల్లు నాభూమి నాధనము నాసొత్తు ననుమి
యహంకారముమకారకల్పితమై మద్యవికారజన్యముఁ గు లోన్ముఖ
నలె మిథ్యలుగాని వాస్తవములుకావు. అహంకారముమకారములు

వర్ణించుకొన్న పరోపకారపాతీణులగు ధర్మాత్ములకు మాత్రము లోక
సమ్మతముగా లభించిన నిదాహరవిహారాత్మకములగు శర్థకామ
మోక్షములతో హాయియగుటకు లభించును

మానవోన్నతి

ఎవ్వరికై నను బ్రతీయున్ననటకు నిదాహరవిహార సౌఖ్య
చింత తప్పదుకదా? తాను శూరుడని- అండ్రితుడని- గొప్పకుల
ముసల బుటితినని యితరులకన్న నెక్కువగాఁ నెవ్వఁడైన నధికముగా
భోగించ నర్హుఁడు కాఁడు గోహఘారు-కుఁ గావలసిన తత్తద్దేశోచిత
నిదాహరవిహారసౌఖ్యము దైవదత్తమైయున్నది మనుష్యులలో
నొకఁడొకనికంటె గొప్పయుం గాఁడు కొద్దియుం గాఁడు జ్ఞానియుం
గాఁడు- మఱి యజ్ఞానియుం గాఁడు శుద్ధుఁడు న్నా డశుద్ధుఁడు న్నాఁడు
పుట్టిపవాటందఱు నూ- తీసికొనటకు నిదాహరవిహారసౌఖ్యమునభ
వింతుటకు స్వమానస్వీకృతం ద్రము లవారే మొకని టె నొకఁడు
శిష్టుం గాఁడు భ్రష్టు న్నాఁడు ధనకుండు న్నాఁడు కర్మిదుఁడు న్నాఁడు
లోలోపకారధర్మకరాయణుఁడు యథాలాభంతుఁడు గాన
నకలబనుండు దనవలెఁ బ్రేమించును “అస్త-భాతి ప్రీతు నచ్చిదా
పంపలక్షణం బ్రహ్మ”యనుచే జగదుపకారకరాయణుడై నిత్య
వంతుఁడు సధర్మాత్ముఁడు బాహ్యోపశ్చత్తుబాధ పంటక మరణ
చింతలేక నిర్భయుడై “అశ్చుతమభయమాత్మా” అనునట్లు లహం
కారమమకారశూన్యుఁ డౌటచే “అశరీరమాత్మా” యనునట్లు
జగదుపకారధర్మస్వరూపుడై జీవన్ముక్తుడై శాశ్వతబ్రహ్మసందమం
దును ఊపిరితీసుకొనటవలెనే నిదాహరవిహార ఖాభిలాషము-నల్ల
వారుకానీ తెల్లవారుకానీ యేవర్ణమువారుకానీ యేజాతివారుకానీ
తేజోవేదమువారుకానీ పిన్నకానీ పెద్దకానీ సుఖజేతేచ్చ మన్మథ్యులు

దటికిని సమాసమేకదా? దండకారణ్యమునఁ దపోధనులగు మునులు
తమ్ము రాక్షసులు భక్షింపఁగా భయపడరేమి ప్రతిఘటించరేమి
ఆచటన్వేగుబెప్పలికిఁ గోరి బుద్ధుఁ డేల తనయొడలినాహారముగా
నొసంగెను? దేవతల కేల దధీచిముని తనయొముకలను సమర్పించెను?
శిబిచక్రవర్తి యేల తనయొడలి గూంసమునడగ యాచలి కీర్చిగువ్వను
గాపాడెను? “షరోపకారార్థమివంశరీరమ్”, “అహిఁ సాపరమోధర్మః”
అని తెలిసిన జగదుపకారధర్మమూర్తులు కాబట్టి యట్లు పరులకై
తమప్రాణము లొసంగిరి శరస్వతియున్నంతవఱకు మనుష్యుడు
వరోపకారముగాఁ బ్రవర్తింపక త్రికరణశుద్ధిగాఁ దనతోడిసాటివారల
కుపకరించక నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యదాయకద్రవ్యముల నందఱతో
సమాసముగావంతుపంచుకొనక దంభుడై యితరులకన్నఁదనకెద్దియో
యాధిక్యమున్నదనుకొని విట్టివీఁగుచు ధర్మయుద్ధమని న్యాయమండప
మనియును బరుల నేమిషచేతనైన బాధించిచంపుట రాక్షసకృత్యము
వశుకర్మమునుగాని మనుష్యధర్మ మెంతమాత్రము న్నానేరదు. ఈ
గోత్రములు పూర్వాచారములు జాతినీతులు శ్రౌతస్మారవిహితవర్గ
తులు వేదశాస్త్రపురాణేతిహాసచోదితములని వంచకులు స్వార్థకు
లును మునులయభిప్రాయ మరయక వేదశాస్త్రపురాణేతిహాసకావ్య
ముఁ కపార్థములు ప్రచురించి రాక్షసకృత్యములగు భేదవంధోపాయ
ములనుమాత్రమే యవలంబించి కేవలమనుష్యధర్మములగు సామ
దానముల నుపేక్షింపరాదు ఆహారనిద్రావిహారములొసించి బ్రతుకు
వశువక్షి కీటములవలె మనుష్యులఁగూడ నొకవిధమైన జంతుసమా
హములోఁ జేరినప్రాణులే కదా?

బ్రహ్మసృష్టిలో మనుష్యుఁ డెందు కుత్తముఁ దనవలెను?
ఏజంతువులనైన హింసింపక ధాన్యములు కూరగాయలు పాలుమొద
లగుసాత్త్వికాహారముచేమాత్రము బతుకఁగలిగిజననమరణవశావో

చూడకముగ నంసారతావ్రతయమునుండి తప్పించుకొను మోక్షోపాయము నెఱుంగు తెల్పితేటలు నహజగుగాఁ గలిగియుండుటచేతఁ గదా? లోకమందలి మనుష్యులు స్త్రీశాస్త్రవృద్ధుండఱును బరస్పరానురాగముతో శక్తికొలఁదిఁ గను తెల్పితేటల నుపయోగపర్చి కష్టపడి భూమిని ఫలవంతముగా మువ్వేళలను నేద్యముచేసికొని కేవల కాకామాదులై తత్తద్దేశఫలితములగు ధాన్యముల న్నూరగాయ పండులను బంచుకొని దేశకాలపాత్రోచితకథ్యాశనపానంబుల స్సంతుష్టులై యధేష్టకేళీవిహారశయనసౌఖ్యంబులం బ్రతుకవలయుననియే వేడశాస్త్ర పురాణేతిహాసకావ్యముల యన్నింటి ముఖ్యాభిప్రాయ మని సిద్ధాంతికిఁ గలతీతిదు. పరోపకారబుద్ధి యొక్కటి దప్ప తక్కినజాతిపద్ధతులు గోత్రములు-వివాహపద్ధతులు ధనికదర్శితారతములు- స్వర్గనరకవిభేదములు శ్రౌతస్మారకర్మవిధానములు- స్వీయక కీమద్రవ్యకల్పనములు- వావివరుసలు తుల్యపద్ధసంప్రదాయములు- పుత్రప్రాప్తవంశపారంపర్యాన సారగత స్వాస్థ్యవైభవానుభవన్యాయములు మొదల ననాచారములనన్నియును స్వార్థరతచేధూర్తమానషాకారము నన్న రాక్షసులుకన్నిసకన్నఁ గడగాని సహజస్వభూతకయాయులగు మానవధర్మము లెంత మాత్రమున్దానేరవు తాముచెడి మొరులనుజెఱుగుదుర్మార్గులు మనుష్యాకారములనున్న రాక్షసులుకారా? 'సర్వేజనాఃసుఖినోభవన్తు' అని యహర్నిశముం జింతించుట న్న మనుష్యధర్మము వేతెద్దియన్దాదు

దర్శనపరామర్శ

ఎవఁడో పండితుఁడు నాయెదుటపడి నేఁ జెప్పినది కాదని వహేతుకముగా శాస్త్రార్థముచేసి వాదము నెఱ్ఱఁగలడా? కానీ ఇది పోతు పల్లగా నెగవడుచున్నది యథార్థముగానే చెప్పుచున్నాను

వితండముకాదు-నల్పుకాదు తెల్పినాకెట్లుబోధించెదవు? మఱియు
 నన్నెట్లుప్పించెదవు? నాదృష్టి వేలు మఱియు నీదృష్టి వేలు మఱి
 మనముభయులచుతమునకు“తత్తుసమస్వయాత్”అనునట్లు సమస్వయా
 మెట్లుకుదురును? మనముభయుల మొక్కడై నవుడుకదా మొక్క
 తెల్పే లే కొక్క నల్పు తెల్లమగును? మనోవాక్యాయకర్తృ
 నీకు నాకును నల్పుతెల్పులకువలె భేదముకలదుకదా? నీసత్యము
 నా కబద్ధము నీతెల్పు నాకు నల్పు నీవు నీవు నేను నేను నీకును
 నాకును సామాన్యాధికరణ మొదైన పుంభవించిపవుడుకదా నీ
 యూహ నాయూహతో సమస్వయించును నీవు లేనేలేవు నా
 స్మృతికొలందినదా నీసంగతి నాకగపడును? నా వయోవిశేషముల
 బట్టి నాస్మృతియొక్కవ్యక్తావ్యక్తదశలుండును- కాబట్టి నాస్మృతి
 శక్తివిశేషమే నీవుగాని నిక్కముగా నీచనేనదార్థమేలేదు ఇంతేకాక
 స్మృతియొక్క యవస్థావిశేషముచేరిన నేనున్నాను నాస్మృతి
 సుషుప్తియందువలె బ్రకృత్యైత్రిగుణసామ్యమును బొందునవుడు
 నీవునులేవు నేనునులేను- మన మభయుల మున్నామా లేమా
 కల గాంచుచున్నామా? యిద్ది జాగ్రదవస్థయని యెట్లు నిశ్చయించు
 గల మిట్లని నాపూర్వబక్షమో నైయాయికమృత్యుఁడా నమా
 ధానము చెప్ప కాణాదుఁడా యేదీ నీవదార్థతత్వ జ్ఞాపవైభ
 వము? ప్రమాణప్రమేయాది షోడశవదార్థములనుగాని ద్రవ్య
 గుణాదిసప్తవదార్థములనుగాని ప్రతిపాదించు నీస్మృతి యాయా
 వదార్థాంతరూపమా? లేక తత్త్వదార్థము నిరూపించు వేలు
 వదార్థమా? నీస్మృతి నీకంటె భిన్నమా యభిన్నమా? నేను
 నాస్మృతి యనుచున్నావే నీస్మృతి మట్టమైన నీమూర్ఖావస్థయందు
 నీకు స్మృతిలేనట్లు చెప్పుచున్నావే? నీసుషుప్తియెడనీకు స్మృతి
 లేనిచో నీజాగ్రదావస్థలో నీమూర్ఖావస్థానుభవ మెట్లువెల్లడింప

గలిగితివి ? స్మృత్యవచ్చేదకావచ్చినను గు నీచుర్వబుద్ధి యనిత్య
గుణవిశేషముగా నిర్ణయించిన నీవు సర్వైగాహకమయినగుణమునే
ముందుంచక ద్రవ్యమును గణించనేల ? స్మృతినిగడింకక విస్మృతిని
గణించునట్లు విస్మృతిని మఱియు స్మృతిన భావాభావములను గణించు
టకు స్మృతియే కారణమనునవును స్మృతికన్న వేఱుపదార్థమే
తేదనియేల నిర్దేశింపరాదు ? క్రమితి యిట్టిదనికాని ప్రమాణ
యిట్టిదనికాని ప్రమేయ యిట్టిదనికాని నిర్ణయించుటకై “క్రమితి
విషయాః పదార్థాః” అనుచుంటివికదా ? క్రమితికూడ పదార్థమే
కదా? పదార్థవిషయాః పదార్థాః అని యనునవుడు “విషయ
విషయిణోరభేదః” యని నీ వంగీకరింపక తప్పదుకదా? “గుణగుణిణో
రభేదః-విషయవిషయిణోరభేదః” అనునట్లు “గ్రావ్యాగ్రాహకయో
రభేదః, దృగ్దృశ్యయోరభేదః జడచైతన్యయోరభేదః” అని నీ
కొప్పుకొనక తీరనవు డీప్తపేషణబహుసంఖ్యాకపదార్థకథన మేల?
వెట్టికీవేయివిధాలన్నట్లు నీయిష్టము వచ్చినట్లు నీవుపదార్థతత్త్వమునిర్దే
శించునవుడు నాయిష్టమువచ్చినట్లు నిన్ను నే నోయి! వేదముల
యపారమేయతను నమ్మని కుతార్తికశిరోమణీ! నిన్నుఁగూర్చి నీవు
నిర్దేశించి చెప్పగలవా? పృథివ్యాది సప్తద్రవ్యములలో నీ వేద్రవ్య
మువోపృథివ్యప్రేక్షోవాయువరమాణువులెన్నన్ని యెట్లుచేరినవో
మఱి యవి యాకాశకాలదిగాత్మచునస్సులతో నెట్లుకూడినవో
యితేల జననమరణస్థితులయందలి నీయనుభవమేమో యనుమాన
ప్రమాణమున సాధించి నిర్దేశింపఁగలవో-నీవు తల్లిగర్భములో
భ్రష్టవృత్తు నీవు సస్మృతుఁడవా లేక విస్మృతుఁడవా- సస్మృతుఁడ
వైతచో నీతల్లిగర్భమున బోరిగలనుంటివా లేక వెల్లికిలనుంటివా ?
భ్రష్టము చెప్పలేక విస్మృతుఁడవంటివా శరీరము నీతల్లిగర్భమున
స్థిరమిహట్లు నీ వెట్లు చెప్పగలవు? యెద్దియో నీకుఁబోచిన

“అత్మావివక్షమాణోయం మనః ప్రేరయతే పునః మనఃకాయాగ్ని
 శుభ్రాగాత్సంప్రేరయతి మారుతమ్” చైతన్యం సర్వభూతానాం
 నిర్గుణైర్జగదాత్మనాం నాదబ్రహ్మయివాస్మహే” అని నిర్గుణము
 శబ్దబ్రహ్మయనుచు మఱి యాత్మకుం బరావశ్యస్తీవధ్యమావైఖరీ
 తూపములఁ బరమాత్మయొక్క పలుకు నిచ్చు పాంచభౌతికోపాధి
 పలక శ్రవణగ్రాహ్యమయినదని చెప్పెదవే? నిర్గుణమగు ఆత్మ
 మెందుకూరక వివక్షాకల్పనము కుందేటికొమ్మవలెఁ జేసెదవు?
 నాకమే బ్రహ్మయనుచు రజ్జువునందలి సర్పమువలె నాదబ్రహ్మము
 మీదగమంతయు సధ్యస్థమారోపితవివర్తమని యొప్పుకొను నీమతమున
 నామవివర్తము వివృతస్వరూపము రజ్జు వివృతసర్పమువలె భ్రాంతి
 కల్పితమిథ్యాభూతావాస్తవమగు సకాద్యాత్మకవాగర్థసాధుతాత్వని
 తూకణమేల? మనస్సులోఁ బాలిత్రాగినట్లు-అ పౌరుషేయ మతీంద్రి
 యముకదా? యనిత్యలొకకశ్రవణమున కగ్రాహ్యముకదా? యావేద
 క్తము నీ వెట్లు వివరగల్గితివి? నీకంటికిమాత్రమే గోచరమగు సచ్చుల
 యొక్కయు పాల్లులయొక్కయు నాకృతివిశేషములగు ప్రాకృతజప
 కల్పితమంతామయాక్షరపద వాక్యసమూహములే యాయతీంద్రియ
 తాకికాపౌరుషేయనిత్యవేదశబ్దములని నీవు చెప్పట పెట్టనిబచ్చలి
 మోగేదె పోట్లాటవలె హాస్యాస్పదమిదికదా? కాబట్టి నీవు వేదశబ్ద
 ముల సాధుతాసాధుతలనుగూర్చి యుద్దేశించిన శబ్దానుశాసనమక
 టవలెను పిచ్చిమని- మనుష్యవాక్కు లెట్లుండవలయునో తెలుప
 నీశబ్దానుశాసనము పనికివచ్చునేమోయని యనకొంటివేని- నానాల్క
 శాశ్వతులను మొదలగు సవయవశక్తివనుసరించియు నాకంతనాశ
 కుమిమమమరించియును నాతక్కినశరీరావయవస్థితి విశేషములనుస
 రించియును నాతలంపులను వాచికాద్యభిసయనిశేషము లుండును-
 ఈశ్వరో లక్ష్మీపతియొప్పుడన్నట్లు నీశబ్దానుశాసనమొందుకు? ఘోరి

చేతివాని కంగులివిన్యాసవిశేష మెఱిగించినట్లు ! తమతమయములను
 శక్తికొలది జంగమస్థావరాత్మకప్రాణివిశేషములన్నియుం దమమ
 సుఖములఁగూర్చి నామరూపాత్మకముగా సహజము వెల్లడించుకొను
 చున్నవి. మఱియును గ్రహణపామర్థ్యముననుసరించి యావాత్మిక
 గికాహార్యసాత్త్వికాభినయవిశేషాత్మకనామరూపభేదముల నాయ
 జంగమస్థావరజీవులు తెలుసుకొనుచున్నవి. నాయూహ యెట్లుభివ్యు
 చినపుడెట్టి జీవులెట్లు తెలిసికొనగలరో యట్టియభివ్యుప్రయత్నము వే
 కెఱుకగాని నదుమ నీశబ్దానుశాసనమెందుకు? నాయూపిరిదీసికొనుట
 నీవు మప్పవలెనా? నీకూపిరితీసిగొనుట యెవరు మప్పినారోమీ
 మధ్యముఁడా? ఏమి నీయచ్చులు హల్లులు నీసంజ్ఞలు నీగ్రంథములు
 నీగడబిడలు నీశబ్దానుశాసనము నీయింట్లోనివారికా? నీయిరుగుచున్న
 గులకా? లేక దేశమందలి జనులకా? ఒక్కసంస్కృతమంతట
 భాషకా? లేక లోకములోని యన్నిభాషలకా? తలంపులును మఱి
 యాతలంపులఁ దెలుఁనుంకించు చతుర్విధాభివ్యుప్రయత్నమును జచ్చి
 దొక రుచి పుట్టేదొక గుణ మన్న ట్లెందఱు మనుష్యులున్నారో
 యన్నివిధములు అభినయవిశేషములు సహజజన్యములు కానట్లు
 కృతము లెంతమాత్రము న్నానేరవు. మఱియును దత్తత్సమయోచిత
 కూలముగాఁ బ్రసంగముననుసరించి యభివ్యుప్రయత్నము లుపయోగ
 గించుచుండును. కాఁబట్టి నీశబ్దానుశాసనభివ్యుప్రయత్నము మహర్షిరజ్ఞాన
 మాయా శాబ్దికమృత్యుఁడా-యేదీ నీతెల్విరమధాతువుకంటె ముఖ్య
 ప్రత్యయముచేపినప్పుడు రామయనియనినదాదానికీసుచేర్చి పరాత్పర
 అనిపింపి పిదప రుత్వమువచ్చి రామరయి యారు విపర్గగా మారె
 “రామః” యని ప్రథమైకవచనరూపకమైనదా? నరేకాని రమ అని
 రెండవరములగలశబ్దమే ప్రాతిపదికమా? లేకయారాకు ముఖ్య
 గుణము బ్రత్యేకప్రాతిపదికము లున్నవా? అర్థవడధాతుప్రత్యయము

ప్రాతిపదికమ్ యథాగ్వితీత్యక్షరరూపమ్” అట్టి ప్రాతిపదిక ప్రకటనము
 మన వక్తకు శ్రోతకునుఁగూడఁ బొడముప్రయోజన మర్థ మనఁ
 తును. అట్టి ప్రాతిపదికము స్వయంభువు న్నారణముకావలెను గాని
 కార్యరూపముగనుండకుంటయి ధాతువనుటకుఁ బ్రయోజనము
 మలేయి నా ప్రాతిపదికము ఘృజ్ ప్రత్యయములతోఁ జేరఁగూ
 డదు కాఁబట్టి యట్టి ప్రాతిపదికరూపమే యోఖనూచీ వీ వెట్టియూ
 హాచే గల్పింపఁబడవలసినదేకాని యుస్మత్తమనో వికారమువలె
 శబ్దమకారణము స్వయంవ్యక్తమని చెప్పనీ తెల్పితేటలు చాలు నీ
 ద్రుశ్యశ్రీతత్యయకల్పన మదొక వెట్టి - తోకములో నానావిధవక్తలు
 తమయొక్క నానావిధోహలను నానాప్రకారాభిసయములతోఁ
 దెచ్చి నుంకించుచున్నారు సుతీయును శ్రోతలు తమతమ
 శక్తితోఁగది గ్రహించుచున్నారు “చత్వారి శృంగాశ్రయో
 తస్యపాదాద్వేత్తీరే సప్తపస్తాసో అస్య త్రిధాబద్ధో వృషభోరో
 రవతి మహాదేవోమర్త్యా ఆవివేశ” సహజశబ్దబ్రహ్మము సకుగగనసాధ
 ముపకువలె వన్నలు చిన్న లేర్పర్చు నీపిచ్చి కట్టిపెట్టుము ఆత్మ
 ప్రకాశ మనార్యప్రాణమును భేదముగడించునట్లు శబ్దముసకు
 సాధుత్వాసాధుత్వము లేర్పర్చు నీ తెల్పి చాలును. ప్రతిజంతువునకు
 జ్ఞానయానా లెట్లు వెల్లిడించవలెనో యట్టి నేర్పు సహజసిద్ధమే? సదుమ
 నీశోక్తానుశాసన మొదుకుఁ బిలువనిపేరంటకము చెప్పని విందుచలెను?
 నీష్టమఖములు నీవు వెల్లిడించుకొనువిధ మే శబ్దానుశాసన మటేగి
 చేయుచున్నావో? అకారాదిస్వరములెన్నియో కకారాదివ్యంజనము
 లేవ్వియో యేస్వరవ్యంజనములకూడక న్దొల్లి సక జనవిదితముగా
 నీ వేర్పర్చుకొన్నవద్దతి వనువనించి నీయాకస్మికకష్టసుఖదశఁబల్కులే
 గుఱియొట్టి నారూపము లేర్పర్చుఁగలవా? “అథశబ్దానుశాసనమ్”
 అనుటతో “అథశబ్దానుశాసనమ్” శబ్దమునకు వేదమునకు శబ్దానుశాసనమ్

మొనర్చెద ననియా? లేక తాకిక భావ కనియా? అపారపేయము
 నిత్యమునై బ్రహ్మమువలె సత్యిందియపదార్థమగు వేదమువలన
 నీశబ్దానుశాసనశాస్త్రము ప్రవర్తిల్ల నేరదుకదా? మాయవలె జగత్తువలె
 ననంతవిధమయి క్షణికమై స్వభావముగాఁ బ్రవర్తిలుచున్న తాకికశబ్ద
 మునకు నీశబ్దానుశాసనము గ్రుడ్డికి కాటుకవలె హాస్యాస్పదమగును.
 అపశబ్దము సుశబ్దమును సంస్కృత మప్రభంశమనియును నీయూహతో
 నున్నవిగాని వాస్తవముగా లోకములోలేనేలేవు-నీయపశబ్దమునానుశ
 బ్దము-నీరుంస్కృతము నాయప్రభంశము- సహజము నవ్యాకృతశబ్ద
 బ్రహ్మము నానావిధముగా నానావిధదేశజనులందు వ్యాకృతమై తిత్త
 దేశమున గ్రహింపమై యనాదిగా నున్నయదియే కాబట్టి నీ “అభా
 శబ్దమును నీ శబ్దానుశాసనమును స్వప్నపులకితములు భ్రాంతిమూల
 ములు- జనులందఱు తమయూహల నైలువుకొనునామరూపము
 లన్నియు సంస్కృతములును వ్యాకృతములే సంస్కృతమును
 వ్యాకృతమును మొనటఁగాకున్నచో నామరూపవ్రతకటనమేకానేరదు-
 ఇంతికును నామరూపములయర్థమును భావమును రసమును జనుల
 కందఱి కాత్మైకవేద్యముగాని యనమిద్దచ్చుని తెలుప నశక్యము-
 వంచవార యనువస్తువుయొక్కగుణ మిట్టికని యనుభవైకవేద్యమే
 కాని యథార్థముగాఁ దెల్ప నశక్యము నీయాఁకిలియెంతో నీకప్పి
 యెట్టిదో నీకష్టసుఖములెట్టివో నీకే స్ఫుటముగాఁ దెలియనవును
 బరుల కెట్లు తెలుడఁగలవు? ఆకాశ మిట్టిదని బ్రాహ్మ యిట్టిదని
 గాని నిన్ను నీవు చూపించుట గాని యెట్లసాధ్యమో శబ్దతత్త్వము
 తెల్పనీశబ్దానుశాసనప్రయత్నఫలమెట్లసాధ్యమును మఱియు సహ
 భవమును

వీవు రావోయీ మీమాంసకదుర్దురూధుఁడా- కణావగాతమ
 మనులయభిప్రాయము ప్రవృత్తమాణాదిపదార్థతత్త్వమునుగ్రహింతి

జగదుపకారకమగు ధర్మప్రపత్తనముం బ్రతుకు గడువుకొన్నయెడలఁ
గై వర్ణస్వరూపమగు మనస్సంతుష్టి కలుగుననియును “రక్షోహాగమ
లభ్య సందేహః ప్రయోజనమ్” అని సకల జంతుప్రాణసంరక్షణబుద్ధి
ప్రయుక్తమై విస్ఫుట్టమైన మితవాక్కు కలుకవలయునని పతంజలియుని
యొక్క ముఖ్యతాత్పర్యమనియును న్యాయవై శేషికమతావలంబులను
కాల్చికు నొప్పించి పంపినాఁడ నిపు రమ్మ ‘చోదనాలక్షణధర్మోపేక్షః’
అనునపుడు ధర్మస్వరూపమగు వేదము చోదనాలక్షణము- చోదన
మనుగా నపూర్వఫలమువిచ్చునగ్నిష్టోమాదిక్రతు విధానముకశువపా
హోమాదికమని యర్థము చెప్పెనవా? ప్రాణిహింసను జెప్పున దెంత
మాత్రమును బ్రమాణము న్నానేరదు మఱి యలౌకిక మపౌరుషేయ
మగు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకమగు వేద మెంతమాత్రమును లౌకిక
కార్యకర్మపరముకావని తలంపవేల? పురుష వేద్యముగాని పురుష
ప్రయత్నసాధ్యము గాని యనిత్యమర్త్యహలౌకికమగు పౌరుషమే
యగునుగాని యపౌరుషము బాలౌకిక మెట్లగును? కాఁబట్టి వేదము
తత్పక పౌరుషేయమే యని యసకతీతక- మఱియును ధర్మకముల
వలె మునిదృష్టమును కృతమని తప్ప కెఱుంగవలయును కాఁబట్టి
జలభూతకయాకరులును సకలభూతసములు సతీంద్రియద్రవ్యలగు
ముసలు కేవల పారలౌకికపదార్థవిజ్ఞానదాయకమగు శబ్దజాలమునే
చోదనాలక్షణధర్మమగు వేద మని ప్రతిపాదించిరికాని పదార్థములను
నాటకమునందువలె శృంగారవీరకరుణహాస్యభీభత్సభయానకరాద్రా
ద్యుతము లను వెన్నిదిరసములచే జనులకు వేధపుట్టించుటకుగాదు కేవ
లాభ్యయమునకుమాత్రమే మంత్రబ్రాహ్మణశబ్దజాల ప్రయోజనము-
వేదపతక మలౌకికమగు చిత్తశాంతిని గలిగించి పారలౌకికమగు
శాంతిరసమునుగలిగించి కై వల్యప్రాయమగు నిత్యమనఃసంతుష్టిం గలి
గించుట- అన్నమునకు రుచికలిగించు మఱురామృతి క్తలవణకటుకమాయ

రసములవలె శత్రు వ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషకల్పనిరుక్తములు గౌణము
 లుగాఁగల్పింపఁబడెను కాని యీ యాటవేదాంగములు వేదాధ్యయ
 నమువలె పారలౌకికధర్మముగల చిత్తశాంతుకే ముఖ్యములుకావు వడంగ
 ములచే వేపమున కపార్థముల ల్పిచి వేదశబ్దములు క్రతువిధాన
 పరములని తేనిపోనియూహలతోఁ జిత్తశాంతి న్నాడుచేయు పశుపా
 హోమాదితా క్రియాకలాపములఁ బన్ని నీవేదికమ్మనృత సేమప
 వలయును? బుద్ధిజాడ్యజనితోన్మాదఁడా శ్రోత్రియుఁడా- నీముఖ్య
 ప్రమాణము శబ్దమేకదా? శబ్దమఁగా నాప్తవాక్యముకదా?
 ముఖ్యాప్తవాక్యైతికమగు వేదము గకలప్రాణితోషకముగాని ప్రాణి
 హింసకమగునా? యీరహస్య మేల గుర్రెఱుగక వేంకటేశ్వరుఁడు
 మనుష్యరూపమునన న్నాడని నమ్ము మనుష్యునిపోల్కి రాతివిగ్రహ
 మునుజేసి యామొగమునకు నామములు పెట్టి మ్రొక్కి దేవునివాస్తవ
 తత్త్వమెఱుంగని పామరులవలె, దేవతలన నెట్టివారో నవిగ్రహులూ
 లేక అవిగ్రహులూ తర్కింపక నీవలె వాఁకలినిద్రలును గామ్రోత
 లోభమోహమనిమత్సరములను వాడిఁ గల్పించి గామదేవతకుండుగు
 నదుబ్రుజానకులవలె నేమేమో తెలిసీ తెలియని మంత్రము లుత్ప
 రించు సద్వర్యసప్తదశకసహాయమునఁ దక్కినమనుష్యులకన్న నీ
 కవిత్వత సగవర్చ దంభకర్మముల విట్టవీగుచు మేఁకలు మొదలు
 నిరపరాధజంతువులను గటికవలె కల చంపెదవు? ఏదీ నీశ్రోత్రియ
 కర్మమహిమము- మృతక శేబరము నొకదానినై న సచేతనముగా వొన
 ర్చగలవా? క్షణములోఁ బ్రాణముతీయవచ్చునుగాని ప్రాణముపోయి
 నీయబ్బకై నఁ దరమా? నీవడంగ విధానములన్నియును గేవలము
 స్వలాభపరులచేఁ గల్పింపఁబడిన దంభక్రియలని తెలిసికొన్నట్ల
 నకల దంశ్మిప్రాణసంరక్షకములు కాని కర్మములన్నిటిని స్వాత్మ
 పరతయును గేవలస్వోపరపోషణదురాసక్తియు కారణమని నలంకరణ

నోకూళసోమాసి? నీ బ్రతుకును వీదారవు తులబ్రతుకు నీకెంతటిపియో
 కనకర మామేకలబ్రతుకు వాని కంత పీడి యని తలంపవేల నోబుద్ధి
 హీనుఁడా చాలుచాలు నోశ్రోత్రయాతతాయీ! నిన్ను దన్నిదగిలి
 వేయవలయు నిద్దియే నీశఁ దగినమర్యాద- చీచీ జీవఘాతకుఁడా!
 నహానము నూభతదయయును మ ఖ్యత్రాహ్మణధర్మములు- నీయధ్వర్య
 పత్రకశకధూ ర్తలక్షణమెఱుఁగలేని పామరుఁడవు నిన్దరుణింపకతీటదు
 నముద్రఘోషవలె మేఘగర్జితమువలె ననోన్యాకృష్టక్షి గోళసరస్వర
 సుమర్షణధ్వని సశింద్రియద్రవ్యగు మునులు లోకోపకారమునకై
 సుప్తిజంతములు గావ్యాకృతములు నొనర్చి పతనమాత్రమునఁ జిత్త
 శాంతిస్థలిగించి సంసారకైశమును మఱపించు మహిమముఁగల మంత్ర
 బ్రాహ్మణరూపముగాఁ గావించిరని తెలియుము వేదములు పతన
 మాత్రపయోజనములు చిత్తశాంతికరమహిమాస్పదములుగాని కర్మ
 వరములుకావని తెలిసికొనుము - జైమినియభిప్రాయ మిద్దియేయని
 గ్రహించుము శివనానాయకాది నామోచ్చారణ మెట్లుకై వల్య
 దాయకమని పురాణమతమో యట్లే మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదా
 ధ్యాయనము సంసారకైశహరకమని జైమిని యభిప్రాయము

వాదించెదవా చెప్పుము- “ఇషే త్వోర్జేత్వేత్వాహ ఇఖ
 మేవోర్జం యజమానాయ దదాతి” ఇషేత్వేతి పలాశశాఖాంఛింతి”
 పలాశశాఖకు మోదుగుకొమ్మ యని యెట్లెఱిగితివి? గాతమవ్యాస
 మును లిరువురు మాత్రమే యావు లనఁదగినవారుకదా దక్షిణకై
 నీ కుపజేళించు నీప్రాకృతులు చెప్పినయర్థము పలాశ మన మోదుగు
 చెట్టని మాత్ర మెట్లు నమ్మెదవు? “పలాశశాఖాంఛింతి” అనఁగా
 నాకలిగొన్న తోడిపాటివారియాఁకలిఁ దీర్చుటకై పలాశమన
 నొన్నముతో నిండినకుండ- శాఖ మనఁగా కుండలోని యన్నమందలి
 యొకపెట్టకబళ మని నే నర్థము చెప్పుచున్నాను “ధాతూనా

మనేకార్థత్వావ్యయాయానా మనేకార్థత్వాన్ని పాతానామనేకార్థత్వా
దుపసర్థాణా సునేకార్థత్వా త్ప్రసంగవశా త్వర్వశబ్దానామవ్యభిచారి
త్వాత్" అనుటచే శబ్దమున కర్థము సుసయోచితముగాఁ దీసికొనుట
సార్వత్రికమేకదా? కేవల ధ్వన్యాత్మకమగు శబ్దమును వర్ణాత్మక
ముగా వ్యవహారమునకై, క్షణములు గడియలు మాసములు సంవత్స
రములు శతాబ్దములవలెను దిక్కునుగూర్చి క్రిందుమీఁదు ప్రక్క
తూర్పు పడమర దక్షిణోత్తరములు వంక తిన్నదనముల మూలము
చేరువు-దూరములు క్రోసులు యోజనములవలెను గుటియొకటిరెండు
మొదలగుసంఖ్యలు కొంతలు తూనికలు పొడవు పొట్టి మొదలగు తుది
మాణవిశేషములు బ్రాహ్మణాదివర్ణములు - నామభేదములవలెను
కల్పితములుగాని వాస్తవములు కావు మరియును గటకావ్యలంకారా
కృతివిశేషములు కృత్రిమములనిత్యకార్యములుగాని బంగరుమాత్రమే
వాస్తవమైనట్లు స్వరములు వ్యంజనము లచ్చు లల్లులు పదములు
వాక్యములు ఉదాత్తానుదాత్తాద్యాత్మక సప్తస్వరవిశేషము లిచ్చు
యును వ్యావహారికసత్యములుగాని నిక్కముగాఁ బారమార్థికసత్య
ములు కావు ఈశబ్దమున కీయర్థమని వియమములేదు. యుగాదు
సారముగా వేదములు వేదార్థములు మాఱుచున్న పనువుకాణవచ
నము పాటించక తీరుదు అనాదిగా పతనపాకనదంబుపదాయుక్తము
మున లన్నియక్షరము లిన్నిపదము లనిప్రత్యేకవేదమునకు నియమింప
ములై యున్నవి కాని- వేదముల కర్థయును వివరించు నిరుక్తమునకు
వేదాంగనమునకుఁగాని విద్యారణ్యాభ్యావ్యమునకుఁగానియాభ్యుపగమము
లగుటచేత పట్టుగ్రంథసంఖ్య నియమింపఁబడియుండలేదు. మరియును
దేహములవలెనే వేదాంగములు ప్రాచీనములు కావు కావుననే
వ్యాకరణమున వేదమునకు చ్ఛందస్సనియును వేదాంగపురాణాదుల
కార్థములనియును తక్కిన కావ్యములకు భాషయనియును బ్రతిపాదింపఁ

అయినను ఇతరులు మఱి భేదములు “అశ్వాలంభం గవాలంభం
 తవ్యాసంజ పైత్రికమ్ దేవరేణుకోద్భుత్తిః కలౌపంచవివర్జయేత్,
 మున్యవేత్సర్వకర్మాణి న మే ంస్యనేత్” అనియును కొందఱు
 శ్రౌతికర్మములు ఎట్టివిగనుననుభవశాస్త్రమున శ్రౌతిస్మార్త
 కర్మముల దేవానియందైనను బహుహింస నేయఁగూడదని యుగాను
 పారముగా శ్రౌతిస్మార్తకర్మములు మార్పుకొనవలయుననియును
 బహుహింసచేయకర్మము కామ్యకర్మము ననిత్యమును గౌణముఁగాని
 ముఖ్యముకాదనియును వక్కాణింపఁబడెను కాబట్టి యిన్నింటిఁజట్టి
 చూడఁగా వేదమువికర్తము - వేదములకేమి - మతేశబ్దమునకై నను వమ
 యానుసాముగా యథేష్టముగాఁ జెప్పవచ్చునని తేలిపవలితార్థము -
 “ఏకశబ్దః సమ్యక్ సంప్రదాయకః” అనుటచే లౌకికశబ్దము యథేష్ట
 ముగా ప్రయోగింపవచ్చునుగాని వేదశబ్దముమాత్రము తన్నియత
 త్వరముననే యుచ్చరింపవలయునని యిందుము మేఘగర్జితమువలె
 నముదఘోషవలె మంత్రత్రాహ్మణాత్మకమగు వేద మొకయను
 కరణశబ్దముగాని యొకయర్థమునుగాని కర్మమునుగాని యుద్దేశింపదు
 అనాదిగా బతననాతనసంప్రదాయక్రమమున వియతసంఖ్యాకగ్రంథ
 మగుటచే వేదము శివనారాయణాదిశబ్దయిలవలె నుచ్చరించినమాత్ర
 మున ప్రవాక్యసంకచాయకమని ఎద్దాంతికరింపఁబడెను అర్థవివక్షతేసి
 నచో పశ్యమేధమున “నమాంయథాతికవృత్తే” అను మొదలగు
 మంత్రములకునలె పర్థముచెప్పటయెంతయశ్శీల మెంతజాగుస్సాకరము?
 వేదములు కేవలముం బతననాతన ప్రయోజనములేగాని కర్మక్షరము
 తంత్రమాత్రమును గావని యెఱుఁగు మోక్షాదుశ్రోత్రయంధః!
 ఏదలఁ గరచ - గాత్యవయవముల దేవతలు తిండికై దేవులజాతుఁ
 దేవులు పగ్నిముఖమున హవ్యమున లంచమిచ్చునారికి రంభాభోగిగాది
 పృథ్వీజాతులు ప్రియింతురనకొంట వట్టి భాంతి పరోపకాథముగా నోవు

ప్రవర్తించినయెడల స్మరతుకు హాయిగా జరుగును. లోకులయెడల
నీవెట్లు పడిచెదవో తలుచు లోకులుకూడ నీయెడల పట్టే పడిచె
దరు కాబట్టి సకలజనరంజకమయిన నీపలుకే సుశబ్దము
జనుల కసహ్యమగు నీపలుకే యవశబ్దము జనరంజకముగా నీ ప్రవృ
త్తినినశబ్దమే వేదము - జనరంజకమగు స్మరప్రవర్తనమే యజ్ఞము. తి
త్వావమహిషబంధప్రాయమగు వేదముజోలి నీకేల? ప్రతిదివమము
నీతో వ్యవహించు నీతోడిపాటిజనుల యనురాగమును సంపాదిం
చుకొని స్మరతుకు నుఖముగాఁ గడముట్టించుకొనుము. పకలభూత
వయావరుడవైన నీకు దైవకృతములన్నియు నుపకారములుగాఁ
దోచకమానవు

ఋగ్వేదమునందలి వదములు ఉత్తరానుదాత్తస్వరితాక్షర
ములు ప్రత్యేకము “సతోబంధుమనతి నిరవిదన్ హృద్విపరీవ్యక్త
వయోమనీషా” అను ఋగ్వేదశ్రుతికి సత్యమగుబ్రహ్మపదార్థమున
కసత్యమగు జగత్తునకును సంబంధమును మునులు తమహృదయ
మందు తమయోగమహిమముచేఁ గనిపెట్టి రని కదా యర్థము?
వేదశబ్దములు లోకకథాపాశబ్దములవలెఁ జూపట్టిపట్లు మామలచే
బ్రహ్మశ్రుతిప్రత్యయ భాగవిశేషములవలనఁ దోచుచున్నవికాని వాస్తవ
ముగా మేఁకకుఁ బొదుఁగుననున్న స్తవమునకు మెడనున్న స్తవమునకు
వలె తేడిమూలికెగువనున్న కందోయికి మఱి యామీఁదనున్న
కందోయికివలె నాకృతిమాత్ర పోలికఁగలదుగాని యర్థమున కెంత
మాత్రమును లోల్కి లేదు మఱియును వేదము జ్ఞానపరముగాని
కర్మపర ముకింతయును గాదు వేదము కేవలమును బరవపాతక
ములుఁగూర్చియే యుద్దేశింపఁబడెను. పరమాత్మను మునులు తమ
హృదయములందు కనిపెట్టి కైవల్యానందమును బొందిరికాని ప్రతి
స్మరదంభక్తియాకలాపము చేతఁగాదు గ్రహగతులుమార్పునకుఁ

గాని ఋతువులను దాత్మాతో నర్చుటకు గాని పంచభూతములను యథే
ష్ఠానుసారముగా నడిపించుటకుఁ గాని వేయేల కోరినట్లు కలలుగాంచు
టకుఁ గాని మతేరాకికక్రియ లభిస్తానుసారముగాఁ జేయుటకుఁ గాని
యీశౌతస్మార్తకర్మములు వనికిరాకున్నవి సర్వక్రియలు విధివశ
ములుగాని పౌరుషప్రయత్నసాధ్యములుకాకుంట రూఢికదా ? భూత
భవిష్యజ్ఞస్మములఁ గూర్చియు నవశములగు కాలగతులను గూర్చియును
నశ్శిదియములగు స్వర్గపాతాళవస్తువులంగూర్చియును గతజలనేతు
బంధనమువలెఁ జింతింపనేల ? ప్రకృతమనునరామః సాయసం
భక్షయాచుః” అన్నట్లు మనతోడిపాటిపాణులను మచ్చికచేసికొని
తడునుగ్రహమును సామదానోపాయములచేతనుమాత్రమే సంపాదించు
కొని సర్వజనసమ్మతముగా నడుచుకొని యెరుల సుఖపెట్టితానుసుఖ
పడుచు ననజీవితమును గడపుకొనుటకన్న నవశ్యకర్తవ్య మర్త్య
కర్మ మింకెద్దియుం గాఢని ఘంటాపథముగాఁ జాటుదనోయీ పూర్వ
మీమాంసకమ్మన్యదా !

“అథాతోధర్మజ్ఞానా” అని ప్రారంభించినావుకదా “అథనా
అక్షణోధర్మః” అనుచున్నావు వేదచోదితకర్మాచరణము ధర్మ మను
చున్నావు కాని వేదశబ్దమునకు అర్థమేమి చెప్పెదవు? “విద్యతేనన
విత్తమిది వేదః” అని విద్యారణ్యభాష్య మొప్పుకొనెదవా ? లేక
వేద మనఁగా నొకవిధమైనయజ్ఞమునకుఁ జేరినకనియట్లున కర్తము
చెప్పెదవా ? లేక “విద్జ్ఞానే” అనుటచేతఁ దెలివి కర్తము
చెప్పెదవా ? యెట్లైన నిర్వచించుము వేదశబ్దార్థ మెట్లున్నను నిక్క
ముగా ధర్మప్రతిపాదకమగుశబ్దము కాకతీతిదుకదా ? ధర్మ మైహ
తాజీము సారలాకిక మని రెండువిధములుగా విభజించి యైహలాకిక
ముగాఁ ప్రకృతులును భారలాకికముగా మునులును ప్రకృతులగు
మానవులకు మతోపకారవత్తనము ధర్మ మనియును ముఖ్యం కాత్మ

జ్ఞానోపయోజనకుగు సాధనచతుష్టయ సంకల్పిగువాదతమే ధర్మ
 మభియోను సనాదిగా వ్యవహరించుట తెల్లముగదా? శ్రేష్ఠ
 కర్మమే ధర్మమభియోను శ్రేష్ఠకర్మము వేచోదలచునియును కావ్య
 తమహింసాతతములగు క్రతువిధానమే ధర్మవనియు నుద్వోషించుచు
 జేయదలన్నయు లేక మలమలమాడుచుండఁగా వారికి సాయపడక
 నిష్కమ్యయోజనభస్మహామి మే చేసెదవు? పాలు నేయి ధాన్యములు
 వ్యర్థముగా నగ్గిపా లేల చేసెదవు? వ్రాణభీతిచే మొలకెట్టువము
 నేల తుంపెదవు? అకాశమువలె శబ్దమాత్రగుణముగల వేదపురుషుడు
 బ్రహ్మక్షముగాఁ గ్రతువులొపర్చుచు నిన్ను బలిమిచేయజేసె?
 తమకు హింసించుమని కసులు నిన్ను బలిమాలినవా? తోముడు
 బీడించి యర్థములను దండి వారికి తప్పోని గగనారవిందోపన్యాయము
 లిచ్చి దక్షిణ నార్జించి పొట్టపోషి చుకొను ధూర్తు సద్వర్తకుల
 గావించుకొని యగతివేషగానివలె నేమి నీపాండిత్య మోహా యేమి
 నీవేషముల మార్చార యేమి నీవివ్వ పువ్వల? చాలు చాలు నీచిందులు
 నీరుదవత్తు నీతేడితోళ్ళు నీగడ్డి మొలనూళ్ళు నీచప్పిళ్ళు నీపెడబొబ్బలు
 నీకన్నుమటుకరిపులు బొమ్మలాటవానివలె, నటునివిధమునఁ బాము
 లను మోసపుచ్చెదవా? నటులు నీకంటె మంచివారు తమవిద్య
 వేళవమునుచూతమగవర్చి సకల పాణులను రంజింపఁజేసి తమపొట్టి
 పోషించుకొనుచున్నారు. నీలోనీకేకాదు నీయబ్బకుఁగూడ స్వత్తు
 ముద్రైవఁ బొడగట్టని మిత్రావరుణులనియు సగ్నిహోమలనియు
 నేమోమా దిక్కుమాలిన లేనిపోవేర్లతోఁ బికాచగ్రస్తువలె
 నుత్పత్తునిహాడ్కిఁ బ్రరిపించుచుఁ బైపెచ్చు నిరతరాధిబుతువు
 నేమో పిదము చెదవు? మాకుల్ శ్రేష్ఠస్మార్తకర్మములు విధించి
 మహాకర్మ కాచోలుము. తోళ్ళు గొట్టు జట్టును బనువులొట్టు
 గురితోనున్నట్లుగా మదేవతకు బలియిచ్చు మహింసాశకులను క్రతు

శ్రీమదాపవదు క టె నీవు క్రూరుడవు మఱియు న్మాధుడవును
 మృత్యుశోకకారకురలును సక భూతదయాయులును గేవల సమాధి
 స్థులు పరిండ్రుగ్రస్తగు మను పేరు పెట్టుకొన్న ధూర్తులు
 క్రూరులు కేవలకుక్షింభరులగు జ్ఞానలవగర్విదగు లనాదిగాఁ గ్రతు
 క్రియాశలాపనులను రాక్ష త్యములను స్వార్థపరులై పామరుల
 తోగొనుచు ట్టియ సర్థక శౌతస్మా ర్తక్రియాశలాపములం బ్రకటించు
 మహాగుణానివాన్తః గామునవ్యధర్మము సర్వప్రాణులకారకము
 లను సత్యధర్మలఁ బ్రవరించుటతప్ప నితరక్రూరకర్మమెద్దియును
 ముమ్మాటికి న్నాదు

“శోదధర్మప్రథమం జాయమానమస్థస్థవంతంయదస్థస్థావిభర్తి-
 భూమ్నా అనరన్యగా క్మ క్వస్వితోఽ- ఎద్యాంసముపగాత్ ప్రప్తమ్
 తతో” అను ఋగ్వేదానుసారమునా నాత్మ నెవ్వరికి నేద్యముకాద
 కుమార్తసత్య మెవ్వరికి నైలియఁబడకు కాఁబట్టి శౌతకర్మములచేత
 నీవు గగనసాధనిర్మాణ మె యర్చుట దుర్మార్గుగు నెట్టి అగ్ని జోములు
 గాని మృతాదులుగాని నీ కలపడలేదు- నీహవ్యము మఁటఁగు
 యటయుం బనులు నీచే జాపఁబడుటయును దప్పనీకు అతాకికపదార్థ
 మెద్దియును బ్రత్యక్షాన భూతముకా లేదని నీ వొప్పుకొనకతీరదుకదా?
 పూర్వు బీకతువు లాచరించి కాఁబట్టి నీవుఁగూడ చేయక తీరదని
 యెఱుఁగదా? పూర్వులకును నీకును సంబంధ మెద్దియును లేదు గత
 పర్వమున కిప్పటివత్సరమున కెంతభేదమో నిప్పటియెండకు నేటి
 యెంత కెంతవ్యత్యాసమో నీకును నీపూర్వులకు సంబంధము వారు
 క్రితువు లెట్లాచరించిరో యాశౌతకల్ప మెట్లుండెనో యావేద
 మెత్తోచ్చారణ మెట్లుండెనో యప్పటి యుద్దిష్ట మెయ్యదియో నీ
 మోక్షగుంటెట్లు? నీకు బ్రత్యక్షముగా సంబంధించి నీకుటలబముల్గోని
 యెఱుఁగఁబడితి కి వ్యాచూతములందు మఱి యన్ని విధము లచేతను

బరస్పరభేదమున్నదికదా? కంఠస్వరము రూపము వ్రాత యుద్దేశము నడువడి తఱంపు మనోవాక్కాయకర్మముల నొకరితోలి మఱొకరు వేరొకరివలె నొక రాచరింకఁజాల రొకరు తెలిసికొన్న విధము నిొకొకరు తెనియనేర రొకరిమత మింకొకరిమతముకా దొకరియిష్ట మింకొకరిదికా దొకరిగతి యింకొకరిదికా దొకరికర్మ మింకొకరిదికా దొకరియదృష్ట మింకొకరికితాకుంట నీప్రత్యక్షానుభవమేకదా? వేదము లిట్లు శాసించుచున్నవనియుం బూర్వు లిట్లు నడిచిరనియు నీకన్నఁబెద్దలు నీయావులు చెప్పుచున్నారనికదా నా కులమిది నా వర్ణ మిది నా తల్లి యీమె నా తండ్రి యితఁడు నా సోదరాదిబంధువులు వీరు మఱి యీశబ్దమున కిది యర్థము నేకవర్స వలసిన శ్రౌతస్మార్తకర్మములివియని కేవల శబ్దపరమాణుమాత్రము చేతనేకదా ద్రవర్తిల్లుచున్నావు నీబ్రతుకుసుఖ మాసించికదా యిన్ని పోకిళ్లు పోవుచున్నావు? నీవలెఁ గష్టసుఖము లితరుల కుండునని తలంచవా? నీతోడిపాటివారియెడ నీ వెట్లు నడిచెదవో నీయెడల వారట్లు చేసెదరని నీప్రత్యక్షానుభవము నో యవివేకివై దికజడుఁడా నమ్మవేల?

“ఆపోసుమ్యక్షవరుణభియః సంయత్సమాల్ప తావోఽనుమా గృభాయదామేవవత్సాద్విముమగ్ధ్యంహోసహిత్యదారేనివిషశ్చవేళో మెడకిరికినత్రాడును డప్పించి లేగను గాపాడునట్లు లోకరుణదేవుఁడా నాపాపములనుండి నన్నుఁ డప్పించుము నీవనుగ్రహించిన వద్దకు నీసాయములేక కనురెప్పలాడి చుకొనుటకై నను నేను సమర్థుఁడను కాను ఋక్కు నుపేక్షించెదవా? కన్నవలువు మెడనియొని పోవుటచే గిజగిజగింజుకొని కాధపడుచున్న లేగ నాయారి తప్పించి సుఖపేట్లు డయాశాలికదా మానవుఁ డని యర్థమిచ్చు శ్రుతి మఱి హింసను విఘించునా? నీపూర్వులు పశుహింసలోఁబుచ్చి శ్రతురూప

కామ్యానిత్యకర్మములొనర్చి రని స్వార్థకురులగు ప్రాకృతసంసారుల
 తల్కులు సమ్మకుము- వేదముల కేయర్థము న్నేనేలే దొకవేళ
 వేదము లర్థకురములైనచోఁ గేవ, దేవతాప్రార్థనచోదకములుగాని
 క్రత్వాదికామ్యకర్మచోదకములు కానేకావు “అహరహః సంధ్యా
 ముపాసీత” అను నిత్యకర్మమునకు వేదముచో దకమని చెప్పకతీతిదు
 పంశ్యోపాసన మనుగా సర్వజగదుపకారముగాఁ దన్ను నడిపించు
 మనియును మత్ప్రేక్షాణికై నఁ దననుండి బాధరానీకుమనియును
 “ధియోయోనః ప్రచోదయాత్” వరమార్థజ్ఞానముం దనకుఁ
 గలిగించుమనియును మనుష్యుఁడు దైవమును వేడుకొనుటయును
 సర్వలోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించుటయును- నీపూర్వులవలె నీవు
 కడువనేరవు నీపూర్వు లెట్లునడిచిరో యిప్పటిసీయుపదేష్టలుగాని
 గురువులుగాని యిప్పటిగ్రంథములుగానినీవుగాని నిర్దేశింపనసాధ్యము
 నీ వివ్వడొసర్చు క్రతువు | కూరకర్మమును వర్ధము న్గాని నీపూర్వు
 లొనర్చినయజ్ఞమువలెనే సత్కర్మము కాదు- నీపూర్వులు వేఱు
 నీవు వేఱు వారిదొక జాతి నీదొక దిక్కుమాలినజాతి వారిదొక
 కులము నీదొక కులము వారి పుట్టుక వేఱు నీపుట్టుక వేఱు నీతల్లెవతో
 నీకుడియొవడో నీవు నిశ్చయముగాఁ జెప్పలేవుకదా నీపూర్వు
 లొనర్చిన శ్రౌతస్మార్తక్రియావిధానము లిట్టివని తెలియ నీకుఁ గాదు
 నీయబ్బుకై న శక్యమా ? యూరకపశుహింసకావించి నీకంటఁ
 దక్కినవా రధమజాతివా రని నిరసించి నీవు నిలచినకొమ్మ నీవే
 వలకుకొని కోరియేల ముప్పు తెచ్చుకొనడవో శ్రోత్రియమ్మన్యఁడా !
 యొకటికయాజీ !

“ప్రవృత్తి రేషాభూతానాం నివృత్తిస్తుమహాఫలా” యను
 ముఖవచనానుసారముగా నితరులసౌఖ్య మరయక తనయిచ్చ
 క్కొంది నిద్రాహారవిహారములం ప్రవర్తించుట నకలజీవులకు స్వభావ

మేగాని తన్నకా దయివప్పటికిం బరోపకారమా వకై తనభోగములను
మానుకొన్నందువలన నితరులనస్పృహించుచున్న తన్నకలుగున బ్రహ్మ
వేదము స్వర్గానందపూర్వభోగభోగకాసుల చోదకములయినట్లు
టికిం గేవల స్వార్థముకే యావేదచోదనముకారమగునగాన
“నాద్వైతజ్ఞానవత కర్మావిధియనే” అట్లు రక్షణాతనములైత
కేవలపరోపకారపరాయణుల కట్టికా కర్మచి వే చోదనాంతర
మగు ధర్మమెట్లుగును?

“చత్వారిశృంగాస్త్రయోలిన, పాదాద్వైశ్చే-ప్రహస్తానోఽప్య
త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతి మహాదేవో రా ఆవివేక” నామా
భ్యాతోపసర్గవిపాతములన నాల్గువిము క జానులను కొమ్ములు
భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములను మూడువిధము పాదములు
నిత్యానిత్యములు వ్యంగవ్యంజకము లను రె దువిధముల శిరస్సులు
ప్రథమా ద్వితీయా తృతీయా చతుర్థా పంచమీ షష్ఠీ సప్తమీ
లను నేడు విభక్తులు క్రియాకారభావముచే నభివ్యక్తమైనవి
జగదాత్మకమై జగత్కారణమై నిశ్శబ్దమై నిశ్చలమైస్ఫోటాభ్యా
మైన శబ్దబ్రహ్మము మర్త్యుల నావేశించి యత్యంతము స్వనిచేయు
చున్నదని పతంజలిమునియును శిక్షాస్కారణచ్చందోజ్యోతిషకల్ప
నిరుక్తములు మంత్రత్రాహ్మణములవలె వేదములు గావు మరియు
సనాది మునికృతములు గావు గాని మశకబౌద్ధాయనావస్తంభాశ్చ
లాయనకాత్యాయనాదినామములుగల ప్రాకృతము డిశులచేత రచించ
బడినవి. “మశకబౌద్ధాయ నావస్తంభాది ద్రవ్యోప శ్చే
త్తి నతేభ్యః ప్రకృతి భూతేభ్యోనాద్విగంధవిషయసమాభ్యా
మ్యుత్పాదన తథావః” అనుకుమారిలభట్టు వక్కానించెను మరియు
“తత్ర యావద్ధర్మమోక్షసంబంధి తిదేవ ప్రపథవమ్. యత్స్వర్గకామ
సాధనమైతత్తత్తద్ధర్మపహారపూర్వక మితి వివేకవ్యంజి

శక్తిగది వచనములచే ధర్మమోక్షసంబంధి విషయములనే
 పురాణ వేదములు బోధించుచున్నవి ఇతరములగు శ్రోతస్మార్త
 గ్రాంథములగు లోకవ్యవహారసంబంధముల కర్మములఁ గూర్చి రవం
 కయు నుద్దేశించు ప్రాకృతాధునికపండితులయిన మశకబోధాయ
 న్నాథులగు లోకవ్యవహారమునమయానుకూలముగా నడుచుటకై
 శ్రీమద్విశ్వకర్మచక్రందోక్షాంతి వకల్పనరుక్తములను సకలధర్మశాస్త్రాంతి
 గ్రాంథములగు న్యాయవిస్తర మీమాంసలను వచనము యిష్టము
 ననుకూలగా ధర్మస్మరణములు మతములు కోవెలలు మొదలగు ప్రజాప
 కారకములగు శిల్పములను వివరించిరి కాబట్టి మంత్రబ్రాహ్మ
 నాత్మకముగు వేద మంతమాత్రమున్నిత్యనిర్గుణ ద్వైతస్వరూపముగు
 శ్రీవల్మీకిబ్రాహ్మమునుగూర్చి తత్వ నీజగత్సృష్టిసీతీలయములగూర్చి
 గాని శ్రోతస్మార్తక్రియలంగూర్చికాని బోధింపదు. ప్రాకృతులు
 ముక్తితి నాధునిక లగుమశకాద్యాఖ్యలుగల మనుష్యులచేఁ గల్పిత
 ములగు తేదాంగపురాణాదివశు ధర్మశాస్త్ర న్యాయవిస్తర మీమాం
 సాది గ్రంథములన్నియును సమయానుకూలములుగో సకల ప్రజాప
 కారకములుగా మాత్రమేకొనవచ్చును. వీని కొక నియమము లేదు.
 వీయవేశమున కెట్లు రంజకములగునో యట్లు చతుర్విధాభినయ
 మొనర్చుట చేసినంగీత మగును ఏనియమమును లేనప్పటికి నెట్లు
 ప్రహరంబున చతుర్విధాభినయము సకలనాదరణీయమో యట్లే
 యీధర్మముగాను సకలప్రదానకారకముగాను సమయానుకూలము
 నుండి శక్తిగదీవేదవదాంగములను పురాణేతిహాసధర్మశాస్త్రన్యాయ
 ప్రాంతములను దోచినట్లు జనరంజకముగా సకలభూతదయ
 నుండి న్యాయకర్మతోపపాదు కల్పించుకొనవచ్చును

శక్తిగదీవేదముందు పఠించలియుని “చక్వారిశ్చంగాః” అను
 ప్రాంతములను చదివినవచ్చును సర్వము చేప్పినాఁడుగదా మఱి
 యిట్లుగదా యీధర్మము దుద్ధార ప్రహర యానల్గులును నేటి

కొమ్ములు ప్రాతఃసవనము శూంధ్యందినసవనము సాయంసవన మను
 మూడుపాదములు కట్టి యజమానులకు రెండు శిరస్సులు- గాయ
 త్రాదిన ప్రచ్ఛంకస్సులు నేడుచేతులు- ఋగ్యజుస్సామ వేదములచే
 మూడువిధములను బంధింపఁబడి సభీష్ఠారమును వర్షించుచు
 స్తోత్రశస్త్రాదిశబ్దములను మాటిమాటికి ఘోషించుచు నిట్లు యజ్ఞ
 రూపమైన మహాతేజస్సు పర్వత నావేశించియున్నదని జైమిని
 మునియును గౌణముగా “చ కవాశస్త్రనీ హంసదంతావళీకాశవస్త్రా
 శైవలకేశినీ” అని నదును పడిత కవులు వర్షించునట్లు వర్ణాత్మక
 శబ్దబ్రహ్మము మోక్షండు యజ్ఞము నొకండు వర్షించిరి

మఱి యిప్పుడు స్వరము పదము లయ చేతోవధానము లను
 నాల్గుకొమ్ములకలిగి గీత వాద్య సృత్యము లను మూడుపాదములు
 గలిగి- మార్గదేశి యను రెండుశిరస్సులకలిగి మంద్రగుధ్యతార
 స్థాయిలను మూడు తెఱుగుల బంధింపఁబడి సరిగమపదని యనుసప్త
 స్వరములచేతఁ నోరినట్లు ధర్మార్థకామమోక్షసంపదలను వర్షించుచు
 రాగరూపకాలపుటను మాటిమాటికి మొరయుచు నిట్లు కేవల
 నాదబ్రహ్మము చేతనజంగమస్థావరాత్మక మర్త్యలోకము నావేశించి
 మ్రోగుచున్నదనికాని, బ్రహ్మచర్యగార్హస్థ్యవాసక్రథస్థసన్న్యాసము
 లన నాల్గుకొమ్ములుగలిగి జాగ్రత్స్విప్నసుషుప్తు లను మూడుపాదము
 లతో స్త్రీపురుషు లను రెండుశిరస్సులతో రక్తము మాంసము మజ్జ
 వస శుక్రము మేడుస్సు వెమ్ము లను నేడుచేతులతో సభీష్ఠారములు
 వర్షించుచు బాల్య యౌవన వార్ధక్యములచే బంధింపఁబడి బ్రతు
 కను మహాతేజస్సు మర్త్యజీవుల నావేశించి ఘోషించుచున్నదని
 కాని సామదానభేదదండోపాయములను నాల్గుకొమ్ములతో-
 యుద్ధము-కృషి-సేవ లను మూడుపాదములతో చేతనాచేతనరూపము

లనురెండుశిరస్సులతోనప్తవ్యసనము లనునేడు చేతులతోనభీష్మారము
 లను వర్షించు చుత్తమచుద్యమాధమస్థిత్రయమున జాధింపఁబడి
 మర్త్యుల నావేశించి ధనమును మహాదేవుఁడు ధ్వనిచేయుచున్నఁడని
 కాని యర్థము చెప్పవచ్చును

కాఁబట్టి శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియును నిద్రాహారవిహార
 మునకై వినియోగింపఁగా మిగిలినకాలమును లోకోపకారముగాఁ
 గడుపుటకై కాలక్షేపార్థమై పండితులచేఁ గల్పింపఁబడిన యాటలు
 వేడుక లుపాయములు గాని యవశ్య కర్తవ్యము లెంతమాత్రమును
 గావు, “చోధనాలక్షణోధర్మ ” అని వేదవి గాతకర్మ లకు నగ్నిష్టో
 మాదికర్మము ధర్మమును చో మీమాంసకుఁడా! ఋగ్యజుస్సామా
 ధర్మములను నాల్గువేదములును బరసపారసమాత్రఫలకములై
 యధ్యయనమాత్రముచేతనే శుతీయును మిటమాత్రముచేతనే
 యాప్తవాక్యప్రమాణమునఁ జిత్తశాంతి కై జననమరణప్రవాహ
 రూపమగు సంసారతాత్రయమునుపశబ్దమిష్టజేయును నెమ్మి కొన్న
 వారికి జగదుపకారకమగు సునస్సంకుప్తిని నెఱవేరుచు నొకప్పుడు
 కలిగింపవచ్చును కేవల ధ్వన్యాత్మకములగు రా రూపకాలపులకును
 సంహితాపదకమజటఘనాదుల నుచ్చరింపఁబడు వేదశబ్దములకును
 సముద్రతరంగములకువలెమృద్ధాంధములకునువలెస్వర్ణకు డలములకు
 వలె వస్తుభేద మొకింతయునులేదు వేదములో వేదచోదితములో యని
 మేల పిచ్చివానివలెఁ బ్రలపించెదవు నీకు లోకులవంశఁ బ్రయోజన
 మున్నదికనుక లోకోపకారమునకై నీబ్రతుకును వియోగించి
 యొరులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడుము సముదధుకోపవగటి వేదధ్వని
 వినుటవల్ల స్వత్సవికారములవంటి శ్రౌతస్మార్తకర్మములను నాచరిం
 చుటచేతను నిక్కముగా నీవు గ్రహింపఁదగిన పరమార్థముగాని
 నీనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యలాభముగాని జగదుపకారమునకు మతే

ప్రయోజనముగాని రవంతయునులేదు కేవలవృథాకాలక్షేపమాత్ర
ప్రయోజనమయి పిచ్చివానివలకులవలె నసందర్భములై సకలజన
దురవగాహములయిన వేదములు వినుచుస్వార్థవరధూర్త కుండితకల్పిత
శ్రౌతస్మార్తకర్మములాచరించుచు సోమరివై చెడక నీజీవితమం దవశ్య
కర్తవ్యమగు పరోకారకకర్మమును ద్రికరణశుద్ధిగా నాచరించి నీవు
తరించి పరులం దరింపఁజేయుము

“ధృతవ్రతా ఆదిత్యాగ్నిషిరాటరేమత్కర్తరహసురివాగః”
ధృతవ్రతులగు నోయాదిత్యులాచారహస్యముగాఁగన్నబిడ్డను జారీజీ
వలెఁ ద్వరగా నాపాపమును బైటఁబాటవేయుఁడు ఇద్దియే శ్రుత్యర్థ
మని వెల్లడించువాఁ డెంతబుద్ధిహీనుఁడు? స్త్రీలపరువులేసి బ్రహ్మ
క్షుతియైవైశ్యశూద్రకులగౌరవముంబోనూడ్చి ప్రజలకు దుర్నితమప్పి
యశీలముగా వేదము పల్కునా? చాలుచాలు “ఆపాణినీయః
సూత్రేషుపార ఇత్యాహ” పాణిని ప్రోక్తములుకాని సూత్రములు
కొన్ని కొంజలహస్తీపాదాదిత్యస్యాపాణినీయత్వాత్” మొదలగు
సవి పాణిని పేరుతో నుంట కై యటుఁడు కనిపెట్టినవిధముగా నెన్ని
శ్రుతు లాధునికకల్పితములై శ్రుతులపేరఁ బరఁగుచున్నవో- సకల
జనోపకారమగు కర్మలతప్ప మచుమ్యల కవశ్యకర్తవ్య మింకెద్దియు
నాదు “వేదప్యేవం శ్రూయతే ఏకస్య బహ్వ్యజాయాభవంతి నైక
స్యావవబహవః కతయస్సంతి ధర్మా ధ్వవిధః స్థూలః సూక్ష్మశ్చ
మందమతిభిరపి సుఖేన బుధ్యమానః ససాచాచరున సంధ్యావంద
నాదిః స్థూలః ధర్మః శాస్త్రపారంగతైః పండితై రేవ బోధ్యం
యోగ్య ఇతరేషామధర్మభ్రాంతివిషయోద్రావదీవివాహాదిఃసూక్ష్మో
ధర్మః” ఒకవురుమనకుఁ బెక్కొక్కభార్యలు కలరుగాని యొకస్త్రీకిఁ
బలువురుభర్తలు లేరని వేదమందునిట్లు చెప్పఁబడియెను స్థూలమ
నియు సూక్ష్మమనియును ధర్మము రెండు విధములు-పామరజనులకు

మిక్కిలి సులభముగాఁ దెలియఁదగిన శౌచాచమన సంఘ్నావందవాది
కర్మము స్థూలధర్మము శాస్త్రపారంగతులయిన శండితులచేత
మాత్రమే తెలియఁదగిన ద్రౌపదీవివాహాదికర్మము సూక్ష్మధర్మము
అని సాయనాచార్యుఁడు స్థూమారిలభట్టును వక్కాణించుటచేతఁ
బామరజనులకు మిక్కిలిసులభముగా బోధపడుటకై యేర్పడిన
శ్రౌతస్మార్తకర్మము విగ్రహారాధనమువలె స్థూలధర్మముగాని సర్వ
జగదుపకారకమగు సహింసావ్రతము కేవల పండితైకవేద్యమగు
సూక్ష్మధర్మము “సహింసా త్సర్వభూతాని, అహింసా పరమోధర్మః”
అని సర్వప్రాణ్యుపకారకమగు సహింసావ్రతముకిన్న మనుష్యులొక
రింపవలసిన వేదచోదితధర్మ మింకెద్దియు న్లేదు సర్వభూతదయావ్రత
మును సకలజనసంతోషకరముగాని తక్కినకర్మములన్నియు శ్రౌత
కర్మములుగానీ లేక స్మార్తకర్మములు మతేకర్మములయిన న్నానీ
మిక్కిలిహేయములుగాని యాదేయము లెంతమాత్రము న్నావు నా
పంచేదియచేష్టలతప్పొప్పులు నేనే కనిపెట్టుచు భేదమోదము
లందుచు నాలోనిరహస్యము నేనేదాఁచుకొనలెనివిధమున నాయుధఁ
సాక్షియొద్దియో నేను వివరింపశక్యముకానికారణ మున్నదని నే
నెఱుంగుచుంట యత్యాశ్చర్యకరము “సతాంహి సం దేహ సదేషు
సస్తుమ ప్రమాణ మంతఃకిరణప్రవృత్తయి” జీవులు తమయింద్రియ
గోచరమగు వస్తుయథార్థతత్త్వము నిశ్చయింపఁజాలక సంశయపడు
నపుడు వారివారియంతఃసాక్షియొద్దియో వారివారికి సంశయముతీర్చి
వస్తుయథార్థమును దెలుపును అని కాలిదాసన్నట్లు మనుష్యుల సస్వలా
భమాసించి చేయుకర్మములెవ్వియో మఱియుఁ గేవల లోకోపకారక
ముగాఁ జేయుకర్మములెవ్వియో వారివారియంతఃసాక్షియేవారికిఁ దెల్పు
కమానదు స్వార్థపరులుగాక లోకోపకారమునకై జను లేకర్మములు
చేసినప్పటి కవన్నియును వేదచోదితధర్మములే. వేదకాస్త్రములు

జగత్తునకెల్ల మిత్రులవలె సర్వప్రాణ్యులకారకములై యహితముల నుండి జనులను మళ్ళించుటకును మఱి హితములందుఁ ప్రవర్తింపఁ జేయుటకుమాత్రమే యభిప్రాయపడుచున్నవని ప్రాజ్ఞుల తీర్పు

“అథాతనశాయీ” అథ శబ్దస్య సవర్ణదీర్ఘశ్చాందసోఽప హరోవా, అగ్లాస్తు- తత్రతానుస్వారపారశ్చాందసః అపహరోవా” అని సూత్రములనుగూర్చి భాష్యకారు లనుటచేతసూత్రభాషనుసవరించినట్లే సూత్రార్థములుకూడ సవరింపఁబడి జగదుపకారక భూతదయాదరము లుగా నేలసవరింపఁబడరాదో? బౌద్ధులు ఋగ్వజుస్సామవేదములు బ్రహ్మముఖమున సకలప్రాణ్యులకారములుగా వెలువడినసంగతి నత్యమేకాని క్రూతకర్ములగు కొందఱు బ్రాహ్మణజాత్యాభిమాన ముతో మఱి శ్రోత్రియమ్మన్యగర్వముతోను బండితమన్యతతోను మిక్కిలి స్వార్థపరులయి ప్రాణిహింస కర్మవరములుగాఁ గొన్నిశుతు లను దాము వన్ని యావేదత్రయమున దోఁపి రనియును గాఁబట్టి పుచ్చినగొఱియ మందనెల్లఁ జెడిపెనన్నట్లు వేదములన్నియుం తమకు ప్రమాణములు కావనియును డమ గ్రంథములందు వెల్లడించిరి విదేహరాజగు జనకుఁడు బ్రాహ్మణాధ్వర్యసాహాయ్య మక్కఱ తేకయే తపయిష్టానుసారముగా నగ్నిష్టోమాది యజ్ఞ కర్మములను స్వతంత్రముగా నిర్వర్తించుకొన్నాఁడని ఛాంద్యోగ్యమువల్ల వెల్లడి యగుచున్నది దర్శపూర్ణమాసాదిశ్రౌతకర్మములు కేవలమును శ్రుతివిహితములనియు ఆ కర్మములన్నియును గార్హపత్యాగ్నిస్థాపన మయినవిమ్మటఁ జేయబడవలయుననియును, స్మార్తకర్మములు ప్రబ్ధిన్న వేదశాఖాభేదరహస్యమిదులై న ఋషులచేతఁ జెప్పబడినవి గాన- బుణ్యాహవాచ నాదికర్మములన్నియును స్మార్తకర్మములని యును జెప్పఁబడుచున్నవి

“శ్రుతిరపి స్మృతీనాం వైదమూల త్వమావాయ ద్వైకించ
మనురవద తద్భేషజమితి భేషజం యథాహితమేనం మనువచనమపి
ప్రమాణత్వేనహితమిత్యర్థః” ముచుచెప్పినది మం దని శ్రుతికూడఁ
బలికె ననుటచేత శ్రుతి పేర్కొన్న వశిష్టాత్రిపరాశరవ్యాసయాజ్ఞ
వల్క్యదిమహర్షులచేఁ గావింపఁబడిన స్మృతులన్నియును బ్రమా
ణములేయనియును వాదననేయశాఖలో వేదద్రవ్యలగు పరాశరాది
మునులు వక్కాణింపఁబడుటచేతను గాఁబట్టి శ్రౌతకర్మములవలె
స్మార్తకర్మములుఁగూడ వైదవిహితములగుట నొక్కొంతయైన నుల్లం
ఘింపఁబడరాదనియును వేదద్రవ్యలగు మునులే స్మృతుల నొనర్చిరి
కావున శ్రౌతమువలె స్మార్తముఁగూడ వేదచోదితమే యనియు
నొప్పుకొనకతీతనపుడును, సంగీతవిద్వాంసుఁ డొక్కఁడే మోక్షమంమ
నని యాజ్ఞవల్క్యుఁడును, “సర్వధర్మా స్పరిత్యజ్య మామేవ శరణం
వ్రజ” శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియును విడిచి నన్నే భజించుమని
భగవద్గీతను జెప్పినవ్యాసుఁడును, స్వార్థత్యాగముగా కేశవనామ
సంకీర్తనముగాని భగవత్సంస్మరణముగాని కలియుగమునఁ దక్కిన
శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నింటికన్న ముఖ్యమని పరాశరుఁడును, పాయ
సము పువ్వులచేత మాత్రమే విష్ణువు నారాధింపక క్రూరులై క్రతువు
లందు పశుహింసకావించువారికి నరకముతప్ప దనుమనువువాక్యమును
నిరసించి యోపూర్వకమృత్యుఁడా క్రతువులందు పశువుల నేల
హింసించుచున్నావో ?

“సూత్రేషు స్మృతిత్వం స్మృత్యధికరణేస్థితం- తత్సూత్ర
కారేణైవోక్తం న్యాయవిత్సమయ ఇతి మీమాంసాసిద్ధాంత స్వీకార
దర్శనేన హిరణ్య కేశిసూత్రవ్యాఖ్యాతయగు మహాదేవుఁడను
పండితుఁడు సూత్రరూపములగు వేదపదం గాదుదెల్ల స్మృతులనియే
పేర్కొనియెనుగాఁబట్టి శిక్ష- వ్యాకరణ- చ్ఛందో- శ్లోతిష-

కల్ప- నిరుక్తములగు వేదాంగము లాఱును న్నాయ- వై శేషిక-
సాంఖ్య- యోగ- పూర్వమిమాంసోత్తరమిమాంగ లనువద్ధర్మ
సములును వెద్యేల సూత్రరూపములతోనున్న గ్రంథములన్నియుం
గొన్ని యనుష్టుప్చందోరూపగ్రంథములును స్మృతులనియే న్నాయ
విత్సమయములని మిమాంసా సిద్ధాంతస్వీకార దర్శనముచే
బరిగణింపబడెను “శ్రుతేరివార్థం స్మృతిస్వగచ్ఛత్” శ్రుతుల
యద్దేశమునే స్మృతులు వక్కాణించుచున్నవి కాళిదా సన్నట్లు
శ్రుతులకును స్మృతులకును రచనాభేదములేవ్వు సర్థభేద ముకిరిగియు
లేదని స్వీకరింపకతప్పనవుడు సకల శ్రుతిస్మృతులను సమన్వయము
చేసినప్పుడు సచ్చిదానందలక్షణమగు బ్రహ్మపదార్థమొక్కటియే
సిద్ధించునప్పుడును “అస్తభాతిప్రియమ్” అనటచేతఁ బ్రేమయే
స్వప్రకాశుడైయున్న దేవుని తత్త్వ మని చెప్పకతీరినవుడును
ప్రాణిహింసను విధించకల్పవిధాన మెంతమాత్ర ముదేయముకాదు
గదా!

“తత్ర యాపద్ధర్మమోక్షసంబంధి తద్వేద, ప్రభవమ్-యత్త్వర్థ
నుఖవిషయం తల్లోకవ్యవహారపూర్వకమితి వివేక్తవ్యమ్ ఏషే వేతి
హాసపురాణయోరవ్యుపదేశవాక్యానాం గతిః” అని తంత్రవార్తిక
మంది కుమారిలభట్టు వేదవదంగమును ఋరాజేతిహాసములును
సాంఖ్యాది వద్ధర్మసములును ఋగ్యజుస్సామమంత్రములులేవ్వుఁ దగిన
గ్రంథములన్నియుం గృతిమములనియును లోకవ్యవహారముం దత్త
త్పరాయానుకూలముగ దేశకాలపాత్రానుసారముగ నాయాలోకుల
కలపడిన నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యానుకూలముగా మనుష్యులు కల్పిం
చిన్ గ్రంథములే యని స్పష్టపర్చె నోశోతియ న్మర్యుఁడా! యీసాటి
నీహారపశుమారణకృత్యమునట్టిపెట్టుము నీశైతస్మార్తకర్మము వేద
త్రయివలె నిత్యములు కావు గ్రామదేవతజాతరలవలె బొమ్మలాట

వలె నాటకముల తీరున కగటివేషములనుండిఁ బ్రాకృతజనకల్పితములుం బామరోత్సాహజనకములగుట విస్పష్టము- నీకరువు బయలయ్యె నిఁక నోర్చుకొని పొమ్మ శివనారాయణాదిదేవతల పేర్లం బిలువఁబడు మానవులు శివనారాయణాదిదేవత తాదురా? యట్లే వేదద్రవ్యలగు మనులపేర్లు పెట్టుకొన్న వేదాంగపురాణేతిహాసాది గ్రంథకర్తలగు ప్రాకృతమనుష్యులు మాను లవుదురా? స్వార్థపరుఁడుఁగాఁ ఫలవృక్షమువలెఁ బరోపకారమునకు మాత్రమే బ్రతుకుచుహాత్ముఁడు ముని స్వలాభ మాశించి దక్షిణచేఁ బొట్ట పోషించుకొంచు సహంకారమమకారముల సంసరించు మనుష్యకల్పితములయిన పశుహింసాకర శ్రౌతస్మార్తకర్మములు చోదనా లక్షణములగు ధర్మము లని ప్రబలించక పొమ్మ- అగ్నిష్టమాద్య శ్వమేధాంతమగు శ్రౌతకర్మమును నిషేధాదిశ్మశానాంతస్మార్తకర్మమును దత్తదేశకాలపాతానుసారముగా నానాజనాభిమతానుకూలముగా నిద్రాహారసంభోగమలకు వినియోగింపఁగా మిగిలిన కాలమం దుబుసుపోఁగొట్టుకొనుటకై ప్రాకృతాధునికమర్త్యవిద్వాంసులువన్ని సపన్నుగడలుగాని సహజసిద్ధములు గావు తక్కినజంతువుల కన్న మనుష్యులు కేవల లోకోపకారమునకై పాటుకడుటమాత్రము స్మార్తకమైన పౌరుషకర్మము లోకోపకారముగా సంచరించటమాత్రమే మనుష్యులకుఁ దగినమర్యాద స్వార్థపరతయను లోకోపద్రవముగా బ్రతుకుటయను రాక్షసులకును గ్రూరజంతువులకును సహజధర్మములుగాని నిక్కముగా మానుషధర్మ మెంతమాత్రము న్నాదు

యజ్ఞము - పశుహింస

హరదత్తుఁ డను పండితుఁ డాపస్తంబప్రోక్ష సామయాచారిక సూత్రములకు వ్యాఖ్యానముచేయుచు “అథాతః సామయాచారికా

స్థర్మా శ్వాభ్యాసాః” అను మొదటిశూత్రమునకు శ్రౌతస్మృతి గృహ్యవిధులు చెప్పబడినవి కనుక నాతిధులకుముందుగా దంతభావ నాది శౌచకర్మములు విధింపబడుచున్నవి- శ్రౌతస్మార్త కర్మములు చేయఁబూనినవాఁడు మున్నుండు దంతభావనాదిశుద్ధులు కావించుకొని పవిత్రవర్షను ధరించి యజ్ఞోపవీతధారియైనవాఁడెల్ల సామయాచారిక విధుల నాచరింపవలయును- త్రికాల సంధ్యావందన మాచరింపనివాఁడే శ్రౌతస్మార్త కర్మము చేయుటకుం బనికిరాఁడు అని చెప్పెను విధి నియమప్రతి పేధముని సామయాచారికకర్మములు మువ్విధములు-

శాఖానాం విక్షకీర్ణత్వా త్పురుషాణాం ప్రమాదతః, నానాప్రకరణ స్థత్వాత్స్మృతీర్ములం నదృశ్యతే” స్మృతి వుట్టినమూలముగ వేదశాఖ యగపడకుంటచేతను మరి యావేదశాఖలు చెదరియుండుటచేతను అధ్యయనము మఱువబడుటచేతను నానాధికారములుగా నానాంశముల నిర్మూలించుచు నానాస్మృతు లొకదానికొకటి భిన్నముగా నుండుటచేతను స్మృతికి వేదములము నిర్మూలంపశక్యముకాదని కుమారిలభట్టు గోడమీఁదిపిల్లివలె స్మృతులు శ్రుతిములము లని జాద్ధుల భయముచే చెప్పలేకున్నాఁడు

“అనుమాన శ్చిష్టాచారః తేనహిభూతం శ్రుతిస్మృతిలక్షణం ప్రమాణమనుమీయతే” స్మృతి యనఁగా మన్వాదికృత ధర్మ శాస్త్రము కుమారిలప్వామి మానవకల్ప సూత్రములఁ గూర్చి చేసినభాష్యగ్రంథ సం 2200 లు కిది అక్షరముల సంఖ్యకు గ్రంథ మని పేరు యజుర్వేదతైత్తిరీయసంహిత ననసరించి మీమాంసిం చిన మానవకల్పసూత్రభాష్యము కుమారిలుం డొనర్చెను యాజ మానమగ్నాధాన- మగ్నిష్టోమము- చాతుర్మాస్య మని నాల్గు విధములం బెక్కభాగ్యయముల నీసూత్రగ్రంథము వెలయుచున్నది

హోమవిధులు కర్మబేదములు

అంశు అగ్నిచయన అగ్నికురిస్తరణ అగ్నిప్రస్తరణ- అగ్ని
మంథన- అగ్నియజ్- అగ్నిష్టమ- అగ్నిసంస్కార- అగ్నిహోత్ర
(దశహోత్రాగ్నిహోత్రప్రథమాగ్నిహోత్ర) అగ్నిహోమ- అగ్ని
ధాన అగ్నిధేయ (అగ్నిధేయిక) అగ్నిధేయేష్టి- అగ్రపాక-
అతిరాత్ర- అధియజ్ఞ- అధిశ్రవణ- అనుకాశన- అనుమంత్రణ- అను
యాజ- అన్వాధాన- అస్వరంభణీయా- అభిఘోర- అభిధారణ-
అభినిర్వాహ- అభిమర్శన- అభ్యంజన- అభ్యక్షణ అభ్యాహన-
ఆగ్నేయయాగ- ఆగ్నేయేష్టి ఆగ్నిధేయి - ఆగ్రాయణ ఆజ్య
హోమ- ఆజ్యాహుతి- ఆధాన- ఆమంత్రణ ఆరంభణీయ ఆవసన-
ఆవసధ్య- ఆస్తరణ- ఆహుతి (యాగ)- ఆహ్వాన- ఇష్టి (ఐష్టిక)-
ఉత్పవన- ఉద్ధనన- ఉద్ధావ ఉద్ధలన- ఉద్వాసన- ఉద్వాహ (జాద్వా
హిక) ఉన్నయన- ఉపక్షృప్త- ఉపచార- ఉపయోగన- ఉపయామ-
ఉపవపన- ఉపవసధ- ఉపసజ్- ఐష్టిక- కాశిహోమ- కామ్యేష్టి-
కృష్ణలిపాక- గోదాహ గోదాహన) చర్విష్టి- చాతుర్మాస- చాంద్రా
యణ- జప- తుపవిమోక- శుమాకాప దర్శనర్శనార్థమాన- దశ
హోత్రాగ్నిహోత్ర దీక్షా దేనయజన (దేవయజని) దోహ (గోదోహ)
ద్వాదశాహిక- నారాశంస- నిత్యహోమ- నియతభోజన- నిర్మంథ
నిర్వపణ- నిర్వాహ- నిష్టపన- నిష్వాపన- కత్తిసంయోజన కరిమార్జన-
కరివాపణ కరిషేక - కరిస్తరణ - కరిహారణ- పర్యగ్నికరణ కర్య
క్షణ- కశుబద్ధ కశు శకుణ పాక- పాకయజ్ఞ - పాణిగ్రహణంఽండనిధాన
ఎండపితృయజ్ఞ- ఎతృకార్య- ఎతృమేధ- ఎతృయజ్ఞ పిష్టవేషణ ఎష్టతేప
పూర్ణాహుతి- పౌర్ణమాన- ప్రణయన- (ప్రణయనాగ్ని) ప్రథమాగ్ని
హోత్ర- ప్రాయశ్చిత్త ప్రేమ- ప్రోక్షణ - ప్రోహణ - ఫలీకరణ-
బహిఃప్రహరణ - బహిఃస్తరణ - బలిహరణ - బ్రహ్మవరణ -
భక్తదాన - మన్తస్తోమ - మంత్రావృత్తి - యజ్ఞ (యజ్ఞయ)-

యాగ - యూపవేష్టన - యూపసంమార్జన - యూపాహూతి -
 రాజసూయ - రాష్ట్రభృత్ - వపన - వరణ (బహ్మవరణ) వ్రత
 విమోక - వ్రతోపాయన - శునాస్రీ - శ్మశ్రువపన - శ్రవణ-
 సంస్కార- సంస్కర్ష సత్ర- సంసహన- సంనివపన- సాకిమేధ సాక
 మేధిక) సాస్తపన(సాంతపనీయ- సోమపాన-సోమాధాన- సోమేష్టి-
 స్తరణ స్వాహాకార-స్వప్తకృత్-హోమ-” అను శబ్దములు హోమ
 మునుగూర్చియును హోమవిధులనుగురించియును, మఱియును “అగ్ని
 (ఆహవనీయాగ్ని) ఆహతాగ్ని-ఉవ్యతాగ్ని-గార్హపత్యాగ్ని- దక్షి
 ణాగ్ని- కాలాగ్ని- అగ్నిష్ఠఅగ్నిహోత్రవణే అజఅశ్వఅశ్వధ అష్టా
 కపాల ఆద్య-ఆకడుహ-ఆమిత్రాఆహవనీయాగ్ని-ఆహితాగ్ని ఇడా
 ఇధ్మ ఇధ్మాబర్హివ - ఇష్టిపశు - ఉత్తరవేది (జాత్తరవేదిక) ఉవ్య
 తాగ్ని - ఉపభృత్ (ఔపభృత్) - ఉపల- ఉలూఖల- ఉర్జా-ఏక
 కపాల ఓపన- ఓపధి- కపాల- (అష్టాకపాల- ఏకకపాల- దశకపాల-నవ
 కపాల - పంచకపాల - షట్కపాల - (సప్తకపాల) కర్షూ - కాంస్య -
 కాష్ఠ కుండల- కుంభి- కృష్ణాజిన త్రామ- ఖనిత్ర ఖాదిర- ఖలేనాతి
 గార్హపత్యాగ్ని - గుగ్గులు - గోక్షీర - గోమయ - గ్రావన్ ఘృత-
 చమూ - చర- చరుస్థాలీ- చర్మన్- చాత్వాల - చపనంత్ర- చరద్గవ
 జాహవా(జౌహవ)తందు-తిల-తుషి దక్షిణా దక్షిణాగార-దక్షిణాగ్ని
 దక్షిణాపాత్ర-దండ-వధి దర్భ దర్భపింజాల-దర్భరజ్జ-వర్వి దశకపాల
 దిర్యవాహ(దిత్యౌహీ) దృవద్-ద్రప్స-థాన్య-ధిష్ణ్య ద్రువా(ధౌవ)
 నవకపాల-నవనీతపంచకపాల- పరధి-పర్ణశాఖా- పవిత్ర-పశు పశువు
 రోడాశ పాత్ర (పాత్రీ)- పింజాల- దర్భపింజాల) పిండ- పూతీక-
 పృథుగావన్ - ప్రణీతా - ప్రస్తర - ప్రాచీనావీత - బర్హిన్ -
 బలి - బ్రహ్మాపన - (బ్రహ్మాదనిక) - భక్త - భద్రసుజ్ -
 భస్మన్ - మధువర్క - మన్త్రమహాహవిన్ - మాంస - మాష -
 ముద్గ - ముద్గర - ముసలమూల - మృగ - మృదంగ - మేషీ -
 మాంజ - యజ్ఞాయజ్ఞయ - యజ్ఞోపవీత (యజ్ఞోపవీతన్) - యవ -

యవాగూ-యాజ్ఞానువాక్య- యావ- యోక్త- రజ్జ- రథ- లేఖ-
 లేఁ-లోమన్- వత్స-వత్స- వామదేవ్య- వీరవస్తీయ- వేది (ఉత్తర
 వేది-వేదిశోణి)- వేహత్-ప్రీహి- శకట-శతమాన-శతాయుధ-శమీ
 (శమీశాఖ)-శర-శరావ-శాఖాశాలా- శాలాగ్ని- శుల్క- శూర్ప-
 శ్మశ్రు- శ్యామాక- శ్యేనీ- షక్కపాల- సప్తకపాల- సవిష్టయజుస్-
 సంభార సాంనాయ్య-సోమ సంబయజుస్-సుచ (సౌచే) సువ-స్ఫ్య-
 హవిర్థాన-హవిస్-హిరణ్య"అనెడు హోమద్రవ్యములు పనిముట్లు ప్రార్థ
 నములును దక్కిన హోమసంబంధవస్తువులును, మఱియును హోమకర్మ
 ములగూర్చి సమయ ప్రదేశములు - అనుమతీ అమావాస్యా ఉపసత్తాల-
 కృత్తి కా-చైత్రీ-దక్షిణాశాల- ద్యావాపృథివీ-పునర్వసు- ప్రాతర్-
 ఫాల్గునీ- భువనే- భూ- మాధ్యందిన- మార్గశీర్ష- మృగశిరసీ-రాత్రి-
 వర్షాః (వార్షిక)- రేవతీ- రోహిణీ- వసంత- వైశాఖ- వృషభ- శరద్-
 శిశిర- శునాసీర- సంశత్సర- నద్యఃకాల- సాయమ్- సూర్యోదయ- స్యర్-
 స్వర్ద హేమంతములును, మఱియును అధ్వర్యులగూర్చి, అధ్వర్యు (అధ్వ
 ర్యవ) అగ్నిధ్ర- ఆధానర్విజ్- ఉద్ధాతృ- ఋత్విజ్- చమసాధ్వర్యు-
 కత్తి- పురోహిత- సతిప్రస్థాతృ- బ్రహ్మన్ (బ్రహ్మత్వ)- యజమాన
 (యాజమాన) యజ్ఞ పతి- యష్ట- హోతృ (హోత్ర) శబ్దములును-
 ముఱియున్దేవతలను దత్ప్రకృతులను దెల్పుటకై అగ్ని- అగ్నిహోమీయ-
 అగ్నిండ్ర (ఇంద్రదాగ్ని) ఆదితి ఆపానప్తృ- ఆపానప్తృ (ఆపానప్రీయ)-
 ఆగ్నేండ్ర- ఆగ్నేయ- ఆదిత్య- ఆశ్విన- ఇండ్ర- ఇంద్రాణీ- ఐండ్ర-
 ఐంద్రదాగ్ని- గంధర్వ- తనూనపాద్ - త్ర్యంబక- దేవ- దేవతా-
 పూషన్- బలదేవ- బహుదేవత- జృహస్పతి- మరుత్ (మారుత)-
 మహేంద్ర - మైత్రావరుణ - మైత్రాయణ - రక్షస్ - రద్ర -
 వరుణ (వారుణ) వాయు - వైశ్వదేవాః (విశ్వదేవ) - విష్ణు -
 వైశ్వానర - సూర్య (సౌర్య) - సోమ - సోమపాష్ణ - సౌర్యవారుణ

హిరణ్యగర్భశబ్దములును మానవసూత్రములం దున్నవి పూర్వ
 మీమాంసాశాస్త్రముగు మానవధర్మసూత్రములకు వ్యాఖ్యాత కుమా
 రిలభట్టు కుమారిలభట్టునకుముందు శబరస్వామి జైమినికృతపూర్వ
 మీమాంససూత్రములకు భాష్య మొనర్చెను పూర్వమీమాంసా
 సూత్రములకు భాష్యముచేసినవారిలో మాధవాచార్యుఁడు కడపటి
 వాఁడు 'లోకవ్యవహార పూర్వకాశ్చ కేచిదృత్విగాది వ్యవహారాః
 సుకార్థ హేతుత్వేనాశ్శ్రితాః' అనుటచేత శ్రౌతస్మార్తకర్మవిధాన
 ములు కొన్ని నానాజనాభిరుచి పనుసరించి కల్పింపఁబడుట నిక్క
 మని కుమారిలభట్టు వ్రాసెను నాలోనూఁడు నేనులున్నా పనుసంగతి పతి
 జనుఁడు తెలిసికొనునప్పుడు నన్ను గూర్చి నేను విచారించుకొని తెలిసికొన
 నెంచుకొనుట నన్ను మెచ్చుకొనుట దూషించుకొనుట నాపాప
 పుణ్యములు నాగుణదోషములు నామంచిచెడ్డలు నా హేయాదేయములు
 నేను బరికించుచుంట నా మొగము నేఁ జూచుకొనుట నాలో నే
 నానందించుటయు నొచ్చుకొనుటయు నోహో నే న్నని నేనులో
 యొకప్పుడు జగమంతయును నేనే యింకొకప్పుడు నేను నేనుకాను
 మఱొకప్పుడు నేను లేను నిక్కము నిట్టులాత్మతత్త్వము నెఱిగి "ఇద
 మిథమ్" అని నిర్ణయించి యేదోయొక పద్ధతి న్నడువశక్యము
 కానపుడు శిష్టాచారముచొప్పున నడువఁబూనుకొని ప్రకృతోప
 యోగకరమగు వర్తమానోచితముఖ్యకర్మాత్మకోభయలోకసంతారక
 పరోపకారకవర్తనము న్మానుకొని ప్రస్తుతమునకుఁ బనికిరానిపూర్వా
 చారముల నవలంబించి లోకోపద్రవకరములు ప్రాణిహింసకములు
 నగు పశుబలి హేతువులగు క్రతువులఁ దలపెట్టి జైమిన్యాదిమునుల
 మత మని నిర్ణీపనంజ్ఞారూపకశ్రౌతస్మార్తకల్ప గ్రంథములకుఁ దెలిశీ
 తెలియని ప్రాకృతులొనర్చిన వాఖ్యానముల కపార్థము లొనరించి
 శ్రోత్రియమృత్యులునకలఁ ప్రాణిసంతృప్తిగావించకవ్యర్థముగాఁ దవ్యము

నగ్గిలోను బుగ్గిలోను నీటిలోను గల్పుచున్నా రనువివేకుల న్నాపమండు లని నిందించుటాక దుర్విధికదా ?

స్వత్న సుమప్తిదశలయందలి పనులు జాగ్రద్దశ కెట్లు కొఱగావో యట్లే భూతభవిష్యదాచారములు వర్తమానమున కాచరణీయములు కానేరవు. తన బాల్య యౌనన వార్థక దశలలోని కృత్యము లొకదానికొకటి విరుద్ధములగుట సర్వజనానుభవసిద్ధమే కదా ? “వేదాదృతేఽపి కుర్వంతి కల్పైః కర్మాణియాజ్ఞికాః సతు కల్పైర్విना కేచిన్మంత్ర బ్రాహ్మణమాత్రకాతే ” అని కుమారిలభట్టు నిర్దేశించినట్లు శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియు నిదివఱకు “గతాను గతికో లోకో నలోకః పారమార్థికః” అన్నట్లు వివేకహీనులైన క్రూరమానవు లనంతప్రవచనమూలములగు ననంతసంఖ్యాక వేద శాఖల శ్శుమన్వయ మొనర్చి “అహింసా పరమోధర్మః” అను నిత్య శ్రేష్ఠధర్మము ననుసరింపక తాముచెడి యెరులను జెఱచుచుంట దురైవముపాటిట్టియాభిచారికహింసాకృత్యములు జరుగనికాలమే కదా సకలజనశ్లాఘనీయమగు కృతయుగ మనిపించుకొనుచున్నది ప్రాణిహింస నడ్డజాలనుగాని యోకూళ యాజకమ్మన్యూడా ప్రాణి హింస నేవేదమైనబ్రతిపాదించలేదు నీవు నీక్రూరస్వభావముచేతను నీమాంసాశనవ్యసనాతిశయదోషముచేతను వఱి నీజాత్యభిమానము చేతను నీపండితమ్మన్యతచేతను నీస్వార్థకురతచేతను నీదురజ్ఞాంకార మనుకారములచేతను తనదికానిచో గోదావరివఱకును దేకుమన్నట్లు నీవు నీయాలు నీపిల్లలునీబంధువులు నీమిత్రులు సుఖించుటకై స్వర్గము లభించునని మిషపెట్టి కేవల కుక్షింభరుడవై సాధుల న్మోసపుచ్చి క్రతుశాటకములాడి పశువులం దంబ తిని క్రొవ్వుచున్నావా?

మా న వ థ ర్థ ము

ఏదీ “పశుమాలభేత” అను వాక్యమునందలి పశుమ్-అలభేత యనుపదము, కర్థమేమో నీవే ప్రమాణముచేఁ జెలిసికొంటివి? నీయంతట నీవు తెలిసికొంటివేని నీయజనమున నీవు కూర్చుంటివనుట నీకు సందర్భముగాఁ దోచునా? లోకులు చెప్పినారుగనుక నా రెండుపదముల కర్థ మెఱిగితి ననెదవా? నీ కావదార్థతత్వ మెఱిగించినలోకులు గతానుగతికులుగాని పారమార్థికులు కారను లోకుల మాట పాటింపవేల? నీప్రాణము నీకు బెల్లమా? ఇల్లుకట్టు కొన్నట్టుల మూర్తమగు స్వర్గమును నీతక్కిరిబిక్కిరించి శౌతకల్పముచే రచించుకొందువా? చాలుచాలు నీగతజలనేతుబంధన ప్రయత్నము నీతిలకావృణుహివబంధనగ్రంథపాండిత్య దంభము పూర్వులయాచారము పూర్వులకుమాత్రమే తగును నవీనుల కెట్లుపచరించునురా దుర్మతి! మునులమతము మునుల కెఱుకగాని నీ కెట్లు తెలియగూరా జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధా! నీసుఖము నీవుకోని ట్లితర ప్రాణులు తమతమసుఖము లభిలషించుట సహజధర్మమని తెలియని నిన్నుంచుటగాని నిన్హార్చి యరణ్యరోదన మిట్లు నాచే చేయించుట గాని నిక్కముగ దైవముపొరపాటు “బ్రహ్మణే బ్రాహ్మణ మాలభతే” అను శ్రుతి కెట్లర్థముచేసెదవో? “అలభేత” అనుక్రియ కొకప్పుడు చంపుటయు మఱొకప్పుడు స్పృశించుటమాత్రమే యని యర్థము చెప్పుచు నీవాడైనచో ముట్టుకొనెదవుగాని యితరజంతు వైనయెడ జంపెదవా? “ఆత్మవత్సర్వభూతాని యఃపశ్యతి సపశ్యతి” అనుచందమున నోకామ్యకర్మాచరణమోహంధుఁడా! నీకుఁ జూడు శబ్దార్థమెఱుంగుట చూడు మోజై మినిమ్మన్యుఁడా! శబ్దబ్రహ్మతత్వమెఱుంగఁ బ్రాకృతజనుల శక్యమా? “పశుః” అను పకార శకారోకార విసర్గములకుఁ బ్రత్యేకము “ప- అ, శ-ఉః”

అనెడు వ్రాతకుఁగాని లేక ధ్వనిఁగాని కర్ణాకర్ణిగాను మఱియు
 దృష్టిదృష్టిగా నీవెఱుంగుట తప్ప మతేయాధారము నీ కున్నది ?
 ప్రత్యక్షానుమానోపమానశబ్దప్రమాణములు నాల్గును నిక్కముగా
 ననోన్మాంతరూపములు మఱియుం బరస్పరకారణములని తెలియ
 నీన్యాయ మొకమూలనుంచువారు చెప్పినారు-వీరు చెప్పినారు గనుక
 శబ్దమున కిది యర్థమనుచున్నావుగాని నీవు స్వయముగా “పశు
 మాలభేత” అను శ్రుతి కర్థముచేసికొనఁగల్గితివా ? పూర్వులు
 చెప్పినయర్థము నీవు చెప్పనేల ? పూర్వులువేఱు నీవు వేఱు నిన్న
 నేడగునా ? యోపూర్వాచారపరాయణమృన్యదా ? పూర్వుల
 సంగతి నీకొడుకు ? నీజీవితమందలియనుభవమెంచుకొను మప్రస్తు
 తాధికప్రసంగము నీకేల ? నిన్నటి నీసంగతియొక్క యధార్థస్థితి నీకే
 కూలంకషముగాఁ దెలియనశక్యమని నీవొప్పుకొనకతీఱ దుగదా?
 నీపూర్వులు పూర్వాచారములు నీవేదములునీశిష్టాచారసంక్రదాయ
 ములు నీకుఁ దెలియునని దంభుఁడవై చాటుకొను నోకూశఛాం
 దనుఁడా ! చాలుచాలు నికనైన సహింసాకృత్యములను భస్మ
 హోమములను మాని సకలభూతదయతోఁ బరోపకారమొనర్చి
 పరుల సుఖపెట్టి నీవు సుఖించుము- వేదములశాఖలును సంహితులును
 బ్రాహ్మణములు నశించిపోయెనుగాని యాధునికముగాఁ దమతమ
 కుతకలకుఁ బనికివచ్చినచరణములను శాఖలును బ్రాహ్మణములను
 కూత్రము కొండతాచార్యులుసంగహించుకొన్నారు చరణవ్యూహ
 కునుగ్రంథమునందు ఋగ్వేదమున శాకల-బాష్కల ఆశ్వలాయన-
 సాంఖ్యాయన-మాండూక్యాయనము లను నైదుచరణములును యజు
 ర్వేదమున చరకములు మొదలెనుబదిశాఖలు పేర్కొనబడినవి కాని
 వానిసగమునఁఖ్యయైన గ్రంథమునఁ గానరాకుండెను సామవేదము
 నకు వేయిశాఖలు కలవు కాని వానిలో రాణాయనీయ సాత్యముగ్ర-

కాలాప-మహాకాలాప-లాంగలాయన-శార్దూ-కౌధుమశాఖ లేడు
మాత్రమే శేర్కొనబడెను మఱియును కౌధుమశాఖ లేడు భేదములు
వి అధర్వవేదమున పైవ్ప-దాంత-ప్రదాంత స్నాత-బ్రహ్మ
దావల-శౌనకీ-తేవదర్శతీనామముల నేడు మాత్రమే లెక్కింపఁ
బడెను మఱియును పైవ్పూద-శౌనక-దామోద-తొత్తాయన-
జయూ-బ్రహ్మకలాశ-కౌసఖ-దేవదర్శిని-చారణవిద్య లను
తొమ్మిది శేర్కొనబడెను ఈ వేదశాఖలన్నింటిలో ఆశ్వలాయన-
హిరణ్యకేశి-భారద్వాజ-ఆపస్తంబ-జౌధాయన పారాశర్యాది
శాఖలు సూత్రరూపములు కావున నవీనములనక తీరిదు-ప్రచీనులు
కొందఱు తమపేర్లు శాశ్వతముగా నిల్పుకొనుటకై కొన్ని శాఖలం
బన్ని యనాదిగంధములందు దోఁప రసవచ్చును గణింపనశక్య
మగు పురాతనకాలముందు మంత్రబ్రాహ్మణములును బిమ్మట నాఱు
వేదాంగములును కలిసి సకలావ్యవిద్యలు పౌరుషేయములు
కృత్రిమములుగాని పంచభూతప్రకృతులవలె సహజసిద్ధము లెంత
మాత్రము న్నావు మనుష్యకల్పితము లీయష్టాదశవిద్యలు కావున
వీనిలోఁ బ్రకృతమున సకలభూతదయావరములును సకలప్రాణ్యుల
కారములు నగువిద్యలనుమాత్రమే యనునరించి తత్తద్దేశజను
లన్యోన్యసుఖంకరముగా బ్రతుకుట మిక్కిలి శ్రేష్ఠమానవధర్మము
కాశికయందును సిద్ధాంతకౌముదియందు మాత్రమేకొన్ని వార్తికము
లున్నవికాని భాష్యమునఁగానరాకుండుటచే నావార్తికములుమిక్కిలి
యాధునికకల్పితములై నట్లు । శౌతస్మార్తకర్మములు స్వార్థపరాధునిక
మనుష్యకల్పితములు-సందియ మొకింతయును లేదు- ఏకాలము
నకుఁడగునట్లకాలమున నుభయతారకములుగా జీవనోపాయ
కర్మములు బుద్ధిమంతులు కల్పించిరిగాని వానకురిసినట్లు రేఁబవల్లు
తోఁచినట్లీవిద్యాస్థానగంధములు కల్పితములుగాని సహజసిద్ధము

తెంతమాత్రమును గావు- అనాదికాలమునుండియు నొకదానితో
 నొకటి కలిసి మొత్తమై సముద్రరూపముగా నిల్చినయుదకబిందువు
 వలె సగణిత ప్రాచీనకాలమునుండియుం దత్తదేశమానవులయూహలు
 వివిధభావల న్మొత్తముగా సంగ్రహింపఁబడి గ్రంథరూపముగా
 వెలయుచున్నవి కావుననే వ్యావహారికదశయందుమాత్రమే వేదము
 లున్నవికాని నిక్కముగఁ బారమార్థికదశలో వేదములు లేవని
 శంకరాచార్యాది భాష్యకర్తలు సిద్ధాంతీకరించిరి పరమార్థమ
 వాఙ్మనసగోచరము పాంచభౌతికమాయోపాధివిశిష్టమగు జీవులచేఁ
 బాలమార్థికసత్య మెఱుఁగఁబడరాదు- మఱియును దెలుఁపఁబ
 శక్యముకాదు- వ్యవహారదశయందు శాఖాచంద్రన్యాయముగా
 సవ్యక్తమగు సత్యపదార్థసిద్ధికై స్థూలరూపముగా నష్టాదశవిద్యా
 విశేషములచే లోకోపకారపరాయణులు పరమకారిణికులునతీంద్రియ
 దర్శనప్రతిభాలంకృతులు సహజపాండిత్యవిశారదులగు మునులు
 పామరులకుఁ బరమార్థప్రాప్త మార్గము సగవర్చిరి కోవెలలందలి
 పాంచభౌతికవిగ్రహములు దేవతలకును అుగా నెట్లు భావింపఁబడుచు
 నుపాసనాసౌలభ్యమున కెట్లు నాధనములగుచున్నవో యట్లే యీ
 శ్రుతిస్మృత్యాదివిద్యాప్థానములన్నియు సపారుషములనియు దివ్యము
 లనియుం భావింపఁబడి పరమార్థప్రాప్తణోపాయము లగుచున్నవి
 నదుమ అక్షిప్తతె యొప్పఁడన్నట్లు నీబోధలు నీవ్రాత లే ? జగమునఁ
 గాలానుసారముగా జరుగువనులన నియిష్టానుసారముగా మార్పుట
 నీ తరమా? కొన్నిజంతువులు కేవలమాంసాహారముచేతను గొన్ని
 కేవలశాకాహారముచేతను మఱికొన్ని యుభయాహారములచేతను
 దత్తత్సచయోచిత దైవనిర్ణీతములై బ్రతుకుచున్నవి-యెవరిజ్ఞానము
 వారిది మఱి యెవరియిష్టము వారిది- శిష్టాచారసంప్రదాయులు
 కొందఱు- కొందఱు యథేచ్ఛగంచారు- మొత్తముపై నూగిరీసి
 కొనుమెలకువ బ్రతుకుచున్నవారికెల్లి సహజసిద్ధమైన టెల్లప్రాణులక

వారివారికిఁ గావలసిననుఖములనందు ప్రయత్నమునమఱివారిదు ఖకర
 కార్యములఁదప్పించుకొను నుపాకుమును వెదకుకొనక మానరు
 తమతమకోరిననుఖముల నందటకై ప్రయత్నించుట యెల్ల జీవు కు
 సహజముగాని తాము కష్టపడియైన లోకోపకారముచేయుయత్నిం
 చుట స్వభావముకాదు తనదేహమును దాఁ గన్నపిల్లల యెడ
 శ్శను సహవాసబలమున మచ్చికపడి తనకూర్కి కాలవాలమగు
 ప్రాణులశరీరములను దనకు శరీరస్మృతియున్నంతవఱకుఁ గాపాడు
 చుంటకూడ దేహధారులకు సహజధర్మము- “అహమన్న మహమ
 న్నాదః” అను శ్రుతిచొప్పునఁ బాఠభౌతికోపాధి యన్నస్వరూపము
 కావుననే యన్నము భక్ష్యమగుచున్నది సమాసధర్మములగు పదార్థ
 ములు పరస్పరముఁ గలియుచున్నవి- నీటిలో నీరు- నిప్పులో నిప్పు-
 గాలిలో గాలి - మట్టిలో మట్టి - యాకసమం దాకసము
 మఱి పాంచభౌతికపదార్థము పాంచభౌతికపదార్థమందును గలియఁ
 దగినీతి స్థలియుట సహజప్రకృతీలక్షణము వ్యక్తావ్యక్తసిక్తులంబట్టి
 పాలు నిరు కలినన విధముగా జడచైతన్యము రురెండు స్థలిసియే
 యున్నవి- పాంచభౌతికోపాధియును జైతన్యము నొండొంటికి వేతై
 యుండనేరవు కాబట్టిజీవులుయధేష్టాహారనిద్రావిహారభోగములందత్త
 క్కాలస్వభావచోదితులై యనుభవించుచున్నారోప్రాజ్ఞమృన్మయఁడా
 నీతత్త్వోపదేశములు నీనీతులు నీజ్ఞానబోధలు నీవ్రాతలు నీగొడవ
 లె దుకనెదరా? పశుఘాతుకులగ నోశ్రోత్రయమ్మన్మలారా? మీరు
 న న్నొప్పించలేట్లు మిమ్ము నే నొప్పించఁజాలనుగాని మీరు వ్యర్థ
 ముగాఁ గ్రాణిహింసకావించుచు మీరంటెనితరులు నాస్తికులనియు
 సప్రాణులనియును మ్లేచ్ఛులనియును గర్మభావ్యులనియు సరక
 గాములనియును బరమపాతకులనియును మీరే యార్యావర్తవాసు
 లనియు నితర దేశవాసులందఱు ననార్యులనియునుమీరు చంపితినుపశు

వులు మాత్రమే స్వర్గ మేగుననియునోబుద్ధిజాడ్యజనితోన్మామలారా!
 మిగులగాకతక్కినమనుష్యులందఱునప్రభావములు నీతిబాహులుబహి
 వ్యుతు లపాక్షేయు-స్పృశ్యులనియును మీరునిరసించుటకుమికెంత
 స్వాతంత్ర్యమో-లోకదోహులప్రాశహింసకులు పశుమారకులుసం
 గీతసాహిత్యకురాకము-కఠోరహృదయులు పరమమూర్ఖులగు మీకు
 మీఁదిస్థితి బోధించినట్లు గ్రంథమొనర్చుట మాదృశమహాకవిపండితు
 లకు సహజస్వతంత్ర మేలకాదో? ఏమిషనైనఁ బశుహింసచేయు
 శ్రౌతియమ్మనియెట్లు తమ యాచరణము వేదశాస్త్రసమ్మతమా
 నిష్టాచారమో పదాయసిద్ధ మని సాధించుచున్నాఁడో యట్లే సర్వప్రా
 ణ్యులకారముగా సకలభూతదయావరముగా నెట్టివలయుచే నైన
 నేజంతువును జంతువని “నహింస్యా త్సర్వభూతాని”యను శుపనిష
 త్సంప్రదాయానుసారుల కిట్లేలగ్రంథములు వెల్లడింపరాదో? అష్టా
 దశవిద్య లెంతమాత్రమును బశుహింసం బ్రతిపాదించలేదు సకలవిద్య
 లును లోకోపకారకమగు నడువడితోఁ దనతోడిపాటిజీవులను సుఖ
 పెట్టి తా సుఖింపవలయుననియే మర్పులకు సశ్చయముగా బోధి చు
 చున్నవి నీ వితరులదయఁకుటాత్ముఁడ వైనఁగాని నీకోరినసుఖము
 నీకురాదు

మ త స మీ క ర ణ ము

ఓరీ దంభుఁడా! వట్టెడునామములు పైకిఁ బెట్టుచున్నావు
 గాని శివుఁ డెఱుఁగని గొందులూ, యందఱును శ్రీవైష్ణవులయినచో
 గొంపెడుతురిగె లెట్లు మాయమయ్యె నన్నట్లు నీసుఖముకొఱకుఁగదా
 నీరంభాసంభోగముగూర్చికదా నీయాలుబిడ్డలసేమముకైకదా నానా
 జంతువులను దేవతాసమర్పణమిషను జంప తినుచున్నావు మఱియు
 నీవలెఁ గూరకర్మము-కొప్ప కేమిషనైనఁ బశుహింసచేయక

కేవలజంతురక్షణమునకై మాత్రమే సాత్త్వికాన్న పానములను వినియోగించు భూతపయాపరులం బావడలు కర్మబాహ్యులని మోసకాడవు స్వార్థపరుడవై ఏం నింపించెదవు? స్వార్థపరులుగాక కేవల లోకోపకారకరులైన పూర్వజాతి యోగక్షింభరుడా యిప్పుడు నీకెందుకు? పూర్వము క్రతువులెట్లు జరిగెనో యాక్రతువులందలి పశువు లెట్లుండ నోనీకెఱుకా? తిరుపతిగుడిలోనిబొమ్మశ్రీ వేంకటేశుడగునా? నారాయణుడనుపేరు వహించినమర్త్యుడు నారాయణుడగునా? క్రతువులం బశహింసచేయుకూరు లురిదీయఁబడుదురని ప్రభుశాసనమైనచో నీక్షతుత్వలేమిగనో? నీశిష్టాచారసంప్రదాయానుసరణవ్రత మేగంగలోఁ గలియునో నీవెఱుంగవా? ఒకశబ్దమున కొక యర్థమునునియచు మెక్కడిది? ప్రసంగవశమునఁ బ్రతి శబ్దమున కర్థము మూఱుచున్నది “యయాకయాచవిధయా బహ్వాన్నం ప్రాపున్నయాత్” అ నీబ్రతుకుసుఖముకొఱకై నీశిష్టాచారము నవలంబింప రాజ్యపాల శాసనపద్ధతులకులోఁబడి పొట్టపోషించుకొనుచున్న యెవైనదికమ్మన్యుడా? నిత్యధర్మమును సహింసావ్రత మవలంబించి నీతోడిపాటిప్రాణుల బ్రతుకు పొడిగించు నీబ్రతుకు వృద్ధిచేసకొనుము ‘అహింసా పరమోధర్మః’ అని మాత్రమే వేదశాస్త్రమునియన్దాత్పర్య”వడుచున్నవి మఱియును మునులందఱునుసర్వలోకోపకారకముగు సహింసావ్రతమునుమాత్రమే బోధించిరి ‘మూఢః పరప్రత్యయనేషుబుద్ధిః’ అన్నట్లునీవుమూఢుడవోకూళసోమానీ! నీపూర్వులక్రతువిధాన మెట్లు జరిగెనో నీవెఱుంగవు- పశుమారణకర్మమును బోధించి నీచేత శ్రౌతక్రియాదీక్షను జేయించు నాధునికాధ్వర్యులో “యథాంధైర్నియమానాః పాపాః అనునట్లు- నీవు కేవల స్వార్థపరమూఢుడవుగాని- స్వార్థపరులను వంచకులును కూళలను బరమమూర్ఖులనియు నెఱుంగవేల? సర్వ

భూదదయాశరులగు మును లెంతమాత్రమును జీవహింసను భోధించలేదు

“పశుమాలభేత” అనుచోఁ గళ్ళయైవఁ బట్టుకొనుట-పామైన విడిచిపెట్టుటవలెనే-బల్లి దవ్యము గు నీ హాదినత్యములను యజ్ఞశాల యందు బొయలుగా నుంచి సాధుజాతువులగు మేఁకలం జంపు నీకూరశౌతకల్పనాచాతురి గట్టిపెట్టుము యుగానుసారముగా సకలధర్మములను సకలశౌతస్కర్తకర్మములను మారుచున్నట్లు ప్రమాణమున్నదిగాని నీయొక్కదిక్కుమాలిన కతువిధానమున సపార్థముగఁ గ్రూరాధ్వర్యులచేఁ దప్ప సహింసావతధర్మము మఱెందై స నెన్నంతై స మాతీనట్లు ప్రమాణ మగపర్చఁగలవా ? ఎందు కీడొంక తిరుగుదు ? మునుల యందఱియొక్క ముఖ్యతాత్పర్య మన్ని విద్యల యందును- సర్వజగదుపకారకమగు దయను వహించి తనతోడి ప్రాణుల స్సఖముగ బ్రతుకనిచ్చి మనమర్మదైనవాఁడు తానుఖ ముగ బ్రతుకవలెననియే- పశుశబ్దమ స కర్థము మనవ్యహృదయము- ఆలభేత యనుశబ్దమునకు భూతదయాపరమ కావించుట యని తాత్పర్యము- మొత్తమపై “పశుమాలభేత” యను శుతి కితరజీవులు నీయొడల నెట్లు వర్తింపఁగోరుదు నువో నితరజీవులయొడ నీ ఎట్లు ప్రవర్తించుమని యప్తాదశవిద్యలయొక్క ఈ ఖ్యఫలితార్థము- శిష్టాచారమనియునుగులధర్మమనియునువిధిచోఁగితమనియు నోకూరుఁడా ! యేమిషనై స జంతువులం జగించుటయును జంపుటయు నీస్వభావ మైనచో నీ కిది తగదని చెప్పుచు లోకములో జరుగుచున్న జంతు హింసకై యిట్లే ప్రతిక్షణ మషీదుఃఖబాష్పరచనావిచిత్రపబంధ గ్రంథరచనవ్యసనినొట నాస్వభావము

“శ్రాహ్మణేన షడంగవేదోఽధ్యేతవ్యః” అని శ్రుతిని నిరాకరించి జ్యోతికారులగు మునులలో యవనునిఁగూడఁ జేర్చి యా

యవనఁ డొనర్చిన పారసీకభావ నెట్లీ బ్రాహ్మణులుచదివికొనితాజిక
శాస్త్రమును యేదాంఁగముగా గ్రహించిరో! “బాలావపి సుభాషితమ్”
అనునట్లాస్తికఁడనో నాస్తకుఁడనో జీవహింసచేయుకుఁ డోమొరటు
కూళమానిసులారా! మీతోడికాటిజంతువు సుఖపెట్టి మీరు సుఖ
పడుఁడు శాకాహారమునమాత్రమే జీవి చుఁడు మాంసాశనము
మానకొనుడు యంత్రములచే మీకార్యముల నెఱవేర్చుకొనుఁడు
మికార్యములకై జంతువు ను బాధించకుఁడు మీజాతినీత్యభిమాన
ములన్నయుం గట్టిపెట్టి యోమనుష్యులారా! మీలోమీరు పొత్తు
గొని హాయిగా నన్యోన్యసహాయమున మనుండు డనియే యష్టా
దశవిద్యారహస్యతాత్పర్య సద్ధాంతము

జ గ నిర్ణయము

అనాదికాలము నుండియును వివిధ దేశములందలి బుద్ధిమంతులు
ప్రత్యక్షాదిప్రమాణములచేతఁ దమతమయూహలంబట్టి జగత్సృష్టితి
లయకారణములఁగూర్చి చేసినసిద్ధాంతవాక్యములన్నియును సందర్భా
నుసారముగఁ దత్తద్దేశభావలంఘనము మరియు సకలజనసామాన్య
వేద్యములుగాఁ గల్పించిన సంస్కృతాదిగ్రాంథికభావల న్వైదిషింపఁ
బడుచు సనాదిసంప్రదాయసిద్ధములై పరస్పరసక్రమముగాఁ బ్రచు
రింపఁబడుచు వ్రాతలమూలమునఁ గొన్నియుం గేవల శ్రవణమాత్ర
ములై కొన్నియుం గేవల చక్షుర్గోచరములై కొన్నియు స్మృతియు
నామరూపోభయాత్మకములై కొన్నియుం బ్రచురింపఁబడుచుఁ గొన్ని
వ్యవహారము ల్కూడ కొన్ని పరమార్థమునుబోధించుచుఁ దత్తద్దేశ
ములం దత్తద్భావన నష్టాదశవిద్యలయి వెలయుచున్నవి

ఐహళాకికపదార్థములం బోధించువిద్యలలోని గుణదోషము
లనుభవముచే నెఱుంగవచ్చును కాని పరలోకముఁగూర్చిన గ్రంథ

ములమందలి గుణదోషములు కేవల విశ్వాసములముల - వారివారి
యభిరుచులగు బురస్కరించుకొని దేవ కాపతిపాదకములగు ఋగ్వేద
స్సామాధర్వాత్మక వేదచోదితకర్మములు దేవతాప్రార్థనముదేవతా
పూజయును దైవసంకీర్తనమును మఱియాభిచారికకర్మములుం గామ్య
నిత్య నైమిత్తికకర్మముల నానాదేశములం బరగుచున్నవి-ఇంద్రియ
ప్రగాహ్యములగు సకలజగత్కార్యముల కతీంద్రియకారణస్వరూపు
లగుదేవాసురులంగల్పించుకొని సుఖదాయకులగు దేవతలయన్త్రగహ
కరములగు ప్రార్థనాదకర్మములను దుఃఖదాయకులగురాక్షసులం
బాఱఁదఱుముటకై కొన్ని మంత్రతంత్రవిధానముల న్జరిగించుటయును
బాల్యము గడచి వయసుమించినకొలంది న్మనుష్యులకు మీసములు
మొదలగుకొత్తయవయవవిశేషములవలెఁ బొడచూపుట సహజ
గుణము - మనుష్యులు పెండ్లి హాస్యము - సిగ్గు - వ్రాత - యలంకార
ధారణము - వంట మొసలగు నాహారవిద్రావిహారోపయోగకరక్రియ
లకు న్మించిన కొన్ని యలందుఁ దక్కినజంతువులకన్నఁ బెచ్చుగఁ
జేయు స్వభావముకలవారు లోక మనందు సకలజంతుసామాన్య
మును నశన శయన విహరణ జరారుజా మరణక్రియలకు మించి
పెచ్చు మనుష్యులం దగపడు హాస్య లజ్జా లేఖన పరనాలంకరణ
యజన పచనాది క్రియ లన్నియును వారలకు సహజముగా సుఖా
భాసములు దుఃఖప్రాయము లయి సహవాసబలమున యుద్భవ యుండు
తెవుల్లు, సకలభూతదయయును సర్వలోకోపకారపరాయణతయునఁ
గల మనుష్యులు మాత్రమే నిరోగు లనదగును ప్రత్యక్షముగా
నున్న వర్తమానకన్తుత్త్య నిర్ధారణ మొనర్చుటయేసంపూర్ణముగా
శక్యముకానపుడు భూతభవిష్యజ్జగత్కార్యయథార్థస్థితి న్గడించుట
మిక్కిలి శంకాస్పదము సృష్టి యెట్లు జగదుచున్నదో సృష్టికి లోఁబ
డినవారు నిర్ణయింపఁ దరముకాకుంట యొకబ్బరముకాదు కానిసృష్టి
కథ్యక్షుండగు పరమాత్మునకే మీజగత్సృష్టి యెట్లుగుచున్నదో

యాసంగతి యాదేవునకై పఁ దెలియునో లేదో యని “సోఁగ వేదయదివాసవేద” అని శ్రుతి పల్కుచున్నది. కావున నానా వయోగుఁ వేషభాషాచారములతో నున్న నానావిధజంగమస్థావర ప్రాణుల యుత్పత్తిస్థితియములకునిత్యకారణమైన నానావిధసంఖ్యాక దేవతలనాభివించి తమతమచుఖజీవనాభివృద్ధికై కొల్చుచుంట మనుష్య స్వభావము

ఆర్యులు సనార్యులు నానాదేశములందు మొట్టమొదట (స్త్రీ)పురుషద్వంగము లనంతసంఖ్యాకులై ఎల్లలనుగాంచి యిట్లు మానవులను సృజించువా రెట్లున్నారో - వలయురేఖాది మధ్యాంత ములు లేన ట్లేజగమునకు సృష్టిస్థితిలయకాలమును గణించశక్యము కాదు. ఆదిదండతుల నిర్ణయింప వీలులేదు. తలిదండ్రు లు లేక పిల్లలు పుట్టుట యసంభవము. పాంచభౌతికవికారములకుఁ బాంచ భౌతికసంయోగవియోగములే కారణములు. వేయేల యీజగము నకు చుద మెదళ్ళు లేనేలేవు. మొదట నెట్లనో యీప్రపంచము మఱి దీని తుదిమాటురూ పెద్దియో. నానావిధవరమాణువుల సంయోగవియోగముల కాధారమగు నాకాశ మొకటి యండక తీఱదుగా ? ఆయాకాశమునందే యీ జగత్సృష్టి లయముగ చున్నవి మఱియను శరీరస్మృతియన్నంతవరకుగదా యీజగ త్కార్యచింత కలుగుచున్నది. విస్మృతిరూపమగు సుషుప్తి యెట్టిదో యట్టిదే యాకాశ స్థితి యని స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తుల స్థితిఁ గనిపెట్టిన మనుష్యులందఱికి ననుభవసిద్ధమేకదా ? కాఁబట్టి సర్వేంద్రియము లుపశమించి యన్నప్పటిసుషుప్తి యందఱియనుభవమందొక్కరూపే యైపట్టు లాకాశ మొక్కవిధముగానే నిత్యమై యున్నది. నిర్వికార మగు సుషుప్తవలెనే నిరాకారమగు నిర్గుణమగు నాత్మ యీభౌతి కాకాశమునకు మఱి యీస్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తుల స్థితిపెట్టు తెల్వి

మూలాధారమై నిత్యమై యుండకతీతదు- మఱి యాయాత్మయే
 యాకాశమునకును మఱి తక్కిన భౌతికవికారముల యుద్భవస్థితి నాశ
 ములకు స్థూలకారణమై విస్మృతిస్మృతిరూపములతో సకలదేహధారుల
 యనుభవమి సఁ బ్రత్యక్షమయి యున్నది ఈ స్మృతివిస్మృతులనే
 తెల్పిచేఁ గనిపెట్టుచున్నామో యాజ్ఞానమే యీ సకలజగదుద్భవస్థితి
 నాశములే జ్ఞానము కవిపెట్టుచున్నదో యట్టిజ్ఞానమే యాత్మ కావుననే
 “ప్రజ్ఞానబ్రహ్మ” అనుశ్రుతికలిగెను- సరియే యీ జగమున కాది
 మధ్యాంతములు నిర్ణయింపఁ దరముకాదు మఱియును పంచేం
 ద్రియముల పనిచేయకున్న సుషుప్త్యవస్థకూడ సర్విజనసామా
 న్యానుభవము

కాఁబట్టి విస్మృతిరూపమగు సుషుప్తి ప్రకృతి యనియును
 స్మృతిరూపములగు స్వప్నజాగరములు వికృతులనియును జెప్పక
 తీతదు- బీజము ప్రకృతి- వృక్షము వికృతి- ఆత్మ ప్రకృతి- జగము
 వికృతి ఎస్మృతి ప్రకృతి- స్మృతి వికృతి- స్మృతి- యెట్లు విస్మృతియగు
 చున్నదో మఱియు విస్మృతి స్మృతి యెట్లగుచున్నదో స్వప్నజాగర
 ములు సుషుప్తిలో నెట్లుపశమిల్లుచున్నవో మఱియును సుషుప్తిస్థితి
 నుండి స్వప్నజాగరము లెట్లు వుట్టి పెరుగుచున్నవో చెప్పశక్యము
 కాన ట్టిజగమున కాదిమధ్యాంతము లున్నవని మాత్రము నిర్ణయింప
 వచ్చునుగాని మొదలెద్దియో నడుమెద్దియో తుదయెద్దియో జగద్బీజ
 మెట్లుండ నోవృక్షబీజములొక దానికొకటి వస్తుతత్త్వమునకు వేరు కాన
 ట్టిజగదాత్మలకు వస్తు భేదము నిర్ణయింపరాదు- మూలప్రకృతియగు
 నాత్మ సుషుప్తిదశవలె సవ్యక్తము న్మఱియు సనిర్దేశ్యమును గాఁబట్టి
 యీ జగదుద్భవస్థితులకు నీజాగ్రత్స్వప్నదశలకు స్థానము స్వరూ
 పంప శక్యముకాదు వస్తుతత్త్వము నిరూఢిగనెఱిగికదా యావస్తువు
 వైవిధ్య లుకయోగించవలయును తనజననమరణస్థితు లనుభవ

వించిన ఎమ్మటంగదా తనజననమరణాంతం లిట్టి వని యెవ్వఁడైన
యథార్థముగా వక్కాణింపఁగలఁడు “నహి వధర్వా విజాసాతి గుర్వీం
ప్రసవవేదనామ్” అన్నట్లు తిక్క రుచియు జొగక లోఁతు నెఱుంగ
రానిచందమున “అవలక్రాదీనిభూతాని వలక్తమధ్యాని భారత,
అవలక్తనిధనాచ్యేవ కాతత్ర కరివేదనా” అను భగవద్వాక్యముంబట్టి
సృష్టికి మొదలుం దుదయును నిర్దేశింప నెవ్వరికిం దరముకాదుగాని
స్థూలరూపముగా వలక్తమందు వ్యవహారము సాగించుటకై ద్విగేశ
కాలవిభాగ మేర్పర్చితీతనందున నీసకలభూతసృష్టి స్థితిలయములకుఁ
గారణముగాసృష్టిస్థితులకుం బ్రేరణమూలమగుభూతదయాస్వరూపులు
సర్వజగదుపకారకులగు దేవతలను మఱియును సంహారమునకుఁ
శ్రౌర్యస్వభావముఁగల ప్రాణిహింసకులగు నసురులను వేదములు
వర్ణించుచు రాక్షసనిగ్రహమునకును దేవతానుగ్రహమునకు దగిన
శ్రౌతస్మార్తకల్పమును విధించుచున్నవి

సృష్టిస్థితులు సత్త్వరజోగుణమూలములు నాశము తమో
గుణమూలము కాఁబట్టి లోకోత్తరకము యిదిజన్మత్వగుణము
నవలంబించి భూతదయాపరులయిన సజ్జనులు శ్రౌతస్మార్తవిధానము
లన్నియును సకలజంతుప్రాణసంరక్షణముకై మాత్రమే వినియో
గించుచుఁ బశుహింసాది క్రూరకర్మములను నిషేధించుచున్నారు
నీబ్రతుకు సుఖము నీవు కోరుట నహజము కదా? పరుల సుఖము
నీవు కనిపెట్టనియెడల బరులు నిన్ను సుఖపెట్టరు కాఁబట్టి యెరులను
సుఖపెట్టి నీవు సుఖించుమనియే సకలవేదముల ఆభిప్రాయము సకల
భూతదయాపరుడవై ప్రవర్తిల్లుచున్న నీనడతయంతయు వేదచోదిత
ధర్మమని యోమిమాంసకుఁడా నీవు తెలిసికొనుము జై మిన్యాధి
మిమాంసకులు సకలభూతదయాపరులు కావుననే మునులు నాఁ
బరగి రోకుక్కింభరుఁడా! అమ్మని శాస్త్రముల విపరీతార్థము

లొనర్చి యామిషాశనుడవై నీవ్యసనమునకుఁ దగునట్లు జంతుహింస వేదచోదిత మని యపార్థ మొనర్చుచు మోక్షాశసోమాసీ“ పాపాయ పరవీడనమ్ యోగ కారార్థమిదం శరీరమ్, అహింసా పరమోధర్మః” అను పరమధర్మరహస్యము లెఱిగి యితర జంతువుల సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడుము- కిల్పమునకు నీవు చేసినదే యర్థముగాని నేఁ జెప్పిన దర్థముకాదా ? స్వార్థపరండవుకాఁచో నీయర్థమును గ్రహింప నగును- నీసుఖముకొఱకై యొరుల హింసించి కామ్యకర్మములగు క్రతువులందు నీచేతికి లొంగిన నీపేజంతువుల న్ముక్కునెవులుమూసి చంపుచున్నావు నీకేమి చేటుకాలము ? నీతప్పుకాదు- నిన్నీకూర కర్మమునకుం బ్రేరేపించిన కూళదయ్యము నిన్నూడ నూపిరాడనీక తెగటార్చునప్పుడు నీతప్పు నీకు జ్ఞప్తికిరాకమానదుసుమీ ? పరుల సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడుము- పరులఁజేరిచి నీవు చెడకుము- అష్టాదశ విద్యలయిభిప్రాయమునకలప్రాణిసంరక్షణ మొనర్చుటకన్న రవంతయు న్వేటుకాదు

నీకు బుద్ధితేదో పశుమారణదారుణజై మినికడియరుఁడా ? వదార్థత త్వజ్ఞానము నీకునున్న “పశుమాలభేత్” అనశ్రుతియందుఁ బశుశబ్దమునకు దేహధారియని యర్థము ఆలభేత యనుపదమునకుఁ బ్రేమించుట యర్థము-కాఁబట్టి స్వార్థపరులగు మాంశాసనకూర కర్ములొనర్చిన యపార్థముల ననుసరించక స్వార్థత్యాగులగు సర్వ భూతదయాపరులగు మహాత్ముల యుపదేశము నంగీకరించుము- నీజాతి నీనీతి నీవావి నీవర్తనము నీబ్రతుకంతయు నితరప్రాణుల సుఖపెట్టుట కై వినియోగపడినప్పుడు వేదచోదితకర్మానుసారములని ముమ్మా టికి నమ్ముకొనుము సచ్చిదానందలక్షణుడగు దేవునకుదూరుండవై కూరముగాఁ బ్రాణిహింసచేసి పరకమున నేలకూలెదవు ? ఋషిభి రతీంద్రియప్రకాశకైఃమంత్రైః” అని ఋషిశబ్ద మతీంద్రియవశా

మగు మంత్రపర్యాయుని నాయనాచార్యుఁడు చెప్పటచేత ముమ్మాటికి స్వేదమంత్రము లింద్రియదృష్టమగు జగము నెంత మాత్రమును జెప్పవు కాఁబట్టి శౌతకిల్పములం దై హతాకేకపదార్థము లగు నగ్ని యజ్ఞాయుధములు అధ్వర్యసప్తదశకము వశువులు మొదలగు యజ్ఞద్రవ్యములు ఆత్మక్యము న్నలిగించుటకై మఱియును డమజీవనోపాయముగా వంచకులైన ఛాందసులు శీతకర్మవిధానములఁ బన్నిరి మఱియును ధూర్తులు స్వార్థపరులై స్మార్తకర్మముల న్నల్పించిరి కాని వాస్తవముగా వేదము లిహము న్నూర్చి యెంతమాత్రమును బోధించకుంట రూఢి ఆహారనిద్రావిహారసౌఖ్యము న్దనతోడిపాటి జంతువుల కభివృద్ధి కావించుకర్మములు మాత్రమే యవశ్య కర్తవ్యములు

కర్మమనఁగా శరీరావయవాలన మని “ద్రవ్యగుణకర్మ సామాన్యవిశేష సమవాయాభావాః సప్తపదార్థాః” యనునపుడు కర్మమను పదార్థమున కవయవవిక్షేపణాకుంచనాది సంచలనార్థము శుష్కబడెను శౌతస్మార్తకర్మములు చెప్పఁబడలేదు సకలజగదుపకారక కర్మమే యవశ్యకర్తవ్యముగాని ప్రాణిహింసాకరమగు క్రూరకర్మము ధూర్తులు స్వార్థపరులు నయిన శ్రోత్రియమ్మున్యులు చేసిన కుట్ర వన్నికలు- కాఁబట్టి ప్రాణిహింసాకరములు బూటక నాటకములు హోమములు వృథాక్రమములగు శౌతస్మార్త కర్మములు వంచకల్పితములని ముమ్మాటికి నిర్ణయించి సర్వజనులకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యకరమ లగు కర్మములు మాత్రమేయవశ్య కర్తవ్యములని తెలిసికొనవలయును

జ న తా కృ తి

అ థ డి ణ్ మొదలగు పదునాల్గువ్యాకరణసూత్రముల నాడు లనియును మహేశ్వరుడో లేక వేదపురుషుడో యాపదు

నాల్గుసూత్రములకు స్వర్తయనియును దక్కిన వ్యాకరణసూత్రము
 లను పాణిని యను నొక వండితుఁ డొనర్చె నని నాగోజీభట్లు వక్కా
 ణించెను అల్లిడో మొదలగు ననాదివ్యాకరణ సూత్రము లెట్టివో
 యనాద్యవ్యక్తధ్వనిని వర్ణాత్మకము కావించి ఋగ్యజుస్సామాధర్వ
 యావములుగా నిండుఁ డొనర్చిన కుత్రత్రాహ్మణాత్మక వేదమట్టిదే
 మహేశ్వరసూత్రముల ననుసరించి పాణిని చేసినవ్యాకరణసూత్రముల
 వలె వేదములంబట్టి శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషకల్పనిరుక్తములను
 నానావండితులు రచించిరి స్వరములు వ్యంజనములు వదములు
 వాక్యములుండదర్థములుం గల్పితవికారములుగాని వాస్తవములుకావు
 మతీయు సప్తాదశవిద్యలయొక్క ముఖ్యప్రయోజనము వనుష్యుల
 కహంకారమమకారము లుడిగించి స్వార్థపరత మాన్పించి తమతోడి
 పాటిప్రాణుల నుఖపెట్టి తన్మూలమున సుఖపడి నిత్యసంతోషులై
 తమజీవనము గడుపుకొనునట్లొనర్చుట జగమునందలి దేహధారు
 లలో నొకొక్కని కొకొక్క యూహ కావున నొండొరుల శక్తిభేద
 మున న్నామరూపములం బ్రతిక్షణము మాటుచుందురు నామరూప
 ములు వ్యావహారికములు, అనిత్యములు మతీ యకాపాధికము
 లాగంతుకములు సవశములు నగు పాంచభౌతిక గుణవికారములగు
 నామరూపములకు నిక్కముగా నొకవ్యవస్థ యెద్దియును లేదుగాని
 లోకోపకారములగు శబ్దాదిగుణములు మాత్రమే సర్వజనాదరణీ
 యములు-తమవర్తమానస్థితి లోకోపకారముగా గావించుకొనిజనులు
 నిత్యసంతోషమున బ్రతుకుట యవశ్యకర్తవ్యము - కాని-భూత భవి
 వ్యజ్జన్మముఁగూర్చిగాని మీన మేషాద్యాకాశవంచాజ్ఞములఁ గూర్చి
 గాని యతీంద్రియస్వర్గనరకాదికల్పవలంగూర్చిగాని యసాధ్య యోగ
 ప్రాప్తిగూర్చిగాని యశరీవాణిశ్రవణాసక్తి చేతఁగాని యసంభవ బ్రహ్మ
 సాక్షాత్కారజిజ్ఞాసచేఁగాని లోకోపకారకప్రవర్తనము మానుకొని

వ్యర్థముగా ఖరలోమసంఖ్యాగణనము మాడ్కి కాలక్షేపము చేయు వార లిహపరదూరులై యుభయప్రభవ్యులైయొరు ను సుఖపెట్ట నేరక తాము సుఖపడఁజాలక రీత్రగా నజాగ్రత్తనములవలెఁ గాలక్షేపము చేయుచుందురు

“పరోపకారాయ సతాంవిభూతయః” తమతోడిపాటివారి స్సంతోషపెట్టుటకుమాత్రమే సత్పురుషుల యాయస్సంపద వినియోగించిన పరోపకారముగా జనఁడు పాటుపడి నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యములను సంపాదించుకొనుటకై గడవుచిక్కిని పూరుషాయువును జపమువిడిచి లొట్టలకుదిగునట్లు నిద్రాహార విహారసౌఖ్యముం జెఱచు శ్రౌతస్మార్తకర్మల వెఱిచే వ్యర్థముగా దుర్విధిహతులై శ్రోత్రి యమ్మన్యులు యొరులజెఱచి తాము చెడుచున్నారు తనతోటిపాటి వారి నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకై పాటుపడి తనబ్రతుకు హాయిగా గడవుకొనక దెలిసీదెలియక దంభులై స్వోదరపూరణపరాయణులై యాపాధభూతులై యహంకార మమకారాభిమానదూషితులై కూటి కల్లాడుచు మొండికూటివేషములు వేయుచు ననుభవించక శీఘ్రాంతాకసకాశలందేవులాడుచు నాభూమి నాసోత్తు నాయిల్లు నాస్త్రీ నాజాతి నాకులాచారము నానివాసము నాయూరు వాపేరని వ్యర్థాహంభావమున గింజుకొనఁచుఁ బెక్కండ్రు పెక్కుతెఱఁగుల సోమరులై పిచ్చివారై వృథానటనతత్పరులై లోకోపకారమునకుం బాకి రాకుంట మిక్కిలి కుటిలకాలవై పరీత్యము మనుష్యులందఱ నోయ న్యానుకూలవిహితప్రవర్తనముచేఁ బరస్పరోపకారులై సమకూర్చుకొనుట విధిలేని నిద్రాహారవిహారములన్ సర్వభూతదయాపరులై కాణికవృక్షమున సంపాదించుకొని హాయిగా బ్రతుకుటకన్నఁ జేయు డగిన యవశ్యకర్తవ్య మింకెద్దియును గాదు శ్రవణసుఖముగాఁ బఱుట నయనాదందకరముగా నగపడుట మఱియు పర్వలోకోప

కారముగా నడిచి యొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖపడుట కన్న మర్త్య జీవితమున నాచరింపఁదగినకృత్య మింకెద్దియు న్ముమ్మాటికి న్నాదు శ్రవణసుఖమగు వలుకే వేదము పరోపకారప్రపత్తనమే శిష్టాచారము - ఒరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడుటయే వేదచోదితస్వర్గ యజ్ఞోత్తమశ్రౌతస్మార్తకర్మధర్మము “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అని సంతతముం గోరుచుంటయే బ్రహ్మనందానుభవము వాయ్వాది మహాభూతప్రకోపోపద్రవములకులోఁబడకతీరిదు మరణమునందప్పించు కొనఁ దరముకాదు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకై దేవులాడక వీలుకాదు తప్పనిదైవకృత్యములగు మహాభూతప్రకోపోపద్రవ జరామరణవ్యాధు లుపశమిల్లుటకై దైవముమీఁదే భారమువేసి పురుషప్రయత్నముచే జనులందఱు న్యోగకాయక్లేశముచేసుఖనిద్రాహారవిహార సాధనసామగ్రి న్సంపాదించుకొని పరస్పరవిహితోపకారముల బ్రతుకవలయునని బోధింపని దెద్దియును వేదచోదిత ధర్మము కానేకాదు

ప్ర గ తి

కృతయుగమున రెండువేల సూర్యగ్రహణములు రెండువేల చంద్రగ్రహణములు - తేతయందు గ్రహసంఖ్యనాల్గురెట్లు ద్వాపరమున నేఁబదిరెట్లు కలియుగమున గ్రహచారనియమములేదు గ్రహణములమితసంఖ్యాకములు కాలనియతికానరాదు కావునఁ గలికాలమును శ్రౌతస్మార్తవిధానములు వనికిరావు - మఱియును ప్రాచీనాచారములు శిష్టసంప్రదాయములుజాతినీతులుచతుర్వర్ణనియమ వర్ణాశ్రమ కర్మములు స్వర్గ పరకచింతలు జపతపములు మొదలగు వేదశాస్త్రోపదేశములు నిరర్థకములు - కాఁబట్టి దేశ కాలపాతాన సారముగానొరుల సుఖపెట్టి తానుఖపడఁదగిననిద్రాహార విహారమాత్రోపయోగకరము

లగు సాధనసామగ్రి స్పృశకూర్చకొనటయే పరమపురుషార్థముని
ముమ్మాటకి న్నలికా మానవు లెఱుంగవలయును వేసవికిఁ బట్టి
వచ్చిన విరసకట్టలు మదుగుశీతకాలమున నమ్మఁజూపు నవివేకివత్తెనే
కృతతేతద్వాపరయుగార్థముఁ గు తపోజ్ఞానయుజ్ఞాచరణము న్నలికా
లమునుపదేశించు ఛా వసుఁడు మిక్కిలిహేయఁడుకాఁడా? "నేవయా
ధీయతే కలతా" కలికా మున జనులు పరస్పరసేవచేతఁగాని స్వల్ప
ముగ బ్రతి నేరరు కాఁబట్టి శౌతస్సార్థకర్మములు కలిశ్చైతన్యమున
కరణ్యరోదనములు పరస్పరోపచారముల నన్యోన్యవిహితాచరణ
ముల గలిజరులు కలసిమెలన బ్రతుకుటయే పరమనీతి

శ్లో. ౪

వేదా గకర్తలనేకులు ప్రాచీనులు పేర్కొనఁబడిరి వ్యక్తరణి
మున పాణిని ఆశలి కాశ్యప- గార్గ్య- గాలప చాక్రవర్తి
భారద్వాజ- శాటాయన- శాకల్య సేనక శ్లో. ౫
ప్రబాచీనోదీచీనాచార్యు ను మఱియు "నొకవై యాకరణుఁడుపల్కెను
ఇట్టితనవై యాకరుణులు కొందఱునె యాకరులు మఱొక వైష్ణవభ
రణుఁడని" భావ్యకారుఁడునువాక్కినటచేతలెక్కకు మిక్కిలిగాననాది
భూతకాలమునందలి వై యాకరణులు పేర్కొనఁబడిరి - కావున
వేదములందలి శబ్దములును సంస్కృతభాషయందలి శబ్దములును
బలువిధములం బెక్కండ్రు వై యాకరణులచే కాలానుసారముగా
వాడుకంబట్టి పరిష్కరింపఁబడుచు వచ్చినవి- వ్రతీయుగమునకు శబ్ద
ములును వేదార్థములు నింద్రులు మనువు లాచారములు నర్హాశ్రమ
ధర్మములు జంతువులును సకలోపాధులు సకలసృష్టివిధానములు
మాటుచున్న వని పురాణములు పల్కుచున్నవి కాఁబట్టి పుణ్యక్షేత్ర
మును బ్రపంచస్థితి మాటుచుంట సహజము కాని సకలజ్ఞుత్తువు
లకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యాభిలాషమనాదికాలమునంధీయుఁడొక
శమువలె నొకరీతిగా నిత్యమై మాఱుకున్నది- "వ్రతీశ్చ భిక్షాసృజిత

యశ్చభిన్నా మహాముషీణా మతయశ్చ భిన్నాః అశంతావై వేదాః”
అనుటచేతఁ దత్తదేశగాలపాతానుసారముగా సర్వలోకోపకారక
ముగా నెపుడైన నేహధారులు తమతమజీవయాత్ర గడపుకొనక
తీరుదు

అ మొదలగుస్వరములతో క మొదలను వ్యంజనములతోడను
దమతమయ్యదేశములను వెల్లిడించుకొనుటకై సకలదేహధారు
లస్వస్వభోధకై యెలుగెత్తుటయును కరచరణాద్యవయవచాసీకాభి
సయవిశేషము లగవర్చుటయును జత్తుర్గ్రాహ్యముగాను అభిష్టార్
భోధకముగా మఱియును సకలేంద్రియై గావ్యాపస్తుని వేదసము లొన
ర్చుటయు సనాదిగా సనాదికాలమునుండియును సహజముగా నలవాటు
వడియుంట్లచేత వాచికాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయ విశేషములు
నానాజన్తుకోటికి స్వభావములు చతుర్విధాభినియములు దేశమునుబట్టి
జన్తువు లో మనుష్యాదిజన్తువులకుఁ గొన్నిటికి త్రికాలజ్ఞప్రియును
వసుసంగ్రహమును నూత్నకల్పనాచాతుర్యమును స్వభావములు
కావుఁ దా మొకధ్వనినిగాని మఱేసంజ్ఞనుగాని దమయ్యదేశమెద్ది
యేనిఁ బరులకుఁ దెల్పనూహించిచేసెనపు డాయుదేశము నట్టిసంజ్ఞచే
నితరులుగ్రహించినతీరు తమకుఁ దిరిగి సంజ్ఞాపూర్వముగా బదులు
సల్పినపు డీయ్యదేశ మీసంజ్ఞఁ దెల్పునను నిశ్చయముతో ట్టిసంజ్ఞఁ
లను సంధర్భానుసారముగా సంగ్రహించి జ్ఞప్తిరూపముగాఁ గాని గ్రంథ
రూపముగాఁగాని యుంచుకొనుచు ససుయోచితముగాఁ డత్తత్సంజ్ఞల
నుపయోగించుచున్నవి స్వభావముగాఁగొన్నిక్రియలు సహవాసమునఁ
గొన్నిపములు పలవాటుపడుచున్నవి మనుష్యుల చతుర్విధాభినయ
విశేషములు స్వభావముచేతఁగన్న సహవాసబ ముచేతనే మూఁడు
పాత్యులెల్లడింపఁబడుచున్నవి ధ్వనియందు సవయవములందు వణఁ
కుటఁజేయుపద్ధతుకొన్నియభినియవిశేష లుదేశములేకయే మఱి సహ

వాసవక్కుర లేకయే శీతకాలము మొదలు కొన్నిసమయవిశేషముల
బట్టి స్వభావముగా వెలువడుచున్నవి తమతమయభిప్రాయమును
ఫలిపఁజేసిన తమతమయభిప్రాయవిశేషములను జ్ఞప్తియంచుకొని
యింద్రియగ్రాహ్యములగు వ్రాత మొదలగు సంజ్ఞారూపకముగా
కొందఱు గ్రంథరూపముగాను గొందఱు విగ్రహరూపముగాఁ
గొందఱు మఱియు నానారూపాల న్గొందఱుస్వర్తమానభావిజనోప
యోగముగా ననాదికాలమును డియును లోకోపకారముగా సంగ్ర
హించుచు వచ్చిరి దేశకాలపాత్రలంబట్టియుం బ్రసింగానుసారముగా
నీచతుర్విధాభిప్రాయము లర్థమిచ్చుచున్నవి చీమలుకూర్చిన యిసుక
లేశములు కాలక్రమమున గొప్పపుట్టలై వివిధాకారములతో సృష్టిసీతి
నాశములందునట్లు మఱియును ఎర్పబిందువు లొకదానికొకటి చేరి
పల్లములందు గొప్పగొప్ప జలాశయములై యుద్భవస్థితిలయవిశేషము
లందున త్లనాదికాలముకొలంది న్నామరూపాత్మకమగు వస్తువు
ఁన్నియుం గొన్ని స్వభావవశతంబట్టియుం గొన్ని కృత్రిమరచనా
విశేషముచేతను బ్రతిక్షణము న్మొలుచు స్థూలసూక్ష్మగతు లందు
చున్నవి కాబట్టి యవాజ్ఞానసగోచరమగు నాత్మపదార్థముతప్పఁ
బాంశభౌతికాత్మకములగు నామరూపాత్మకసంజ్ఞలుగాని తదర్థములు
గాని యనిత్యకార్యములని సిద్ధాంతీకరింపవలయును అకారాది
స్వరాత్మకధ్వనులకుం గకారాదివ్యంజనాత్మకధ్వనులకు మఱియుం
దమభయాత్మకేతరలిఖితాదిసంజ్ఞలకును సమయోచితముగాదేశకాల
పాత్రముల ననుసరించి యుచ్చారణమందును తేఖనాదీతర సంజ్ఞ
యందు మఱి వానివానియర్థములందును మాటుదల బ్రతిక్షణమును
గలుగుచుండుటయే స్వభావము

“అగ్నిమితే పురోహితమ్” అను ఋగ్వేదమంత్రాక్షర
ములు పూర్వయుగమున నెట్లున్నవో మఱి యపుడున్న యక్షర

నమూమ్నా యమున కర్థమేమో మఱి యాశ్రుతి కెన్నియంగములో
 యాయంగములకు వినియోగ మెట్లుండెనో ఎచ్చివమ్మకము కలవాడు
 తప్ప వివేకులు నిర్ధారణము చేయగలరా ? ఇప్పుడుమాత్రమకార
 గకారేకార వకార సమూహముగు సన్నిశబ్దమందు అకారమున
 కర్థమేమో.. ఇకారమునకు గకారమునకు సకారమునకుఁ బ్రత్యే
 కార్థము లెవ్వియో నుఱి అ.. ఇ యను సచ్చులను గ్-న్ అను
 హల్లులను వ్యక్తి కరింపఁజేసిన మూలప్రకృతిధ్వనులెవ్వియో మఱి
 యట్టి ధ్వనులకు జనకములగు నాళాకాశవిశేషమెట్టిదో మఱి
 యానాడి కాకాశ చూటుతము నెట్టి యతీంద్రియపదార్థము ప్రేరే
 పించెనో నిక్కముగా నీ పాంచభౌతికసృష్టికి మూలకారణముగు నాత్మ
 వదార్థ మిదమిత్థ మ్మని కూలంకషముగా మునులుగూడ సహేతుక
 ముగా భోధింపఁజాల కాత్మవదార్థ మెఱుఁగుసాధనములనుమాత్రమే
 లోకానుగ్రహకరులై భోధించిరి ధ్వనిగ్రాహియంతమునలె నాది
 కవులయిన మునులు సహజములగు పాంచభౌతికగుణములగు శబ్ద
 స్పర్శరసగంధములను దత్తదేశకాలపాత్రానుకూలములుగా లోక
 వ్యవహారముసాగుటకై విభజించివాచికాంగికాహార్యసాత్త్వికాభినయ
 మూలేముగా సంగ్రహించి వంశపారంపర్యముగా సమయోచిత
 సంస్కారార్థములుగా వెల్లడించిరి ఇంద్రుఁడను ముని మొట్ట
 మొదట నాదబ్రహ్మమును “అగ్నిమిత్రే పురోహితమ్” ఈమొద
 లగు ముగ్ధేంద్రశబ్దములను “ఇషేత్వోర్దేత్వా” అను యజుశ్శబ్దములు
 గామ మఱి నానావిధానంతసంఖ్యాక సామాధర్మ్యవేదశబ్దములుగాను
 ‘ఇషమేవోర్జం యజమానాయదధాతి” అని మంత్రార్థమును వెల్లి
 డిగము గ్రాహ్యణవాఙ్మయముగాను బ్రకృతిప్రత్యయనిర్ణయమున
 సమ్యక్కృత శబ్దబ్రహ్మమును వ్యాకృత మొనర్చెను అనఁగాజగమున
 నానాదేశములందు వేదసంజ్ఞల నలరు శబ్దములన్నియు నింద్రునివంటి

తూదికపులు ధ్వని గాహియంతములవలె సంగ్రహించిన శబ్దములే
 ఆయింద్రులాకపులు మతాధ్వని గాహియంతములనందగునతీంద్రియ
 దర్శనసామర్థ్యముగల చుహాత్ములై పాచీనా ర్వాచీనసామర్థ్యవిశేషము
 లచే “అగ్నిమిత్రే పురోహితమ్” అని యిప్పటికి సంగ్రహింపబడి
 పాఠంపర్యముగా వచ్చుచున్న వాజ్మయ మిముం దె టుచ్చారణ
 మున సక్షరముల సతీయ - ధములందెట్లు మాటునో మోవ్వ
 రూహింపగలరు ? పాంసభౌత ఊర్ధ్వ స్థూంసూక్ష్మక్రమము నానా
 రూపవిశేషము న్నాలవశమన చూచుచుంట సర్వజనానుభూతమే
 కదా ? “యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” అన్నట్టిశబ్ద
 ముసకీయ్యమనునియమము లే దెట్లెంచినవారి కట్లర్థము ప్రతిశబ్దాది
 గుణసంజ్ఞకలిగించును గావున సకలాష్టాదశవిద్యలుం గేవలలోకోప
 కారకభూతదయనుమాత్రమే బోధించుచు జంతుహింసను సహేధించు
 చున్నవను మానవపరాశరిస్మృతులు మత్రమే ప్రస్తుతగ్రన్థము
 లనుకొన వోయీ పూర్వమిమాంసాంకిదుర్దురూఢుడా ! చాలుచాలు
 నీయకాల క్రూరవైదిక హింసాచరణము

సమయోచితముగా జగముతోనే వేదములు స్వేదాంగవిధాన
 ములు సుప్రదాయములాలాచారములు ఋతువులమాడ్కిసకలైహిక
 గతులుం దాత్మాలు కాకితేఅదు వెజాధ్యయన మలవాటులేక
 క్రొత్తగా నిధ్యయనవేత్త యనిపించుకొన నాశించిన ద్విజమ్మన్యుఁ
 డొకఁడు “ఆయతినవాన్ భవతి” అ) యుచ్చరించుటకు బదులుగా
 “అయెడదవా బవది” అని యుచ్చంపఁగా నతనిం బెద్దగా గణించు
 కొన్న పిన్న లాయుచ్చారణమే సమంజసమనుకొని తమకులక్రమా
 గతము నాపాతమే సాధువుగా గ్రహింపకుందురా ? కాబట్టి
 అనాదిగావచ్చుచున్న యాకాశగుణమగుశబ్దము జగమునం దేది
 మానవులు తమతమ శ్రవణేంద్రియసామర్థ్యానుసారముగాఁ దత్త్వా

తనమయోచితార్థానుకూలము విధివశమున నెట్లు గ్రహింపఁగల్గిరో
మ తెల్లెట్లా శబ్దమును బ్రకృతిప్రత్యయము లేర్పర్చి యేయే
తాత్పర్యముల నిర్దేశించి యెట్లు వల్కి మఱి యేయే గుఱుతులను
సంగ్రహించి తమ యర్వాచీనులకు నెర్పిరో మఱి శిష్యులందా వా
గర్థము లెట్లు మాఱుచునచ్చెనో యింకముది శబ్దార్థముల కెట్టి
మాఱుదల కలుగునో వివరింప నెవరి శక్యము? కావున “పశుమాల
భేత” అను వాక్యము చే కూగుఁడవై స్వార్థపరుఁడవై యో తెలిసీ
తెలియని యహంకారవిమూఢచ్ఛాందసుఁడా! క్రతుహర్షస్యము
న్మాను నీబ్రతుకునందు నీ కెంత తీవ్రయో తక్కినజాతువులకుఁ గూడ
నట్లే యని విశ్వసించుము నీ వింక పశుహింస మానుకొనవేని
యితకన్న వేయిరెట్లు నీకు సరిగా బుద్ధిచెప్పి పశువునోరు నీవు
మూయించినట్లు నీనోరు మూయించుభూతదయాపరులు వేనవేలు
చెలరేఁగెదరుచుమా? పూర్వులవలెఁ గాక నీవు కేవల స్వార్థ
పరుఁడవు పరమార్థ మొక్కింతయు నెఱుఁగఁజాలనివాఁడవు గనుక
నిక్కాతము నీకుఁ గ్రతువొనరించుట కెంతమాత్రము న్దగదు
తగదు

మొదటఁ దల్లిగర్భమునండి శిశువు వెలువడినతోడనే
నంచేంద్రియశక్తి సుష్టుప్తయందునలెనే సూక్ష్మస్థితిఁగలిగియుంటనే
యాశిశు పూరితీసికొనుట ప్రారంభించుటకు సమకాలికముగా
నా శిశువుయొక్క స్పర్శేంద్రియము పనిచేయుటకై ప్రారంభిం
చును స్పర్శేంద్రియము మేలుకొన్న గుర్తుగా నాశిశువు కంత
జాగ్రత్తగాగుణమగు ధ్వని వెలువడను మఱియు నాశిశువునకు
గ్రుక్కమిఁగెడుశక్తి సహజముగాఁ గలుగును ఎదప నాశిశువు
క్రమక్రమము వినుటకు న్దనుట శాఘాటించుటకుం జవి నెఱుంగుట
కలవాటుపడును మఱియు నాశిశువునకు దానిచుట్టుపట్లనున్న వస్తు

గుణములను దనవంచేద్రదియపాటవముకొలంది న్గుణతుపటుజ్ఞానము
 కొనసాగినకొలంది న్దశతలిదండ్రులపిలుపు నాకారములు నెఱుంగుచుఁ
 క్రమక్రమముగాఁ దనకు హేయాదేయవస్తువులను దనతల్లిదండ్రుల
 మప్పుబడిచే నెఱుంగఁజాలును మొదటఁ దనయదేశము నాగిక
 సాత్త్వికాభినయములచేతమాత్రమే వెల్లడింపఁగల్గి బాల్యముగడిచిన
 కొలంది న్నాచికాహార్యాభినయములకు మప్పఁబడి లోకకవ్యవ
 హారానుసారముగా దొరకొనును శిశువునందు మొట్టమొదట
 వెలువడినశబ్ద మొకయాకండసూచకమగు అ-ఇ-మొదలగు కేతల
 ధ్వనిమాత్ర హేచ్చతగ్గుసాయివిశేషములు మాత్రమే సహజముగాఁ
 జ్ఞోతెంచును క్రమక్రమముగా నాశిశువుచ్చరించు క మొదలగు
 వ్యంజనములన్నియు నాశిశువునకుఁ గలిదండ్రులు మొదలగుజనులు
 నేర్పినయవియే మఱి యెట్టిభాషయు మఱి యెట్లాభాషనుచ్చరించిన
 నేరీరుగా నాంగికాభినయమొనర్చిన యునో యావద్దతులన్నియు నా
 శిశువు లోకవ్యవహారానుసారముగా నట్టి వాచికాంగికాభినయము
 లనుకరించును ఆశిశువు తొలదొల్త నేయభిప్రాయము లేకయే
 ధ్వనిచేయును మఱి శరీరావయవచాలనముచేయును కాని క్రమ
 క్రమముగ ముదిరినకొలంది లోకవ్యవహారానుసారముగాఁ జతు
 ర్విధాభినయము లొనర్చుటకుఁ దలకొనును మొదటినుండియును
 దమకు లోకజ్ఞానము ప్రారంభించిననాటనుండియును తమతమ
 శ్చిదాహారవిహారమనోరథములు దెల్పుటకై సాజముగాఁ దమ కబ్బిన
 కేవలధ్వనిమాత్ర మొనర్చు శ్రమచేఁ గలిగినయవయవచాలన
 విశేషములుతప్పఁ బదార్థవివేకముగానొనర్చఁదగిన వంచేద్రదియ
 వ్యాపారమంతయును మప్పఁబడినవేకాని సహజము లెంతమాత్రము
 న్నావని బాల్యముఁ గడపచనులందఱికిం బ్రత్యక్షానుభవసిద్ధమేకదా ?
 కాలోభితములైన వివిధలోకవ్యవహారసిద్ధములగు వాచికాంగి

కావ్యసాత్వికాభినయవిశేషములు దేహధారుల కాగంతుకములు
సహవాసజన్యములై పాచభౌతికోపాధులరీతి ననిత్యకార్యములై
వివిధగతుల నుద్భవస్థితినాశము లందుచుండును కాఁబట్టి యనాది
సంప్రదాయములోకమందలి ముదిరిన మానవులు వాడుచున్న చతు
ర్విధాభినయవిశేషములన్నియును వ్యావహారికములను గృత్రిమములుఁ
గాని స్వభావసిద్ధములు కాకుంటచే నీ యష్టాదశవిద్యలన్ని గృత్రి
మములు కల్పితము లని సిద్ధాంతికరింపకతీతిదు శ్చౌతస్మార్తకర్మము
లన్నియును గృత్రిమములలోఁ గృత్రిమములు. జగదుపకారకమై
సర్వభూతదయాపరమైన పుణ్యచరణకర్మమే స్వర్గము ప్రాణిహింసా
కరమగు రాక్షబిభత్సభయానకరసము లగపర్చు పాపకృత్యమే
నరకము ఈ లోమునకు మించి వేఱుగా స్వర్గనరకములు లేనేలేవు
ఈ లోకము గు మానవులు సకలభూతదయాపరులై పరస్పరాను
రాగముతోనన్మోన్యదేహసంరక్షణప్రీతితోఁ గలనమెలసి బ్రతుకుట
కొఱకై భూతభవిష్యజ్ఞస్మకర్మఫలములు పుణ్యపాపఫలప్రాపక స్వర్గ
నరకాద్యార్థ్యలోకములు సకలలోకపాలరు స్వర్గపాతాలా ద్యప్ర
త్యక్షలోములు నిఖిలదేవాసురకొట్లు సకలభునననృప్తిస్థితినాశకత్త
లగు బ్రహ్మవిష్ణుశివులు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదములుం బురాణేతి
హాసకావ్యాద్విగంధములుండేవతాలయములుయందలిదేవతావిగ్రహ
ములవలెఁ గల్పింపఁబడెను కాని పాంచభౌతిక పదార్థమయమగు
నీలోకమువలె సహజములు వాస్తవములున్నావు మఱితథక్తి
శ్రద్ధలు కలుగుటకొఱకై యీ లోక నుఖదుఃఖములం దుపేక్ష న్గలి
గింప యీ సంసారతాపత్రయము న్మఱపించిపరధ్యానవశమున నిత్య
సంతుష్టాంతరంగుల న్గావించుటకై పురాతనవిరచితములగు దేవాలయ
ములు దేవతానిర్మాణములనియు దేవతావిగ్రహములు బ్రహ్మపతి
స్థితములనియు న్గాశీపట్టణము బ్రహ్మపలయమందుఁగూడ సశింఖక

నిత్యమై యుండుననియు సతిశయోక్త్యలంకారవిశేషములం బ్రతిపాదింపఁబడియె న్నాని వాస్తవముగా “సర్వం క్షణికం క్షణికం దుఃఖం దుఃఖం స్వలక్షణం శూన్యమ్” అను శ్రుతి ప్రకారము “ఆత్మసత్యం జగన్మిథ్యా, యద్దృశ్యం తన్నశ్యమ్” అనురీతిని సకలజగత్కారణమై సచ్చిదానందమూర్తియగు దేవుఁ డొక్కఁడే సత్యముతక్కివ యీజగమంతయు సనిర్వచనీయ మాయాకల్పితమైస్వక్షప్రపంచమువలె మిథ్యయని నిత్యసంతుష్టకాశాణగాఢవైరాగ్యమున్ స్థిరపర్చుట కొఱకై మనఃసమాధిజనక హేతువుగా నాదిఋషులు నానావిధముల లోకోద్ధరణముకై పన్నిన పన్నికలు - మఱియును తమతోడిపాటిదేహధారులకు శ్రవణసుఖముగాఁ బలికినవలుకే వేదము - తమయభిప్రాయమున్లుంకషము దెలుపఁగలభాషయంతయును సంస్కృతమే పరలోకప్రతిపాదకమగు వాక్కు చ్ఛందస్సు - ఐహికవ్యవహారమునకు పనివచ్చినశబ్దములన్నియును భాషలు - జనుల కొండొరులయభిప్రాయము న పూర్ణముగా నెట్లు తెలియునో యట్టి చతుర్విధాభినయ పద్ధతియే వ్యాకరణశాస్త్రము అన్యోన్యము దేహధారులు తమ యూహ నెట్లు తెలుపుకొన్నం దెల్పుకొననిమ్ము - నడుమ నీవైయాకరణలేల - ఇట్లూపిరితీసికొనవలయునని తెలిసియే దేహధారులూపిరితీసికొనుచున్నారా? సహజముగాఁ జతుర్విధాభినయముతో జనులు పరస్పరము న్దమశక్తికొలఁదిఁ దమయూహల న్దెల్పుకొనుచునే యున్నారు పరస్పరరంజకముగా జగదుపకారపరులైన యుత్తములు చతుర్విధాభినయములన్నినియోగించుకొనుచునేయున్నారు లోకోపకారముగా నాదివ్యాధులనుండికాపాడుటకై యావధవిశేషములెఱిఁగించునట్లు జగదుపకారకములు సర్వప్రాణిరంజకములగు చతుర్విధాభినయవిశేషములు ధర్మార్థకామమోక్షకారణములుగా సహజప్రతిభా లంకృతులగు నాదికవులు విరచించిన యష్టాదశవిద్యలందు సప్తవ్యసన

దుష్టచిత్తులగు కొందఱు మాంసాశనక్రూరహృదయులు ధూర్తులై
స్వార్థములై కశుమారణాదిక్రూరకర్మముల కుపచరించునట్లు
దశవిద్యల స్తోత్రాని తఱుకల్పనంబుల నొనువుచుఁ దమకక్షము న్నాపా
దుటకై యస్త్రములు శస్త్రములు వధోపాయములు హాననసాధనా
యుధములు- భేదదండోపాయవిశేషములు- జాతులు కరువు లధికార
ములు శ్రౌతస్వార్థకర్మములు వేయిమాటలేల సకలజనచిత్తరంజ
కములును భూతదయాకరములుగాని దుష్టకృత్యములనెల్ల పనాది
శాసనములుగాఁ బానకములోనిపుడుకలవలెఁ గుహకముతోఁ బన్ని
యున్నారు నీతోడిపాటివారి నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యదాయకమగు
పల్కు-పల్కుము నీనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమునకుఁ గొరగాని వ్యర్థా
లాభములగు “ఇషేత్వా” యని వెట్టివానివలె నఱచెదవు- నీతోడి
పాడిజనులకుం గూడుగుడ్డలు సమకూర్చి నీకాయకష్టమున ధాన్యాది
సాత్త్వికాహారద్రవ్యములం బండించి యెరుల న్సుఖ పెట్టి నీవు సుఖపడు
నడుపడి నేర్చుకొనుము జీవహింస లేని యన్నవాసములను సంపా
దించి నీతోడిపాటిజనులకు నీతో సమానవంతు లుంచిపెట్టి నీ వనుభ
వించుము- నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము సరిగా సకలజను లనుభవించ
వలసిపడే-మనుష్యులు తమలోఁదా మొకరి ఁటెనొకరు గొప్పవారుం
గారు-కొద్దివారుం గారు శ్రీమంతులు న్నారు- పేదలు న్నారు- కండి
తులుం గారు-పామరులు న్నారు- పుణ్యాత్ములుం గారు- పాతకులుం
గారు స్త్రీలందఱు న్భార్యలే పురుషులందఱున్ భర్తలే- స్త్రీలందఱు
స్థులులే- పురుషులందఱు స్తంభులే- స్త్రీలందఱు అక్క సెల్లెండ్రే- పురు
షులందఱు అన్నదమ్ములే- స్త్రీలందఱు న్నొమార్తేలే- పురుషులందఱు
నొడుకులే- జనులకుఁ బరస్పరానురాగము న్దొలఁగించి ద్వేషము
స్థల్పించి ప్రాణహింసనుగావించి యెండొరులు తన్నుకొని బాధపడి
చచ్చువిధమునకు హేతువులయిన దేశ కుల జాతి మతాభిమానము

లహంకారమమకారములు స్వార్థకరత యొరులసుఖముచూచి
 యోర్వకుండుట లోకులం బీడించు నల్లాసకడుట యాత్మస్తుతి- పర
 నింద- కామక్రోధలోభమోహ - అత్సరములు కల్ల మోసము
 దంభవేషము-మాంసాశసము నొప్పలగుదు శ్చేష్టల్పి- ముగారాక్షస
 క్రూరకృత్యములుగాని మనుష్యధర్మము లెంతమాత్రము న్నావు-
 ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థములను సంపాదించుకొనుట
 మనుష్యులందఱుం బాత్రులు మనుష్యులు తా మొనర్చుకర్మములకు
 ఫలము తమజీవితకాలమందే 'అవశ్య మనుభోక్తవ్యం కృతంకర్మ
 శుభాశుభమ్' అనునట్లునుభవించకతీరదు భూతభవిష్యత్కర్మములు
 ధర్మబోధకములయిన కల్పనమలుగానియధార్థములుకానేకావు వెను
 కటిచస్మమునులేదు భవిష్యజ్ఞస్మహనులేదు స్వర్గము న్లేదు పరకము
 న్లేదు నీనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసాధనము సంపాదించుకొనుటకన్న నీ
 జీవితమున మఱి నీకుఁ గర్తవ్య మెద్దియును లేదు లోకోపకారముగా
 నీనడువడియుండినదాని నీతోడిపాటిజనుల యనురాగమును నీవు
 సంపాదించుకొన్నదాని నీకు బ్రతుకుసుఖ ముండదు కావున నీతోడి
 పాటిజనులను సుఖపెట్టి హాయిగా ననిద్రాహారవిహారసౌఖ్య మనుభ
 వించుకొమ్మోవిద్యస్మన్యుఁడా! నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసంపాదకము
 కానదెద్దియు న్విద్యకాదని తెలిసికొను మూర కేల ఎచ్చివానివలె
 మనమత్తునివలెనప్రస్తుతప్రశంసలగు శౌతస్మాత్తపోడదశకర్మలంబల
 పించెదవు? ఒరులసుఖపెట్టి నీవు సుఖపడు మిద్దియే సకలమునిసమ్మతి
 వచనము నీతోడిపాటిజనుల దేహముఁన్నియును నీదేహమే
 మఱియు న్వారియందట్రాణము నీప్రాణములేయని తికరణశుద్ధిగా
 నీవు సంతతము న్భావించకుంటివేని నీకు నిద్రావిహారసౌఖ్యము చేకూ
 రదు సుఖానుభవప్రయోజనమగు నీబ్రతు కెందు కన్యాయముగా
 లహంకారమమకారములన్ బశువువలె దుఃఖపెట్టుకొనెదవు? సుఖ

దుఃఖములకు నీవే కర్తృవు నీవు లోకోపకారపరుడవై సర్వజగము
నీశరీరముగాను సర్వభూతజీవనము నీజీవముగాను సర్వభూతదయా
మయుడవై నప్పడే నిబళుకున నీకు సౌఖ్యములరును నీవు నిక్క
ముగా మానవులలో లెక్కింపఁబడెదవు

వైద్యజ్యోతిషావశ్యకత

ప్రాచీనగ్రంథములలో వైద్యము జ్యోతిషము తప్పఁ దక్కిన
శాస్త్రములెవ్వియును వర్తమానకాలమునకు మతేగ్రంథములు నీవు
తెలిసికొనవలసినదిని లేదు ఆయుర్వేదమును జ్యోతిష మనువేదాంగ
మును లోకములో నానాభావలస్థల వివిధగ్రంథ పరిశోధనముచేసికొని
ప్రత్యహమును గ్రహగతులం బాశీలించుచు ఋతువులమాటు
కనిపెట్టి జగదుపకారముగాఁ బ్రతిక్రియలొందుచు సరిగానోషధులను
గనిపెట్టి నానావిధచికిత్స లుచితముగాఁ జేయుచు శిల్పశాస్త్రమును
భూమినిఁబండించునేర్పును నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యాభివృద్ధి కావించుచు
ననతోడిపాటిజనుల కుపకారముచేయువారు నిక్కముగా మనష్యు
ల ఁదగుదురు లోకోపకారముకై తనబ్రతుకు ధారపోయు సజ్జనునకు
దైవసాహాయ్యము తప్పఁ కలుగ మానుదు మతియట్టి లోకోపకార
పరామునిని నిత్యసంతుష్టి కొనసాగుచుండును ఈబ్రతుకున సంపూర్ణ
మనస్సంతుష్టిపొందుట న్నఁ గోరఁదగినసంకప యింకెద్దియు న్నాదు
నిద్రాహారవిహారసౌఖ్య మన్యోన్యము రాగముకోరి జగమునాడలి
మనష్యులందఱు తమ దేహరోగ్యానుకూలముగా సకలభూతదయా
పరులై బాలవృద్ధాతుల నెల్లవిధములఁబోషించుసమానస్వాతంత్ర్య
మున నొప్పారుచుండు నప్పటికాలమే కృతయుగముం బుణ్యకాళ
మనియుం గొనియాడఁబడుచుండును జాతిమతాచారము లెవ్వి
యెట్లున్నను బరస్పరమైత్రితో నన్యోన్య నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము

లరయుచు నర్వభూతదయాశదులై మానవులందఱున్ సంతతమున్
 ప్రవర్తించుటయే నిశ్చయముగా మూటికిన్ సకలవేదశాస్త్ర
 సమ్మత మనుష్యధర్మము అనాదికాలమున నప్తాదశవిద్య లెల్లయుం
 బ్రవర్తిల్లుచుంటచేతఁ బ్రాచీనఋషుల శ్రీ యాచార్యుల నిర్ణయింప
 వీలులేదు గణించుటకుశక్యతముకాని ముష్కతకాలముం బరమాణువుల
 లను లోకోపకారముకొఱకై స్థూలదశ లాకాలపరమాణువు
 కేర్పర్చి ప్రాచీనమహర్షులు పౌత్రజనులఁగూర్చి లోకవ్యవహార
 ముకై సకలజగదుపకారార్థమై వృష్టగల్పించిరి కాని దైవవశమున
 నానాఁటి కావిద్యలు దత్తన్నియ తాచారములుం బాంచభౌతికపదార్థ
 మును ఋతుధర్మములు మానుషజీవితకిర్తవ్యకార్యము లొక నియమ
 మెద్దియు న్లేక యెట్టి నిత్యనియతపద్ధతియు ననుసరింపక మాలుచు
 వచ్చుచున్నయది కాని నిక్కముగా ప్రాణికోట్లయందు సుఖించు
 టకై ప్రవర్తించుటయును కష్టమునుండి తప్పించుకొనుటకై ప్రయ
 త్నించుచుంటయును నిత్యములై మాఱనిగుణము లనకతీరుదు
 కారణబీజము నిత్య మవ్యక్త మొకప్పుడు కార్యరూపముగా వ్యక్తీక
 రించి యుద్భవస్థితులం బరిణమించి తిరిగి బీజరూపముగా లయము
 చెందును శిశువునందలి శబ్దస్వర్మరూపరసగంధజ్ఞాన మవ్యక్తకారణ
 బీజరూపముననుండి బాహ్యేంద్రియోపాధిభిన్న శేషములఁబట్టి కలు
 విధముల ననిత్యకార్యరూపములం బ్రవర్తిల్లి నిత్యావ్యక్తకారణ
 బీజముగా నిర్వర్తించును త్రిగుణసాయ్యమగు ప్రకృతిపురుషునకుఁ
 గదలిక పుట్టించి స్వభావముగా బుధ్యహంకారాదులం బరిణమించుచుఁ
 దనకుదాఁ భోగ్యభోగభోక్తృరూపముఁన్ జ్ఞానజ్ఞేయజ్ఞాత్మరూపముల
 నివికారములం బ్రభ్రమించుచుం బరమపురుషాచింత్యశక్తిమహి
 మముచే నద్దముచూచుకొనపిచ్చుకవలె నానావికారములందుచు
 నృప్తిసితినాశాత్మకమగు జగద్రూప మగుచున్నది

శతందీర్ఘమాయుః

త్రిగుణమయమును సకలజగద్రూపకమగు ప్రకృతియును నిర్గుణుడగు పరమపురుషుడు నీరెండు తత్త్వములును వాస్తవములే కాని వ్యక్తావ్యక్త కార్యాకారణ స్థూలసూక్ష్మ పంచభూత తన్మాత్రాత్మక పరిణామసుఖదుఃఖానుభవఫలము లందుచున్న జీవతత్త్వమీ ప్రకృతి ప్రకృతికి వేటుపదార్థమే “సాక్షిచేతాః కేవల నిర్గుణశ్చ” అని వేదాంతములచే బ్రతిపాదించబడిన యాపరమపురుషుడు కారణములేక కార్యము కలుగదు గనుక నీ ప్రకృతి నివృత్తిరూపక జగదుద్భవస్థితినిశాపేతువుగాఁ బరమపురుషనిశక్తి మహిమ ముఖనవత్తు కల్పించెనేమో - త్రిగుణమయమగునీ ప్రకృతియే యొకపుడు జగదుద్భవస్థితినిశముల న్నార్యరూపమగుచు మతొకవేళ సుషుప్తియందలి మనస్సువలె త్రిగుణసామ్యమై యవ్యక్తకారణ రూపమగుచుంట ప్రతిగునుష్క తర్కానుభవము కాట్టి యొక మహిమచే నిద్రాహారవిహారముల నితముగా నియమించుకొని పౌరుషముతప్ప మఱి వేతేపదార్థమే లేదని నిశ్చయించుకొని వృథా దైవకల్పనమును బిచ్చివాసవలెఁ జేసికొనక కామక్రోధలోభమోహ మదమత్సరములకు సందీని కేవల కరోపకారకక్షవర్తనము న్నాన్విర్ధ పరత మాని యహంకారమమకారములఁ దొఱంగి సర్వభూతదయా పరుడైన మనుష్యుడు కపిలమహామునివలె తాపత్రయము నొక్కిం తయునంటక నిత్యసంతుష్టుడై గుణక్షకోపనవికృత్యనిత్యకార్యాత్మక సంసారదుఃఖ మొక్కింతయు న్లే త్రిగుణసామ్యకారణాత్మక ప్రకృతి నిత్యకై వల్యానందపదవి నోలొడుచుండును “మనవీవ మనుష్యాణాం కారణం బద్ధమోక్షయోః” లోకోపకారక సర్వభూతదయాపరుడై నియమితాహారనిద్రావిహారుడై యున్నమనుష్యునకుఁ దప్పకమనః

సంతుష్టి సమకూరును యథాలాభసంతుష్టుడై కోర్కె లేకున్న
 యమసస్కయోగియే జీవన్ముక్తుడై శుతిస్మృతిప్రసిద్ధులగు వామ
 దేవ శుక కపలాది మహామునులవలెఁ ద్రిగుణసామ్యాత్మకమగు
 చిచ్ఛక్తి ప్రకృతి నిత్యానందగుయు లయోదరు వేయేల సర్వ
 భూతవయాపరుడవై యహింసావ్రతము నవలంబించి కొను మేనుంగు
 పాదమునఁ దక్కినయడుగు న్నియు విముడునట్లు ; అహింసా పరమో
 ధర్మః” అను నార్యోక్తి ననుసరించి నీయొక్క సకలశ్రేయస్సుకును
 మఱియు నీకోరిన నీమనస్సంతుష్టికి నాచరింపవలసిన సర్వవేదశాస్త్ర
 విహితధర్మములన్నియు నాచరించినవాడవే యగుదువు “సర్వే
 జనాః సుఖినోభవంతు” అను వాక్యముకన్న నీవు జపించవలసినది
 మఱి నీవితరుల కుపదేశించవలసిన మంత్రముకన్న శ్రేష్ఠమత్ర
 మింకొద్దియు న్నాగు లోకో కారముగాఁ బ్రవర్తించుమనియును
 సర్వభూతదయాపరుడవు కిమ్మ యును మౌనమే యష్టాదశవిద్యలు
 నీకుపదేశించుచున్న వని సర్వజ్ఞుడగు కవి యిట్లు వ్రాయుచున్నాఁ
 డని ముహూర్తికి నమ్ముకొను మోకూశసోమిణీ ! యింకనైన
 బుద్ధిఁగొని పశుహింస మాను మోక్షో తియ్యమ్మున్యఁడా !
 యోగటికయాజులూ ! స్వార్థపరులగు ధూర్తకల్పితకూరకల్పము
 నవలంబించకు వేదవేదాంగములకు భాషానియమము లేదు
 ఆత్మకు శరీరములేనట్లు విద్యకు భాషయను నుపాధి కల్పితముగాని
 వాస్తవము కాదు

ఇది శ్రీమదజ్ఞా డాదిభట్ట నారాయణదాస విరచితమగు
 జగజ్యోతియందు దైవపౌరుష నిర్ణయ నిర్వచనము

జ గ జ్యోతి

మూఁడవ ప్రకాశము

నిష్కృష్ట ప్రత్యభిజ్ఞానము

“ఫలనిర్వృత్తిశ్చ” అను పూర్వమీమాంసాసూత్రముంబట్టి ఇంద్రశబ్దముయొక్క యర్థమును మహేంద్రశబ్దముయొక్క యర్థమును వేరు కనుక “అధశబ్దానుశాసనమ్” అను వతంజలిభాష్యానుసారముగా సత్యభామా యనుపదమునందు సత్యా యనుపదమును భామా యనుపదమును సమానార్థములనుటచేత మహత్ - ఇంద్ర-మహేంద్ర యను మూడుపదములు సమానార్థము లగును వతంజలి వైదిక శబ్దములకును మఱి తౌకికశబ్దములకుఁగూడ ననుశాసన మొనర్చెనుగదా ఇందుఁబట్టిచూడఁగా శబ్దార్థములకు సంబంధముండి లేనట్లగుచున్నది ఏశబ్దమున కేది యర్థమో నిర్దేశింప నలవి కాదు తలంపును వెల్లడించుసంజ్ఞ శ్రోత్రగాహ్యమగుశబ్దము అర్థరూపమగు తలంపుముందును మఱియాతలంపు న్వెల్లడించుశ్రోత్రచక్షుర్ద్యాహ్యములగు నామరూపాదిసంజ్ఞ లయుత్పత్తి వెనుకనుగలుగుచున్నవి ఈతలంపుల నీనామరూపములు వెల్లడించునను నియమ మెద్దియును లేదు ఒకనామమే మఱియొకరూపమే దేశకాలపాత్రముల ననుసరించి గణింపనలవికాని యర్థములను వెల్లడించుచుంట యెల్లరికిం బ్రత్యక్షానుభవసిద్ధమే నామరూపములయుత్పత్తికారణము తలంపు మఱి తలంపువుట్టుటకుగారణము శరీరమందలి చైతన్యము “చైతన్యంసర్వభూతానాం నిర్వృత్తి ర్జగదాత్మానామ్ నాదబ్రహ్మ

ముపాస్మహే” అనుటచేత చైతన్యమే నాదబ్రహ్మము తనకుఁ దాఁ
 గారణము “శాస్త్రాద్దూఢిర్బలీయసీ” అనుటచేతఁ దెలియనశక్యమగు
 కారణరూపకమగు శాస్త్రము నైలిసికొనటకై పృథ్వాప్రయత్నమును
 మానుకొని నిక్కముగా బుద్ధిమంతు లింద్రియదృష్టములగు నామ
 రూపకార్యములను దహనోడిపాటిజనులసుఖమునకై యుపయోగ
 పర్చుచుఁ దాముకూడ సుఖపడుచుందురు వేదశాస్త్రములన్నియు
 సనంతవిధములుగాఁ గడిచినసంగతుల గుఱించిన కవలకట్టలు మఱియు
 స్తతఃపలసేతుబంధనములు - అందునుగూర్చిన పాతపంచాంగములతోఁ
 బ్రయోజనమేమి? ప్రతిక్షణము జగత్కార్యములన్నియును మాఱక
 తీరిదుకదా? భూతకాలమున సనంతవిధములుగామాఱినజగత్కార్య
 ములు వర్తమానభవిష్యత్కాలములందుఁగూడ నెన్నివిధములమాఱ
 నున్నవో యెవరు విద్దేశింపఁగలరు? “సోఽంగ వేదయదివాసవేద”
 అని శ్రుతియే యీజగత్సృష్టిస్థూర్చియెద్దియు న్నిర్దేశింపలేక సంశయ
 మునదేవులాడుచున్నది వాస్తవముగా సత్యాసన్నకాలభూతకార్య
 ములు మాత్రమే తెలియశక్యమగునుగానిభవిష్యత్కార్యములురూఢి
 చేయుఁ దరముకాదుకదా? అనుభవములో నందఱకుసత్యాసన్నభూత
 కాలకార్యములేయుంటచేత వాస్తవముగావర్తమానభవిష్యత్కాల
 కార్యము లూహ్యములుగాని ప్రత్యక్షములు కానేకావు కాఁబట్టి
 భూతకాలము మాత్రమే వాస్తవముగాని వర్తమానభవిష్యత్కాల
 ములు రెండును మిథ్యలే-కల్లలే గుఱియులేజేలేవు గడచిన సంగతి
 కయ్యో యీత పొట్టిగాఁ బట్టినానేమి యని వగచెడువెట్టివానివలె
 నిఁకముందెట్లయ్యెదనో యీలాగై ననాకు మేలనుకోరికలనువ్విల్లూరు
 జనుఁడంతకన్న బుద్ధిహినుఁడుగదా? ‘సాక్షిచేతాః కేవలోనిర్గుణశ్చ’
 అనుతీరుగా నిద్రి యీలాగున జరిగె నిట్లగుచున్నది మఱియు కాఁగల
 దింతకేదియెట్లయినఁగనిపెట్టుటకన్న నీజగత్కార్యములతో నాకేజ్ఞోక్య

మునులేదు. కేవలము నేను సాక్షిమాత్రుఁ డను దటస్థుఁడ ననుకొను
వాఁడేనిక్కముగాజేవమ్మిఁడును మిక్కిలి స్వతంత్రుఁడును మఱెదియు
ననుకొనక మఱి మనోపృత్తియును లేక స్వయంప్రకాశమగు తత్త్వమే
వాసుదేవుండను శాస్త్రమే మిక్కిలియుక్తి ముక్తము నా సమ్మతము
ఇంతకును నెద్దిసత్యమోయట్టితత్త్వము యుక్తిగోచరముకాదు మఱి
యనుభవమునకు రాదు కాబట్టి యనుకొన్న దెద్దియున్నాదుగాని నిక్క
ముగాఁ దనయున్నితనకుఁ బ్రత్యక్షముకాక మానదుకదా? “సత్యంజ్ఞాన
మనన్తంబహ్మ” అనుటచేత నాయున్నిమాత్రమేనాఁ ఁ ప్రత్యక్షము
గాని నాయున్ని గుణ మెట్టిదో యది వాస్తవముగాఁ దెయఁజాలను
మఱి తెలుపలేనుగనుక “అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా” అనుశాస్త్రము
చేత నేను నాది యనుకొనుటకుఁ గారణముండక తీరుదుగాననట్టికార
ణయు నెలిసికొన్నయెడల నేను నాదియనుకొనుటవలసగలిగిన దుఃఖము
శాతించునని పరమకారుఁడుఁడైనగుఱు వుత్తరగమిమాంసాశాస్త్ర
మ పదేశించెను ఇంతకును బ్రశుకకవిధిలేదు బ్రతికిన సార్ధకములేదు.
మరెద్దియుంబాలుపోదుగానియీబ్రతుకున దెల్ల యనుభవము “యద్వై
శ్యం తన్నశ్యమ్” అనుతీరుగాఁ బ్రతికార్యమునుగడిచిపోవుటమాత్రమే
యందుచేత నే ననఁగా సత్యాసన్నభూతకాలజ్ఞానస్వరూపుఁడ నని
తేలినఫలితార్థము “అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా తత్తు సమన్వయాత్”
అనుసకలబ్రహ్మసూత్రముల సారభూతములగునీరెండుసూత్రములచేత
“సాక్షిచేతాః కేవలోనిర్గుణశ్చ” శ్రుతి స్ఫూర్తి యుటచేత సచ్చిదా
నందలక్షణమగు బ్రహ్మమే నేను. “శివః కేవలోఽహమ్” కేవలము
నేను నిర్గుణుఁడ ననఁగా సత్త్వరజస్తమోగుణములనుండి విముక్తుఁడ
నైతిని. ఇదివఱకు నన్నంటిన సుఖదుఃఖభోగరూపసంసారమ తయను
గతించిపోయెను. ఇప్పుడు నేనుకేవలముముకుండును. వెనుకటివితలంచు
కొని వెక్కి వెక్కియేడ్చెడు వెట్టివానివలె “తత్త్వజ్ఞానాదేవనిశ్చేయ

సావాత్తః” అనున్యాయానుసారముగాఁ గడచిపోయిన యవస్థలఁ దలంచుకొని వృథా కుండ కుబ్బక నన్నంటిన దెల్ల గడచియేపోవును మఱి యెద్దియు నంట కెప్పటి నేనే మిగిలియున్న వాఁడను. మఱి త్రిగుణాత్మక మయిన సంసారమంతయు నన్నంటియంట కున్నది. కనుక క్షణికమగు సంసారవిషయచింత వృథాగా నేఁ జేయనేల యని ప్రతి క్షణము న్దనకుగలిగినమనోవృత్తి బ్రహ్మముచేయుచు “విస్మృతిః ఖలు ముక్తిః” అను గురూపదేశమునుంబట్టి యేతలంపు లెట్లున్నను భేద మోదములు లేకున్న వాఁడు కపిమహామునివలె నిత్యశుద్ధబుద్ధముక్త స్వయాపుండగుచున్నాఁడు ఇదుగో లోకులందఱి కభయమిచ్చుచున్న భగవంతుఁడు గోవిందుఁడు “తత్త్వమన శ్వేత కేతో” ఓయీ నీబ్రతు కంతయున్ గల గాని వాత్సవము కాదు కాదు “మాయామాత్ర మిదం విశ్వ మద్వైదం పరమార్థత ఆత్మైవేదగ్ం నర్వం యదృఢతం యచ్ఛభవ్యమ్” అని ప్రతిస్మృతిపురాణేతిహాసాద్యష్టాదశవిద్యాత్మక జగజ్జ్యోతియై ప్రతిజీవునకుఁ బ్రత్యక్షముగా సూర్యభగవానుడై యగ బడుచుండఁగా నొడిగో బిడ్డనిఁ బెట్టుకొని యూరెల్ల వెదకు విభ్రాంతుని వలె కలదేవులాడెదరు? “ఆత్మైవైత్రోతవ్యో మస్తవ్యోజిజ్ఞాసితవ్యో నిదిధ్యానతవ్యః” అనుతీరుగా నేను నాది యనుకొనుటచేఁ గలిగినసుఖ దుఃఖాత్మకజగత్కార్యములన్నియును స్వప్న కార్యములవలె మిథ్యలు ‘ఈశ్వరః సత్యమ్ జగన్నిధ్యా’ యనుకొనుటచేత మాయామాత్రము లయిన కార్యములన్నియు సళింపఁగా సత్యమైన కారణమే నారాయణుఁ డొక్కఁడేనచ్చిదానందంక్షణుడై మిగులుమిగులు మిగులును దేహ ధారులొఁ గోర్కెలేకుంట, యేకపిలమునికో చెల్లునుగాని నర్వ సామాన్యమనస్సును నిర్విషయ మొనర్చుకొనుట దేవతలకైన నసాధ్య మైనప్పుడు సంసారపాశబద్ధులగు మానవులన నేపాటి? “బ్రహ్మ సత్యమ్ జగన్నిధ్యా” యనుట యుక్తియుక్తమే. మఱియును శాస్త్రీ

యమేశానీగానీ యక్కరకురానిచుట్టమువలె తనకెన్నఁడైన నంద
నలవిగాకున్న నవనిధులకన్న చేతఁజిక్కిన దమ్మిడియైన నెంతయో
మేలు కాదా ? మా కెందు కీవెట్టి ముట్టి వేదాంతతత్త్వము
మా కోర్కెలు తీర్చి మా బ్రతుకుసంతుష్టిగా నడుపఁగలయుపాయము
మాచేతనైనది చెప్పము- “బ్రహ్మ సత్యమ్ జగన్నిథ్యా” అను
నీగీర్వాణము మాకు దెలియదు తెలిసికొనుటకు మాతల చాలదు
మహాప్రభూ కృష్ణా ! నీవుబోధించిన భగవద్గీతలు తెలిసికొనుటకు
నిద్రాశనాదిలోలము మే మొకంతయు సధికారులము కాము
కాఁబట్టి నీవు దయాసముద్రుఁడవు కనుక మాకష్టములబాపిమామంచి
కోర్కెలు కొనసాగనిమ్మని మంచినడువడి నొరులకు మేల్చేయఁచుఁ,
బొరపాటున దారితప్పినపుడు పెద్దలబోధను విశ్వసించి తెలివితెచ్చు
కొని తప్పులు దిద్దుకొని సకలజనసమ్మతముగా నడుచుకొనుచుండుము
క్రమక్రమముగా నీయంతటనీవే నీకోరినమనస్సంతుష్టి నందగలవను
న్యాయశాస్త్రము చేతఁజిక్కి యక్కరకువచ్చినపండు భాగవతము

సంస్కార సంగ్రహదశ

అద్వైతతత్త్వము నీటిలోని గేదె బేరమువలెఁ గొనఁగల
గేదెకుఁగల బెట్టఁగల బచ్చలివలె నద్వైతములోనిముల్కేవలె సంసారులకు
మొగముదుడువుమాటవలె సంతగాఁ బనికిరాదు పనికిరాదు పడుచు
దంపతులకు వైరాగ్యబోధ పనికిరాదు “అహంబ్రహ్మస్మి” అను
మహావాక్యము నుదెలిసికొనుటకధికారి పదునాల్గుభువనములలోస్థానఁ
డగుపరమశివుఁడుతక్క ఁకొకఁడుమరి లేడు లేడు ఊసుపోనిమంగలి
పిల్లితల గొఱుగ నట్లే తనతోడిపాటివారి కూడుగుడ్డలకై తోడ్పడక
సోమరిపోతులై యొరులకష్టమున బ్రతుకు నాల్మిముచ్చటకరులును
భ్రాంతమనస్కులు తప్పఁ గాయక్లేశమున న్యాయార్థితమునఁ దాము

సుఖపడి యెరుల సుఖపెట్టు మంచివారికి భగవద్గీతలు నామాలు
 తావళాలు మంత్రాలగొణుగులలేలా? త్రికరణశుద్ధిగానొరులమేలు
 పక్కి పాటుపడి నీతోడిపాటివారి యనుగ్రహమునకుఁ బాత్రుఁడ
 వగుటయే నీవు పుట్టిన సార్థక్యము బ్రతికున్నంతవఱకు నేను నాది
 యనునభిమాన మేజీవునకై నను దిప్పదు తప్పదు కనుకఁ దననిద్రా
 హారవిహారసుఖము సంపాదించుకొనుటకై బ్రతిజనుఁడును బ్రయ
 త్నముచేయుటలోఁ దనకోరిక కిట్లు దగులునవి జడములుగానీ లేక
 చేతనములుగానీ యట్టివానినన్నింటిని నిర్మూలముచేసికొనక తీరి
 కుండుటచేత దేహధారులనో న్యకలహమాడుకొని యాకలహమునం
 దోడినవారు కష్టములను, గెల్చినవారు సుఖములను సహజముగా
 జగముపుట్టినదిమొదలుకొని యనుభవించుచున్నారు కాఁబట్టి మను
 ష్యాది సకలదేహధారులలోఁ బరస్పర శత్రుత్వము సహజముగాఁగల
 రెండు తెగతేర్పడినవి జాతువు-మాట యటుండఁగా మనుష్యులలో
 మనుష్యులు- రాక్షసులని రెండు తెగలున్నవి ఏమిషచేతనై నప్పటికి
 బ్రాణిహింసకొప్పనిదయార్ద్ర-హృదయులు మనుష్యులు- అట్టిదయార్ద్ర
 హృదయులైన మనుష్యులు వాయుభక్షు లబ్ధిక్షులు పర్ణబక్షులుం
 గేవలశాఖాహారులు మాత్రమే అట్టి మహాత్ములయొద్ద మూఁడు
 పూటలకుమాత్రమే యుపయోగించు శాకాహారముమాత్రమేనిల్వ
 యుండును వారియునికికట్లు కొండగుహలు వృక్షమూలములు
 మాత్రమేయై యుండును వారు కట్టుకొనుటకుం గప్పకొనుటకుం
 జెట్టుపట్టు మాత్రమే యుపయోగించుకొనెదరు- వారి కిభ్యుగాని
 శగలుగాని నాణెములుగాని కశువులుగాని వస్త్రములుగానితూయుధ
 ములుగాని మతేవనిముట్లుగాని మతేవిధమయన యాస్తిగాని పుస్తక
 ములుగాని తావళములుగాని నామములుగాని జన్నిదములుగాని
 పుస్త్రెలుగాని పూసలుగాని పెండ్లిండ్లుగాని మఱెట్టిగారస్యపదతులు

గాని షోడశకర్మములుగాని మఱెట్టిసంస్కారములుగానితేనేలేవు ఈడు
జోడుకుదిరి యన్యోన్యప్రేమానురాగముగల స్త్రీ పురుషులిరువురు
మాత్రమే నిర్జస్రదేశమున వసంతురు సంతానముకలిగినయెడల
నాపిల్లలకుఁ బన్నెండేండ్లయీఁజుచ్చువఱకుఁ బెంచి విడిచిపెట్టి
తామిద్దఱుమాత్రమే యెడతెగక కలిసయందురు పురుషుఁడు
మృతిపొందిన భార్యమఱి బ్రతుకగ - భార్యచృతిపొందినఁ బురుషుఁ
డామెకై యేడువక కేవల మేకాకియై యెవ్వరికిం గంటఁబడక
యావజ్జీవ మెచ్చటనో కాలక్షేపముచేసకొనును అట్టిమనుష్యులకు
యథార్థవస్తుజ్ఞానముకలిగి శాశ్వత కై వల్యానందానుభవదాయక
మగును సకలభూతముల కభయమిచ్చువారు కనుక నామనుష్యులు
తమ యెముకలున్నంతవఱ కనఁగా స్త్రీపురుషులు సంభోగార్హములగు
పైతృదుగుశరీరములఁ దొఱఁగినప్పటికి నెప్పటికి నైడనిసూక్ష్మదేహము
లతోఁబరస్పరప్రేమానురాగసౌఖ్యము శాశ్వతకై వల్యానంద మనుభ
వించుచుందురు అట్టి యుత్తమమనవ్యమిధునము లెన్నియుగములకు
ముందో స్థూలదేహములతో నుండెను అట్టి నిక్కపుమనుష్యు లెన్ని
యుగములక్రిందఁటినుండియో మఱి పృథివిలోఁ గలుగనేకలుగ లేదు.
అంగారునకు ముచ్చిబంగారువలె నాపుణ్యదంపతుల తరువాత
నానిక్కపుమనుష్యుల ప్రతిఫలములయిన కల్లమనష్యులు కలిగిరి
ఏదురంగులతో సూర్యకిరణము వ్యక్తీకరించును గుణముకలది
గుణమునను రెండువస్తువులుచేరి యొక్కటిగాఁ దోచును. గుణి
పురుషుఁడు గుణము స్త్రీయనఁ గాఁబట్టి ప్రతివక్త్రీయును స్త్రీ పుం
మిధునమే. కనుక సూర్యకిరణము లేడుగుణములతోడను మఱి
యేదుగుణులతోడను గలిసియున్న దాయేదుగుణులను పురుషవ్యక్తు
లేదుగుణములను స్త్రీవ్యక్తులును వశిష్టారుంధతులు మొదలగు సప్తర్షి
మండలములు మొట్టమొదట వ్యక్తీకరించెను ఆసప్తర్షిగోత్రము

లోకొక్కటి యేడింట రెటింపఁబడి నలువదితోమ్మిది మూలగోత్రము
లయ్యెను- మన ములనఁగివా రాసప్తర్షిదంపతులు- ఆదంపతు
లోకొక్కొక్కశిశువు న్గని యాశిశువును బాఙ్యముగడచువలకుం బెంచి
పిమ్మట నాపిల్ల యధేష్టముగా బ్రతుకు తెరువుచూపి తాము మఱి
వరస్పరసంభోగమును మానుకొనియును జంటఁబాయ కింద్రియముల
న్సాధీనకర్చుకొని దంపతీధర్మమును శిశురక్షణోపాయమును గూర్చిన
తమయనభవమును దమయొద్దకువచ్చి తెలిసికొననిచ్చగించిన కన్యక
లకు స్వటులకు న్బోధించుచు విజనస్థలల న్దమబ్రతుకు గడవు
కొందురు

“ఋషిభ్యచ్చ ఎతృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ” అను
తీరుగా జగమునందలి భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములందలిమానవు
లందఱాసప్తర్షి గోత్రముఁ జేగినవారే- మొట్టమొదటిఋషి
ద్వంత్వము లేడు మఱి యేడుజంటలసంతానమే తక్కిన వనుష్యు
లందఱును, కాబట్టి మనుష్యులకు మూలకారణ మిధునములగుటచేతఁ
బితరులనియు నతీంద్రియద్రవ్య గుటచేత ఋషులనియును స్వాధీనేం
ద్రియులుగనుక మహాయోగులనియు మూలపురుషులై పైతృకము
లందుఁ బేర్కొనఁబడచున్నార- సూర్యకిరణము మందమైనపుడు
రాత్రియు తీవ్రమయినపుడు సంధ్యయును దీవతరమైనపుడు పగలును
బొడముచుండును- కాబట్టి యీమూఁడుకాలవర్ణవస్థలంబట్టి మను
ష్యాదిజంతువులన్నియు పుంస్త్రీసపుంవ్యక్తులఁదాల్చిన త్వరజస్తమో
గుణవిశేషములచేత నుత్తమమధ్యమాధమస్థితుల మనుగడ న్నడవు
కొనుచుండున రాత్రియందుస్త్రీవ్యక్తి సంధ్యయందు సపుంవ్యక్తి
పగటియందు పుంవ్యక్తియుం బొడమను గుణోపచయమానఁ బులిం
గమును గుణాపచయమన స్త్రీలింగమును గుణాంతరాభావస్థయందు
నపులింగమును వర్ణకీర్తించున, మొట్టలోమొట్ట నా మొండిచేయి

చూపించురా యన్నట్లు నాతోడివా రేమో వారికిఁ దోచినట్లు
 పల్కుచున్నారు గనుక నేఁగూడ నేమోచదువరివలె నిట్లు
 వ్రాయుచున్నానుగాని నాకు మాత్రము తెలిసియేదుచునా? తొల్లింటి
 పెద్దల కేమి తెలిసెనో వారొసర్చినసూత్రములనియును వారుప్రతి
 పాదించినగ్రంథములనియు నిప్పుడు ప్రచురింపఁబడినపుస్తకములను
 బట్టి చూడఁగాఁ దొల్లింటి పెద్దలు నిస్సందేహముగా నెఱిగినవారే
 కావచ్చునుగాని వారుచేసినగ్రంథముమాత్రమిప్పటికాలమునఁ బ్రచు
 రింపఁబడిన వేదశాస్త్రములెవ్వియును గావు కావు- కారణ మేమన
 వ్రాతలు తలంపులచాయనుమాత్రము తెలుపఁగలవుగానివిక్క-మగు
 తలంపుల ప్రాణగురసము స్థితియైనవెల్లడింపనేరవు ఉసురెడలిన
 బొందియొక్క చిత్రపటము స్వస్థునిదేహసౌఖ్యముగాని విద్వాంసుని
 యంతరంగముగాని బొత్తిగాఁదెలుపనేరవు- ధ్వనిగ్రాహి రూప
 గ్రాహియంత్రములంబట్టికొంతవఱకుస్వస్థుడై నవిద్వాంసునివాగ్రూప
 ములు స్థూలదృష్టి కందినప్పటికిని సూర్యుఁ డగ్ని యనియును భూమి
 కిన్ని యోజనములమేఱ నున్నాఁడనియును మింటిపాలదారిలోని ప్రతి
 నక్షత్రమును సూర్యునికంటెఁ బరిమాణమున లక్షంతలు పెద్దయను
 నంచనా టప్పాలు కట్టవలసినదేగాని ఇదమిత్థమ్మని నిస్సంశయముగా
 స్థూలసూక్ష్మదశలన్నియుం బరీక్షించి చెప్పనలవియగునా? మఱి
 యును బెద్దలుపదేశించిన వేదశాస్త్రములివియని వర్తమానమునఁ
 బ్రచురింపఁబడినవ్రాతలంబట్టి యమ్మునులయభిప్రాయములను యథా
 ర్థముగాఁ దెలియ నెవరితరమగును? నన్ను నేనే తెలుపలేకున్నప్పు
 డొరులసంగతి తెలిసి తెల్పఁగలవండితుఁడ నని చెప్పుకొనుట
 దంభము మోసము స్వార్థపరత కూటివేషమగు న్నాని యథార్థ
 మగునా? “విజ్ఞాతారమరేకోవిజానీయాత్” అని డప్పువేసి శ్రుతి
 చాటుచున్నదికదా? యథార్థవస్తుతత్వ ఘోష్యరికి నెలియఁబడదు,

మరొకవేళ సతీంద్రియద్రవ్యయగు కపిలునివంటిముని తెలిసికొన్నప్పు
 టిఁ బరమార్థ మింద్రియగ్రాహ్యముకాదుగనుక “మానం వాఖ్యా
 సమ్” అనుచందముగా యథార్థవస్తుజ్ఞానలక్షణము కేవల బహ్మ
 సమాధిస్థితి కాకతీతదు కావున తొకకవ్యవహారమగు నీకలములు
 సిరాబుడ్లు కాగితములు వ్రాతలు పుస్తకములు లేనిపోని వ్యయ
 ప్రయాసములన్నియును గేవల మదరపోషణార్థమైన దంభములుగాని
 యథార్థజ్ఞానబోధకము లేంతమాత్రము న్నావు కావు కావుగాని
 యేదోయొకవృత్తి యవలంబించి పొట్టపోషించుకొనకతీతగుకనుకఁ
 బువృత్తు న్నాని నడువని లోకమందటొకేవృత్తిగొనవచ్చుడు వివిధ
 గతుఁగడపుకొనకతీతనిబ్రతుకు జనసమ్మతముగా నడువదుకనుక
 యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనదానప్రతిగ్రహములబ్రతుకువారు
 బ్రాహ్మణునియు బ్రతిగ్రహణము యాజనాధ్యాపనలు మతము
 విడచినవారు క్షత్రియులనియు దానప్రతిగ్రహణము కుమాత్రమే
 యధికారులు వైశ్యులనియును బ్రతిగ్రహణమునకొక్కదానికే యధి
 కారులు శూద్రులనియును నియమ మగపడుచున్నది “చూలే లేక
 న్నప్పుడు కొడుకుపోమలింగ” మన్నట్టిలోకవ్యవహారమునఁ బర
 మార్థమేలేనప్పుడు కేవలపరమార్థప్రయోజకములగు యజనయాజ
 నాధ్యయనాధ్యాపనములు నాల్గును దంభములుకాని యథార్థములు
 కానేకావు

దానప్రతిగ్రహణములు రెండునుమాత్ర మిలోకవ్యవహార
 మున నుండకతీతదుకనుక నారెండే సత్యములని యెల్ల రెఱిగినట్లే
 దాన మనగాఁ బనికేదగినకూలి ప్రతిగ్రహణమనగాఁ గష్టాతి
 మును గుడుచుట తనకుఁ గావలసినపని స్పరిగాఁజేసినవారి కేవలసిన
 ప్రతిఫలము దానము తనకవ్యమునకుఁ దగిన ద్రవ్యమునుమాత్రము
 పుచ్చుకొనట ప్రతిగ్రహణము ఈదానప్రతిగ్రహణము లనగా

నిచ్చివుచ్చుకొనుటలు పనిచేయించుకొనువారును బనిచేయువారు
 నన్యోన్యైకమిత్తము జతువుకొన్నపు డీతోకవ్యవహారమంతయును
 సరిగానడుచును కావలసినపని చేయించుకొనునేర్పును పనిచేయు
 నేర్పును మఱెంతపని కెంతప్రతిఫల మీవచ్చునో యేపని కెంతప్రతి
 ఫల మడుగఁదగునో యాచొప్పున జగముతోనే పెద్దలు పిన్నలకుఁ
 దాము చేసి చూపించుచున్నారు పనిచేసి పెద్దలు చూచి నపుడే
 సరిగా గ్రహింపఁగలపిన్నలు కోటికొకరై నలేనపుడు “పట్టపగలు
 చేయిపట్టుకొని లాగినపుడేరాని దమావాస్యనాఁటి చిమ్మచీకటితో
 నామడదూరమునుండి కన్నుగీటిన వచ్చునా” యన్న ట్టిపుస్తకము
 లక్షరములు వ్యాకరణములు తర్కములు కవితలకట్టలు పంచాంగ
 ములు తిలకాష్ట విహివబంధనము - వల్ల యధార్థజ్ఞాన మెన్నియుగము
 లైన నొక్కొకై నను ముమ్మాటికి న్లభించదు లభించదు ధర్మమున
 న్దానడిచి పిన్నల కగవర్చినివాడే యాచారుఁడుం బెద్ది యగుఁగాని
 పుస్తకములు జన్నిదములు నామములు స్థరించినమాత్రముం దా
 ధర్మవేత్తననుకొను ఁదుబొత్తిగా వెట్టివాఁడో లే తెలిసీలెలియని
 దురహ కారవృత్తుఁడో లేక కేవలము మోసకాఁడో యెయు డక
 తీఱును పిల్లికఁ జాం దాయణవ్రతమువలె నక్క కేకాదశిపారిణము
 వలెఁ గేవ నిన్వాశననిధువనపరులగు సంసారులకు యజనయా
 జనాధ్యయనాధ్యాపనములుగాని మఱి యట్టిపరమార్థజ్ఞానకించిహ్నము
 లగు జన్నిదములు నామములు జపతావళములు మడిమైలలు జాతి
 వద్దతులు షోడశసంస్కారము లివన్నియును గేవల వివిధకృత్యములే
 నిక్కముగా సాధనచతుష్టయసంపన్నులగు ముముక్షువులకు మాత్రమే
 యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనము లుద్దేశింపఁబడినవి కాని స్వార్థ
 పరులు కుక్షింభరు లగు సంసారుల కెంతమాత్రము న్నానేకాదు
 అక్షస్మికముగా విజనప్రదేశమున నడవిలో నొండొరున్గలిసికొని

వరస్పరప్రేమానురాగము లగవర్చిస నవవయోవంతులగు స్త్రీపురుషు
 లొకసంతానము న్నన్నపటకుమాత్రము సంభోగసౌఖ్యమున నోలలాడి
 తక్కిన తమజీవనము గడుపుకొనుటకొఱకై మాత్రమే యీయజన
 యాజనాధ్యయనాధ్యాపన ముద్దివ్యములై నవిగాని సంఘములుగాఁజేరి
 గ్రామములందు నిరంతరవిషయభోగతత్పరులై నివసించుమనుష్యులకుఁ
 గానేకాదు గ్రామవాసులగు మనుష్యులందఱికిని గేలము దానప్రతి
 గ్రహములురెండుమాత్రమే చెప్పఁబడినవి దాన మనఁగాఁ దోడి
 పాటివారి కుపకార మొనర్చుట-ప్రతిగ్రహ మనఁగాఁ బ్రత్యుపకారము
 నందుట- తోడిపాటివారికొఱకై పండించి యిళ్ళు వాకిళ్ళు కట్టి పండి
 పండించి బ్రతుకు హాయిగాఁ గొనసాగించుటకై తగిన యన్నివిధముల
 పరిచర్యలు చక్కఁగా నెఱవేర్చుట దానము- తా నెల్లవిధముల
 నొరులమేలునకై త్రికరణశుద్ధిగాఁ గట్టపడుచు నొరులచేతఁ దగిన
 ప్రత్యుపకారమందుచుంట ప్రతిగ్రహము ఈదానప్రతిగ్రహమును
 సరిగా పడుపఁగలవారే సాధనచతుష్టయసంపత్తి బొందఁజాలి
 ముముక్షువులు కాఁదగి యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనముల న్వాస
 ప్రస్థాశ్రమమునఁ జరించి “బ్రహ్మవిష్ణుహైవ భవతి” అను
 తీరుగాఁ బరమార్థవేత్తలు కాఁగలరు కావున మునులు, గ్రామవాసు
 లకుగూడ క్రమక్రమముగా దానప్రతిగ్రహముల స్మృతకృత్యులైన
 వాకిమాత్రమే యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనములు- మీరు
 ముముక్షువులై వానప్రస్థాశ్రమనియమములను వహించ యడవిలో
 నాచరింపవలసి యుండుననిమాత్ర మాచార్యముఖమున వెల్లిడిం
 చిరి కన్నున్నట్లు పైవారనకొన్నఁజాలునని గ్రుడ్డివాఁడుగాజుకన్నులు
 పెట్టుకొన్నట్లే గ్రామవాసులయిన సంసారులు యజనయాజనాధ్యయ
 నాధ్యాపనము వెల్లిడించుచున్నారు పైకిపటారము లోపల లోటార
 మన్నట్లున్న వీదంభుల షోడశసంస్కారముల పేయేల యీవు స్తకము

లీలంచాంగము లీవేదశాస్త్రము లీచాతుర్వర్ణ్య పద్ధతు లీయజనయా
జనాధ్యయనాధ్యాపనము పోడశసంస్కారము లీసంస్కృతగ్రంథము
లీగడవిడలన్నియును గేవలదంభకృత్యములే

“స్ఫ్యస్ఫ్యనేస్ఫ్యనానిహేమత్స్ఫ్య” జహా! యేమిసంస్కృ
తభావ? ముళ్ళకంచెమీఁదనడిచిన ట్లెంతసుఖము! నోటికినిక్కముగా
బ్రతుకంతట నక్కరయగు మెత్తని తీయని యచ్చతేటతెనుఁగు
నాటుమా టాడనెర్చినవారు తెలియనివాచా? “హేమత్స్ఫ్యన” అని
యెంతో పీండిచుకొన్న సంస్కృతమో “నా తెడ్డా” యనే కదా?
ఈ సంస్కృత మీవర్ణపద్ధతు లీయజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనము
లీపోడశసంస్కారములును వొత్తిగా మచ్చమాసిననాని యిచ్చి
వుచ్చుకొనుటలు సొగా నడువనేరవు మఱి యిచ్చివుచ్చుకొనుటలు
తిన్నగా జరుగనంతవఱకు నెవ్వరు న్నడతేఱనేరరు నేరరు ఏమియును
జదువనిగొల్ల డెప్పుడు వానగురియునో తనగొట్టెనడువడింబట్టియు,
నెప్పు డెంత ప్రొద్దో ఎట్టయీ టువు ఎట్టియు నేతెవుళ్ళ కేమందో,
తనతలిదండ్రులమాటంబట్టియు గున్ననున్న ట్లెఱఁగి వట్కర్మ
నిరతులకన్న వేయిరెట్లు హాయిగా బ్రతుకుచుంట కనిపెట్టియును
సోమరితనమునకలవడి కనిచేయనోడి పోకిరిమాటం బ కిమాలిన
వ్రాతలం బ్రొద్దువుచ్చు టాటోటుచక్కిరితఁటా మ్రుచ్చులకన్న
పసులు నయము, చెట్లు నయము, రాలు య మె తమోస మెంత
జూటక మెంతనగుచా టీవట్కర్మపోడశసంస్కారవృథాయాసము?
తేమ పిన్ననాఁటి తీయని తెనుఁగుమాటల యలవాటుతప్పి ముంచిసరు
మీది వెట్టినీళ్ళకలవడిన చెడుగులవలె తెక్కలెటువుగొన్నమాట
ఈకులవలె సంతించుకొన్న వేల్పుచాసచదువు బడాయచూపు తెలిసీ
తెలియనివారికొఱకై తత్సనుమువ్రాయక తీఱదుగనుక కేవల
లోకోపకారపరాయణులతీండియద్రవ్వులు పరమకారుణికులు షరణ్ణ

లోకావృలగు గౌతమవ్యాసాదిమునులేర్పర్చినధర్మపద్ధతులు స్వార్థ పరులకుఁ గోఁతి చేత కొబ్బరికాయవంటిదేకదా ?

ఊరికి జోగి వెట్టి, జోగి కూరు వెట్టి అన్నట్లు సంసారికాని జోగి యూరికి రానేరాఁడు మఱియు సంసారము లోనున్నవాఁడుజోగి కానేకాఁడు కాఁబట్టి విరాగులమని జోగులమని సన్న్యాసులమని పరమహంసలమని యవధూతలమని వేదాంతులమని మతగురువుల మని పీఠాధిపతులమని గురువులమని యుపదేవులమని శ్రోత్రియుల మని యజ్ఞులమని బ్రాహ్మణులమని మడికట్టుకొన్నవారమని తప శ్శాలురమని యెక్కువజాతివారమని శ్రేష్ఠులమనియుం బామరుల మోసపుచ్చుచు మూకరిసోమరిపోతునాలిముచ్చులు తప్ప నొరుల కష్టారితమగు సొమ్ము గుడుచుచు నూళ్ళ స చరించనే సంచరించరు నిక్కమగు విరాగులు గ్రామములకు రానేరాక విజనప్రదేశములగు శేవలారణ్యములందే యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టు లయ్యెదరు ముంజేతి కంకణమునకద్దమేలా ? కాషాయవస్త్రములు కౌపీనములు జడలు గడ్డములు విశృతపశాచరూపములు చేత గుండచిప్ప కట్టలు పావకోళ్లు దమ్ముడతలు వెట్టి మొట్టి కేకలతోఁ దా మాత్మజ్ఞాన పంతులమనియుం బరమార్థవేత్తలగునియు ననశనప్రవతులమనియు నూళ్ళం జొరఁబడు కనికిమాలిన సోమర్చిపేలుడుగట్టం దెవులుల నువ్వజంతువులను బాటదరుమున ట్లింట నడుగుపెట్టనీక బుద్ధిచుంతు లగు సంసారు లడవికిఁ దన్నితగిలివేయవలెను ఇల్లువాకిలి భార్యపిల్ల యిరుగుపొరుగు నాజ్ఞయడ్డు మర్యాద పెద్దలన్న మంచినడువడి పోలమువ్యవసాయము కాయకేశము కష్టారితమునబ్రతుకుట తోడి పాటివారికిఁదోడుపడుట యొరులను సుఖపెట్టిజనసమ్మతముగాఁ బ్రతుకు పౌఖ్యమునొందుచు సంచరించుట మొదలగు కట్టుబాట్లు గఽగృహస్థ ధర్మమాచరించుటకన్న మనుష్యు లిహపరములందరించుట కింకొక

యుపాయము ముమ్మాటికి న్నేదు లేదు లేదు. ఇంద్రియవ్రత్యక్షము
లయినసంగతులు తోడిపాటిజనులు పెద్దలలో నూటికి డెబ్బదియైదుగు
రొప్పుకొని యాయాయచోట్ల జగజ్జనఁ దమపిన్నలకు నిక్క
ముగాఁ దాము రూఢిగాఁ దెలిసినసంగతులని భోధించిన
యతీంద్రియ వస్తువులు తప్పఁ దక్కిన యతీంద్రియములను
గూర్చి యూహించి పెద్దలు చెప్పనిసంగతుల న్నూర్చి తెలిసి
కొనుటకై స్వస్వవిహిత సంసారకృత్యములు మానుకొని యెవ్వఁడో
యొక వెట్టివాఁడుగాని మోసగాఁడుగాని తనకుఁ బ్రత్యక్ష
మయ్యెనని యొక లేనిపోనిదయ్యమ నగుర్చి చెప్పిన దంతయును నిజ
మనినమ్మరా దొకవేళ యట్లుండవచ్చునని యుక్తిచేత నమ్ముకొనినను
దనతోడిపాటివారి కుపకారకమగు సాంసారికధర్మమును విడుచుకొనుట
స్వవ్నచింతవలెఁ గావలసినపని చేటునకుఁగాని మఱెందుకుం గొఱ
కాదు అతీంద్రియకారణము అతీంద్రియకార్యక్రమము నూహించుట
కధికారు లడవిలో దపసుచేసికొనుమునులే ఏది సంసారమున జరుగ
వలసినదో మఱియును మర్త్యజీవనమున కెంతయవసరమో యీజగ
మున నెప్పు డెట్లేది జరుగకతీఱదో యట్లే యగుచుండును మనుష్యులు
తమలోఁదామందఱు స్థలసిమెలసి పొందిపోనఁగి యన్యోన్యప్రేమాను
రాగముల సంచరించుటమాత్రమే సంసారమున నవశ్యకర్తవ్యమగు
విధి. కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులగు మనుష్యులు లేనిపోని గగనారవిందవర్ణ
నములకుఁబూనుకొనివనికిమాలినమాటల వ్రాతలుపుస్తకములన్నియు
వట్టిపెట్టి కూడుగుడ్డలు కష్టార్థముగా సంపాదించుకొని గృహకృత్యము
లన్నియును స్త్రీపురుషులందఱును నెఱవేర్చుకొనునేర్పు సంపాదించు
కొని నకలజనసమ్మతముగా నడుచుకొను నన్యోన్యమైత్రిం బరఁగుచు
నాకస్మికములు దైవికములగు నీతిబాధలనుండి కాపాడుమని లోక
కాంధవుఁడునుబ్రత్యహప్రత్యక్షుఁడగునూర్యధగవానులకు నిద్రలేచిన

వెంటనే మ్రొక్కి హాయిగా బ్రతుకుటమిక్కిలి దొడ్డబుద్ధి జనులందఱి
కన్యోన్యమైతిం జెఱచి పరస్పర ద్వేషమును స్వార్థపరతను హెచ్చించు
మతగ్రంథము ను బూర్వాచారమును వేషభాష యందలి కట్టుబాట్లు
నన్నింటి నాయాయి దేశము నుండి బుద్ధిమంతు లేకీభవించి యహింసా
వ్రతానుసారులై బహిష్కరించకతీఱదు పయ్యాయుడగు భగవం
తుడై వేదశాస్త్రములన్నియుం బ్రజలు పరస్పరప్రేమానురాగము
లతో సర్వజనసామాన్యభోగభాగ్యము లభింపించి యిహపరముల్లి
భరించుటకొర కేర్పర్చెనుగాని యెండొరులు కలహించి బ్రతుకు
పాఖ్యము చెఱచుకొని నరయభాజనులగుట కెంతమాత్రము న్నానే
కాదు తెలిసీ తెలియని మెట్టనీ కెందు కీయవస్థ? దై వసంకల్పముచొప్పు
న నే కాలమున కెట్లుండవలయునో యాతీ గానే జనుల వేషభాషలు
మఱి సకలాచారపద్ధతు లుండకతీఱదు నీయిష్టానుసారముగా గాలివాస
లును గ్రహగతులును ఋతువులును దేహధారుల యత్పత్తిని నాశము
లును మొదలగు సహజ పకృతిపద్ధతుల న్నామవక్రయత్నము
సుంతయు న్మార్చలేవుకదా! ఎప్పు డెట్లు జరుగవలయునో
యట్లే జరుగుచున్నది ఎదుమ నీకీతువుపిట్టరాచుబార మెందుకు!
నీమనసు నీయిష్టానుసారము నీవే దిద్దుకొన నొక్కింతయును నమ
ర్థుడవు కావుకదా! కాలగతులు తప్పింప నీతిరమా? యెందుకు
నీపిచ్చివాతలు కాగితములు కలము లంజనములు చేటు వ్యర్థవ్యయ
వ్రయాసములు నీకేల “సాక్షిచేతాః కేవలోనిర్గుణశ్చ” అను తీరుగా
యెట్లేదిజరుగుచున్నదో కనిపెట్టుటనొదప్పు నీకర్తృత్వము మఱెందుట్లే
జేదని తెలిసియుండెలియనట్లు వృధాభ్రాంతి నెందు కల్లాడెదవనెడవా
మోయి వ్రాసకీ! చూడుయీదుమ దిరిసమన మృగ సహజముగా
భర్తృగుణప్రధానడయ్యేనేని వగచినలాభములేదని యాధిగాఁ జెలిపి
కొన్నప్పటికిం ప్రాణిహింసకొప్పుడు- మఱితనతోడి పాటివాఱిందల్లి

నూడఁ దనవలె సత్త్వగుణప్రధానులై పరస్పరప్రేమానురాగము
హాయిగా బ్రతుకుచుటకై సంతతము న్నోరుచుండును మఱియుం
బరస్పరప్రేమానురాగములతో స్వార్థపరతమాని తనతోడిపాటివారం
దఱును సమానభోగభాగ్యముఁ హాయిగాఁ గలసిమెలసి సుఖముగా
నెట్లు జీవించగలరో యట్టియుపదేశము నొరులు వినినను వినకున్నను
కల్కులన్ వ్రాఁతల నిట్లు వెల్లడించుచుండును స్వార్థపరుఁడవై నీవు
నీ తోడిపాటివారికన్న ధనము విద్య కులము బలములందు శ్రేష్ఠుఁడని
పిగచుకొనుటకు తంటాలుపడుచుంట నీకెట్టిస్వభావమో నీవంతశ్శత్రు
వుల జయించి సత్త్వగుణప్రధానుఁడవై నన్ను నీతో సమానునిగా
ననుగ్రహమునఁ జూచెదవేమో యిట్లు వ్రాఁతల నీమనసుగఁగించు
టకై కలమునఁ గన్నీటిసముద్రముల న్దల్పించుట నా స్వభావము
జనులందఱునోయ్యనప్రేమానురాగములతోఁ గలసిమెలసి దేశకా
పాత్రానుసారముగా బ్రతుకుటకై పెద్ద లేనాడో వన్నిసవాక్యములే
వేదములు కావునఁ బౌరుషేయములు స్థితిమములేగానపంచభూత
ములవలె నహజములు కావు కాఁబట్టి వేదములు వేదాంగములు
మొదలష్టాదశవిద్యలన్నియును ధర్మసంగ్రహార్థమై బుద్ధిమంతులున్
సర్వలోకహితైషణులగు ప్రాచీనులు వన్నిసపన్నాగములే- కాఁబట్టి
దేశకాలపాత్రానుసారముగా వర్తమానకాలమం దష్టాదశవిద్యల
న్దల్పించుకొనవచ్చును

బ్రతుకుతెరువు

సకలజనసమ్మతమైన వర్తనకలవారి కొఱకు మాత్రమే శ్రౌత
స్మార్తకర్మములు విధింపఁబడెనుగాని ఒరులకష్టమున బ్రతుకునాలి
ముచ్చసోమరిపోతు బూకరిగాండ్రకొఱ కెంతమాత్రము న్గానేకాదు

బ్రతుకున కవశ్యమగు కృషి వాణిజ్యము పశుపాలనము- మువ్వ
 శత్రుమర్దనచాతుర్యము గృహవస్త్రాద్యవశ్యజీవనసదుపాయవిరచనా
 చాతుర్యము- సకలశిల్పకళాకాశలముతోఁ దనతోడిపాటివారి స్సఖి
 పెట్టి తానుసుఖపడనేరనివాఁడు కేవలపరమార్థబోధకములగు వేద
 శాస్త్రాభ్యాసమునకును శ్రౌతస్మార్తవిధానములు జరుపుట కెంతయు
 స్పృహగలవాఁడు పనికిరాఁడు- తెనుఁగెఱుఁగని సంస్కృతంబు తెన్నెమెఱుఁ
 గున్- నేర్చుకొని నెఱవేర్చుకొనకతీరని సంసారికృతములే చేతఁ
 గానివారికిఁ కేవల పరమార్థసాధకములగు శ్రౌతస్మార్తకర్మము
 లాచంచు నేర్పెన్నటికి న్దురురనే కుదురదు- ఉట్టికెగరలేనమ్మ స్వర్గ
 మున కెట్లెగురును? పంచకులుటక్కరులుతుంటరులుదుర్వ్యసనాసక్తులు
 కేవలస్వార్థపరులుకర్తవ్యాకర్తవ్యవివేకము లేనిలెలినీ తెలియనిజ్ఞానలవ
 దుర్విదగ్ధులుతప్ప- జడములువిడిచిలొట్టలకుదిగునట్లు దనతోడిపాటివా
 రునుదానను సుఖముగా రస్వరప్రేమానురాగముతో బతుకు నెఱ
 వేర్చుకొనఁదగిన సుఖజీవనోపాయములను సంపాదించుకొనటమాని
 గగనారవిందవర్ణనమగు కేవలపారలౌకికప్రయోజనములగు శ్రౌత
 స్మార్తకర్మాచరణమేలా? తనతోడిపాటివారి న్మోసపుచ్చికవ్వపెట్లక
 తనకట్టరితమునఁ దనకుటుంబమును సంతోషపెట్టి తానుసుఖించినఁ
 జాలును- కేవల ముముక్షువులకుమాత్రమే యుద్దిష్టమగు పరమార్థ
 విచారణము మాలయూల్లో మంగళాష్టకములవలెఁ కేవలనిదాహార
 విహారసౌఖ్యసంపాదన ప్రయోజనమగుసంసారముననిష్ఠులమలగుట
 యేగాక నగుబాటుకూడగాదా? కాబట్టి వేదవేదాంగవేత్తలగునియు
 శ్రౌతస్మార్తకర్మనిష్ఠాపరులమనియు స్వర్గమునకుఁ దమకున్బైతేడే
 యెడమనియు తమ భావ సంస్కృతమనియు నితరులభావయప్రభంశ
 మును మేచ్చితమనియుఁ దమ్మును తత్పుణ్యమునకే కూడుగుడ్డలిచ్చి

యందటికన్నముందుగా నాదరింపనివారందఱును నాస్తికులుంగులకా
హ్యులనియుఅనువారుడవరనిమి తలబహుశ్యత వేషమన్నట్లుఅవివేకులు
పామరులం బిచ్చిపాదను మఱియుం దమ్మును కీముపట్టగావించుకొని
లోకులను బెడరించి బ్రతుకనెంచిన మోసకాండ్రు

అట్టివారి మాటలిట్లుండును - ఓహో సెట్టిగారు! నే నేమని
మనవిచేసెదను నేను పోమయాజులనుగదా, యబద్ధమాడను చిత్త
గించితిరా నాపిలుక, నానామములు, నాచేతితడియంగవస్త్రము, చిన్న
రాగిజారీయును ఒక్కపూఁతే నా భోజనము శాశ్తి వాసెనపోతె,
దానిలో నంచుకొనుటకుఁ బప్పు పచ్చ పూరుగాయలు, ఫలాహార
మైనపిళ్ళుట దొరకీనన్ని పాలు నాసోమిదేవికిఁ బదాతేడ్ల వయసు,
నాకిప్పుడు డెబ్బవవవడి నేను బెండ్లాలపులి నిదివఱ కైదుగరుని మాట
దక్కించుకున్నాను ఇప్పుడు ముసిలిబోసిపులినై యీపెను మీనంటి
ధర్మాతులసహాయము చేతఁ బెండ్లాడి ఎల్లల స్థనుచున్నాను కావుర
మునకు నే బొత్తిగాఁ బనికిరా నై నప్పటిఁ గన్నచెడిపోదా? కాఁబట్టి
మాశ్రోత్రీయులలో “నూరివిడుచుచున్నప్పటికిఁ బెండ్లాడు మా
దిక్కుమాలిన చావు చావక తీరినిగూనివంపు మరియుద - అని
అందును సరే యావల నగ్నిహోత్రమువేళ యగుచున్నది చిత్తి
గించుడి, మహానుభావుని పురమండలి శ్రోత్రీయులు వట్టాప్త్రు
కుండితు లందఱును మీతరణోపాయమునకై తెచ్చినాము చూడండి
యీమహాత్ముఁడు వేదకుండు రాజసూయాంతశ్చౌతకర్మములు, పితృ
మేధాంత స్మార్తకర్మములు చేయించుటలో నింతవాడదివఱకు లేఁ
డిక కుండు పుట్టఁడు- వ్యాకరణమా కతంజలే- తర్కమా గౌత
ముఁడే- బుద్ధికి బృహస్పతిం జంపి పుట్టినాఁడు- వేయేల స్వతంత్ర
స్వతంత్రుఁడు దర్శనములన్నియును ముమ్మాటికి నొకలవేదశాస్త్రము
నన్నియు నిమ్మహానీయునిసొమ్ములే “పుంభావ సర్వజ్ఞః శిశుః

తథశః ప్రాముఖ్యాఖ్యాన ప్రఖ్యాక్షర తుభిత తుణ్ణావ చేచ్ఛద్యా
 వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నఖఫయ - వససర్ - మత్స్సేస పరిష్కృత
 ప్రకృతిపురుషచతుర్వింశతి తత్త్వాకాశపంచాంగానాహత మణిపూర
 స్వాధిష్ఠాన బ్రహ్మప్రళయ సమాధ్యుచ్ఛిష్ట ప్రమాణ ప్రమేయ
 సంశయ సంశయద్రవ్యగుణ విక్షేపణావక్షేపణాది కర్మాభావ
 సమవాయకారణచక్రకదోషా నవస్థావస్థానుస్సర్గదురారూఢ దౌష్ఠ్యే
 షేత్వేత్వాహ పలాశఖాంఛినత్వా దర్శి హోమ పురోడాశ స్విష్టకృ
 త్భక్షణమదమత్తాంజాంబాలికేన కశ్చిన్నాంయభ్యత్యశ్వకంవినాశాలా
 ప్రవేశావభ్యధస్నాన యజ్ఞోపవీతసూత్ర నీష్వీడనోదకంక్రిఃపరిషిచ్య
 'భూర్భువస్వః' మంత్రప్రసాదాంత షోడశ వైదికస్మార్తవధ్యహం
 బ్రహ్మస్మి'యేమిచెప్పదు సెట్టిగానూ! యిమ్మహాత్ముడవతారపురుషుఁ
 డాలాగుకాదు సాష్టాంగపడవంసినదే చూచితిరా యీయూరి వేద
 వేదాఙ్గావేత్తలము మేరుఁదలము మాతోనే యిప్పటికి గొత
 బ్రాహ్మణ్యము నిలిచియున్నది చిత్తగించండి బ్రాహ్మరథశ్రోత్రియ
 శిరోమణి మహామహామహామహాపాధ్యాయ పండితసార్వభౌముని
 గ్రింపడుగు పెట్టనీ మాపేండ్రీకయాజులుగారి కిప్పుడు డెబ్బదేడ్లు
 దాటిసవి గాని యింకను చేయవలసిన మహావ్రత మొక్కటియే
 తరువాయి ఇంతలో గ్రహచార మవత్నికుఁ డయ్యెను- సవత్నికుడు,
 కాని యజ్ఞము చేయనర్హుఁడు కాఁ డోహో మీతాతతండ్రుల్ల-
 కు బేరునకైన గొఱతకలదుగాని మీరు నర్వసంవత్సమృద్ధిచుంతులు-
 "అగ్ని మేవవరూధంకృత్వా" అని యన్నాడు- మీవంటిధర్మాత్ము
 లీమహావ్రతకర్మ సకలజన బాహుముగాసలిపించకతీరుదు-మీ భాతమ్ము
 చూచినారా ! లక్షరూపాయలు సగదున్న దొకవైదికునకైన
 మీసూరు గిచ్చినాఁడా "వేదవిదే ఖలు దత్తం దత్తమ్" అన్నాడు

పదనాల్లేండ కన్యక లోసాలుకీడుచున్నది పుస్తె ముడివేయుట
తరువాయి. రెండువేలరూపాయలునగలకు నాల్గువేలరూపాయలు తీసి
వేయుటకు కావలె నింతపండితుఁ డవత్నికుఁడై శతవృద్ధానప్పటి
కుంటకు బ్రాహ్మణ్య మివ్వవడ దీపుణ్యము మీరు దక్కించుకొన
వేమయ్యా కుబేరుడఁపు నీకొకపూట తాంబూలముపాటి నెలపు
లే దీయాలువేలరూపాయలను” - అని

వి శ్వ హి త కాంక్ష

అటువదిలక్షలసంవత్సరముల కొకమాటు క్రమక్రమముగా
సూర్యునకు మర్త్యలోకమంతయును దగ్గరయై యొక్క క్షణముతో
భస్మమై యాకనంబున సంతర్హితమగును పిదప నాసూర్యగోళము
కూడ వాయుగ్నిజలపృథ్వీతత్వము లన్యోన్యము కలిసి ఘనీభవించి
సమద్రములు పర్వతములు నదులు వనము లాకాశమునఁ గల
భూమండలముగా నేర్పడుచున్నకొలంది నెనుబదినాల్గుకోట్లజీవరాసుల
నానావిధోద్భిజ్జస్వేదజాండజదరాయుజదేహులు “ఘాతా యథా
పూర్వమకల్పయత్” అను శ్రుతిచొప్పునఁ బ్రత్యేకముగా స్త్రీపుం
వృక్షలేర్పడి ఋతుధర్మముననుసరించి యుద్భిజ్జములందు స్వేదజము
లందు సండజములందును జరాయుజములందుం బొడము కీటసరీసృము
పక్షిమృగమునువ్యజాతి దేహములందు సమానాకారములనున్న స్త్రీ
పుంవృక్షులు ఋతుధర్మానుసాతముగా మిథునములు క్షుద్ధుకొనితమ
తమపోల్కి స్త్రీపుంరూపసంతానము న్నన మొదలిడును సహజముగా
బుట్టివ కీట సరీసృప పక్షి మృగ నరులు దేహయోగు లసంబద్ధులు
మొట్టమొదట స్త్రీపుంవృక్షుల పరస్పరసంభోగమువలనఁ గలిసి

దేహధారులు ద్విజస్వేదజాండజకాయుజప్రాణులు మర్త్య లులి
 జాతిరియాను ర్త్యజీవులు సృష్టిమొదలు ముప్పదిరెండులక్షలయేండ్ల
 కలికున్న కాలము కృతయుగము- తరువాతకలిగిన దేహధారులు
 పదాలులక్షలయేండ్లవఱకు న్వలసిక కాలము త్రేతయుగము పిదప
 నెన్నిది లక్షలవత్సరములవఱకుఁగల సకలజంతుసృష్టి కాలము ద్వాపర
 యుగము కొట్టకొ నకు నాల్గులక్షలవర్షములవఱ కున్న కాలము
 కలియుగము పిమ్మట నలువదిలక్షలవఱ కెట్టిసృష్టియును లేకున్న
 కాలము ప్రళయకాలము ఇట్లు తుద మొద లైఱుఁగఁ దరము కాని
 యులువదిలక్షలసంవత్సరముల గడువు తెన్నిగడచినవోలోకఖాంధవుఁ
 తును కర్మసాక్షియు జగచ్చతువునగు సూర్యునకే యెఱుక కృత
 యుగమున మర్త్యధర్మము మార కొక్కతీరుగా నుండును త్రేతా
 యుగమున నొకవంతు మాఱజొచ్చును- ద్వాపరము ధర్మమున
 పగ మొడిదొడుకగుచు మాఱుచుండు- కలియుగమున ధర్మమంత
 యున్న నగము న్నిలుకడ నెట్లుమాఱునో యామాఱుదలఁగూడఁ
 జొచ్చినలవికాక ప్రతిక్షణము మాఱుచు యొక్కింతయును వ్యవస్థల
 తేక తానురాను నన్నగిలి తుదకు నిశ్చేషముగా మర్త్యలోకముతోఁ
 ప్రళయగ్నిచాలై నశించును- డెట్లుచచ్చెడుకాలమునకుఁ గుక్క
 ముఱికిపిందెలన్నట్లు “కలౌ పంచసహస్రాణి జాయతే వర్ణసంకరః”
 అనుతీరుగా నివుడు వర్ణసాంకర్యము పొడచూపెన శిష్టాచారము
 లక్షుగంటెను- దుస్సౌతంత్ర్యము దురభిమానము కుతర్కము
 విదేశీభావనయును బెరుఁగఁ దక్కినజంతువుల సంగతియేమోకాని
 తునుష్యులందు మర్యాద తాఱుమాఱగుచుండెను- ఇవుడాదేయ
 ముతో హేయమెద్దియో యెవఁడేజాతివాఁడో కర్తవ్యమెద్దియో
 తేలియరాక గడచినయెనువేలసంవత్సరములక్రిందటఁగూడ ప్రచీనుఁ

యందు నికృతివార్యం దచ్చటచట ముదిరిన యభావచేష్ట లున్నవని
 నిశ్చయించునంతదుస్థితిలో ధర్మమున్ బగఁగుచున్నది - దగ్ధజట
 న్యాయముగాఁ జాతుర్వర్ణ్యమును శిష్టాచారమును నామమాత్ర
 వశేషములయినవి ఓయీ ! యొకృతిధర్మ మృతి దెవృతికుల
 మర్యాద లవృట్టివి నీ కెందు కీయరణ్యరోదనమనినచో - “ఏటికి
 వంకలున్నవిగాని నీటికి వంకలున్నవా” అనునట్లు కృతత్రేతాద్వాపర
 కలియుగములం దెన్నఁదైన ‘సోఽయం దేవదర్తః’ అను న్యాయముగా
 నెచ్చటనున్నవృటికి దేవదత్తుఁడు మాఱఁడుగా ? జనులందఱు స్థలస
 యస్యోన్య పేమానురాగముల నున్నపుడు ఆరోగ్యమయినశరీరము
 నకు మందవనరములేన ట్లీవ్రాత యవసరమేలేదు - నోయ్యూసీ
 కొనుమోయీ వరికక్షీ ! యారోగ్యముదప్పినపుడు నీ వెన్నిబింక
 ములు పెంకితనములు కట్టిపెట్టుకొని మొట్టో మందోమందో యనవా?
 ఇవృటిజనము లేమియుఁ బోల్చిపీలుకాని జన్నియ నున్నారు - నిక్కమే
 నారోగమే నే గుదుర్చుకొననేరనుగాని నాయిరుగుపొరుగులు హాయి
 నుంట నావారుసుఖమంట చూచుట నాస్వభావముగాన నిట్లీవ్రాత
 యొకమందై యివ్వులు నాతోడిపాటిమంచివారలు సుఖపడుదుట
 దొడ్డబుద్ధిసలరుదురుగాక యని కోర చుంటిని ఇంతకును దేహస్మృతి
 యున్నదనుక సహంకార మమకారయుతుఁడై తన్ను స్దశకఁట
 వేటుగా విశ్వము స్ఫరికించకతీటదుకనుకఁ బరోపకారమున కట్లు
 దగులు నాచారమును దృఢించి పరోపకారకప్రవర్తనముం జేకొని
 తనతూన్కి నెఱవేర్చుమని సర్వశక్తియు సర్వకర్తయు నిర్మలాంత
 రంగ్గ పకాశకుఁడగు వాసుదేవు సహర్నిశము స్వేదించుజీవయాత్రను
 గుడవుచు బుద్ధిమంతుఁడు లోకులందఱిచేత మంచివాఁ డనిపించు
 కొనును. యావజ్జీవము “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అను

మూత్రముకన్న దగు మనుష్యుడు జపించఁదగినమంత్ర మింకెద్దియును
 లేదు. తాఁబుట్టకముం దున్న తస్థితివలెఁ దేహత్యాగము విదహి
 గలుగు తస్థితి యేమగునో దైవమునకే యెఱుక కావున ఫలాపేక్ష
 యెద్దియు న్నాని కేవల లోకోపకారమునకై తన జతుకును వినియోగ
 గర్హకొను నుపాయమునే మను లప్రాదశవిద్యల నుపదేశించి రని
 యుమ్మాట్టికి సమ్మతమనవలయును ఇది నా సమ్మతము మఱి యీశా
 న్ముతముతో నెన్నరె న నేకీభవించినయెడ నుపకారము పొంది దు రేమో
 యని యిట్లు నిద్రాహారసౌఖ్యమునైన నుపేక్షించి యీ గ్రంథమును
 రచించుచున్నాఁడను సర్వాంతర్యామియగు భగవంతుఁ డీకృతి న్నొన
 న్నాగించుగాక

మా న వ జీ వ న ర హ స్య ము

మొట్టమొదట స్వతంత్రముగాఁ బుట్టిన స్త్రీపురుషు లీదునకు
 వచ్చి యన్యోన్యముం బ్రేమించి కవగూడి తమకుఁ గలిగినశిశువును
 జన్మండేండ్ల వఱకుఁ బెంచి యింక నీయిచ్చవచ్చినట్లు బ్రతుకు మని
 విడిచిపెట్టి మఱి చాము కవగూడక తమపుట్టుటకును దమయన్యోన్య
 ప్రేమానురాగములకును దమకుఁ గలిగినసంతానమునకును మఱియొ
 డమవలె సృజింపఁబడిన యితరదేహధారులకును దమకుఁ బ్రత్యక్ష
 ముగాఁ దోచు జగత్కార్యములన్నింటికినిఁ గారణమెద్దియో కనుఁ
 గొనుటకై తమ మిగిలినజీవితమును వినియోగించుచు ఋషిదంపతు
 లునాఁ బరఁగిరి ఆఋషిదంపతులకుఁ బుట్టిన స్త్రీలు పురుషు లన్యో
 న్యముం బ్రేమించి యీదునకువచ్చి పూర్వులవలె నొకనంతానము
 మూత్రమునఁ దృప్తిపడయఁజాలక ఋతువున్నంతవఱకుఁ దా
 యెఱుదటఁ బ్రేమించిన పురుషునే స్త్రీ నేవించుచు నడవిలో వల్కల

ములకట్టుకొనుటయును బదివదేనుగురువఱకుఁ గటుంబనులుచేరి
యొక్కచోఁ గటీరములు నిర్మించుకొని కాఁపురములు చేయుచుఁ
గంధమూలఫలము లచేతమాత్రము జీవించుచు ఋషిసంతతివారమని
తమతమమూలపురుషులను బ్రత్యహము స్మరించుకొని వారియయో
నిజత్వవిహత్యమును మఱి యొక్క సంతానముతోమాత్రమే యా
పుణ్యదంపతులు సాభోగవాంఛ న్నట్టిపెట్టుకొని పరమార్థవిచారణచేత
మాత్రమే తమజీవయాత్రఁ గడపుకొనఁగలిగినవ్రతమును గొనియాడు
కొనుచుం బరస్పరోపకార మొనరించుకొనుచు నడవిలోనున్న మేఁకల
నావు న్మచ్చికకావించుకొని పాల్బితుకుకొనటయు దుంపలుడుకఁ
బెట్టుకొనుటయు నివ్వరినంచుకొనుటయును గావలసినయాహారపదార్థ
ములను భూమినిబాగుచేసికొని వండించుకొనుటయును దమపాఁడిపట
లకుఁ దోడుకమ్మని సూర్యచంద్రులను జాక్కలను గాలి వాన యగ్ని
నీరు భూమి చెట్లు పర్వతములు నదులు మొదలగుజగత్త నదలియగ్ని
వస్తువులం దొకశక్తి యెద్దియో యున్నట్లు భావించి యట్టివేల్పును
దగుబ్రతుకుసౌఖ్యము నభివృద్ధికావించ వేఁడుకొనుచుఁ దాము తిను
పదార్థములను నావేల్పునకు మొట్టమొదట నివేదించి పిదపఁ దా
మనుభవించుచుం దమపుట్టుకకుం బెరుఁగుటకును మఱియు మృతికి న్నార
ణముగాఁ నెద్దియో దైవమున్నదనియుఁ దా మంద అన్యోన్యోపకా
రము గావించుకొను చాదైవమును వేఁడుకొనుచుండినయెడలఁ
దాముకోరినట్లు తమబ్రతుకు హాయిగాఁ గడచునని దృఢముగా
సమ్మకొనుచుఁ దమతమమూలపురుషుల క్రితగాతమవశిష్టకశ్యప
భృగ్వంగిరభరద్వాజాది సప్తర్షినామంబులిడి తద్గోత్రభవుఁడు తా
మని నలువదితోమ్మిదిగోత్రములవారై మఱిలెక్కకు మిక్కిలియైన
యన్యంతరగోత్రంబులం దామరతంపర జగమునందుఁ జిన్నచిన్న
కొండవల్లెందుఁ బెక్కుతావుల నివసించుదొడఁగిరి- జనసమూహ

వధికమయినకొలది శాశాహారము దొరకనిచోట్లంగూడ నివసించి
 చేపలు మృగమాంసముగూడఁ దినక విధిలేనిచోట్లఁగూడఁ గొందఱు
 ని సి ఁదొడఁగి యాములు మొదలగునీతిశాధం దాఁకటివెట్టిచే
 జేతఁజిక్కినశాకమునుగాని యేజంతువునైనఁగాని తుదకుఁ దమతోడి
 చాటివారినిగాని భక్షించి ప్రతుకు నిల్చుకొన నాసించిరి ఈవిధముగా
 మనుష్యసంఘము పెరిగిసకొలంది జగమం దన్నిచోట్లకును వ్యాపించి
 కేవలము మంచుదిబ్బమీఁదన మఱి మంచుచున్న యెడారుల
 యందున బర్వతములందును నదులందును నరులచేతను సముద్రము
 చేతను బాట్టఁబడిన చిన్నచిన్నదీప్తములందు ఘోరారణ్యములందును
 నివసించి శాశాహారమనకు మాంసాశనమునకుఁగూడ నలహట
 పడిరి సంభోగవంశము మానుకొనలేక ఋతురజస్సు బొత్తిగాఁ
 గట్టఁబడినవఱకు స్త్రీల పురుషసంయోగసౌఖ్యమున నోలలాడుచుఁ
 దసుబ్రతుకులు బొడిగించుకొంటుకై యాహారవిద్యార్థములను సంపా
 దించుకొంటుకై తమవల్లలనుగూడ నమ్ముకొనఁజొచ్చిరి భూమిని
 బడించుకొంటుకై మఱి పాలకొఱకును మాంసముతినటకొఱకై
 వివిధజంతువు ను మనుష్యులనుగూడఁ గ్రయమిచ్చిగాని బలాత్కార
 ముగాఁగాని దొంగతనము మోసముచేతఁగాని స్వాధీనపర్చుకొను
 చుండిరి శరీరబలము మఱి బుద్ధియుపాయముల సామర్థ్యముగల స్త్రీ
 గాని పురుషుఁడుగాని బలహీనులను జేతకానిమనుష్యులను జంతువు
 లను దనవశములోనుంచుకొని యథేచ్ఛసుఖము లనుభవించుచుండును
 జగమందుఁబెక్కుచోట్ల లెక్కింపవలసినవికానిగుంపుగుంపులుగామను
 ష్యుల గూడి యొండొరులం దమవశముకావించుకొని యథేచ్ఛభోగము
 లనుభవింప నాసించి షరస్పరకలహముంగొని జయాపజయంబులసుఖ
 దుఃఖంబు లనుభవింపఁజొచ్చిరి కేవలము స్వార్థపరులై కుక్షింభరులై
 భక్త్యాభక్త్యుపేకములే తమస్సౌఖ్యముకై తమకంటె వేఱగునేప్రపణి

నైన హింసించుస్వభావముకలవారు మనుష్యులలో రాక్షసులు
 క్రచ్చామ లనురులుం బూర్వదేవత లనంబడిరి- దేహముమాత్రము
 భక్షింతుఁజదునుగాని స్వత్కజాగ్రత్తువువు - బరికించుసాక్షియగు
 చైతన్యము దేహాతిరిక్తము నిత్యమని తెలిసి తదేహము నుపే
 షించు స్వభావముకల మనుష్యులు సురలు దేవతలు మునులు
 బ్రాహ్మణు లనంబరఁగిరి- తోడిపాటివారికి రాక్షసులు భీకరులు
 మఱి బ్రాహ్మణు లనుకూలురు- మొత్తముపై మనుష్యులలోఁ గేవల
 శాశాహరులై యేమివచేతనైన జంతువులను జంపనొల్లక తమ
 తోడిపాటివారికి సంతోషకారులై నవారుదేవతలు మఱి మాంసాశను
 లై లోకంబకులై జీవహింసారులై నవారు రాక్షసులు- సుఖదుఃఖము
 లను రెండు నుపేక్షించి స్వార్థపరతలేక కేవల లోకోపకారకరాయణు
 లగువారు మనుష్యులలో దేవతలు భూసురు లనంబడుచు నిత్యమన
 స్సంతుష్టికిఁ బాత్రులై జననచరణ్మలవాహరూపకసంసారమునకు
 సాక్షిమాత్రులై యుదాసీనులై యరిషడ్వర్గమునకు లోఁబడక జీవ
 న్ముక్తులగుచున్నారు- స్వార్థకురులై పరిస్పర కిలహముల నెడతెగ
 కరిషడ్వర్గమునకుఁ జిక్కి సకలవిషయభోగవ్యసనమగునై తమ
 సౌఖ్యముకై తమతోడిపాటివారి నెల్లవిధముల బాధించుచు బుద్ధి
 మాంద్యమును హెచ్చించు మద్యమాంసాశనములకులొనై సక్ష్పందన
 వనితాదిలంకటమును వదలలేనికూశలు రాక్షసులు ఘాతుకు లాత
 తాయులు వృశంసు లనంబడుచు జనభీకరులై యవివేకులై తాప
 త్రయాభీదావాగ్నికి మిడుత లగుచున్నారు తనతోడిపాటివారిదేహ
 రోగ్యాభివృద్ధికొఱకును మరియును వివేకాభివృద్ధిని గుఱిచియును దా
 నెట్టియిక్కట్టులు సైచియొనఁ బాటుపడు వారు మనుష్యులలోఁ
 బ్రత్యక్షదేవతలు భూసురులు మునులు నుహత్ములు బ్రాహ్మణులు
 పండితులు నాదరింపదగువారు కేవల స్వార్థకురులై కుక్షింభరులై

తమదేహసౌఖ్యము కొఱకై లోకులం బీడించువారు రాక్షసులు
 క్రూరులు దుర్వ్యసనపరులు క్షుద్రులు చండాలురు మూర్ఖు లనఁ
 గర్హింపదగువారు- అల్పసంతుష్టులు శాంతులు స్మనుష్యులలో
 నుత్తములు మఱియాసపోతులు వంచకులు స్మనుష్యులలో సధములు-
 ఉత్తమాధములకు నడిమివారు మధ్యములు- సృష్టిలో మొట్టమొదట
 మనుష్యులందుఁ గేవలముత్తములున్న కాలము కృతయుగము- కృత
 యుగమునందున్న మనుష్యసంఖ్య రెట్టించినకొలందిని త్రేతద్వాప
 రములందు మనుష్యులలో మధ్యము లధములు బొడఁజూప కలియుగ
 మునందెక్కడనో కోటి కిద్దఱు ముగ్గుఱు తప్ప నుత్తములు లేనే
 లేరు కృతయుగమందున్న మనుష్యసంఖ్యకన్న రెండురెట్లు త్రేత
 యందును త్రేతకన్న నాల్గురెట్లు ద్వాపరమందును ద్వాపరయుగము
 కన్న నెన్నిదిరెట్లుకలియుగమునందును మనుష్యులసృష్టిస్థితి నాశము లధిక
 మగుచుండున “పెరుగుట విఱుగుటకొఱకే ధరతగుట హెచ్చుకొఱకై
 తధ్యము సుమతీ” యనునట్లు కలియుగమునం దెంత విషయభోగ
 సృష్టి సంపాదనోపాయము హెచ్చుచుండునో స్వభావముగా నాశక
 సాధనముకూడ దానితోనే పెరుగుచుండును ఇంతకును జగత్సృష్టి
 మొదలు కాలక్రమమున రాసురాసు బిలపకాలమున స్వార్థపరత
 ముదిరినకొలంది నీకలికాలమున మనుష్యులలో నుత్తములు నామ
 మాత్రావశిష్టులుకాఁగా సధమాధములలో కేవల స్వార్థపరులు
 మాత్రము లోకద్రోహులయి చండాలజాతిగా నేర్పడి యొక్కటియే
 కుక్కముఱికిగాఁ బెచ్చుపెరిగి యల్పాయువులై పుట్టి పరస్పరకలహ
 మునఁ గిట్టుచుందురు తప్పనిసరి మిన్ను విఱిగి మీఁదఁబడిన నాఁచ
 నెవరితరము? కాలకృత్యమునుమాన్ప నేరిశక్యము? కటకటా!
 జగమందెక్కడనో యేమూలనో యొకకిద్దఱు నాబోంట్లు “వలదు
 వాదన్నలారా! మనలోమనకుఁ గలహమెందుకు? కోరికోరి యకాల

మృత్యువు పాలయ్యెదరేల ? కొంచమైననుఁ దగఁబంచి యుడువ మేలు మనుష్యులందఱు న్గ్రహింపఁజేసి పరస్పరప్రేమానురాగములతో సమాన భోగము లనుభవించఁగలిగినపుడు ప్రతిజనున కొకవిధమయిన నిత్య మనస్సంతుష్టి కలిగి పొదలి యందఱిని జీవన్ముక్తులఁ గావించు” నని యిట్లెంతకాలమునఁ గన్నీరు సముద్రమై యుప్పొంగ బతిమాలి వ్రాసినను నోటిమాటలం బోధించినను నిక్కముగా నరణ్యరోదన ముగాఁ- ఘోరకలికాలము కావించకమానదని తెలిసియునిట్లువ్రాత వ్రాతలం దెల్పుచుంటకూడ సహజకృత్యమే

సరియే- యెవ్వరిరుచి యెట్లున్నను సుఖజీవితేచ్ఛ యందఱికి న్సమానమేకదా ? స్నాభిలషితసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనఁదగిన యుపాయమునే కరమకారుణికులు స్వర్వజ్ఞులయిన గౌతమవ్యాసాది మహర్షులు వేదశాస్త్రముఖములఁ బ్రాకృతులగు మనుష్యులకు దేశకాలపాత్రోచితముగా నుపదేశించి వద్ధతులేర్పర్చిరి ఆ వద్ధతులే శ్రౌతస్మార్తవిధులుగా లోకమునననాదికాలమునుండియును మనుష్యు లందఱును దేశకాలపాత్రానుసారముగా వాడుకొనఁచున్నారకాని నిక్కముగా దేశకాలపాత్రానుసారముగా మునులేర్పర్చిన మానవ వద్ధతు లేవు డెట్లు మార్చుకొని వాడుకొనవలయునో యానఁగతి స్వార్థపరతలేక కేవల లోకోపకారపరాయణులగు వేదశాస్త్రవేత్తలు ప్రకృతానుసారముగాఁ జతుర్విధాభినయమూలముగా నిట్లు దెలుప వలసివచ్చెను “తినకరుచి, చొరకలోఁడు తెలియద”న్నట్లుఁబరితీయు చున్నవానికి వానిబ్రతుకు కష్టేష్టములు తెలియవుగా? సర్వజగత్సృష్టి లయకార్యములకుఁ గారణమగుకాలము నిర్దిశించు నెవ్వరికిం దరము కాదు సూర్యాదిసప్రగహగతుల ననుసరించి జగత్కార్యము లన్నియుం జరుగుచుంట సర్వజనప్రత్యక్షమైగప్పటికిని గ్రహనక్షత్ర ములకన్నింటికి న్గారణమెద్దియో తెలియఁదరముకాదు కాఁబట్టి

మనుష్యాదిసర్వజంతాం లనుభవించుకష్టములకు 'ఇదమితథ్' 'అని
 మూలకారణము నిర్ణయింపశక్యము కాదుగనుక సట్టి మూలకాణము
 నకు దైవమనియు సదృష్టమనియును గర్థమనియును విష్ణుమాయ
 యనియుం దెలియఁదరముకాని యెద్దియోతత్త్వమనియును వేదశాస్త్ర
 ములు పల్కుచున్నవని పెద్ద లనుచున్నారు భూతభవిష్యద్వర్తమాన
 కాలికకార్యములు కొంతవఱకు శక్తికొలంది కనిపెట్టుటకంటె మను
 ష్యుఁడు మఱొందుకై నను సమర్థుఁడుకాఁడు ఏమనినై నను నెఱవేర్చు
 టకై తలపోసి పయత్నము చేయుటపొరుషము మఱియున్గార్యమును
 ముగించుట దైవవశము కాఁబట్టి లోకములో జరుగుచున్న మంచి
 చెడ్డలకు మనుష్యుఁ డేమాత్రము స్థైరకానేకాఁడు "సాక్షి చేతాః
 కేవలోనిర్దుణశ్చ" అన్నట్లు మనుష్యుఁడు కేవలము సాక్షిమాత్రుఁడే
 కనుక నేను నాదను సహంకారమమకారములు వర్థముగాఁ బొంద
 రాదుకాని యట్లుపొంగుచుంబొంగుచుఁ గ్రుంకుచుంటకుఁగూడ
 దైవమే కారణమగుట నిస్సందేహముగాన "నానుశోచంతిహండితాః"
 అను భగవద్రాక్యముచొప్పున సంసారముకిటుకు తెలిసికొనునదృష్ట
 శాలురగు పండితులకు వేదశాస్త్రముకొఁ బనిలేదుగాని యహం
 కారమమకారదూషితులగు పామరులకు మాత్రమే వేదశాస్త్రము
 లుద్దిష్టములయినవి

శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియు నాయుర్వేదాంతరూఢితములై
 మనుష్యులు నీరోగముగాఁ బిల్లలన్గని సుఖముగా నూతేండ్లు బ్రతుకు
 వైద్యసాధనములనే చెప్పుచున్నవి 'దధ్నేంద్రియకామస్య
 జహాయాత్" అనుటచేత దధిభక్షణముచేత విర్యపుష్టి కలుగును
 "ఘృతేనవర్ధతేబుద్ధిః" ఘృతపానముచేత బుద్ధి యభివృద్ధియగును"
 కొన్నికొన్నివస్తువులగ్నిలో వేల్చినపుడు కలిగినపొగ యొడలికిఁ
 బట్టినపుడు కొన్నికొన్నిరొగము లుపశమించి మనష్యుల కారోగ్య

మిచ్చుటయేగాక యాపొగ యాకసమునఁగలిసి వర్షముగురియుటకుఁ
 గూడఁ గారణమగును కాఁబట్టి “యజ్ఞాత్పర్జనః పర్జన్యాద్వృష్టిః”
 అని చెప్పఁబడెను కాఁబట్టి వర్షమువలన సస్యము-సస్యముతినటచేతఁ
 బశువు లభివృద్ధిపొందుచున్నవి కనుక నే “పశుకామోహ్యేతేనయ
 జేత” పురుషప్రయత్న మివిధముగాఁజేసిన పశువృద్ధి యగునని
 చెప్పఁబడెను “యోవృష్టికామోయో అన్నాద్భకామోయః స్వర్గ
 కామః ససాభరేణస్తువీత” అనటచేత మానవులకుఁ దమబ్రతుకు
 నందలి యభీష్టసౌఖ్యములు చేకూర్చుకొనఁ దగినసాధనములనే
 శ్రౌతస్మార్తవిధులన్నియు నుపదేశించుచున్నవి ఏదోపరమార్థము
 స్వర్గము చేకూరునని యాసపెట్టినట్లాని లోకులు సరిగా నావధనేవ
 చేసి బెప్పసట్లు తిరుగరని మునులు శ్రౌతస్మార్తవిధులందుఁ జెప్పిన
 పారతాకికసౌఖ్యములన్నియు నీసంసారమం దనుభవించఁదగిన సౌఖ్య
 ములే. స్వార్థవరు లెంతమాత్రము న్నాక కేవల లోకోపకారపరా
 యణులై సర్వజ్ఞ లతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషులు వేదశాస్త్రముల
 నోచ్ఛించినటుల నడుచుకొన్న మనుష్యు లభీష్టసంపదలందెదఱు దెదరు-
 అభీష్టసౌఖ్యములనందుటకై యందఱు న్నోరక మానరుకదా ? కోర్కె
 నెఱవేఱుట దై వాధీనము- “దై వాధీనం జగత్సర్వం మంత్రాధీనంతు
 దై వతమ్, తస్మంత్రం బ్రాహ్మణాధీనం బ్రాహ్మణోమమదేవతా”
 జగత్తునందు జరిగెడుక్రియలన్నియు నెద్దియో మనుష్యులయూహ
 కందని దై వమనుపేరిటికారణముచేత జగత్తునందు నెఱవేఱుచున్నవి
 జగత్తనఁగా జంతుజాలమునకుఁ గావలసినసుఖసంపద - మంత్ర
 మనఁగా సుఖమందుటకై చేయుపురుషప్రయత్నము- బ్రాహ్మణుఁ
 డనఁగా సుఖసంపద యొట్లులభించునో యాయుపాయము వెల్లిడించు
 వేదశాస్త్రవేత్త - కాఁబట్టి వేదశాస్త్రరహస్యములెఱిఁగి లోకోప
 కారమునావింపు పెద్దలేర్పర్చినపద్ధతులంబట్టి నడుచుకొన్నవా రిహ

పరమసౌఖ్యములందప్పక పొందెదరు శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియు
 శ్రేయకాలపాత్రానుసారముగా జనులందఱు తాచరించుకొనక తీరిదు
 తనతోడిపాటిజనులందఱికి నృమృతముగ నడుచుకొన్న బుద్ధి
 మంతుఁడు తనబ్రతుకునఁ జేయుపనలన్నియును వేదచోదితకర్మ
 ములు కాకమానవు సత్యమును భూతదయయు న్నలవానిబ్రతు
 కంతయును సకలవేదశాస్త్రచోదిత ధర్మస్వరూపకమే “సౌభరే
 పురుష్ శుతేః నిధనం కామసంయోగః” అను సూత్రముచేత నిహ
 పరసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనుటకై పురుష్కృతమవశ్యకర్తవ్య
 మని నిర్దేశింపఁబడెను కాఁబట్టి వెఱి మొఱి మెట్ట వేదాంతముల న్నటి
 పెట్టి సర్వము నైవాధీనమేయని మాటవాసకను సోమరిపోతుమాట
 లను లక్ష్యపెట్టక బాగుకడగోరినవారందఱును సత్యదయాభివర్ధకమగు
 మంచినడవడి న్దప్పక తనతోడిపాటివారిని సుఖపెట్టి తరింపఁజేసి
 తాము సుఖపడి తరించుచున్నారు “వసంతే బ్రాహ్మణోఽగ్నినాద
 ధీతః-గీష్మే రాజన్యః శరద్వివైశ్యః” అను శ్రుతులకు వసంతర్తువు
 నందు సత్కర్మమాచరించినమనుష్యుఁడు బ్రాహ్మణుఁడనియు గ్రీష్మ
 ర్తువునందు లోకోపకారమునకై కష్టపడువాఁడు రాజన్యుఁడనియు
 శరద్మతువునందు సత్కార్యమాచరించువాఁడు వైశ్యుఁడనియుబిరుదు
 లందెదరని యర్థము మొత్తముపై మనమ్యులలో సత్యభూతదయల
 న్దప్పక లోకోపకారమునకై నాల్గుపాళ్ళు పూర్ణముగాఁ ద్రికరణ
 శుద్ధిగా సత్కర్మ మాచరించినవాఁడు తత్తమోత్తమఁడు బ్రాహ్మ
 ణుఁడు- ముప్పాటనడిపినవాఁడు క్షత్రియుఁడు- సగబాలునడిపినవాఁడు
 మధ్యముఁడు వైశ్యుఁడొక్కపాటిమాత్రమే మంచిపనికై కష్టపడువాఁ
 డధమఁడు శూద్రుఁడని యర్థము- వేయేల సహస్రవేదశాస్త్రములు
 నిద్దెలన్నియున్లుండ మనుష్యు లభీష్టాయురారోగ్యైశ్వర్యము లనుభ
 వింపఁదగినయుపాయములనే బోధించుచున్నవి ఆధివ్యాధులందఱ

సుఖముగా మిక్కిలియాకోగ్యాభివృద్ధికలుగువిధమున నిద్రాహార
విహారములందు మిక్కిలి జాగరూకతతోఁ బ్రవర్తించినమనుష్యులు
తప్ప కిహపరలోకములరెండింటినిం దరించి తమపుట్టుక న్నార్థక్యము
చేసికొనఁగలరు ధర్మార్థకాముల స్పరిగా వ్యవహాంపక దుర్వ్యసన
పరులైన సోమరిపోతుల కిహపరసౌఖ్యమెద్దియఁగలుగదు కలుగదు
ఉభయలోకసౌఖ్యమ పొందనె చువారు వేదశాస్త్రములను విశ్వసించి
తమతమకులమర్యాదప్రకారమున నడుచుకొనకతీరిదు 'వాయవ్యం
శ్వేతమాలభేత భూతికామః' అనఁగా ఆవు సరిగాఁ బాలిచ్చుటకై
యద్దానియెడట దానిదూడను లాలించవలయు నట్లు లాలింపఁబడిన
దూడగల యావుపాలు త్రాగినవారికి వాతరోగ మంటదని తాత్ప
ర్యముగాని వాయుదేవతాప్రీతికై తెల్లదూడను జంకువలయునని
గోమాంసభక్షకులు చెప్పనర్థ మె తమాత్రము శ్మశికాదు- సర్వ
భూతదయనుబోధించు శౌతస్మార్తవిధు లహింసా పరములుగాని రవంత
యున్ బశుహింసను బోధింపవు మాంసప్రయులు శ్రూరకర్ములగు
కుక్షిభరులు పామరుల న్వశకర్చుకొని "పశుమాలభేత" అను శ్రుతి
పశువునుజంపుట వేదచోదితమని యపార్థమున జెప్పచున్నారు" శ్వేత
మాలభేత" అను శ్రుతి మొదవు సంతోషించుటకై పాలుబితుకు
కొనువాఁడు మొదట దానిదూడను ముద్దుపెట్టుకొని లాలించవలయు
నని ప్రతిపాదించిన యర్థమునే ముమ్మాటికి న్బోధించుచున్నది
"అథాతోఽగ్నిమాగ్నిష్టోమేనాను యజతి- అగ్నిం యజతి- సమిథో
యజతి" అను శ్రుతులం దగ్నియు సమిత్తును నిక్కముగా నొకవిధ
మయిన యజ్ఞ విశేషములపేర్లుగాని యగ్నియుం గట్టియలుం గానేకావు
"భావనాం వినా ద్రవ్యస్వరూపమేవ నాస్తిఖిలు" అనుటచేత సకల
భూతదయనుమాత్రమే బోధించుశ్రుతిస్మృతులు జీవహింసను బశు
హింసను విధించుచున్నవని క్రూరులు న్మాంసాశనవ్యసనపరులగు దుర్జ్ఞ

నలు తప్ప నిక్కముగా మనుషుడై నవాడెవడు నైప్పుడుచెప్పుడు-
 “విద్రామేశాదశకపాలం నిర్వపేత్సజాకామః” అనుశ్రుతి యైవ్రును
 నోవధిని బదునొక్కసారి పుటమి పెట్టి నేవించినవారు తప్పక పిల్లలన్గనఁ
 దగినశక్తి స్వహించెదరని యర్థము శ్రుతిస్మృతున్నియును సకలా
 ప్తాదశవిద్యలు నాధివ్యాధులు మాన్చి యాయురారోగ్యసౌఖ్యమిడు
 నుపాయములనే బోధించుచున్నవి “స్వర్గకామోయజేత” అనుచోట
 మిక్కిలి యారోగ్యముగా హాయిగా బ్రతుకనెంచినవారు వైద్య
 శాస్త్రానుసారముగా నిదాహారవిహారముల స్పరిగాఁబరర్తింపవలయు
 ననియే బోధించుచున్నవి ఇహమందు నరిగాఁబరర్తించి దేహారో
 గ్యము స్సంపాదించుకొననే నివారికి స్వర్గసౌఖ్యము లేనేలేదు
 కాబట్టి యైవర్తికై న నిర్దేశింపశక్యముకాని దైవమున్నూర్చి చింతింపక
 కేవల పౌరుషమునే యా సరాచేసికొని వేదశాస్త్రముఖముం బెద్ద
 లుపదేశించినతెరువున దేశకాలపాత్రోచితప్రవర్తనమునొన బుద్ధి
 మంతుఁ డొరులకు మేల్చేసి యెరులయనుగ్రహమును సంపాదించుకొని
 హాయిగాఁ దవబ్రతుకు గడపుకొనవలయున న్లముంబట్టి నీ రాఘ
 నట్లు పురుషప్రయత్నము న్దప్పక దైవము వెంబడింపకమానదు

“యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” అనుట చేతఁ
 బురుషప్రయత్నానుసారముగా దైవము ఫలమిచ్చునుగనుకనే దైవ
 పౌరుషములలోఁ బౌరుషమే ముఖ్యము కానిచో వేదశాస్త్రములు
 విధినిపేధములం బ్రతిపాదించనే ప్రతిపాదించవు దైవమే ముఖ్య
 మగునెడల లోకమిలో శాస్త్రప్రవృత్తియే పుట్టకుండును శ్రౌత
 స్మార్తకర్మములయవసరమే లేకుండున సుఖాభిలాషమున్నంతవఱకుం
 బురుషప్రయత్న మతంతావశ్యకము కాకతీతిదు అహంకార
 మమకారములన్నంతవఱకుం బౌరుషమే ముఖ్యము అహంకార
 మమకారము లుడిగినవాఁడు దైవస్వరూపుడేకనుక వాని కే ఘేడ

శాస్త్రములతో నైనఁ బని లేనేలేదు “యావజ్జీవం దర్శపౌర్ణ
మాసాభ్యాం యజేత” సుఖాభిలాష మమావాస్యతో మొలకెత్తి
వెన్నెలవలెఁ బున్నమతో నిండారఁబండును కనుకఁ బురుష
ప్రయత్నము న్దనయబీప్తము న్నెఱవేర్చుకొనుటకై ప్రారంభించిన
కాలము దర్శ మనంబడును మఱి యాకోర్కె సంపూర్ణముగా
ఫలించినకాలము పౌర్ణమి యనంబడును కాఁబట్టి క్షతిమానవుఁడు
తన కోరిన కోర్కె న్నెఱవేర్చుకొనుటకై తాఁ జేయవలసినపురుష
ప్రయత్నము చంద్రకళ శుక్లక్షయమునఁ బ్రతిదిశము రెట్టించినట్లు
రెట్టింపఁజేసికొనవలెనని యాశ్రుతియొక్క తాత్పర్యము బ్రతుకు
నందలి పురుషప్రయత్నము వెన్నెల యమావాస్యనుండి తలచూపి
పున్నమతో సంపూర్ణమగునట్లు దేహోపసానముతో సంపూర్ణముగా
ఫలించిస్వర్గమును పండువెన్నెలగాఁబరిణమింపఁజేసికొను మనుష్యుఁడే
వేదశాస్త్రానుసారిముగాఁ బ్రవర్తించిన బుద్ధిమంతుఁడు బుద్ధిమంతుఁడు
మఱియును క్షతిమనుష్యుఁడు యావజ్జీవము “క్షణశః కణశశ్చైవ
విగ్రామర్థంచ సాధయేత్” అనునట్లు విద్య యనఁగా దక్షతోడిపాటి
వారి యనగ్రహము సంపాదించుకొనుమపాయము మఱి యర్థ
మనఁగా సుఖజీవనము విధేయోద్దేశ్యములగు విద్యార్థముల
రెండింటిని పౌరుషముచేత బుద్ధిమంతుఁడు సాధించుకొని తన
బ్రతుకు నార్థకమొనరించుకొనను- “యావజ్జీవ ఇగ్నిహోత్రం
జాహోతి” బుద్ధిమంతుఁడైనవాఁడు నిద్రాహారవిహారము , నియ
మముతో లోకోపకారముగానక పుకొని యొరులనుసుఖపెట్టి తాసుఖ
పడునని శ్రుతి తాత్పర్యము అగ్నిహోత్రమనఁ దా లోకోపకారక
పురుషప్రయత్నమని యర్థము ఇంతకును ఫలితార్థము దైవము-
నీరు పౌరుషము తరంగమువలె- నీటియొక్కవికారము కావున దైవ
పౌరుషములకు వస్తుభేదము లేనేలేదు- దైవము సత్యము పౌరుషము

మనఃకల్పితము - కావున సహజదృతియగు దైవమే పౌరుషమునకు
 మూలకారణమని యొప్పుకొనక తీరద మతీయను వేదశాస్త్ర
 విధ్యుక్తముగాఁ బ్రవర్తించినవానికిఁ దప్పక దైవమే వాస్తవము
 మతీ పురుషప్రయత్నమంతయును వృథాభ్రాంతికల్పితమని బోధ
 పడును - శ్రౌతస్మార్తవిధ్యుక్తకర్మముల నాచరించునపుడు పురుష
 ప్రయత్నమునఁ బ్రమాదమునకు దైవమే కారణము - కాఁబట్టి
 ప్రాయశ్చిత్తము ప్రమాదమొనర్చిన పురుషకారమున విధింపఁ
 బడెనుగాని దైవకారమునకుఁ బ్రాయశ్చిత్త మెంతమాత్రమును
 విధింపఁబడలేదు - పౌరుషమునకే పొరపాటుగాని నిక్కముగా
 దైవమునకుఁ బొరపాటు భ్రాంతియుం బ్రమాదముంబళ్ళాత్పాపముం
 బ్రాయశ్చిత్తము నాకసమునకు వికారమువలె లేనేలేదు ఇంతకు
 జరిగినమంచిచెడ్డ లనుభవించుటకు మాత్రమేగాని నిక్కముగా
 మేల్కొలుపునర్హుటకు మనుష్యుఁ డేపాటియు సమర్థుఁడుకాఁడు -
 సూర్యునుదయింపఁజేయుటకుఁగాని యస్తమింపఁ జేయుటకుఁగాని
 యెట్లు మనుష్యుఁడు శక్తుఁడుకాఁడో యట్లే మంచివనిగాని చెడ్డవని
 గాని చేయుటకు సమర్థుఁడుకాఁడు మనుష్యుఁ డేమనినై నను జరుప
 లేఁడుగాని జరిగినమంచిచెడ్డ లనుభవించక తీరదు పౌరుష మేమని
 నెఱవేర్చలేదుగాని కడచినకష్టసుఖములను మనుష్యులచేత ననుభ
 వించఁజేయును దైవము పనులన్నియు నెఱవేర్చునుగాని తా
 నెఱవేర్చుననులవల్లఁ గలిగినకష్టసుఖములు రవంతయుననుభవించదు -
 వనియొనర్చుటమాత్రమే దైవమువంతు మతీ దైవకృత్యము లనుభ
 వించుట పౌరుష మనఁగా జీవులవంతు చావకతీరిని గూనివంపువలె
 మనుష్యాది దేహధారులు దైవకృత్యములవలనఁ దమ వచ్చు
 కష్టసుఖములు యావజ్జీవమనుభవించక తీరదు

“ప్రారబ్ధకర్మణాం భోగాదేవక్షయః” అనుచోట ప్రారబ్ధ
 కర్మములనఁగా దైవకృత్యములని పిండితార్థము పురుషప్రయత్నము

వ్యర్థము దై వకృత్యమనుభవించకతీటదను నిశ్చయజ్ఞానము వేదశాస్త్ర పద్ధతులంబటి పెద్దలు బోధించినట్లు పురుషప్రయత్నము దృఢముగా నొనర్చు ప్రతపరాయణులు మనుష్యు లెఱిగి “స్వభావోహి ప్రవ ర్తతే కాతత్ర పరివేదనా నానుశోచన్తి పండితాః” అను రీతిగా దృఢమనస్కులై యోగిగొని యుదాసీనులై కై వల్యమందు చున్నారు-తినకరుచి చొరకలోఁతు తెలియదుగనుక పెద్దలు వేద శాస్త్రముఖములం బోధించినచొప్పున సత్కర్మాచరణమునకై దృఢ పురుషప్రయత్నము చేయఁగలవిద్వాంసులకుఁడప్ప “ఈశ్వర స్సత్యం జగన్మిథ్యా” అను సంగతి బోధవడి నిత్యసంతుష్టి కలుగనేరదు కనుక మునులేర్పఱచిన శిష్టాచారపద్ధతులను శ్రేయస్కాములగు మనుష్యు లవలంబించుట యవశ్యక ర్తవ్యము క ర్తవ్యము “స్వర్గ కామోయజేత” స్వర్గ మనఁగా నహంకారమమకారములుడిగి యథాలాభసంతుష్టి యట్టి నిత్యసంతోష మభిలషించినబుద్ధిచుంతుఁడు స్వర్గకాముఁ డనఁబడును- స్వర్గము పొందుటకుఁదగినయూపాయము యజ్ఞ యనఁబడును యజ్ఞ గుఁగా “యజపూజాయామ్” అనుట చేత భగవంతునిం బూజించుట యజ్ఞ గునఁబడను పూజించుట యనఁగాఁ ద్రికరణశుద్ధిగాఁ బ్రేమించుట- భగవంతుఁ డనఁగా నైశ్వర్యవంతుఁడుమఱి యైశ్వర్య మనఁగా సకలలోకరంజకశక్తి ధర్మ మనఁగాభూతదయ కాఁబట్టి సర్వలోకోపకారకమగునహింసాప్రతము కలవాఁడే స్వర్గకాముఁడైన సోమయాజి యనఁదగిన పుణ్యాత్ముఁడు- సరేగాని యింతకును మంచిచెడ్డలు భావనామూలములు- జగము నందు మంచియంతయును నిక్కమగుదై వము- మఱిచెడ్డయంతయు న్మనోభ్రాంతికల్పితము కుందేటికొమ్మువలె నామమాత్రమగు హుళక్కి- లోకమలోఁ జెడ్డ లేనేలేదు- “హరిరేవ జగజ్జగదేవ హర్హిర్హరితో జగతో నహి భిన్నతనుః” అనుపట్లు “బ్రహ్మసత్యం

జగన్నిధ్యా” అన్న ట్టిదైవమే వాస్తవము మఱి పౌరుషము కల్ల
యని దేశకాలపాత్రోచితముగాఁ బెద్ద లేర్పర్చిన మరియుదననుస
రించి పురుషవ్రతయత్నముమానక తనబ్రతుకునఁ బ్రమాదములు
తటస్థించినప్పటికి బట్టినకట్టు విడువక పశ్చాత్తాపముపొంది ప్రాయ
శ్చిత్తము గొనుచు నకఁలోకోపకారధర్మమునఁ బ్రవర్తించువానికి
మాత్రమే నిరూఢిగా సత్యము బోధవడి జీవన్ముక్తియను నిత్యమన
స్సంతుష్టి లభించి యనర్థకముగ నహంకారమమకార ముపశ
మించి దైవములో నైశ్యమగుట సంభవించును యావజ్జీవ మగ్ని
హోత్రం జుహోతి యావజ్జీవం దర్శపూర్ణమాసాభ్యాంయజేత”
అనఁగాఁ పురుషవ్రతయత్నము దృఢముగాఁ జేసి యారోగ్యముగా
శరీరమున్నాచుకొనుటకై “అగ్నిమూలంబలం పుంసాంరేతోమూలంచ
జీవితమ్-తస్మాత్స్వప్రయత్నేన వహ్నిం శుకంచ రక్షయేత్” అను
న్యాయముగా జరరాగ్నిం బధ్యాశనముచేత సరిచేసికొని సప్తధాతు
పులం బలపర్చుకొని ఎత్తదేవతాకవయిన యమావాస్యేష్టిహుతక
మగు శిష్టాచా కర్ధతి న్నడచి నిండుపున్నమవెన్నెలవలె మద్ధిమూల
మగు శతాయువు స్సంపాదించుకొనవలయునని శ్రుతి తాత్పర్యము
సర్వలోకోపకారపరాయణులై చంద్రకళచాటునవసంచుఎత్తదేవతల
యనుగ్రహమున సంపాదించుకొనుటకై “అన్నస్యక్షుధితం పాత్రమ్”
అనునట్లు న్యాయార్జితక్రవమును వినియోగిచి భూతత్పత్తి చేయు
వార లిహపరసౌఖ్యముం జూటకొందురని మొత్తముపైశ్చోతస్మార్త
విధులన్నియు న్వెల్లడించుచున్నవి పున్నమ యనఁగాసంపూర్ణ
యావన మమావాస్య యనఁగా శరీరబలము బొత్తిగా తగ్గిపోయిన
దేహవసాననచుయును - “దర్శపూర్ణమాసాభ్యామ్” అనఁగాపున్నమ
వంటి సంవదయాదు సమావాస్యవంటి యావత్సమయగుండు నల్గి
లేములరెండింటియందును “యజేత” పురుషవ్రతయత్నము సరిగాఁజేసి

లోకోపకారకధర్మమునఁ బ్రవర్తించవలయునని శ్రుతి తాత్పర్యము
ఆహారనిద్రావిహారనియమ మగ్నికరిచర్య దివౌషధముల సగ్ని
స్వేల్చిన ధూమసంహర్కము మొదలగుసంపూర్ణాంగములతో విధ్యుక్త
ముగా భగవదారాధనచేయువారి కైహికాముష్మికసంపద కరతలా
మలకమని శ్రౌతస్మార్తపద్ధతులం బెద్దలు నెల్లడించినారు. నుఖాభి
లాషముగల సంసారులందఱు న్దప్పక పెద్ద లేర్పర్చిన కట్టుపాట్ల ననున
రించి యభీష్టసంపదలు తప్పక పొందెదరు “ఉదితే జుహోతి అను
దితే జుహోతి” అనుటచేత ధర్మాచరణ దేశకాలపాతానుసారము
బలురకములం గన్పట్టుచున్నది కాబట్టి యిద్ది యిట్లే చేయవలయు
నను నియమ మే ధర్మమునకైన నేదొ బ్రతికిన దూరు మానినది
మఁ దన్నట్లు తనతోడిపాటివారి కుపకారముగావించిన నడువడి
యంతయును మహమ్మఁడు యావజ్జీవ మాచరించవలసిన ధర్మమే
యగును లోకోపకారకమగు కర్మమతయును విధ్యుక్తముకాక
మానదు” కర్తా భోక్తా జనార్దనః” అను నట్లేజగమును జగమునడిపించు
వాఁడును దేవుఁడే. దేవునికన్న నిక్కముగా వేతే సుతేవస్తువును
లేనేలేదు నేను నాది నాకిది కావలె నిద్ది యక్కఱలేదను తెలివి
యెండమావులనీటివలె భ్రాంతిమూలముకాని వాస్తవము కానేకాదు

శోకమోహశాజహాతి భిద్యనే సర్వస శయాస్తస్మి న్ద్రుష్టే
పరావరే” అను తీరుగా సహంకారమనుకారములు వదిలినందప్ప
జీవన్ముక్తి కలుగనేరదు పెద్దలు వేదశాస్త్రముఖమున బోధించిన
యహింసావ్రతపరాయణునకుఁదప్ప సహంకారమనుకారములు కేవల
స్వార్థపరస్వోదరమాత్రపూరకున కెన్నఁడు న్వదలనే వదలవు
కావున సర్వలోకోపకారకప్రవర్తనమను యజ్ఞదీక్షవహించి పెద్దలు
బోధించినధర్మమార్గమున నడిచిన సజ్జనునకుమాత్రమే “త్యాగేనై కే
సమృతత్వ మానశుః” అనురీతిగా సహంకార మనుకారాత్మక

స్వార్థపరత మానుకొని కేవల లోకరంజనముకై మాత్రమే తన బ్రతుకు వినియోగించుట యనంబడు త్యాగయజ్ఞాచరణముచేతఁదప్ప నమృతకై వల్య మనంబడు శ్రుతివ్రతిపాదితాపూర్వస్వార్థఫలము లభించనేరదు మనోవాక్కాయకములని యజ్ఞములు ముద్విధములవి యథాపూర్వముగా నొకదానికొకటి కారణము. “కరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనమ్” అను పెద్దలవాక్యముచొప్పున నొరులకు మేలుగోరుట స్వర్గదాయకమగు పుణ్యకార్యమనియు నిత రుల న్దనసౌఖ్యమునకై బాధించుట సరక వేదనాకారణమగు పాపకృత్య మనియుం దెలిసికొని స్వర్గసరకస్వరూపకమగు పరలోకమున్నదని నకన్గకొని ‘సర్వేదనాః సుఖినోభవన్తు’ అని నిరంతరమును గోరు చుట మానసికయజ్ఞము సర్వజనర జకముగాఁబల్కుటవాగ్యజ్ఞము- లోకోపకారకముగాఁ బ్రవర్తించుట కాయకయజ్ఞ మిట్లు త్రికరణ శుద్ధిగా కరోపకారమును యావజ్జీవము నేయువాడే “యావజ్జీవ మగ్నిహోత్రం జాహోతి” అనుతీర్థగా నగ్నిహోత్రమనుపేరఁ బరఁగు ప్రతుకనుయజ్ఞమును యథావిధిగాఁ జేయఁగలిగిన యజ్వ యనిపించు కొని సంసారమును సరకాకపాల్పడక నిత్యసంతుష్టియను సపూర్వ స్వర్గసంపద స్సంపాదించుకొనఁదగును

“కర్మాణ్యపి జైమినిః ఫలార్థత్వాత్ - ఫలంచ పురుషార్థ త్వాత్ - పురుషశ్చ కర్మార్థత్వాత్” అను సూత్రములంబట్టి వడ్లు దంచుట బియ్యము కొఱకు, బియ్య మన్నముకొఱ, కన్న మాఁకలితీర్చు కొనటకొఱ, కాఁకలితీర్చుకొనటకొఱకు బ్రతుకుకోరుట జీవునకు స్వభావము హాయిగాబ్రతుకుటయే స్వర్గమనంబడును “స్వర్గకామో యజేత” హాయిగా బ్రతుకనెంచుమానుషదేహధారి యజ్ఞము చేయ వలయును యజ్ఞ మనఁగా హాయిగా బ్రతుకుటకై తగినరీతి నన్నము కూర్చుకొని యాఁకలిస్తీర్చుకొని సంతుష్టి పొందుట, హాయిగా బ్రతు

కుట యనుయజ్ఞముయొక్క సంభారములు ప్రయాజము లనంబడును
దర్శపూర్ణ మాసయజ్ఞస్వరూపమగు మానుషజీవితమునకు సకలశ్రౌత
స్మార్తవిధులన్నియును సాధనములే దేహధారి కభీష్టజీవనమును స్వర్గ
మును సంపాదించుకొనుటకై - బియ్యమును వండుకొనుటకై యగ్ని
నీరు వంటకట్టెలు పాత్రములు పొయ్యి పొయ్యి పెట్టుకొనుటకై వేది
కాస్థలము వడ్లుదంచుకొనుటకై రోళ్లు రోకళ్ళు దంచుకొనుశ్రమను
మఱపించుటకై న దంపుశ్శపాట వడ్లు పండించుకొనుటకై పొలము
పొలము దున్నుటకు నాఁగళ్ళు నక్కులు పూజాలు పలుపులు సరు
గుళ్ళు బండ్లు వసరము లడుపులు కోతలు గ్రామదేవతలు జాత
రలు కోళ్ళుగొట్టెంగోయు మ్రొక్కులీవ్యవసాయమంతయున్నదుపఁ
దగినపెద్దలువివిధములగుపనిముట్లువలె శిష్టాచారపద్ధతులు శ్రదశాస్త్ర
ములు శ్రౌతస్మార్తవిధానములు దేవత లాదేవత ప్రీతివిధానము
లన్నియునుసాధనములు కాగాహాయగామయమ్యుఁడుయావజ్జీవము
యజమానుఁడనుపేరఁబరఁగిపశుకామః-పుత్రకామః- స్వర్గకామఃఅను
శ్రతులంబట్టి యాధివ్యాధు లంటనిరీతి హాయిగాఁ బొట్టపోషించుకొ
నకతీరిదు- కనుకనే“యజేత” అనిసుఖజీవేచ్ఛగల దేహీయన్నసంపా
దకకర్మస్వరూపమగు యజ్ఞమును జేసికొనకతీరిదని శ్రుతి విధించుచు
న్నది- స్వభావమగు నాఁకలితీర్చి సంతృప్తిపొందించునన్నమును సంపా
దించుకొనుటకేర్పడిన సాధనములే శ్రౌతస్మార్తయజ్ఞకర్మములన్ని
యును ఆఁకలితీతీనపిమ్మట సంతృప్తుఁడై సుఖావేశమున నొడలుమఱచి
యానందించుచున్నపుడు-శ్రౌతస్మార్తకర్మములతోడిప్రయోజనము-
కుడిచినపిమ్మట నెఱిగిలివిస్తళ్ళతో నెంతప్రయోజనమో యంతే
“కామోదాతా కామః ప్రతిగ్రహీతా” అన్నట్లు కోర్కె లేకున్న
వానుదేవునకు శ్రౌతస్మార్తయజ్ఞములతో బనియేలేదు “ఏకస్వాదు
పిక్వలమత్తి - ఏకోఽనన్నన్నభిచాకశీతి” అన్నట్లు దేహధారి

యగు జీవునకే కామస్వభావముచేత యజ్ఞ సాధకమగు జీవసౌఖ్యానుభవాభిలాషమున్నదిగాని సర్వజగత్సృష్టిస్థితినిశాశకారణమైనప్పటికిని దేవుఁ డేకోర్కెయై లేనివాడు. కావున సుఖజీవనానుభవమెద్దియు నేకయే నిత్యతృప్తుఁడై ప్రకాశించుచున్నాఁడు. వాసుదేవుఁడుతప్పఁ బ్రతిజీవుఁడు శ్రౌతస్మార్తకర్మస్వరూపకయజ్ఞము నాచరింపకతీరిదు తీరిదు. “దేవా యజ్ఞమతస్వత. అసురావై యజ్ఞమతస్వత యజ్ఞో యజ్ఞమతస్వత యజ్ఞే యజ్ఞమయజన్తదేవాః” అను శ్రుతులంబట్టి సహజముగా సుఖజీవనేచ్ఛయనుకామముతో దేవాధామగు జీవుఁడు “స్వాదుష్పలమత్తి” అనుటచేత నెడతెగక తిచ్చుకొన్నకొలది సుతి త పుట్టుచున్న యాఁకలి యనుతృష్ణాపాశబద్ధుఁడగుటచేతనే సకాముఁడగుజీవుఁడు “యావజ్జీవ మగ్నిహోత్రం జాగ్రతో” అను శ్రుతులంబట్టి యాఁకలిలేని వాసుదేవునిలో జేరునవధియగు యావజ్జీవకాలముం బ్రతిదినము న్సుఖజీవనముకై “యజేత” అన్నము సంపాదించుకొనుటకు పురుషప్రయత్నము చేయక తీరి దని శ్రుతులు విధించుచున్నవి అహంకారమమకారము లున్నంతవఱకు సుఖజీవనసంపాదకప్రయత్నముచేయకతీరిదు అహంకారమమకారము లుడిగినజీవుఁడు నిత్యతృప్తుఁడగు వాసుదేవుఁడే. సముద్రమున్నేరిన నది సముద్రమేయగునట్లు చూచున్నాఁడు విధ్యుక్త యజ్ఞాచరణముచేత స్వర్గరూపుడగు వాసుదేవునిలో లయముచెందిన జీవునకు వేదచోదిత శ్రౌతస్మార్తయజ్ఞధర్మాచరణముతోడి ప్రయోజనము మఱి యుండనేరదు. మొత్తముపై లోకమున జరుగుచున్న ప్రతికార్యమును యజ్ఞకర్మమనియే చెప్పఁబడినది కానిచో “దేవావై యజ్ఞమతస్వత్స్వ. అసురావై యజ్ఞమతస్వత్స్వ - యజ్ఞో యజ్ఞమతస్వత-పశవోవై యజ్ఞమతస్వత్స్వ. సమిధోవై యజ్ఞమతస్వత్స్వ అను శ్రుతులం బట్టియు “విష్ణుః యోని మకల్పయత్”

సర్వం విష్ణుమయం జగత్ ” అను రీతిగా జగ మంతయును
యజ్ఞ కర్మస్వరూపమే- కావున జగత్స్పృష్టినాశకార్యములన్నియును
యజ్ఞములే యనఁగా దేవునిలోనుండి యీజగ ముల్పత్తియై తిరిగి
దేవునియందే లయమగునపుడుజగత్కార్యప్రవృత్తివివృత్తివిశేషము
లన్నియును యజ్ఞములే యగుచున్నవి యజ్ఞముకానిపని యేజగమున
లేదు కాఁబట్టి యజ్ఞోపేవిష్ణుః” అను శ్రుతి గల్గుచున్న దనఁగా
జగమునకును దేవునకును “సత్యభేదా వగమే నాథ తవాహం నమా
మకీన స్వమ్, సాముద్రోహి తరంగః క్వచనముద్రో న తారంగః
“హేతు హేతుమకో భేదాత్ - గుణగుణినోఽభేదాత్ ” అనున్వాయ
ముంబట్టి దేవునిస్వరూపమే యజ్ఞ మాయజ్ఞమే జగదుత్పత్తిస్థితిలయ
విశేషకార్యాత్మకమని తేలినఫలము మఱియును దేహధారు
లందఱును సకలజంగమస్థావర ప్రాణికోట్లనవరసాత్మక చతుర్విధాభినయ
విశేషమంతయును యజ్ఞవిశేషమే- యజ్ఞమే దేవుఁడు దేవుఁడే
యజ్ఞము- దేవుఁడే జగము- జగమే దేవుఁడు- నీరే తరంగము
తరంగమే నీరు “అహం బ్రహ్మస్మి” అను మహావాక్యముంబట్టి
“హరిమయముకానివస్తువు, పరమాణువు లేదు వంశపావన వింటే”
అను పురాణోక్తి ననుసరించి పశుభావనము వీరభావనము దివ్యభావ
నము అనుమెట్టెక్కినజీవులు జీవన్ముక్తులై దైవస్వరూపులే యగు
చున్నారు- అన్ని యజ్ఞములలో జ్ఞానయజ్ఞము దేవునిలోఁ జేరుటకు
మిక్కిలి చేరువదారి- జ్ఞాన మనఁగా సహంకారమమకారము లుడిగి
సర్వభూతసముద్రై యహింసావ్రతపరాయణుఁడగు దేహధారియొక్క
ప్రవర్తనము- తనసుఖముకై దేవులాడుట సంసారనరకము-
బంధము- లోకోపకారముకై మాత్రమే ప్రవర్తించుట సన్న్యాసము
స్వర్గము మోక్షము- ‘యద్యత్కర్మకరోమి తత్తదఖిలం శంభో
తవారాధనమ్’ అనునట్లు సంసారి చేయుచున్న మనోవాక్కాయు

కర్మముల్గ్నియును భగవత్పూజనమే “యజపూజాయామ్ రాధ పూజాయామ్” అనుటచేత యజనారాధనశబ్దములు రెండును పూజా శబ్దాపర్యాయములే కనుక లోకములోని సృష్టిస్థితిలయకార్యము లన్నియును యజ్ఞములే కాకతీత దైస్పటికి దేవాధారులందఱును జంగమస్థావరప్రాణికోట్లయినప్పటికి లోకవ్యవహారము సాగుటకై మనుష్యకశుషక్తికీటస్థావరప్రాణిభేదము లేర్పర్చబడునట్లు యజ్ఞము లందు దేవతమనుష్యయజ్ఞాదివిశేషము లేర్పడినవి కర్మములు విధినిషేధములు రెండుతెటంగు లీరెండు నవాంతరభేదంబుల యనంత విధముల జగమునఁ జరుపబడుచున్నవి దేశకాలపాత్రవిశేషముఁ బట్టి యనాదిగా మనుష్యులందఱునంతవిధనామరూపములుగా శ్రుతిస్మృతి లును శ్రౌతస్మార్తకర్మములును వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి జగమున ననాదిగా వత్తదేశకాలపాత్రాన సారముగా నెల్లజీవులందును ముఖ్య ముగామనుష్యులందువ్యవహరింపఁబడుచున్న యాచారములన్నియును శ్రుతిస్మృతిచోదితధర్మములే కావుననే “యథాలోక స్తథావేద వేదాన్స స్మార్యథాతా యథాపూర్వమిహియత్” అనువాక్యము లనాదిగాఁ బ్రవర్తించుచున్నవి “పండితాః సమదర్శినః” అనుటచేత సర్వజనసములై మాత్సర్యములేని సత్పురుషులు, లోకములోనివల్కు లన్నియును సర్వజగమును వాసుదేవుఁడే యనియును నిశ్చయించుకొని రాగద్వేషములురెండును లేక నిర్విషయమనస్కులై జీవన్ముక్తులై కైవల్యానందమున నోలలాడుచుందురు

య జ్ఞ క ర్మ ము

మొత్తముపై మనుష్యుఁ డాచరించవలసినయజ్ఞకర్మము తన తోడివారి కుపకారముగాఁ బ్రవర్తించుట యని సకలవేదశాస్త్రము సమ్మతమయిన సిద్ధాంతము అశ్వమేధమునందు జంపఁబడిన గుఱ్ఱము నకు గడ్డి మేపఁబోవుట- మహావ్రతమునందు పందిరికూటమి

“నమూంకశ్చనయభతే” అను బండబూతుహాస్యములు - వేయేల
యజ్ఞమివం బ్రకటించు కామ్యకర్మమంతయు గౌణమాపచారికమే
గాని ముఖ్యమొంతమాత్రము న్నానేకాదు కవిత్వమునందు తు, హి,
చ, వై ల వలె నిష్ప్రయోజకములయ్యు ననాదిగా గతానుగతిక
ములై శిష్టాచారములనియు నాఘములనియును “శతా ధాఃకూఢ
ప్రవిశంతి” అనుతీరుగా వారుచేసినారని విరు వీరు చేసినారని వారు
యేనుగుంబోల్చు గ్రడ్డివానివలెనసందర్భపుపనులు చేయుచు నవన్ని
యును వేదచోదితయజ్ఞధర్మములే యనుకొనచు దంభులై లోకోప
కారమునకుబదులు తమతోడిపాటివారి కసహ్యమున ద్వేషమును
భాధను గలిగించుచున్నారు తనతోడిపాటిజనులందఱు స్సంతో
షించునట్లు ప్రవర్తించుట తప్ప మఱి మనుష్యుఁడా చరింపవలసినయజ్ఞ
మింకెద్దియు స్మృత్మాటికి న్లేదు లేదు ఒరుఁన సుఖపెట్టినందఱుఁ
దనకు నిక్కముగా సుఖము రానేరదు - బ్రతుకు సుఖమ కోర్కె
దేహధారికిఁ దప్పని స్వభావము ముంజేతికంకణమున కిద్ద మేల ?
యెవనిమట్టుకు వానికే తెలియున - దా సుఖింపఁగోరినట్టితరులుగూడ
సుఖింపనెంచెదరని తెలిసికొనట మానసయజ్ఞము జనరంజకముగాఁ
బల్కుట వాగ్యజ్ఞము తోడిపాటివారుసంతోషించునట్లు సంచించుట
కాయకయజ్ఞము - లోకోపకారముచేయనికర్మమంతయును నిషిద్ధమే
గాని యొంతమాత్రము నివిధి కానేకాదు మనులు ప్రకటించిన వేద
శాస్త్రములకు కేవల కుక్షింభరులగుధూర్తులపార్థము చేసి పాపరుల
స్వశపర్చుకొని యెద్దుచాటునుండి కొంగలం జంపు లబ్ధకునివలె
శ్రౌతస్మార్తవాక్యములఁ బిక్కపెట్టి వల్లించి పశుహింస చేయుచు
లోకద్రోహ మాచరించుచున్నారు తల్లిదండ్రులు పిల్లలన్దావనెంచు
నట్లు వేదశాస్త్రములన్నియును సకలప్రాణుల ప్రక్షీంచునుపాయమువే
బోధించుచున్నవి వేదశాస్త్రప్రవర్తకులగు మనులందఱు స్సర్వజన

సములే కావున నందఱికిని హితమునే యుద్దేశించి ప్రాణులందఱికిఁ బరస్పరానురాగమునే బోధించిరి “యావజ్జీవం ధర్మపూర్ణమాసా భ్యాం యజేత” అను శ్రుతియందు ధర్మన మనఁగా నాయుర్వేదము విధించినలంఘనము- పూర్ణమాస మనఁగా బృంహణము- కావునఁ బ్రతిజనఁడును సరియైన యాఁకలిదప్పకలు పుట్టించుకొనుటకై తన కడుపున కీచ్చుకొన్న యవధికాలము దప్ప మనఁబడును మఱి యాయాఁకలి దప్పకలం దీర్చుకొనుటకై యన్నపానములచేఁ దన కడుపునించుకొన్నకాలము పూర్ణమాస మనఁబడును శ్రౌతస్మార్త కర్మములన్నియు నాధివ్యాధుల నడ్డుకొని హాయిగా నొడల సుఖింపఁ జేసి తా సుఖముగా దేహధారి బ్రతుకునుపాయమును మాత్రమే బోధించుచున్నవి “శరీరమాంద్యం ఖలు ధర్మసాధనమ్” అనుతీరున ధర్మార్థకామమోక్షముల న్నాధించుకొనుటకు నారోగ్యమైన దేహము సరివడ్డర్థమునంటనిమనస్సును ముఖ్యసాధనములు⁴దా ? కాబట్టి సకలశ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియు నాయుర్వేదచోదిత ధర్మములే యని బుద్ధిమంతులు తెలిసికొనుచున్నారు- భవవైద్యుఁడు వాసు దేవుఁడు- మరి సంసారరోగనివారకమగు మందు సర్వలోకోపకారక ప్రవర్తన మని నిక్కపుమనమ్యుఁడు తెలిసికొను- తెలిసికొనును- తెడ్డు- మూకుడు పొయ్యి- చేట- చర్మము- సెమ్మె- రోలు- రోఁకలి- నన్నె గొడ్డె యీవది యజ్ఞాయుధము లివన్నియు వంటసాధనములే- యందులో చర్మముమాత్రముశీతలప్రదేశమందలి మును లేర్పర్చినట్లు పొడఁగట్టుచున్నది ఆధ్వర్యవమనఁగా వంట యనియు సధ్వర్యుఁ డన వంటవాఁ డను ప్రతీతి యిప్పటికిం గలదు- గాన “స్వర్గకామోయజేత” అనఁగా స్వర్గమనఁబడిన బ్రతుకు పౌఖ్యమునకై దేహారోగ్యకరమగు నశనమును సంపాదించుకొన వలసినదనియే శ్రుతి యభిప్రాయము- దేహధారులుకాని యశరీరులు

సర్వవ్యాపులు విభులనగు దేవతలకుఁ నీట పోయ్యి తెడ్డులతోఁ బనియేమి ? కనుక యజ్ఞవిధానములన్నియును మనుష్యుల బ్రతుకు కొఱకై వేదశాస్త్రముఖముం బెద్దలనాదిగా బోధించుచున్నారు

అనాదిగా జగమునం దయ్యాయి యభినయవిశేషములతో దత్తదేశకాలపాత్రానుసారము నాయాయి భాషావిశేషములతో మనుష్యులలో ననంతభేదములుగా వేదశాస్త్రములును శ్రౌతస్మార్త కర్మములును వ్యవహృతః సుచున్నవి- స్వర్గము కొఱకై చేయఁ బడుచున్నదిగ నక యజ్ఞము స్వర్గముకంటె ముఖ్యముకాదు యజమానుఁ డొనర్చినయజ్ఞముంబట్టి స్వర్గముం పుట్టుచున్నది కనుక యజమానునికంటె స్వర్గముముఖ్యముకాదు కామము బట్టియజమానుఁడు స్వర్గమపేక్షించెను గనుకఁ గామముకంటె యజమానుఁడు ముఖ్యుఁడు కాఁడు కాబట్టి లోకములో నన్నిపదార్థములకంటె “కామోదాతాకామః ప్రతిగ్రహీతా” అనునట్లు సంకల్పమే ముఖ్యము “యాదృశీభావనాత్మనద్ధి రభవతితాదృశీ, మనవప మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః” ఇదివఱ కనుభవించిన సుఖదుఃఖము నందుగాని కోరిక పుట్టనేపుట్టదు కాబట్టి కోరికకంటె ననుభూత సుఖంకరపదార్థము మఱి యాపదార్థముకంటె ముందుగా నద్దానిచవి నెఱింగినకర్తయుండకతీటదు కాబట్టి జీవుఁడే జగత్కార్యముల ముందున్నాఁడు జీవాత్మయొక్క సంకల్పముచేతనే జగత్సృష్టినాశము లగుచున్నవి సంకల్పముకలవాఁడు జీవాత్మ-నిర్వికల్పుఁడు పరమాత్మ కావున బరమాత్ముఁడు జీవాత్మకంటె ముందున్నవాఁడని యొప్పుకొనకతీటదు- జగము జీవునియధీనము మఱి జీవుఁడు దేవునియధీనము-అనఁగాఁజరాచరమంతయును దైవాధీనమని సర్వశ్రుతిస్మృతి పర్యాయలోచనముచేతఁ దేలినఫలితము ఫలితము- మఱియును దేవుఁడు కారణమనియును సకల జంగమస్థావరాత్మకచరాచరప్రపంచమంత

యును గార్యమనియును సిద్ధాంతీకరింపఁబడెను కారణము నిత్యము
 న్నార్య మనిత్య మని యెల్ల రెటింగినసంగతియేకదా ? “దాతృత్వం
 ప్రయవక్తృత్వం ధీరత్వ ముచితజ్ఞతా, అభ్యాసే నలభ్యంతే
 చత్వారః సహజగుణాః” అనఁగా నాహార్యాభినయమగు దాతృ
 త్వము నాంగికాభినయమగు ధీరత్వము సాత్త్వికాభినయమగు నుచిత
 జ్ఞత వాచికాభినయమగు ప్రయవక్తృత్వమును స్వభావముగా
 లభించినపుడే లోకరంజకమగునుగాని “బలాదాకృష్యమాణాచే
 త్సరసా విరసా భవేత్” అను తీరుగా శిక్షవలనఁ దిన్నఁబడనేరవు
 సత్కర్మచరణగుణము స్వభావముగాఁ బుట్టినపుడే లోకోపకారము
 నుభయతారక మగునుగాని కేవల స్వార్థపరతగాఁ గామ్యము
 నపుడు మంచికిబదులు చెడ్డ కావింపకమానదు

“తస్మాత్పాపప్రవృత్తభాగః అగత్యోహినః” “కాఁబట్టి
 పూఁషుడనఁబడుసూర్యునకుఁ బిడిముద్ద పెట్టవలెకారణమేమనఁగా
 నాదేవత బొక్కివాఁడుకనుక-” ఏమీయన్యాయము దేవతలలోఁ
 గూడ బొక్కి-గ్రుడ్డి-సాట్ట-మూఁగ చెవిటి మొదలగునంగ వైకల్య
 మున్నదా ? నిక్కముగా వెట్టివాండ్రు శ్రోత్రీయులు “బుద్ధిజాడ్స్
 జనితోన్మాదు ల్కదా శ్రోత్రీయుల్” అనుకవివాక్య మెంత నిజము?
 శ్రౌతిస్మార్తకర్మము లన్నియును స్వార్థపరులయిన సోమరిపోతు
 ధూర్తులు పామరుల నోసపుచ్చి దక్షిణను సంపాదించుకొనుటకై
 పన్నిపకన్నికలు- కాఁబట్టి లోకోపకారకములుకాని యసంభవ
 కార్యములెల్ల వేదచోదితములను వంచకులసంగతి యిట్లు వెల్లడి
 కాఁబడియెను బూఁషుడనుదేవత బొక్కివాఁ డట కాఁబట్టి
 యాదేవతకొఱకుఁబిండినిఁ బాలు చక్కెరలతోనుగంధద్రవ్యములతో
 బాగుగ నుండుకఁబెట్టినఁగానిబొక్కితుంటరియాజకుండుతిన నేరఁడుగా?
 మేఘగర్జితమౌనముద్రఘోషవలెఁగేవలాతీంద్రియ ద్రవ్యయగుముఖులకు

మాత్రమే యోగదృష్టిచేత గ్రహింపఁదగినవేదమునకుఁ గేవల
కుక్షింభరథూర్తశోత్రియమన్యులు శ్రౌత మనుపేరుపెట్టి స్వార్థ
వదులై యీత పనికిమాలిన యస్థానములు వేదమునకుఁ జెప్పి
సామరుల న్మోసపుచ్చి సొత్తుకూర్చుకొనుట యెంతఘోరకలికాల
చేష్టితమో? “అవ్యక్తాదీని భూతానివ్యక్తమథ్యాని భారతఅవ్యక్త
నిధనాన్యేవ కాతత్ర పరివేదనా” అను రీతిగా నీజగత్కార్యములు
భూతకాలమునందు బీజరూపముగా నున్నవి భవిష్యత్తునందునుబీజ
రూపమున లయమగుచున్నవి వర్తమానకాలమునందు మాత్ర
ముత్పత్తిసితివిశేషములం బరిణమించుచున్నవి భూతభవిష్యత్కాల
ములందు లేనికార్యము వర్తమానకాలమందుమాత్ర మెట్లు చూపిం
చును? నిద్రకుముందుగాని మెలఁకువవచ్చినతరువాతగాని లేనిస్వప్న
జగ మెట్లు వాస్తవముకాదో యట్లే యీజగత్కార్యము సర్వా
ద్యంతభూతభవిష్యత్కారణమైన యాత్మయందు రజ్జువునందుసర్పము
వలె నధ్యస్తముగాని వాస్తవము కానేకాదు. కాఁబట్టి విధినిషేధము
లతో నీకేముయుంబనిలేదని తెలిసియు నెందుకిట్లు వృధాదేయహేతు
కర్మమలన్ఘర్చి శ్రమపడి వ్రాసెద పని యడిగెదవా యోపూర్వ
పక్షీ విను మీవాఁతకూడఁ దుదమొదళ్ళనవ్యక్తదశలోనుండి యీ
నదును నిట్లు వ్యక్తమగుచున్న నీతర్కశాస్త్రమిటుండనీ- తర్కముల
కన్నింటి కాద్యంతావ్యక్తాత్మయే మూలము పూర్వపక్షసద్ధాంతము
లన్నియుం దెలిసీతెలియని మనుష్యకృత్రిమస్వప్నసదృశమిథ్యాకార్య
ము లయినప్పటికి “అహ మ్మమ” అను జ్ఞప్తియున్నంతవఱకు నీకుఁ
గాని నాకుఁగానివిధి నిషేధచింతకలుగకతీటదు కాఁబట్టియట్టివ్యర్థచింత
నువశమిఁకఁజేస మనలనుద్ధరించుటకొఱకే పిన్నలకుఁ బెద్దలు వస్తుజ్ఞా
నము న్మోఢించుతీరున వేదశాస్త్రముఖములచే మనపూర్వులు సంత్య
క్తావాంకారమమకారులయినప్పటికి మఱియు జీవన్ముక్తులయినప్పటికి

సర్వభూతదయా వరిపూర్ణులై ఘోరదు ఖాత్మకాపారసంసారసంతర
 ణోపాయములగు విధినిషేధకర్మములం బోధించిర కాఁబట్టి వేద
 శాస్త్రములన్నిశ్వసింది విధులనాచరించి నిషేధములఁబరిత్యజించుటకై
 యహర్దివమ లు యావజ్జీవము మనము పాటువడి “చావని పుట్టని
 త్రోవ వెదకుకొనుట దొడ్డబుద్ధి” అన తీరునఁ గై వల్యానందమువొం
 దుటకొఱకే యీ బ్రతుకు సాధనముగా నేర్పడినదని మనము తెలిసి
 కొనవలయును- వలయును- “కామి గాక మోక్షగామి కాఁడు”
 అన్నట్లు సత్కర్మాచరణము సద్బ్రహ్మస్థాశ్రమము నిర్వర్తించిన
 వారుగాని కేవలనిత్యకై వల్యానందపదవిం బొందలేరు పొందలేరు
 “ఏవ వా ప్రథమో యజ్ఞానామ్” ఈజ్యోతిష్మయ మనుయజ్ఞ మే యన్ని
 యజ్ఞములకు న్మొదటిది అనఁగా నీశరీరజ్ఞప్రియే సర్వవేదవిహిత
 ధర్మాచరణములను నానాఖ్యలం బేర్కొనఁబడిన యజ్ఞములన్నింటి
 కిని మొదటియజ్ఞము పోమపౌష్ణంచరునిర్విపేతనేమవృష్త్వమ్” పోము
 నకు బిరుసుగాను యామునకు ముద్దగా నొక్కసారే యొక్కపాత్ర
 లోనే యన్న ముడికించవలెనట అశరీరులగు దేవతలలో సోము
 నకు దంతము లున్నవట పూముఁడు బొక్కివాడట ఇందునుబట్టి
 చూడగా నెన్నని యాఁకిలిడప్పిక లెట్లు తీర్చవలెనో యేరోగ
 మున కేయావధమో యనుపానమో యేదిపథ్యమో యది
 బోధించు నాయుర్వేదాంతరూఢితములే ఋగ్యజుస్సామాదివేదశాస్త్ర
 ములన్నియున, మఱియును జంగమస్థావర ప్రాణ్యాంతరూఢితములే-
 “అగ్నిముఖావై దేవా” అన తీరున బ్రతుకును బెంచుజర రాగ్నిస్వరూ
 పులే దేవతలందఱు నని తెలిసఫలము-జగమునందలి జంగమస్థావర
 జీవులకన్న వేతేదేవతలు లేనేలేరు కాఁబట్టిబ్రతుకునభివృద్ధి హాయిగా
 నొనర్చుటఁదగినట్లు బోధింపఁబడిన నిద్రాహారవిహారయోగ్య
 ప్రవర్తన ఎవములే వేదవిహితాచరణీయయజ్ఞకర్మములన్నియును

“యుక్తాహారవిహారశ్చయ క్షేప్తశ్చ” అనుతీరుగాఁగోరినంతకాలము బ్రతుకు పొడిగించుకొనటకై పెద్దలు బోధించిన మంచియపాయములే శ్రౌతస్మార్తవిహితయజ్ఞవిశేషకర్మములన్నియును

దేవతలకై యుపవీతము ఎత్తదేవతలకై ప్రాచీనావీతము తిథులయెడ నివీతము ధరించవలయు ననఁగా- దేవతాస్వరూపమై దైవికమైన యాయుర్వృద్ధికై యుపవీతముగా నెడఁకుపక్కను శయనించవలయును- ఎత్తదేవతాకమై సులభమరణముగోరి ప్రాచీనావీతముగాఁ గుడిపక్కగా శయనించవలయును- పనిపాటులుచేయుటకై సన్నద్ధముగా మనుష్యప్రీతిగా నివీతముగా వెలకిలఁ జనుకొనవలయు ననఁగా దేవతాప్రీతికై యుత్తరదిక్కున కేగి లోకోపకారకకర్మమొనరించవలయును- పితృసంతృప్తికై దక్షిణదిక్కునందు సత్కర్మమొనరి చవలయును- తనతోడిపాటివారి కుపకారము తా నున్న దేశమందే సత్కర్మమొనరించవలయునని యున్నిప్రాయము ఉపవీతమనఁగా నుత్తరదిక్కు సన్న్యాసమున కుత్తరదేశమును వానప్రస్థమునకు దక్షిణదేశమును బ్రహ్మచర్యగార్హస్థ్యములకుఁ దనజన్మభూమియును నివాసయోగ్యము లని ‘నివీతమితి మనుష్యధర్మః శబ్దస్యత్ర త్పథానత్వాత్’ సూత్రమభిప్రాయపడుచున్నది “దిగ్విభాగశ్చ తద్వత్సంబంధస్యార్థహేతుత్వాత్” అను సూత్రముంబట్టి ప్రాచీనులు దేవతలు దాక్షిణాత్యులు పితృదేవతలు పాశ్చాత్యులు మనుష్యులు మఱియూత్తరాత్యు లనురు లని తెలుపఁబడెను- అనఁగా సూర్యుడుదయించినపు డెండ న్వేనుకఁబెట్టుకొని వశ్చిమదిక్కుగా నడుచువాఁ డేమనినై నఁ జేయఁగలఁడు- మనుష్యులొక్కరుమాత్రమే లోకోపకారకుగుపని చేయఁదగినవా రని యభిప్రాయము దేవతలు పితృదేవతలు మఱి యనురులు జనసంఘమున కెంతమాత్రము స్పనికి ధారు పనికిరారు

ప్రస్తోత ఉద్ధాత-ప్రతిహర్త- సుబ్రహ్మణ్యః డనునల్వరుం
సామగాయకులు- పాటకులకుమాత్రమే కడుపునిండఁ దిండిపెట్టవలెను
కాఁబట్టి లోకములోనన్నిపనులకన్నఁ బాడుటయే నిక్కముగా
మిక్కిలి శ్రమకరముగు విద్య “శ్రుతిరంజకమగు గానమువంటి
విద్య మఱి గానము గానమెయ్యెడను” అనునట్లువాచికాంగికాహార్య
సాత్త్వికాభినయములలో వాచికాభినయమగు స్వరమువలె జన
రంజకమయిన దింకొకవిద్య మఱెద్దియును నేడు శరీరాలోగ్యకర
ములై ప్రాణిహింసను చేయక మనోరంజనములైన శ్రౌతస్మార్త
కర్మములు మాత్రమే మున్ముపదిష్టములుగాని ప్రాణిహింసాకర
ములు విద్వేషకరములు కేవలస్వోదరపూరకమగు కర్మములు
కేవలసార్థపరుగుధూర్తజనులుకల్పించినపన్నికలుగాని వేదచోదిత
కర్మము లెంతమాత్రము న్దానేకావు ఉద్ధాత ప్రస్తోత ప్రతిహర్తలు
మువ్వురుమాత్రము పాటపాడెడువారు సుబ్రహ్మణ్యఁడు నీవుదంచు
నేపప్రక్కలెగువేసెన నన్నట్లున్నవాఁడు కనుకనే పాటకులలోఁ
జేరినప్పటికి స్థలమాత్ర మూఁచువాఁ డగుటచేత వానికి యజ్ఞవిశేష
భోజనము వంతులేదు నిజమే సోమరిపోతుకు మేపుట దండుగు
బ్రాహ్మణులమని డాబులుగొట్టుచు లోకోపకారకమగు పనుల న్నవ్వు
పడనివారికి గ్రొన్నుగూర్చుండ మేపువారు మిక్కిలి యవివేకులు
కదా?

వరి నివ్వరి సోమలతకుఁ బూతికయు బదులుపెట్టవచ్చును
గదా? కాఁబట్టి జీవత్పశువులకుమాటు కాయగూరలేలపెట్టరాదో?
శాస్త్రోక్తలక్షణములుకల జీవవత్పశువులు లోకములోలభించవుకదా?
కాఁబట్టి మేకలు మొదలగుపశువులకుమాటు పిష్టవశువులే వేయక
తీరదు- కూటికొఱకు కోటివిద్య లన్నట్లు శ్రౌతస్మార్తకర్మము
లన్నియు న్నూటికై ధూర్తులు కల్పించినవిదైలే- గార్హత్య మాహవ

నీయ దక్షిణాగ్ను లనమూఁడగులు వాస్తవముగా వాతపైత్య శ్లేష్మము లనుత్రిదోషములు- త్రిదోషసామ్యసూరోగ్యము త్రిదోష ప్రకోపము సన్నిపాతరోగముకాఁబట్టియారోగ్యమునకై త్రిదోషసామ్య మొనర్చు సాధనమయి నిదాశనవిహారము, న్యుక్తియుక్తముగా నడుపుసాధనవిశేషమే యజ్ఞ మనంబడును త్రిదోషచుయగు శరీర మందు గార్హపత్యము పైత్యకోశ మాహవనీయచూమకోశము దక్షిణాగ్నిమూత్రకోశము 'సప్తవశకం లింగమ్' పంచభూతములు- పంచతన్మాత్రలు- పంచేంద్రియములు- మనస్సు- మతి యాత్మయు నీవదేడుపదార్థములబ్రతుకు కల్పించఁబ నీవదేడింటికే పదేడ్డు రధ్వర్య లనియు యజమానుఁ డాత్మునివలె నీవదేడుపదార్థములలో ముఖ్యుఁడు కాఁబట్టి వానికే తల గడ్డముల గొఱిగించుట కాటుక పెట్టుట మొదలగుసంస్కారము లాత్మునకు సత్త్వరజస్తమోగుణ విశేషములవలె నిరూపంపఁబడుచున్నవి "తపశ్చఫలసిద్ధిత్యాలోక వత్" యజమానుఁ డుపవాసము చేయవలయును లోకములో జ్వరముతగిలినవానికి లంఘనము చేయించెదరు లంఘనబృంహణము లాయుర్వేదమున సమయానుకూలముగా విధింపఁబడెను కాఁబట్టి యగ్నిష్టోమాదియజ్ఞకర్మములన్నియు వేయేల శ్రౌతస్మార్తకర్మము లన్నియుం జకిత్సావిశేషములే యాయుర్వేదతంత్రములే.

అధ్వర్యులు బంగరుకంటెలుపెట్టుకొనవలయు నెఱ్ఱతలపాగాలు చుట్టుకొనవలయును కట్లు బొట్లు జుట్లు నగలు స్నానము లుప వాసములు వేయేల బాహ్యయజ్ఞకర్మవిశేషము లన్నియును "గుణ త్యాచ్చవేదేనవ్యవస్థాస్యాత్" అను సూత్రముంబట్టి గాణములు గాని ముఖ్యము లెంతమాత్రము న్నావని యాధ్వర్యవౌద్దాతాత్మక వాక్కాయకర్మప్రబోధకయజుస్సామవేదోక్తవాచికాంగికాహార్యాభి సములు లన్నియు న్నౌణము లౌపచారికములు న్నాని ముఖ్యము

తెంతమాత్రము శ్లావు కావు- హస్తాత్రముగు ఋగ్వేదాత్మక మానసిక
 యజ్ఞస్వరూపక సాత్త్వికాభినయమొక్కటియే కేవల సత్సంకల్పాత్మక
 మగుటచేత నిర్వికారనిర్మలభావనాత్మకమగుటచేత ముఖ్యమనం
 బడను కావున బాహ్యతాకికకర్మమును విధించుయజుస్సామ
 వేదములకన్న ఋగ్వేదమొక్కటియే మానసికమైన మంత్ర మనఁదగి
 ప్రధానమగుటచేతనే “అధ్యర్హితంచ” అను సూత్రమునకుఁ
 దార్కాణమై త్రయీవిద్యయందు ఋగ్యజుస్సామము లని యజు
 స్సామములకంటె ముందు పల్కఁబడెను, సత్సంకల్పమే సత్కర్మము
 లకు మూలము కావున సంకల్ప మతాకికాత్మవశముకావున సత్సంక
 ల్పాత్మ ఋగ్వేదము తాకికబాహ్యవాక్తాయకర్మోద్బోధకాధ్వర్య
 వౌద్ధాత్రములకన్న శ్రేష్ఠమని చెప్పఁబడెను “యేథర్మకర్మ నిరతా
 ద్విజదేవభక్తాః- యది మనసా వచసా చ ప్రద్రువ్యాతి న సర్వ
 భూతేభ్యః” ధర్మకర్మనిరతులు ద్విజదేవభక్తులమాత్రమే గ్రహ
 వత్తాయు వసుభవించఁగలరని జ్యోతిశ్శాస్త్రమును సర్వభూతదయ
 కలిగియుంటమాత్రమే పథ్యాశనవ్యాయామజితేంద్రయత్నములకన్న
 మిక్కిలియారోగ్యదాయకమని వైద్యశాస్త్రమును “సారదార్య
 మనాయుష్యమ్” వ్యభిచార మాయువును హరించునని వేదములును
 జాటుచున్నవి, ఇంతకును “సర్వేజనాః సుఖినోభవన్తు” అని సంత
 తమును నిర్మతాంతఃకరణమునఁ గోరుచు సత్వదయలను తప్ప
 కొరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడుటయే జన్మసాఫల్య మని సర్వ
 వేదశాస్త్రములయొక్క ముఖ్యాభిప్రాయము

మఱియును జితైశాగ్రత న్నలిగించుటకై ప్రతిమారాధనము
 న్మునులు విధించిరని తెలిసికొనలేక “ప్రతిమామందబుద్ధినామ్” అను
 నట్లు చపలచిత్తులగు మనుష్యులకుమనస్సొకకుదార్థమునే ధ్యానించుట
 సాధనముగా శ్చౌతస్మార్తకర్మకలాపమును విగ్రహారాధనవిధి న్మును

తేర్పర్చిరి కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులగు మనుష్యులు శ్రౌతస్మార్త
కర్మాచరణమంతయుం జిత్తశుద్ధికారణములని తెలిసికొని గౌణము
లగు కామ్యకర్మము లాచరించి ముఖ్యమగు చిత్తశుద్ధిని సంపాదించు
కొనవలయును “చిత్తశుద్ధితేని శివపూజ తేలోకోవిశ్వాదాభిరామవిసుర
వేమ” అన్నట్లుని దాహారవిహారవిషయభోగైకతత్పరులైన స్వార్థకుర
ధూర్తజనులు యజపూజాయామ్” అను ధాత్వార్థ మెంచి కేవల ధర్మ
స్వరూపుఁడగు యజ్ఞపురుషుని గర్మల మనఃపుష్పమునఁ బూజింపక
కేవల కుక్షింభరులై యధ్వర్యదంభవేషములతో తమమలినాంతః
కరణముల న్బుద్ధిచేసికొనటకుబదులు “ఏకాదశకపాలం నిర్వపేత్”
అనఁగా మనస్సుతోఁగూడిన దశేంద్రియము లేకాదశపాలములు
కావించుకొని యేకాదశరుద్రులకు సంప్రీతిగా నేకాదశేంద్రియ
నిర్వర్తిత లోకోపకారధర్మయావక హవిర్దాన మిచ్చి నిత్య
సతోషాత్మక స్వర్ణము స్మనుష్యుఁడు పొందవలయునని శ్రుతి
విధించుచున్నది “జ్ఞాతేచవాచనం సహ్యవిద్వాన్విహితోఽప్ర
అనఁగా ‘ఆయుర్యజ్ఞేన కల్పతామ్” అను మొదలగు క్లుప్తమంత్ర
ముల యదమానఁడు మాత్రమే చెప్పవలెన మంత్రము
స్మంతార్థము నెలియనివాఁడు యజ్ఞము చేయరాదు వేదమంత్రము
లన్నియును వల్లించి చక్కఁగా జ్ఞానమంచుకొనియేమంత్రము స్మరి
వక నప్రస్వరజ్ఞానముతో నుదాత్తానదాత్తస్వరితములం బొరపాటు
లేక సుస్వరముగా నచ్చరింపఁగలిగి సరిగా మంత్రార్థమంతయు
నెఱిగిన విద్వాంసుఁడై తప్ప నితరుఁ డెవ్వఁడును యజ్ఞము చేయుట
శ్రౌతమాత్రముం బనికిరాఁడు “ఏకశ్శబ్దః సమ్యక్జ్ఞాతః సుష్మసంప్ర
యక్తిః స్వరేలోకే కామధుగ్భవతి” అనునట్లు మంత్రోచ్ఛారణము
సరిగాఁ జేయుటకుఁగానిమంత్రార్థమెఱుంగుటకుఁగానియజ్ఞ మొనర్చు
టకుఁగాని కేవలము ఋషులే తగుదురు పామరమనష్యు లై హిక

విషయభోగవ్యసనాతురులు కనుక వేదోక్తకర్మము లాచరించుట
 కెంతమాత్ర మధికారులు కానేరరు కానేరరు పరాశర్యనీ
 మధ్యమావైఖరు" లను చతుర్విధశబ్దములలో మనుష్యుడు వైఖరి
 స్వప్న దక్కిన మూడింటి నైలిసికొననేరడు కనుకనే పతంజలి
 యనుముని తన శబ్దానుశాసనమున శబ్దచాతుర్విధ్య మెఱిగి సుస్వర
 ముగా నుచ్చరి చినవాడే "యజ్ఞేన స్వర్గమకురత" స్వర్గకారణ
 మగు వాగ్యజ్ఞ మొనరింపఁదగినవాడని నిర్దేశించెను కనుక సతీంద్రియ
 ద్రవ్యలగు ఋషులకుమాత్రమే శ్రౌతస్మార్తకర్మములు విధింపబడు
 చున్నవి కాని యింద్రియవివశులు విపరీతదృక్కులు భ్రాంతులుం
 బామరులగు ప్రాకృతసంసారబద్ధులగు మనుష్యుల కెంతమాత్రము
 నివిధింపబడలేదు విధింపబడలేదు కాబట్టి సర్వజ్ఞులగు మునులు
 తప్పఁగించిజ్ఞులగు మనుష్యులు యజ్ఞమాచరించుట కెంతమాత్రముం
 బనిరారు ప కిరారు శ్రౌతస్మార్తకర్మములు చిత్తశుద్ధితేని ప్రాకృత
 పామరమనష్యులకే విధింపబడునెడల సెట్టిసేరు, లింగము పదసే
 ర్లన్నట్లు విధింపబడిన శ్రౌతస్మార్తకర్మములలో నూటవవంతుకన్నం
 బ్రమాదమురానీ కావంతైన నాచరింపఁజాలని పామరులకు విధింపఁ
 బడిన ప్రాయశ్చిత్తకర్మము వేయిరెట్లుండును ప్రాయశ్చిత్తకర్మమే
 సరిగా నెఱవేర్చుకొనఁజాలని సంసారులు విధుక్తకర్మ మెట్లు రవం
 తెన నొనసాగింపఁగలరు? ద్విజత్వము మొట్టమొదట సిద్ధించిననాని
 బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యులు కానేరరుగా? బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యులుతప్ప
 ఇతరులు అగ్నిజ్ఞోమ మాచరింపఁదగరుగా? వెఱ్ఱికుదిరనంగాని పెండ్లి
 కాదు పెండ్లియైననాని వెఱ్ఱికువరదన్నట్లు ద్విజాబుతప్ప సగ్నిష్టోమ
 మాచరింపరాదు మఱి యగ్నిష్టోమమాచరించినందప్ప ద్విజులు కానే
 రరు సంస్కరింపఁబడిన మాత్రము చేత మనుష్యులు ద్విజులయినచో
 శూద్రు లేని ద్విజులయి యగ్నిష్టోమమాచరింపరాదో? నిక్కముగా

మంత్రమున్యథావిధి నుచ్చరించుటకుఁగాని మంత్రార్థము తెలిసికొను
టకుఁగాని “శ్రుతిస్థానే స్వరాన్వక్తుం నాలంబహ్మ తత్త్వతః” అని
నారదముని చెప్పినట్లు మనుష్యు లెంతమాత్రము స్థావర చాలర
కాఁబట్టి శ్రౌతస్మార్తకర్మాచరణము విద్వాంసులతీంద్రియద్రవ్యలగు
ఋషులకేగాని ప్రాశ్నతులగు పామరజనుల కెంతమాత్రము స్థావర
కాదు. కాఁబట్టి మనుష్యు లుచ్చరించునది త్రయీవిద్యయు స్థావర
ద్విజాలమనుకొని వీ రాచరించుకర్మములు విధ్యుక్తశ్రౌతస్మార్తకర్మ
ములు స్థావర పరమార్థము నిత్యమైన వేదమంత్రము అనిత్యమర్త్య
వ్యవహారమునకు సాధ్య మెట్లగును? కనుక నిద్రాశనవిహారసౌఖ్య
మునకై సాయపడని యేవో లేనిపోని యాకాశపంచాంగములు
చెప్పమఁ దాము శ్రోత్రియులమని దంభవేషములతోఁ బశుహింస
కావించుచు వెట్టికల్పములం బన్నిస్వార్థపరులై సోమరులై మంత్రము
మావలె నుచ్చరించవలయుననియును శ్రుతిస్మృతుల కర్థము మేము
చెప్పినదేయనియును మఱి యాధ్వర్యవమునకు మేమేతగినవిద్వా సు
మఱియు ననాదిగా స్వార్థపరధూర్తుల కృత్రిమకల్పమున న్నకుబ్రతుకు
వృత్తిగా నేర్పర్చుకొని వ్యభిచారమును దొంగతనములకు వాత్సల్య
యనమాత్రముల న్నొమారతంత్రము నివధ్యుక్తములను దుర్జనులవలె
దాము చేయుకర్మములు శ్రుతిస్మృతినమ్మతములు న్నేదచోదితధర్మము
లని చాటుచుం దెలిసీతెలియని ధూర్తమానవులు తమతోడిపాటి
వారలం జెఱచి క్రొవ్వనం దాముచెడుచున్నారు తనతోడిపాటివారి
బ్రతుకుసౌఖ్యమునకుఁ దగునన్నపాపవస్తువుల న్నూర్చుకొనుటకై
చేయుపనికన్న మనుష్యుఁడాచరింపఁదగిన విధ్యుక్తకర్మ మింకెద్దియు
స్థావరకాదు. కూడుగుడ్డలకై పనికిరాని శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియు
నిస్సంశయముగా ధూర్తజనకల్పితములే దంభకృత్యములే మోస
ములే మోసములే. వేదము స్మనుష్యులు వరింపనేరరు. బ్రహ్మకై న

వేదార్థ మెఱుంగరాదన మంత్రార్థము నెలిసికొనుట మనుష్యు
 లేపాటివాడు? మంత్రార్థము తెలియఁజాలనిపామరులకు శ్రౌతస్మార్త
 కర్మాచరణ మెట్లు నిర్వచింపఁగలరు? ఋషులు ఋషులొనరించుట
 కొఱకుమాత్రమే వేదపఠన మొనర్చిరి మంత్రార్థము నెల్లడించిరి
 శ్రౌతస్మార్తవిధ్యుక్తకర్మము లొచరి చిరి మనుష్యుఁడు మనుష్యుల
 కొఱకే వంకాయకచ్చడిచేయునుగాని తేళ్ళ కొఱకు కాదుగా? యశో
 ద్రుదియద్రవ్యము కామరూపులు సత్యసంకల్పులగు ఋషుల
 నడువడి ఋషులు తెలిసికొని యొనరించుటకేగాని సంసారపాశబద్ధు
 లగు సుర్వుల కెంతమాత్రము న్నాదు కాదు- “శ్రుతేరివార్థం స్మృతి
 రన్వయచ్చత్” అను విధముగా శ్రుతియొక్క తాత్పర్యము శ్రౌత
 కర్మముచేతఁ గన్న స్మార్తకర్మముచేతనే సరిగా వెల్లడింపఁబడు
 చున్నదను మహాకవివల్క్య మిక్కిలి గణనీయము

అశ్వమేధవ నందు చచ్చినగుఱ్ఱమునకు మేఁతపెట్టు శ్రౌత
 కర్మమునన్నఁ దప్పటడుగులిడుచు హాయిగా నాడుకొనుచున్న పిల్లని
 కన్నప్రాశనము కావించుస్మార్తకర్మము శ్లాఘ్యముం గన్నపండువు
 కదా? “శబ్దగుణక మాకాశమ్” అనుతీరున నావేదపురుషుఁడే శబ్ద
 బ్రహ్మమాకాశమునఁ బ్రతిఫలించె నావ్రతిబింబముమాత్రమే శ్రవ
 నేంద్రియగ్రాహ్యముకాని నిక్కముగానాదబ్రహ్మముభౌతికముకాదు
 కనుక శ్రవణేంద్రియముచేత యధార్థముగా గ్రహింపఁబడనేరక
 వ్రతిబింబితమైమాత్రమే గ్రహింపఁబడుచున్నదని బోధించిన మునుల
 బోధనుకూడఁ బ్రాకృతులు వివరీతదృష్టులుకావున శబ్దబ్రహ్మమగు
 మంత్రమునకు వివరీతార్థముచేసె శ్రౌతస్మార్తకర్మకలాపము స్వార్థ
 పరులై కామ్యకర్మమొల న్నావించుకొని తమతమయిష్టానుసారముగా
 పన్నపాసముల న్గల్పించి దేవతలపేరుచెప్పి మద్యమాంసాశనులై
 వ్యసన రులైసౌత్రామి ఇమున్నద్యపాసము ముంసాశనముంగ్రతువుల

విధ్యుక్తమని పామరుల న్యశపర్చుకొని తామొనర్చుకూరికర్మములు
 బీభత్సకార్యము లశ్లేలచేష్ట లన్నియును శ్రౌతస్మార్తవిధ్యుక్తమని
 చెప్పి విట్టివీగుచు భూతద్రోహముకావించుచున్నారు బ్రతుకున
 నెదియోపని నేయకతీరదుకదా? తనతోడిపాటివాకి సుఖమగు
 తీరునఁ బ్రవర్తించియొరులనుసుఖపెట్టి తాసుఖపడునట్లుచేసినపనియంత
 యును విధ్యుక్తమేయని వేదశాస్త్రోపదేశ మొనర్చిన మనుల ముఖ్య
 తాత్పర్యము

“స్వాత్మకృతిలింగాద్వైరాజవత్” అను సూత్రముంబట్టి
 యజమానుఁడు వేటాడి చంపనమృగమాంసముతో సవనీయమను
 నప్పము చేయఁబడవలయునని ప్రతిపాదింపఁబడఁ సవనీయ మను
 నప్పము మాంసముతోడనే చేయఁబడనక్కరలేదని సూచింపఁ
 బడెను కాఁబట్టి మాంసాశనులుమాత్రమేమృగములను వేటాడెదరు
 కాఁబట్టి క్రతువులు మాంసాశనులకుమాత్రమే విధింపఁబడెనుగాని
 శాకాహారుల కెంతమాత్రము నిర్విధింపఁబడలేదు- కాఁబట్టి మృగము
 లను వేటాడి చంపి యామాంసముందిని జీవించుకూరికర్ములగు
 మనుష్యులుతప్ప కేవలభూతద్రోహులై యహింసాపరాయణు
 లగు నజ్ఞులు వశుహింస నిర్విధించు యజుర్వేదవిధు లెంతమాత్రము
 నేయఁదగదు

జ గ ధ్గు రు ప్ర శం స

“పౌరుషేయవచనానితు పురుషబుద్ధి ప్రభవత్సాద్రాభి త్యా
 విప్రలిప్సయావాప్రయుక్తాని మూలదోషేణ దుష్టత్వాదయథార్థా
 నిభవంతి” మనుష్యులందఱును భ్రాంశులు వంచనాకరులగుటచేత
 వారలాడుపల్కులుయథార్థములుకావనిసర్వతస్త్రస్వతంత్రుఁడనితెగ
 జారెడుబిరుదుతోఁకంటించుకొన్న పార్థసారథి మిశ్రునిపల్కులకూడ

పౌరుషేయములగుటచేత సయధార్థములు కాకమానవుకదా? కా-
 జేసినశాస్త్రుడీ... పౌరుషేయము భ్రాంతిమూల మయధార్థమని
 తెలిసియుం బూర్వమిమామాంసాశాస్త్రము న్యధార్థముగా బోధచేయు
 నని వెట్టినమ్మక మేలకొనెనో? నాకెద్దియు న్దెలియదునేను బొత్తిగా
 భ్రాంతుడ ససవర్థుడనై నప్పటికిని శాస్త్రార్థముం జేయఁగలనని సభ
 లలోఁ బండితునివలె సంభావనమ గోరు ధూర్తమానవుల నేమన
 వలయును? గ్రహచారముచే నోటకివచ్చినట్లాడు విచ్చివాడను
 బొట్టకూటికొఱ కిట్లు పండితునివలె నటి చు న న్నరుణించి నాగోరిన
 యన్నపానముం దాత లీఁగోరెదపన్న నెంతబాగుండునో యట్లు
 తన యజ్ఞతం బాహుటము నొప్పుకొనిక తా నేమో వేత్తననియుఁ
 దాఁ జెప్పినదే శాస్త్రార్థమనియు విభ్రాంతి సమ్మిశ్రు లహంకార
 విమూఢాత్ములై నావలె నెంత చాటభారతము శాస్త్రుడీక ప్రచు
 రియిరో! “శతాంధాః కూపం ప్రవిశన్తి” అను చందమునఁ “గురూపీ
 కురూపీ యేలఁ బుట్టితివే” యన సురూపుల న్నెక్కిరించుట కన్నట్లు
 సర్వభూతదయాపరు లహింసావ్రతపరాయణులు సకలజగన్నిత్రులు
 స్వజనసములును “యదేవశ్రేయస్సాధనరూపం యాగహోమాది
 తదేవ ధర్మత్యుచ్యతేలోకే-నాపూర్వమస్తఃకరణప్రవృత్త్యా ది వా
 లోకప్రసిద్ధి విరహాత్ ” అనిమ్మిశ్రులు సీయెడమచేయి తీయుము నా
 పుట్టచేయి పెట్టెదనన్నట్లు వ్రాసిరి శ్రేయస్సాధనమగు ధర్మము
 వశుహింసాత్మక యాగహోమాది క్రూరకర్మమే యగునని సర్వ
 భూతదయాపరతంత్ర నిర్మలాంతఃకరణాది సాత్వికకర్మము కాదట-
 లోకప్రసిద్ధము క్రూరక్రతుకర్మమేగాని యహింసావ్రతము కాదట-
 యోహో మాంసాశనక్రూరాంతఃకరణలకు సర్వభూతదయావ్రత
 పరాయణలోక మెట్లు తెలియు న దటుండఁగా పౌరుషేయలోక
 వ్యవహృతములగు శబ్దార్థములు పౌరుషేయము లేయగునని

యపౌరుషేయము లెట్లుగును ? నా కెట్టిగా నగపడెన్ గాని నేఁ
జాడలే దను మోసకానివలె నివి మంత్రము లని పురుషప్రయత్నము
చేతనే వేదము లుచ్చరించు వేదము లపౌరుషేయములను ధూర్త
ప్రలంభము లేమనవచ్చును? మిశ్రిగారూ ! దేవతాప్రీతిగారాజుగారు
యాగముచేసెద రాక్రతువునందు మనుష్యపశువు కాఁదగినవారు
మీరుగాని మీపుత్రుఁడుగాని నిశ్చయింపఁబడిరని రాజభటులు
మెడన్బాశములు వేసిలాగునవ్వడు మీ రేమిచేయ దురు? శునశ్శేవుడు
యజ్ఞపశువు కావింపఁబడినలోకప్రసిద్ధి నొప్పుకొనెదరో? తనదికానిచో
గోదావరివరకు దేకుమన్నట్లున్నది వీరి వాఁత. పురుషప్రయత్న
కృతములుకావున మంత్రమంత్రార్థములు రెండును బౌరుషేయములే
ఇది పౌరుషేయమనియు నిది యపౌరుషేయమనియును నిర్ణయించు
తెలివికూడ బౌరుషేయమే “పురిశేతఱితి పురుషః” హృదయమం
దవ్యక్తముగానుండి సకలలోకవ్యవహారకారణమగు జ్ఞానము పురుషుఁ
డఁబడును “పురుషఃపద్మవక్త్రాంయవ నిర్లిప్తః అసంగోహ్యాయం
పురుషః” అని తెలుగుకొన్న వాఁడు “బ్రహ్మవిద్యైవైవభవతి” అన్నట్లు
“సకర్మణా నప్రజయా త్యాగేనై కే అమృతత్వమానశుః” న అనిత్య
సంతుష్టియే స్వరూపముగాఁ గలజ్ఞానమే పురుషుఁడని తేలినఫలితము
కదా ? “స్వర్గకామాయజేత” అనుటచేత స్వర్గము నాసించువాఁడు
యజ్ఞము చేయవలయునని విధ్యుక్త కర్మాచరణమునఁ జిత్తశుద్ధి
కలుగును విశుద్ధాంతఃకరణమునందు జ్ఞాన ముదయించును
“ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ” అనుటచేత జ్ఞానమే బ్రహ్మస్వరూపము. మఱి
కోర్కెయులేక నిత్యసంతుష్టి నిక్కమగు ధర్మ మగున్గాని వపా
హోమాది క్రూరకామ్యకర్మము ధర్మము కాదను నితనిచెంత నాట
పాటలఁ జాటుచున్న పరమభాగవతలోకమును ఘూకమునకు లోక
బాంధవునివలె నీక్రూరక్రతుకర్మమున కెంత యప్రసిద్ధమయ్యెను ?

(ఎలకకు) దొండ సాక్షి యన్న ట్టివశుహింసాపరులకు మాంసాశనవ్యసననిమగ్న పండితమ్మన్యలోకమే ప్రసిద్ధసాక్ష్యమా? పౌరుషేయవాక్కులు దోషభూయిష్టములు వేదవాక్కులపౌరుషేయములు కనుక నిర్దుష్టములు కావునఁ బ్రమాణమునకు మనుష్యులెంత బుద్ధిహీనులో? మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదవాక్యములు-“ఇషే త్వోజ్జేత్వా- ఇవమేవోర్జం యజమానాయదధాతి” అనువాక్యములు మనుష్యులుచ్చరింపఁగా వేదవేత్తలు విన్నారా? లే కావాక్యములాకాశవాణి నలెకా? “అధ్యేతవ్యో వేదః” అనునప్పు డధ్యాపకులనోళ్ళు పౌరుషేయములా లేక యపౌరుషేయములా? యధ్యాపకులమ్మకడుపునఁ బుట్టలేదా? అపౌరుషేయములైన వేదవాక్కులు దోషభూయిష్టములగు మర్త్యులనోళ్ళ వెలువడుటెట్లు? “తస్మాదనాప్తవచసాం సత్యేవా ప్రామాణ్యే వక్త్రదోషాధీనత్వాద్వేదేచ తదభావాత్ప్రామాణ్యమేవ వక్తవ్యమ్” అని ప్రతిపాదించిన మిశ్రులనాదిసంప్రదాయసిద్ధమై పారంపర్యముగా నుపదేశింపఁబడుచుఁ బరసపారసముల మాటకున్న పేతువుచేత నిషేత్వాదివాక్కులపౌరుషేయములుం బ్రామాణ్యములనుచున్నట్లే యనాదిగాఁ బరసపారముల మాట కార్యావర్తేతిరదేశముల న్వేదములని వాడుకొనఁబడుచున్న వాక్కులప్రమాణములని యెట్లు నిర్దేశింపఁగలరో? “అన్నాత్పురుషః” అనుటచేత లోకములో నందఱికన్న మిశ్రుల తాతలే ముందు పుట్టిరా? యాగహోమాదికర్మమే ధర్మముగాని యితరకర్మమెద్దియును శ్రేయస్కరసాధవమగు ధర్మముకాదని- ఈ తాతల సమానకాలికులగు సాంఖ్య శాక్యార్థత వైశేషిక మతావలంబుల వాక్యము చోదనాలక్షణము కాదా? శ్రేయస్కరసాధవచోదనాలక్షణధర్మము కాదా? “అనంతావై వేదాః” అనియును బ్రతియుగమును వేదములు మూలుచుండునని మిశ్రు లెఱుఁగరాళ్ళి

కేవలముమాంసాశనవ్యసనపరులు తాము తినుటకై గ్రామదేవతకుఁ
గోడినిమొక్కుకొన్నట్లు “అజః ప్రథమః పశూనామ్” అనుతీరుగా
సల్లమేఁకమాంసము దేహోరోగ్యకరమని రుచిమరగి “పశుమాలభేత”
అనుననాదివాక్యమున కపార్థకల్పితముం బన్ని యాగహోమాది
కర్మమే శ్రేయస్కరసాధనధర్మ మనుచున్నారు

“మనస్తు పృథివ్యాదీనామేవాన్యతమాత్మకం తేభ్యోఽ
వన్యద్వాసర్వథాతావద్ మనః, తచ్చాత్మతద్గుణేష్వేవ స్వతస్త్రిం
ప్రవర్తతే స బాహ్యేషు రూపాదిష్విత్వాన్తర ముచ్చతే, రూపాది
జ్ఞానేవ్యపితచ్చక్షురాదినహాయం ప్రవర్తతే ఏనమనుమానాది వ్యవ
లింగాదినహాయమ్, అన్యమనస్కస్య సంకయక్తేవ్యవ రూపాదిషు
జ్ఞానానుత్పత్తేః స్మృతావం సంస్కారపగతస్త్రిం ప్రవర్తతే సస్వ
తంత్రమ్” అనిపెద్దలమాట మనస్సుఉన్నది ఆత్మగుఁము లందదిస్వ
తంత్రము ఇతరములందువరతంత్రము మనస్సనుజయించినవారేద్రవలు
వాస్తవముగాశబ్దబ్రహ్మమగు వేదపురుషుని దెలిసికొనట కతీంద్రియ
ద్రవ్యలగుఋషులుమాత్రమే యధికారులా ఋషీంద్రుడు తాఁ దెలిసి
కొన్నతీరుతక్కినఋషులకుఁ దెల్పగోరి యాశబ్దబ్రహ్మమున “ఇషే
త్వోజ్జేత్వా” అనురీతిగాఁబ్రవృత్తి ప్రత్యయములేర్పర్చి యింద్రియ
గ్రాహ్యముగావించెను శ్రవణపథమందుతోఁచిన వేదాత్మకమగు శబ్ద
బ్రహ్మమును దశసాటిఋషులమెప్పునగోరి జైమిని “అథాతో ధర్మ
జిజ్ఞాసా” అనుసూత్రములద్వారమునవివరించెను “ఛన్దోవత్సూత్రాణి”
అనుటచేత నీషేత్వాదివేదశబ్దములవలె సూత్రార్థవిచారణమున కతీం
ద్రియద్రవ్యలగుకపిలవతంజలిగౌతమకణ్వాజైమినివ్యాసాదులవంటి మహ
ర్షులుదక్కవివరీతబుద్ధులు ప్రకృతిబుద్ధులు ప్రాకృతులగు పామరజను
లొకవేళమిశ్రులవలెఁ బ్రతిభావిరాజితులయినప్పటికిఋష్యైకగ్రాహ్య
మగు దేవభావ భావచేత వివరించుట నిష్ప్రయోజనము కావుననే
యైత్రమనుష్యులైన గౌతమబుద్ధ వహవీరాదులు తమతమమతము

లగు దమతమదేశభావలగు పాళీ మొదలగునాటుపల్కులతో జెల్ల
డించిరి జగద్గురుఁ డతీంద్రదీప్తదప్తయగు మహర్షి కావున బ్రహ్మ
సూత్రముల నేవల సాధనచతుష్టయసంపన్నులయిన ఋషితుల్యులు
మాత్రమే యధికారులని దేవభాష నైలిపెను వేదములకు ఋషి
కృతసూత్రములకు దేవభాషచే భాష్యమొనరించుట జన్మసిద్ధులగు జగ
ద్గురువుల కొక్కరికే చెల్లును జగద్గురువులు గీర్వాణభాషచేత
భాష్యముచేయుట పులినిజూచి శక్క వాఁతలువేసికొనుటయే జగ
ద్గురువులవంటి యాజన్మసిద్ధులుం బుట్టునన్న్యాయసులకుఁ జచ్చ నితరులు
దేవభాషయొక్క మర్యాద నొకవేళఁ దెలిసికొనుటతిథ నొప్పారీయు
దేవభాషతో వ్యాఖ్యానమొనరింప సమర్థులగుట శశవిషాణమువలె
మిక్కిలియసంభవము దేవయోనిసంభవులగు కలలాదిమహర్షులమాట
యటుండఁగా మనుష్యులలో నొక్క జగద్గురువులుతప్ప ఛందస్సూ
త్రార్థములఁ దెలిసి గీర్వాణభాషతో భాష్యమొనరింపఁగలటతిథ
మతెవ్వనికి న లేదులేదని ఘంటాపథముగాఁ జాటక తీఱదు తీఱదు
అమ్మకడుపునపుట్టిన తక్కినవారందఱును స్వోదరపోషణార్థమైతమకుఁ
గూడ దేవభాష తెలిసినట్లు దంభముతో వ్రాసిన వ్రాతలుగాని
ఋషిశ్రాదులభాష యాలపెయ్యగాక గేదెపెయ్యయన్నాక దేవ
భాషయు న్నాదు దేశభాషయు న్నాదు కాదు “శ్రుతిశ్చభిన్నాస్మృత
యశ్చభిన్నా మహాఋషీణాం మతయశ్చభిన్నాః” వేదార్థము
న్గూర్చియు న్నూత్రార్థమన్గూర్చియు నభిప్రాయభేదమందు దేవతల
యొక్కయును ఋషులయొక్కయును సందేహము న్నిర్చుటకై సాక్షా
త్తుగా శివుఁడే జగద్గురుఁడుగా నుదయించి ప్రస్థానత్రయము కావిం
చెను కానిచో సూత్రకారులకుఁగూడ శక్యముకానియట్టి శాస్త్రీయ
గభీరవాగ్దశనము జగద్గురున కొక్కనికే చెల్లు పెట్టు ?

మిశ్రవాదనిరాదరణ

“బ్రహ్మణితు సహవస్థానాద విరుద్ధా విద్యా సతేనోచ్ఛేత్తుం
సాశక్యా - తతశ్చానిర్మోక్షప్రసంగః - తస్మాద్బ్రహ్మణః ప్రశం
సార్థైరస్థాయిత్యేన ప్రపంచస్యా సత్త్వముపచర ద్భిరౌపనిషదై
స్తదనుసారిభిశ్చేతిహాసపురాణై గ్రాభంతానాం వాక్య తాత్పర్య
మజానానాన్యాయాభియోగశూన్యానాం ప్రలాపోయమద్వైతవాద
ఇత్యుపేక్షణీయః - తత్సిద్ధమవికల్పస్య ప్రత్యక్షస్య విశేషయి
త్వమ్” ఇట్లే మీ దౌర్జన్యము! జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులు సంకరమిశ్రుతు
పెద్దకుండల కెసళ్ళు పెట్టుచున్నారు వేదాంతేతిహాసపురాణమ తాను
సారులగు మహర్షులు భ్రాంతులై యద్వైతముగాఁ బ్రేరేషించి వదరు
చున్నాఁడు “స్వర్గపుత్రాదిభేదశ్చ కీడ్వశాత్కర్మభేదతః, ఇతియావన్న
విజ్ఞాతం తావన్నైవ ప్రవర్తతే” కాబట్టి యేకర్మముచేసి సందువల్ల
యేఫలమువచ్చునో యాకర్మము నడిపించువిధానమును దత్ఫలవిశే
షమునాకర్మచేయువానికి ముందుగాఁ దెలిసియుండవలెనుగదా
సంభోగకర్మమువలన సంతానముకల్లుచుంటప్రత్యక్షముగానియపూర్వ
మప్రత్యక్షమననుభూత మయినస్వర్గఫలమందు మనుష్యునకుఁ గోర్కె
పుట్టనేపుట్ట దొకవేళదయ్యమునుగిన్నస్వత్నమువలెఁ బిచ్చివా రాడి
కొనుకర్మ కాబట్టి లేనిస్వర్గఫలానుభవము ప్రతాగినవానికిఁ బొమ్మ
లగఱడినవిధమునఁ దోచినప్పటికి న్నగనారవిందము న్గోయుటకై వట్టి
వాఁడుతప్ప నేమాత్రమైనం బుద్ధియున్నవాఁడు చెయిచాచునా ?
ప్రత్యక్షముగాఁ జిత్తవిశ్రాంతికరములగు నుపనిషద్వాక్యములు
విశ్రాంతప్రలపితములఁట యీ గగనారవిందము వలె శశవిమాణమురీతి
నసంభవమగు స్వర్గఫలబోధక కామ్యకర్మవిభాయకక్రూరాధ్వర్య
వాక్కులు సత్యములఁట యోహో యేమీ సంకరమిశ్రుల పొగరుఁ

బోతువాఁత ? తాఁబట్టిన కుండేటికి మూఁడే కాళ్ళని వాదించుచు
 నుపనివదితిహాసపురాణమతములను దూషించుచున్నాఁ డీమాతరి
 పురుషుఁ డీసంకరమిశ్రి ? యుక్తిచెప్పుచున్నాఁడా వీనితాతయుక్తులు
 చెప్పి వీని వాద మఁడఁగదొక్కు కేవలద్వైతమతవై భవ మొక్కొం
 తయు స్థలపోయనేఁడా ? వేదములు విభజించిపురాణేతిహాసములను
 సకలలోకోపకారార్థమై యుపదేశించి ముముక్షువులకుఁ గైవల్యపదవి
 కరతామలకమగునట్లు బ్రహ్మసూత్రములఁ గావించి యద్వైత
 మతముం బ్రవర్తింపఁజేసిన వేదవ్యాసమహర్షి కూడ వేదవాక్య
 తాత్పర్య మెఱుఁగఁడని తృణీకరించిన క్రూరక్రతుకర్మవ్యసవపర
 ధూరమిశ్రుల నేమనవలయును ? “అథాతో ధర్మ జిజ్ఞాసా” అని
 లౌకికవస్తుధర్మ మెఱిగించి యాయుర్వేదతత్త్వ మెఱిగి యాధి
 వ్యాధుల మాన్చుకొను నుపాయము స్లోకులందఱు నెలిసికొని నిద్రా
 హారవిహారముల న్నియమించుకొని హాయిగాఁ దమబ్రతుకు గడపు
 కొనుటకై శ్రుతిచోదితకర్మమని మివవెట్టిన న్నాని తిన్నగా నియమ
 ముల ననుసరించి తమబ్రతు కారోగ్యముగాఁ బొడిగించుకొననేరరని
 జనులకు “పూర్వజన్మకృతంపాపం వ్యాధిరూపేణ బాధతే, తచ్ఛాంతి
 రావధై ర్దానైర్జపహామాదిభి స్సదా” అనుతీరుగాఁ బూర్వ
 మీమాంసాశాస్త్రమును నర్వజ్ఞుఁడుం బరమకారుణికుఁడై నజ్జె మిని
 యుపదేశించిన పూర్వమీమాంస యనఁగా సాధనచతుష్టయ
 సంపన్నులగు ముముక్షువు లాచరింపఁదగిన పారలౌకికకృత్యముల
 విధించుశాస్త్రము వ్యాసముని “అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా” అని
 యుపదేశించె నిట్లు తెలిసికొను ప్రజ్ఞలేమి స్మిశ్రులు “మూఢః పర
 ప్రత్యయనేయబుద్ధిః” అనుతీరుగాఁ దనుగన్న తల్లిదండ్రు లెవ్వరో
 శ్రుతివాక్యతాత్పర్యముంబట్టి తెలిసికొనెనా మిశ్రులు లేక తన
 యిరుగ పొరుగు పానురవాక్యతాత్పర్యముంబట్టి తెలిసికొన్నాఁడో ?

న్యాయాభియోగశూన్య లద్వైతవాదు లనుచున్నాడే? తా నేన్యాయముంబట్టి త-తలిదండ్రుల నైలిసికొనఁగలఁడో? ప్రత్యక్షాది ప్రమాణముల నెట్లు తన తలిదండ్రుల న్నాథింపఁగలఁడో? తనపుట్టుక సంగతియే తాను స్వప్రమాణముగా నర్దేశింపఁజాలని గర్వపర్వతా రూఢమిశ్రు లుపనిష్మతఖండన మొనరింప సాహించుట కొండ న్దగరు ధీకొనుటకదా? కోళ్ళు తోలునున్న గోటలోని సంగతులు చర్చించునట్లు పూర్వమిమాంసాశాస్త్రముం బ్రతిపాదించు జైమిని సూత్రముల నివరించుటమాని తానుగాని తనతాతలుగాని కలయైనఁ గనుఁగొనని యుపనిషత్సతము చర్చించుచుండెనా! హా! యీమిశ్రుఁ డెంతధూర్తు? బ్రహ్మముతో నొక్కటిగా నవిద్య చేరియున్నదట- కాబట్టి బ్రహ్మమనుండి యవిద్యతోసివేయఁబడశక్యముకాదట- యేమీ మిశ్రుల విపరీతపు తెల్విపొగరు? తనవీఁపే తా నెఱుఁగని మిశ్రుఁడు కేవల మలొక మచుంబిత మతీంద్రియమగు బ్రహ్మము చూర్చి తా నెఱిగిన యజ్ఞాయుధములు చేట రోలు రోకలితెడ్డుల కంటఁ జూపఁ జేయుచున్నాఁడు

“అల్పవిద్వాంసుడే యాక్షేపణకు పెద్ద” అనుకవివాక్య మీదేవానాంప్రియునెడ నెంత నిజమయ్యెను? ఋక్కు మానసిక కర్మము యజుస్సు కాయికకర్మము సామము వాక్కర్మము కనుక మనోవాక్కాయములు మూఁడు నింద్రియవికారములు న్నార్యాత్మక ములే- యత్పత్తిస్థితినాశవత్తులే- యనిత్యములే కావున స్వప్న కార్యములవలె మిథ్యలే- మతియును మనోవాక్కాయకర్మసాక్షి నిత్యసత్యోపవర్గకారణకేవలనిర్గుణద్వైతపరమాత్మయొక్క యునికి నొప్పక తీరిదుగా? “యజ్ఞేన స్వర్గమకురుత” యజ్ఞకర్మము చేత స్వర్గముం బుట్టించినాడని కదా యర్థము- స్వర్గ మతీంద్రి యమా? యింద్రియగోచరమగు పదార్థమా? అవాఙ్మనసగోచరము

స్వర్గముయొనినేనిఁ ద్రికరణసామ్య మెట్లగును? స్వర్గముయజ్ఞముచేత
 జేయఁబడినపుడు కార్యముగాకతీరదుగదా? యజ్ఞము సాధనము,
 స్వర్గము సాధ్యము యజమానుఁడు సాధకుఁడు కాఁబట్టి యజ
 మానుఁడు యజ్ఞమును సహజసత్యవస్తువులు రెండున్నపుడుమూఁడవ
 వస్తువయిన యపూర్వస్వర్గవస్తువు దంపతులవల్ల సంతానమువలెఁ
 బుట్టింపఁబడుచున్నది పాంచభౌతికోపాధితో నుండిననాని మఱియు
 స్వేహాధారీయై యజమానుఁ డుండకతీరదు సచేతనులగు యజమాన
 దంపతులచేతనమగు యజ్ఞకర్మముచేత బుట్టించుసంతానయావమగు
 స్వర్గముకూడ సచేతనము కాకమానదుగా? పాంచభౌతిక దేహ
 ధాది కాకతీరదు పాంచభౌతిక జగదతీతాపూర్వఫలము స్వర్గమనెడు
 ద్వైతము లేమి యిట్లు పుష్పలోఁ గాలు వేసిరి? దేహమువలన
 దేహము కలుగునుగాని యశరీరుచేత శరీర మెట్లు కల్పించఁ
 బడును? కాఁబట్టి యశరీరస్వర్గఫలము న్గనుయజమానుఁడుకూడ
 సశరీరుఁడు కాకతీరనపుడు ద్వైతవాదమునకు నీశ్వరార విడువ
 వలయున “సతోఽసన్నజాయతేఽసతః సన్నజాయతే” (నాసతో
 విద్యతే ఖావో నాభావో విద్యతేసతః) అను లోకజ్ఞానమించుకయైన
 లేక ద్వైతము లాహా యెంత దివాంకులై లోకబాంధవులగు నుకని
 వత్తేజము వ్లనఁజాలకున్నార బ్రహ్మతో నెడతెగ కెప్పుడు నీవిద్య
 యున్నది కాఁబట్టి బ్రహ్మనుండి యవిద్య పెరికివేయఁబడదుగావున
 మోక్షము లభించనేరదట- యేమిద్వైతులభ్రాంతి- పూర్వ
 మీమాంసాసూత్రముల కిట్లు లవకతవక వ్యాఖ్యాన మొనర్చిన
 విష్ణుశులు తనమేన దానినీడతో నెడతెగకుండుటచేత శుద్ధశరీరులు
 కాకుంటచేతనే సంకరులు మిశ్రియని పిల్వబడుట కొప్పుకున్నారతని
 శరీరమువలె నద్దానినీడకూడ వాస్తవమేయనుకొని తనశరీరమును
 గూర్చి చింతించిపపుడెల్ల దానినీడనుగూర్చి చింతించుచున్నాఁడు

మఱి యానీడతోఁ దనశరీరమున కెంతమాత్రము వాస్తవసంబంధము లేదని నిశ్చయింపలే కొకప్పుడానీడ తన శరీరప్రతిబింబమా లేక తనశరీరమానీడయొక్క ప్రతిబింబమా యనికాని మఱి తన శరీర ప్రతిబింబ మొకవాస్తవమగు దయ్య మని కాని బ్రమకూడఁ బడుట చేతనేకాఁబోలు నీదేవానాంప్రియుఁడు “ఇంద్రయానుబూహి”-అని మనఃకల్పానుకృత మృషాదేవతలతోఁ బిచ్చివాఁడు దయ్యములతో వలె వ్యవహరించుచుఁ దననీడకుఁ దనశరీరమునకు న్నలసంబంధము కేవలము భ్రాంతికల్పితమని తెలియకున్నాఁడు వాస్తవజీవాత్మకుఁ డైన దనకుఁ ఎట్లు తనశరీరమునకుఁ దచ్చాయ మిథ్యాప్రతి బింబమో యట్లే వాస్తవమగు బ్రహ్మమునకు మిథ్యయగు జగదాకృతావిద్య ప్రతిబింబమని తెలిసికొనలే కద్దమునఁ దననీడతోఁ బోరాడు ఎచ్చుక యగుచున్నాఁడేమి ద్వైతసంకరమిశ్రి ?

బ్రహ్మవి ద్భ్రష్టైవభవతి-అహం బ్రహ్మస్మి-మాయామాత్ర మిదం విశ్వ మద్వైతం పరమార్థతః” అను సుషనిషద్వాక్యవిచారణ కధికారి సాధనచతుష్టయసంపన్నుఁడగుముముక్షువుకాని, యహం కార మమకారాత్మకసంసారబద్ధుఁడై మిథ్యావిషయ సుఖభోగతత్పరుఁడై యసంభవగగనారవిందసదృశస్వర్గఫలాపేక్షుఁడగు కామ్యకర్మబద్ధుఁ డగు మిశ్రివంటి ద్వైతమతావలంబుఁ డించుకయు న్దగడు తగడు ఆహా! తననీడ యెట్లు కేవల మిథ్యయో యట్లే తనమనోవాక్కాయ కర్మప్రవృత్తి హేతువగు ప్రత్యక్షభౌతికజగమంతయును మఱియు లేని పోని పిచ్చిపిచ్చి యధ్వరకర్మముల నిధిందు ఘుణాక్షరసదృశకర్మ కాండమును మఱియుం బడరానిపాట్లుపడి కేవలస్వార్థపరత నాసించు స్వర్గఫలముగూడ నట్లే శశవిషాణమువలె నెండమావులతీరున స్వప్న వస్తువువలె మద్యవిశారమువలె వ్యర్థశబ్దస్వరూపములుంగేవలానం భవములుం గల్గులుగాని వాస్తవము లెంతమాత్రము న్నొనని ఘోర

సంసారాంధకారనిర్మగుండగు ద్వైతి “పిల్ల కాకి కేమి తెలియునురా
యుండవిల్లి దెబ్బ” యన్నట్లో సమాలవంటి త్రయీవిద్య కొంత నేర్చు
కొని తెలిసీ తెలియక జ్ఞానలవదుర్విద్యగుండై యుపనిషద్విద్య స్థూల
నాడుట యొక వింతకాదు - సర్వజనసములు సర్వభూతదయావరుల
నిత్యసంతుష్టులగు నుపనిషద్విద్యాపారంగతులగు నద్వైతులు
న్యాయాభియోగశూన్యులై త్రాంతులై పేలెడరంట యాహామేమీ
సంకరబీజ ద్వైతారూఢమిశ్రు సాహసము? దివ్యసంతు
మిడతవలైత్రాంతుండై వ్యర్థముగాఁగామ్యకరాగ్ని నాత్మహింసకావించు
కొనుచున్నాఁడీ ద్వైతమతావలంబుఁ డీగృహ స్థీయజమానుఁ డీవృథా
మిథ్యాసంసారమోహపాశబద్ధుఁ డీసంకరమిశ్రి అన్నిపాములు
తలలెత్తిన వానపాముకూడఁ దల యెత్తె నన్నట్లు జగద్గురు శంకరా
చార్యాదిపరమహంసలు గ్రంథనిర్మాణము స్టూచి, తా చేయఁగా
శబ్దజ్ఞానమైనదిన్నఁగాలేని మిశ్రికూడ నొకగ్రంథకర్తయై యుపనిష
త్పరాణేతిహాసమతములం బ్రువ్వజేల్పెనాని “యనించుకొనట యత్త
గారా నిస్వభావమా” యన్నట్లు వడ్డితో మాటు కుడువవలసివచ్చు
నేమో యెఱుఁగలేడయ్యెన్నదా? శంకర ముపనిషద్వాదులు న్యాయ
మరయఁజాలరంట? “పవిద్యత ఇత్యవిద్యా - విదభానే, విగ్యత ఇత
విద్యా” అనుటబట్టి వాస్తవమైనదివిద్య - వాస్తవము కాని పవిద్య
యని మిశ్రి తెలియఁదా? చీకటి నల్లగానున్నదను బాలునివాక్యము
వంటిదే “బ్రహ్మణితుసహవస్థానాదవిరుద్ధావిద్యాన తేనోచ్ఛేత్తుం
శక్యా” అని యనందర్భముగా శబ్దజ్ఞానమైన నెఱుఁగఁజాలని మిశ్రుల
యెడ వైయాకరణఖసు చి శబ్దము సార్థకమయ్యెను అతీంద్రియ
ద్రవ్యలయిన మహర్షు లేయద్దేశముతో నేవాక్యమున బ్రయోగిం
చిరో - వ్యాసాదిమహర్షి తాత్పర్య మిట్లుండునేమోయనిమాత్రము
ప్రాకృతు లూహింపవచ్చునుగాని “ఇదమిత్థమ్” అనిమిశ్రుతస్మృత్యర్థ

మును సంసారాంధకాతనిర్మగులగు మిశ్రాదిప్రాకృతజనులు నిర్ణయింప నెంతమాత్రమును సమర్థులు కారు కారు. “ఇదం పుణ్యమిదం పాప మిత్యే తస్మి శ్పదద్వయే, ఆచందాలం మనుష్యాణా మ్పుంశాశ్రుప్రయోజనమ్” ఇది పుణ్యము మఱి యిది పాపము నని గుఱుతెఱుఁగుటకు మనుష్యులనందఱికిని సహజజ్ఞానమే చాలును. శాస్త్రముతోఁ బనిలేనేలేదు తనుగొట్టుట తనకుబాధయని తెలిసినవానికిఁ బశువులనఱకుట కాపశువు లొప్పుకొనవని తెలియదా ? తెలిసినప్పటికి స్వార్థైకరత న్నూరులై హింసావ్యసనపరులై యొకుల నొప్పించుట కలవడిన మెండ్లి నుష్యులు విధ్యుక్తమని చేతికిలొంగిన మేఁక మొదలగు పేదజంత్రువుల న్బలిజేసి దేవతానై వేద్యము ప్రసాదమని మాంసాశనమునఁ గ్రొవ్వుచుఁ దా మాచరించు హింస విధిచోదితమని శ్రుతుల కపార్థము చేయరాదు సర్వప్రాణులకారవరులగు మనులు “అహింసాపరమోధర్మః” అనియే శ్రుతి తాత్పర్యమును స్మృతిముఖమున వెల్లడించిరి అహింసాపరమోధర్మః” అనట నాస్త్రమత మఁట “బ్రాహ్మణే బ్రాహ్మణమాభతే” అను సున్నాలపన్నములోఁ బ్రతిపాదింకఁబడిన సింహవ్యాఘ్రాదిపశువుల న్గార్చుకొన వెఱచి పేదమేకలమెడలం బిసుకుధూర్తయాజుల దౌర్జన్యమి” స్సీసీ- ఎండిపోయినయెముక న్దిననుంకించి కుక్క యాయెముక న్నొఱకుచుఁ దనదొడల న్గారుచున్న తననెత్తు తాయెముక నుండి వచ్చుచున్నదని భ్రమించి తననెత్తుతే తాజుట్టు చానందించు తీరున మఱియుం దనబొటమనవ్రేలు చీకుకొనునర్భకులవలెఁ దా నేర్పర్చుకొన్న తనకల్ల తెల్విప్రమాణముచేత సత్యమునైలిసికొనుచున్నాననుకొనుచు పశుహింస విధ్యుక్తమని యుక్తులన్వేషించు శ్రోత్రియమ్మున్యనిం బశువుగాబంధించి క్రతువాటికకుఁ దెచ్చినప్పుడు గాని “అహింసాపరమోధర్మః” అనుస్మృతి కర్థము బోధపడఁగలదా ?

“యస్మనురవదత్తభేషజమ్” అనశ్రుతియును “వైదికైః స్మరణ
మాణత్వాత్తత్పరిగ్రహదార్ఢ్యతః, సంభావ్యవేదమూలత్వాత్ స్మృతీ
నాం వేదమూలతా” అను శిష్టవాక్యముంబట్టియు “అతఃస్మృతయః
ప్రమాణమితి సిద్ధమ్” అని “వేదాః ప్రమాణమ్” అను విధమున
సంగీకరించి సద్ధాంతముచేసిన పూర్వమిమాంసావంశితమ్మన్యులు
“వత్తైః పుష్పైః పాయసేన విష్ణుమభ్యర్చయే ద్విజః, యజ్ఞేషుయః
ఋశూన్ హన్తి సనూసం సరకం వ్రజేత్” అను మనుస్మృతిం బాటిం
చక మాంసాశనవ్యసనధూర్తశ్రోత్రియులు పశుహింస విధిచోదిత
మని క్రూరచండాలకృత్య మాచరించి కోరి తాము చెడి యితరుల
న్మాడఁ చెఱచి నిరయగాము లగుట యెంతఘోర కలికాల దుష్ట
చేష్టితమో?

“యాపజేకం శ్రుతౌకర్మ స్మృతౌచాస్య త్రప్తీయతే, తావత్త
యోర్వరుథత్వే శౌతానుష్ఠాన మితవ్యతే- తేనఫలితోఽప్రపామా
ణ్యం శ్రుతివిరుద్ధానాం స్మృతినామితి సిద్ధమ్” అని యిట్లు తుద కేమి
వైదికమ్మన్యుమిశ్రితన నైయామికయుక్తి న్దున్నుమన్నాఁడు?
వేదాంగములన్నియును స్మృతులేకదా? స్మృతులచేత న్దప్ప శ్రుతుల
తాత్పర్యము నిర్ణయింప శక్యముకాదుగదా? శ్రుతిస్మృతివాక్య
ములయొక్క విషమవిరుద్ధార్థములన్నాడ సాధించుటకు స్మృతులే
సాధనములుకదా? ప్రమాణప్రమేయములవంటి శ్రుతిస్మృతులుకారణ
కార్యములతీరున వస్తుభేద మెంతమాత్రము లేకున్నవని యెఱుఁగ
డెంతభ్రాంతుఁ డీద్వైతశ్రోత్రియమ్మన్యుఁడు? కారణకార్యములు
రెండును భ్రాంతిచిత్తునకు రెండుపదార్థములుగాఁ దోఁచును కృద్భ
వ్యములగు చూపును వెల్లిడియును నిక్కముగా భిన్నపదార్థ
ములు కానేరవు- నామరూపము లారోపితములుగాని వాస్తవము
లగునా? సూర్యబింబమునకును మఱి యాసూర్యకిరణముఁనగవచ్చు

సూర్యప్రకాశము నకును మఱి యాసూర్యవింబ సూర్యకీరణములను
 రెండింటిని జూచువృత్తునకు మఱి యాదృక్కున్దలద్రవ్యకు వస్తుభేద
 మున్నదను తార్కికమృన్యఁ డీమీమాంసదర్శనాధుఁ డెంత భ్రాం
 తుఁడో? పరస్పరభిన్నవస్తువులు తేజస్తిమిరములవలె నన్యోన్య గావా
 కములగుటెట్లు? శరీరమునకును శరీరావయవమునకును వస్తుభేదము
 నిరూపించు తార్కిక పశువులు ద్వైతశ్రోత్రియమృన్యములు వేదశరీరము
 నకు వేదశరీరావయవములకు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషనికై
 కల్పము లనుస్మృతులకును వస్తుభేదము గణించి నోటికివచ్చినట్లు
 వాగుచుఁ జేతికివచ్చినట్లు వ్రాయుచుఁ గేవల స్వార్థపరులై కూశతై
 క్రతుమిషం బశుహింసకావించుచు సర్వభూతదయను హెచ్చరించు
 వృద్ధముఁజ్ఞుని గుడ్డు ఎల్లను వెక్కిరించునట్లు “సహింసా తస్య
 భూతాని అహింసా పరమోధర్మః” అను శ్రుతిస్మృతుల నిరసించు
 చున్నారు. సముద్రఘోషవలె నఖండశబ్దమాత్రమగు శ్రుతికిఁ బ్రకృతి
 ప్రత్యయములేర్పర్చి సార్థకమొనర్చిన స్మృతిశ్రుతికిఁ దల్లివంటిది మఱి
 యును స్మృతి వేదమాత ప్రతిబంబమువంటిది ప్రతిబింబస్వరూపమగు
 స్మృతి బుద్ధివంటిది. శ్రుతి యాత్మవంటిది. బుద్ధియునుగుణముం
 బట్టియే యాత్మ ప్రతిపాదించఁబడును స్మృతి క్షకృశ్చ. శ్రుతి పురు
 షుఁడు స్మృతిశక్తి. శ్రుతి శివుఁడు “గుణగుణి నో రభేదః” అని
 నైయామికుఁ డొప్పుకొనకతీతదుకనుకనే “ద్రవ్యగుణాదినస్తవదార్థ
 ములను. ప్రమాణప్రమేయాది ఘోషశబ్దదార్థములను బామరబోధకై
 మొదట నువక్రమించి “ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ” అని బాలు
 రకై కర్మవరముగా శ్రుతిని వివరించి ప్రాధులకుఁ గేవలద్వైత
 బ్రహ్మవరమని నిరూపించి విరమించెను. సాంఖ్యయోగ న్యాయ
 వైశేషిక పూర్వమీమాంసాశాస్త్రము లుపాసనాసౌలభ్యమునకై
 కర్మశాండచే ద్వైతమును బ్రతిపాదించెను మఱి యుత్తర

మీమాంసాశాస్త్రము నిత్యసంతుష్టిరక్షకై జ్ఞానకాండచే నద్వైతముం
బ్రతిపాదించెను

“నాద్వైతజ్ఞానవతః కర్మాణి విధీయన్తే” అనుటచేత భూత
హింసాకరములైన యాధ్వర్యవక్త్రములు మూర్ఖ జనులకు మాత్రమే
యద్విషమయ్యెనుగాని ప్రజ్ఞాశు సర్వభూతదయను బోధించు కేవ
లోపనిషద్వైతమునేబోధించుసర్వలోకబాంధవి మానవధర్మశాస్త్ర
ప్రకాశము నధ్వర్యవైదికమృన్యదివాంధమీమిశ్రి గణింకకున్నం బర
మార్థమగు సుఖనిష్ఠత్వార్థకాంతి కొకలోపమా? శబ్దమయవేదశరీర
మపౌరుషేయమనియునిత్యమనియునొప్పుకొనుచున్నద్వైతివేదశరీరావ
యవములగు శిక్షాదిస్మృతులు పౌరుషేయములుకనుక వేదశతీరము
వలె ప్రమాణములు కావచుచున్నాఁడే? నామరూపభేదమాత్రమే
గాని సముద్రమునకుఁ దరంగములకువలె వేదమునకు వేదాంగము
లగుస్మృతులకు వస్తుభేదము లేదుగా? శరీరమునకుం ద్వక్ష్చక్షుశ్రోత్ర
జిహ్వోఘ్రాణాద్యవయవములకు వస్తుభేదము లేనలేదు దేహారత
రూఢితములే యింద్రియములగునట్లు శుత్యంతరూఢితములే స్మృతులు
గుణము గ్రాహకము ద్రవ్యము గ్రాహ్యము బుద్ధిగుణము గ్రాహక
మాత్మ ద్రవ్యము గ్రాహ్యము “యజ్ఞేన స్వర్గమకురుత” “యజ్ఞోవై
విష్ణుః” అను శ్రుతుల కర్థము వేదాంగ మనఁబడు నిరుక్తి యను
స్మృతిచేతనే నిర్ణయింపఁబడెను తృక్కుంబట్టి దృశ్యము “ప్రమితి
విషయాః పదార్థాః” అనుటచేత యథార్థబుద్ధిచేత గ్రహింపఁబడునవి
పదార్థములుగను స్వర్గఫలము సాధ్యము యజ్ఞకర్మము సాధనము-
యజ్ఞసాధనము లౌకికము సాధ్యస్వర్గఫల మపూర్వ మలౌకికము-
యజ్ఞసాధనము ప్రత్యేకము- సాధ్యస్వర్గమ ప్రత్యేక మనుమానైక
గమ్యము- చేతిజెన్నముద్ద పాటవైచి చేయినాకుకొను వెంగతివలె
కోరి బురదలోఁ బడి యొడలుకడుగుకొను నవివేకివలె స్వయం

ప్రకాశుఁడగు వేదపురుషునకు శిక్షాద్యవయవములు కల్పించి నిత్యా
 పౌరుషేయశబ్దబ్రహ్మము స్థల్పితార్థరక్తియాకలాపముచేత శశవిషా
 ణమువలె నామమాత్రప్రసిద్ధమగు తేనిపోని స్వర్గ మనుగగనారవింద
 మాఘాణింపఁదలఁచు భ్రాంతద్వైతమతావలంబనతత్పరశోక్తియ
 మ్మన్యు లెంత దేవానాంప్రియులో? తమ యాఁకలిం దీర్చుకొను
 టకై మేఁకలు మొదలగువసుం జంపి యీవైదికమ్మన్యులు తిన్న
 న్నొంతనయముగాని యేమో ఎచ్చిపిచ్చికూఁతలు గూయుచు వ్యర్థ
 ముగా నేతుకలు వస్త్రముల న్నొఱకునట్లు పాములుం దేళ్ళు బాధించు
 తీరున క్రూరప్రవర్తనముచేత జంతుహింసకావించుచుఁ దమక్రూర
 వ్యర్థధూర్తచేష్టితములు విధ్వక్తధర్మము లనుచు సర్వభూతదయా
 పరులు సర్వప్రాణ్యుపకారపరాయణులు “సర్వం విష్ణుమయం జగత్”
 అను నిత్యసత్యజ్ఞానానందతన్మయులు సద్వైతమూర్తులగు పరమ
 భాగవతుం వలంచుచుంట యొంతఘోరకలికాలచేష్టితమో? జంతు
 వులం బోషింపఁదగిన పాలు నేయి ధాన్యాదులను వ్యర్థముగా నగ్గి
 బుగ్గి పాల్చేయుచు తెలిసీతెలియ కేమేమో క్రవలపించుచుఁ జేతికి
 లొంగిన మేఁకలు మొదలగుసాధుజంతువుల నోర్ముక్కుచెవుల న్మూసి
 చంప “ఇంద్రదాయానుబూహి” యని బీకరధ్వనులొనర్చు క్రూర
 క్రితుకర్మరుం స్వార్థైకపరిత్యమం బ్రోత్సహించు వైదికపితౄచక్షులం
 బాఱఁదోలఁ దగినసాధన మోర్పు తప్పఁ బరమభాగవతుల కింకెద్యి?
 స్వభావముగా మాంసాహారమునఁగాని బ్రతుకఁజాలని జంతువులు
 చేయుహింసమాత్రమే వైధేయహింస యనంబడి ~~జిహ్వా~~ క్రతుతి
 స్మృతులచేతఁ బరిగణింపఁబడలేదు కేవల శ్వాహారమున హంబుగా
 బ్రతుకఁగలమనుష్యు లధ్వరమిషచేఁ జేయుపశుహింస వైధేయహింస
 యని మాంసాశనవ్యసనపరులగు క్రూరమానవులు శ్రుతుల్లికపార్థము

చేయరాదు- మన ఘృతేమివచేతనైనప్పటికిం బశుహింస చేయరాదనియే మన్వాదియులు చాటుచున్నారు

‘బ్రహ్మణే బ్రాహ్మణ మాంభతే’ అని సున్నాలపన్నము నందుఁ జెప్పఁబడిన మనుష్యాదిపశులనన్నింటినిం దలంపుచేత మాత్రమే దేవతలకు మానిసికయజ్ఞము న్దలపెట్టుయజమానఁడు నివేదన మొనరించవలసిదనియే శ్రౌతాదిస్మృతి తాత్పర్యము- మఱియుం బ్రత్యక్షమైన స్వర్గమును నుఁగొంటకై జంతుసంతృప్తి కరములగు నన్నపానములను వృర్థముగాఁ జర్వరములేనివాఁడు సులోచనములతోఁ జూచునట్లు యజ్ఞముచేయ నవసరములేదు స్వర్గ మప్రత్యక్షమైనపుడు న్నగ్డివాఁడు సులోచనములు తగిలించుకొన్నట్లు స్వర్గము న్గనటకై యజ్ఞ మొనరింప నవసరములేదు కాఁబట్టి శ్రౌత క్రియాకలాపమంతయును ఒకబంధనన్యాయమువలెఁ గేవలము మూర్ఖ వద్ధతియేగాని యెంతమాత్రము నివేకకృత్యము కానేకాదు “అశరీర మాత్మా” అనుటచేత నిందఁడు కేవల తేజోమూర్తిగాని పాచభౌతికమూర్తి కాకు డుటచేతనే నానాదేశములం దొక ముహూర్తమున జరుపుయజ్ఞము లన్నియును కేవల మానసికము లగుటచేతనే మంచితలంపన హవిస్సును భుజింపఁగల్గెను కాఁబట్టి యశరీరులగు నింద్రాదిదేవతలకై యశరీరములగు నాంతరంగిక యజ్ఞములే చేయవలయునుగాని బ్రాహ్మయజ్ఞములు చేయఁగూడ దనియే శ్రౌతముయొక్క ముఖ్యతాత్పర్యము- మఱియును శ్రౌత స్మార్తకర్మములన్నియును బ్రతిమార్చినమువలె నోనమాల యక్కరముల తీరున కేవల మందబద్ధు గు పశుప్రాయులకై యేర్పడి సవికాని వివేకవంతులగు మనుష్యుల కెంతమాత్రము న్నాదు- దండ భారణము పశువునుగూర్చిగాని మనుష్యునిగూర్చి కానేకాదు- ఏమాత్రమైనను వస్తువివేకముకలిగి తన పర యనుకొను తెల్విగలిగి

తన కష్టసుఖము వంటివే యితరప్రాణుఁ కష్టసుఖములని తెలిసికొనఁ
గలవారే మనుష్యు లనందగినవారు పరులకష్టసుఖము లాలోచించక
కేవల స్వార్థపరతచేతఁ దాము వేదశాస్త్రవేత్తఁమని దంభముచూపు
మనుష్యులు రాక్షసులకన్నఁ బశువుఁ కన్నఁ బిశాచములకన్న
మిక్కిలి హేయులు హేయులు

“సోమేనయజేతేతి సోమశబ్దో లతా వచః” సోమ యనఁగా
యొకవిధమైన లత యని పూర్వుల యభిప్రాయమని నమ్ముకొని
మిశ్రి “సోమేన యజేత” అను శ్రుతిఁ మదకరిమైన యొకతీఁగెను
నూటి యది దేవతానివేదనముకావించి యజమానుఁ డామవ్య
పానముచేత మత్తుఁడై యొడలుమఱచి యుల్లాసముగాఁ ద్రుళ్ళుచుఁ
దా నివేదించిన సోమలతారసపానముచేత దేవతలుకూడఁ దనవలె
మత్తెక్కి యుల్లాసమున యజమానునికోర్కె లిచ్చెద రని పానురుని
వలె శ్రుతి కపార్థము చేయుచుఁ దనవంటిపానురులచే తఁ దా వేద
వేత్త నని విట్టివీఁగుచుఁ జేతికివచ్చినట్లు తనకుఁ దెలిసీతెలియని
యేదోభావము గొల్పితరుఁకొని వ్యాఖ్యానరూపముగా వాసి
నాఁడు “సోమేన యజేత” అను శ్రుతియందలి సోమశబ్దమునకు
సోముఁ డనఁ జంద్రుఁడు ‘చంద్రమా మసః’ అనుటచేత చంద్రుఁ
తత్త్వము మనస్సు కాఁబట్టి యజమానుఁడు తన మనస్సును శోధించు
కొని విశుద్ధాంతఃకరుణుఁడు కావలసినదనియే “సోమేన యజేత”
అను శ్రుతికిఁ బాడితుఁడు చెప్పఁదగినయర్థము మఱియును “అగ్ని
షోమీయం పశుమాలభేత” అను శ్రుతియందలి పశుశబ్దమునకు
యజమానుఁ డని యర్థముగాని మేఁక మొదలగుజంతువు కానేకాదు
అగ్ని యనఁగాఁ గోర్కె గాని యగ్ని కానేకాదు ఆలభేత యనఁగాఁ
బ్రసరింపఁజేయట యర్థము గాని చంపుట కానేకాదు కాఁబట్టి
“అగ్ని షోమీయం పశుమాలభేత” అను శ్రుతియొక్క తాత్పర్యము

యజమానుఁడు తనయంతరంగమును నిర్మలముకావించుకొని లోకోప
 కారముగాఁ దనబ్రతుకును గడపుకొనవలసినదనియే. మాడిత
 మ్మన్యుఁడు క్రూరస్వభావుఁడు జ్ఞానలవద్వద్గ్రుఁడు మిశ్రివంటి
 దుర్జనుఁడు తప్ప నిక్కముగాఁ బడితుఁ డెవ్వఁడును మద్యపానము
 (సోమపానము) చేయవలసినదనికాని మేకమొదలగుజంతులం జంప
 దేవతలపేరు చెప్పి తిని క్రొవ్వు మనిగాని యోతమాత్రమును
 “అగ్నిషోమీయం పశుమాలభేత” అను శ్రుతికి యెల్లమ్మజాతర
 వంటి యుష్మత్క్రూరకర్మపరమగు శాత్పర్యముం జెప్పనేచెప్పఁడు
 శబ్దము లేనేలేదు కాబట్టి మనుష్యులు విని యుచ్చరింపఁగలశబ్దము
 నిశ్చయముగా “అగ్నిషోమీయం పశుమాలభేత” అనునది యథార్థ
 వేదశబ్దము కానేకాదు. అద్దమునఁ బ్రతిఫలించు వండు నందుకొనఁ
 గేల్చుచు నవివేకివలె నీలోకమునఁ బ్రతిఫలించుశబ్దబ్రహ్మమును
 గ్రహింపఁగల్గితి నని నోటికివచ్చినట్లు ఎచ్చికూఁతలుగూయుచుఁ జేతికి
 నచ్చిన ట్లనందర్భముగా వ్రాయుచుం గ్రూరకర్మలకుం బూని తాఁ
 జెడి యొరులఁ జెఱచు శ్రోత్రీయమ్మన్యులు రాజశాసనముచేతఁగాని
 తిన్నఁబడరు తిన్నఁబడరు “ఏతానివై దశయజ్ఞాయుధాని” అని చేట
 తెడ్డు మొదలగుపనిముట్లుచు యుద్ధసాధనములకు న్దగీనపేరగు
 నాయుధశబ్దము లాక్షణికముగాఁ బ్రయోగింపఁబడినపుడు “పశుః”
 అను శబ్దము శాఖాహారవిశేషమని యేల లక్షణార్థము చెప్పరాదో?
 “పశుమాలభేత” వేదము జంపవలయుననటకుబదులుగా ఆకలిఁ
 దీర్చి సంతృప్తియనుస్వర్గసుఖమునిచ్చుటకై యాకలిన్బాధకడువాఁడు
 ఫలాహారము చేసికొనవలయునని “పశుమాలభేత” యను శ్రుతికి
 లాక్షణికార్థమును శ్రోత్రీయమ్మన్యుఁ డేలచేసికొనరాదో? వేదముల
 వేదాంగములను మొత్తముపై సకలజగదుపకారకములై నిద్రాహార

విహారసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనఁగల యుపదేశమునే చేయు చున్నవి కాని లోకాతీతగగనారవిందప్రాయస్వర్గమును సాధించు కొనుచుని యెంతమాత్రమును పీచ్చిచేష్టలను జెప్పనేచెప్పలేదు- స్వార్థపరధూర్తశోత్రియమ్మన్యుల పామరులనొసపుచ్చి నుళువుగా నై హికభోగములం దాహం తీకఁట నెక్కువగా సనభవింపఁగా శశవిశాణగగనారవిందవర్ణ సమొనరించుచు వేదశాస్త్రములకు విషరీ తార్థముచేయుచున్నారు-వనామరూపములకైన నెవ్వ రెట్లు భావించు కొనెదరో మతేనమ్మకముచేత నెట్లు తలంచుకొందురో యావిధముగా నర్థము స్ఫురించును “యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ” అనుతీరుగా నామరూపములకెల్ల ముఖ్యము గౌణార్థముల నెవ్వరికిఁ దోచినట్లు వారు గ్రహించుచునహంకారమమకారదురభిమానముల చేత నేనుం గెట్లుండునో చెప్పఁగలమను గ్రుడ్డివారివలె నసందర్భ గ్రంధరచన కావించు వైదికమ్మన్యులు తాము చెడుటయేగాక కూర్తలై సాధుజంతుహింస కావించుచున్నారు

శా బ్ది క క్రి యా త త్వ ము

అష్టాదశవిద్యలు ననాదులే జగముతోడివే యందులో నాల్గు వేదము లనఁగా జగత్కారణమగు నాదబ్రహ్మమే- ఆనాదబ్రహ్మ మును శబ్దగ్రాహియంత్రమువలె సహజపండితుఁగు మొదటిఋషు లనుకరించి యాధ్వనికే బ్రకృతీప్రత్యయము లుదాత్తానుదాత్తాది స్వరములు పదములు వాక్యములుగా విభాగించి ప్రాకృతజనుల కుపదేశించి జగమునందు మనుష్యులు హయిగా సభీష్టసౌఖ్యము లంపఁగల యుపాయమును జగమునందలి సకలపదార్థతత్త్వమును బోధించునట్లు శ్రుతుల కర్థము బోధించిరి. వేదశబ్దవిభాగమును మఱి యాశబ్దార్థమును సహజపండిత్యమునఁ గొఱతవడినప్రాకృతజనులు

బ్రతుక తెరువు బోధించినముఖములు జగము తోనే సృష్టింపఁబడిరి కాని
 వా రినుకరించినవేదశబ్దములు జగత్సృష్టికిఁ గారణమై జగముకంటె
 ముందుగా ననాదిగా వెలయుచున్న నాదబ్రహ్మమే- జగము
 కార్యము- నాదబ్రహ్మము కారణము- జగము నాదబ్రహ్మము
 యొక్క వికృతస్వరూపము- నాదబ్రహ్మముయొక్క టియే సత్యసత్య
 పదార్థము నాదబ్రహ్మముయొక్క వికృతస్వరూపములే వేదములు
 వేదశాస్త్రములైనను నాదబ్రహ్మము సూక్ష్మము- జగమును
 వఱియు సందలియట్టాదశవిద్యలన్నియును నాద బ్రహ్మముయొక్క
 ప్రతిబింబములు- “ఏకమేవ ద్వితీయం బ్రహ్మ” అను శ్రుతివాక్య
 మొక్కటియే పరమార్థములను బోధించు సోలాష్టాదశవిద్యాసార
 భూతమయిన శబ్దబ్రహ్మముంబట్టి తొంటికిని లుచ్చరించిన మొట్ట
 మొదటి యనుకృతవాక్యము తననుకృతివిశేషములే తక్కిన యనం
 తములైన యట్టాదశవిద్యాబోధకములగు శబ్దము న్నియును గుఱి
 యును వైదికశబ్దమునకుఁ గాని తాకికశబ్దమునకుఁ గాని వాస్తవ
 ముగా నర్థనిర్దేశముపట్ల ముఖ్యము గౌణముగాను గౌణముముఖ్యము
 గానురూఢి యోగముగాను యోగము రూఢిగాను దేశకాలపాత్రాను
 సారముగా విధి యర్థవాదముగా నర్థవాదము విధిగాను భావనం
 బట్టియే యేజనము లెట్లయేశబ్దములను బారంపర్యముగా నేయే
 యర్థములందు వినియోగించుచున్నారో కనిపెట్టి యీశబ్దమున
 కిద్దియే యర్థ మని నిర్ణయింపఁదరముగాక ననంతవిధముల యుదాత్తా
 నుదాత్త శ్రుతిస్వరభేదములతోఁ బ్రతిక్షణ ముపాధిమారుదలంబట్టి
 మాటుచుంటచేత శబ్దార్థతత్త్వమును “ఇదమిత్థమ్” అని బ్రహ్మపదా
 ర్థమువలె తెలిసికొనుటకుఁగాని తెలుపుటకుఁగాని యేవారలకైన
 శక్యముకానేకాదు- ఇది వైదికశబ్దమనియు నిద్ది తాకికశబ్దమనియు
 నీశబ్దమున కిద్ది యర్థమనియు నీయర్థముంబట్టి యిక్కర్మ మాచరించ

తలసినదనియు నిది విధి యనియు నిద్ది నిషేధ వనియును నోటికివచ్చి
 నట్లు వాగుచుఁ జేతికివచ్చినట్లెల్ల వ్రాయుచుఁ దెలిసీతెలియని మను
 ఘ్యులు వెట్టికుదిరినది రోఁకలి తేరా తలకుచుట్టుకొనెదనన్న ట్లాకన
 మున మిద్దెట్లు నవివేకదంతువులు మనుఘ్యులు తప్పమతేదంతువులు
 న్నావు కావు- కాఁబట్టి బ్రతుకుసౌఖ్యము లేనిపోనిచ్చియాహాలు
 లేని తక్కినదంతువులవలె మానవదంతువులకు తేనేతేదు- తద్దినము
 కొని తెచ్చుకొన్నట్లు విధినిషేధ చ్ఛాందసకర్మమును శ్రుతిస్మృతివిచార
 మునుడక్కినదంతువులవలె నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములతోహాయిగాఁ
 దనుబ్రతుకుఁ గడపుకొనఁచిగినబుద్ధిసహజముగాలేని హఠాగ్భజీవు
 లీమనుఘ్యుల-శ్రుతులనియును స్మృతులనియు విధులనియు నిషేధము
 లనియును “శతాంధా కూపం ప్రవిశన్తి” అనునీతిగా మూనాళ్ళ
 ముచ్చట బ్రతుకులోఁ గోరికోరి సకలజీవు కు స్వమముగా భగ
 వంతుఁడు సహజముగా నేర్పర్చినజీవితసౌఖ్యము జెడఁగొట్టుకొనుచు
 నూకదంపువలెఁ గొఱిమాల్సినచేష్టలుచేయు చద్దముంజూచుకొని
 వికారకడు సహంకారమమకారబద్ధులవలెఁ దమవన్ని సశ్రుతిస్మృతుల
 చేతఁ దమనీడఁ దాము చూచుకొని లేనిపోని చింతలపాలై నిద్రాహార
 విహారసౌఖ్యపాయము లరసికొనక నిక్కముగా వ్యర్థసంసారమున
 దేవులాడుచున్నారు

అగ్నిశబ్ద మొడుగయి వేదాధ్యయనముచేయుచు నగ్నివలె
 శుచిగానుంటచేత బాలునకు వర్తించునపుడు “అగ్నిర్మాణవకః”
 అని యగ్నిశబ్దమునకు లాక్షణికార్థము గొణము- ముత్యము వంటకట్టి
 యు న్నొండించువేడి కగ్నిశబ్దము వాచని కార్థము ముఖ్యము- కాఁబట్టి
 ప్రతిశబ్దముయొక్క యర్థము భావనావశము- మఱి యే శాస్త్రమైనను
 వివక్షామూలమే కనుక నెవ్వరెగరిభావనననుసరించి వారువారు తమ
 యిచ్చానుసారముగా నామరూపాత్మక జగత్కార్యము లన్నింటిని

గ్రహించి తమయూహచొప్పున నానామరూపతత్త్వము నిర్ణయించుకొని కర్మము లాచరించుచున్నారు. ఏనామరూపములతత్త్వ మెట్లున్నను వేదశాస్త్రప్రపక్తలగు మును లేతాత్పర్యముచేత నేకకర్మములు విధించినను సకలవేదశాస్త్రములు మొత్తముసర్వజగదుపకారకమయోజకములే కావున దేశకాలపాతానుసారముగ మనుష్యులందఱును బరస్పరప్రేమానురాగములతో నారోగ్యముగా హాయిగాఁ జిరకాలముబ్రతుకఁదగినయుపాయములనే సర్వజ్ఞులును సకలభూతదయావదులును నిఖిలజనసములగు మహర్షులందఱును బహువేదశాస్త్రముఖముల ననాదిగా భూతభవిష్యద్వర్తమాన సమయోచితములుగా సకలలోకోపకారమగువిధమునుమాత్రమే బోధించుచున్నారుని యేమాత్రపుబుద్ధిగలమనుష్యులైనను గ్రహించి ముచినదువడి న్దాము సుఖము కడి తమతోడిపాటిజనుల స్సఖపెట్టుచుందురు. స్థూలసూక్ష్మదశాభేదములు తప్ప నామరూపముల కెద్దానికైనను మతేవిశేషములైనను సహజముగా లేనేలేవు. వ్యక్తావ్యక్తదశాభేదములతప్ప నామరూపాత్మకజగమునఁ దక్కిన వర్ణభేదములన్నియును వాస్తవములు కానే కావు సుఖకల్పితస్వప్నప్రపంచమువలె మిథ్యా భాంతికల్పితములే

“అవ్యక్తాదీని భూతాని వ్యక్తమథ్యాని భారత, అవ్యక్తనిభానాన్యేవ కాతత్ర పరివేదనా” “యద్దృశ్యం తన్నశ్యమ్” “బ్రహ్మసత్యం జగన్నిధ్యా” అను యథార్థవస్తుతత్త్వమెఱిగిన ఋషులు దప్ప బ్రాకృతిజనలందఱును భ్రాంతులే కావున మంత్రద్రవ్యలు కలరని తన్నుగన్నవా రున్నారని నమ్మకొనకతీరనిచందమున నమ్మవలసినదేగాని యామంత్రములే మనుష్యు లుచ్చరించు “ఇషేత్వోర్జేత్వా” అను మంత్రశబ్దములని నిర్దేశించుటకుఁ బ్రమాణ మెద్దియును లేనేలేదు తనకుఁ దల్లికఁదనుటకుఁ బ్రమాణమున్నది తనయున్నికిఁ బ్రమాణము సహజముగా నాత్మానుభవమే ప్రమాణము. కాని

తనకుఁ దల్లి కలదనుకొనుట సహజానుభవసిద్ధప్రత్యక్షప్రమాణము లేనేలేదు. కాబట్టి వెనుకటిదానిఁ దలంచుకొని వెక్కిరివెక్కిడచే నన్నట్లు పరోక్షచింతచేయకే నడువడిచే హాయిగాఁదనబ్రతుకుగడవు కొనవచ్చునో యట్టి సకలజనసమ్మతమగు ప్రవర్తనముకలిగి వివేకి యొరులన్నుఁ బెట్టి తా సుఖపడుచు నిత్యసంతుష్టుడై సచ్చిదానంద తత్త్వమున లీనుడై సంసారబంధమునుండి తప్పించుకొని ప్రకృతి నంటక భ్రాంతినందక సర్వసముదై కలలాదిమును వలెఁగై వల్యానంద వదవి నోలలాడుచున్నాఁడు దైవకృతములగు గ్రహచారవిశేషకార్య ముం బుకువప్రయత్నముచేత నడ్డఁ దరముకాదుగాని పురుషకార ముం బురువప్రయత్నముచేత స్వాధీనము కావించుకొని సుఖపడ నెంచుట సర్వజనసాధారణప్రత్యక్షానుభవమేకదా?

అత్యాసన్నభూతభవిష్యత్కాలవిచారణము వర్తమానకృత్య ముల నెఱవేర్చుకొను దారిచూపుచుగనుకనే ప్రపతామహు నాబ్దిక మున స్మరించువాఁడును బ్రపౌత్రునిమోము న్నన్నవాఁడును మిక్కిలి ధన్యులను న్యాయ మొతయును గణనీయము. అనఁగాఁ బ్రపితా మహునినాఁటి గతకాలమునాఁటి యాచారాన సారముగాఁ బ్రవర్తించుచుఁ బ్రపౌత్రుఁడు కలుగు భవిష్యత్కాలమువఱకు సరిగడునంత ధనసంగ్రహముకావించుకొనువాఁడు మిక్కిలిబుద్ధిమంతుడై తా సుఖపడి తనయిరుగుపొరుగుల న్నుఖపెట్టఁగలఁడు కాబట్టి నూట యిరువదేండ్లకంటె వెనుకటివిగాని ముందిటివిగాని భూతభవిష్యత్కాలములందలి మనుష్యాచారములను వర్తమానకాలమందు చింతించుట యుబుసుపోని మంగలి పిల్లితల గొలుగుటవలె మిక్కిలి కొఱ గానిపిచ్చిచేష్ట యని యేమాత్రము బుద్ధిగలవాఁడైనను దెలిసికొని తనతోడిపాటివారికిఁ దెలుపకమానఁడుమానఁడు, మానడు ఇషేత్వాది వేదములన ఇకోయణజాదికాస్త్రములనూటయిరువదేండ్లక్రిందగతించిన

కవుఁగ్రంథమును కొనగలగేదెకు పెట్టఁగలబచ్చలి యను సామె
తగా నూటయిరువదేడ్లఁగివపజరుగఁబోవు కార్యము ను నిక్కముగా
బుద్ధిమంతుడు విచారించఁడు జగమునందలి జనులందఱుం బరస్ప
రానురాగముతో హాయిగాఁ దమబ్రతుకుఁ గొనసాగించుకొనుపా
యమును బట్టుదలతో వెదుకుటకన్న నిక్కముగా నవశ్యకర్తవ్య
కార్యమింకెద్దియు న్నానేకాదు. బ్రతికిన దూరు మానినది ముం దన్న
సామెతగాఁ దనజీవితసౌఖ్యమును బరోక్షముగాఁగాని ప్రత్యక్షముగాఁ
గాని కావించువాఁడు తనపాలిటి దేవుఁడు తా నట్టిదేవునియొడలఁ
గృతజ్ఞతచూపుటకన్న వేతేవురువగార మింకెద్దియు న్నానేకాదు
అట్టివురువప్రయత్నము ఫల మొరులనుసుఖపెట్టి నొరులయనుగ్రహ
ముచేఁదా నుఖపడుటయే. కాఁబట్టి పెట్టి మొట్టి యూహలతో లేని
పోనిచింతలపాలై తెలిసీతెలియని వేదశాస్త్రచర్చలతో నాకాశ
మంచాంగముల బోధింపక ప్రకృతోపయోగమగు మంచిపడువడితో
నొరుం సుఖపెట్టి తా సుఖించుటయే నిక్కమగు మానుషధర్మము
ధర్మము

“అవశ్యం కల్పనీయం హి మంత్రస్య బ్రాహ్మణస్యవా,
గౌణత్వం తచ్చ మంత్రస్య యద్యతే” అనుటచేతను మఱొ
కప్పుడు విధిలిప్యిత్యయములోఁడర్థమందుమాత్రమే గౌణముగా
“లభేత సికతాసుతైలమపి యత్నతః పీడయన్” అనుతీరుగాఁ
బ్రయోగింపఁబడుటచేతను ముఖ్యముగా నేశబ్దమున కేది
ముఖ్యార్థమో యేది గౌణార్థమో తెలిసికొనుటకు శక్యముకాకుంట
చేతను దేశభాషాబట్టియే దేవభాష కిది యర్థ మని ప్రాకృతజనుల
బోధను గేవలము విశ్వాసముచేతమాత్రమే ‘సర్వ పః’ అనఁగా
నావా లని ప్రత్యక్షముగా గురువులు తెల్పినపదకుఁగాని తెనుఁగు
మొదలగుదేశభాషలనుమాత్రమే చమవుకొనకముం దలవడిన బాలు

రికు తెలిసికొనుట మిక్కిలి యసాధ్యమగుటచేతను వేదవేదాంగ
 శబ్దముల యర్థతత్వము నిర్దిశింప నెవ్వరికిం దతముకాదుకనుక మిశ్రి
 మొదలగు వైదికమృత్యులు దేవభాష తమకుఁదెలిసనట్లు ముని
 సూత్రములకుఁ దమకుఁ దోఁచినట్లు యేమో ఎచ్చిపిచ్చివ్యాఖ్యాన
 ములను దెలిసీతెలియనివాక్యములతోఁ బ్రచుంచుట మిక్కిలి
 కొఱగానివని అపారపేయములగు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకవేదముల
 కతీంద్రియవేత్తగు జైమిన్యాది మునులు వన్నిససూత్రములకుఁదగిన
 వ్యాఖ్యానము లాకై మిన్యాదిమహామునులకు తెలియునుగానిప్రాకృతు
 లగు మిశ్రి మొదలగు మర్త్యు లెంతమాత్రమును దెలిసికొననేరరు
 నేరరు. “కోవక్తాతారతమ్యస్య తమేకం వేదసంవినా ఆగమాః
 ఖలు దుర్లభాః” అనుటచేతఁ బదపదార్థములను మునులు తప్పఁ
 బ్రాకృతమర్త్యులు తెలిసికొంటిమనుకొనుట యచ్చదౌర్జన్యము
 దౌర్జన్యము - దేవభాష దేవతలకుమాత్రమే యుద్దిష్టమగుటచేతనే
 దేవభాషనాఁ బరఁగెను కాఁబట్టి వేదవేదాంగములు కేవల
 మతీంద్రియజ్ఞానముగల మునులకై మాత్రమే ప్రవర్తిల్లుచున్నవి
 వేదశాస్త్రవేత్తలనుని దుర్జనులుతప్ప సజ్జను లెన్నఁడును విష్టవీఁగి
 తనతోడిపాటిజనులను వంచింపనే వంచింపరు “వచనాద్ధి సకల
 ప్రయోగోగమ్యతే. తత్రావిద్యమానార్ధాన్యః పదాన్యదృష్టాయ
 ప్రయోక్షం వైతస్మా దిష్టదేవతానురోధేన వచనాదితి నిష్కర్షః”
 అని లోకోపకారమునకై దేవతల నారాధించునపుడు సూక్త
 వాక్యమునకుఁ బర్యాయపదమైన వైదికశబ్దమునకు యధేష్ఠారమును
 జెప్పుకొనవలసినదని నిష్కర్ష చేయు శ్రోత్రియమృత్యుమిశ్రి “వశు
 మాలభేత” అను శ్రుతికిఁ బ్రతిగృహస్థును సర్వజనరంజకముగాఁ
 దను బ్రవర్తింపఁజేయుమని భగవంతు సహర్షిశమను విధిగాఁ

బ్రాహ్మచర్యమును ఉపసంహరించి నిష్కర్మ కావించి వివిధాహార
 క్రమము లన్నియును వ్యర్థముగాఁ గూలిననున దేవతాప్రీతి
 చేయునెడమున మేకలంబట్టి చంద్రునికూరకర్మముల మాను
 కొనుటయే నిష్కర్మముగా మనుష్యావశ్యకార్యమని తెలిసికొని సర్వ
 భూతదయాపరుడై తరింపఁజూరక యథోగతిపాలగుచున్నాఁడేమి ?
 “అగ్నితాపాహివీతయే” అనుశ్రుతిస్వభావముగాఁ బ్రతిదేహియును
 దనకోర్కె నీర్చుకొనుటకై క్రయత్నపడకతీరదని యర్థము వేద
 మనఁగా దెలివి బ్రతుకుచున్న ప్రతిజంతువునకు నేహమున్నట్లే
 తెలివికూడ యుండుట యూహితీసికొనుటవలె నై జగుణము-స్వభావ
 మును బ్రతిజంతువునకుఁ దెలుపు నామరూపములేసకలవేదస్వరూపము
 “యథాలోక స్తుథా కేః” అనుటచేత జగమే వేదము వేదమే
 జగము- జగత్తునకును వేదమున కగ్నికి వేడికివలె భేదము లేనే
 లేకు కాబట్టి బ్రతుకు లోకము వేదమను నీమూఁడుశబ్దములు
 భూమి నేల నున్నను శబ్దములవలెఁ ఎరస్పరపర్యాయపదములు-
 విశ్వమ్ అననామము మొదలుకొని సర్వప్రపంచాణామధః అను
 నామమువలకున్న విష్ణుసహస్రనామములన్నియునొకవిష్ణుదేవునిగూర్చి
 వివరించుపర్యాయపదములే యయినట్లు “అగ్నిమీశే పురోహితమ్,
 ఇషేత్వోర్జేత్వా” అను వేదమంత్రమున్నయును సకలమర్త్యజీవిత
 మనువివరించుపర్యాయపదములే- ఈజగమంతయును గోర్కెమొక్క
 రూపమే- మఱిగోర్కెనీర్చి సంతృప్తిపొందుచుపాయమే దేవుఁడు-
 గోర్కెనీర్చుకొని సంతృప్తిపొందిందగినయుపాయస్వరూపుఁడగు దేవుని
 యొక్క వాస్తవతత్త్వము సకలజనసమ్మతమగు సత్యవర్తనమే-
 కాబట్టి ప్రతిగుణమ్యుఁడు నైనతోడిపాటివారియనుగ్రహమును సంపా
 దించుకొని సంతృప్తుఁడగుటకన్న జేయఁదగినయజ్ఞము మఱేదియను
 గానేకాదుకాదు తనయూహి తానెట్లు తీసికొన్న దనకువోయిగా
 నుండునో యాసంగతి నిశ్చయించుకొనుటకుఁ దనమట్టుకుఁ దానే

ప్రత్యక్షప్రమాణము కాఁబట్టి తక్కినయనుమానోపమానశాబ్దిక
ప్రమాణములన్నియును ముంజేతియద్దమువలె నిక్కముగా వ్యర్థములు
నవహాస్యాస్పదములు కావా? కాఁబట్టి యోవైదికమ్మన్యఁడా
నీవేదశాస్త్రశుష్కతర్కము న్మానుకొని గతమేమైన నేమి యాగత
మెట్లున్న నేమి నీబ్రతుకున నొరులసుఖ పెట్టి నీవుసుఖించునట్లు నడుచు
కొనుము “ప్రకృతమనుసరామః పాయసం భక్షయామః” అని తీరున
నేయొడకా గొడుగుఁబట్టి నీబ్రతుకును గాపాడుకొనుటకై నీతోడి
పాటివారియనుగ్రహమును సంపాదించుకొనుతెన్నున నడుచుకొనుము
వేదశాస్త్రములు తెలిసినట్లు నిన్ను మోసపుచ్చి సోచుదులై నీచేత
నేవచ్చేయించుకొని సుఖపడనొచుదుర్దనుల తక్కిరిబిక్కిరిమాటలు
దంభవేషము లెంతమాత్రము న్నమ్మకుము- నీబ్రతుకుకన్న మఱి
వేతే దేవుఁడు లేనేలేడు- నీవుసంతుష్టిపొందటకన్న స్వర్గము
మఱివేతేలేనేలేదు- మఱియు నాదేవుఁడు నాదేవునిగూర్చియు
స్వర్గమును జనరంజకమగు నీనడువడికన్న మఱెద్దియు న్నానేకాదు-
తన పీఁపే తా దెలియఁజాలని మూఢమానవుఁడు దేవునిగూర్చియు
వేదశాస్త్రములనుగూర్చియు స్వర్గనరకముఁగూర్చియు దెలిసినట్లు
నటించు లెంత మోసము? తన తలిదండ్రులెవరి గూఢిచెప్పఁ
జాలని మూఢమానవుఁడు తనవర్తమానజీవితకాలముయొక్క పరోక్ష
భూతభవిష్యత్తులఁగూర్చి యుపన్యసించు గగనారవిందవర్ణన యథార్థ
మనుకొనిపరమార్థసాధనమగునీజీవిత మూటక పాడుచేసికొనకుము
ప్రకృత మనుసరించి నీ నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము సంపాదించు
కొనుట కెట్లు నీతోడిపాటివారియెడ నీవు నడుచుకొనవలసినదో
బాల్యముగడచినపిమ్మట నీమట్టకు నీకే సహజముగాఁ దెలియక
మానదు- నీయాత్మ స్వయంప్రకాశము “ఆత్మావాఅరే శ్రోతవ్యో
మస్తవ్యోనిధిధ్యాసితవ్యః” అనుశ్రుతిబోధ నీయుమరి నీకు సహజ

ముగాఁ గాలానుసారముగా లభించినట్లు కలుగకమానదు. కాబట్టి వెట్టి మొట్టి పోకిళ్ళుమాని తలకుమించినమాట లాడక “తగినవేషంబు తనుఁదానఁ బొగడుకొనమి నొచ్చియును గీడు పలుకమి యిచ్చి వగవ కునికి, తన కె త గగవయన్నఁ, బధము తప్పకుండట నదువడి కొప్పుఁ జేయు” ప్రతిక్షమముగా నీతలిదండ్రులు పెద్దలుచేయబోధను జ్ఞప్తతెచ్చుకొని పెద్దికుండల కెఱళ్ళుబెట్ట కొరులసుఖవెట్టి నీవుసుఖ పడుమనియే సర్వవేదశాస్త్రముల ముఖ్యతాత్పర్యమని తెలిసికొని యన్నివిధములచేత స్వకలజనరంజకకుండవై సర్వభూతకయోజఁరుడవు నీవై నన్న నీ బ్రతుకు మతేప్రవర్తనముచేతనై నను విన్నపడదు తిన్నపడదు. నీతోడిపాటివారి స్సుఖపెట్టినఁగాని నీ బ్రతుకు నీకు సుఖము కానేరదు. నీోర్కొన్నీర్చుకొని సంతృప్తిపొందుటకన్న మఱి వేతే నివు చేయవలసినపని తేనేలేదు

వి శ్వ మాం గ శ్య వో ధ

“ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాః సృజేయేతి. సతపోఽతవ్యత స్మా త్తేఽశనా త్రితయోదేవా అసృజ్యంతాగ్నిర్యాయు రాదిత్యస్తే తపోఽతవ్యస్త తస్మా త్తేవ్యానేభ్యస్త్రయోవేదా అసృజ్యంతాగ్నే ఋగ్వేదోవాయో ర్యజుర్వేద ఆదిత్యా త్సమవేదః” ప్రజాపతి యను దేవత ప్రజలను సృజింపఁగోరి తపస్సుచేయఁగా యతని తినుకు నుండి యగ్నియు వాయువు నాదిత్యుఁ డను ముగ్గురు దేవతలుపుట్టిరి మఱి యామువ్వురు తపస్సుచేయఁగా వారి యధఃకాయములనుండి తినుకఁగా ఋగ్వ్యాజుస్సామములను మూఁడువేదములు పుట్టినవట. యేమీ ఎచ్చిపల్కులు ఆకస మవ్వా యెందు కంత దూరముగా నున్న వఁకఁగా మనుమఁడా నాచిన్నవ్వుడు నావీపునకుఁ దగులు చుంట కోర్వక నాచీపురుతో నాయాకాసము నెగురఁగొట్టిన్నాడు కాబట్టి నాచీపురుదెబ్బల కోర్వ కాయాకాసగాఁడు భద్రుని యంత

మూఁడవంటుకొన్నాఁడని యవ్వ యాపిల్లనికి సమాధానము చెప్పినట్లున్న దీయసందర్భమంత్రార్థము లీత్రాహ్మణవాక్యములు- కష్టపడి వ్యవసాయముచేసి పండించుకొనితనతోడిపాటివారి కన్నవస్త్ర సౌఖ్యమున్లలిగించి తాఁ దిని సుఖపడలేని సోమరిపోతు లుబును పోఁగొట్టుకొనుటకై వాగుచ్చి కూఁతలు వెట్టిచేష్టలుగా కీమంత్రబ్రాహ్మణము లీశ్చౌతకర్మములు వేటుకావు- ఆఁకలిదప్పికలు తీర్చునన్నపానములే దేవతలు మఱి యాయన్నపానములను సంపాదించుకొను తెరువులే శ్చౌతకర్మములు హాయిగా బ్రతుకుటయే స్వర్గము- పిరులనుఖపెట్టి తాము సుఖపడుబుద్ధిమంతులు కేవలము సోమరిపోతు తుంటరులకుమాత్రము ప్రొద్దువుచ్చుకొనుటకుమాత్ర మేర్పడిన యసందర్భగ్రంథములు పిచ్చిచేష్టలగు మంత్రబ్రాహ్మణశ్చౌతకర్మముల నెంతమాత్రము న్దుపెట్ట దగదు తగదూ

“యఃశబ్దస్య శ్రవణాజ్ఞేప వినియోగః ప్రతీయతే సత్కృత ఇత్యుచ్యతే” ఏధ్వని వినినతోడనే యేదైనఁ జని చేయఁ దలంపు గలుగునో యట్టి పని శ్చౌత మనంబడును- తినుమనుపలుకు వినినతోడనే తినెమనుని శ్చౌత మనంబడును- శ్రుతి యనఁగా వివర- శ్చౌత మనఁగా వినంబడినధ్వనియొక్క యర్థముంబట్టి నడుచుకొనుట- మొత్తముపైఁ దనకు వినంబడినధ్వనింబట్టియు నగపడిన యాకారముంబట్టియు మఱియుం దనసక తేంద్రియములకు న్గోచరము లగు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధముల న్దాను గ్రహించినవిధముగాఁ దన యిష్టావిష్టముల ననుసరించి తాఁ జేయుపని శ్చౌత మనంబడును- కాబట్టి యీజగమునందు సమస్తప్రాణు లొసర్చునునోవాక్కాయ కర్మములన్నియును శ్చౌతకర్మములే- “యథాలోక స్తథా జేద్యః” స్పష్టిస్థితిలయముల జరుగుపనులన్నియును మొత్తముపై జగత్కార్యములన్నియును వేదవిహితయజ్ఞకర్మములే శ్చౌతక్రియలే- జగత్తు

శ్రౌతకర్మము- శ్రౌతకర్మమే జగత్తు- సమస్తజంగమస్థావరప్రాణుల కన్నింటికిని జైత్రస్య మొక్కటియే- మనుష్యులపాణమునకు వృద్ధి న జంతువులపాణమునకు స్థావరప్రాణులపాణమునకునువీగమైనభేదము లేనితీరున సర్వప్రాణుల నిద్రాహారవిహారకర్మమునకు యజ్ఞకర్మ ఫలమునకు నేర్పదము లేనేలేదు- జగమంతయును యజ్ఞమే సమస్త జంతువులును దమతమ నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమునకై చేయు ప్రయత్నమంతయును విధిచోదితశ్రౌతకర్మమే- సమస్తజంగమస్థావర ప్రాణులబ్రతుకంతయును యజ్ఞమే- బుద్ధికృతములు మఱి యబుద్ధి కృతములని యజ్ఞకర్మములు ద్వివిధములు- జంగమప్రాణులబ్రతుకులు బుద్ధికృతయజ్ఞములు- స్థావరప్రాణులబ్రతుకుల బుద్ధికృతయజ్ఞములు- కాఁబట్టి జగమునందు జరుగుచున్న పనులన్నియును సర్గసాధనములగు విధిచోదితశ్రౌతకర్మములే- ఈజగమంతయు సాలెవురుగుకడుపులో నుండి నూలు పైకివచ్చి తరిగి యాసాలెవురుగుకడుపులోనికే పోవు నట్లు వాసుదేవునిలీలచేతఁ గలిగి యావాసుదేవునియందే లీనమగు చున్నది “కర్తాభోక్తాజనార్దనః తమేవ భాస్త మనుభాతి సర్వమ్ సర్వం బ్రహ్మైవఖిలు ఈశ్వరస్సర్వభూతానాంహృదేశేఽర్జునతిష్ఠతి” అను విధనమున “హరిమయముకాని వస్తువు పరమాణువులేదు వంశ పావన వింటే” అన్నట్టిజగమంతయును యజ్ఞమే “యజ్ఞోవైవిష్ణుః” “హరిరేవ జగజ్జగదేవ హర్విర్హరితో జగతో నహి భిన్నతనుః” అనుటచేతను స్వర్గాపవర్గస్వరూపుఁడై సమస్తజగద్రూపము యజ్ఞ మూర్తియై సకలభూతాంతర్భూహిస్సంగతుఁడై ప్రత్యక్షస్వర్గమైనకల ప్రాణిజీవనస్వరూపముగానున్న శ్రీకృష్ణపరమాత్మను మిథ్యాశ్రౌత కర్మల న్నాధింపఁబూనుట యొడిలోనున్న బిడ్డను వెదకుట యాశతో మునో మిద్దెలల్లుటవలెనే రిక్తవ్యర్థమిథ్యాసంసారకృత్యములన్నియును విక్కిలియవివేక కార్యములే- యెందుకిన్ని యొకతిరుగుళ్ళు వాసు

దేవుఁడు తప్ప వాస్తవమింకెదియు న్నాదని తన యహంకారములు విడుచుకొనగల్గిన యద్వైతస్థితిమాత్రమే బ్రత్యక్షస్వర్గావర్తస్వరూపము మిథ్యాహంకారముమకారకల్పితసంసారమంతయును బ్రత్యక్షసరకదుఃఖస్వరూపము. బెబ్బలిం దప్పించుకొనఁగోరి యవివేకముచేత బ్రాంతుఁడై యాబెబ్బలిచెంతకే పోవుదేబెవలె చేతనున్న వెన్నముద్దన్నేలపా ల్కావించుకొని యుత్తచేయి నాకుకొను వెంగలివలె బిడ్డనొడిలోన పెట్టుకొని యూరెల్ల వెదకుఁవెట్టవలెఁ దాఁ గోరినస్వర్గమే తనబ్రతుకురూపమునఁ దాఁ బ్రత్యక్షముగా ననుభవించుచుండియు వృధాప్రయానమున రుచ్యము లగునన్న పానములు తనతోడిపాటివారి కిచ్చి తాఁ గుడిచి సుఖింపక సార్థపరుల ధూర్తప్రలాపముల నమ్ముకొని పా లెరుగు నేయి మొదలగ్గుతిన్నబడిపదార్థములన్నియును బ్రాంతులై యజ్ఞమునెవమున నగ్గి బుగ్గి పా ల్కావించుకొను మూర్ఖుల దురదృష్ట మెంతయును శోచనీయము మును లుపకారమునకై యనుభవింపఁదగిన పథ్యాశనము బోధింపఁగా వారియాజ్ఞచొప్పున నడువనేరక ధాన్యమును దంచుకొని మెత్తగా వండుకొని తిన కన్నమును కుళ్ళుబెట్టి సారాయి చేసికొని త్రాగి మత్తునఁ జెడిపోవు మూర్ఖులచందమున మునులయుద్దేశముప్రకారము సర్వలోకోపకారముగా నడువనేరని మోసకాండ్రును మఱియొద్దియు న్దెలియుని యవివేకులు శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియును విపరీతదృష్టులై యవప్రయోగముకావించి కోరి దుఃఖము న్గొనితెచ్చుకొనుచున్నారు

ఇది శ్రీమదజ్ఞా తాదిభట్ట నారాయణదాస విచిత్రమగ

జగజ్జ్యోతియందు నిష్కృష్టప్రతిభిజ్ఞాన నిర్ణయ నిర్వచనము

జ గ జ్యోతి

నా లు గ వ ప్ర కా శ ము

కా ల గ తి

లోకమునందలి జనుల యభిప్రాయములం దెల్పుకొను చతుర్విదాభిషేకములు సకలలోకోపకారములుగా మఱియును సకలజనరంజకములుగా మఱియును సర్వజనసాధారణములుగా సకలజనులు ననాదిగాస్వభావముగానేర్పాటుచేసికొనుచున్నారు నిద్రాహారముల వ్రనివిచెంద మిగిలిన కాలమునఁ దిరిగి నిద్రాహారసౌఖ్యమునకు సహాయమొనర్చుటకు ముఖ్యహేతువగు విహారము నుభయతారకముగాఁ గృషివాణిజ్యములం ద్రికరణశుద్ధిగా సజ్జనులు పాటుపడి యొరులను సుఖపెట్టి తాము సుఖించెదరు సోమరిపోతుటక్కరికూళమోస కాండ్రు వేదవేదాంగగగనారవింగవర్ణనములతో మూఢులంబెదరించి దంభవేషములతోఁ ద్రిపుండ్రధారణములతో మడ్డిమైలదంభవేషములతో శ్రౌతస్మార్తవ్యర్థకర్మకలాపములతో నితరుల కన్యోన్యమతద్వేషములు వుట్టించి యొడలువంచి కష్టపడి తమకూడుసంపాదించుకొనుటకు బద్ధకించి యన్యాయముగా మోసమున బ్రతుకనెంచి వేదములనియు శాస్త్రములనియు స్వర్గసరకములనియు జాతిమత విశేషములనియును లేనిపోని టక్కరిబూటకపుమాటలుం దిలకావ మహిషబాధములవలె నసందర్భగ్రంథవిశేషములను వేదవేదాంగములు దైవనిర్మితము లపౌరుషేయము అని యనాదికులసంక్రదాయానుసారముగా ధూర్తకల్పితవర్ణనమామ్నాయమునుబరించుచు

వృథా పశుహింసాదిదంభకర్మము లాచరించుచు శ్రోత్రీయులమని,
 యగ్రజాతులమని, సన్న్యాసులమని, మరాఢికారులమని, పూజారుల
 మని, పురోహితులమని లోకుల నెట్లయిన రంజింపఁజేయనేరక కులము
 నుండి వెలి చేసెదమనియును. బామరులను బెవరించి క్రతుమిషలన్
 జోడశకర్మాచరణములచేఁ బశుహింసకావించుచు భూతములవలె
 లోకులనన్వపెట్టి వీడించుచుపోమరిపోతులై దంభవేషములతోఁ దామె
 యాద్యులమనియుం దమదేశమే కర్మభూమి యార్యావర్త మనియుం
 దక్కినవా రనాద్యులు మ్లేచ్ఛులుం బతితులు పాపండులు నరకపాత్రు
 లని సారకాయలు నటకు వంచకులుకల్పించినగ్రంథములే యా
 భూర్తులు వెల్లడించు వేదవేదాంగములు. వాస్తవముగా నకల
 లోకోపకారకములు సర్వభూతదయావరములు సకలజనరంజకములు
 నిద్రాహారవిహారసుఖసాధనములుగాని పలుకులుగాని కర్మములుగాని
 వేదవేదాంగములుకావని అనాదివంచక రాక్షసపారంపర్యకల్పితములని
 సిద్ధాంతీకరింపకతీతిదు ఈడుముదిరినకొలందిని మనష్యులు నిద్రా
 హారవిహారపాటవముఁ గోలుపోయి లోకోపకారముగాఁ గాయక్లేశము
 పడుట మాని కేవల కాయకష్టసాధ్యములగు పనులను యావన
 పంతుల కప్పగించి తాము సుఖముమరగి కూర్చుండి ఎన్నలను దమ
 యిష్టానుసారము నడిపించుచు పోమరులై తేనిపోని శాస్త్రచర్చుం
 బ్రౌద్ధపుచ్చుచు తమరచించినగ్రంథములందుఁ దమ యిష్టానుసారము
 తమముసిలితనపు గార్హస్థ్య వాసప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమములచేబ్రహ్మ
 క్షత్రియ వైశ్యులు తమజీవనము గడపుకొకవలయుననియును
 శూద్రులు మాత్ర మా ద్విజ నేవచేరను జీవనము వెళ్ళపుచ్చవలసిన
 దనియును ఎన్నిదివిధములయిన వివాహములచే నీచాతుర్వర్ణ్యము
 సంసారమున చేసికొనవలయుననియును ఈనాల్గువర్ణములం దన్యోన్య
 శ్రీపురుషదుష్టసాంగత్యముచేతఁ బుట్టినవారు నానావిధసంకరవర్ణులై

చండాలాద్యధమజాతులలోఁ జేరి కులబాహులు కర్మబాహులు
 పఠితులునై సర్వభాజనలగుచున్నారనియు ఆహారనిద్రావిహార
 సామర్థ్యముఁ దొఱఁగి మదుసఖ్య పిన్నలం దిన్నిగ సుఖజీవనము
 గడవనీ కేమేమో పిచ్చిబోధలు చేయుచు నసందర్భపుగ్రంథము
 లల్లుచు మనుష్యుల కన్యోన్యద్వేషములు వుట్టించుచు పుచ్చినగొఱ్ఱ
 మందసంతయుఁ జేఱచునట్లు వృథా జాతిమతాభిమానములచేస్వార్థ
 పరులై యహంకారగుమకారవిమూఢులై తక్కినజంతువులకన్నఁ
 దమమనుష్యజాతి కన్యాయముగ నకాలమరణములను లేనిపోని
 దుఃఖముల నాధివ్యాధులను హెచ్చించుచున్నారు. వాస్తవముగా
 దేహధారులగు జీవులందఱికి నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమును సుఖజీవి
 తాశయును జననమరణములు నాఁకలిదప్పకలు తాపత్రయమును
 సమానములేకాని మనుష్యులకుఁ దక్కినజంతువులకన్నఁ దా
 మెక్కుడు తెలివికలవారమని విపరీతభ్రాంతదృష్టిచే దైవమునకు
 బ్రతికూలముగాఁ దమనియతి స్వపించుకొనుప్రయత్నముచేతఁదక్కిన
 జంతువులకన్న నెక్కుడుదుఃఖములు క్రొత్తక్రొత్తయాధివ్యాధులు
 కోరి తెచ్చుకొని యస్వతంత్రులయి తమజీవితసౌఖ్యమునఁ గొఱత
 వడుట పెచ్చునై జను. ఆహారనిద్రావిహారసౌఖ్యమును దక్కిన
 జంతువులవలె హాయిగాఁ దా మనుభవించి యన్యోన్యానురాగమున
 సుఖపడలేనిమనుష్యులకు దుష్ప్రకలికాలవశమునఁ బుట్టినయనన్యజంతు
 సామాన్యమగు క్రొత్త తెవుళ్ళష్టాదశవిద్యాప్రస్థానములు

మనుష్యులు తక్కినజంతువులకన్న బలహీనులై యాధివ్యాధు
 లకు మఱింతలోనై కోరి యల్పాయువులై తాము చెడి తక్కిన
 ప్రాణులను బాధించుటకు నిక్కముగా వృథా భ్రాంతికల్పిత విద్యా
 ప్రస్థానములే కారణములు సహజముగా దైవ మమర్చియిచ్చిన
 దుంపలు కాయలు పండ్లు భాగ్యములు తిని యాఁకలి తీర్చుకొని

వాస నీట విండినయడవికొలనులు కొండకాలువలు నదులు మొద
లగుస్వభావసిద్ధములగు జలాశయములఁ దాసమాడి దప్పితీర్చుకొని
కొండగుహలు వృక్షమూలములు దట్టములగువెదురు మొదలగుపొద
లలో దైవసృష్టములై యెండ గాలివానలం జొరనీని నున్ననిత్రదేశ
ములు మఱియు నొడలుదాఁచు నందగిన సహజసిద్ధములగు నాశ్రయ
ములు కీట పక్షి మృగములకువలె మనుష్యులకుఁగూడ దైవనిర్మిత
ములై యున్నవి ఈతి బాధలనుండి మనుష్యు లెట్లు తప్పించుకొన
లేరో భూకంపాశనిపాతక్షామాదిభూతోపద్రవములనుండి తమ్ముఁ
దామెట్లు కాష్ఠాదుకొనలేరో యట్లే తమకు నియతములైన జనన
మరణ వ్యాధి క్షుత్తిపాసాది సుఖదుఃఖములు తక్కినజంతువులకన్న
తగ్గించుకొనుటకైగాని హెచ్చించుకొనుటకైగాని సమర్థు లెంత
మాత్రము న్నానేరరు తక్కినజంతువులకన్నఁ దమదురదృష్టముచేఁ
దమకబ్బినవివరీతబుద్ధి యనునై జముచేఁ దా మీవిద్యాపథాన
ములు కల్పించుకొని వ్యసతములమఱఁగినయవివేకులవలె దేహదార్ధ్య
మున మిక్కిలికొఱఁతవడి కోరి సహజముగాఁ దమకుదైవమిడిననిద్రా
హారవిహారాత్మకజీవితసౌఖ్యమును మఱియు నారోగ్యమును మనస్సం
తుష్టినింగూడఁ గలికాలవశమునఁ బాడుచేసికొని నశించుచున్నా
రయ్యో! యేమీ ప్రస్తుత మర్త్య దుర్దశ? కాలపక్వమయిన
యాహారపదార్థముకన్న వండుకొన్నయాహారపదార్థముల కలవడుట
చేత దైవదత్తములగు పర్వతగుహాదులనుండ కూళ్ళలో నుండుట
చేతను సహజమగు స్త్రీపురుషాన్యోన్యాయురాగముచేఁ గవగూడక
బలాత్కారవివాహపద్ధతు లేర్పర్చుకొనుటచేతను తమయాహారము
తాము కూర్చొనుశక్తి వచ్చినపిమ్మటనూడఁ బిల్లల నెడఁబాయ
కుంటచేతను తమకుఁబుట్టినవారు పదులకుఁబుట్టినవారు నని భ్రాం
తితో స్వీయపరకీయ విభేదమెంచుకొనుటచేతనుసహజవాచికాంగికా

హార్యసాత్త్వికాభినయములచేఁ దక్కినజంతువులవలెఁ దాత్కాలిక
ముగాఁ బరస్పర మూహతెల్పుకొనక గ్రంథమూలముగాఁ దమ
యూహలను సంగ్రహించుకొంట చేతను ఎచ్చటనున్నవా రచట నుం
డక వింతవింతరుచుల కలవడి మిక్కిలి దేశద్రుమ్మరులగుటచేతను
మఱియు ముఖ్యముగా దైవకృత్యము స్థమపౌరుషమునఁ దప్పించు
కొనఁగలమను దుర్బ్రహ్మచేతను విపరీతబుద్ధులై తక్కినజంతువులకన్న
మిక్కిలి దుఃఖితులగుట కలియుగమానవుల యర్విధి పుణ్యదశయగు
కృతయుగమున మానవులలోఁ దక్కినజంతువులకువలె స్త్రీపురుషు
లను రెండుజాతులు తప్ప బ్రాహ్మణాదిజాతులును వర్ణాశ్రమధర్మము
లును స్వర్గపర కాదించింతయును భూతభవిష్యత్కృపంచాంగగణనమును
బరస్పర ద్వైపమునఁ దన్నుకొని చచ్చుటయు నున్నట్లు పుణ్యానివ
ర్తనము లేద.

“తవఃఫలం కృతయుగే ” అను మరాశత స్మృత్యనుసార
ముగా హేయాదేయవస్తుచింతయే లేకందలుమానవులు గలసి
మెరిసి హాయిగఁ దక్కినజంతువులవలె నుండుట యప్పటి మనుష్య
స్వభావము కుళ్ళొయిచొక్కా ముక్కుకమ్మి చెవికొనకాడల కల
వడి మనుష్యునిచే నాడింపఁబడిన తిమ్మనివలె మఱి దుస్తుల కలవడి
ముంగటికా లెత్తుటయు తెనుకటిది నిలుపుటయును మత్స్యబడిన
గంగిరెద్దుతీరున తక్కినకోతులకన్నను దక్కినయెద్లకన్నను ముసలి
తనమున బాధపడుట తప్పించుకొననేర కౌరా యావిద్యాశ్రస్థున
వేల్తుకు కాకిముక్కునకుఁ గట్టినగవ్వవలె మఱి కుక్కతెడ పట్టెడ
తీరున మనుష్యుల కీవేదవేదాంగవరస మాగంతుకముగాని సహజ
సిద్ధము కాదు అద్దముచూచుకొని వికారపడు సవివేకివలె జాతిమతా
దత్తనముచే వ్యర్థముగా బ్రాంతులై బుద్ధివై పరీత్యమున మదమత్తుల
వలెఁ బిశాచగ్రస్తులౌతిని సన్నిపాతరోగాధీనులవలెను స్వన్న బ్రాం

తుల్యత వేదవేదాంగవిద్యాగదవికారము చే నన్యాయముగాఁ దక్కిన
 జుతువు *న్నఁ లికాలదుర్విధినిహులగు మనష్యులుబుద్ధిహీనులై
 దేహసౌఖ్యము న్నాన పాదచేసికొని జాతిమతభేదముల న్నల్పించు
 కొని కుడికొన్నతై నర్థములై యన్యోన్యద్వేషమున నకాల
 మృత్యునిహతులగుటఁ బ్రయుగస్వభావమెవఁ డడ్డఁగఁగఁదో కూళ
 సోమాసీ ! కోయును కోయుము నీచేఁ జిక్కినన్ని మేఁల నోవైదిక
 మ్మనుఁడా ! పంచవేదము న్నితలై బొట్టు కట్టు జుట్టుంచుకొనని
 జనులధములనార్యులు చుడారు మేచ్చు నిశిట్టి కోరి జగడ
 మాడి తన్నులుతిన తిన మోక్షప్రవాదశమ్మనుఁడా నీయహంకార
 గుమకారముల నిపు దొలగినదాఁక నిట్లు ఎచ్చిఎచ్చిమెట్టవేదాంత
 మతబోధచేయుచు బ్రోదిన మావచ్చకాశనము చే బుద్ధిజరరమాం
 ద్యములం జెడు చెడు మోక్షాధికాపిశాచగ్రస్తుఁడా ! యసూయా
 కరులు నిన్నుఁ జిరము బ్రతుకనీగని తెలిసకొక సాధారణస్వచ్ఛం
 దనవనితాదిభోగము నందఱికన్న ముదు మ్రుదు మ్రుందు
 మోహోసకఁ భూతదయాకరభాగవతుఁడా నిన్నిట్లు దుర్విధి దుష్ట
 కలికాలమునఁ బట్టించినందున నిద్రాహరివిహరిసౌఖ్యమెఱుఁగ
 కిట్లు కలమునఁ గన్నటిఁబదల న్గార్చు కార్చుము కాలగతి న్దప్పంప
 నెవరి శక్యము ? ఇంతకు న్నితవ్వగాదు నాస్మృతికన్న నీసర్వజగ
 త్కార్యములకు మఱి వేతేకారణము లేనేలేదు. “తదాసంకనో
 భవతి”అను వేదాంతవాక్యము చొక్కఁగ గేవల సుషుప్త్యస్థలో
 నున్నచో నిట్టిచింతలు నీవ్రాతయు నొక్కింజయు న్నలగఁ
 బోవుకదా?

సరియే! నావనియేమో నేఁ జేయకతప్పదుకదా? “ఇషేత్వో
 రేత్వా”అను శ్రుతియందు “త్వో” అను సంయుక్తాక్షరమున కను
 దాత్తస్వరము “ఉచ్చైర్నుదాత్తః నీచై రనుదాత్తః” హెచ్చుస్థాయి

కుదాత్రమనియుం దగుస్థాయి కనుదాత్రస్వరము చెప్పబడెడిగా
 త్రముమీఁదుగనన గాత్రముక్రిందుగను దును- యంత ధ
 ముఁదుస్థాయిల ధ్వనిభేదము కలదు లావు సన్నము సవములుగా
 నున్నయొక్కతీరగు నుక్కుతీరె లొక్కపొడవుగానముముగాబిగింపఁ
 బడినపు డొకపోల్కి నాద మిచ్చునుగాని యారె డతీరె లో నొక
 తీరెకన్న నొకటి బిగివున సగముక్రిగినపుడు బిగింపబడి తీరెనుండి
 వుట్టిన నుదాత్రధ్వని యనియను సడలిపతీరెయొక్క ధ్వని యను
 దాత్రమనియు సంజ్ఞలం బరంగును ఆరెండుతీరెలతో నొకటియెంత
 బిగింపబడగలదో హెచ్చుస్థాయిసంజ్ఞగల యుదాత్రధ్వనిని రెండవది
 యెంతసడలింపబడగలదో యంతతగుస్థాయి సంజ్ఞకలది యనుదాత్ర
 ధ్వనిని వెల్లడించును ఉదాత్రమనంతవిధములు మఱి యనుదాత్రము
 గూడ ననంతవిధములు “ఇషేత్వోర్జేత్వా”అను శ్రుతి నుచ్చ
 రించుటలో “త్వో”అనునక్షరస్వయం మనంతభేదమునగు ననుదాత్ర
 స్వరవిశేషములం దేయనుదాత్రస్వరమే శ్రుతిజాతి గామమూర్చ్ఛనం
 బట్టి యుచ్చరించవలెనో మఱి యాయనుదాత్ర స్వరమున కాకారము
 స్వర్ణము న్వాహన మాహారవధిదేవతావిశేషములెవ్వియో కూలం
 కవముగా మునులే తెల్పలేక “శ్రుతిస్థానే స్వరాస్వక్తుం నాలం
 బ్రహ్మపితత్వతః”అని నారదశిక్షాన సారముగాఁ బ్రాకృతులల్పాయు
 వులు కించిష్ఠ లల్పశక్తులు దైవోపహతులగు నీవైదికమ్మన్యులు
 “ఇషేత్వోర్జేత్వా”అను శ్రుతి స్వరముగా నుచ్చరించుట మిక్కిలి
 యసంభవము-కాబట్టి వేదశబ్దోచ్ఛారణసామర్థ్యము బ్రహ్మకైవ
 లేదని నారదముని నిర్దేశించుటచేత నీవైదికు లుచ్చరించుశబ్దములు
 వేదము లెంతమాత్రము న్నావు ఈవైదికులుమంత్రబ్రాహ్మణముని
 యుచ్చరించుశబ్దములను వీరు వేదచోదితములని చేయు శ్రౌతస్మార్త
 కర్మము లన్నియును వంచకకృత్యములు స్వార్థసంపాదనమాత్ర

ప్రయోజకములు పామరజనులను బెడరించి సోమరిపోతులయిన ధూర్తద్విజమ్మన్యులు చేయుదంభములు నిష్ప్రయోజములు బూటకములు మాయలు కపటోపాయములు భూతోపద్రవకరములు, లోకోపకారకము లెంతమాత్రమును కావు- అతీంద్రియ మపౌరుషేయము లోకాతీతమగు నాదబ్రహ్మాత్మకవేద మీద్విజమ్మన్యులనోటఁ జారు పేయమై యుచ్చరింపఁబడుట యాకాశముబద్ధలగుటవలె నుత్తహుళక్కి- వేదములే లోకాతీతములయినపుడు వేదచోదనాలక్షణమగు శ్రౌతిస్మార్తధర్మములం జాతుర్వర్ణ్యనియమములును గగనారవిందకింబల్కములవలె శశవిషాణములవలె ధూర్తకల్పితాసంభవపదార్థములు కాకున్నే ?

ఉ ప ని ష ద్గా థ

ముఖ్యములగు నుపనిషత్తులు పరాపరములను జెప్ప రెండు విద్యలలోఁ బరవిద్యను జెప్పచున్నవి- వేదము కర్మకాండ బ్రహ్మకాండము లను రెండుకాండములుగా విభజింపఁబడినయది- కర్మకాండ మపరవిద్యను బ్రహ్మకాండము పరవిద్యను జెప్పచున్నవి బ్రహ్మకాండాత్మకమగు నుపనిషత్తు లనేకము లందులో బృహదారణ్యక- ఐతిరేయ ఛాందోగ్య- తైత్తిరీయ- ఈశ కేన- కఠ- ప్రశ్న- ముండక- మాండూక్యము లనుపదియును ముఖ్యములు ఈపదియునుగాక మఱి తొంబదెన్నిది యుపనిషత్తులుగూడఁబేర్కొనఁబడినవి- ఉపనిషత్తులకు బ్రాహ్మణాత్మకములగు నారణ్యకములు మూఁములు “తస్య వా ఏతస్య యజుషోరస ఏవోపనిషత్”యజుర్వేదముయొక్క సారమే యుపనిషత్తు- కాఁబట్టి “నహింస్యా త్సర్వ భూతాని” అనునుపనిషత్తు “పశుమాలభేత” అను మంత్రముకన్న ముఖ్యముగా నెన్నఁదగినది- సాంఖ్యయోగన్యాయవై శేషికోభయ

మీమాంస లనత త్వమును జెప్పవద్దన్నములును పనివన్నాములే
ఉప-పత్తు-లోఁగూడఁ గొందఱు ధూర్తులు తమతమ మతములను
వెల్లడింపఁగోరి లేనిపోని క్రొత్తకృతక ల నుపనివత్తు లని పాచీనో
పనివత్తులదొంగతనమునఁజేర్చిరి-సగుణాత్మస్వరూపఁడగు నీశ్వరుఁడు
లేనేలేడనియును చైతన్యమక్షణభంగురమనియును దెలివి మద్య
వికారమనియుఁబల్కు-బౌద్ధమతఖండనముకై శివఁకల్పేశోపనివత్తులు
31-40 అధ్యాయముల గాన వాచన సేయసఁగితయేయని యుపనివత్తు
లకు మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మకాపారుషేయానాదిత్వమునల్పించిరి ఉపనివ
చ్ఛబ్దమునకు రహస్యమనియు నుపదేశముపొందుటకై గురుసమీప
మునఁ గూర్చుండుట శనియు మొదలగుసర్థములు చెప్పఁబడుచున్నవి
“యదేకవిద్యయాకరోతి శ్రద్ధయోపనిషదా తదేవ వీర్యవత్తరమ్”
అను ఛాందోగ్యోపనివత్తుప్రకారము-జాగరూకతతో గురుసమీప
మున సభ్యసించిన యోగము సిద్ధించుననుటచే నుపనివత్తనఁగా
గురువునొద్ద సంతత ముండుటయనియే ముఖ్యార్థము “గురువులేని
విద్య కూడదు కూడదు విశ్వగాభరామ వినరవేమ” కాబట్టి యహ
ర్దివము గురుసమక్షమున నుండియోగాభ్యాసముచేయవలయు అట్లు
గురుసమక్షమున యోగ మభ్యసించుటకై కూర్చుండుట యుపనివ
త్తనఁబడును “ఉపాసితో గురుం భవాన్-ఉపాసితో గురు ర్భ
వతా” అను భాష్యోక్తులంబట్టి గురువుజెంతఁ గూర్చుండి గురుముఖము
నుండి విద్య సభ్యసించవలయును శ్వేతాశ్వతరోపనివత్తుప్రచారంభ
ములో “కిం కారణం బ్రహ్మకుతఃస్మజాతాజీవామికేన క్వచ సంప్ర
తిష్ఠితాః-అధిష్ఠితాః కేనసుఖేతరేషు, వర్తామహేబ్రహ్మవిదో వ్యవ
స్థామ్-కాలఃస్వభావో నియతిర్యదృచ్ఛా భూతానియోనిః పురుష ఇతి
చింత్యా సంయోగవషానత్పాత్మభావా చాత్మావ్యసీశః నుఖదుఃఖ
హేతోః-మాయాంతు ప్రకృతిం విద్యాన్మాయినంతు మహేశ్వరమ్

తస్యావయవభూతైస్తువాప్తం అవ్యమిరుజగత్ - ననుశ్వేతాశ్వత
రోషనిషది మాయాయాః ప్రకృతిత్వే ఓరమాత్మనస్తన్నియం
తృప్త్యం శ్రూయతేమాయాన్వితీ-నాయాదోషః మాయాయాః పర
మాత్మశక్తితేన శక్తియతోఽపాత్మ్యాః ప్రకృతిత్వావశంభావాత్ -
దహనశక్తియైకేఽన్నాగావాతే శ్వనహరివర్షనాత్ - ఆత్మ
శక్తిత్వంచమామాయాస్తసా మేవోనిషదిశ్రుతంతేధ్యానయోగాను
గతాలపశ్యంతేమాత్మశక్తింస్వగుణైర్నిగూఢమ్”

బ్రహ్మకారణమూ- మన మోదు డి ఫుటినాము- మనము
దేనిచే బ్రతుకుచున్నాము- మన మెటకుఁ బోవుచున్నాము- పద్ధతి
ప్రకారము మన మెవనియాజ్ఞంబట్టి సుఖదుఃఖముల న్నడుచు
చున్నాము- కాలమా స్వభావమా విధియూ లేక భూతములా కార
ణము- మనుష్యుఁ డిందంతకును జన్మస్థానమా- లే కివన్నియుం గలిసి
యన్న స్థితియా- ఇం దెద్దియుఁ ప్రకృతి గాఁగాని యన్నియు
స్థానకాం కారణము కానేరదు- సర్వస్వతంత్రత మా త్మయొకటి
యుండకతొందుగనుక సుఖీయు నాసర్వస్వతంత్రతమగు పరమాత్మకు
న్మాడ్ సుఖదుఃఖముల నేవస్తువుకలిగించుచున్నదో యట్టివస్తువును
శాసించునధికార మున్నట్లు తోచదు- ఇట్లుపనివత్తును దాని
భావ్యమునుబట్టి తెలియవచ్చుచున్నది- పై నుదహరించిన ప్రశ్నము
లకు బహ్వాచోక్షనివత్తు “సదేవసామ్యేదమగ్రాసీత్ - ఏకమ
ద్వితీయమ్- తద్దైక్షతబహుస్యాంప్రజాయేయేతి - తేజోఽసృజత-
తతేజవిక్షత బహుస్యాంప్రజాయేయేతితదపోఽసృజత- దద్దైక ఆహు
రిసదేవేదమగ్రాసీదేకమేవాద్వితీయం తస్మాదసతస్సజ్జాయతే” మొట్ట
మొదట నిజగమంతయును సతే (నిర్గుణపదార్థమే) యాసత్పదార్థము
కన్న నింకొకవస్తువెద్దియుం బ్రవర్తింపలేదు- ఆసత్పదార్థము “నేను

జగము సృజించనీ" అని తలపోసెను మఱి యీజగములను
సృజించెను

ఇందుమూలమున నగుచును పరమపదార్థము తనసంకల్ప
మాత్రముచేత యీజగము ప్రజ్ఞ వల్లు కలబడుచున్నదనియు-
మఱి యింకొక్క యుపనిషత్తులబట్టి నిర్గుణపదార్థమే యీజగత్సృష్టికిఁ
బూర్వముండెను మఱి యాశూః మనుడి యీజగము కలిగెను
ప్రకృతియే మాయగాను మాయాశక్తిమాత్రుఁడు మహేశ్వరుఁ
డనియును ప్రకృతీశ్వరుఁడనయోగమున జగము పుట్టెననియును
వేడియగ్నికున్నశక్తివలె "శక్తి శక్తిమతోరభేదః" అను న్న్యాయాను
సారముగా అగ్నిదహనశక్తితోఁ గూడినట్లు ప్రకృతితో మహేశ్వరుఁ
డున్నాడనియును దనగుణములందుఁ దా దాఁగి యాపరమాత్ముఁ
డున్నాడనియును మూలములబట్టి భాష్యములంబట్టియు నుపనిషత్తులు
బీరకాయపీచువలెఁ గలకాపులముగా పరసినకొలంది మఱింత
సందేహమునఁ జొన్నుచున్నవి. ఇంతకు స్వప్నజాగరరూపమును
నాస్మృతియే యీజగత్తు బన్నుచున్నది మఱి సుషుప్తిరూపమును
నావిస్మృతియే యీజగమును లయముచేయుచున్నదని సకలప్రౌఢ
వయస్కమనుష్యుఁ డనుభవించుచున్న ప్రత్యక్షానుభవముగనుకను
బ్రతిజనుఁడు దుఃఖములం దప్పించుకొని సుఖించుటకై కోరుచుంట
చేతను నిక్కముగాఁ దనసుఖముకోరెడు ప్రతిమనుష్యుఁడు పరోప
కారముగాఁ దా నడచినందప్పఁ దన నితరులు సుఖింపనీరుగనుఁ దన
పురుషప్రయత్నము నొరులకు హితముగా నడిచి తనహితము సంపా
దించుకొనుటకు మఱి యట్టి తనప్రయత్నమును సఫలము కావించి
తనకు సంపూర్ణ సంతృప్తి నయచేయుమని తన స్వప్నజాగ్రత్ సుషుప్త్యవ
స్థలమూఁడింటికి న్నారణమగు దైవమును సంతతిమునునిర్మలాంతఃకరణ
మునఁ బ్రార్థించుచుంటయు నవశ్యకర్తవ్యములని నిర్ధారణ మొనర్చు

కొనకతీటదు తీటదు- స్కంధికి విస్మృతిన్మాడఁ గారణమగు
 పదార్థము నిర్గుణమా గుణమా? ఇట్టిపదార్థము నిష్కముగా
 నున్నదా లేదా? ఇట్టివా జ్ఞానగుణోచరభగవత్తత్త్వము నీవు
 ప్రార్థింపనేలయనినచో నట్లు దైవమును నీసాయముగోరుటకు నీవు
 ప్రార్థింపచుండుమనుటయందలి ఋర్థము దృఢముగాఁ బరోపకారము
 నేమరక చేయుచుండుము నీకు బ్రతుకున దప్పకనీకోరినమనస్సంతుష్టి
 కలుగునని దైవప్రార్థనమందలి ముఖోద్దేశము కాఁబట్టి నీకువురువ
 ప్రయత్నపర్యాయముగు పౌరుషమునన్న వేతేపదార్థమే లేదు-
 దైవమనమాట లోకోపకారమున దప్పక చేయుచు నీకోరినమనః
 సంతృప్తినొందుటకుఁబన్నిన ప్రతిబోధకసంజ్ఞామాత్రోపరిచారికశబ్దముగా
 భావింపవలయును వలయును- నీకు దుఃఖమిడిన నీస్వార్థపరతకే నీవు
 పశ్చాత్తాపుఁడవై నకొలంది నీవు నీకు సుఖమిచ్చుపరోపకారకవర్తన
 మున నడిచెదవు నీవు నీస్వార్థపరతన్మాని సర్వభూతసముఁడవై
 పరోపకారముచేసినకొలంది నీకోరినమన సంతృప్తి చేకూరుచుంటయే
 నీవు త్రిగుణాతీతపదార్థమగు పరమాత్మునిలోఁ జేరుచుంటయే నీ
 ప్రార్థన మాలించి నీకు దైవము సాయపడుచున్నాఁ డనిభావించుము-
 భావించుము? “యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” ఇది
 తప్పదు తప్పదు- నాస్మృతివలననే యీజగము కలుగుచున్నది మఱి
 విస్మృతిదశయం దే జగము న్దోచకున్నది కాఁబట్టి నాస్మృతియొక్క
 రూపమే నామనఃప్రవృత్తిరూపమే న్వత్తుజగమయినతీరున నిజ్జగ
 ముగాఁ బరిణమించుచున్నదని చెప్పట యుక్తికిఁగిట్టినదికాని లక్ష
 కోట్లు సంఖ్యాకరూప్యము లంకెలయందు సయుక్తికముగా $100000 \times$
 $10000000 = 1000000000000$ యొకంకెవేసి పదునొకండు
 సున్నలు చుట్టిన వచ్చినసంఖ్య లక్షకోట్లు యగు నన్నిరూప్య
 ములప్రోవు లెక్కలోఁ గన్పర్చవచ్చునుగాని యనుభవమునఁ

జూచుటగాని మాంచుటగాని శక్యముకా ట్లీజగత్కార్యములన్ని
యును స్మృతి(కావ్యకే)యొక్క రూపములగాని వసాప్రవృత్తి
రూపముగు స్మృతికిమీ చి మితివేతేవదార్థము లేకయు స్మృతియును
విస్మృతియు ననుమితప్రవృత్తుల రెండును వాస్తవముగా మాయ
యనియుం బ్రకృతి యనియు విద్య యనియు దైశక్తి యనియును
పేర్లం బరగుచున్న మనిర్వాచ్యమూలాజ్ఞానమన వేదాంతతత్త్వము
ప్రత్యక్షానభవములో లేదు కాబట్టి యీమిట్టవేదాంతములతో
బనిలేదు. తనశరీరము తనయుక్తియును దా నెట్లు వాస్తవముని
తలంచును దనసుఖము కొఱకై జనుడు పాటుపడుచున్నాడో తనకు
వేటుగాన న్న జగను తయును నిక్కమనియును సమస్తజగత్సుప్తిస్థితి
లయకర్తయగు వాసుదేవుడు భక్తచ్ఛతలఁడై పరమభాగవతులకు
సాయపడుచుండుననియుం బరమభాగవతులధర్మము పరోపకారబుద్ధి
యును సర్వభూతదయయ నుం తతదైవభక్తియు నని నిశ్చయించి
కొని ప్రతిజనుడం దా భాగవతుఁ డౌటకు నిరతముంబయిత్నించు
చుంట మనుష్యధర్మ మని తెలియవలయుం తెలియవలయును. తన
జాగ్రత్తస్థయందు దృష్టమగు జగమంతయు న్యథార్థమనియును
ధర్మాత్ముఁ డీజగత్కర్తయగు నారాయణు ననుగ్రహమునకుఁ
బ్రాత్రుఁడై సంసారదుఃఖములేక నిత్యానందపదవినుండుననియును
ద్వైతము జగమంతయు నశింపఁగా నిర్గుణుడగు వాసుదేవుఁ
డొక్కఁడు మాత్రమే మిగిలియుండ గను విశిష్టాద్వైతమతము. వాసు
దేవః సర్వమితి. పురుష ఏవేదగోస్వం" అన నట్లు బ్రహ్మసత్యం
జగన్నిధ్యా" జగమంతయు నెడమాపుఁ జూచువలె భాంతికల్పితము
"ఏకమేవా ద్వితీయంబ్రహ్మ"నిర్గుణబ్రహ్మముతప్ప సత్యమైనవస్తువు
మితిద్దియు న్లేనేలేదను నద్వైతము నీద్వైతాద్వైతవిశిష్టాద్వైతము
లోనే నానావిశేషముతో సమస్తమనుష్యమతము లిమిడియున్నవి

లోకములోని మతములన్నింటికి నానాభాషాలో నున్న
యుగనిషత్తులే యాధారము 1180 శాఖాలంబట్టి వదునొకొండువందల
యెనుబది యుగనిషత్తులు కలవు ముక్తిగ్రంథముంబట్టి తెలియ
వచ్చుచున్నది గౌడనాదుండు శ కరుడు మొదలగునాధునిక
విద్వాంసు లిని యుగనిషత్తులుకూడం గొన్ని గ్రంథ శతపథ
బ్రాహ్మణములో బృహదారణ్యకోపనిషత్తు చేరియుంటచేత నా
బ్రాహ్మణ ద్రవ్యయగు యాజ్ఞవల్క్యుడే యాయుగనిషద్గ్రంథకర్త
యని నిర్ణయించుకొనెను “జ్ఞేయం చారణ్యకమహం యదాదిత్యాద
వాప్తవాన్ యోగశాస్త్రంచ మత్తోక్తం జ్ఞేయం యోగమభీ
ప్సతా” అంటచే వేదమునఁ బేర్కొనబడిన ‘యస్మిన్ రబ్రవీ
తదేవ భేదజమ్’ అను శ్రుతుక్తమగును నాగణ్యకద్రవ్యయగు
యాజ్ఞవల్క్యుండును ధర్మశాస్త్ర రచకు మన యాజ్ఞవల్క్యులు
కారకుట శ్చమము సామాధ్యవేదములం చారణ్యకములు
లేవు ఈ యాగణ్యకములు మఱి యాయుగనిషద్విద్యయుసన్న్యసింది
సంసారమున నెదలియేకాకులై యడవింబట్టినవారలకొఱకుమాత్రమే
చెప్పబడుటచేత సంసారు లీయగణ్యకచింత చేయుటకు మరణో
న్ముఖుడ పెండ్లాడుటకై తలపోయుటవలె వ్యర్థమును లోకమునకు
హానికరము కావున సిద్ధాహారవిహారసౌఖ్యమాసించి వల్లెంబట్టణ
ముల కాఁపురముండువారు సన్యాసిభిక్షులుచేయుటయున వేదాంత
విచారణమునల్పుటయు దగదు తగదు సంసారులకుం దమతోడి
పాడిదను సిద్ధాహారవిహారసౌఖ్యమునకై తోడ్పడుటతప్ప వేదాంత
విచారణ వ్యర్థము లోకహానికరమని సిద్ధాంతీకరింపకతీరుదు మంత్ర
బ్రాహ్మణారణ్యకోపనిషత్తుల సిద్ధాహారవిహార సౌఖ్యతత్పరులగు
సంసారులు వరించి తవ్యమును వెల్లిడించుచు శ్రోత్రియులవలె నటించి
రేని మిక్కిలిస్వార్థులు ధూర్జులగుసోఁగరిపోతులుగా ద్వీపాతర

వాసము చేయుటకై మనుష్యసంఘంబునుండి బహిష్కరింపఁబడ
వలయున వేదములు కేవలము సన్న్యాసులకుమాత్రమే యుద్దిష్ట
ములుకాని నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యతత్పరులగు సంసారుల కెంత
మాత్రము న్నాదు కాదు వేదాంగసూత్రములు మొదలగుసూత్ర
ములకన్నింటి కీయారణ్యకములే పుట్టిండ్లు

ఆ ర ణ్య క ము లు

గృత్సమద- విశ్వామిత్ర- వామదేవ- అత్రి- భరద్వాజ-
వశిష్ఠ- వ్రతగాధ- పావమానిదృష్టము లారణ్యకములనియ బుగ్యజా
స్సాచుములు వేదములకుఁ బెట్టిన పెర్లనియును నిర్దేశింపఁబడెను
ఋగ్వేదమందున్న వ్యంజనములు ఘోషము, లూఱ్ఱములు మొదలగు
సక్షరవిశేషములు లెక్కించుటయును కొన్నిపుక్కిటిపురాణకథలను
జెప్పటయును మూఢులం బామరులను బాలురను స్త్రీలను బెదరించి
భయపెట్టుదియ్యములచర్యలు గణించుటయును నాటకబూటకములు
గారడిమాయ హుళి మంత్రయంత్రతంత్రములు వేడుకమాట
లుబుసుపోవుటకు న్నాలక్షేపమునకు నీయారణ్యములు కల్పింపఁ
బడుట నిశ్చయము మంత్రబ్రాహ్మణములు బ్రాహ్మణములు
బ్రాహ్మణజాత్యభిమానులచే గల్పింపఁబడి కొన్నిక్రతువిధానములను
కొన్నిహోమవిధులను కొన్నిశ్రౌతస్మార్తగృహ్యకర్మములు గొన్ని
వ్యాకణిరుక్తశిక్షానైఘంటికవిశేషములను గొన్ని యసందర్భకాశ
పంచాంగములను గొన్ని మసలమ్మగయ్యాలకథలను గొన్ని యసంభవ
పురాణగాథలను మఱికొన్ని యతీంద్రియస్వర్గనరక భూతభవిష్యజ్ఞస్మ
కథనమునుమఱికొన్ని లేనిపోనిసోదలను వెల్లడించుచున్నవి “భూరుభి
వస్స్వరిత్యేతావావవ్యాహృతయథమే త్రయో వేదాభూరిత్యేవ
ఋగ్వేదోభవత్యతి యజుర్వేదః స్వరితి సామవేదః” అని నిర్వ

చించుం గొన్నయు బ్రాహ్మణము న్నియు విశ్వర్థవాదములను వెల్లి
డిచుచున్నవి బ్రాహ్మణములు శ్రౌతకర్మములను గొన్ని - మఱి
కొన్ని వ్యాఖ్యానరూపములనియు నావస్తంబుఁడు చెప్పుచున్నాడు
పూర్వము చేయఁబడనికర్మములు పూర్వము తెలియఁబడనికర్మములఁ
గూర్చియుం గొన్ని బ్రాహ్మణములు విధించుచున్నవి దీక్షణీ
యేష్టియం దగ్నివిష్ణువు కుఁ బురోహితాశమిచ్చుట పూర్వము లేని
క్రొత్తవిధి - మఱి "సదేవేదమగ్రతీతీ" అని కొన్ని బ్రాహ్మణములు
వ్యాఖ్యానరూపములు ఇవి మంత్రముల వఱియివ్వి బ్రాహ్మణము
లని పూర్వుల యేర్పాటునబట్టి తప్ప యతేవిధము చేతనై నను మంత్ర
బ్రాహ్మణముల రెండిటికిని భేదము చెప్పటకు వీలులేదని సాయనుఁ
డనుపండితుఁడు నిర్ణయించెను

వేరున్న చెప్పినది వేదముకాదన్నవాఁడు గాడిద అనునట్లు
మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకమగు వేదమున గూర్చియును వేదాంగములను
గూర్చియును శబ్దమునన్న వేదేత్రమణ మెద్దియును లేదు విధుల -
అర్థకథనములు పరమార్థమును పదేశించునుపనిపత్తున్ బ్రాహ్మణ
ములు తెల్పుచున్నవి - 'ఆగ్నేయమప్తాకపాలన్నిర్వపేత్ - దర్శపూర్ణ
మాసాభ్యాం స్వర్గకామాయజేత - ప్రహిభిర్యజేత" అని మువ్విధము
లుగాఁగాని యీమూఁడువిధులను గలిపిగాని చేయవచ్చునని బ్రాహ్మ
ణము లుద్దేశించుననియు "అగ్నిర్వేదేవానా మనమోవిష్ణుః పరమః
అగ్నిర్వేదేవానా మవరాఙ్మోవిష్ణుః పరాధ్యుః" అని ఐతిరేయబ్రాహ్మ
ణము వైకల్పికము పల్కుచున్నదని మధుసూదనుఁ డనుపండితుఁ
డనుచున్నాడు - ప్రౌఢబ్రాహ్మణము - వడ్వింశబ్రాహ్మణము -
అమృతబ్రాహ్మణము - బెదకినకొలంది ననేకబ్రాహ్మణములు నుపని
పత్తులు బయలుపడుచు నానామతముల కాధారముగా జనులకుఁ
బ్రమాణములగుచున్నవి - అమృతబ్రాహ్మణము దేవాలయము

గూర్చియు నారయములో నప్పుచు నాడుచుం బాడుచు మఱియు
 నానావికారములొనర్చు విగ్రహములంగూర్చి చెప్పుచున్నది. యజ్ఞ
 ర్వేదముయొక్క ప్రాచీనశాఖలు చరకశాఖలను సంజ్ఞ కలవి
 ఈచరకశాఖలకు నింద్యనామము ఖిలము లని ముప్పదియవయధాయ
 మునఁ బురుషమేధము , “దుష్కృతేచరకాచార్యమ్” దుష్కృతైకై
 చరకాచార్యుని బలివేయవలెసిన దని యున్నది మేఁకను వధించి
 బలియిచ్చుటకన్నఁ బశుబలి నియమించు కూళమానవులం జంప
 బలియిచ్చుట కొంతనయముకదా? తెత్తిరియసంహితయందు “వాయ
 వస్త ఉపాయవస్త” అనఁగా ఆలదూడలను మీరు గాలులవంటివారని
 చెట్టుకొమ్మతోఁ గొట్టెడి కర్మము మాంధ్యందినశాఖయందు “ఉపా
 యవస్త” అను వాక్య ఎన్యశాఖీయము గాన విధిగా విడిచిపెట్టవలెనని
 బ్రాహ్మణము నిషేధించుచున్నది “తస్మాదాహవా య వస్తే త్యుపా
 యవస్తేత్యుహైక ఆహురుపహిద్రితీయోధతీతితదుత ధాన్యబూయాత్
 ఇషేత్వోర్జ్వేతిశాఖామ చ్ఛిన తివాయవస్తోపాయవస్తేతివత్సానపా
 కరోతి-వాయవస్తేతిపునఃఉపాయవతిస్త్రియః” అని బ్రాహ్మణ
 కల్పములు-వాచసనేయసంహితయందు దర్శపూర్ణమాసములు-సోమ
 యజ్ఞములు-అగ్నిచయనములు అనిమూఁడు భాగములుగ నానావిధ
 యజ్ఞకర్మములు విధింపఁబడుచున్నవి “ఉపాజ్ఞాతే ఎనో-దేశగజ్ఞాతమ్
 తేనప్రోక్తం యతేనప్రోక్తంనచతేనస్మిత్” అని త జలలచే
 నుపపాదింపఁబడుటచే నొరల యుపదేశములేకయే యయముగాఁ
 దనకుఁదోచిన త్తొనర్చిన గ్రంథము మఱియితరులుచేసిన గ్రంథమును
 దా బయలుచేయుట క్రమముగా నుపజ్ఞాతమనియుం బ్రోక్తమనియుం
 జెప్పఁబడుటచేత మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకములగు వేదములు వేదాంగ
 ములు మొదలగునష్టాదశవిద్య లీరెండువిధములలో నేభాగ మెద్దియో
 తెలియఁబడనీక గంధగోళకషాయమువలెఁ గలగా పులకములుగా

నన్నవి- కేవ స్వార్థపరతం బ్రోత్సహించుద్వైతము పైకొకటి
లోపలనొకటియుం గల్పించి కాట్యాయమును హెచ్చించి “వాసుదేవః
సర మితి” అనిపైకిమాత్రము చెప్పి మ స్వార్థపరతవదలలేక సంస
రించుటచేత విశిష్టాద్వైతము “సోహమ్” అని దుఃఖము లందఱి
కన్న నెలిసి యనుభవించు నద్వైతము నొత్తముపైని ద్వైతా
ద్వైతవిశిష్టాదై తమతములు మూడను స్వార్థపరత న్నగించి
లోకొపకారకబుద్ధి సధికముకావించి సర్వభూతదయాను హెచ్చింప
కున్నవుడు జను కాదేయములు శ్రేయము లెంతమాత్రమున్నావు
సర్వభూతదయాపరమై యహింసా వతమూలమై సోమరితనము
న్మాన్పించి స్వకాయకష్టార్థితమ సంపాదించుకొన్న నన్నపానములు
తోడిపాటిజనులకు వంతులించియిచ్చు “సర్వేదనాఃసుఖినోభవంతు”
అని జపించుకరమభాగవతి మొక్కటి మనవ్యధర్మమును సర్వలోక
శ్రేయస్కరమును సప్రామాణమును సహేతుకమును మఱి వివేక
విలసితమని మనుష్యులందఱు అవలంబించిచదిగిన మతము—

పాంచభౌతికమగునిజ్జగత్సంతయనుయజ్ఞశాలయే పాంచభౌతిక
పదార్థములన్నియును యజ్ఞార్థమే తేయజమానఁడగు మనుష్యుఁడు
తనయింద్రియదృష్టములై తానుస పాదించఁగలిగిజడచేతఁపదార్థము
లన్నింటిని మఱియఁ దనమనోవాక్కాయకర్మమును దనయాత్మ
తోఁగూడ దేవతానివేదనముచేయుచునికై వల్పానందమున నుండు
టయే నకలవేదవేదాంగవిధులొనరించుటకు ఘము స్వార్థపరతలేక
కేవలలోకోపకారమునకై మాత్రముసర్వభూతదయాపరుడై ప్రపయ
త్నించుభావతుఁ డీసకలశ్రౌతస్మార్తర్మములన్నింటిని నిర్వర్తించి
ప్రత్యవాయముగ నక శ్రోత్రియు కన్న వేయిరెట్లు సులభ
ముగాఁ ద్వరిలో సుభయలోకము నగరించును స్వార్థపరుల స్వజాతి
కులాధిమూలముతో నకలజనాన్యోన్యద్వేష కారణముగఁ బనుపొం
సను విధించి జాతిరవలె జనులకు లొకి విడంబమును ముచ్చటలఁ

జవిచూపు శ్రౌతస్మార్తకర్మములు మాదప్రత్యవాయప్రాయశ్చిత్తముల కా వామగుటచేతఁ గర్మయోగమునఁ దరించుట చంద్రసూర్యబిందుములనంటుటకై యాకసం న కేగరఁబూనుటవలె వృథా ప్రయాసకరము. హాస్యాస్పదము భూతబాధకమగుటచేతనే కామ్యకర్మకాండమును “నాద్వైతజ్ఞానవతః కర్మాణి విధీయన్తే” అని పరమభాగవతులకు. శ్రౌతస్మార్తకర్మము లవనరములేవని యుచనిషస్మతము. సర్వమేధ బ్రహ్మయజనములు రెండును నాటకములవలె లోకరంజకములగు తక్కినకర్మములకుఁ బ్రతికూలములై కేవల శాంతరసప్రధానములగుటచే నారోఁడు శ్రౌతకర్మముల నారణ్యకములందుఁ జేర్చి దంభులగు సద్వర్షులు పాఁగోష్ఠ నుండి యతులనువలెఁదక్కిన శ్రౌతకర్మములనుండి బహిష్కరించిరి పాజననేయసంహితకు శతపథ బ్రాహ్మణము వ్యాఖ్యానరూపమైనది. “తైత్తిరీయకేసమామ్నాయే సమానాధ్యయనే నానాసూత్రాణి. తస్మాదపి శాఖాభేదః తథా చైకస్యాం తైత్తిరీయశాఖాయాం సమానపారా యాంసూత్రభేదాదంతరశాఖాభేదః” అనుటచే సూత్రభేదముచే శాఖాభేదములగుటచే శ్రౌతస్మార్తకర్మముల లగణితములు. కావున నెవ్వ రేశ్రౌతస్మార్తకర్మము లాచరించుటకుఁ దెలియశక్యముకాదు మఱెట్టివారి కే శ్రౌతస్మార్తకర్మములు విధింపఁబడెనో నిర్దేశింప నశక్యము “ముద్గలో గోకులో వాత్సః శైశిరః శిశిరస్తథా, పంచైతే శాకలాః శిషాః శాఖాభేద ప్రచిర్రకాః” చరణవ్యూహ గనుగ్రంథమునందు ఋగ్వేదమున కయిద చరణములు యజుర్వేదమున కెనుబది యాఱు చరణములు సామవేదమునకు వేయి చరణములు అధర్వవేదమునకుఁ దొమ్మిది చరణములు చరణస్వరూపములగు శాఖలు ప్రతివేదమున కనేకవిధాగణితసంఖ్యాకములు స్వప్తములుం బరిశిష్టములును. ఈవేదచరణశాఖలందు రూపుమానన వెన్నో ప్రాచీనములెన్నో సవిధములెన్నో సూత్రములకు బ్రాహ్మణములకు సంహితలకెవ్వవి యెన్నెన్ని మూలములలోఁ తెలియరాదు. చుంత్రోచ్ఛారణ

విశేషము శాఖ, ఆయుచ్చారణ మనంతభేదమునుండటచే ననంత సంఖ్యాకశాఖలు కలిగెను. శాఖాధ్యయనానుసారముగాఁ గులభేదముం గోత్రభేదముం గలిగించినవి చరణములు కాఁబట్టి యనంత భేదము లనంతశాఖ లనంతచరణము లనంతగోత్రము లనంతకులము లసంఖ్యాకములై యున్నవి

య జ్ఞ దీక్ష

దీక్షణీయ మనుశ్శౌతికర్మమున “అగ్నిర్వైదేవానమవమో విష్ణు వరమస్తదస్తరేణసర్వాఽనా దేవతాః” అగ్ని మొదలువిష్ణువు తుద తక్కినదేవతలందఱు నడమి “ఆగ్నావైష్ణవం పురోడాశం నిర్వహతిదీక్షణీయ మేకాదశకపాలమ్” యదునుకొండుకపాలముల పురోడాశ మాగ్నావైష్ణవ మనఁబడును అగ్నియును విష్ణువునఖిలదేవతలే కనక సర్వదేవతల కీపురోడాశము చెందును “సర్వాభ్యవవై నం తద్దేవ తాభ్యోఽనంతరాయంనిర్వహంతి - అగ్నర్వైసర్వదేవతావిష్ణుః సర్వదేవతాః-ఏతేవై యజ్ఞస్యాంతేతస్యా యదగ్నిశ్చ విష్ణుశ్చతత్యదాగ్నావైష్ణవం పురోడాశం నిర్వహంతిఏవ తద్దేవానృధ్నువంతి- తదా హుర్యదేకాదశకపాలః పురోడాశో వ్యావగ్నావిష్ణూచై నయోస్తత్ర క్లుప్తః కావిభక్తిరితి-అష్టాకపాలఃకేయోఽష్టాక్ష రావై గాయత్రీ గాయత్రమగ్నే శ్చంద్రస్త్రికపాలోవైష్ణవ స్త్విరేదంవిష్ణుర్విశక్రమతే సై నయోస్తత్ర క్లుప్తస్సావిభక్తిః - ఘృతేచరుఁనిరృపేతయోఽప్రతిష్ఠితోమన్యేత-అనాఁవావసనప్రతితిష్ఠతియోసప్రతితిష్ఠతి” అగ్నియే ననుస్తదేవతలును మఱియును విష్ణువే సమస్తదేవతలును కాఁబట్టి యగ్నిని విష్ణువు నుభయుల నారాధించినవారు సమస్తదేవతల నారాధించినవారగుదురు

ఎన్నిది కపాలముల పురోడాశ మగ్ని దేవతకుఁ జెందును- గాయత్రీ యెన్నిది వ్యంజనములుగఁగను మఱియు న్గాయత్రీ యగ్ని దేవతాకముగనుకను మూఁడుకపాలముల పురోడాశము విష్ణువున

కేర్పడెను శారణమేమన విష్ణువు త్రివిక్రముడై మజ్జగముల నాక్ర
 మించెనుగనుకను - మతేయాస్తయును లేనివాడై తనేతినే చరవుగా
 దేవతల కర్పించవచ్చు - ప్రపంచములేనివాఁ డీలోకమ లో నె దుకుం
 పికిరాడు “తద్యద్ధృతంత్రత్సియో యోదే తండలాస్తేపునస్త
 న్మిథుగ - మిథునేనై వేనంతత్ప్రజయాపశుభిః ప్రజనయ ప్రజాత్యైప్ర
 జాయతే ప్రజయాపశుభిరవవంవేద - ఆరబ్ధయజ్ఞావా ఏవ ఆరబ్ధదేవ
 తో యోదర్శ పూర్ణ గూసాభ్యాంయజతలమానాసే సవాహవిషేష్ట్యా
 పూర్ణమాసేనవాతస్మిన్నేవహవిషితస్మి - బృహిరీక్షేతైషావకాదీక్షా - సప్త
 దశసామిధేనిన్సబూయాత్ - సప్తవిశౌవై ప్రజాపతిర్ద్వాదశమాసాః
 పంచర్తవో హేమంతశిశిరౌ మాసేనతావాంతస్సంవత్సరః సంవత్సరః
 ప్రజాపతిః ప్రజాత్యాచానాభిరేవా మిరాథోతి యవవంశ -
 యజ్ఞోవేదేవేభ్య ఉవక్తా - మిషిభిః ప్రేక్షమైచ్చనదిష్టిభిః ప్రేక్ష
 మైచ్చం సదిష్టినామిష్టిత ౩ స్వవింశన్” చరవునందలి నేయి (స్త్రీ)
 యొక్కచనుబాలుధాన్యపుగింజుపురుషునిబీజముకాబట్టి యారెండను
 మిథునమైనది కాబట్టి యీప్రకారముగా నాచరువు వాడభివృద్ధి
 పొందునట్లు వానివంశమును బశువు ను వృద్ధిచేయును ఇట్లు తెలిసిన
 వాడు వంశాభివృద్ధి నొందును అమావాస్య పూర్ణిమా హోమములు
 చేయువాడు యజ్ఞకర్మములకును దేవతారాధనమును మొదలిడినవాఁ
 డగును ఇట్లు దర్శపూర్ణమాసేష్టులు జరిపినమ్మట యాదేవతా
 నివేదనములతో నేయా యజ్ఞవేదికయందే వాడు దీక్షపూసవచ్చును
 ఇదియొక దీక్షారూపము - హోతిపదేడు సామిధేని శ్లోకములను
 జదువవలయును జగత్ప్రభువగు ప్రజాపతి పదేడురెట్లే యున్నాడు
 మాసములు పన్నెండు హేమంతశిశిరర్తు లొకటి వింశతి
 నవుడు ఋతువు లైదు అదే సంవత్సరము మఱి యాసంవత్సరమే
 ప్రజాపతియై యున్నాడు - ప్రజాపతిలోని పదేడు సామిధేని శ్లోకము

లున్నవని తెలిసినవాఁ డభివృద్ధిపొందున-యజ్ఞము దేవతలనుండి
 పాటిపోయెను-ఆయజ్ఞము నిష్టులచే దేవతలు వెదకగోరిరి-యజ్ఞ
 మును వెదకుటకై కోరఁబడినసాధనములుగనుక నిష్టులిష్టులని చెప్పఁ
 బడినవి- (ఇవ అను ధాతువునకుఁ గోరుటయని యర్థము) ఆ దేవత
 లిష్టిమూలమునఁ దిరిగి యజ్ఞమును బట్టకొనిరి- “అనువిత్తయజ్ఞం
 కాధోతి యవవంవేద - ఆహూతయావైనామైతాయదాహుతయ
 వతాభిర్వేదేవా ష్యజమానోహ్వయతితదాహుతీ నామాహుతిత్వం-
 ఊతయోఖలువై తానామయాభిర్దేవాయజ మానస్యహవమాయంతి
 యేవైషంథానోయాః స్మతయస్తావాఊతయస్తఉవవై తత్స్వర్గయాణా
 యజమానస్యభవంతి-తదాహుర్యదన్యో జహ్నాత్వధయోఽనుచాహ
 యజతిచకస్మాత్త్రహ్నోతేత్వాచక్షతఙ్గతి-యద్వావసత్త్రయథాభాజ
 నందేవతాఆముమావహముమావహేత్యేవాహ్వయతిదేవహోతుర్హో
 తృత్వంహోతాభవతి-హోతేత్యేనమాచక్షతేయవవంవేద - వునర్వా
 వనమృత్విజోగర్భంకుర్వంతియ దీక్షయంతి-అద్భిరభిషేచంతి- రేతో
 వాఆపఃసరేతసమేవైసంతత్కృత్వాదీక్షయంతి- సవనీత్యేనాభ్యంజంతి
 ఆజ్యంవై దేవానాంసురభిఘృతం మనుష్యాణామాయుతం పితౄణాం
 సవనీతంగర్భాణాంతద్యన్నవనీతే నాభ్యంజయతిస్వేనైవైసంతద్భాగ
 ధేయేన సమర్థయంతి ఆజ్యంతేనం” ఈవిధముగాఁ దిరిగి యజ్ఞము
 లభించెనని తెలిసినవాఁ డభివృద్ధిచెందెను-ఆహుతులచే దేవతలు
 యజమానునిచేఁ బిల్వఁబడెదరు- కనుక నవి యాహూతినంజ
 నొందెను-అవియూతులని పిల్వఁబడెను- యజమానుని నాయూతుల
 వలన దేవతలుపిల్వఁబడిరికనుకను లే కవి మార్గములు త్రోవలయిన
 కారణములచేత నవి యూతు లయినవి- మఱి యవి యజమానుఁడు
 స్వర్గమునకేగు దారుల గను-కను-అధ్వర్యుఁడు వేల్పుచుండఁగా
 మంత్ర ముచ్చరించువాఁడు హోతి యెట్లయ్యెనని కొందఱు పల్కిరి

వాని నిచ్చటికిఁ దీసికొనిరా తీసికొనిరమ్మని తమయజ్ఞవేదికకు దేవతలను రప్పించుటకుఁ గారణమైనవాఁడుగనుక హోతి యని చెప్పఁబడెను వాఁడు హోతి (ఆవహ యనుధాతువునకు దగ్గఱకుఁ దెచ్చుట యని యర్థము) ఈసంగతి యెఱింగినవాఁడు హోతి యనఁబడును

దీక్షాకర్మముచే నధ్వర్యు లెవనిని సంస్కరించెదరో వాఁడు ద్విజాఁ డగుఁచున్నాఁడు- వానిని నీటిచే వా రభిషేకించెదరు నీరు బీజము (రేతస్సు) ఈరేత స్సీవిధముగా యజమానునపైఁ జల్లుటచే వాని నధ్వర్యులు సంస్కరించుచున్నారు- అప్పుడే తీసినవెన్నను యజమానునకుఁ బూయుచున్నారు- వెన్న కరుగు దేవతల కాజ్యము- మనుష్యులకు సురభిఘృతము ఆయుతము పిప్పిదేవత కు- నవనీతము చూలులకు కాఁబట్టి నవనీతమునఁ బూయుటచే గర్భ ధారణము కావించుచున్నాఁడు వానికిఁ గాటుకఁ బెట్టుచున్నారు “తేజోవావతదక్షోర్గదాఁ జనానతేజసమేవై సంతర్కృత్యాదీక్షయంతి ఏకవింశత్యాదర్భపింజూలైః పావయంతి- శుద్ధమేవై సంతర్కృతం దీక్షయంతి- దీక్షితవిమితం క్రసాదయంతి- యూనిర్వాపమాదీక్షితస్య యదీక్షితవిమితం యూనిమేవై సంతర్కృత్యాంక్రసాదయంతి- తస్మాద్ధృవా ద్యోనేరాస్తేచ చరితిచ- తస్మాద్ధృవాద్యోనేర్గర్భాధీయంతేచక్రచ జాయంతే- తస్మాదీక్షితం నాస్యత్రదీక్షితవిమితాదాదిత్యోఽభ్యుదయాద్వాభ్యస్తమియాద్వాపివాక్తాశ్రావయేయః- వాససాప్రోర్ణవంతి- ఉల్బంవావ దీక్షితస్య యాద్వాఉల్బేనైవై సంతర్కృత్యవంతి- కృష్ణాజినము త్రరంభవతి- ఉ త్రరంవాఉల్బాబ్జరాయ్జరాయ్జనైవై సంతర్కృత్యవంతి- ముష్టికురుతే- ముష్టివైకృత్యాగర్భోఽంః శేతేముష్టి కృత్వాకుమారోజాయతే తద్యన్ముష్టికురుతేయజ్జేచైవ తత్సర్వాశ్చ దేవతాముష్టిఃకురుతే” కాటుక పెట్టుట కన్నలకుఁ దేజము కాటుకనుంచుటచేఁ దేజమునఁగి వా యజమానుని దీక్షితుని

గావించెదరు ఇరువదొక్క దర్భకట్టలతోఁ దుడిచి వానిని శుద్ధి చేసెదరు ఇట్లు పరిశుద్ధికావింపఁబడినవానిని దీక్షితునిగాఁ జేసెదరు వానిని శాలా పవేశము కావించెదరు. దీక్షితున కాయజ్ఞశాల గర్భమువ టిది (ఆయజ్ఞ వేదిక ప్రాచీనవంశ మనఁబడును) కలిలరూప మగు నాయజమానుని యజ్ఞశాలాగర్భాశయమున నుంచెదరు ఈ యథార్థమైన గర్భగోళము దాయజమానుఁడు కూర్చుండి మఱి యందుండి వెలువడును కాబట్టి బీజము యథార్థమగు గర్భా శయముననుండి యద్దానిను డి మొలచును కాబట్టి తపయుద యాస్తమయకాంతిని సూర్యుఁ దాయజమానునిపైఁ బ్రపరింపకుండ నిమ్ము చుఱియు నధ్వర్యులు వానితోఁ బలుకకుండనిమ్ము. వానిని వస్త్రముతోఁ గప్పెదరు ఈవస్త్రమే శిశువు నివసించి పైకివెలువడఁ దగిన జరాయువు కాబట్టి వానిని జరాయువుచే మూసెదరు పల్ల సారగల మగలేడిచర్మము వానిపైకప్పు. ఉచ్చముమీఁదిదిజరాయువు మఱి యీవిధము నాయజమానుని జరాయువఁదుంచెదరు ఆయజ మానుఁడు తపఁపిడికిఁబు మూసికొనును. మూయఁబడినపిడికిళ్ళలో బీజమును శిశురూపముగాఁ జేయుగర్భాశయముందును శిశువుపిడికిళ్ళు మూసికొనియేవుట్టునువాఁడువానినిపిడికిళ్ళు మూసికొనునుగనుక యజ్ఞ మును గట్టిగాఁ దపపిడికిళ్ళలోఁ బట్టుకొనును మఱి యజ్ఞ దేవతలందఱాపిడికిళ్ళలోనిమిడియుందురు 'తదాహుర్ల పూర్వదీక్షిణఃసంసవోఽస్తి పరిగ్రహీతోవా ఏతస్య యజ్ఞః పరిగ్రహీతా దేవతానై తస్యార్చి రస్త్యై పరదీక్షణావప యథాతథేతి ఉన్మచ్చకృష్ణాజిన మవబృథ మభ్యవైతి తస్మాన్మక్తాగర్భాజరాయుజ్జాయంతే-సహేవవాసపాభ్య వైతి తస్మాత్సహేవోల్పనకుమారోజాయతే - త్వమగ్నేసప్రథాతిసి సోమయాస్తేమయోధవళిత్యాజ్యభాగయోఃపురోమవాక్యేఅనుబ్రూ యాద్యఃపూర్వమనీజానఃసా తస్మై - త్వయా యజ్ఞంవితవ్యతథితేయజ్ఞ

మేవాస్మావతద్వితనోతి - అగ్నిఃప్రతేన్నమస్మనాష్ట్యావయమితయః
 పూర్వమిజానఃస్యాత్తస్మై-ప్రతన్నమితీపూర్వంకర్తాభిరదది - తత్తన్నా
 దృత్యమేఅగ్నిర్వృత్రాణిజంఘన త్వంసోమాసిసత్పతతిరితివాత్రిఘ్నా
 వేవకుర్యాత్ - వృత్రంవాపవహన్తియజ్ఞఃఉవసమతితస్మాద్వాత్రి
 ఘ్నా వేవకర్తవ్యావితీ” మొట్టమొదట దీక్షితుఁడౌవాని కితరులుదీక్ష
 నందుదొమ్మిగందరగోళ మంటదు కారణమేమనవానియజ్ఞ మువానిపడికి
 శ్శలో గట్టిగఁ బట్టుకొనఁబడెనుగనుక మఱియు దేవతలందఱు న్వాని
 పడికిశ్శలో నిమిడియుండుటచేతను కాఁబట్టి వాని కాలస్యముగా
 దీక్షితుఁడౌవానికివలెనవ్వమెద్దియు న్నలుగదు ఆదీక్షితుఁడు తనపై
 కప్పుతోలగించుకొని స్నానమాఁడదొడఁగును కాఁబట్టి జరాయువు
 పెడలిసంమ్మట లోపలియుచ్చతి త్రిమాత్రమే మిగులును - వానిలోఁకలి
 వస్తుముతో వాఁడు స్నానముకై నీట దిగును కాఁబట్టి శిశు వుచ్చ
 తిత్తితోఁ గప్పఁబడి పుట్టును - అదివఱకు యజ్ఞముచేయనివానికి
 “త్వమగ్నేసప్రథాఅసిసోమయా నేమయోభువ” అనురెండుపురోఽను
 వాక్యములు హోత్రీ వినిపించనిమ్ము క్రమముగా మొదటియాజ్యభాగ
 మునుగూర్చియును రెండవయాజ్యభాగమునుగూర్చియును “నీద్వార
 మున యజ్ఞమును వారు కొంపోయెదరు ”

మొదటిశ్లోకమందలి మూఁడవపాదము చదివి హోత్రీ యజ
 మాననిగూర్చి యజ్ఞమును మోసికొ పోవును అదివఱకు యజ్ఞము
 చేసినవానికి “అగ్నిఃప్రతేన్నమస్మనా - సోమగీర్భిష్టా వయమ్” అని
 చదివి వినిపించనిమ్ము - ప్రతన్నశబ్దముచేఁ దొరటియజ్ఞము గూర్చి
 తెల్పును - అదివఱకు యజ్ఞముచేసినవానికిం జేయనివానికిం గొన్ని
 శ్లోకములు హోత్రీ వినిపించవలయునను నీరెండువిధు లాచరింపఁ
 దగదు అగ్నిర్వృత్రాణిజంఘన - త్వంసోమాసిసత్పతిః” ఆహోత్రీ
 వృత్రుని ధ్వంసము కావించుటకై ముఖ్యముగా నీరెండుమంత్రము

లుచ్చరించనిమ్ము- కారణమేమన యజ్ఞ మెవనిని నమిపించునో
వాఁడు వృత్రుని నశింపఁజేయును కాబట్టివృత్రునిధ్వంసముకావించు
శ్లోకములే యుపయోగించవలయును“అగ్నిర్ముఖంబ్రథమోదేవతానా
మగ్నిశ్చ విష్ణోతపఉత్తమం మహాఐత్యాద్వావైష్ణవస్యహవిషాయా
జ్ఞానువాక్యేభవతః, ఆగ్నావైష్ణవ్యాయాపసమృద్ధేవతద్వైయక్తస్యస
మృద్ధంయద్రూప మృద్ధంయత్కర్మక్రియమాణమృదభివదతి అగ్నిశ్చ
హవై విష్ణుశ్చ దేవానాం దీక్షపాతాతౌదీక్షయా ఈశాతేతద్వదాగ్నా
వైష్ణవంహవిర్భవతియాదీక్షయా ఈశాతేతౌప్రీతౌదీక్షాంప్రయచ్ఛతాం
యాదీక్షయితిఃరాతౌదీక్షయేతామితి-తిష్ఠభాభవతః సన్ద్రియత్వాయ
గాయత్రౌస్విష్టకృతః సంయాజ్యేకుర్వీతతేజస్కామోబ్రహ్మవర్చస
కామః- తేజోవైబ్రహ్మవర్చసంగాయత్రీ- తేజస్విబ్రహ్మవర్చసీభవతి
యవవంవిద్వాన్ గాయత్రేకురుతే-ఉష్ణిహవాయుః కామఃకుర్వీత-ఆయు
ర్వాఉష్ణిక్-సర్వమాయురేతియవవంవిద్వానుష్ణిహశాకురుతే”“అగ్నిర్ము
ఖంబ్రథమోదేవతానామ్”అనునదిపురోఽనువాక్యము“అగ్నిశ్చవిష్ణో
తపఉత్తమంబ్రథమః” అను మొదలగునది యాజ్యశ్లోకము-అగ్నివిష్ణు
వుఁగూర్చిన యీరెండుశ్లోకములు సరిగానున్నవి-యజ్ఞముయొక్క
శుద్ధి నిర్దుష్టాకృతింబట్టి యుండును ఈయంశములో సందర్భించినశ్లోక
ములు కర్మమునుగూర్చి విశదపర్చును- దేవతలలో సగ్గియు విష్ణు
వును దీక్షారక్షకులు వా రుభయులు దీక్షాప్రభువులు కనుక అగ్నికి
విష్ణువునకు హోమములు జరుగును దీక్షాప్రభువులయినవా రిద్దరును
సంప్రీతులై దీక్షను గొనసాగించి యీహోమకర్మము నాచరించు
దీక్షితులు కాఁదగినదని పల్కెదరు శరీరబలమిచ్చుటకై వారుత్రిష్ట
భు లని చెప్పఁబడెదరు- సౌందర్యమును బుద్ధి నాసించువారు స్విష్ట
కృతులై స గాయత్రీశ్లోకముల రెండింట నుపయోగించుగాక-
గాయత్రీ సౌందర్యమును బుద్ధి నై యున్నది ఇట్లుతేంగి యీరెండు

శాయత్రీశ్లోకముల నుపయోగించువాఁడు సౌందర్యము మధ్యయుం
గలవాఁ డగును దీర్ఘాయర్థాయువును గోరినవాఁ డుష్ణిగోష్ణిశ్లోక
ములు వాడనిమ్ము- ఉష్ణిహస్నే యాయువు - ఈసంగతి తెలిసి
యాయే డుష్ణిహములుపయోగించినవాఁ డభీష్టాయువు పొందును
“అనుష్టుభాస్వర్గకామఃకుర్వీత-ద్వయోర్వాఅనుష్టుభాశ్ తుష్టష్ఠిరక్ష
రాణీ తయథమణ్డార్థావకవింశాలో కావకవింశత్యైకవింశత్యై వేమాం
లోకాన్త్రోహతిస్వర్గవవలో కేచతుష్టితమేన కతిష్ఠితి- ప్రతితిష్ఠితియ
వవంవిద్యాననుష్టుభాకురుతే-బృహత్ స్రీ కామాయశస్తామఃకుర్వీత
శ్రీర్వైయశశ్చందనాంబృహతి - శ్రియమివయశాత్కన్ధతేయవవం
విద్యాన్ బృహత్సోకురుతే పంక్తియజ్ఞ కామఃకుత - పాంక్తోవైయజ్ఞః
ఉపేశంయజ్ఞోనమతియవవంవిద్యాన్వ క్తిమగుతే తిష్టుభావీర్య
కామఃకురుతే-ఓజోవాణ్యంధ్రీయంవీర్య తిష్టుప్ - ఓజస్వీంధ్రీయవాన్
వీర్యవాన్భవతియవవంవిద్యాన్ప్రొష్టుభా కురుతే-జగత్యో వశుకామః
కుర్వీత-జగతావై పశవః- కశుమా భ-తియవవంవిద్యాన్ జగత్యోకురు
తే-విరాజావన్నాద్య కామఃకుర్వీత న్నావైవిరాట్ - తస్మాద్యస్యైవ
వేహభూయిష్ఠమన్నంభవతి నవవభూయిష్ఠంలోకేవిరాజతి తద్విరాజో
విరాట్వమ్”

స్వర్గమునుగోరువాఁడు రెండువృద్ధుల నుపయోగించనీ
రెండనుష్టుభులలో నలువది నాల్గక్షరములు లవు మఱి యొక్కొక్కటి
యిరువదొక భాగములుగల మూఁడులోకములున్నవి ప్రతియిరువదొక
క్షరములు భాగముతో నాయడ గానుఁ డీమూఁడు లోకముల
ననుభవించును మఱిమిగిలిన యిరువది నాల్గవయక్షరముతో నతఁడు
స్వర్గమును శాశ్వతముగా నత్తుకొనియుండును ఇట్లేరెండనుష్టుభుల
యుపయోగి మెఱుంగువాఁడు స్వర్గమున స్థిరముగా నుండును
మిరియున్ది ర్తియూ న్గోరినవాఁడు రెండుబృహతుల నుపయోగించనీ-
బృహత్త్యోదమే లక్షయును గీర్తియును ఇట్లు రెండుబృహతుల

యుపయోగ మెఱిగినవాఁడు శ్రీయస్సుల రెండింటిం బొందును
 యజ్ఞం ప్రజేమించువాఁడు రెండముక్తిచ్చందములనుపయోగించనీ-
 యజ్ఞం పంక్తిచ్చందము వంటిది రెండు పంక్తిచ్చందముల నుప-
 యోగ మెఱిగినవానికియజ్ఞము సిద్ధించును- శరీరదార్ధ్యముకోరిన
 వాఁడు మూఁడు రెండు త్రిమృతుల నుపయోగించనీ శరీరబలము
 తేజము మఱి యుద్రియపుష్టి త్రిమృతై యున్నది ఇట్లు త్రిమృతుల
 సంగతి యెఱిగినవాఁడు బలముం దేజ మింద్రియపుష్టిం బ్రాపించును
 పశుసంపద స్తోరువాఁడు రెండు జగతీచ్చందము లుపయోగించనీ-
 పశువులు జగతీచ్చందము వంటవి ఇట్లు రెండు జగతీచ్చందముల
 యుపయోగ మెఱిగినవాఁడు పశువుల సమృద్ధికలవాఁడగును
 అన్నముంగోరువాఁడు రెండువిరాట్ ఛందముల నుపయోగించనిమ్మా-
 విరాజమే యన్నము - (రాజ్యధాతువునకుఁ బ్రకాశ మర్థము)
 అన్న సమృద్ధికలవాఁడీలోకముతో మిక్కిలిప్రకాశించును కాబట్టియే
 యన్నము విరాట్ప్రయోగము ఈ సంగతి నెఱిగినవాఁడు తనతోడి
 పాటివారిలోమిక్కిలిప్రకాశించును మఱి యట్టివాఁడే తనమిత్రులకు
 మిక్కిలియుపకారము చేయఁగలడు సర్వేపాంశందసాంవీర్య
 మవరున్ధేసర్వేపాంశ దసాంవీర్యమన్ను తే సర్వేపాంశందసాంయజ్ఞం
 సయావతాంసలోక తామన్ను తేఽన్నాదోఽన్న పతిర్భవత్యన్ను తేఽజ
 యాన్నాద్యఁ యపవంవిద్వాన్ విరాజాకురుతే" ఇట్లుఁగి యావిశాజ
 శ్లోకముల నుపయోగించువాఁడు సకలచ్చందములశక్తిని సుపాపించు
 కొనును మఱి సకలచ్చందశక్తిని దనయొడు సల్పుకొనఁగలడు
 మఱి సకలచ్చందములతో నేకీభవించును సకలచ్చంద స్వయా-
 వుండగును- కావలసినట్లు కుడుచును మఱియభేదముగాననుభవింపఁ
 దగినంతయన్నమును నిల్వచేసెకొనును తనకును దనకుటుంబము
 నకును సమృద్ధిగా బ్రతికినహ్నాభ్యు హాయిగా ననుభవించఁదగినంత

యన్నమును సంపాదించుకొని నిల్వచేసికొనను “తస్మాద్విరాజా
వేవక రవ్యా ప్రేద్ధో అగ్న ఇమో అగ్న ఇత్యేతే” ప్రేద్ధో అగ్న ఇమో
అగ్న యని మొదలిడు నీరెందువిరాజములు తప్పక ముఖ్యముగా
నుపయోగింపక తీరదు “ఋతం వా వదీక్షా సత్యం దీక్షా తస్మాద్దీక్షి తేన
సత్యమేవ వదితవ్యం అథో ఖిల్వాహుః కోఽర్హ తిమనుష్యః సర్వం సత్యం
వదితుం సత్యసంహితా వై దేవా అమృతా నంహితా మనుష్యా ఇతి - విచ
క్షణ్యతీవాచం వదేత్ - చక్షుర్వై విచక్షణం దిష్టే న నభశ్యతీతి (చక్షుర్వై
విచక్షణం చక్షుషాహి విపశ్యతి) - ఏతద్ధవై మనుష్యేషు సత్యం నిహితం
యచ్ఛత్యుః - తస్మాదాచక్షాణమాహురద్రాగితి సయద్యదర్శమిత్యాహ -
థాస్య శ్రద్ధధతియద్యువై స్వయం పశ్యతినబహూనాంచనా న్యేషాంతి శ్ర
ద్ధధాతి - తస్మాద్విచక్షణతతీమేవ వాచం వదేత్సత్యోత్త రాహై వావాస్య
గుతీతాభవతిభవతి” దీక్షయే సరి దీక్షయే సత్యము కాబట్టి దీక్షసల్పు
వాఁడు సత్యము పల్క-పలయును (ఋత మనఁగాఁ దిన్ననితెన్ను
సత్య మనఁగా నిజమాడుటఋతము తలంపునుబట్టి సత్యము మాటను
బట్టి యుండును) అంతయు స్సత్యమునే పల్కఁదగుమనుష్యుఁ డెవఁ
డని యనుచున్నారు - సత్సంపూర్ణులు దేవతలు - మఱి మనుష్యు
లసృతభూయిష్టులు - మాటాడునపుడెల్ల విచక్షణనామమును వాఁ
డుచ్చరించనిమ్ము - కన్ను విచక్షణ మగును కంటితోనే వాఁడు
స్పష్టముగాఁ జూచును గనుక (విచక్షణాతువునకుఁ జూచుటయర్థము)
మనుష్యులలోఁ జూపే సత్యముగా నేర్పర్చుటదెన కాబట్టియే
యెద్దియైనసంగతి నెఱిగించువానితో నీవు కన్నారఁ జూచితివాయని
జను లడిగెదరు - నేఁ జూచితినిని వాఁ డన్నప్పు డాసంగతిని జనులు
విశ్వసించుచున్నారు ఎద్దియైన దా నొక్కఁడు మాత్రమే చూచిన
వాఁ డితరులం గొందఱిన్నాని యందఱిన్నానినమ్మించలేడు కాబట్టి
క్రతిమనుష్యుఁడు న్దా నోరైతి నపుడెల్ల విచక్షవిచక్షణ యని యుచ్చ

రించుచు డవలయును అట్లు విచక్షణశబ్దముం దా నాడు ప్రతి
వాక్యమునకుఁ దోడుగాఁ బుష్కలముగా వానియొక్క పొంతయును
సత్యమే యగును

ఈ బ్రాహ్మణము లచ్చరించునపు డొక స్వరనియమము
లేదు యథేచ్ఛముగా నుదాత్తాన దాత్రములు వల్కవచ్చును-
మంత్రోచ్ఛా ణస్వరమన కలవడినఛాందసులు స్మార్తకర్మములం
దుపయోగి చు పడమును ఎఱియుం బురాణేతిహాసకావ్యశ్లోకము
లనేగా గృహకావ్యము ండలి యేమాటలకైన హాస్యాస్పదముగా
మంత్రస్వరముతోనే యచ్చరించుచుం దమవల్కులు మిక్కిలి
సంస్కృతమల యును శబ్దములనియు సభ్యములనియును శాస్త్రీ
యములనియు శ్రోత్రీయము నియుఁ దక్కుజాతులవారివల్కులను
గర్హించుచున్నారు ఎఱియును దాని దీక్షవహించకున్నప్పటి
కీనామబ్రాహ్మణులు దీక్షితవేషముతో దంభముం జూపుచుఁ దమ
జాతిశ్రేష్ఠతం జాటుకొనిచు స్వార్థపరులై మనసులో నొకటి
వైకొకటిగా వ్యవహరించుచు లోకమును మోసపుచ్చుచున్నారు
“శ్రుతిస్థానే స్వరాస్వక్తుం నాలం బ్రహ్మే తత్వతః” అని దేవర్షియా
నారదుఁడు శిక్షావిధి నిర్దేశించుటచే వేదమును నియతస్వరముగా
నీకుక్షింభరులు వైదికమృత్యుల పామరులు ప్రాకృతులగు మర్త్యు
లెంతమాత్రముం బరింపనేరరు అద్దమున నెవనిమట్టుకువాఁడు
చూచుకొని సంతోషి చున స్లేదేశమువా రాదేశమందలి వేదపాతము
నకు సంతోషించుచుఁ దమపాతమే తక్కిన వేదపాతముకన్న సరియైన
దని పొగడుకొనుచున్నారు గ్రడ్డికి గ్రడ్డి త్రోవచూపుచందముగా
గురువులు శిష్యులకు వేదమంత్రములు చెప్పుచున్నారు- అవ్యక్త
మగు వేదనాదబ్రహ్మము నారాయణుఁడు వేంకటగిరియందు శిలా
ఘాతమున నవతరించినాఁ దన్నట్లు “ఇషేత్వా” మొదలగుశబ్ద

రూపముగా నెట్లున్నదని నక్కచున్నానో మనుషుల లట్లే తా
 ముచ్చరించు యెడ తానచితాదివ్యరము లట్లు శాస్త్రీ
 యము లని పాపరుల న్నమ్మించి స్వార్థులై తాము పఠించునవి
 వేదము లనియును దాము శ్రోత్రియుల మనియును దక్కినజాతులవా
 రందఱుం ద మూర్ఖులకే మేవుచుం బూజించుచుఁ దమమాటచొప్పున
 నడువవలయునను దంభవేషము లూని తాము చెడి యితరులం జెఱచు
 టకు ముఖ్యహేతువు దుష్టకలికాలముతప్ప నింకొకటి కాదు. బ్రహ్మ
 యజ్ఞమునందు వేదముల దు మంత్రబ్రాహ్మణములేగాక యితహాస
 వురాణకల్పగాథానారాశంసులు కూడఁ గలవ చెప్పఁబడుటచే
 మొత్తము యనాదిగా వేదమునందు మంత్రన జ్ఞకఁది మంత్రము
 బ్రాహ్మణసంజ్ఞ కలది బ్రాహ్మణము - ఇతరక మంత్ర బ్రాహ్మణ
 ముల నేర్పాటుచేయుట కి కొక దారి లేదు “ బ్రాహ్మణేనామిశిత
 మంత్రాత్మకంశ్చింతయజః అధ్వర్యవంకఞ్చిద్ధాత క్వచిదితరవ్యవ
 స్థయా బుద్ధిమాలింహేతుత్వాత్ కృష్ణ యజః” బ్రాహ్మణములోఁ
 గలియుక కేవల మంత్రాత్మకమైనదిగుటచే శుక్లయజును అధ్వర్య
 హంత్రములతోఁ జలశావులకమై బుద్ధిమాలింయమునకు హేతు
 వగుటచేఁ గృష్ణయజుస్సనియును యజుర్వేదము రెండు విధములు
 “అదిత్యానీమోశుక్లాని యజాంపివాజసనేయేన యాజ్ఞవల్క్యే
 నాఖ్యాయంతే” ఈశుక్లయజుర్వేదము వాజసనేయుఁడగు యాజ్ఞ
 వల్క్యునిచే సూర్యునివలనఁ బొందఁబడెను నూరిధ్నాయములు
 కలదిగనుక శతపథబ్రాహ్మణ మయ్యెను శతపథబ్రాహ్మణము
 శుక్లయజుస్సునకు వ్యాఖ్యానము వాజసనేయసంహిత శుక్లయజు
 ర్వేదము తెత్తిరీయసంహిత కృష్ణయజుర్వేదము కృష్ణయజుర్వేదము
 నకుఁ దెత్తిరీయబ్రాహ్మణము శుక్లయజుర్వేదమునకు శతపథ
 బ్రాహ్మణమును వ్యాఖ్యానరూపములయినప్పటి కొంకొంటితో

నారెందు బ్రాహ్మణములు కలిసియే యున్నవి దీక్షితుఁడు తనపేరు
తనగోత్రముపేరు తనతండ్రిపేరు తనతాతపేరు తనమత్తాతపేరు
చెప్పవలసినది ఐతిరేయ బ్రాహ్మణముందలి దీక్షణీయమును బైప్రకార
మాంధ్రీకరింపఁబడెను మఱియును యజ్ఞమునందు సదస్సుఁ డదివఱకు
జరిగినతప్పం దెలియపర్చవలయును మతేయధ్వర్యులయినను
గడచినతప్పకట్టి తెలుపవచ్చును ఈచేసినదోషము మీ కెట్లు
వదలు నని యడుగఁగా నధ్వరుఁ డూరకుందురు వారి బహ్మ
యాచీకయుఁ డతడు వాచస్పతిసంతతివాఁ డాచక్షమి న కయ్యో
నాకుఁ దెలియదు పెద్దజాతూకర్ణ్యుఁడను మనతండ్రుల గరువు నడుగు
దము- అప్పుడు జాతూకర్ణ్యుఁ డాచక్షమును విని తిరిగి యావేద
వాక్యమును జదువుఁ డనెను ఆచీకయుఁ డందుకు శాస్త్రమునువచనము
నిగదము యాజ్ఞము మఱెద్దియైన మొదటినుండి తుదివఱకుఁ జదువ
వలయుననఁగా శ్లోముగాని శ్లోకార్థముగాని శ్లోకపాదముగాని
యంపలియొకపదమ గాని యక్షరముగాని యెంతవఱకుందప్పి నో
యంతవఱకుం జదువవలసియున్నదనెను

అప్పుడు కాషీతకి యనువాఁ డాగ్రంథము తిరిగి కఠింపఁబడ
వవసరములేదు హోతలు ప్రమాదమున యజ్ఞమునందు చేయు
తప్పులు దివ్యహోతయగు నగ్నిదేవుఁడు దిద్ది యజ్ఞముఁ తయం బవిత్ర
మొనర్చునని ఋగ్మంత్రము చెప్పుచున్నదని కలెను ఇట్లు నైమిష
ఋషులు చేయుచున్నక్రతుకాలకు వెళ్ళి ప్రశ్నించినదివోచాసపుత్రుఁ
డగు ప్రవర్ధనభూపతిచేసిన ప్రశ్నమునకు సమాధానము చెప్పఁబడెను
బ్రాహ్మణములవలనఁ జొల్లి మనుష్యులం గ్రతువులందు బలియిచ్చు
నాచారము కల దందుకై బ్రాహ్మణులు తగుపుత్రు నమ్ముకొనువా
రని యైతిరేయ బ్రాహ్మణము సాంఖ్యాయనసూత్రముఁను మనస్సేవుని
కథుబట్టి బెల్లకొనుటచున్నది మోక్షలా ముఖలగునోరుతేని

జంతువులను గ్రతువులందుఁ జంపుటకన్న మానిసులం జంపుట కొంత
యంగీకరింపవచ్చును. సర్వజంతువునాశకుఁడు లోకదోహ మొనర్చు
నుపాయ మన్ని జంతువులకన్న లెక్కువగాఁ దెలిసినవాఁడును సర్వ
భక్షకుఁడు స్వార్థపరాగ్రేష్ఠుఁడు విద్వన్నానియు గర్వపర్వతశిఖరా
యాధుఁడగు నొకమానిసిం జంపనప్పటికిం గొంత సాధుజనోపకారమే
కదా ? ఇట్లే బ్రాహ్మణము లడ్డదిడ్డకూరకర్మములను వర్థమయిన
ద్రవ్యవినియోగమును వృధోద్యమములన సోమరిపోతులను నుబును
పోనికథలను బుక్కిటిపురాణములను పోదెలను దంభవేషములను
బామరరంజకములగుపట్టకథలను ముచ్చటలను వాలకములను మొక
లగుబుద్ధిలేనిచునోవాక్కాయకర్మములను బోధించుటకు మను లెంత
మాత్ర ముద్దేశింపలేదు క్రమక్రమముగా వివేకులు వంచకులు
స్వార్థపరు లీశౌతవిధానములం గల్పించి రని సిద్ధాంతికరింపక
తీరిదు జీవహింసయును వర్థకాలక్షేమమును జనుల కన్యోన్యవిర్భే
షముం బరమకారుణికులను సర్వజ్ఞులగుమునులు వేదవేదాంగ
ముఖమున నెంతమాత్రము నోభింపరు బోధింపరు

యు గ స్వ రూ ప ము

మనుష్యుఁడు పడుకొన్నసమయమే కలియుగము - మేలుకొన్న
వేళ ద్వాపరము నిలువఁబడినతఱి త్రేత - షటి నడుచుచున్న కాలమే
కృతయుగ మని బ్రాహ్మణము చెప్పటచే నడుచుచున్న సమయ
మనఁగా లోకోపకారముకై కాయక్లేశముతో కృషి మొదలగు పాటు
పడుట భూమినిదున్నుకొని పండించుకొనుట మొదలగుపాటుపడి
తనతోడి సాటివారలకుం దోడ్పడక సోమరితనమున నిద్దురించుచు
గూర్చుండి పోదెచెప్పుచు సన్యాసులమని మెట్టవేదాంతములు
కల్పించుదు సోమరిపోతులే కలిజనులు తమయొక్క సుఖముకొరకు

లోకోపకారార్థమై దున్నట యిండ్లుకట్టుట బట్టలు నేయుట మొదలగు
 కాయక్లేశమువ్యాయామ మొనర్చువున్నాత్ములేకృతయుగపురుషులు,
 వ్యాయామముతోఁ శరీరకష్టమున నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసాధన
 సామగ్రి సంపాదించక పోమరియై గ్రంథకాలక్షేపమును స్వర్గనరకము
 లనుగూర్చి తెలిసీతెలియని యుపన్యాసములను మెట్టవేదాంతబోధ
 లను జపమంత్రోపదేశములను మతచర్చలను కేవలస్వార్థపరుఁడై
 ధూర్తుఁడై కూర్చుండి తినమరగినతుంటరిమాత్రమే కవటవండిత
 వేషముతోఁ దనకుఁ దో డితరులకుఁగూడ నాధివ్యాధులు హెచ్చించి
 భూభారమునకుమాత్రమే జీవించు దిక్కుమాలినగ్రంథకల్పనముల
 వ్రాఁతలచేఁ దాఁ దరింపలే కితరులఁ దరింపనీక గుంశయమున ముంచి
 లోకులఁ జెఱచి తాఁ జెడఁగమానఁడు మిరెపకాయకార మిట్లొడు
 గని తినక చది చొరక లోఁతుఁ దెలియదనుసామెతగా మిరెపకాయ
 చవిచూడనివాని కాకారమునుగూర్చి యెంత యుపన్యసించినను
 మతెంతగ్రంథమువ్రాసి చదివించినను తెలియునా? నిద్రాహారవిహార
 సౌఖ్యసంపాదకసాధనములగు వ్యవసాయము మొదలగువనులు తాఁ
 జేయుచు నితరులకు మప్పవలెను. వేదశాస్త్రములు బ్రతుకు సుఖ
 ముగ నడుపుకొనుత్రోవను సూచించునుగాని తా మశరీరము
 లగుటచే నట్టిజీవితసౌఖ్య కరమగు త్రోవను దాము నడచి జనుక
 నడత చూపించనేరవు లోకములోని పురుగులు పక్షులు
 మృగములు తమనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమునకై యెట్లు పాటుపడ
 చున్నవో మనుష్యులుకూడ నట్లే పడుటమాని వేదమునియును
 శాస్త్రములనియును స్వర్గనరకములనియు జాతిమతవర్ణాచారశిష్టసంప్ర
 కామములనియు సహజముగాఁ గనుక లేనిపోనివికారములను
 అట్లు చూచుకొన్న విధమునఁ గల్లుతాగిఁచందమునఁ బిశాచ

గ్రస్తునివడువున సన్నిపాతరోగపీడితునివలెఁ గోరికోరి సోమరిపోతుతె
 యాధివ్యాధులకు లోనగుచుంట దుష్టకలికాల చేష్టితముకాదా?
 నిష్కరుట హృదయములతో నిద్రాహారవిహారములొసర్చు బాల్య
 దశయే నాల్గుపాదముల ధర్మముతో నడుచు కృతయుగము నూర్చు
 యశావసము ధర్మము మూఁడుకాళ్ళ నడుచు శ్రేత- ప్రాథవయన్సు
 రెండుపాదముల ధర్మము నడుచు ద్వాపరము- క్రమముగా నొకపాద
 ధర్మముతోనైన నడువనేరక పాదములశక్తి రవంతయులేక నడువ
 నేరక మూలబడి స్వకరసౌఖ్యకరమగు కాయక్షేశకసాధ్యమగు
 వ్యాయామము నొకింతయును జేయలేక వేదములనియు శాస్త్రము
 లనియు స్వర్గసరకమ లనియు జాతులనియు మతములనియుం బూర్వ
 చారములనియు సారకాయలు నటకు వార్ధకదశయే నాల్గుపాదముల
 శక్తి సమూలముగ నశించిన ధర్మశూన్యమగు కలికాలము- అట్టి
 నిరర్థకవార్ధకదశయందు కాయక్షేశముననిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము సం
 పాదించుకొననేర కితరులంగవ్వుపెట్టి తమవర్ధజీవనముంబొదిగించుకొనఁ
 గోరిన ధూర్తబకధ్యానపరులగు ముసలిమద్దలు తన్నిన కృత్రిమ
 కల్పనములే యీవేదశాస్త్రములు మతగ్రంథములు పుక్కిటిపురాణ
 ములు ఈవృద్ధులు పాటువడి తమనిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసాధనములు
 తాము సంపాదించుకొనటకుం బనికిరాక పరుల స్వకౌఠకై కష్ట
 పడట కొప్పించునుపాయములే యీశ్రుతిస్మృతులు శ్రౌతస్మార్త
 కర్మములం బోధించు సకలగ్రంథములు వేయేల పెద్దలు తమ
 నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమున కెట్లు కాయక్షేశమందుచున్నారో చూరి
 నడువడిచూసి పిన్నలు సహజముగాఁ దాముగూడ నానడువడినే
 యవలంబించుట సర్వజంతువులందు సమానసహజపద్ధతియే కదా?
 సహజపద్ధతినిబట్టి నడుచుట సహజగుణమే పనికివచ్చునుగాని మనుష్య
 కల్పితకృత్రిమపద్ధతు లనవసరములు పృథములు తేనిపోనిక్రమకు

హేతువులు—చలిబాధ తాకుఁ గలిగినపుడు తనకంటఁ బెద్దవారు బట్టలుకప్పుకొని సుఖమందుట సహజముగాఁ బిన్న కనిపెట్టి తాఁగూడ బట్టకప్పుకొనఁదా? పెద్దవాఁ డెట్లు బట్టను సమకూర్చు కొనునో యట్లే తాను బట్టను సమకూర్చుకొనునుపాయము సహజముగా నెదకుకొనఁదా?

ఉపిరితీసికొనుటకు వినుటకుఁ జూచుటకుఁ జవిగొంటుకు వానన గొంటుకు స్వర్ణమనుభవించుటకు నిద్రించుటకు నవయవములుకడలింపఁ తుకు నడచుటకుఁ బరువిడుటకు నిద్రించుటకు మేల్కొనుట కాఁకలిడప్పి కలబాధదీర్చుకొనుటకు స్వభావముగాఁ బ్రతిజంతువును బ్రవర్తిల్లుచుం దును వేదశాస్త్రమోషతో మఱియును గ్రంథములతోఁ బనియేమి? పంచభూతాత్మకములగునానావిధశరీరములకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్య మాసించుజీవితమునఁ బాంచభౌతికపదార్థములకన్న నశరీరములగు వేదశాస్త్రములతోను స్వర్గనరకములతోను ఆత్మభేదములతోను మెట్టు వేదాంతములతోను లోకాతీతకర్మావర్ణనములతోను మఱి యతీం ద్రియాకాశశబ్దచాంగములగు భూతభవిష్యత్తన్తకథనములతోను పరస్పర విశ్వేషకారణ కులజాతిమతాచారవిశేషచింతతోను రవంతయుం బనిలేదు కోటి యావ్యములిచ్చెడ నను మాటకన్న నొక్క దమ్మిడి రొక్కమిచ్చుట కోటింతలు నయము కదా? వేదములు శాస్త్ర ములు పురాణములువ్యవసించుట వ్రాతలనగవచ్చుటకన్న నాచరి గొన్నవానికిఁ బట్టదుకూడిదట కోటింతలు మేలుకదా? నిద్రాహార విహారాత్మకమగు నీబ్రతుకున నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసంపాదకసాధన మగు శ్రోత నన్నిజంతువులకు సహజముగాఁ బిన్న పెద్దవరుసంబట్టి నడుచుకొన్నే నడుచుకొన్నున్నవి మోక్షేతికంకణమున కద్దమువేత నీవేదశాస్త్రము లీపోమరిపోతుమునలిపాతపంచాంగములు మిక్కిలియన భవస్థరములు ఒకరికన్న నొకరు గొప్పవారమను స్వార్థపరులై యాస్తి

కూడ బెట్టుకొనటకు జాతిమతాచారవైషమములతో లేనిపోనితర్కములతోకొఱిగనివేదశాస్త్రచర్చలతో నన్యోన్యద్వేషములతోగోరికోరితక్కిన దంతువులకన్నజావునకు ముందుగాఁజచ్చుట కలియగమునందలి మనుష్యులస్వభావము — జను కన్యోన్యన్యరాగముం తెలిచి పరస్పర ద్వేషముకల్పించువేదశాస్త్రశిష్ట సంప్రదాయకులమతాచారప్రవక్తలు లోకమునకు సహజముగఁ దప్పని యీతిబాధలు ఈవేదశాస్త్రము లీమతాచారవేదము లీయన్యోన్య కలహము లీయసందర్భజాతినీతులు మఱి యీ స్వార్థపరములు వంచకములునగు సోమరిపోతు చేష్టితములన్నియు నెపు డడుగంటి సమూలముగ నశించునో నకలమానవు లన్యోన్యన్యరాగములతో సమాన సంతతభోగభాగ్యములతో నుందురో యటివేళ సహజానందకర బాహ్యదశవంటిపుణ్యయుగమగును మిగులడ్ప్పగొన మేఘోదయమెపుడగునో యెపుడు వానచిన్కులువడనో యను చాతకములచందమున నిక్కలికాలమందలి భూతహింసాపిపాసకోష్ఠాని భాగవతులు దయచూచుచుండగు భగవంతునకిట్లు చతుర్విధాభినయవిశేషముల మొఱపెట్టుచున్నారు అన్నమే సమయానుకూలముప నాఁకలిం బోగొట్టఁటకును బటియుం బుట్టించుటకును మూలమైన ట్టివేదశాస్త్రానుసార కుల మతాచారములన్నియును జనుల కన్యోన్యద్వేషము న్నల్పింపకుంటకును మఱియుంబరస్పరప్రేమానురాగము లొదవించుటకును గారణములగుట నిశ్చయమేకాని యిపు డీలోకమునకు శని రాజు పాపసహవాసముచేఁ జూపుఁడయిన బుధుడు క్షీణచంద్రుఁడ రవికుజు తిక్కలిస్వరూపుఁడగు శనికీబరివారము గురున కస్తమితదోషమును శుక్రకునకుశతృగృహస్థితియును శ్రేష్ఠాధిపత్యము లభించి మారకసంబంధము లభించెను మఱియు శనికీ మారకసంబంధము గురుశుక్రకులకన్న నెక్కుడయ్యెను కావున ధర్మాత్మజీవితము కొనసాగుటకు బొత్తిగా కలికాల మవకాశ మింక

కుండెను “పాపీ చిగాయః సుకృతీ గతాయః” అను కలికాల
 కృత్యము తార్కాణ య్యెను కాబట్టి కృతయుగమున నాల్గుపాద
 ములతోఁ ద్రేతముందు మూడుపాదములతో ద్వాపరమున రెండు
 పాదములతో జరించుచున్న ధర్మధేనువు కలియుగమున నొంటి
 కాలితో నడువఁజాలక కూలబడి శనిరాజనువులి వాతంబడి భక్షింపఁ
 బడెను ధర్మధేనువుయొక్క దుమ్ములవలె నచ్చటచ్చట నగపడుభాగ
 వతులన్నాడ దుమ్మలగొండు మెట్టవేదాంతములన్వెల్లడించుచు నీస
 డింపునవ్వులతో స్త్రీబ్రాహ్మణక్షత్రివాజకవణ్మతస్థాక్షకమతాధికారిమ్మ
 న్యులుగూడఁ దలచూపనీకాపోక్తి నుములందు పాపులతోనున్నయాగ్ర
 హములవలెఁ బెచ్చురేఁగుచుఁ గలికాలమునుమఱింత ముదఱఁబెట్టుచు
 దుర్దాహముఁబుట్టించు పానియమువలె దాపరించుట మిక్కిలి శోచ
 నీయము మనుష్యకళువుగాఁ జంపఁబడటకై యొప్పగించబడిన శున
 శ్శేవుఁడు నోరున్నచున మృదుగాఁ దన మొట్టచేసందఱిసీబతిమాలి
 తనబ్రతుకును గాపాడుకొనఁటలు లైతరేయబ్రాహ్మణమునఁ జెప్పఁ
 బడెనుగాని నోరులేనిమేఁక కనికర మెట్లు తనబ్రతుకుం గాపాడుకొని
 క్రూరయూపబంధనముల న్దప్పించుకొనఁగలుగున ? మొత్తముపై
 మాకాయువు మాకాకోగ్యము మాకుధనము మీకుఋణమునుసామె
 తగాదిక్కుమాలినక్రూర లీశోక్తియమ్మనుఁగల బోధించుచున్నారు

తనపొట్టకై అజీగర్తుఁ డను బ్రాహ్మణుఁడునూతావునుబుచ్చు
 కొని తన కొడుకును యజ్ఞకళువుగా నమ్మకొన్నాఁడు తనయాకలిం
 దీర్చుకొనుటకై తాఁగన్నకొడుకులంగూడ క్రితుపశువులుగాఁ జంపఁ
 బడుట కొప్పుకొనిరి తొంటికాలమున బ్రాహ్మణులు తమపుత్రులను
 యజ్ఞకళువు న్దావించి వంద కొఁది గోవులను గ్రయధనముక్రిందఁ
 బుచ్చుకొని యాకొడుకు నమ్మకొనుట యాచారము కలిదు కాబ
 ట్టియే “దుహితాదుఃఖం వుత్త్రస్తేజః” అనుశ్రుతి ప్రవర్తిలుటకు

హేతు వయినది కొమార్తెలు యజ్ఞపశువులగుటకుఁ బనికిరానికారణముచేత నాయాడుపిల్లలం బెంచి తగినవరులకు జతపర్చుటయందు మిక్కిలి క్లేశమగుటచేతను దండ్రుఁ డికిఁ బుత్రికకన్నఁ బుత్రుఁడే జీవనలాభకార్యమై తా యజ్ఞపశువుగా నమ్మఁబడి తనతండ్రుకి సుఖజీవన హేతువగు ధనాగమమునకుఁ దగినసాధనమగుటచేతను “అవుత్రస్య గతిర్నాస్తి” అనుధర్మశాస్త్రమును గలిగెను పుత్రులవలనఁ దండ్రుకి ధనలాభము కలుగుటచేతను బుత్రికవలనఁ గొన్ని బాధలుతప్ప ధనలాభ మొక్కింతయులేనికారణముచేతను బుత్రిక తనజీవనదుఃఖహేతువనియును బుత్రుఁడు తనజీవనసుఖమూలమనియును కొడుకు పుట్టిన తోడనేయజ్ఞపశువుగా వాని నమ్ముకొని ధనలాభమంది సుఖముగా నాధనముచేతఁ బొట్టనిండఁగూడుతినవచ్చునని బ్రాహ్మణగృహస్థు మిన్ను మట్టువాఁడు మఱియఁ బుత్రిక పుట్టినని విన్నతోడనే చెల్లనిడబ్బీయాఁడుపిల్ల యజ్ఞపశువుకై పనికిరాదు దీనిని బెంచి తగినవరునకు జతగూర్చువటకునాకంఠమునఁ జుట్టుకొనను నీయాఁడుపిల్లవలన నాకు నవ్వమేగాని లాభమేమియు లేదని యాతండ్రు మిక్కిలిదుఃఖించువాఁడు పూర్వకాలమున కొడుకులు తమప్రాణమైన భారపోసి తండ్రులను సుఖపెట్టువారు- పూర్వకాలమున స్వార్థపరులుగాక లోకోపకారముకై శ్రోత్రియబాలకులు తమప్రాణమైన భారపోయువారు కనుకనే యాకాలమునకు వేదవేదాంగము లుపయోగములుగాని స్వార్థపరులై తమసుఖముకొఱకై యెట్లయిన లోకద్రోహ మొనర్చుఘోరకలికాలము లో నావేదవేదాంగములు మఱి నాఁటియఖి శాస్త్రములు బొత్తిగా నిష్ప్రయోజనములు- కాఁబట్టి దేశకాలప్రాతానుసారముగా వేదములును వేదార్థములును మాటుచున్నవను పురాణమత మెంతయును శ్లాఘ్యము-కాఁబట్టి కలికామందు ఇషేత్వాది వేదమంత్రములు ఇవమేవార్థం యజమానాయా

దధాతీత్యాది బ్రాహ్మణములు ఇషేత్వేతి పలాశశాఖాం చినతీ
 త్యాది కల్పము వేయేల వేదములు వేదాంగములు మతీయును
 స్వర్గశరకములను భూతభవిష్యజ్జన్మములను శ్రౌతస్మార్తకర్మములను
 జాతుర్వర్ణ్యమును ప్రాచీన శిష్టకులమతాచారములను బోధించు
 గ్రంథములన్నియును చెల్లనిడబ్బులవలె చెల్లువాయఁబడి రద్దు
 కాఁబడిన ఋణపత్రములవలె మృతునిపంచేంద్రియములవలె నిష్ప్ర
 యోజనములయి ప్రస్తుతకాలమునలోకోపకారకములెంతమాత్రము
 న్నావు- ఆవేదవేదాంగములకు మతీయుం బ్రాచీనమునిప్రోక్త నానా
 శాస్త్రములకును బ్రకృతోపయోగముగ సకలజను లన్యోన్యమును
 రాగముతోఁ గలసిమెలసి హాయిగా బ్రతుకుసాధనములం బోధించు
 తెన్నున వ్యాఖ్యానములు చేయఁబడవలసియున్నది ఇప్పుడు వాడుక
 లోనున్న యష్టాదశవిద్య లనాదికాలమునుండియును వాగ్ధర్మములం
 గాలక్రమమున మాఱుచు వచ్చుచున్నవిగాని ప్రారంభకాల
 మెప్పుడో నిర్ణయింప వలెనుపడదు- ఉదకబిందువు లొండొంటఁ
 గాలక్రమమున మహాసముద్రములయిన ట్లావాజ్మయమష్టాదశవిద్యా
 ప్రస్థానము లయ్యెను కాఁబట్టి జగత్సృష్టితోనే సకలవిద్యలు నెను
 బదికోట్లజీవరాశులును మతీయును జగమునందలి పదార్థములును
 బొడచూపెను జడచైతన్యాత్మకమగు నీసర్వప్రపంచమును స్మృతి
 యందు పుట్టి పెరిగి విస్మృతిలో లయమగుచున్నదని స్వప్నజాగ్ర
 త్సుషుప్త్యవస్థలచే నెల్లరకుం బ్రత్యక్షానుభవమే తుద మొదళ్ళుగాని
 యొకకారణముగాని తెలియఁబడక విష్ణుమాయామయమైన యీ
 ప్రపంచతత్త్వ మిదమిత్థమని నిశ్చయింప నశక్యము సత్త్వరజస్తమో
 గుణమయమైన ప్రకృతి వలయరేఖవలె తుద మొదళ్ళు నిశ్చయింప
 నశక్యమై యాకాశమువలె నిరవధికమై స్వప్నమువలె నవశమై
 యాగంతుకమై గారడీవలె నదృశ్యమై యున్నది ఇదివఱ కనాథిగా

వచ్చుచున్న శిష్టసంప్రదాయానుసారముగా నీశ్రౌతకర్మ మిట్లున్నదని
బ్రాహ్మణములు “ఇత్యాహ” అని రోక్షిభూత్రయము నుచ్చ
రించుటచేత వేదములుకూడఁ దగులఁ బరోక్షములగు వేదవేదార్థ
ములఁ దాము వల్కుచున్నట్లు వెల్లడించుచున్నవి వేదవేదాంగాది
విద్యనెప్పటినుండి ప్రవర్తిల్లుచుండిన నెట్టివాఙ్మయమైనను మఱెట్టి
యర్థమును వెల్లడించు నేయేకర్థమున విధించుచున్నను మతేయే
యిహపరసాధనముల బోధించుచున్నను మొత్తముపై సకలజనముల
కన్యోన్య ప్రేమానురాగములను పరిస్పరోఽకారక విధానములను
మాత్రమే బోధించుచున్నవిగాని జంతుహింస జనులకుఁ బరస్పర
ద్వేషము నెన్నఁడు న్యోధించలేదని వివేకులందఱును సిద్ధాంతీకరింపక
రిట్లదు

య జ్ఞ ప శు వి చా ర ణ

దేవతలు మనుష్యునియజ్ఞమునందు తమకు బలి యిగోరిరి
ఆమనుష్యపశువును యూపమునకుబంధించి చంపుటకై యధ్వర్యుఁడు
సిద్ధపడినంత నామనుష్యపశువునుండి మేధ యను హోమార్హముగు
నింద్రియశక్తి బయలయి గుఱ్ఱము లోఁ బ్రవేశించెను ఆగుఱ్ఱమును
యజ్ఞపశువుచేయఁగా దానిలోని మేధము యెద్దులోఁ బ్రవేశించెను
ఆదూడను జంపుటకు సిద్ధపడఁగా దాని మేధము గొఱ్ఱెలో దూతె
నాగొఱ్ఱెను యజ్ఞపశువుగా సిద్ధపర్చగా దాని మేధస్సు మేఁకలో
దూతెనామేఁకను యజ్ఞపశువు కావించి చంపనన్నంత దానిశక్తి
భూమిలోఁ ప్రవేశించెను ఆభూమినుండి వరి మొలచెను వరి దంచి
బియ్యముచేసి యాపిండినే పురోడాశఁ గా వండి దేవతా కధ్వర్యు
లర్పించినారు మనుష్యుని యజ్ఞపశువుగాఁ జంప దలఁచి చంపలే
కతగ్నికీడులుగా గుఱ్ఱమును యజ్ఞపశువుకావించి దానిగూడఁ జంప

నొల్ల కాగుటయును బలెద్దును యూపమునఁ గట్టి దానింగూడఁ
జంపనొప్ప కెద్ద నుండులు గొట్టెను బశువుకావించి దానింగూడఁ
జంపనొల్లక గొట్టెనుండులు మేఁక న్నటి దానింగూడఁ జంపనొల్లక
తుదకు బియ్యమును తము పశువుగా భావించి యాపిండిని దేవతల
కధ్వర్యుల సమర్పి వి మనుష్యుని గుట్టము నెద్దును గొట్టియను
మేఁకను బశువు న్నావి వి యూపము - కుఁ గట్టి జీవహి స యెంత
మాత్రము న్నూడఁగి విడిచిపెట్టి తుదకధ్వర్యుల బియ్యపుపిండి
నామనుష్య హయ వృషభ మేషచ్ఛాగములను బ్రతుకనిచ్చి వడ్లు
దంచినబియ్యపుపిండిని మూతమే యాజంతువులకు బదులు పశువుగా
భావించి దేవతలకు సమర్పించిరి మనుష్యుఁడు యజ్ఞపశువగుటకుఁ
బనికిరాక గుట్టముగాను గుట్ట మెద్దుగా నెద్దు గొట్టెగా గొట్టెమేఁకగా
మేఁక భూమిగా భూమి వరిగా యజ్ఞపశువగుటకు మాత్రెను కాబట్టి
యజ్ఞమునాదు దేవతార్థమె యెట్టి జంతువు ను జంపఁగూడదు
మనుష్యుఁడును మఱియు న్నజంతువులునమేధస్వహులుగనుక దేవత
లకై బలి యీరారు కేవలము భాగ్యమునండి వచ్చినబియ్యపు
పిండి నొకవిధముగా రొట్టెజేసిమాత్రము సకలవిధయజ్ఞములందును
దేవతలకు సమర్పించవలయును మఱియును మనుష్యుఁడు గుట్ట మెద్దు
గొట్టె మేఁక మొదలగు జంగమజీవులగు నెల్ల జంతువులు నమేధ్యములు
గనుక దేవతలకై యజ్ఞములందుఁ జంప బలి యీరారు మరియే
జంతుల నై నం జంపి నఁగూడదు” అని స్పష్టముగా నైతరేయ
బ్రాహ్మణము ఘంటా ధర్మముగాఁ జాటిచెప్పచున్నది కాబట్టి యజ్ఞ
పశువులం జంప దేవతలకు బలియిచ్చు క్రూరులు మాంసాశనులగు
మనుష్యులు వేదచోదిత కర్మబ్రాహ్మ్యులగుటయేగాక దేవతాను
గ్రహముల కెంతమాత్రముం బ్రాశులు కాక కాదు “సహింస్యా
త్సర్వభూతాని” అను సకలభూతదయాధరమగు శుక్తికి “అన్యత్ర

వైదిక హింసాయాః” అని సంజాడు చవి మరగిన గూరమానవులు ప్రక్షిప్తమును జెప్ప శ్రౌతకల్పమునందు ఎవ్వవశువునకు మాటు జీవ తృశువును జంపుచు మాంసాశనమును బ్రోత్సహించుచుం దామే శ్రోత్రియశ్రేణులమని తమస్వార్థపరతయుం గుక్కింభరిత్వమును మఱుఁగువర్తి భూతహింసాపరులై వేదముల కపార్థమొనర్చి దంభ వేషములతో గోముఖవ్యాఘ్రములట్లు కలికాలవశమునఁ జెలరేఁగు చున్నారు పశుహింస యేవిధముగానై సంజేయఁగూడదని శ్రుతులు “యన్మనురవదత్తద్భేషజమ్” అని శ్లాఘించిన మనువుకన్నఁ దెలిసిన వారు కాఁబోలు నివృత్తి ప్రాకృతకూరదంభశ్రోత్రియమ్మస్యసోమ యాజులు మాంసాహారమునకు బదులు శాకాహారమే యిహపర సౌఖ్యసంపాదకసాధనమనియైతిరేయబ్రాహ్మణముజంతువులమేధ్యము లనియు కేవలోద్భిజ్జములే మేధ్యములు కాన దేవతాసమర్పణము కావించి యజమానుఁ డారగించవలయుననిమాంసాశనమును బొత్తిగా నిషేధించి కందమూలఫలాశనమునుమాత్రమే ప్రోత్సహించిధాన్యము కూడ మనుష్యాదిజంతువులవంటిదేయని నిరూపణముకావించుటకై ధాన్యముపైనున్నపొట్టుముక జంతువులపైనున్న రోమములవంటిదని యును బియ్యపుగింజ నావరించిచుట్టుకొనియున్న పొల్లంతయును జంతువులశరీరమువంటిదనియునుధాన్యమందున్నపచ్చియే నెత్తురువంటి దనియును మఱి వండినయన్నము మాంసమువంటిదనియును ధాన్యపు కాడ లెముకలవంటిదనియును బ్రతిపాదించెను స్వర్గసాధనముగాఁ దన కీదేహము నిచ్చిన దేవతలఋణము తీర్చుకొనుటకై యజమానుఁడు మొదటఁ దాఁ బశువయి తనశరీరమును యజ్ఞమున దేవతలకుఁ గృత జ్ఞతాసూచనముగా సమర్పింపఁ గోరెనుగాని తనశరీరముమిక్కిలియస హ్యము దుర్గంధపూరితమమేధ్య మని తలంచి తనదేహమునకు మాటుగ గుఱి మెద్దుగొఱ్ఱ మేఁక మొదలగుజంతువులశరీరముల

నర్సింహఁ దలంచి యాజంతుదేహములు కూడఁ దనదేహము
వలె నమేధ్యములనినిశ్చయించి కమ్మనితావిగలిగివచ్చితములగుస్వాదు
కందమూలఫలములను యజ్ఞమునందు దేవతలకు సమర్పించి యా
త్రసాదమయిన కేవల శాశాహారమున మాత్రమే బ్రతుకుచిహవర
ములందరింపవలయుననియేయనాదిగాసకలశ్రుతిస్మృతులతాత్పర్యమును
బరమకారుణికులు సర్వజ్ఞులగు మన్వాదిమహర్షులు విస్పష్టముగా వెల్లి
డించుట తెలిసియుం గ్రూరశనిశాసితకలికాలవశులై స్వార్థపరులైన
జ్ఞానలవదుర్విదగులగు శ్రోత్రీయమ్మన్యులు వ్యసనబద్ధులై దంభవేష
ములతో పామరజనరంజకముగా పశుబలిని మఱియు మాంసాశనముం
బ్రోతసహించుచు వృధా జాతిమతకలహములు పన్ని జనులకన్యోన్య
ద్వేషముం బురిగొల్పుచు సోమరిపోతులై నోటిబూకరమున ధనార్జన
మొనర్చుకొను చీమణిత్రయము విడనాడలేక తాజెడ్డకోరివమనంత
యుం జెఱచె నను సామెతగాఁ దాము చెడి యొరులం జెఱచు
చున్నారు

నూ త న దృ జ్ఞా ర్థ ము

వంశత్రాహ్మణమునందు గురువు లేఁబదిమువ్వురు పేర్కొన
బడిరి తనతండ్రి తాత ముత్తాతలపేర్లవఱకువైదికములందుపేర్కొనఁ
బడినట్లు వంశముల నది వరంపరఁగా ననంతసంఖ్యాక వేదద్రవ్యముపి
వంశములు విస్మృతములుకాఁగాఁ బ్రకృతమున జ్ఞప్తిలోనున్నవి
యాయాకాలప్రకటితత్రాహ్మణానుసారముగాఁ బేర్కొనఁబడుచున్నవి
వేదశాస్త్రములసృష్టి జగమువలె ననాదియుగవరంపరలన్ సృష్టిస్థితి
నాశము లనంతవిధములుగాఁ బొందుచున్న త్రైలోక్యమువలెనాశ్మ
యముకూడ ననంతవిధములుగా నుద్భవస్థితి నాశములందుచు నాయా
యుగములందు వంశపారంపర్యముగా జనులచే వైదికములందుతండ్రి

తాతముత్రాతలపేర్లుచూతమే స్మరింపఁబడునట్లు స్మృతివిధమునఁ బ్రవ
ర్తిల్లుచు, బరసపారసప్రచారము, కన్నవి భిన్నమై విష్ణుతము
లయిన విద్యల సంఖ్యలో ప్రస్తుతము ప్రచారములోనున్న విద్యల
సంఖ్య యపారపారావారమునం దొక జగదాపరమాణువువంటిది
మఱియొకటిలోఁ బరార్థభాగము వంటిది తాముత్రాతయొక్క
మూలవ త మిద్దియనియు వేయియేండ్లక్రింద మాతాత యెక్కిన
గుఱ్ఱపుడెక్కఁ జికిన నాఁ డిది యని తరతమముగాఁ గొంతకాలము
నుండి వంశపారంపర్యము దాఁచుకొని జనులు యాశ్చర్యపడుటకై
చూచుచునట్లు ప్రాచీనుల వేషభాషాచారములు వెల్లడించు కొంత
కాలముక్రింద వ్యవహారింపఁబడిన వాఙ్మయము నాచారములను వేద
వేదాంగములని యిప్పుడే వైది క్మనులు వ్యవహరించు వేదశాస్త్ర
ములు శిష్టాచారములు గూనదంతముంబడి ను డెక్కనాడును
బట్టియు వేయియేండ్లక్రిందటి మనుష్యుని యధార్థ త్వమున్నిర్దేశింప
నలవికానట్లు వేదశాస్త్రాచారములంబట్టి యనాదిప్రాచీనకాలవ్యవ
హార వేదవేదాంగాచారము యధార్థస్థితి యట్టిదని నిర్ణయింపఁ
దరమగునా ? శునశ్శేఫాది మువ్వనామములు బుచ్చెన్న అచ్చెన్న
క్రిందనేట్లు మాతెనో యేలే నకలవ్యవహారములు మాఱుచుంట
తలపోయెక ప్రాచీనవైదికాచారానుసారముగాఁ దాము నడుచు
చున్నామని దాబుచేయు శ్రోత్రీయమ్మన్యుల దౌర్జన్య మేమన
వచ్చును ? వేయియేండ్లక్రిందటి మనుష్యుని నిగూఢదంతముం
బట్టియు డెక్కనాడుంబట్టి గుఱ్ఱము సంపూర్ణాకారములను వ్రాసి
తూయభయలచరిత్రమంతయును బ్రతిక్షణ జీవితచర్యయు నిట్లే
యేండునని తను బుద్ధిచాతుర్య సగవట్టి చిత్రలేఖక చరిత్రకారుల
వలే నెవ్వయో యనాదికామనుండియును వంశపారంపర్యముగా
సరియొక్కములుగా నసంతవిధములుగా మాఱుచుం బొడచూపు

శబ్దకర్మముల స్థమతమ బుద్ధికొంది స్తోకోపకారముగా సతీంద్రియ
జ్ఞానము సహజముగాఁగలఋషులు కాలక్రమమునఁ దేనటీఁగలు
పట్టుపెట్టినట్లు బంగరపిచ్చుకలు గూడల్లుకొనవిధమున వేదశాస్త్ర
ములను నిర్మించుచుండఁగాఁ గాలక్రమమున వార్షిగంధములును వారి
వ్యవహారధర్మములును నామావశేషములై ఖిలములు కాఁగాఁ దిరిగి
బుద్ధిమంతులు దేశకాలపాతానుసారముగా సకలవిద్యలును గర్మము
లను వ్యవహారధర్మముల నేర్పర్చుచుండఁగా నవియుం గాలక్రమమున
మాటుచు నశించుచు నొకొక్కయుగము నొకొక్కవిధముగా నడ్భవ
స్థితినాశములన్ ఋతువులవలె తుదమొదళ్ళు తెలియఁబడక మాటు
చుండును నిన్నటివంటి దినమే నేఁ డయినప్పటికి నిన్న నేడు కాని
చందమున నిజగము మునుపటిదగము కా దీడడచేతనవదార్థములు
తోంటివి కా వీవేదశాస్త్రము లీశౌతస్మార్తకర్మములు మఱిప్పటి
స్మృష్టిస్థితినాశవిధానములు మునుపటివి కావు బాల్యయావసవార్ధక
దశలందునుఁ బ్రతిక్షణము శరీరమనోగుణముల న్మానుచున్న దేహ
భారివలె కృతత్రేతాద్వాపరకలియుగములం బ్రతిక్షణమును నామ
రూపోత్మకమగు దగము మాటుచున్నది కాఁబటి యిప్పటి వేద
శాస్త్రములు శౌతస్మార్తకర్మములు మనువుగూడ నిట్లే యున్నవని
కాని మేషవలెనే మనపూర్వులు వ్యవహరించిరనికాని యిప్పటి
యోచారములవలెనే పూర్వాచారములున్నవనికాని నిర్ణయించి
పూర్వాచారముగా మేము మాంసాశనులమై క్రతువులం బశుహింస
చేయుచు కులజాతిమతాభిమానముల న్స్వార్థపరులమై పరస్పరకలహ
ముల న్నోట్లాడి తన్నుకొనుచుందుమనియుఁ దొంటిచాతుర్వర్ణ్యధర్మ
ములు కామే యనుసరించుచున్నామనియుం బరిక్రూరదఁభ
శ్రోత్రియమ్మున్యులు క్రమక్రమముగాఁ బాలనాధికారుల వశులై
జనరిత్యువు మొదలయినశోశేరముత్సంధశవలెఁ గృతయుగప్రారంభ

హేతువగు కలియుగాంతమునఁ దమతమ కులజాతిమతాభిమానము
 లనుదమతమ శ్రౌతస్మార్తకర్మములను దమతమ దంభవేషములను
 నన్నిటి నట్టిపెట్టి తమతోడిసాటి మనుష్యులందఱితో నేకీభవించి
 పరస్పరప్రేమానురాగబద్ధులై యెవరిమట్టుకువారు సర్వస్వతంత్రులై
 యనోన్యస్యద్వేష మొక్కింతయును లేక తక్కిన జంతువులవలె పేద
 సాద- కొద్దిగొప్ప- తనపర యనుభేదమొంచ కనోన్యస్యసహాయమున
 నిద్రాహారివిహారిసౌఖ్యములందుచుం గాలక్రమమునఁ గృతయుగ
 జనులవలెఁ గృతార్థులు కాకమానరు మానరు

“కం॥ ఎవ్వటి కెయ్యది ప్రస్తుత, మవ్వటి కామాట లాడి
 యన్యుల మనసుల్ నొప్పొంకక తా నొవ్వక, తప్పించుక తిరుగు
 వాఁడు ధన్యుఁడు సుషతీ” అను వాక్యానుసారముగాఁ జరించిన
 వివేకవ తుని జీవితకాలమే కృతయుగము అనోన్యస్యద్వేషముగల
 యవివేకుఁజీవితకాలము కలికాలము కనుటెప్పవేసినంతకాలమువల
 మందులో వేయియవభాగముతత్పరము దానిసహస్రభాగకాలము
 లగ్న మాలగ్నకాలముం దెలిసికొన నాతాత వశిష్ఠు చాలఁడు
 మఱియుం దేవగురువగు బృహస్పతియైనఁ జాలఁడని పరాశరముని
 పల్కుటచేతను లగ్నవశమున నవగ్రహాత్మకుఁడు ద్వాదశరాశి
 స్వరూపుఁడు నక్షత్రరూపకకాలరూపియు నగుజనార్దనుండయిన
 సూర్యుఁడు కూడ నుదయాస్తమయకాలముల వ్యత్యస్తముగా
 మాఱుచుం బ్రతిక్షణము తనమాఱుదలం ద్రిగుణవినిమయహేతువై
 యంతసంఖ్యాకబ్రహ్మాండములం దనయందు సముద్రమందలి జల
 బుద్బుదములవలె నుద్భవస్థితిలయములొనర్చుచుం “సాక్షి చేతాః
 కేవలో నిర్గుణశ్చ” అనుతీరునఁ దా ననంగుడై శాశ్వతుడై నిర్గుణా
 ద్వైతబ్రహ్మమై సకలజగత్సృష్టిస్థితికృద్భవలయహేతుమూలకారణ
 ఘయు్య స్సచ్చిదానందమూర్తియై యున్నాఁ డనునిశ్చయజ్ఞానము

గల కపిలమున్యాదిమహాత్ములు సంపూర్ణమనఃసంతృప్తిస్వరూపక
 కై వల్యజనకమగు సర్వజనసమతయును స్వార్థత్యాగమునుబోపకార
 చింతయును సర్వభూతదయయు ననుసరించి కేవలమును దమనడువడి
 చేతమాత్రమే లోకులకు హేయాదేయమార్గములం బోధించిరి
 ప్రతిక్షణము మాటుదల స్వభావమగుటచే సమస్తపాంచభౌతికస్థూల
 సూక్ష్మాకారములు వేదవేదాంగములు శ్రౌతస్మార్తకర్మములు
 మఱియు నఖిలలోకవ్యవహారములు మాటుచునేయుండును కాఁబట్టి
 ప్రస్తుతదేశకాలపాత్రానుసారముగా బుద్ధిమంతుఁడగు మనుష్యుఁ
 డొరుల నుఖపెట్టి తా నుఖపడుచుం బ్రతిక్షణసంతుప్తమనస్కుఁడై
 యిహపరములం దరించును ప్రస్తుతకాలానుసారముగఁ దమ నిద్రా
 హారవిహారసౌఖ్యములను సంపాదించుకొనుచుండియునుస్వార్థపరులయి
 ధూర్తులై కపటులై సోమరిపోతులై గవ్వపడకయే వలసనభోగము
 లందఁగోరి నోటిబూకరింపుచేతను దంభవేషములచేతను దాము
 వరించునవియే బ్రహ్మముఖమున స్వయము వెలువడిన వేదము
 లనియును మఱియుఁ తా మా చరించుకర్మములే విధ్యుక్తమనియును
 తాముమాత్రమే “వర్ణానాం బ్రాహ్మణః ప్రభుః” అన్నట్లు
 బ్రాహ్మణులమనియును తాముమాత్రమే యవధ్యుఁ మనియును
 మఱియుం భూదేవతల మనియుం గవ్వపడక సకలభోగముల ననుభ
 వించుటకుం దమకుమాత్రమే యధికార మున్నదనియును తామే
 సకలజనవందితుల మనియును తాము నిర్దేశించినదే ధర్మ మనియును
 సార్థకాయలు నతికుచు డాబుచేయు శ్రోత్రియమ్మన్యులే దుష్కాల
 వశమున జనుల పరస్పరకలహములకు మఱి సకలమానవుల యన్యోన్య
 హింసకుం దప్పక కారణమగుచున్నారు కుఁ జాతిమతభేదములను
 స్వార్థపతతయుఁ బుణ్యవశమున మనుష్యునం దెపుడు నిశ్చేషముగా

సంతరించునో యపుడే సర్వజనులకుం బరస్పర్తపేమానురాగజనక
మగు పుణ్యస్వరూపక కృతయుగము తిరిగి తలచూపును

భృగ్వాంగిరస్సనిగాని అథర్వాంగిరస్సనిగాని పేరం బరంగు
బ్రహ్మ వేదమునకు వ్యాఖ్యానరూపముగ గోవధబ్రాహ్మణ మని
కలదు ఈగోవధబ్రాహ్మణమునందే ఓదినెన్నిది వేలసూత్రములగులవు.
భౌతికశాస్త్రము మొదలగుమంత్రతంత్రయంత్రములచేతఁ ద్రిభువన
వ్యవహారజ్ఞానమును నకలవిద్యారహస్యము లష్టేశ్వర్యసిద్ధిసాధన
జ్ఞానము నీగోవధబ్రాహ్మణ మెఱిగించును భూతభవిష్యద్వర్తమాన
కాలములం దిహవరముల సాధి పఁదగిన సమస్తలోకకృత్యము
బ్రాహ్మణమునందుఁ జెప్పఁబడినవి కాని యీ బ్రాహ్మణము చాల
మట్టుకు ఖిమాటచేతఁ బ్రాచీను లెఱిగి వ్యవహరించిన యనేక
విద్యారహస్యము లడుగంటినవి యుగయుగమున కనఁగా నై దేసివేల
సంవత్సరము కు సంపూర్ణముగా సమస్తభావలు సమస్తమనుష్య
వ్యవహారములు సమస్తవిద్యలు సమస్తజతువులు నదులు పర్వత
ములు సమస్తద్రుమలు భూపదేశములు గ్రహగతులు వేయేల చరా
చరప్రాణికోట్లతోడి త్రిభువనవస్తువులన్నియును దాత్మాటయైకొత్త
కొత్తసృష్టి కలుగుచుండును అయిదువేలసంవత్సరములక్రిందనున్న
జలాశయములెవో భూములెవ్వయో జంగమస్థావరప్రాణివిశేషములు
తదాకృతిచేష్టలెవ్వయో గ్రహస్వరూపములును షటియుం డద్ధతి
విశేషములెవ్వయో మఱి యప్పటి జగ మెట్లుండెనో మఱి యేది
యెట్లుండెనో తెలిసి తెలుప నెవ్వరికి నృక్యముకాదు అయిదువేల
సంవత్సరములక్రిందటి యనాద్యసంతయుగములందలి జగత్సృష్టిస్థితి
నాశములగుటించి చెప్పచు నిష్పాడు వ్యవహరింపఁబడుచున్న వేద
వేదాంగాద్యష్టాదశవిద్యలన్నియు నీ యైదువేల సంవత్సరములనుండి
యును సర్వగహింపఁబడిన మనుష్యుల యూహలే అనాదికాలము

నుండియు దేవమానముబట్టి యైదువేలసంవత్సరముఁ క్రిందనున్న
మనుష్యులలోఁ గొందఱతీంద్రియజ్ఞానవంతులు గౌతమవ్యాసాది
మహర్షులండి యుండవచ్చును అయిదువేలసంవత్సరములలోపుగా
జన్మించిన మనుష్యులలో నతీంద్రియద్రవ్యలగు మునులు లేరు
కాబట్టియే మనుష్యమానము బట్టి యీయైదువేలసంవత్సరముల
నుండియు స్థలియుగము క్రవర్తిలుచున్నది కలియుగలక్షణము
తెలిసీతెలియని మనుష్యులు తెలిసినట్లు సార్ధపరులై యెండొరుల
నోసపుచ్చుచు దంభవేషములతోఁ బరస్పరజాతిమతభేదములతోఁ
బోరాడుచు నీల్లుట పరస్పరప్రేమానురాగము సంపూర్ణముగా
మనుష్యులందఱియెడ స్థలకాలము కృతయుగము మూఁడుపాళ్ళున్నది
త్రేత- యైదుపాళ్ళున్నది ద్వాపరము- పాదమాత్రమునఁ బ్రారం
భించి తుడకుఁ బరస్పరప్రేమానురాగాత్మకమగు మానవధర్మము
శూన్యమై భూతహింసయును సార్ధపరతియుం బరస్పరబద్ధవైరముగా
మారినకాలము కలియుగము దేవమానపు దినము మనుష్యుల
సంవత్సరము కాఁబట్టి $1000 \times 360 = 180000 \times 4 = 7200000 - 5000 =$
 $7150000 =$ అటువదియేడులక్షలమనుష్య మానసంవత్సరములపి
మ్మటఁదిరిగికృతయుగము గానిక్కలియుగముమాటునప్పటివఱకుస్వర్త
మానభవిష్యత్కాలమున రెండింటియందు న్నినదిసప్రవర్ధమానమగు
దౌర్జన్యము న్మాన్వ నెవ్వరికి న్భుక్యముకాదు పన్నెండగంటల
కాలమువఱకును జరగవలసిన యమావాస్యరాత్రి లొక్కమ్మడిం
బున్నమ న్నాపింప నెవ్వరిశక్యమగును? స్వభావము నడ్డఁ దతము
కాదు కాలక్రమమున మాటువల కలుగకతీఱద తీఱదు

ప్రత్యక్షాద్విప్రమాణములచేత వస్తుత్వజ్ఞానము కలుగును
మఱియుం బ్రత్యక్షాద్విప్రమాణజ్ఞానమునకు దేహస్మృతి పేతువు
దేహస్మృతి ప్రతిక్షణమునుదేశకాలపాత్రానసారముగ స్థూలసూక్ష్మ

గతుల మాటుచుండు, స్మృతియొక్క సూక్ష్మతమబీజస్థితియే సుషుప్తి
యనంబడి విస్మృతి యగును స్మృతియొక్క స్థూలతమస్థితియే జాగ్ర
ద్దశాతిశయప్రమాణబోధకపండితపాండిత్యప్రకర్షాత్మకమగు వస్తు
తత్త్వవివేకమునాఁ బరఁగును మనుష్యులయొక్క యుత్తమజాగ్రద్దశా
పరిణామాత్మకస్మృతివిశేషమగు వివేకమే బుద్ధియనంబడును అట్టి
మనుష్యబుద్ధి క్షణిక మగుటచేతను మఱియుం బాంచభౌతికపదార్థ
ముల యుద్భవస్థితి నాశవిశేషములు క్షణికము లగుటచేతను “ఇద
మిథమ్” అనివపస్తుతత్త్వము నిర్ణయించుటకుగాని స్మృతిగోచరపదా
ర్థము విస్మృతిమఱపించుటచేతఁ దెలుపుటకుఁగాని-త్రివృబడుచునగ్ని
కొఱవియొక్క చక్రాకార రేఖకుఁ దుదమొదళ్ళనిరూపింపనలవికాని
విధమున జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తాత్మకస్మృతివిస్మృతిదశల తుదమొదళ్ళ
గాని మఱి యాస్మృతివిస్మృతులలో నెద్ది ముందో మఱెద్ది వెనుకయో
పాంచభౌతికపదార్థములును మఱియు వాని దెలిసికొను సాధనములగు
త్వక్చక్షుర్హృద్రాశ్రవణరససేంద్రియమయమనస్సునుమఱి యామనస్సు
యొక్క సారమగు బుద్ధియును బరస్పరాశ్రయసంబంధముచేఁ బ్రతి
క్షణమును మాటుచుంటచేత నతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషులయను
గ్రహముచేతం బారంపర్యముగా నుపదేశింపఁబడుచుం బరస్పరకార
ణములగు సృష్టిస్థితి నాశకార్యముల స్మృతిరూపకజాగ్రద్దశ, కృతతేత
ద్వాపరకలియుగములందుఁ గ్రమక్రమముగా క్షీణించుచు స్వర్ణ
సుషుప్తుఁడు లయమగును కలియుగమనందు జాగ్రద్దశాత్మక
స్మృత్యైస్సత్యవిశేషరూపకమగు బుద్ధియొక్క యుత్తమస్థితియగు
శ్రద్ధ యనఁగా విశ్వాసము క్షీణించుచుండటచేతఋషులు వేదశాస్త్ర
ముఖముల నోర్పించిన సచ్చిదానందతత్త్వస్వరూపమగునహింసావ్రత
ముం బరస్పరప్రేమానురాగాతిశయజ్ఞానము నానాఁటికి నశించుటచేత
నిట్లు సకలభూతహింసకులు తలచూడదొడరిగిరి

వేదవిజ్ఞానము

“యస్యనిశ్చయసితంవేదాః - ఆత్మనాకాశః - శబ్దగుణకమాకాశమ్ ” పరమాత్మయొక్క నిట్టూర్పు వేదము - ఆత్మనుండి యాకాశము వుట్టినది - శబ్ద మాకాశముయొక్క గుణము “యోబ్రహ్మణం విదధాతిపూర్వం యోవేదాంశ్చ ప్రహీణోతితస్మై- ఈశానః సర్వవిద్యానామ్” బ్రహ్మ నెవఁడు తొల్లి సృజించెనో సుతీ యాబ్రహ్మకు వేదమే దేవుఁడు తెల్పెనో-సమస్తవిద్యలునేలు దేవుఁ డెవఁడో యనువాక్యములంబట్టి వేదములకుఁ బరమాత్మునకు భేదమెద్దియును లేదు వేడియే యగ్ని యగ్నియే వేడి కాఁబట్టి పరమాత్మునకు సుతీ యాదేవుని నిట్టూర్పుగు ఋగాదివేదములకును భేదమెద్దియును లేదు అగ్నినుండివేడివుట్టినదనునపుడగ్నినుండిఅగ్నియే కలిగెననకతీతదు అగ్నొవ్యవ్యములు రెండింటికి నామభేదమేగాని వస్తుభేదము లేదుకదా! యట్లే పరమాత్మకును వేదమునకును వస్తుభేద మొక్కింలేయును-సముద్రజలమునకును సముద్రతరంగజలమునకును భేదములేనట్లు సుతీయును బీజమునకును పృక్షమునకును వస్తుభేదములేనట్లు మహాకాశమునకును ఘటాకాశమునకును వస్తుభేదము లేనట్లు వ్యక్తావ్యక్తదశలచే స్థూల సూక్ష్మస్థితీతులచే సుతీయుకార్యకారణరూపములచే వర్ణాత్మక ధ్వన్యాత్మకశబ్దములకువలెనాదబ్రహ్మమునకుఋగాదివేదశబ్దములకునుభేదమెద్దియునులేకయున్నప్పటికి మిథ్యాకారములతో ఘటాకాశములుతోఁచు విధమున నాదబ్రహ్మమగు పరమాత్ముఁడు ఋగాదివేదశబ్దరూపములఁ గనుపట్టుచున్నాడు ఘటాకారముననుసరించి ఘటాకాశాకారముతోఁచువిధమున పరుగిడుచున్నబండియొద్ద నిలిచియున్నబండికూడఁబరు విడుచున్నట్లు కన్నట్టువిధమునఁ బ్రవహించునదిలో నిలవఁడినవాఁడు కా ముందేగుచున్నట్లు భ్రమచెందుపోలికం బరమాత్మనుండి యాకాశమువుట్టినట్లు సుతీ యాయాకాశమున శబ్దముకలిగినట్లు సుతీ యా

శబ్దమువర్ణాత్మకఋగాదివేదములయినట్లు మనుష్యులుతమసహజవిపరీత
విభ్రాంత మిథ్యాదృష్టి వశమున నను కొను చున్నారు “సాక్షి
చేతాః కేవలోనిర్గుణశ్చ” అను వాక్యానుసారముగా సచ్చిదానంద
లక్షణమై నిత్యనిర్గుణాద్వైతనాదబ్రహ్మమగు పరమాత్మనండి వర్ణా
త్మకములగు ఋగాదివేదములుగాని నామరూపాత్మకమగు నీజగము
గాని పుట్టినట్లు మాయాబద్ధుడై విభ్రాంతుడై నడచి యనుకొను
చున్నాడు కాని మహాకాశమునకును ఘటాకాశమునకును వస్తు
భేదములేనివిధమున నిజముగాఁ బరమాత్మకును మఱి యీనామరూ
పాత్మకమగు నిజ్జగము నకును వస్తుభేద మొక్కొంతయును లేదు

“వాచారంభణం వికారోనామధేయమ్” నామరూపములు
స్వప్నవస్తువులవలె మనోవిభ్రాంతికల్పితములును మిథ్యలుగానివాస్త
వములు కావు ఘటకపాలాదులయొక్క నామరూపములు స్వప్నము
వలె మిథ్యాభ్రాంతికల్పితములుగాని యాకుండ మూకుడులకుఁ
గారణమగు మట్టివలెఁ గుండమూకుడులవంటి “అగ్నిమీశేవురో
హితమ్” అను వేదవాక్యమునందలి వర్ణములు మఱి యట్టి వర్ణోచ్ఛా
రణమందు వ్యక్తిమగుశబ్దమును స్వప్నమువలెమనోవిభ్రాంతికల్పితమై
యోడమావులనీటివలె మిథ్యగాని వాస్తవ మెంతమాత్రము న్నాదు
నిర్గుణాద్వైతపరమాత్మయగు నాదబ్రహ్మము ఘటకపాలాదులకు
మృత్తికవలె ఋగాదివేదశబ్దములకు మూలకారణము నాదబ్రహ్మము
కారణము నామరూపాత్మకము జగమంతయును గార్యము అగ్నికి
సగ్నిజ్వాలకు నామరూపభేదముతప్ప వస్తుభేదములేనట్లు నాదబ్రహ్మ
మునకు నిజ్జగమునకు వస్తుభేదము లేనేలేదు చంద్రుడు జలమునందు
ప్రతిఫలించినచందమున మనస్సు స్వప్నమునఁ బరిణమించినవిధమున
ఎందమావుల నీ రగపడునట్లు జలము తరంగరూపమైన నున్న
ట్లాకాశము నానావిధాకారములఁ గనుపట్టినరీతిన్ నిర్గుణాద్వైతనాద

బ్రహ్మము ఋగాదివేదశబ్దములం దోచుచున్నది నాదబ్రహ్మము
 బీజము - ఋగాదివేదశబ్దములు వృక్షములు - నాదబ్రహ్మము కార
 ణము ఋగాదివేదశబ్దములుకార్యములు నిత్యమునిర్గుణనాదబ్రహ్మము
 మఱి యనిత్యములు సగుణఋగాదివేదవర్ణములు నాదబ్రహ్మము న
 కుత్స్థితిస్థితినాశములు లేవు ఋగాదివేదశబ్దము లుత్స్థితిస్థితినాశము
 లందుచుండును నాదబ్రహ్మము బింబము ఋగాదివేదశబ్దములు
 ప్రతిబింబములు నాదబ్రహ్మము నిరుపాధికము ఋగాదివేదశబ్దము
 లనుప్రతిబింబములు సోపాధికము నాదబ్రహ్మము సగుణుండగు
 పురుషుఁడు నాదబ్రహ్మము స్వయంప్రకాశము ఋగాదివేదశబ్దము
 లుత్స్థితిస్థితినాశవంతములగుటచే నస్వతంత్రప్రకాశములు భ్రాంతి
 కల్పితములు బొత్తిగా నబద్ధములు కలవలె మిథ్యలు మఱి మనో
 విభ్రాంతములు, కృత్రిమపౌరుషేయములుగాని యెంతమాత్రమును
 వాస్తవములు కావు కావు కాబట్టి తన కెన్నఁడునులేని గుఱ్ఱమును
 గూర్చి యితరుఁడు తనతో నోయి! నీగుఱ్ఱముతోయిగా నీసావడిలో
 నున్నదనిగాని లేక దొంగచేఁ గొంపోఁబడినదనిగాని విన్న వివేక
 వంతుఁడు మోడభేదములు రెండును బొందనివిధమున ఋగాదివేద
 ము లపౌరుషేయములై ననుం బౌరుషేయములై నను సత్యములయి
 నను కల్లలయినను జీవునకును ఋగాదివేదశబ్దజాలమునకును సంబం
 ధము వివేకమునకు భ్రాంతికిన్వలె నిజమునకుఁ గల్గకువలె జాగ్రత్తు
 మువ్తులకువలెఁ బింబప్రతిబింబములకువలె జీవితమరణదశలకువలె
 లేదు ఋగాదివేదశబ్దజాల మిద్దీయని మర్త్య లుచ్చరీచుశబ్దములు
 నాదబ్రహ్మప్రతిబింబములుగాని వాస్తవములు కావు నీడలపోల్కి
 నబద్ధములుం బురుషభ్రాంతికములగు ఋగాదివేదశబ్దముల పతన
 పాతనములు శ్రౌతకర్మములు నిశ్చయముగావివేకవంతులగు మానవు
 లెంతమాత్ర మవలంబించి ధవలంబించరు, పామరజనులకు విగ్రహ

రాధనమవలె మూఢులకు మాత్రము ఋగాదివేదాధ్యయనమును
 శ్రౌతకర్మాచరణముం గొంతవలకు యథార్థజ్ఞానసాధనములును
 సంసారదఃఖవిస్మృతి న్దలిగించునుపాయములగుట కేసరభేదము
 నేను ఒక్కొక్కమనుష్యునకు క్షణక్షణానుభవము ననుసరించిన
 యొక్కొక్క మనోనిశ్చయజ్ఞానము- పుట్టెదొక గుణముజిహ్వాదొకరుచి
 యెవనినమ్మకము వానిది ప్రత్యక్షరము ప్రతిశబ్దముం జతుర్విధాభి
 నయములఁ జేరినప్రతిసంజ్ఞయును దేశకాలపాతానుసారముగఁ
 బ్రసంగవశమున గ్రాహకశక్త్యానుసారముగ నర్థమిచ్చును కాబట్టి
 యింద్రియగ్రాహ్యములు మఱియును బురుషప్రయత్నములకాప
 యవచాలనవిశేషసంభవములగు ఋగాదివేదశబ్దము లుత్పత్తిస్థితినిశ
 వగతములగు ననిత్యకార్యములనియుం బౌరుషేయములనియును
 సిద్ధాంతీకరించినమతము మిక్కిలిసమంజసము కాబట్టి ఋగాదివేద
 ములును వేదాంగములును సమయోచితముగా యుగయుగమునకు
 శబ్దార్థములరెండింటిచే మాట నని పురాణవచనము కలదు కావుననే
 యథేష్టతాకికస్వరమున ఋగాదివేదము లుచ్చరించుచువేదచోదితము
 లని నానావిధములుగా శ్రౌతస్మార్తకర్మము లాచరించుచు ద్వైతా
 ద్వైతవిశిష్టాద్వైతాది నానామతములు ప్రవర్తిల్లుచుం బ్రత్యహమును
 వేదోచ్ఛారణమందును గర్మాచరణమందును నానావిధముల మాట
 చున్నవి

పశుహింస న్దొలగించి జను కుం బరస్పరానురాగమొదలించు
 శబ్ద మెద్దియైనను మఱి ట్లుచ్చరింపఁబడినను అగ్నిస్తంభ జలస్తంభ
 భూస్తంభాది వివిధవిద్య లాకాశాగమనవిశేషముల నైలుపువిద్యలు
 మఱియుంబ్రస్తుతకాలమునక సాధ్యములయిన అనేకవిద్యావిశేషములును
 మఱి యిప్పటి సృష్టిలోలేని నానాజంగమస్థాపర ప్రాణివిశేషములును
 ప్రస్తుతమున వాడుకలోలేని యనేకభాషలును నముద్రనక్షత్రదీపకర్మ

కారణములు మఱియుం బ్రకృతకాలమున నూహింపఁబడని యనేక జగద్విశేషము లూరుంబేరు లేకయు నామమాత్రావశిష్టములయ్యుం భూతకాలమున నీటిలోనిగిలులవలెఁ బుట్టి క్రమక్రమముగావిస్తరించి తుడకు మఱి తలచూపనివిధమున నాశము చెందియుండవచ్చును భూకంపము లగ్నిపర్వతాది భూత్రుకోపోద్రవములు ఈతిబాధలు యుద్ధములు మఱి యూహకందని తొకికదై వికోపద్రవములచేనున్న వస్తువులు రూపుమాముటయు జగత్తునలేని క్రొత్తవస్తువులగవడుట యును గొన్ని వస్తువులు పెరుగుచుంటయుం గొన్నితరగుచుంట యును పాతవి యడంగుటయును క్రొత్తవి తలచూపుటయును ప్రత్యే హమును జగమున మాటుగల సకలపదార్థముల స్తన్నట్టుటయును వివేకులకందఱికిం బ్రత్యక్షానుభవమేకదా ? అధర్వవేదమునకు వ్యాఖ్యానరూపమగు గోపధత్రాహ్మణ్యగంధసంఖ్య యెంతయోఖిల మాటచే ననేక విశేషవిద్యలను వివరించు భౌతికశాస్త్ర మంతరించెన మనుష్యులయూహకుఁ దోచుకార్యములన్నియును సాధ్యములు కాని యసాధ్యములుకానీ సాధ్యాసాధ్యములుకానీ పూర్వము జరగిన సంగతులే ముందులేనివస్తువు లిప్పుడు క్రొత్తగా నుండనేరవు పాంచభౌతికపదార్థములన్నియును స్థూలసూక్ష్మస్థితివిశేషముల మాటు చుండునుగాని కరిషపదార్థము ద్రవముగా ద్రవ మగ్నిగా నగ్ని వాయువుగా వాయు వాకాశముగా నాకాశ మాత్మగా కేషించి యుండును

ఉన్నవస్తువు కాలవశమున మాటుదలచెందును కానిబొత్తిగా తేకపోదు స్థూలసూక్ష్మగతులతో వృత్తావృత్తదశలతో నానాపాంచ భౌతికపదార్థములు కాలవశమునఁ బ్రవృత్తినివృత్తులందుచుండును సత్త్వరజస్తమోగుణమయమగు నిజగము గుణసామ్యమందినపుడు ప్రకృతిగా కేషిదుచు మఱలమఱల గుణవైషమ్యముచే నృష్టితి

నాశయాపకజగద్రూపమునఁ బరిణమించుచుండును ఇంతకు సప్రత్యక్షములగు భూతభవిష్యద్వర్తమానపదార్థము యథార్థతత్వమును బ్రత్యక్షతర ప్రమాణములచేఁగదా నిశ్చయింపవలసి యుండును అప్రత్యక్షవస్తువులనుగూర్చి యెవరెవరికినమ్మకముకొలంది మఱియు బుద్ధికొలందిని “యాదృశేభావనాయత సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” అను విధమున శబ్దప్రమాణమునందలి దృఢవిశ్వాసముకొలంది నెట్లు భావించినవారి కట్లు వస్తుయథార్థతత్వము పొడఁగట్టుటసహజపద్ధతిమంచిచెడ్డలు పుణ్యపాపములు క్రిందుమీదులు మఱియు సమస్తపదార్థతత్వజ్ఞానమునకు మూలకారణము మనోనిశ్చయమేకదా ? శబ్దప్రమాణముంబట్టి నమ్మకొని నడుచుకొనువారియెడల నొరులు తప్పుపట్టుటకు వీలులేదు వేదశాస్త్రము లెప్పటినుండి శ్రవర్తిల్లుచున్నవో యీజగత్సృష్టికిఁ గారణమేమో గ్రుడ్డివాం ద్రజేనుగుంబోల్చువిధమున శబ్ద ప్రమాణ మనుకొనినది వండితమ్మనృలు తమకుఁ దోచిన ట్లితర ప్రమాణములచేత తెలిసీతెలియక సంశయాత్ములై చెడుచున్నారు సమస్తవేదశాస్త్రరచనకు నిక్కముగా దృఢముగ శబ్దప్రమాణభూతమగు దృఢవిశ్వాసమే మూలము

గోపధత్రాహ్మణమునఁ గోశబ్దమునకుఁ గిరణ మర్థము గోపధ మన సూర్యమండలము కాఁబట్టి గోపధత్రాహ్మణము సూర్యమండలతత్వమునుగూర్చి తెల్పుచున్నది సూర్యునికిరణము లనంత సంఖ్యాకములై యొండొంటికి గుణముచే భిన్నములై యనంతకోటి బ్రహ్మాండముల సృష్టిసీతినాశము లొనర్చుచుండును మొత్తముపై సూర్యునికిరణములెన్నో యేయేకిరణ మేయేపని యొనర్చుచుండునో యాశాస్త్రమును బోధించునది గోపధత్రాహ్మణము కాఁబట్టి యీ గోపధత్రాహ్మణశాస్త్రము కాలవశమున నామమాత్రావశిష్టమగుట చేత త్రైలోక్యకథార్థతత్వజ్ఞానము శ్రుతుతజనులకు బొత్తిగా లేకు

డెను ఆశాశ్రుమే సమగ్రముగా దొరికినయెడల వాయుస్తాభ జల
స్తంభాద్యమానుషప్రజ్ఞలు ప్రచారమం దుండకతీరిదు

పాంచభౌతికపదార్థములకువలె నుద్భవస్థితినాశవృద్ధిక్షయ
ములు వేదవేదాంగాది సకలవిద్యలకు న్గలవని సిద్ధాంతికరింపకతీరిదు
కారణ మేమనఁగా త్రిదశగతాకార్యములు మర్త్య లనిత్యములని ప్రతి
మనుష్యబుద్ధి కనుభవమేకనుకను మర్త్య లమృతులు కానేరరు
మఱి యనిత్యమును గార్యము నగుమనుష్యబుద్ధి నిత్యమును గారణము
నగు నీశ్వరబుద్ధితత్త్వము నెన్నఁడునగ్రహింపఁజాలదు కాఁబట్టిన్యాయ
వైశేషికశాస్త్రములకు స్వవచనవ్యాఘాత ము చెప్పకతీరిదు కాఁ
బట్టి శబ్దముకన్న నితరప్రమాణములు నిలువనేరవు - కావున వేదము
లపౌరుషేయములనియును శబ్దము నిత్యమనియును శబ్దమే ముఖ్య
ప్రమాణమనియును విశ్వసించినందప్ప లోకవ్యవహారమే నడువదు
నడువదు బ్రతికియున్నవాఁడు తానుజీవించియున్న స్త్రేప్రమాణముచే
నమ్ముచున్నాఁడో యదే శబ్దప్రమాణము వేదశాస్త్రములే శబ్ద
ప్రమాణస్వరూపములు కాఁబట్టి వేదశాస్త్రములంబట్టికాని “ఇద
మిత్థమ్” అను పదార్థతత్త్వజ్ఞాననిశ్చయముకలిగి మనస్సంతుష్టినొద
వింపఁజాలదు మనస్సంతుష్టినందుటయే బ్రతుకునం దందఱు కొరు
చున్న నిత్యానందపదవి యజుర్వేదము తల - ఋగ్వేదము కుడి
పార్శ్వము-సామవేద మెడమప్రక్క-ఆదేశనామముగల యుపనిషత్తు
లుచ్చాస్వసనిశ్వాసములు- అథర్వవేదము కొసయగుపుచ్చము - సప్త
కోటిమహామంత్రములు మఱి యనంతసంఖ్యములగు త్సుద్రమంత్ర
ములు త్రిభువనములయందలి నానావిధజంగమస్థావరప్రాణులప్రవృత్తి
నివృత్తికారణములగు మనోవాక్కాయకర్మముల నెఱిఁగించు యంత్ర
ములు తంత్రములు వేయే సకలభువనవ్యవహారముల సాధించు
నుపాయముల సథర్వవేదమే తెలుపుచున్నది త్రియీవిద్యయనుటచేత

ఋగ్యజుస్సామ వేదములుమూఁడు మాత్రమే మ ఖ్యస్వర్గసాధనములై
యేర్పడియున్నవి కాఁబట్టి త్రయీవిద్య యైహాలౌకికకర్మములజ్జెప్పు
చున్నదనువారు కేవలమును వంచకులు- స్వార్థపరులు శ్రౌతస్మార్త
కర్మము లథర్వవేదచోదితములుగాని ఋగ్యజుస్సామ వేదచోదితము
లెంతమాత్రమును గావు

స్వర్గమన గా నిత్యమనఃసంతుష్టికి మూలమగు స్వాహాకార
మమకారనిర్మూలన కారణసంభూతమయిన 'వాసుదేవఃసర్వమితి' అను
భావనము- మఱి యట్లు భావించువాఁడే పరమభాగవతుఁ డామహా
త్మునిగుణములు స్వార్థత్యాగము పరోపకారవర్తనము సర్వభూత
హయయును జనులందఱును బరమభాగవతులై యున్ననమయమే
గురూపదిష్టపుణ్యయగమను గృతయుగ మని చెప్పఁబడును- జను
లకుఁ బరస్పరద్వేషముకావించు కులజాతిమతాభిమానాచరణశ్రౌత
స్మార్తకర్మములు ప్రవర్తిల్లుకాలమే శనిగ్రహప్రేరితమగు క్రూర
ఘోరకలికాలము గ్రహములలో గురునికన్నఁ బరమశుభకారియును
శనికన్న ఘోరిదుఃఖకారియును మఱి లేఁడు- కాఁబట్టి శ్రౌతస్మార్త
కర్మములన్నియును శనికృత్యములేకనుక నాశ్రౌతస్మార్తకర్మాచార
ములకు లోబడిని పరమభాగవతులు గురుకటాక్షముచేత నిత్యమన
స్సంతుష్టిస్వరూపమగు కైవల్యానందనిదవిం జూఱకొని జననమరణ
ప్రవాహరూపమగు సంసారతాపత్రయమునంటక తాము తరించి
యొరులం దరింపఁజేయుచున్నారు

అథర్వవేదము కేవలైహిలౌకికములగు శృంగారహాస్యకరుణా
మృతరాద్రవీరబీభత్సభయానకములను నెన్నిదిరసములనుమాత్రమే
శ్రౌతస్మార్తకర్మమూలమునఁ దెల్పుచున్నది శాంతరసము కేవల
పారలౌకికమగుటచేతనే యైహాలౌకికరసములలోఁజేర్చక కొందఱులం
కారికులు శాంతరసము సంగీకరింపలేదు త్రయీవిద్య కేవల శాంత

రసమునుమాత్రమే బోధించుచున్నది కనుక శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో
జ్యోతిషనిరుక్తకల్పములను వాఱువేదాంగము లథర్వవేదాంగములు
గాని త్రయీవిద్యయగు ఋగ్యజుస్సామవేదాంగము లెంతమాత్రము
నైనా త్రయీవిద్య యెంతమాత్రమైహితౌకికముకానేకాదుగనుక
నీలోకమున వాడుకలోనున్నప్రస్తుతమునఋగ్యజుస్సామవేదములును
నిక్కముగా నైహితౌకికమంత్రయంత్రతంత్రములను బోధించుపథత్వ
వేదాంతయ్యతములే. కేవలపరలోకబోధకనిత్యపరశబ్దాత్మకమగు
త్రయీవిద్య “అగ్నిమీశేవురోహితమ్” అను మొదలగుననిత్యమర్థుల
పాఠశేయవైఖరీశబ్దము కాదుకాదు. కేవలపరోపకారకభూతదయా
శ్వరూపమగు త్రయీవిద్యయీలోకములోఁబరమభాగవతప్రవర్తనము
చేతమాత్రమే వెల్లిడింపఁబడును ఆకస్మికహితౌకికములగువాయుగ్ని
జలభూవిశేషపదార్థముల పంటియువంటక “యోస్యాదక్షః పరమేవో
మన్” అనునట్లు కేవలము పారలౌకికపదార్థ మెట్లగుచున్నదో
త్రయీవిద్యానుపారులగు పరమభాగవతు లీలోకమున సంచరించు
చుండియును కేవల పారలౌకికులే యగుచు నిత్యసంతుష్టాంతరంగులై
పరజీవన్ముక్తులగుచున్నారు కేవలపరమార్థబోధకమగు వేదవిద్య
స్వార్థత్యాగులు లోకోపకారపరాయణులుసర్వ జనీనములుసకలభూత
దయాపరులగు పరమభాగవతుల ధర్మవర్తనముచేత వెల్లిడింపఁబడును
గాని “ఇషేత్వాభి” అక్షరములచేతను శ్రౌతస్మార్తరూపకకామ్య
కర్మములచేతను శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిష్యములచేత నెంతమా
త్రము దైలుపఁబడదు తెలుపఁబడదు. పరమభాగవతులవలకే ఋగ్వే
దము వర్తనమే యజుర్వేదము తలంపులే ఋక్కులు. వారి పలు
కులే సామములు. మఱియమ్మహనీయుల ప్రవర్తనములేయజుస్సు
నిక్కముగా నీలోకమందలి పరమభాగవతోత్తములే ప్రత్యక్షత్రయీ
విద్య.

హోత్ర యగ్ని - అధ్వర్యుఁడు నాయువు - ఉద్గాతసూర్యుఁడు -
 బ్రహ్మచంద్రుఁడు - సదస్యుఁడు పర్జస్యుఁడు (వాస) - చమసాధ్వర్యు
 లోవధివసస్పతులు - (వసమూలికలుం జెట్లు) - హోత్రకులు విశ్వే
 దేవులు - గోప్తలు (యజ్ఞపాలకులు) అధర్వాంగిరస్సులు - అని
 గోఠధత్రాహ్మణము యజ్ఞమును వర్ణించుటచేత నొక్కయధర్వ
 వేదముమాత్రమే యీలోకమును మఱి యిందలి జనులయొక్క
 కులమతానుచారవిద్యలన్నార్చియం జెప్పచున్నది కాఁబట్టి శిక్షాది
 వేదవడంగ మధర్వవేదము బ్రతిపాదించుమనుష్యకల్పితశాస్త్రమని
 చెప్పకతీరిదు యజ్ఞమందు నియమింపఁబడిన మనుష్యులు - హోత్ర
 మైత్రావరుణ - అచ్చావాక - గ్రావస్తుతులు ఋగ్వేదమునడువుటకును
 అధ్వర్యు - క్షత్రివస్థాతృ - నేప్త - ఉన్నేతృ - సంజ్ఞకలవారుయజుర్వేదము
 నడువుటకును ఉద్గాతృ - క్షస్తోతృ - సుబ్రహ్మణ్య - క్షత్రిహతృ నామముఁ
 బరఁగువారు సామవేదమునకును - బ్రహ్మత్రాహ్మణాచ్చంసీ - పోత్రి -
 అగ్నిధనామకుల ధర్వాంగిరో వేదమునకును నియోగింపఁబడుదురు
 మఱియును సదస్యుఁడు పత్నిదీక్షితా (యజమానురాలు) - సామిత్రి -
 గృహపతి (యజమానుఁడు) - అంగిరస్సును యజ్ఞమునడువుతెక్కినవారు
 “ఓమ్” అను వ్యాహృతిశబ్దమును - స్వరవేదము - పిశాచవేదము -
 అసురవేదము - ఇతిహాసవేదము పురాణవేదము - విరివ్వు - ఊస - యాత
 యామము లనుసంధానములు సధర్వవేదము లోఁ జేరినవే మరియును
 బ్రహ్మ తనసాదములనుండి భూమిని తనకడువునుండి యాకసమును -
 తనకపాలమునుండి స్వర్గమును సృజించెననియు భూమికొఱ కగ్ని
 దేవతను - ఆకాశముకొఱకు వాయుదేవతను స్వర్గముకొఱకు సూర్య
 దేవతను సృజించెననియును కొట్టకొనకు వేదత్రయమును నిర్మించె
 ననియును - అగ్నినుండి ఋగ్వేదము - వాయువునుండి యజుర్వేదమున -
 ఉదిత్యునినుండి సామవేదమును గలిగెననియును మరియు భూః

భువః-సువః అను మూఁడు వ్యాహృతులు సృష్టిలోఁ జేర్చఁబడె ననియును అని యధర్వవేదము తెల్పుచున్నదికాని తనసంగతి వెల్లడించుకొనలేదు

గోపధ్రావాహ్మణమందలి కొట్టకొస ప్రపాతకమునందు “సప్త స్రుత్యాః సప్తచపాకయజ్ఞాహవిరర్జ్జాః సప్తతథైకవింశతిః సర్వేతే యజ్ఞా అంగీరసోఽ యన్తి నూతనాయాసృషయోసృజంతి యేచ సృష్టాః పురాణైః యాఃశ్చగ్రామే యాంశ్చారణే జవంతి మంత్రా న్నానార్థా నృహుధాజనాసః- సర్వేతేయజ్ఞా అంగీరసోఽ యన్తి నూతనాసాహిగతి ర్భహ్మణో యావర్థార్థాత్రివిప్సం త్రిదివేవాక ముత్తమం తమే తయాత్రయ్యావిప్యయేతి- అత ఉత్తరే బ్రహ్మ లోకా మహంతోఽధ్వరర్యూణామంగీరసాంచసాగతిః” సుత్యము లేమ చాకము లేడు హవిస్సు లేడు మొత్తముపై యజ్ఞము లిరువది యొక్కటి ఈయిరువదొక్కయజ్ఞములును మఱి ఋషు లేయేయజ్ఞ ములను గల్పించిరో మఱి యేయేయజ్ఞము లనాది ప్రాచీనులు వన్నిరో యాయజ్ఞములన్ని సధర్వవేదచోదితములే- గ్రామములందు సడవులలోను నివసించినజనులందఱును చేయకర్మములును మఱియుం జపించు గుంత్రముల్నియు సధర్వవేదచోదితములగు యజ్ఞవిధాన ములే బ్రహ్మయొక్క సకలసృష్టితినాశకార్యములు ప్రాచీనములు కానీ లే కిప్పటివికానీ సమస్తభూతభవిష్యద్వర్తమానజగత్కార్యము లన్నియు సధర్వవేదోక్తయజ్ఞవిధానములే ఉత్తమమైన స్వర్గసాధ నము ఋగ్యజుస్సామములను త్రయీవిప్యయే స్వర్గ కంటఁ బర మగు బ్రహ్మలోక మచ్చటికిఁగూడ సధర్వవేదచోదితయజ్ఞమే చేర్చుగతి సాధనము - అనుటచేత ఋగ్యజుస్సామవేదములు కేవల స్వర్గసాధనములు స్వర్గవర్ణనమొనర్చుశబ్దములు- ఋగ్యజుస్సామవేద శబ్దసమూహము సముద్రఘోషవంటి యొక్క యవ్యక్తకలనాథము,

కాబట్టి మర్త్యులనాదము ననుకరించి- నారదమహర్షి సిద్ధాంతికరించిన
విధముగా-యథాశాస్త్ర శ్రుతిస్మరణయకాలనియమములతో మనుష్యు
లన నేపాటి? చతుర్ముఖబ్రహ్మయైన నాత్రయీవిద్యం బలకనేరఁడు
నేరఁడు- కాబట్టి మనుష్యుల కెంతమాత్రముం ద్రయీవిద్యయగు
ఋగ్యజుస్సామవేదములను దమతమ చతుర్విధాభినయ సామర్థ్య
మెంతయుపయోగించినప్పటికి నొక్కొంతయు నైలుపదరముకాదుకాదు
శిక్షాదివేదవడంగము నై హితాకికసామరూపముల వెల్లిడించు
సథర్వవేదమునకుమాత్రమే చెప్పఁబడినయవి త్రిగుణాత్మకప్రాకృత
స్పష్టిలోఁ జేరిన పాంచభౌతికజగత్కార్యములన్నియును మనోవాక్కాయ
కర్మములన్నియును సమస్తజంగమస్థావరవిశేషగతులన్నియు నాత్మైక
వేదావ్యక్తనాదబ్రహ్మస్వరూపమగు ఋగ్యజుస్సామవేద త్రయీ
విద్యాజ్ఞాపకమైన యథర్వాగిరోవేదకృత్యములే-కారణము త్రయీ
విద్యయగు ఋగ్యజుస్సామవేదములు- కార్య మథర్వవేదము-త్రయీ
విద్య యవ్యక్తనాదబ్రహ్మము- నాదబ్రహ్మముయొక్క వివృతరూప
మగు పాంచభౌతికజగత్తంతయును నాదబ్రహ్మాత్మక ఋగ్యజుస్సామము
లను త్రయీవిద్యకుం బ్రతిబింబమువంటి వ్యక్తాథర్వవేదశబ్దకార్య
కలాపము- అథర్వవేదచోదితములగు నైహితాకికవేదవడంగజ్ఞానము
క్రమక్రమముగాఁ బరమభాగవతవర్తనజనకమై బ్రహ్మసందస్వరూప
మగు నిత్యమనస్సంతుష్టిం గలిగించుసాధనమని సిద్ధాంతికరింప
వలయును ఈలోకములో దేహధారుల కెన్నియూహలందునో
యవన్నియు సథర్వవేదమంత్రములే మఱియును పకలజంగమస్థావర
ప్రాణికోట్ల మనోవాక్కాయకర్మములన్నియు సథర్వవేదచోదిత
యజ్ఞకర్మములే కాబట్టి పాంచభౌతికదేహధారులగు జీవులందఱును
యజ్ఞదీప్తితులే

దీక్షా వివరణము

సకలజీవు లొనర్చుకర్మస్వరూపకయజ్ఞములు సాత్త్వికములు రాజసములు తామసములు నని మూడు విధములు స్వార్థకురత యొక్కింతయున్నే కరిషద్వర్గమునకు లోబడక సర్వభూతదయాపరులై సర్వజనసములై కేవలలోకోపకారమునకుమాత్రమే తమజీవితము నుపయోగించుచుం దమ యుద్యమమునకుం దోడ్పడుమని సకలభువన కారణమగు వాసుదేవుని బ్రతిక్షణముం బ్రార్థించు పరమభాగవతులు సాత్త్వికయజ్ఞదీక్షితులు-పరులను సుఖపెట్టి తమతమ కోరిన యైహిక భోగము లనుభవించువారు రాజసయజ్ఞదీక్షితులు ప్రాణిహింస కావించుటచేతనే సుఖించువారు తామసయజ్ఞదీక్షితులు పరమ భాగవతులు మనుష్యులలో-మృగములలో మాంసాశన మెఱుంగని గోవులు మొదలయినవి వక్షులలోఁ జిలుకలు మొదలయినవి సరీసృపములలోఁ దేనెటీగలు మొదలయినవియును సాత్త్వికయజ్ఞ దీక్షితులగు ప్రాణులు- మాంసాశనులుకాక స్వార్థకురలై కేవల సామదానభేదోపాయములచేతనుమాత్రమే తమ నిద్రాహారసౌఖ్య మును సంపాదించుకొను జీవులు రాజసయజ్ఞదీక్షాపరులు- మాంసా శనులై యెద్దియోనెషమున జంతుహింసకావించి కేవల భూతద్రోహ మున జీవించుచు సామదానభేదోపాయము లరయక కేవల దండోపాయముననే తమతమ కార్యముల సాధించుకూరులుమనుష్యులలో- వ్యాఘ్రాదులు మృగములలో-గ్రద్దమొదలయినవి వక్షులలో-పాము మొదలయినవి సరీసృపములలోఁ దామసయజ్ఞదీక్షాపరులు సాత్త్విక యజ్ఞదీక్షితులకుఁదప్ప నితరజీవులకుఁ గైవల్యానందపదవి యెన్నటికి న్నాదు రాదు మఱియును సంసారతాపత్రయము తప్పదు తప్పదు రాజసయజ్ఞదీక్షితులు స్వర్గమున కేగెదరు మఱి తామసయజ్ఞదీక్షితులు

సరకబాధలం బడెదరు మఱియును వేయెల త్రిగుణాత్మకపాంచ
 భౌతికజంగమస్థావర ప్రాణికోట్లందఱును జననమరణప్రవాహాత్మక
 సంసార మనయజ్ఞకర్మమందు దీక్షితులే ఇంతేగాక వేదమందు
 బేర్కొనబడిన కర్మమయమే యీ పాంచభౌతికమగు జగము
 కాబట్టి యీ జగత్కర్మములన్నియును వేదచోదితధర్మములే మఱి
 యీసమస్తకర్మములలో సాత్త్వికకర్మములు ఋగ్వేదసామాన్యక
 వేదత్రయముమూర్తియైన సవితృమండలమధ్యవర్తియగుదయాప్రకృతి
 నారాయణస్వరూపక గురుచోదితములు రాజసతామసకర్మములు
 సహజజడప్రకృతికక్రూరాధర్వాభిచారిక కృత్యములు అనాదియగు
 జగదుద్భవస్థితివినాశకారణము త్రయీవిద్య - జగదుద్భవస్థితినాశము
 లధర్వవేదస్వరూపములు మనుష్యులు తమపురుషప్రయత్నమంత
 యును విఫలముకావించుశక్తి యెద్దియోయున్నదని తమతమకోరిక
 వనులు జరపుకొనటకుఁ దమ పురుషప్రయత్నము చెల్లకున్న
 సమయమం దాకోరికల నాదివ్యశక్తి కొననాగించుననునాసతో నట్టి
 దైవశక్తి ననేకప్రకారములుగా భావించుకొని తమకోర్కుల నెఱ
 వేర్చును ప్రార్థనారూపకశబ్దజాలము ఋగ్వేదము “తత్పరిచరణా
 వితికావేదా” యజుస్సాగువేదములు రెండు నాఋగ్వేదమునకుఁ
 బరిచరులవఱివై ఋగ్వేదప్రవృత్తిక సాహాయ్య మొనరించును
 ఋగ్వేదము రాజ - యజుస్సాగువేదములురెండును బరిచారకులు -
 ఆత్మరవి యగ్నిమనస్సు - చంద్రుఁడు జలము - శక్తి కుజుఁడు భూమి
 వాక్కు బుధుఁడు మేషుడు జ్ఞానసుఖములు గురుఁడాకాశముమదము -
 శుక్రుఁడు వీర్యము దుఃఖము శని వాయువు - అంధకారము రాహువు
 మనోభ్రాంతి - కాంతి కేతువు ద్విగ్భాంతి ధూమము - పాతము - పరిధి
 షాంది - ఆచ్ఛాదనము సన్నిపాతదోషములు పంచీకృతపంచేంద్రియ
 పంచతన్మాత్రవిశేషములు ఈవదునాల్గుగ్రహోపగ్రహములసమావేశ
 విశేషములం బదునాల్గుభువనముల సృష్టిస్థితిలయము లగుచున్నవి

ప్ర కృ తి లీ ల

ఈసృష్టి యెట్లు జరుగుచున్నదో సృష్టి కధ్యక్షుడగు పర
మాత్మునకే తెలియదను శ్రుతియొక్క యభిప్రాయము, మఱియును
సర్వమును దెలిసికొనునాత్మును దెలిసికొనునితరవస్తువు మఱి లేదను
శ్రుత్యభిప్రాయమును వక్ష్యమాణంబుగ వివరింపవలసియుండును నా
దేహము నామనస్సునా పంచేంద్రియములు నాకగపడులోకము నా
యెఱింగినపదార్థము న్నియును నాకుఁ బ్రత్యక్షమగుజగమంతయునిద్ది
యని నేను నాశక్తి కొలఁదిం దెలిసికొని తెలుపఁగలనుగానిమఱియును
“ప్రమితివిషయాః పదార్థాః” ప్రమితియనఁగాయథార్థజ్ఞానమితెలి
వికి గోచరములయినవి ద్రవ్యగుణకర్మసామ్యవిశేషనమవాయా
భావములను సప్తపదార్థములు సత్త్వగుణమయమగు తెలివిప్రమ
రజ సత్త్వగుణమయినది భ్రమ సమభాగములుగానీసత్త్వరజ సత్త్వము
లున్నస్థితి యనఁగాసత్త్వరజ సత్త్వములనెడమూఁడుగుణము లొకదాని
కంటె నొకటి హెచ్చుతగ్గులులేకున్నస్థితియే ప్రకృతి అట్టి ప్రకృతి
స్వరూపమే ప్రమితి యనఁబడును వాత సత్త్వశ్లేష్మము ను త్రిదోష
ములసామ్య మారోగ్య మనంబడును సత్త్వరజ సత్త్వగుణములు
సామ్యము చెడి యొకదానికంటె నొకటి హెచ్చుతగ్గై కరస్పృశ్థితి
భేద మొందినదశ ప్రవృత్తి యిహము బంధము అహంకారాత్మకరోగ
దుఃఖము త్రిగుణసామ్యము నివృత్తి కరము మోక్షము సమాధి
ప్రజ్ఞానాత్మకమగు నారోగ్యానందమగును

త్రిగుణసామ్యమనంబడు ప్రకృతినీత్యము యథార్థము ప్రమితి
స్వరూప మారోగ్యము కైవల్యము బ్రహ్మ కరమార్థము భ్రమ
స్వరూప మనిత్యము రోగము సంసారము నేన మిథ్యాపదార్థము
దేహస్మృతి ప్రవృత్త్యాత్మకజగత్కారణము దేహవిస్మృతి నివృత్త్యా

త్మకై వల్యకారణము ప్రకృతియే సర్వలోకజననియగు నాదిశక్తి-
 త్రిగుణసామ్యమగునాప్రకృతియును నాదిశక్తి బాలాత్రిపురసుందరియై
 దయాస్వరూపిణియై యాశితవత్సలయై నిజలీలచేత గుణవైషమ్య
 మంది చతుర్దశభువననిర్మాణరక్షణవిబర్హణముల నాటాడుకొచుచున్న
 దనియే “యోఽస్యాధ్యక్షః పరమేవోమనోఽంగ వేదయదివానవేద-
 యతోవాచోనివ ర్తనేత్రప్రకాశమనసాసహ- కంకేనపశ్యేత్సర్వమా-
 త్మైవఖిలు-విజ్ఞాతారంకోవిజానీయాత్” అని మొదలగుశ్రుతులతాత్ప-
 ర్యము కాబట్టియిప్పుడునన్ననేఁ దెలిసికొని యథార్థముగాఁ దెలుపఁ
 గలను ప్రకృతియు నాదిశక్తియు నగుబాలాత్రిపురసుందరీదేవి నిజ
 లీలచే సృజింపఁబడిన యస్వతంత్రాస్త్రఃకరణస్వరూపుఁడను అయిన
 అగ్నికిని వేఁడికినినామభేదముమాత్రమే యున్నట్లు అంతఃకరణాత్మక
 స్మృతికినినాకును నాభేదముమాత్రమే కలదు మఱియు నాస్మృతి
 యొక్కఁగూ దశ జగత్తు మఱి యుద్దానసూక్ష్మదశత్రిగుణసామ్యమగు
 ప్రకృతి- ప్రకృతిస్వరూపమునఁ గై వల్యాత్మక కారణమును, త్రిగుణ
 వైషమ్యస్వరూపమునఁ జగదాత్మక కార్యమును నేచేయై యున్నాఁడను
 కాబట్టి “అహంబ్రహ్మాస్మి” నేనేబ్రహ్మనై యున్నాను కాబట్టి
 నాకన్న భిన్నపదార్థ ముద్దియును లేదు ఈసృష్టి యెట్లు జరగు
 చున్నదో సృష్టి కధ్యక్షునకే తెలియదను శ్రుతితాత్పర్యము జ్ఞాతృ
 జ్ఞానజ్ఞేయములు- వృక్షబీజములు- అగ్నోష్ణ్యద్రవ్యదృవ్యద్రవ్యశృములు
 పరస్పరాశ్రయస్థితి హేతుకము లగుటచేత సన్యోన్యభిన్నపదార్థము
 లెంతమాత్రము గ్గానేరవు కాబట్టి యీజగత్సృష్టికిని మఱియీసృష్టి
 కధ్యక్షుఁడై యనిర్దేశ్యపరమాకాశమందున్న దేవునకు నొక్కొంత
 యును భేదమే లేదు “హరిరేవ జగజ్జగదేవ హర్నిర్హరితో జగతో
 నహి భిన్నతనుః ఆత్మైవేదగు సర్వమ్” అను వాక్యములచేత నీజగత్తు
 నకును నాస్మృతికిని మఱియు నాకు నాస్మృతికిని త్రిగుణసామ్యమగు

మూలప్రకృతిని నామభేదమును స్థూల సూక్ష్మదశాభేదముమాత్రమే
 కాని వస్తుభేద మెద్దియును లేదు ఈసృష్టి యెట్లయినదో సృష్టిలోని
 దేవతలు మానవులు తెలియకుంటయబ్బురము కాదుగానియీసృష్టిలోఁ
 జేరక పరమాదైయీసృష్టి కధర్ముఁడగు దేవునకుఁగూడ నీసృష్టి
 యెట్లగుచున్నదో యాంతరి తెలియునోలేదోయని శంకించు శ్రుతి
 సకలజగత్కారణమగు పరమాత్మునివిషయమై తన కెద్దియు నెలియు
 దని యభిప్రాయమిచ్చుచున్నదని యాశ్రుతియొక్క తాత్పర్యము
 నాస్మృతియొక్క స్థూలదశ నాకు గోచరముగు జంగమస్థావరాత్మక
 మగు నిఖిలజగము నాస్మృతియొక్క సూక్ష్మదశయేకకలజగత్కారణ
 కారణస్వరూపిణియగు ప్రకృతి యాదిశక్తి జగదంబ బాలత్రపుర
 సు దరియే మూలప్రకృతి ఏదినాయీసృష్టికాదికారణమోయాదేవి
 యొక్క జ్ఞానేచ్ఛాక్రియాశక్తులే నిఖిలజగత్సృష్టిసంహార కారణములది
 లేనిది కార్యముకలుగదు మఱి యీజగత్కారణమగు దేవతత్వము
 నెఱుంగుట వేదములే చాలవనైనాకృతిమర్త్యబుద్ధియోతమాత్రము?
 కార్యకాణములకు వస్తుభేదములేదని నిర్దేశించుటనయ్యుక్తికము-సకల
 జీవుల తలంపులు ఋక్కులు- వాక్కులు సామములు- కాయకర్మ
 ములు యజస్సులు, కాబట్టి జంగమస్థావరాత్మకమగు జగమునందు
 జరగుచున్న వాచికాంగికాంగహార్యసాత్త్వికాభినయవిశేషముఁన్నియు
 వేదమే అదే యీలోకము మఱి యీలోకమే వేదము జగదుద్భవ
 స్థితివినాశములు మూఁడును వేదస్వరూపములే మఱియు నాయీ
 లోకము న్దెలిసికొనుచున్న దేహస్మృతియే వేదము నాయీస్మృతి
 యత్యల్పము మఱి యనిత్యము మర్త్యముదృఢవస్థితివాశకార్యస్వరూ
 పము- వాయీస్థూలజగదృష్టికి మూ కారణమగు ప్రజ్ఞానాత్మకాది
 శక్తియు సచ్చిదానందస్వరూపిణి నగుబాలాత్రపురసుందరి భక్త
 పరాధీనయుం గరుణామూర్తియు శచింత్యవైభవయు నాకాశమువలె

వాయుగ్ని జలభూపదార్థవిశేషములకన్నింటి కాధారమై యంతట నిండి యును సకలజగత్సృష్టిస్థితిని శకారణమయ్యు సవాజ్ఞానసగోచరయై స్వయంప్రకాశముతో నిర్వికారిణియై యొప్పుచుండియును సహజ లీలచే దేహధారుల కీజాగ్రతస్వప్నసుషుప్త్యవస్థల స్థలిగించుచు స్వార్థ పరతమాని సకలభూతవయాపరులై సర్వజనసములై కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే వ్యవహరించు పరమభాగవతులరూపమునఁ బ్రత్యక్షమగుచున్నదాదేవి

హోతకుమైత్రావరుణుఁడు- అచ్చావాకుఁడు- గ్రావస్తుతుఁడు సహకారులు- అధ్వర్యునకు ప్రతిప్రస్థాత నేవ్త్- ఉన్నేతయును సహకారులు- ఉద్ధాతకు ప్రప్రోత- ఆగ్నిధ్రుఁడు- పోతయును సహకారులు బ్రహ్మకు బ్రాహ్మణాచ్చంసి- క్షత్రిహర్త- సుబ్రహ్మణ్యుఁడను సహకారులు ఈపదాలుగురును యజమానుఁడు స్వామియు ననబడు వానిచే సద్వరమన నెన్నుకొనఁబడిన ఋత్విజులనబడుదురు మఱియు సద్వరమునఁ బశువును జంపువాఁడు సామిత్రియును పశువు యొక్క యవయవములం ఖండించువారు వైకర్తలు అధ్వర్యులకుం బరిచారకులు చమసాధ్వర్యులును గలరు కాని యీసామిత్ర్యాదులు ఋత్విజులలో గణింపఁబడరు సకలాధ్వరక్రియలు నడిపించు వదేడవ ఋత్విజుఁడు సదస్యుఁడుకూడఁ గలఁడని కౌషీతకు లనుచున్నారు కాబట్టి ఋత్విజులు పదేడుగురు యజమానాశ్రితులై యధ్వర్యము నడుపుచున్నారు ఒక్కంకెవేన పదేడుసున్నలు చుట్టఁగా వచ్చిన సంఖ్యకు (10000000000000000000) వరార్థమనిపేరు సత్త్వగుణము రజోగుణము తమోగుణమును మూఁడు నొండొంటితోఁగలియకున్నపుడు జగము లేదు కేవల ప్రకృతిస్వరూపిణియగు నాదశక్తి బాలాశ్రిపుర సుందరిమాత్రమే కలదు మఱి యాదేవి స్వలీలచే ఒక్కటి పదేడు సున్నలతోఁగూడి వరార్థసంఖ్యయైనట్లు (31 × 10000000000000000000)

త్రిపదార్థసంఖ్యచే మూడు ముమ్మాటు హెచ్చింపఁబడఁగా
 హాక×3=27 అయిన ట్లిరువదేడు సక్షతముల స్వరూపమంది కాల
 రూపణియై సవగ్రహస్వరూపణి ద్వాదశరాశికాలమూర్తియైన త్వరజ
 స్తమోగుణాత్మ బ్రహ్మవిష్ణుశివత్రిమూర్త్యాత్మకయై ఋగ్యజుస్సామ
 త్రయీవిద్యారూపణియై త్రిభువనస్వరూపణియై “త్రిపాదస్యామృతం
 దివి” అను శ్రుతి ప్రకారము మర్త్యలబుద్ధికందక తనలీలాలేశముచేత
 ససంతకోటిబ్రహ్మాండములను దనలో మహాసముద్రజలబుద్బుదముల
 వలెఁ బుట్టి లయమొనర్చుచున్న దావిశ్వజననియగు బాలాత్రిపుర
 సుందరీకటాక్షమున నిజసనమరణప్రవాహరూపక సంసారదుఃఖము
 వ్దరించుటకొఱకై నానావిధముగ సకలజంగమస్థావరప్రాణులందఱును
 ఋత్విజులే- తదీయ మనోవాక్కాయకర్మములన్నియు కర్వరకర్మ
 ములే- ఈజగమంతయును యజ్ఞశాలయే- ఈజగదధ్వరమునందు
 సకలజీవులతలంపులు ఋగ్వేదము - వాక్కులు సామవేదము - కాయక
 కర్మములు యజుర్వేదమున- మఱి యీమూడువేదముల న్నడుపు
 కాల మధర్వవేదము సత్త్వరజస్తమోగుణములు ఋగ్యజుస్సామ
 వేదములు మూలప్రకృతియగు నాదిశక్తి-ఆదేవి లీలయే జగదుద్భవ
 స్థితినాశస్వరూపమగు సధర్వవేదము త్రిగుణసాంకర్యసంభూతము
 సత్త్వరజస్తమోగుణములను సహజలీలచేతఁ దనకుఁదాను వహించి
 స్వప్నజాగ్ర తుష్ణప్రవస్థల నందుచు జ్ఞానేచ్ఛాక్రియాశక్తుల
 న్మూఁడింట న్నీడించుచు సచ్చిదానందరూపిణియైన త్రిపురసుందరియుం
 ద్రిభువనజననియగు నెన్నిదేండ్లవయసు నిత్యముగ నలరారు గౌరీదేవి
 యొక్క సహజలీలయే యీనాజగద్రూపమునఁ బ్రతిబింబించిన
 దేహస్మృతి- ఈనాస్మృతియే కరమార్థవస్తువుయొక్క ప్రతిబింబమా
 వస్తువే యాయాదిశక్తియగు బాలాత్రిపురసుందరీదేవియొక్క
 సహజనిత్యగుణమయలీల- భూతాదర్శమున విఖరీతముగాఁ బ్రతిఫలించు

వస్తుయథార్థమును గ్రహింపనలవికాని విధమున యీనాదేహస్మృతి
యను భూతాదర్శమునఁ బ్రతిఫలించు జగద్రూపమునఁ బ్రతిబింబించు
చున్న యాదిశక్తియుం ద్విభువనజననియగు బాలాత్రిపురసుందరీదేవి
యొక్క వాస్తవస్థితి నెఱుంగటకుఁ దనశక్యముకాకుంటచేత శ్రుతి
యీసృష్టి యెట్లుగుచున్నదో యాసంగతి యావరమాత్మకుఁగూడఁ
దెలియునో లేదో యని శంకించుచుంటచేతఁ దనతెల్వితక్కువను
మాత్రమే వెల్లిడించుకొనుచున్న దని తాత్పర్యముగాని పిల్ల పుట్టుక
తల్లికిఁ జాటా యన్నట్లు త్రైలోక్యజననియగు నాదిశక్తియు శివుఁ
డెఱుంగని గొందులు కలవా? కాఁబట్టి యాచిచ్ఛక్తిలీలరూపమగు
నాయీదేహస్మృతియేనేఁ గనిపెట్టుచున్న సమస్తజగద్విశేషములకును
గారణము మఱియును నాస్మృతికన్న యథార్థవస్తు వింకెద్దియును
లేదు కావుననే “ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ” అను మహావాక్యము ప్రవర్తిల్లెను
“నీలంసభః-నీ చలతితమః” అకసము నల్లగా నున్నది చీకటి
నల్లగాఁ జలించుచున్నది కలలో జగ మగపడుచున్నది
అద్దములోఁ బర్వతము ప్రతిబింబించుచున్నది ఇవన్నియును
విభ్రాంతిస్వరూపములు-మఱియును వివరీతదృష్టిజన్యములుగానియథా
ర్థము లేట్లు కావో బాలాత్రిపురసుందరియగు త్రైలోక్యజననియొక్క
సహజలీలాప్రతిబింబ మీనాదేహస్మృతి మఱి యీజగమంతయు
నాస్మృతియొక్క వివరీతప్రతిబింబము కాఁబట్టి యీజగదుద్భవస్థితి
వినాశక్రీయలన్నియును స్వన్నపదార్థములవలెఁ గల్గెలు మిథ్యలు
ననుటకు “ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ-నాస్తినానేహ కించన” అను
మొదలు శ్రుతులే ప్రమాణము

యుక్తికిట్టింపుటకును మఱియును గించిజ్జ్వాలగు మనుష్యుల
యల్పజ్ఞానము నుద్బోధించుటకును అహంకార మమకారబద్ధులగు
మనుష్యులకుఁ బరమార్థజ్ఞానప్రాప్తిసాధనముగా భగవదుపాసనకై

శాఖాచంద్రన్యాయముగా “తదైక్షతబహుస్యాంప్రజాయేయేతి” అను
 శ్రుతి పొడచూపెను మరియును జంగమస్థావరాత్మకమగు జగము
 నాస్మృతిరూపకభ్రాంతికల్పితముగాని వాస్తవము కాదు కార్య
 కారణముల రెండింటికీ చక్రకదోషముచే వ్యవస్థ లేదు మఱి
 యన్యోన్య్యాశ్రయదోషము నివర్తింప నేరితరమగును? నానాజాతి
 దేహధారుల న్నన్న మొదటిదంపతు లెవరు? మఱి యాదంపతులకుఁ
 దలిదండ్రు లెట్లు పుట్టఁగలరు? ఆఁడు మగ జంట కలియక స్త్రీలు
 గని పురుషులుగాని పుట్టనేరరుకదా? లోకములోని జనులకుఁ
 దలిదండ్రులయున్నియును బుట్టినసమయమును సర్వజనసాధారణ
 ప్రత్యక్షానుభవమేకకా? ఉద్భవస్థితినాశములంబొందు నీజగత్కార్య
 మునకుఁ గుండకుఁ గుమ్మరివలె మన్నువలె జక్రదండములవలె మఱి
 మొదలగు ననేక కారణము లుండకతీరుదుగా? కార్యకారణములు
 వృక్షబీజములవలె వస్తుభేదమునెడల స్మృతికొలంది వస్తుజ్ఞానము
 కలుగుచున్నది కనుక జ్ఞానముతప్ప మతేవస్తువును లేదు జ్ఞానమే
 యీసర్వజగద్రూపమైన దనకతీరుదు మఱియు నెన్నిమట్టులో
 యన్నితుట్టు లన్నట్లు పూర్వపక్షసిద్ధాంతములకు మేలులేదు కనుకఁ
 దర్కము మనఃక్షేపముమాత్రము కలిగించునగాని యెన్నఁడును శబ్ద
 ప్రమాణమందలి శ్రద్ధవలె మనస్సంతుష్టి కలిగింపనేరదు స్మృతి
 రూపకజ్ఞానముతప్ప మతేవస్తువును లేదను నద్వైతము యుక్తికి
 కిట్టించినదిగాని పురుషప్రయత్నమునుగాని యరివద్వర్గమునుగాని
 మాన్పించఁజాలకున్నది వేసవి యెట్లువచ్చెనో యల్లెపోవు తెఱఁగున
 స్వభావముగా నీసంసారబంధ మెట్లు కలిగెనో యల్లె తొలంగునను
 దృఢనిశ్చయమును మఱి యీదుఃఖమును ద్వరగ మాన్పించుచుని
 వర్వజగత్కారణమగు భగవంతుని వేఁడుకోలురూపముగు కరోన
 కారకధర్మాచరణావలంబనము సవశ్య మానుషకర్తవ్య మని
 వేదశాస్త్రునెపమునఁ బరమకారుణికులైన మునులు బోధించిరి

ప ర మ భా గ వ తు లు

పలుకుట మొదలగు చతుర్విధాభినయ మెట్లొనర్చిన నితరులకు
 బోధపడునో యట్లుచేసినపుడు సంస్కృత మగును కాఁబట్టి యితరు
 లకుండనయభిప్రాయ మెఱిగించువాచికాంగికాహార్యసాత్వికాభినయ
 విశేషములన్నియును సంస్కృతములే- కాఁబట్టి లోకములోని దేహ
 భారులందఱు అయ్యోస్యబోధకై వ్యవహరించుకొను భావలన్నియును
 సంస్కృతభావలే తనయభిప్రాయ మితరులకుఁ దెలుపఁజాలనిభావ
 సంస్కృతభావ కాదు అనాదియనియు నపారమేయ మనియును
 సూర్యకాంతివలె స్వయంప్రకాశ మనియును సహజసిద్ధ మనియు
 నీశ్వరుని నిశ్వసితరూప మనియును కేవలాపూర్వఫలకకర్మమును
 స్వర్గాదివరలోకమును ఇంద్రాదిదేవతలను గూర్చి బోధించు
 వాఙ్మయము ఛంద స్సనియును శ్రుతి యనియును వాడఁబడుచున్నది
 లోకములో వేదసంజ్ఞ లేని యితరవాఙ్మయమునకు భావ యని సంజ్ఞ
 మఱి యాభావ సంస్కృతప్రాకృతాపభ్రంశభేదములతో నానా
 విధములుగా దేశకాలవాతానుసారముగా సంస్కరింపఁబడి వ్యవహ
 రింపఁబడుచున్నది- కాఁబట్టి శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషనిరుక్త
 కల్పముల కేవల వేదములం దెల్పుటకై మాత్రమే వినియోగింపఁ
 బడుచున్నవి కేవల పరమార్థబోధకములగు వేదచతుష్టయముతోఁ
 గాని వేదాంగవట్కముతోఁగాని యీలోకమున కెంతమాత్రము
 సంబంధమే లేదు మఱొకవేళ సంబంధమున్నచో రవ్యాదిపవ
 గ్రహములతోను మఱియుం బాతాళాంతరిక్ష లోకములతోడ
 నీచుధ్యమలోకమగు భూలోకమున కెంతసంబంధమో యంతే
 వేదవేదాంగములతో నీలోకవ్యవహారమునకు నిస్సంశయముగ
 సంబంధలేశమని సిద్ధాంతీకరింపకతీతిదు చూపుచేతను స్పర్శేంద్రి

యనుచేతను మనుష్యుఁడు సూర్యతత్త్వము నెంత తెలిసికొనుచు
 న్నాఁడో యంతకంటె కోటింతలు తక్కువగా వినికిచేతను మఱియును
 గ్రంథావలోకనముచేతను వేదవేదాంగములను దెలిసికొనుచు
 న్నాఁడు మఱియును ఖగోళముల కీలోకమంపలి ప్రాణులకుఁ గొంత
 సంబంధము ప్రత్యక్షానుభవముగాని వేదవేదాంగములతో సంబంధము
 మనుష్యులకుఁ గృత్రిమకల్పితముగాని వాస్తవము కాదు కాదు
 కాఁబట్టి ఋగ్యజుస్సామాధర్వవేదచతుష్టయము వేదాంగషట్కము
 నుభయలోకములఁ దరించునుపాయములుగాను మఱియు దైవోపాస
 నము స్థిరముగా నభివృద్ధికావించి యల్పజ్ఞులగు మర్త్యులకు నిత్యమన
 స్సంతుష్టిపదవిసందింపఁగోరిలోకోపకారిపరాయణులుసర్వజనసములు
 సర్వభూతదయాపరు లతీంద్రియద్రవ్యలగు నాదిమునులు దేవుఁడు
 పాంచభౌతికస్పృష్టినొనర్చినవిధమునసద్యయనమాత్రముచేదివ్యపదవిం
 జేర్చు సామర్థ్యము వెలయునట్లపౌరుషేయావర్తకశబ్దబ్రహ్మమును
 వేదవేదాంగరూపములుకావించి యీలోకమునందు దేవాయముల
 నేవతావిగ్రహములఁ బ్రతిష్ఠ చేసినట్లుశౌతస్మార్తకర్మబోధకములుగా
 నొనర్చిరి- అనాదిగా నీలోకములో నిహపరలోకములను వివరించువేద
 వేదాంగస్వరూపకవాఙ్మయముదేశకాలపాత్రానుసారముగానామరూప
 విశేషములతో వెలయుచున్నది ఇదివైదికశబ్దమనికానియిది తాకికశబ్ద
 మని కాని యేశబ్దమునకైన మనుష్యలోకమంతట నొక్కనియమమెద్ది
 యనులేదు“ఇషే”శబ్ద మొక దేశమున వైదికముగాను చుటొక దేశ
 మున వ్యావహారికభాషాపదముగాను మఱొకదేశమున నిరర్థకశబ్దము
 గాను వాడుకొనఁబడుచున్నందున దగమునం దీశబ్దమున కేయర్థ మని
 నిర్దేశింప వీలులేదు దేశకాలపాత్రానుసారముగా శబ్దార్థములు వ్యవ
 హరింపఁబడుచుంట సకలజనప్రత్యక్షానుభవమేకదా? కాఁబట్టి సకల
 జనరంజనమగు శబ్దమే వేదము మఱియునుసర్వలోకోపకారికకర్మమే

వేదచోదితకర్మము కాఁబట్టి సర్వభూతదయాపరుఁడై సకలజనరంజ
కముగాఁ బలుకుచుసర్వలోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించుటమాని సోమ
రులై ధూర్తులై కేవల స్వార్థపరులై ప్రాణిహి సకులై పామరులను
బెదరించు శ్రోత్రియమ్మున్యులు నీలోకమున కింట తెవుళ్ళని డప్పువేసి
జగమంతటను జాటిచాటి ఘరమభాగవతులు లోకి ముద్ధరించుట
మిక్కిలి యవశ్యకర్తవ్యము కర్తవ్యము సర్వభూతదయాకరమును
సర్వలోకోపకారకముచు సర్వజనాన్యోన్యప్రేమానురాగజనకమును
గాని మనోవాక్కాయకర్మము లుత్తమజాతిమనుష్యధర్మము లెంత
మాత్రము న్నావు కావు సర్వవేదశాస్త్రప్రణేతలగు మునులు
సర్వజనసఖ లై సర్వలోకోపకారపరాయణులై సర్వభూతదయా
పరులై మనుష్యు నిహఁకరముల న్దరించుమార్గమునే సర్వవేదశాస్త్ర
ముఖముల బోధించిరని మాత్రమే యుత్తమజాతిమనుష్యులు ఘరమ
భాగవతులై తాము తరించి యొరులం దరింపఁజేయుచున్నారు

ఋత్విగాచారము

అగ్నిహోత్ర మాపానఁజేయుట కొక ఋత్విజుఁడు నొక
యధ్వర్యుఁడును మాత్రమే చాలుననియును దర్శపూర్ణమాసముల
నల్వరు కావఁయుననియును జాతుత్మాస్యమున కైదుగురును పశు
బంధసమున కాఱుగురును జ్యోతిష్కోమమునకుఁ బదునాఱుగురును
ఋత్విజులు కావలయునని శాతమసూత్రము చెప్పుచున్నది అశ్వల
యనుచేతఁ బదునార్దుగు ఋత్విజులహీనము (రెండు మొదలు పదకొండు
దినములు సాగుబుజ్జము) నకును బద్దేదురుసత్రములకును (పదమూడు
మొదలు నూఱుదినములవఱకు జరుగుబుజ్జము) నియమింపఁబడెను
హోతచేయువిధులు బహ్యుచ్ఛ్రావ్యాణగుండును (కొపతికి-ఐతర్కేణ్ణ

బ్రాహ్మణములు) అధ్వర్యుడు చేయవలసినకృత్యములు చరకములను
 (తైత్తిరీయక) బ్రాహ్మణులందును మఱియును శతపథబ్రాహ్మణము
 లందును ఉద్ధాతయొక్కవిధులు ఛాందోగ్య (తాండ్య) బ్రాహ్మణము
 లందును జెప్పబడెను ఆపస్తంబుడు తనవరిభాషాసూత్రములం
 దావిధులు ఋగ్వజుస్సామవేదముల మూడి టియ దుం జెప్పబడె
 ననియెను హోత ఋగ్వేదముచేత సుద్ధాత సామవేదముచేత సధ్వ
 ర్యుడు యజుర్వేదముచేత బ్రహ్మ ఋగ్వజుస్సామవేదములు
 మూడింటిచేతను విధులు పడువుదుర నెను పశువును ముక్కుచేవులు
 మూసి చంపెడు సామిత్రియు పశువుయొక్క యవయవముల స్తోయు
 వైకర్తలు మఱియుం జనుసాధ్వర్యులు బ్రాహ్మణేతరులకూడనై
 యుండవచ్చును “అంజ్ఞోయావ మనుబ్రూహి” యూపనకుఁజమురు
 రాయుచున్నాము మంత్రములు చదువు మీరు మావెంట
 నుండుడి” యన వాక్యము పాఠీ మనఁబడును బిగ్గరగా ను పాంశు
 మంత్రము యజుర్వేదమున సధ్వర్యుడు తక్కినఋత్విజుల నాజ్ఞా
 పించును పైవారిలకు వినఁబడనీక చమసాధ్వర్యులు యథావిధిగా
 దమలోఁదాము కంఠపారమ చేసికొన్నమంత్రమును గొణఁగుకొను
 చుందురు యజ్ఞముం దుపయోగించుమంత్రములం దొలఁగింపఁగా
 మిగిలినమంత్రములు కేవలాధ్యయపమాత్రప్రయోజనములయినవి
 యజుర్వేదసంహిత యనఁబడును ఉద్ధాత యతాకికస్వరనియమముతో
 హోమవిశేషములననుసరించి పాడెడువాఙ్మయముసామవేదసంహిత
 ఉద్ధాత సామవేదప్రయోగమున నుపయోగించుపాట తాకికసంగీతము
 వలె సకలజనరంజకముకాని యొకవిధమైన కరఘోష సామవేద
 సంహిత యనఁబరఁగును హోత ఋగ్వేదముయొక్క పదిమండలము
 లందలి మంత్రముల సలక్షణముగా నుచ్చరింపఁగలుగుటయే గాక
 యామంత్రార్థమును జక్కఁగా నెఱింగియుండును యజుర్వేద

మంత్రములు కొన్ని “దేవఃసవితోత్పన్నాతు” అను మొదలయినవి
ముక్కులని ఎల్వఁబడుటచేతను “అక్షితమసి- అచ్యుతమసి- ప్రాణ
శంసితమసి” మొదలగు ఋగ్యజుర్మంత్రములు సామవేదమునం దుంట
చేతను మఱియును “అవేరపోధ్వర్యా కి ఉ - ఉతేమనంసమః”
అధ్వర్యుఁడా నీళ్ళు తెచ్చుకొన్నావా- ఆహా తెచ్చుకొన్నాను” అను
యజుర్మంత్రములు హోత యుపయోగించుటచేతను ఋగ్వేదశాఖ
లన్నియును లోకప్రచారమునకు రా లేదనియుం గ్రొత్తగా వాలఖిల్య
మంత్రములు ఋగ్వేదముయొక్క పదియవమండలమున దూర్వఁబడె
ననియుం జెప్పవచ్చును- ఋగ్వేదముయొక్క యెన్నిదవయవ్యకమందు
రాజపురోహితుఁడు రాజుం జంపుటకై ప్రయోగముచేసిన సుబంధు
డనురాజుయొక్క ప్రాతపురోహితుని దాము క్రొత్తగా మంత్రము
కల్పించి యది ప్రయోగించి చంపినట్లును మఱి యాసుబంధుసోదరు
లాక్రొత్తపురోహితునిం దాము క్రొత్తగా మంత్రములుకల్పించిస్తుతి
చేసి యాతనిదయ వడసి తమప్రాణములు దక్కించుకొన్నట్లును
జెప్పఁబడెను “భ రామేధ్మంకృణవామహవీఁషి తేచితయంతఃపర్వణా
పర్వణావయమ్, జీవాతవేప్రతరంసాధయాధియేఽగ్నేసభ్యేమారిష
మావయంతవ” “సమిధలను దెచ్చుకొందుము పర్వపర్వమును
నిన్ను స్మరించుకొని బూజానైవేద్యముల న్నొల్పుకొందుము
మా పవిత్రకర్మములను గొనసాగించి మమ్ములఁ జిరాయువుల
న్దావింపుము నీతోఁచెల్మినుంకి మమ్ములం జారిపోనీకు మాయగ్ని
దేవుఁడా” “యదద్యసూర్యఉద్యతి ప్రయక్షత్రాఋతందధ- యన్ని
స్తుచిత్రబుధివిశ్వవేదసోయద్వామధ్యందినేదివః- యద్వాభిపిత్వేఅసు
రాజతం యతచ్ఛర్ది ర్యేమవిదాశుషే- ఎయంతద్వోవిసవోవిశ్వవేదస
ఉపస్థేయామమధ్యత- యదద్యసూరఉదితేయస్మధ్యన్దినతతుచి- వామ
ధత్తమపవేవిశ్వవేదసోజహ్వానాయ్ పచేతనే- వయంతద్వః సమాజ

ఆవృణీమ హేవుత్రోనబహుపాయ్యం—ఆశ్యామతదాదిత్యాజుహ్వాతో
హవిర్యేనవస్యోఽనశామహే” అనునది సూర్యోదయ కాలమందు
మధ్యాహ్న సమయమందు సాయంకాలమం దిల్లుఁగటిమువ్వేళలందగ్ని
దేవునకాహుతుఁర్పించుచుఁ బ్రార్థించుట కేర్పడినమంత్రములుఅరణి
యనకట్ట జంత్రము స్మధించి యం దగ్నిం బుట్టించి ప్రాహ్లాపరాహ్లా
సాయాహ్నములం బూజించి హోమములొనర్చి తమయైహికా
ముష్మికసుఖము లిమ్మని ప్రార్థింపనుపయోగించుఋక్కులు వేదము
లందు లొకక కావ్యములందువలె నవరసము లున్నవి

అశ్వమేధమున “నచూంయభతిశ్చన” అను నశ్లోలములు
నీచశృంగారహాస్యరసములు— ఋగ్వేదము నేడవమండలమున వేద
పారకుల నుద్దేశించి “ఒకసంవత్సరము నిట పండుకొని మానవత్రము
వట్టి బ్రాహ్మణులవలె నీకప్పలు వానకురిసినవంటనేతమగొంతుకులం
దిరిగి యెత్తుచున్నవి చెరువులో నెండు చేఁకులమీఁదవలె వాన
తమపైఁబడినపు డీకప్పలు మేళము సంగీతమునకు దొరఁకొనును
ఈ కప్పలరొద యావులు లేగలతోనఱచుపోల్కినందును ఈకప్పలు
డప్పితో వేగుచుండఁగాఁ జప్పన వాన కురిసినపుడు తండ్రికొడుకు
లొండొరుం గలిసి మాటాడుకొనునట్లు అట్టిగాఅట్టిగాయనియఱచుచు
నొకదానిచెంత నొకటి చేరుకొనును ఈకప్ప లొండొంటి న్వాన
కురియుచున్నపు డుల్లాసముతో నవ్వుకొనును ఎఱ్ఱకప్ప నీటిలో
బాతువలె మున్ని పైఁ దేలి గంతులిడుచుఁ బచ్చనికప్పతో ముచ్చట
లాడఁజొచ్చును గురుశిష్యులపోలిక నీకప్ప లొండొంటిననుకరించి
పల్కుచు నీటిమీఁ దంతఁదమయవయవములుబ్బునట్లు శ్రావ్యముగా
నువన్యసించుచుండును ఈకప్పలలో నొకటి యెద్దువలె నింకొకటి
మే కవలె నఱచుచుండు నొకటి కొంచె మెఱ్ఱని దింకొకటి యాకు
వచ్చని దీకప్ప లొకదానిపోలి యొకటి లేకున్నప్పటి కన్నియుం గప్ప

పేరుననే బరఁగును మఱీకప్పలు తమ నానాస్వరముల న్నెల్లిడించి
చిత్రవిచిత్రముగా నటించుచుండును ఓకప్పలారా! మీరు తొలివాన
కురిసినదిసమునం జెలుపుచుట్టున త్తిరాత్రయజ్ఞమున బ్రాహ్మణులవలె
నేకదీక్షగా రొదిచేయుదురుకదా” ఈవిధమున వేదఘోష కావించు
శ్రోత్రియుల తొల్కరికప్పలవంటివారని యెగతాళిచేయుముక్కులు
కలవు

వ ర్ణ వ్య వ స్థ

వివిధయజ్ఞకర్మములను మునులు జనులకు విధించునదేశము-
జనులందఱు మిక్కిలి యైకమత్యముతో యజ్ఞశాలయం దొక్కచోఁ
గలిసి పన్నెండుదినముల చయనమునందును నూలుదినముల సత్ర
యాగమునందు సన్యోగ్యసందర్శనసల్లాపసంతోషముతోఁగలిసిమెలసి
పొత్తుగా భోజనములొనర్చుటకును మఱి సకలసౌఖ్యములం దమ
బ్రతుకులం బొడిగించుఁడని దేవతలం బ్రార్థించుటకును సకలజనుల
కాంత్యము కలుగఁజేయుటకు సర్వభూతతృప్తిగా నన్నపానములు
వినియోగింపఁబడుటకొఱకు- వండివడ్డించువారును దేవతార్చనము
చేయువారును దేవతలమహిమమునుబోధించువారును బ్రాహ్మణు
లనియును దుష్టులను శిక్షించి సాధువుల రక్షించువారు క్షత్రియు
లనియును కృషివాణిద్యవశ పాలనములచేసి జనులకువివిధాన్నపాన
సంభారములను కూర్చువారు వైశ్యు లనియును మఱి యీమూఁడు
విధముల వారల కష్టేషములకై తోడ్పడుచు సహాయభూతులై స్వార్థ
పరత యొక్కింతయునులేక కేవలపరోపకారమునకై మాత్రమే పాటు
పడు నాజన్మపరిశుద్ధులగువారు శూద్రులనియును జనులకు జాతు
లేర్పర్చి పరస్పరమైత్రితో మనుష్యులందఱు తమతమ జీవనగౌరవ
మర్యాదలం బరస్పరసహవాసమున వృద్ధికావించుకొనుటకై నవస్త

వేదములను శాస్త్రములను శ్రౌతస్మార్తకర్మములను బురాణమునులు
కేవల లోకోపకారార్థమైనానాదేశకాలపాత్రానుసారముగా నేర్పర్చి
రని సిద్ధాంతికరింపకతీతదు

“వేదవిక్రయిణశ్చైవ లేదానాం చైవ లేఖకాః వేదానాం
దూషకాశ్చైవ, తేవైనిరయగామినఃయథైవాన్యాయవిజ్ఞాతాద్వేదా
స్త్వేభ్యాదిపూర్వకాత్, శూద్రేణాధిగతాద్వాసధర్మజ్ఞానంససమ్మతమ్”
డబ్బుకై వేదపఠనమొనర్చువారు వేదములు వ్రాయువారు వేదము
లను నిందించువారు సరకములోఁ గూలెదరు అవిధిపూర్వకముగా
దెలిసికొనటచేతను లిఖింపబడిన గంధమూలముగా వేదముల
నెఱుఁగుటచేతను శూద్రునివలన నుపదేశింపఁబడుటచేతను గలిగిన
ధర్మజ్ఞానము సమ్మతముకాదు అనటచేత హల్లులు మఱి యచ్చు
వ్రాతమూలముగాఁ బ్రచురింపఁబడిన వాఙ్మయమంతయును యథార్థ
బోధక మెంతమాత్రమునుగాదు ధనార్జనకై పరిఁకబడినవి
వేదములు పరిశుద్ధములు కావు మఱియును జీవనార్థమైహికభోగముల
స్సమకూర్చుకొనుట స్వార్థపరులు ప్రకటించు శ్రౌతస్మార్తకర్మము
లన్నియును కేవల దంభకృత్యములే మఱియు జనులకుఁ బరస్పర
ద్వేషమును కలిగించు జాతులు కసింతయును పరిశుద్ధములు కావు

ప్రకృతి పరిణామము

జనులకుఁ బరస్పరద్వేషమును భూతహింసయును గావించు
కేవల స్వార్థపరులు నిక్కముగా నొకమ్మ కబ్బకుం బుట్టని సంకర
జాతులుకాని శుద్ధజాతు లెంతమాత్రము న్నారు. మఱియును మునులు
సర్వజనోపకారకముగను సర్వజనరంజకముగను సకలజనలకుం బర
స్పరప్రేమానురాగకరమగుతెన్నుననే నానాదేశకాలపాత్రాభిరుచిం
బట్టి వివిధవేదశాస్త్రము లనాదికాలమునుండియు నానారూపముల్

నుపదేశించిరి తమతోడిపాటివారితోఁ బొత్తుగొని వారిని సుఖపెట్టి
 తాము సుఖపడెడు మనుష్యులుమాత్రమే వేదశాస్త్రానుసారముగా
 నడుచు శుద్ధజాతిలోనవారు కేవలస్వార్థపరులై భూతద్రోహులై
 ప్రాణిహింసాపరులై పరస్పరద్వేషముల బ్రతుకుమానవులు సంకర
 జాతులును వేదబాహ్యులని డర్శింపవేసి చాటకతీటదు తీటదు దేశకాల
 పాత్రానుసారము దేహోగ్యమునకై సుఖనిద్రాహారవిహారసాధకో
 పాయములను బోధించుటకై వివిధ శ్రౌతస్మార్తకర్మములు మఱియు
 వివిధ శిష్టసంప్రదాయాచారానుసరణ విధాయకజాతినీతులేర్పడినవి
 పరస్పరానురాగముతో సకలభూతదయతో బ్రతుకునుపాయము
 లన్నియు దేశకాలపాత్రానుసారముగా మునులు కవులు వెల్లిడించిన
 వాఙ్మయమే వేదశాస్త్రములన్నియు నని ఫలితార్థము నిశ్చయింపక
 తీటదు తీటదు ఈజగము మఱి యీలోకములోని సచేతనాచేతన
 పదార్థములు మఱి దైవకల్పితములు పురుషకల్పితములగు సకల
 క్రియలు పంచేంద్రియములు మఱియుం బంచేంద్రియగ్రాహ్యములగు
 పదార్థములన్నియును జంగమస్థావరప్రాణిచేష్టలన్నియును మఱియుం
 బంచభూతములు పరస్పరసంయోగవియోగవిశేషజన్యములగు సకల
 పదార్థములును భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములందు జరిగినవిజరుగు
 చున్నవి మఱి జరుగఁబోవునవి యగునన్నివిధములయిన విషయములు
 నిక్క మరయఁగా నీలోకమందలి సకలపదార్థముల కాదిమథ్యాంత
 కాలమును నిర్ణయింప శక్యముకాదు కాని లోకమును లోకమందలి
 సకలపదార్థములు నెద్దియో మార్పుమాత్రము ప్రతిక్షణము పొందు
 చున్నవని సర్వజనప్రత్యక్షానుభవచుని యొప్పుకొపకతీటదు ప్రతి
 క్షణము మాటుటయే స్వభావముగల యీలోకమందలి పదార్థము
 లివి యిట్లే మాటక వచ్చుచున్నవని సిద్ధాంతీకరించుటగాని యివి
 యిట్లే జరిగింపవలయునని పద్ధతులొనర్చుటగాని పిచ్చిగుణములు .

వాయగ్నిజలకృధివుల కాధారమగు నాకసమును దిక్కును కాలమును విభాగించుట యవశ్యమైనప్పటికి నీలోకవ్యవహారార్థమే నానావిధములుగా ఘటాకాశకటాకాశాదులుగాను క్రిందమీఁదలుగాను ప్రాకృత్సృష్టిమాదులుగాను వసంతాదిఋతుదినయామినీ తిధిపక్షాదులుగా నేర్పర్చుకొన్నట్లు వేదవేదాంగములయేర్పాటు పురుషులు చేసిన కృత్రిమస్పృశములుకాని యేటికి వంకగాని నీటికి వంక కలదాయన్నట్లు ప్రతిక్షణము మాటుచున్న దేశకాలపాత్రాన సారముగా వేదవేదాంగాచారములు మాటుచుంటచేత నీలోకమునకుఁగాని యీలోకములోనిఁ దార్థము కుఁగాని యీవస్తుతత్వమిది 'ఇదమిత్యమ్' అని నిరూపించు బుద్ధియును క్షణభంగురమౌటచే నేసంగతి నిర్ణయింప నెవ్వారికి నృక్యము కాదని మాత్రమే నిర్ణయింప శక్యమగును

శి క్ష

ప్రతిబ్రాహ్మణకుమూఁడు సతని పన్నెండేండ్ల బ్రహ్మచర్యదశయందు గురుముఖమున వేదాధ్యయనము చేయవలసినది పిమ్మట గృహస్థుగా నుండఁగోరినవాఁడు పెండ్లాడవచ్చును షటియు గృహస్థుకానొల్లనివాఁడు నలువదెమ్మిదేండ్లవఱకు బ్రహ్మచారియై వేదములు నేర్చుకొనవలసినదని గౌతమతన, "ఓమ్" అని ప్రారంభించి శిష్యప్రార్థనముచేత గురువు మూఁడు శ్లోకములుగల ప్రశ్నమును జెప్పఁజొచ్చును శిష్యబోధకై గురువు బిగ్గరగా వేదము నుచ్చరించును కొన్నిపదములు సులభబోధకై రెండు మార్లుచ్చరించును లే కొకమాటు చెప్పి "ఇతి" ఈలాగుననే యని చెప్పను కొన్నిశాఖల వసుసరించి కొన్నిపదములు "ఇతి" అని గాని "అభి" అని గాని "అభీత్యభి" అనిగాని జోడింపఁబడును ప్రతిదినమొకవది ప్రశ్నముల వేదపారము జరుగుచుండును బ్రాహ్మణుఁడు యావజ్జీవ మాచరింపవలసినకర్మములన్నింటిని విధించిన గృహ్యసూత్రములు వ్రాతను

గూర్చి చెప్పలేదు కనుక వేదవేదాంగములను వ్రాసికొని చదువు
 కొనట బ్రాహ్మణులకుఁ గూడదు కూడదు వేషమువేసికొనుట
 వాలకముకట్టుట యెట్లుదంభకృత్యములో యట్లే వేదవేదాంగశబ్దము
 లను వ్రాతలోఁదెల్పుట యట్లు బ్రాహ్మణులకుఁ దగనిపని కాఁబట్టి
 వేదవేదాంగములను వ్రాతవ్రాయ వాఁడుగాని వ్రాయఁబడినవేద
 వేదాంగములు నవలోకించి చదువువాఁడుగాని బ్రాహ్మణుఁడుకాఁడు
 కాఁడు గురూచ్చారణమును విని వేదవేదాంగముల నభ్యసించి
 గురూపదేశముచేత వేదవేదాంగరహస్యము తెఱింగి గురూవదిష్టము
 లగు నాచారమ ల నొనర్చువాఁడే నిక్కపుబ్రాహ్మణుఁడు కాఁబట్టి
 వేదశబ్దము నిత్యము బ్రహ్మవిశ్వసిత మపౌరుష మని చెప్పఁబడెను
 వ్రాత యనిత్యము తుచ్ఛము కృత్రిమము పౌరుషేయము కాఁబట్టి
 వాగ్రూపణి సరస్వతీదేవత యని వేషములందుఁ జెప్పఁబడెను
 లిపికి దేవత యెద్దియును వేషములందు నిర్దేశింపఁబడలేదు వ్యాకరణ
 మునఁ బేర్కొనఁబడిన “వర్ణ” అనుపదము నక్షరోచ్చారణస్వరవిశేష
 ముం జెప్పునుగాని వ్రాయఁబడినయక్షరము నంతమాత్రముంజెప్పుదు
 మఱియును “అక్షర” అను శబ్దము నాశములేని శబ్దముం జెప్పుచు
 న్నదిగాని లిఖితమునుగూర్చి యెంతమాత్రమును జెప్పుదు ఉదాత్తా
 నుదాత్తస్వరితాదిస్వరములు వ్రాసిచూపించుటయును రాగమును
 వ్రాసిచూపించుటయును వీలుపడదు “స్వరతోఽపరాధాత్” అనుట
 చేత విన్ని చేతమాత్రమే తెలియఁదగిన స్వరమనుప్రాణముతోనున్న
 వాగర్థములను లిపియందు తెలిసికొనఁబూనినప్రయత్నమునిర్దిష్టపతిమ
 తోడి సరసమువలె వ్యర్థమేకాక పరిహాసాస్పదమగు పిచ్చిచేష్ట
 కాకున్నే? చెవితోచూచుట- కంటితోవినుట- నాల్కతో వాగన
 గొంటయును గేవల మసందర్భములుకదా? శబ్దమును శబ్దార్థమును
 విన్ని చేతఁదప్ప వున్నకాలోకనముచేతసరిగాఁదెలిసికొనఁబ్రయత్నిం

చుట యాఁడువేసమువేసికొన్న మగవాఁడు మఱిమగవేసముతోనున్న
 స్త్రీయును నొండొరులను భ్రమింపఁజేసికొనుట కల్లయును మోసము
 నగతాళియును నవ్వలూటయును బూటకమగునుగాని సరమార్థసాధక
 మెంతమాత్రమునుగానిచందమున వుస్తకములవ్రాతలనుండి శ్రవ
 జేంద్రియైక్తగావ్యాములగు శబ్దములు యథార్థతత్వబోధకము లెంత
 మాత్రమున్నావు కావు మఱియును సాధారణముగాఁ దనయాహను
 గూలంకషముగా నెవ్వరై ననుదమవాక్కుచేతఁగాని శరీరావయవా
 కారవదర్శనవిశేషములచేతఁగాని తెలుపఁజాలకున్నపుడు చిత్రలేఖ
 నాది శిల్పవదర్శనములచేత నొరుల కున్నదున్నట్లు బోధించుట కల
 లోనివార్తకాదా? ప్రతిక్షణము నానారసములమాటుచు శ్రుతిస్వర
 గ్రామతానమూర్చ్ఛనముల వెలయుచున్నసచేతశబ్దతత్వ మరికట్టఁబడి
 శీలఱు బిగింపఁబడి చెఱనుంచఁబడిన తప్పవ్రాతలంబట్టి వేదవేదాంగ
 ముల నైలిసికొంటిని మనులభిప్రాయమిద్దియేయని తనవీఁపుఁ దా
 సరిగాఁదెలియఁజాలకుంట తానెఱింగియును సార్థపరుఁడై వంచకుఁడై
 జనులకన్యోన్యద్వేషమ కల్పించుచుండంతపునక్కవలె బ్రతు నెంచు
 ధూర్తుగాని లేక ధౌర్భాగ్యుఁడుగాని లేక విభ్రాంతుఁడుగానిఁ గేవల
 కరమార్థబోధకమగు వేదవేదాంగస్వరూపకశబ్దబ్రహ్మమునువ్రాతల
 చేతను బుస్తకములచేతను చిత్రములచేతను మఱి యీ మొదలగు
 నై హతౌకికసంజ్ఞలచేతను దెల్పనొల్లఁదొల్లఁడు వేదవేదాంగములు
 కేవల లోకోపకారమగు నడువడిచేతఁదప్ప వేషములచేతను వుస్తక
 ముఁ చేతను బ్రతిమలచేతఁ దెల్పఁబడుటయుం దెవుఁపిల్లికొమ్ములతో
 బులిం బొడిచి చంపుటవంటిదికాదా? ఉబుసుపోని మంగలి ఎల్లితల
 గొఱుగునట్లతీంద్రియమగునాదబ్రహ్మతృకాపౌరుషేయ వైదికశబ్దమును
 వైఖరీరూపముతోదేవళంబులం గృతిమములగుదేవతావిగ్రహముల
 వలె “శతాంధాః కూపం ప్రవిశన్తి” అను న్యాయముగా ననాదిగా

సహంకారచుమకారవశము న విభాంతమానసులగు ప్రాకృతజనులు
 పరస్పర మనకరించుచు వేదవేదాంగము లి పని యుచ్చరించు శబ్ద
 ములు వ్రాసినపు స్తకములు మఱియును జనులకుఁబరస్పరద్వేష మొద
 వించి ప్రాణహింసకుం బురికొల్పుచు నాచరించినకర్మములన్నియును
 ధూర్తకల్పితమ లుగాని యధార్థములు కావు కావు లౌకికవ్యావ
 హారిక దుఃఖముల న్మఱపించి చిత్తశాంతికలిగించి తరింపఁజేయుముఖ్య
 సాధనముగా నెవ్వరికి మతీంద్రియ మపౌరుషేయము నిత్యము పర
 మార్థస్వరూపమగు నాదబ్రహ్మమును “అగ్నిమితేపురోహితమ్” అను
 వ్యావహారికశబ్దమూర్తి న్నావించియు సశరీరదేవతకు శరీరంబన్ని
 దేవాలయములందు విగ్రహములం బ్రతిష్ఠించియును దేవతోపాసనో
 పాయముగా గమూర్తు గ మూర్తులు కల్పించి పరమకాదుణికులతీం
 ద్రియద్రవ్యలు సర్వజగదుఁకారపరాయణులగు మునీశ్వరు లనాది
 కాలమునుండియును వేదవేదాంగశబ్దప్రపంచమును శ్రౌతస్మార్తాది
 కర్మప్రపంచమును బన్నిరి మునీశ్వరుల ముఖ్యాభిప్రాయము సకల
 జనులును బరస్పరప్రేమానురాగముల పొత్తుగొని కలసిమెలసి
 హాయిగా నిహపరములుతెరించుటకేకదా యట్టిచో నెవ్వరి వముం
 బ్రతిక్షణము న్మౌనుచున్న కాలమునఁ బ్రమాదముచే వేదచోదిత
 ధర్మములు నశించునేమో యని వంశపారంపర్యముగా ఋషు లుచ్చ
 రించిన వైదికశబ్దము లుచ్చారణభేదముచేతను స్వరవై పరీత్యము
 చేతను ఋషులయద్దేశములకు భిన్నార్థములకును భిన్నకర్మములకును
 మూలమగుతీరున దత్తదేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ బ్రవచనప్రాతి
 శాఖ్యభేదము లనంతసంఖ్యాకములగుటచేత సశరీరుడగు భగవంతున
 కుపాసనాసౌలభ్యమనకై జగదుపకారకార్యధురీణులగు ఋషులు
 కున్ని నవాఙ్మయమును శ్రౌతస్మార్తకర్మములను దేవతావిగ్రహము
 లను క్షేత్రములను దీర్ఘములను స్వార్థులై తమతమకొరిన యైకీక

సుఖసాధనోపాయముల న్నావించి సకలజనసమ్మతి సరయ కొంటిగొట్టు
రాకాసులై తాఁ బట్టిసకుండేటికి మూఁడేకాళ్ళని యహంకారమును
కారబద్ధులైతమలోఁదా మొకరితోనొకరికి సరిపడక మతభేదవాదము
లతోఁ గాట్లాడుకొని తన్నుకొనుచు సూర్యున కావుపాలుగాక బట్టె
పాలపాయసము నై వేద్యమొనర్చువారు సరకగాములని నిందించుచు
పరస్పరద్వేష మొదవునట్లు తెలిసీతెలియక మునులేర్పర్చినదారితప్పి
యేదారియుం దోఁచక తుద కుభయభ్రష్టుఁ గుచున్నారు

యాదృశీ భావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ

పూర్వకాలమునకుఁ దగినవేదవేదాంగాచారకద్ధతు లిప్పటి
కాలమునకు సరిపడవుకావున నిప్పటికాలమున నెట్లు సకలజనులకుం
బరస్పరమైతి యేర్పడునో సకలభూతదయ యెట్లుకొనసాగునోయా
ప్రకారముగా వేదార్థమును శ్రౌతస్మార్తాచారములనుమార్చుకొనక
తీఱదు కాలోచితవర్తనము సమయోచితయుక్తియును సర్వజన
సమ్మతాచారమును లేనివాఁ డొరుం సుఖపెట్టి తా సుఖకడనేఁడు
“వేద మ్మిద్రియగోచరమగు పాంచభౌతికపదార్థమనియు నావేదము
మనుజులందుండుట పరికించి యామనుష్యులు పరస్పర మావేదమును
గ్రహించిజ్ఞప్తినుంచుకొని ధారణముచేసికొని స్మరింపఁజేయుచు వృద్ధులు
వ్యవహరించిన శబ్దస్వరూపమే వేద మని సమ్మవలయును మంత్రము
బ్రాహ్మణము మొదలగు వేదనామధేయములనాది కాలమునుండియునువ్యు
లందువ్యవహరింపఁబడుట చేత వేదశబ్దములనాదులు” అనికుమారిలభట్టు
సిద్ధాంతీకరించెను కాఁబట్టియీజగమునకుఁగాని జగమునందలి జంగమ
స్థావరప్రాణిసృష్టికిఁగాని మఱి వేదశబ్దములకుఁగానిప్రారంభప్రవృత్తి
కాలము నిర్ణయింప నెవరితరమును గాదు అనాదిగా నీసర్వకలపంచ
సృష్టిజరుగుచున్నది కావున నొక్కవేదములే యనాదు లన నేల

సచేతనాచేతనపదార్థములన్నియును శబ్దస్పర్శరూపరసగంధగుణవిశేష
 ములు సకలపదార్థము లనాదిగా మాఱుచు వచ్చుచున్నవి ఈలోక
 సృష్టికాదిమధ్యాంతకాలనిరూపణము చేయఁదరముకాదు నూతనా
 మడమేరఁ బాఱుచున్న కృష్ణానదియొక్క నీరు ప్రత్యంగుళముమేరను
 దేశకాలపాత్రలంబట్టి మాఱుచుండియును గృష్ణానదియొక్క నీరే
 యనఁబడుచున్నట్లనాదికాలమునుండియు నానావిధముల న్దేశకాల
 పాత్రానుసారముగా సచేతనాచేతనవస్తువులును మఱి వానిగుణప్రకృ
 త్తులు వివిధగతుల మాఱుచున్నప్పటికానదీపర్వతాదినంజలు జడము
 లకును తృణగుల్మలతావృక్షాదినంజలు స్థావరప్రాణులకు కీటపక్షిపశు
 మనుష్యాదినంజలు జంగమప్రాణులకు ఛందోభాషాదినంజలుశబ్దంబు
 నకును మాఱుకున్నవి బాల్యయావసవార్ధకడశలందు దేశకాల
 పాత్రానుసారము గాఁ బ్రతిక్షణమును మనోవాక్కాయచేష్టలను
 మాఱుచుండియును మనుష్యాదిదేహధారులు తమతమనిర్దిష్టజాతి
 సంజ్ఞయొడ మాఱుకుంట సర్వజనసాధారణానుభవమేకదా ? కాఁబట్టి
 వేదాంగములు శ్రౌతస్మార్తాచారములుమఱియును లోకములోని
 నానాభాషలు వ్యవహారములు దేశకాలపాత్రానుసారముగా ననాది
 కాలక్రమమున మార్పుచెందుచున్నప్పటికిఁ దమతమవేదవేదాంగ
 సంజ్ఞను శ్రౌతస్మార్తశిష్టాచారసంప్రదాయాదినంజను సంస్కృత
 ప్రాకృతాదిభాషావిశేషసంజ్ఞను మఱి యార్యమేచ్ఛాదిజాతివిశేష
 సంజ్ఞను మాఱుకున్నది కాఁబట్టి ఇప్పటి వేదవేదాంగములకు నానా
 భాషలకు నానావిధప్రాణులజాతులనీతులకు గుణములకు చేష్టలకు
 మఱియు నిప్పటి సకలలోకవ్యవహారములకు మాఱుదలచూచుకున్నవి.
 సంజ్ఞలుమాత్రమే సంజ్ఞచేతఁదప్ప మనోవాక్కాయకర్మవ్యవహార
 మంతయుం బ్రతిక్షణము మాఱుచున్నది ఆసంజ్ఞ యహంకార
 ముఖ్యము మఱి యహంకారము శరీరస్మృతిమూలముమఱియూ దేహ

స్మృతి సుషుప్తమూర్త్యాచరణాద్యవస్థలందు సూక్ష్మబీజరూపముగాను మఱియును స్వప్నజాగ్రదవస్థలందు స్థూలస్థూలతరరూపమై యాది మధ్యాంతరహీతమై త్రిగుణమయమై యచింత్యవై భవమగు బాలా త్రిపురసుందరీలీలావిలాసమై వెంయుచున్నది ఈ స్మృతియనంతవిధ ములం బ్రవృత్తునివృత్తులం జెందుచున్నది కాబట్టి “యాదృశీభావ నాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ” అను వాక్యానుసారముగా నెవరెవరి వమ్మక మెట్లుండునో యావిధము సకలవస్తుతత్వము వారివారికగవడు చుండునని సిద్ధాంతీకరింపక తీరదు కాబట్టి యీలోకములోజనులకుం బరస్పరద్వేషముంగలిగించి వారివారి నిద్రాహార విహారసౌఖ్యములకు భంగకరముకాకుండెనేని యాస్తిక్యముకానీ నాస్తిక్యముకానీ యార్య మతముకానీ మేచ్ఛమతముకానీ వైదికముకానీ పావండముగానీ యేదేశకాలపాత్రములననుసరించని మతెట్టికులజాతిమతాచారములు గొననీ రవంతైన నిహవరములలోనుము కానేరదు కానేరదు ” అపి మామంమమంకృత్వా ఛందోభంగంనకారయేత్ ” బ్రతికిన దూరు, మానినది మందు మఱియును సకలజనోపకారకమైనచో జనాచారము లెట్లున్న నేమి? ఆకలితీర్చినదన్నము, దప్పికతీర్చినదిపానము, తన్నుసుఖ పెట్టిపవాడు దేవుడు జనరంజకమైనవలుకు వేదము, జనానురాగకర మైనది శిష్టాచారము “సర్వేజనాఃసుఖినోభవంతు” అని యవార్దివము న్నోరినవాడు పురుషోత్తముడు

వేదమనఁగా జ్ఞాపకము- శ్రుతి యనఁగా జెప్తులతోవిన్నది స్మృతి యనఁగా బెద్దలు జ్ఞాపకముంచుకొమ్మనియుపదేశించిన సంగతి బ్రాహ్మణులు చెప్పినపలుకులు బ్రాహ్మణములు సంక్షిప్తముగాఁ జెప్పినపద్ధతులు సూత్రములు- వేదముల కవయవములు వేగాంగ ములు- ఉపన్యాసములు ప్రవచనములు- నేర్పఁబడునవి శాస్త్రములు- తర్కనములు సకల వస్తు తత్వజ్ఞానసిద్ధాంతములు కాబట్టి లిఖితరూప

మున ననాదికాలమునుండియుంబై వివరించిన వేదశ్రుతిస్మృతిబ్రాహ్మణ
 సూత్రవేదాంగప్రవచనశాస్త్రదర్శనాత్మకవాఙ్మయమున్నదా లేదా
 యని తర్కింపఁగా లేని దేవుఁడు స్నేఁడు - అత్యంతాభావమునకుభూత
 భవిష్యత్కాలముల మార్పులేనేలేదు ఉన్నదిపోదు లేనిదిరాదు
 కాబట్టి జనులు పరస్పరబోధకై యనాదిగా నేర్పర్చుకొనుచున్న
 నామరూపముల గుర్తులుపాథులతోనే జగమువలె క్షణక్షణము
 నానావిధముల మాటుచున్నవి కాబట్టి యిప్పటిలోకమునుమఱి
 సకలలోకవ్యవహారములును నామరూపవిశేషభేదములతో ననాదిగా
 వాస్తవములై యున్నవని సిద్ధాంతీకరింపకతీరుదు ఈనామములు
 మఱి రూపములు నిదివఱకు దేశకాలపాత్రానుసారముగా ననంత
 విధముల మాటుచుమాటుచు ప్రస్తుతమిజగముగాఁ బ్రతిక్షణము
 న్దమమాటువల న్దోషనీక మార్పుచెంద కిట్లేయనాదిగానున్నవిధమున
 నల్పబుద్ధులు భ్రాంతులై “ఇషేత్వా” అను మొదలగు వైదికశబ్దము
 లనాదునియు నపౌరుషేయములనియును నమ్ముచున్నారు పరమార్థ
 దశయందు వేదములే లేవను జగద్గురు వాక్యము నవలంబ్రదోసిన
 ఛాందసుల నేమనవలయును ? “ధాతాయథాపూర్వమకల్పయత్ -
 సోఽయం దేవదత్తః” అను వాక్యములంబట్టి నామరూపములచే
 మాత్రమే మాటుచున్నదికాని యీలోకవస్తువులన్నియు నాది
 మధ్యాంతకాలములం దున్నవే

“నాద్వైతవతః కర్మాణి విధీయన్తే” అనుశ్రుతికి స్వార్థ
 పరతలేక సకలభూతదయాపరుడై లోకోపకారమునకై మాత్రమే
 బ్రతీకెడుపరమభాగవతున కెంతమాత్రమును విధినిషిద్ధములు లేవు
 లేవు - పరమభాగవతుని చర్యలన్నియుం జంటిపాపనిచ్ఛేద్యవలె
 మనుష్యులై నవారిందఱికిని ముద్దుముచ్చటయున్నాక మానవుమానవు
 “యోగరతోవా భోగరతోవా సంగరతోవా సంగవిహీనః - యస్య

బ్రహ్మణి రమతేచిత్తం నందతి నందతి నందత్యేవ మాశ్రిన్థ కుంభ
 వరిరక్షణధీర్నటీవ, బ్రహ్మవలోకనధియం నజహతియోగీ"అను
 వాక్యములకు స్వార్థకరతలేక సకలభూతదయామయుడై నవాని
 చిత్తమే బ్రహ్మశాస్త్రపరవశమటగుచేత సట్టిపుణ్యాత్ముని మనో
 వాక్కాయకర్మము లెట్లుండినప్పటికిని లోకులకు మిక్కిలి సంతోష
 కరులేయగునుగాని ద్వేష హేతువులు కావనియును సంసారపుఁ
 జిక్కులలో మెలఁగుచుండియును నానామతములుగల జనులతో
 వ్యవహరించుచుండియును యోగియైనవాఁడుతనయంతిస్సునకుఁగామ
 క్రోధలోభమోహమదమత్సరము లంటనీక కేవల లోకోపకారము
 కొఱకే తనజీవనము గడపునని తాత్పర్యము

లోకవ్యవహారము

సకలలోకోపకారముగా నేను నాది యనునహంకారమును
 కారములను తనకన్న వేఱుగానున్న జగత్కార్యములను బరికించు
 స్మృతియున్నంతవఱకు సంసారులు తమనేరములుదై వమునై మోపక
 తమపౌరుషలోపముచేతనే స్వకరహానికృత్యము లొనర్చుచున్నా
 మనియు మఱియి పాపకృత్యములనుండి తమ్ము మఱలించి తమ
 బ్రతుకులం బరోపకారముగాఁ గొనసాగించుమని పరమభాగవతుల
 సహవాసము విడువకుండవలసినది సకలశ్రుతిస్మృతులను నానావిధ
 ద్వైతాద్వైతవిశిష్టాద్వైతనాస్తికాస్తికమతవివేచములను సమన్వయ
 ముగా నందర్భింఘఁజేసినపుడు తేలెడువర్యవసానఫలము "అస్తిభాతి
 ప్రియమ్-సచ్చిదానందలక్షణమ్"అను బ్రహ్మజ్ఞానహేతువైన సకల
 లోకోపకారకక్షవర్తనమే దేశకాలపాత్రానుసారము జనులందఱు
 స్థలసిమెలసి కరస్పర్తప్రేమానురాగముతోనిహసౌఖ్యములుపొందుట
 కొఱకేవరమకారుణికులుసర్వసములు తపోధనులు సర్వజ్ఞులగుమునులు

మానుష దేహధాతులై ధర్మాచరణప్రతీక్షితులు కామచారులు
సర్వస్వతంత్రులగు సంసారులవలె నటించుచు సకలశాస్త్రములు
జతుర్విధాభినయవిశేషములచే ననాదికాలమునుండియుం దమతోడి
పాటిమనుష్యులకు బోధించుచుం బరమభాగవతప్రసిద్ధి న్గాంచు
చున్నారు

ఋగ్వేదమునందు సూక్తములు (మంత్రములు) అనువాకములు
(మఱుమఱులధారణార్థమై పరింకవలసినవాక్కులు) మండలములు
(గుంటులు) వర్గములు (తరగతులు) అధ్యాయములు (ప్రత్యేక
మొక్కయంశముంగూర్చి వ యుపన్యాసములు) అష్టకములు (గ్రంథ
విభాగములు) కొన్ని సంఖ్యలయొక్క వెరసి మొత్తములు, అనియును
తైత్తిరీయకమందు ఖండికలు - అనువాకములు - ప్రశ్నములు - అష్ట
కములనియును - కారకములందు గ్రంథములు - స్థానకములనియుం -
గలవు - శతపథబ్రాహ్మణము షష్ఠిపథబ్రాహ్మణములు నూఱునఱు
వదియు సాధ్యాయములు కలవి - షటీయును ప్రపారకము (నోటివల్లన
చేయవలసిన గ్రంథము) ఆహ్నికము (ఒక్కదినమునఁ జెప్పవలసి
నన్నివాక్యములు) పర్వము (గ్రంథము నందలి హద్దులు) మొదలగు
నామములుకూడఁ గలవు కాఁబట్టి కరవిన్యాసమునఁ గలుగుమూఁగ
ప్రవాఁతచేత సమగ్రముగా నభిప్రాయము తెలియఁబడదనియే ప్రాచీను
లందఱును సకలవేదశాస్త్రములు స్వయముగా స్ఫుటముగాఁ దత్త
దర్థబోధకమగునట్లుదాతాది స్వరవిశేషముల వాఙ్మయమొనర్చి
జనులకు విన్పించిరి కనుకనే శ్రవణమనననిధిధ్యాసప్రచారము తొల్లి
కలిగెనుగాని యీమూఁగప్రవాఁతలు పుస్తకములు లేనేలేవు దేవత
లను విగ్రహరూపముల దేవాలయములం దగఱుర్చినట్లు - కేవల సత్సం
కల్పములకుఁ బ్రతినిధులుగా మేఁకలు మొదలయినదంతయులను యజ్ఞ
వాటములంగు బలికావించినవిధమున శ్రద్ధబ్రహ్మమును శ్రావ్యము

చేయఁజాల కల్పబుద్ధులకు మూఁగ్రవాఁతపుస్తకములం బ్రచురించు
చున్నారు ఈమూఁగ్రవాఁతలవలన నొకప్పుడు వికరీతబుద్ధులగు
స్వార్థపరులు యధేష్టమతానుసారముచేసి కంటికుంచవలసినది తుంటి
కుంచుచు మంచికిబదులు కీడొనర్చుచుంటయు న్నలుగుచుండను నామ
రూపములు రెండింటిలో నామము కేవల శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యమగు
శబ్దము రూపము కేవల సయనేంద్రియగ్రాహ్యమగు నాకారము
శ్రవణేంద్రియము తనశక్తికొలంది యథార్థమగు ధ్వనిని గ్రహించును
గావి లేనిచప్పుడు నిర్వచ్యోద్యుగాని కన్న చీకటి నాకాశపునల్పు
నెండమావులదలప్రవాహతరంగములను మఱి యథార్థముగాలేని
దిగంతరేఖను గ్రహనక్షత్రతామండలాద్యాకారవిశేషములను వాస్తవ
ముగాఁ జూచును కాబట్టి శ్రవణేంద్రియము గ్రహింపఁగలిగినంత
యథార్థవస్తుతత్వము మఱేయింద్రియమైనను గ్రహింపఁజాలదు
శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యపదార్థము నిశ్చయముగా రూపబ్రహ్మమనిగాని
యాకారబ్రహ్మమనిగాని లోకక్షసిద్ధి లేదు మఱియును వాక్కు
సరస్వతీదేవి యనఁబడెనుగాని రూపము సరస్వతీదేవి యనఁలోకవ్యవ
హారము లేదు శ్రుతి యనియును స్మృతి యనియును శ్రవణధర్మ
ప్రవృత్తికిని మఱియు స్మృతోధర్మప్రవృత్తికి నవకాశము కలుగుటచేత
“ద్రష్టవ్యః శ్రోతవ్యో మంతవ్యో నిదిధ్యాసితవ్యః” అని శ్రుతి
విధించెనుగాని “లిఖితవ్యః విలోకితవ్యః” అని చెప్పలేదు, “ద్రష్టవ్యః”
అనుచో జ్ఞాననేత్రముచేతఁ బరికించుటగాని చర్మచక్షువుచేఁ జూచుట
యని యర్థము కాదు “అశరీరమాత్మా” అనుశ్రుతినిబట్టి బ్రహ్మ
మును జ్ఞాననేత్రముచేఁ దెలియవలెను మఱియును శ్రోత్రేంద్రియ
మశరీరమగు నాకాశమే కాబట్టి శ్రోత్రేంద్రియము తక్కిన
యింద్రియములవలె ననిత్యమగు పార్థివము కాదు కనుకనే శబ్దము
నిత్య మనియు సపౌరుషేయ మనియును బ్రహ్మ మనియును జెప్పఁ

బడెను ఈ జగమునఁ దశరీరాకాశగుణమగు శబ్దమొక్కటియే
నిత్యసత్యపదార్థము తక్కినస్వర్ణరూపరసగంధములు మనోవిభ్రాంతి
కృతము లెండమావులవలె మిథ్యలు- కాబట్టి శ్రుతియనఁబరఁగిన
వైదికశబ్దము నిత్య మపౌరుషేయము బ్రహ్మమనియును సిద్ధాంతిక
రింపఁబడెను సకలవస్తువుల కాధారమైన నిత్యశబ్దగుణముచేతమాత్రమే
“శబ్దగుణకమాకాశమ్” అని తెలియఁబడి “ఆత్మసతకాశఃసంభూతః”
అని జనుల యాస్తిక్య మభివృద్ధిచేయుటకై ప్రతిపాదించఁబడి
యేవ్వరికిం బట్టుబడక కేవలబుద్ధిగోచరమైన యాకాశముకన్న యీ
జగమునకు మూలమెద్దియును లేదు

నా ద బ్ర హ్మ ము

“ఆహతోఽనాహతేశ్చేతి ద్విధానాదోనిగద్యతే ఆత్మా
వివక్షమాణోయంమన ప్రేరయతేదేహస్థం వహ్నిమాహంతి సజాతః
ప్రాణాన్ ప్రేరయతి మారుతమ్, సావకః ప్రేరితస్సోఽధక్రమాదూర్ధ్వ
మధశ్చరన్ నాభిహృత్కంఠ మూర్ధస్సుప్తార్భవతिसద్వనిఃయోగ్ని
సయోగాత్తన్నాదోఽభిధీయతే- సకారం ప్రాణనామాసం దశార
మసలం విదుః చైతన్యం సర్వభూతానాం నిర్వృతిః భోగదాత్మనాం
నాదబ్రహ్మ తదానంద మద్వితీయ మపాస్మహే, అనాదినిధనం
బ్రహ్మశబ్దతత్త్వం యదక్షరమ్ వివర్తతేఽర్థభావేన ప్రక్రియా జగ
తోయతః” సకలజగత్కారణమగు నాత్మ పలుకనిచ్చుగించి మనస్సును
ప్రేరేపింప మనస్సు జరతాగ్ని నాయగ్ని ప్రాణవాయువు న్నదలింప
నాదమువృట్టెను సకారము ప్రాణవాయువును దశార మగ్నిని దెలు
పును గనుకప్రాణాగ్నులనుండి నాదమువృట్టెను “చత్వారిశృంగాశ్రు
యోఽస్యపాదాద్వేళ్ళిరే సప్తహస్తాసోఽస్య త్రిభాజద్ధోవృషభోరో

రవీతి మహాదేవోమత్యాన్ ఆవివేశ” - నిర్గుణమగు పరబ్రహ్మకు
 “తదైక్షత” అనునట్లు వలుక నిచ్చయొదవఁగా నాయుచ్చాశక్తి
 మనస్తత్వమును ప్రేరేప నామనస్సు జరరాగ్నిం బ్రజ్వలింకఁగా
 నాయగ్ని గాలింబుట్టింపఁగా నాప్రాణవాయువు క్రమముగా నూర్ధ్వ
 ముఖమై నాభిహృదయకంఠముఖములనొరసి మనుష్యులకు వైఖరి
 యనుధర్మనిని బుట్టించెను ఈనాద మాహతమనియు సనాహతమనియు
 రెండు విధములు యోగులు మునులు మాత్ర మనాహతనాదమగు
 పరావశ్యంతీమధ్యమాఖ్యలనెసఁగు ధ్వనిం గనిపెట్టఁగలరు ప్రాకృతు
 లగు మనుష్యులు కంఠనాదమునుమాత్రము వరికింపఁగలరు సమస్త
 భూతములకుం బ్రాణము సకలప్రాణుల కుల్లాసకరము నిత్యసత్య
 ము క్తబుద్ధస్వరూపమగు నీనాదబ్రహ్మమే యీసమస్తజగమును
 మతీయు సర్వజగత్కారణము నగుచున్నదని వరమయోగుల
 సిద్ధాంతము

నామము - ఆఖ్యాతము - ఉపసర్గ - నిపాతములను నాల్గువిధము
 లయినపదములు నాల్గుకొమ్ముల - భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములు
 మూడను పాదములు - అనాహతము - ఆహతము అను రెండు
 విధము లైన కార్యకారణరూపములై యనిత్యములగు వర్ణాత్మక
 ధ్వనియును కేవల శబ్దాత్మకనిత్యధ్వనియు ననురెండుతరాలు - ఏడు
 విభక్తులను నేడుచేతులుంగలిగి - ఉరము కంఠము శింస్సు లను
 మూడుస్థానముల న్నట్టబడి భక్తాభీష్టసంపదలను వర్షించుచు మర్త్యుల
 నావేశించి స్ఫోటాఖ్యమై నిత్యమై నిరవయవమైన శబ్దబ్రహ్మము
 యొక్క తేజస్సు స్వయంప్రకాశమానమై యలరుచున్నది కాబట్టి
 శబ్దబ్రహ్మము కళారాదిహల్లులతోఁగాని అకారము మెదలగు నచ్చు
 లతోఁగాని వాతమూలమునగానిమఱెట్టిగురుఋతుతోఁగానిమఱెట్టి
 మనోవాక్కాయ కర్మములతోఁగాని వెల్లిడింప నశక్యమైనప్పటికి

మునులు లోకోపకారమునకై యతీంద్రియశబ్దబ్రహ్మమును దేవునకు విగ్రహమునల్పించినట్లు నాదబ్రహ్మమునకు వేదమునువిగ్రహమును గల్పించిరి శాఖాగ్రచంద్రిన్ద్రాయముగాఁ జంద్రఁ డగపడినపిమ్మటనే శాఖనబట్టి చంద్రుని జూచితి యాశాఖ మఱి నిష్ప్రయోజనముపేక్షణీయము ననావశ్యకము స్వర్థము మఱి యన్నప్పటికి తేని వస్తువృత్తిరున నయిపోవునట్లు - టి చక వునేర్చు సిద్ధించినమీఁద ఓశమాల గుణింతముల నభ్యాసము బొత్తిగామానుకొన్నట్లు లోకోపకారకసత్ప్రవర్తనము కొనసాగి-కొలందిని నాదబ్రహ్మముయొక్క బొమ్మలుగాఁజేయఁబడిన వేదవేదాంగముల యొక్కట పరిమభాగవతులకు మిదైయెక్కినవారికి ఁటి నచ్చెనతోఁ బనిలేనట్లు పుక్కిటి పురాణముల వేదవేదాంగశబ్దజాలముతో నవసరములేదు.

త ర తో పా య ము

“నాలుగుకొమ్ములు మూఁడుకాళ్ళు రెండుతలలు ఏడుచేతులు గలిగి మూఁడుతెఱఁగుల గట్టఁబడిన మహాదేవుఁడని పేర్కొనఁబడిన యెద్దు మానిసుల పాలయినది” అట్టి యెద్దుగ్ని యని పూర్వమీమాంసకుఁడును శబ్దమని వైయాకరణుఁడును బ్రతిపాదించిరి శృంగపాదశీర్ష హస్తవృషభశబ్దముల యథేష్టార్థము ల చెప్పుటయును బడములగు నగ్నిశబ్దములం జీవజంతువుగాఁ బ్రతిపాదించుటయును కవి గాని శ్రాంతుఁడఁ గాని చేసినకల్పనముగాని వాస్తవముగనా? అశరీరాత్మకు బొమ్మకట్టి యుపాసనాసౌలభ్యముకొఱకై లోకోపకారపరాయణులు స్వభూతదయాపరులై పరస్పరప్రేమానురాగములతో మనుష్యులనోన్యసౌఖ్యకారులై బతుకుటకై స్వర్గపరకాదూర్ధ్వలోకమును బ్రాహ్మణక్షత్రియాదిజాతులును బ్రహ్మశ్రాద్ధాద్యాశ్రమధర్మములను వివరించు వేదవేదాంగచోదితకర్మా

చారనిష్టసూత్రదాୟవిశేషముల గల్పించినార. బాహులముగాఁ జాటిచెప్పకతిఱచుకదా ? కాఁబట్టి స్వాగృహంతమాని శేవల లోకోప కారముకొఱకై మాత్రమే బ్రతికెడుసజ్జనులవలుకురే వేదములు మఱి వారలనడువడియే వేదచోదితధర్మమని సిద్ధాంతీ రింపకతిఱచు తాననభవించినశబ్దస్పర్శరూపరసగంధములైత్యేకవేద్యములే గాని చతుర్విధాభినయముచేత నెట్లయిననువాస్తవముగానున్నతీరునఁ దా విన్నధర్మని తాఁ గన్నరూపము తనకుఁ దాఁకినగాలి తాఁ దిన్నచవి తా మూర్ఖునినతావిం బరులకుఁ దెల్పు నెవరికిం దరముగాక పోయినను శాఖాగ్రచంద్రవత్తుగాఁ బ్రత్యక్షాద్విషమాణములచేవస్తు తత్త్వము న్గొంతవఱకు సూచింపవచ్చునని తెలిసికనర్వజ్ఞులగుముకులు పామరబోధకై వేక శాస్త్రములఁబన్ని వానివలన జనులకుఁ గ్రమ్మకము ముగా నోనిమాఁ గుఱింత మభ్యసంకుఁజేసి బాలురకు వాచకము పట్టించు బడిపంతుళ్ళనలె ననాది కాలమునుండియును మిగిలియున్న చారపండిత నామములతో బాలురకు వస్తుతత్త్వజ్ఞానాభివృద్ధికై దేశ కాలపాతాఁచారముగాఁ జతుర్విధాభినయవిశేషములం బ్రకటించు చున్నారు ఆభినయములే వేదవేదాంగాద్విగంధరూపకవాఙ్మయ మును దేశాలయాదిదివ్యక్షేత్రములు వివిధక్షణములు సమస్తశౌతి స్మార్తకర్మములు సకలచేష్టలును నానాజాతిమతాచారములు వివిధ శిష్టిములు పూతలై యంత్రములు చుటియు జగమందలి మనుష్యు లందఱున్న నాసురూపవిశేషములన్నియును అన్నియును ఈలోకము లోని నాకాపదార్థముల జడములు చేతనములుజంగమస్థావర పాణులు నానావిధకుములు జాతులు కర్మము లాచారములు చేష్టలు వేయేల మనోవాక్కాయకర్మములు సశరీరాశరీరపదార్థములన్నియు ననాదిగా నూలసూక్ష్మనైత్యైకవశలతో నానావిధములసృష్టిస్థితినాశములుం బ్రతిక్షణము మాటుచున్నవి జనులన్యోన్యద్వేషములతోఁ బర

స్వరముహానిచేసికొనుట యధికముగా వెల్లిడించు కాలముకలికాలముం
జనులు పరస్పరానురాగముతో సంతృప్తాంతరంగులుగానున్నసమ
యము కృతయుగము స్వభావముగా ఋతువులు మాఱుచున్న
విధమున నొక్కొక్కసమయమునందు జనుల యాచారవ్యవహారము
లొక్కొక్కతరుగా నుండును కృతయుగము సకలజనాన్యోన్యప్రేమాను
రాగసంతోషములకుం బంటకాలము కలియుగము జనులకుం బరస్పర
ద్వేషమునొదవించు గొడ్డుకాలము సామదానోపాయములకంటె
నిహకరతరణోపాయములు మఱి లేవు మునుపులేనివస్తువుకొత్తగా
నిపుడు కలుగుట కుండేటికొమ్మువలెనసంభవము అత్యంతాభావవదా
ర్థముకాలత్రయమందునత్యంతాభావమే వాస్తవమగుప్రతివస్తువునొక
సహజపద్ధతి ననుసరించి యనుక్షణము నానారూపముల మాఱు
చు డును చెవిచేతమాత్రము గ్రహింపదగినధ్వని ప్రతిక్షణ మెట్లు
మాఱుచున్నను నెయినేంద్రియగ్రావ్య మెన్నఁడు గాకుంట సహజ
వాస్తవపద్ధతి

కాల్ప ని క జ గ త్తు

సహజపద్ధతికి వ్యతిరేకముగా నెట్టివిద్వాంసుఁడునడువనేరఁడు
చెవితో రూపమును మఱియుం గంటితో శబ్దమును బరికింప నెవరికిం
దరముకానట్లు పంచే ద్రియబద్ధులైన ప్రాకృతమానవు లతీంద్రియ
ద్రవ్యలు భగవంతులగు గౌతమవా సాదిమహర్షులలోకోపకారార్థమై
శాఖాచంద్రన్యాయముగా బోధించిన వేదశాస్త్రములయభిప్రాయ
మున ప్రాతవుస్తకముల మూఁగసంజలచేతను మఱియును స్వార్థ
వరులై యింద్రియవివశలై యల్పజ్ఞులై తామున్నస్థితి మఱుఁగువెట్టి
కూటికొఱకుదంభ వేషములతో “భూసురులము శ్రోత్రియులము దేవుఁడు
మా కగపడుచున్నాఁడు మేము చదివినివియే వేదములు మేము

బోధించినవే శాస్త్రములివిగో యీవు స్తకము లీవాఁతలీగంధములు
 బ్రహ్మవిరచితములు బ్రహ్మచాఖమునుండి మేముమాత్ర మూడిపడి
 నాము మేము వేదశాస్త్రపు స్తకములుతిరుగవైచుచు మ క్కుమూసి
 కొని యేమేమో మంత్రతంత్రములం బనిగొనియందుము మేము
 నీటం బ్రత్యహము న్మమ్మాలు మునిఁగెద మితరుల స్పృశించమ
 మాదిమడినీరు మాదిమడియగ్ని మాదిమడిగాలిమేముమిక్కిలిపవిత్రు
 లము మామంత్రమహిమచే లోకము తొక్కిందు చేయఁగలము
 మీకాఁకలిబాధ లేకుండఁ జేసెదము మీయింటిలోని తినుబడిపదా
 ర్థము మాయింట నుంచివేయుఁడు మేము వీరాధికారులము మేము
 యతులము మిమ్ములను మేము దీవించుము మాయాశీర్వాదమున
 కభీష్టసిద్ధియగును మేము పుణ్యాత్ములము శ్రోత్రీయలము శిష్టాచార
 వరులము మాకులము పవిత్రము మాశరీరము పవిత్రముమాజన్మము
 పవిత్రముమావంట పవిత్రము మాకుండ పవిత్రము మాయూపిరి పవి
 త్రము మే మాడుమాట మే మొనర్చుకర్మము మా నడువడి యంత
 యును వేదచోదితధర్మమే” యని కనుల మిటకరి చుచు నానావికా
 రములుగా జాట్లు బొట్లు కట్లు దాల్చి యాగములమివతో వామా
 చారమునెవమున మద్యమాంసాశనులై వశువులం జంపుచుం బామ
 రుల బెదరించి ప్రయోగవేత్తలమనియుభూతవైద్యులమనియు తామొ
 నర్చు సకలకర్మములు వేదప్రోక్తములని సారకాములునటకుచు వంచ
 కులైదంభవేషములతో నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమాసించిస్వకుంటంబ
 పోషణముకై తటాలవడు దుర్జనులతో నిండినకాలముకలియుగము
 తామసల్పినమంచి నేడ పెట్టెలలోఁ బెట్టి యెవ్వరికైన నెఱుఁగనట్లు
 తాళముబిగించి మఱియును దమచేసినచెడుగునేరములకై బహిరంగ
 ముగా నేడ్చుచు తమయవరాధము లందఱియెడట నొప్పుకొనుచు
 స్వార్థపరతలేక సామదానములను రెండుపాయములచేతమాత్రమే

పరుల కుపకార మొనర్చి యొరులసుఖపెట్టి తాము సుఖపడుచున్నట్టిక
 మణివలె స్వచ్ఛమైన తమయంతరంగమును సర్వజనులకు నెల్లడి
 యొనర్చుచు “మూఢుల మింద్రియవివశులము కించిజ్ఞులము మావలన
 నగుచున్న లోకోపకారకములగు మంచికనులకు జగత్కారణమై
 సర్వశక్తియై భక్తవత్సలుడైన దేవుడే మూలము మాచేయుచెడ్డ
 కనులకు మాదువది తమే కారణమని” చాటుచు నిష్కమటులై సర్వ
 భూతదయాకరులైన పరమభాగవతులు లోకమున మెండుకొన్న
 కాలమే కృతయుగము కృతయుగమున లోకోపకారక వేదచోదిత
 ధర్మము కేవలము జనులనడువడియందుమాత్రమే కలదుగాని వాతల
 లోను బుస్తకములలోను వాఙ్మయములో నెంతమాత్రమును లేదు
 లేదు కలియుగమునందు లోకోపకారమగు వేదచోదితధర్మము
 పుస్తకములలోను వ్రాతలలోను వాఙ్మయమందును మాత్రమేకలదు
 గాని జగత్ప్రపంచరసమందెంతమాత్రము న్లేదు లేదు కాబట్టి జను
 లకు భూతదయను స్వార్థత్యాగమును బరస్పరప్రేమానురాగములను
 బుట్టింపనేరక లోకపంచనోపాయకముగామాత్రమే యున్నపుస్తక
 ముల వ్రాతలు యథార్థముగా మునిదృష్టములు మునిప్రోక్తము
 లయిన వేదశాస్త్రము లెంతమాత్రము న్నావు కావు- స్వార్థపరతను
 మోసమును జనులకుం బరస్పరద్వేషకారణమతములను భూతహిం
 సను బ్రతిపాదించుశబ్దములను వెల్లడించుగంధములు వ్రాతలుపుస్తక
 ములు హింసాకరములు హత్యకర్పడినయాయుధవిశేషములు గేవల
 దుర్జనకల్పితములని సిద్ధాంతీకరింపకతీతిదు తీతిదు

“బ్రతుకు ప్రేయంబగుఁ బ్రతిమనుష్యునకు బ్రతుకుకంటెఁ
 బ్రేయంబు పరువు శూరునకు” శూరుఁ డనగాఁ దనశరీరకవ్వము
 తెట్లన్నప్పటికి సకలలోకోపకారకమగు మర్యాదనొక్కింతయునతిక్ర
 మించకున్నసజ్జనుఁడు తా నొనర్చుచున్న సకలలోకోపకారకమౌ

సద్ధర్మవర్తనస్వరూపమైన మర్యాదకు భంగమొదవినపుడుమతేబ్రతుక
 నొల్లని దృఢవ్రతముడే శూరుడనడగువాడు అనాదిగాఁ గృత
 యుగమునుండి కలియుగము మదినిశకాలమునకుఁ గ్రమక్రమముగా
 మందబుద్ధులనోళ్ళ బొత్తిగా నవస్వరమై “స్వరతోఽపరాథాత్” అను
 నట్లు వికరీతార్థకప్రాకృతాపరిశుద్ధశ్రోత్రియమ్మున్యల హీనకంఠముల
 నెలువడి మేచ్చితములై భ్రష్టమైన వేదశబ్దములు కృత్రి ములువలె
 సతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషు లు పదదేశించిన యపారపేయనిత్యవేదశబ్ద
 ములు కానేరవని మహ్మాటికి నొక్కివక్కాణింపవచ్చును ఉదా
 త్తాదిస్వరరూపకవడ్డతీస్వరజ్ఞానహీనులు “శ్రుతిర్మాతాయః౭తా”
 అనునట్లు తలిదండ్రు శుద్ధితేని యరసికులు పశుమారణదారుణ
 కర్ములు ప్వాధైకతత్పరులగు ధూర్తు పల్కులన్నాని వ్రాతలన్నాని య
 పారపేయనిత్యశ్రుతివాఙ్మయము నెలువడు నేని విధ్య-ప్లవేత్సాగరే
 (నీటగుండ్లు ములుంగు బెండ్లు తేలను) కాబట్టియిపుడు మరింకఁబడు
 నవిగాని వ్రాయఁబడినవిగాని చేయఁబడినవిగాని వైదికశబ్దములును
 గావు వేదాక్షరములు న్గావు మతీయు స్వేదచోదితకర్మములు న్గావు
 కావు-ఇప్పటిశ్రోత్రియమ్మున్యలు ప్రచురించు వేదవేదాంగము లతీం
 ద్రియద్రవ్యలగు మును లు పదదేశించిన యపారపేయనిత్యవాఙ్మయము
 కానేకాదు సుతాకవేళ ఋగ్యజుస్సామాధర్యవేదవేదాంగముల
 పోలికగా నెండమావులఁటివలె భ్రాంతమతికల్పితములయినప్పటికి
 వేదవేదాంగముల కీలోకవ్యవహారముసంబంధమెంతమాత్రములేదు
 వేదవేదాంగములు కేవల పరమార్థబోధకములుగా “ఏకః శబ్దః సుష్ఠు
 విజ్ఞాతః సాధుసంప్రయుక్తః స్వర్గేలోకే కామధుక్ భవతి” అనుట
 చేతను శ్రుతిప్రకారము స్వరోచ్ఛారణమొనర్చుట బ్రహ్మకై నఁ
 దరముకాదనటచేతను సుంతయు నీశూయవేదవేదాంగములతో
 నిప్పటిదనుల కవసరములేదు లేదు “తత్కామ్” అనుచోఁ బుతస్వర

మఁట కాకికూఁతతోఁ బ్లుతస్వరము సరిపోలునఁట ఒక్కమాత్ర
యచ్చరించుకాలమెంతో రెండుమాత్ర లుచ్చరించుకాలమెంతో మఱి
యా రెండుమాత్రలఁ యుచ్చారణావకాశము విరామరూపమగు లయ
యెట్టిదో మూఁడుమాత్రల బ్లుతస్వర మెట్లుండునో గతానుగతికులై
తమలోఁదాను మేల్బల్లి యనుకొనుచుండమ త్రవచనమే సరియైనదని
యొందొరు న్మెచ్చుకొను “సంగీతమునకు నేను సాందర్యమునకు
మాయప్ప లొట్టియ” యని విట్టివీఁగు గార్దభమువలెఁ లోకులలోఁ
దవజాతిశ్రేష్ఠత ల్మెచ్చుకొనుచుఁ దగుతో సరిపడనిమనుష్యులు బహి
ష్కృతులు పాపండులు మ్లేచ్చులు సంకరులు జాతిభ్రష్టులను తుంటరి
శ్రోత్రీయమ్మనృల నేమనఁబలయును? ఆకాశమునకు ముక్కోణములు
శబ్దమునకు వ్రాలు వాస్తవము లగునా? పరమార్థమును మనుష్యులు
సంపాదించుకొనుటకై తగినసాధనములగు వేదవేదాంగముల కనాదిగా
నతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషులు ధ్వని-వ్రాత మొదలగుసంజ్ఞలు మనో
వాక్కాయకర్మములచే సంసారము న్దరించుటకై నానావిధశబ్దవిశేష
ములులిపులు మఱియుం బంచేంద్రియగ్రాహ్యములగు నానావిధసంజ్ఞా
రూపములను సకలజనోపకారపరాయణులై దేశకాలపాత్రాను
సారము వివిధపద్ధతుల నేర్పర్చిరి వేదవేదాంగములను లోకవ్యవహార
మునకు సాధ్యమయినంతమట్టు కుపయోగించురీతిం గేవల ధ్వన్యాత్మక
మగు శ్రుతిస్వరజాతిగ్రామమూర్చనావిశేషములను కరించుటకొఱకును
కకారాదిహల్లుల నకారాద్యచ్చులను గలకదవాక్యములను నానావిధ
లిపివిశేషములను శరీరావయవచాలనాభినయకర్మవిశేషములను నానా
విధకార్యసాధకయంత్రతంత్రవిశేషములను దేశకాలపాత్రానుసార
ముగాఁ జతుర్విధాభినయము లుపదేశించిరి

ఆ ప్రవాక్యప్రమాణస్థితి

కొందఱుమనుష్యు లన్యోన్యముం దమయాహఁ దెల్పుకొను
 ధ్వనులుగాని శరీరావయవచాలనసంజ్ఞావిశేషములుగాని మతేచేష
 లయినఁగాని శబ్దమూలముగాఁగాని వ్రాతమూలముగాఁగాని మతే
 సంజ్ఞలచేతనై నఁగాని మునీశ్వరులుకూడ సర్వజనవేద్యములుగాఁ
 గావింప నసాధ్యములయి యున్నవి పరాపశ్యస్తీనుధ్యమము లను
 నాదశబ్ద విశేషములు యోగిమాత్రైక వేద్యములు, మనుష్యులు
 తమలోఁదా మన్యోన్యహలం దెల్పుకొనటకై తమకంఠస్వరూపక
 వైఖరీనామశబ్దముమాత్రమే తఱుచుగా మఱియు హస్తాద్యవయవ
 సంతాడనాదిశబ్ద ముచుగాను స్వరవ్యంజన లివిశేషములతోఁ
 దఱుచుగాను మఱి యాంగికాహార్యసాత్త్వికాభినయములచేసరుదుగా
 దేశకాలపాత్రానుసారముగానుపయోగి చుకొనుచున్నారు కేవలపర
 మార్థసంపాదనైకసాధనములగు వేదవేదాంగములుమాత్రమే యుప
 యోగించునపుడు మన్యుపదిష్టపద్ధతు లుపయోగించుకొనకతీఱదు
 కాని యీలోకవ్యవహారమునకు జనున్యోన్యము తెలిసికొనఁదగిన
 శబ్దము లివి మొదలగుచతుర్విధాభినయవిశేషములు దేశకాలపాత్రో
 చితముగా నకలజనరంజకము యధేష్టముగా నుపయోగించుకొనక
 తీఱదు వేదవేదాంగములు కేవలపరమార్థసంపాదనైక సాధనములు
 గనుక జనులు మను లేర్పర్చిన పద్ధతుల ప్రకారము వేదములు
 పఠించుటయందును మఱియును వేదచోదితశ్రౌతస్మార్తకర్మము
 లాచరించుటయందు నడువకతీఱదు సర్వభూతదయాపరుఁడును స్వార్థ
 త్యాగియు సర్వలోకోపకారవ్రతదీక్షితుఁడు నగుపరమభాగవతుఁడు
 మాత్రమే వేదములు పఠించుటకుఁగాని శ్రౌతకర్మములాచరించుటకుఁ
 గాని యధికారి కాఁగలఁడు పునాది దిట్టములేక గోడ నిలువనట్లు

స్వార్థపరతమాని కేవల లోకోపకారకముగాఁ బ్రవర్తింపఁజాలని
కాసుకోధలోభమోహమదమత్సరగ్రస్తుండగు ధూర్తుచేయు వేద
పాఠము శ్రౌతకర్మ కూలిధ్వ సముగటకు దోడులోకహానింగూడఁ
జేయకమానవుమానవు అనాదికాలమునుండియు నిదివఱకు మూఁడు
లోకములలో గడించిచూడఁగా నాప్తవాక్య ప్రమాణముచేత
మాత్రమే పేర్కొనఁడగిన కరమభాగవతులు పదునాల్గురు తేలిరి
అనఁగా దేహధారులలో స్వార్థపరతలేక కేవలలోకోపకారముకొఱకు
మాత్రమే బ్రతుకుజీవులసంఖ్య పరార్థసంఖ్యలోఁ బరార్థన భ్యాకాంశ
మని యూహించకతీరిదు సద్బోధ చేయఁగాఁజేయఁగాఁ గొందఱైన
దరించరా యని కరమకారుణికులైన మునులు వేదవేదాంగము
లనాదిగా స్థూలసూక్ష్మకారణదేహధారుల కనాదికాలమునుండి దేశ
కాలపాత్రానుసారము బోధింపుచు రాఁగా నిప్పటికివామదేవాదులు
బ్రాహ్మణులలో జనకాదులు క్షత్రియులలో విదురాదులు వైశ్య
శూద్రులలో ధర్మవ్యాధాదులు శ్లేచ్ఛులలో హనుమదాదులు
మృగములలో శుకొలూకాదులు పక్షులలోనజగరాదులుసరీసృపము
లలో మిక్కిలి క్షగిమితసంఖ్యాకు లాప్తవాక్యప్రమాణైకవేద్యు
లయిరి అశరీరులు మనలు బోధైకస్వరూపులు సూర్యాదిగ్రహ
ములు నక్షత్రాదిఖగోళములు సముద్రపర్వతనానా జడచేతనాత్మక
మగు భూగోళము మఱి యింద్రియ గావ్యమగు సమస్తజగమును
గ్రమక్రమముగాఁ బ్రళయకాలమాన నాకాశమునఁ బరమాణురూప
ముగా లయముఁబెంచుచు భగవత్స కల్పమున మొదటవాయురూపము
గాను బిదప నగ్నిరూపము గా నవల జలస్వరూపముగాను దుట్టతుదకు
భూమిగాను బొడచూపుచుండును శబ్దబ్రహ్మ మాకాశమును
నుపాధితో నచ్చిదానఁదలక్షణమై శాశ్వతమై యున్నది ఆకాశము
నకుఁగాని యాయాకాశోపాధితోఁబున్న చైతన్యస్వరూపకమగు నాథ

బ్రహ్మమునకుఁగాని యుత్పత్తిస్థితినాశము లేన్నఁడును లేవు చైతన్యాత్మకమగునాదబ్రహ్మమేయీజగత్కారకము న్మూలకారణము నాదబ్రహ్మమేయీజగద్రూపముగా నాకాశోపాధియందు దద్దవందు కొండవలెఁ బ్రతిబింబించుచున్నది

వ్యక్తావ్యక్తజగత్సృష్టి

అద్దము కొండయొక్క వాస్తవస్థితి నగకర్చలేకున్నప్పటికాకొండ యనువస్తువొకటి యున్నట్లు సూచించేయఁగలిగినట్లు మనోరూపకమగు నాకాశము తనయందు జగద్రూపముగాఁ బ్రతిబింబించుచున్న చైతన్యాత్మకమగు నాదబ్రహ్మ యనువస్తువొకటి సచ్చిదానందలక్షణమై యున్న దని మాత్రము సూచించుచున్నది ఆనాదబ్రహ్మమే చైతన్యరూపమై పంచభూతములందు నెఱ్ఱగఁ గాలించిపయిపగుండునం దగ్నివలె సంతటనాకాశము నందుసూక్ష్మావ్యక్తనిత్యకారణరూపముగాను మఱియును వాయ్వగ్నిజల పృథ్వులందు స్థూలవ్యక్తనిత్యకార్యరూపముగాను వ్యాపించి యున్నది “అతతివ్యాప్నోతీత్యాత్మా” అంతటను వ్యాపించుటచేత నాత్మయని సంజ్ఞతో నున్నది వాయ్వగ్నిజలపృథివీ పరమాణువుల పరస్పర సంయోగవిశేషముచేతనీజగత్సృష్టిస్థితులను మఱియాపరమాణువుల పరస్పరవియోగవిశేషముచేత నాకాశమందు నానావిధప్రళయస్వరూపకనాశమును బొందుచున్నది వాయు వగ్నిగా నగ్నిజలముగా జలము భూమిగా నేర్పడుచున్నకొలఁది చైతన్యాత్మకనాదబ్రహ్మము సత్త్వరజస్తమములను మూఁడుగుణములచే నానావిధముగా మాటుచున్న వాయ్వగ్నిజలపృథివ్యాత్మకశరీరములందుఁ గదలాడుచున్న జలమందలి సూర్యబింబము వలెఁ జలించుచున్న ట్లగపడచున్నది వాత్రు వగ్నిగా నగ్ని జలముగా జలము పృథివిగా మాటుచున్న

కొలది చైతన్యము త్రిగుణాత్మకభూతోపాధుల పుంస్త్రీసపుంలింగ
విశేషాకారములతో మాయోపాధియనబడిన పంచభూత పరస్పర
సంయోగవియోగవిశేషములందుఁ బ్రతిబింబించుచున్నది చైతన్యా
త్మకమగు నాదబ్రహ్మమే శివుఁడు త్రిగుణాత్మకమగు మాయా
స్వరూపకాకాశమే శక్తి కాబట్టియే 'శివశక్త్యాత్మకం జగత్' "

అని ప్రతిపాదించబడెను సూర్యకిరణముచేతఁ దప్తమగుచున్న
నీటిబొట్టునందను మఱి యింటికొప్పుదొలకనుండి నట్టింటఁజొచ్చిన
సూర్యకిరణ మందు ననేకాణువులు చలించురీతిని పంచభూతాత్మక
మగుభూమి జలమునుండి పొడచూపినతోడనే త్రిగుణమయపాంచ
భౌతికశరీరములతో పుంసపుంస్త్రీలింగవిశేషాకారములతో మిగుల
సూక్ష్మములయినక్రియ లొదవి నానారూపముల జననస్థితినాశము
లందుచుండును శివశక్తులిరువురుత్పత్తిస్థితినాశములులేని జగత్కా
రణములు శివశక్తిసంజ్ఞ కాత్మాకాశాన్యోన్యసంపర్కము ననీవంచ
భూతాత్మకజగత్స్పృష్టిస్థితినాశము లగుచుండును జలము భూమిగా
మారుచున్నకొలదిం బంచభూతాత్మకశరీరోపాధివిశేషములన్నియును
నానావిధజంగమస్థావరాత్మక జంతుజాలముగా నుద్భవస్థితినాశము
లందుచున్నవి త్రిగుణాత్మకపాంచభౌతికశరీరములన్నియును పుట్టు
టకుం బెగఁగుటకును మఱియుం దనయందే లీనమగుటకు చైతన్యా
త్మకశివశక్తులే మూలకారణము ఆత్మాకాశములస్వరూపులగు శివ
శక్తులకు నిక్కముగా నగ్నికి న్నేడికి వస్తుభేదములేనట్లు "గుణ
గుణినోః శక్తిశక్తిమతోరభేదాత్" అనునట్లు భేద మెంతమాత్రమును
లేనేలేదు ఉపాసనాసౌలభ్యమునకై యీజగత్తునకు నాతాయణుఁడు
భిన్నుఁడనిమాత్రమే చెప్పబడెనుగాని "ఆత్మైవేదగ్ంసర్వమ్" అను
తీరున శివశక్త్యాత్మకమగు నాదబ్రహ్మమే యీసమస్తజగత్తును
స్థిధాంతమే సర్వమనిసమ్మతము జలము భూమిగా మారుచున్న
కొలదిం బాంచభౌతిక త్రిగుణమయోపాధులతో పుంసపుంస్త్రీ

విశేషాకారములతో నెనుబదినాలుగులక్షలజీవరాసులు భూతత్వమును బట్టి స్వకర్మానుసారముగా కీటకపక్షిమృగమనుష్యాదినానాజంతువులై భూగోళమునందు కొన్నిచోట్ల స్త్రీపుంసపుంరూపములతోఁ బెరిగిన కొలందిం బరస్పరసంపర్కసంయోగవిశేషముచేత మఱిచెట్టునుండి దిగినయూడలు చెట్లుగాఁ బరిణమించుచు శతయోజనపరిమితమగు నడవియంతయును వటవృక్షమయము కావించునట్లు మొట్టమొదట నెవరిచుట్టుకువారు స్వతంత్రము సహజముగా వేటువేటుగాఁ గ్రిమి రూపములనుండి మనుష్యాకారములఁ బరిణమించిన స్త్రీలు పురుషులుం బరస్పరసంయోగముచేత మఱిచెట్టుడించినయూడలు మఱిచెట్లయి తాము తిరిగి చెట్లుగాఁ బరిణమించఁదగిన యూడలం బెట్టుచందమున శివశక్తులు వేటువేటుగానుండియు పరస్పరసంపర్క మహిమముచే జగమునుబన్నరీతిని మొట్టమొదట వేటువేటుగ భూమిపై స్త్రీపుండేహావిశేషములతో యావనమునకుఁ బెరిగిన స్త్రీలుం బురుషు లన్యోన్యసంయోగముచేతఁ దమతమజాతుల నిన్విస్తరింపించుచుండిరి శివశక్తు లుభయు లనాదులయినవిధముగా స్త్రీపురుషాకృతుఁ నొప్పారు నెనుబదినాలులక్షలజంతుకొట్లనాదులే- జంగమస్థావరాత్మకజీవులలో నగముసంఖ్య స్థావరజీవజాతులు తక్కిన సంఖ్య కీ- పక్షిపశుమనుష్యజీవజాతులున- జలము భూమిగా మొట్ట మొదట నెపుడు పరిణమించెనో యపుడే యీయెనుబదినాలులక్షలజీవ రాసులును భూమిలో సూర్యకిరణమందు త్రసరేణువులవలె మిలమిల నాడుచుం గ్రిమిరూపముల స్త్రీపురుషవిశేషాకారములతోఁ బాంచ భౌతికోపాధినాశ్రయించి త్రిగుణవిశిష్టములై స్వభావముగాఁబుట్టి బాల్యమునఁ గ్రీడించుచు యావనమునం బరస్పరసంయోగవిశేష ముచేఁ బిల్లలం గని పెంచుచుం బరస్పరప్రేమానురాగవిశేషములతోఁ గాలముం బుచ్చుచుంట సహజము కాఁబట్టి ఉపాసనాసౌలభ్యమునకై

యాత్మాకాశశివశక్తులకు భేదముచెప్పఁబడినట్లు బీజవృక్షములకును
మట్టిచెట్టు మట్టియూడలకు భేదము చూపింపఁబడినతీరుగా స్త్రీపుం
సపుంవిశేషాత్మశరీరభేదము లగపర్చఁబడినవి

ఆఁడు పాణమునకు మగ పాణమునకు భేదములేని తెలుగున
స్త్రీవ్యక్తికిం బురుషవ్యక్తికి భేదముమట్టిచెట్టునకు మట్టియూడకువలెఁ
జెప్పఁబడెను దేహస్మృతియే యీనానాత్మకజగద్వస్తువిశేషభేదజ్ఞాన
మునకు మూలము మఱియు దేహవిస్మృతియే యద్వైతజ్ఞానము
నకుం గారణము సముద్రతరంగప్రవృత్తినివృత్తలవలె నీదేహస్మృతి
విస్మృతులవంశమున జగత్సృష్టిస్థితిలయాద్యంతములు కర్మానుసార
ముగా జీవికోట్లచే ననుభవింపఁబడుచున్నవి సృష్టిస్థితినిశములనోన్మన్య
కారణములం బరస్పరస్వరూపభేదములు కావునస్మృతిచేతదుఃఖమయ
సంసారమును విస్మృతిచేత నానందమయమోక్షమును జీవుఁ డనుభ
వించుచున్నాఁడు ఈస్మృతివిస్మృతులు రాత్రిందివములవలెననోన్మా
శ్రయము లాదిమథ్యాంతరహితములై సంసారచక్రమున జీవునిం
బరిభ్రమింపఁజేయుచుండును కాఁబట్టి జీవునకు స్మృతిరూపకబంధము
గాని విస్మృతిరూపకమోక్షముగాని నిత్యములు కావు— శివశక్తు
లుభయులు తప్ప శివశక్తి పరస్పరసంవర్కవశమునఁ గలిగినస్మృతి
విస్మృత్యాత్మకత్రిగుణమయలగుజీవులకు సుఖదుఃఖాత్మకానిత్యస్మృతి
విస్మృతిరూపకబంధమోక్షాత్మక సంసారానుభవము క్లేశమువలె
నాశివశక్తుల కటాక్షముచేఁగాని తప్పదు తప్పదు— “ఇతిమతిరుప
కల్పితావిత్పష్టాభగవతిసాత్వతపుంగవేవిభూమ్ని” ఇట్లు సచ్చిదానంద
లక్షణశివశక్త్యాత్మకపరబ్రహ్మమునం దుద్భవస్థితినిశకారణ త్రిగుణా
త్మకబుద్ధిలీల కల్పించఁబడెను— అను భాగవతోక్తి చొప్పునఁ బాంచ
భౌతిక పదార్థమయజగదుద్భవస్థితినిశస్వరూప ప్రవృత్తి వివృత్తులు
భగవత్సృజన్మూత్రములముని సిద్ధాంతకలింపఁబడెను గూడఁటు

రాయి సూదులవలె స్త్రీవ్యక్తి పురుషవ్యక్తులు పరస్పరసమాకర్ష
 ణము లొసర్చుకొనట సహజగుణము మఱియును యశావనముననున్న
 స్త్రీపురుషుల యన్యోన్యసంసర్గము న స్త్రీవ్యక్తి గర్భముధరించి
 శుక్లాధిక్యమునఁబురుష నిశోణితముయొక్క యాధిక్యమునస్త్రీశిశువును
 నియతము నేజాతిజంతు వాజాతిశరీరమును మట్టిపిఁజ మట్టిమొక్కను
 వలె స్వభావముగ మొలపించున బీజము సూక్ష్మదశ చెట్టు స్థూలదశ
 యయినట్లు శుక్ల శోణితాత్మకబీజము సూక్ష్మశరీరము పంచభూత
 సమ్మేళనవిశేషదోహదము చేస్థూలశరీరముగాఁబెఁగిపెఁగి క్రమక్రమ
 ముగా వార్ధకదశను బాటవను తగ్గిక్షీణించి పంచభూతములలో లయ
 మగును చెతన్యాత్మకమై కేవలాకాశోపాధికమగు జీవాత్మ కుబుస
 ములవిడుచుచుండ పామువలె నానాశరీరములెడయుచు స్వకర్మాను
 సారముగఁ దిర్యగ్మనవ్యదేవతాశరీరోపాధులందాల్పుచు స్వర్గనిర
 కాది నానాలోకసుఖదుఃఖములెడ లేకనుభవించుచుండును “ఈశ్వ
 రానుగ్రహదేవపుంసామద్వైతవాసనా” అనునట్లు భగవదనుగ్రహము
 సంపాదించుకొన్నజీవుఁడు శివశక్త్యాత్మకమగు పరబ్రహ్మమందైక్యమై
 సంపాదబంధమునఁ దగులక ముక్తిఁ జెందును ఈశ్వరానుగ్రహము
 కేవలముపురుషవ్రతయత్నముచేతనేసమకూరును స్వార్థత్యాగియై కేవల
 లోకోపకారముకొఱకుమాత్రమే బ్రతుకుచుసర్వభూతదయాకురుడై
 పరస్వజనముఁడై న పరమభాగవతుఁడుమాత్రమే దైవానుగ్రహముం
 జొంది భగవంతునిలో లయముచెల్లినసంసారబంధము నుండివిముక్తుఁడై
 సచ్చిదానందలక్షణుఁడై పరమపథముం బ్రాపించును జలము
 స్థూర్యకిరణములచేత నిరికినకొలఁదిని జలమునందు గలిసిన పృథ్వి
 పరమాణువు లొండొంటఁ జేకుకొని కాలక్రమమున నామన్నెండి
 దిబ్బదిబ్బలుగా నేర్పడుచున్న కొలందిని పంచభూతముల పరస్పర
 సంయోగవిశేషముల నరూపించు నానావిధశరీరోపాధులందు శివశక్త్యా

తత్కమగు చేతనశక్తి వ్యాపించినకొలంది సచేతనములైన నానావిధా
నంతసంఖ్యాకసూక్ష్మోపాధులం దాయుపాధులకుఁ దగునట్లనాది
స్వకర్మబద్ధుఁడై శివశక్తులఘరస్పరాకర్షణమూలమున భ్రాంతబుద్ధితో
నిత్యుఁడైన జీవాత్ముఁడు చేతనోపాధి నాశ్రయించి యాపాంచభౌతిక
బీజరూపకసూక్ష్మజడక్రకృతదేహమున మెలంగుచు స్వకర్మఫలమును
భవించుచు ననాద్యంతసంసారచక్రమునఁ బరిభ్రమించుచుండును
అనంతసంఖ్యాకములై స్త్రీపుంసపులింగవిశేషభిన్నాకారములతోఁ
గూర్చుపాంచభౌతిక నానావిధదేహముల నుద్భవస్థితినాశములంబట్టి
నిర్లిప్తుఁడయ్యును జీవాత్ముఁడు స్వకర్మదృఢవాసనావశముననుగుణని
వలె సుఖదుఃఖాత్మకసంసారమనఁ బరిభ్రమించుచుండును వాస్తవ
ముగా చైతన్యస్వరూపుఁడగు జీవుఁడు శివశక్తుల ప్రతిబింబషేకనక
నీళ్ళ నంటక నీటఁ బ్రతిబింబించుసూర్యనివలె నిర్లిప్తుఁడయ్యును
శివశక్తులసంపర్కవశమున శివశక్తులప్రతిబింబస్వరూపుఁడగుటచేత
నీజీవుఁడు త్రిగుణమయుఁడై భ్రాంతినివలె విపరీతదృష్టిచేతఁ దనకు
వాస్తవముగలేని జననమరణాదివికారాత్మకసంసార మనుభవించు
చున్నాఁడు జడచేతనాత్మకములమిక్కిలి సూక్ష్మాణువులుగాసూర్య
కిరణమందలి త్రసరేణువులవలె పృథివియందంతట మిలమిలలాడు
చున్నక్రిములు కాలక్రమమున స్థూలములై వ్యక్తావయవములతో
వయసునకువచ్చి పరస్పరసమావేశపరిచయసహవాసముతోనొండొరు
లతో నీస్త్రీపుంవ్యక్తులు కలసిమెలసి యున్నకొలంది నాయాజాతి
సంతానము లాయానామరూపవిశేషము లాయాచతుర్విధాభినయము
లనాదిగా నాయాసంసారజీవనప్రవృత్తినివృత్తుల ననుసరించి సృష్టిస్థితి
నాశము లందుచున్నవి కాబట్టి జడచేతనాత్మకమును జంగమస్థావ
రాత్మకమగు నీజగత్సృష్టినాశముఁ కుఁ గారణము శివశక్తి సంపర్క
మహిమమున శివశక్తిప్రతిబింబరూపమై త్రిగుణాత్మకమైవ్యక్తావ్యక్త

దశల పొడచూపు చడంగుచున్న శరీరస్ఫుటయే కాబట్టి యీవ్యక్తా
వ్యక్తజగత్స్పష్టినాశ విశేషములన్నియు శివశక్తి సంపర్కము నందు
శివశక్తి ప్రతిబింబస్వరూపమైన స్మృతియందు స్మృతియొక్క విపరీత
ప్రతిబింబాకారములైన వ్యవహారిక సత్యములేగాని నిక్కముగాఁ
బరమార్థసత్యము లెంతమాత్రమును కావని యూహగల ప్రతి
మనుష్యుఁడను దన జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తులంబట్టి ప్రత్యక్షానుభవము
కలిగియుంట సర్వజనవిదితమేకదా? సరియే యీస్వానుభవమిట్లుండనీ
నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసమృద్ధికై దేవులాడుచు సహంకారమమకార
బద్ధుఁడై యనంతవిశేషజగత్తునందు వ్యవహరించుచున్న మనుష్యుఁడు
తనమనస్సంతుష్టికై కదా తంటాలు పడుచున్నాఁడు? ఒకప్పు డాకలి
బాధపొంది యాయాకలిని శాంతింపజేయు నన్న మనుభవించి
సంతుష్టిచెందినవాఁడు తిరిగి యాకలిబాధపొందినపు డన్నమును
సంపాదించుకొని తనయాకలిని శాంతింపజేసికొని సంతుష్టిసంపద
ననుభవించుటకై ప్రయత్నించుచుండును మఱియు నిట్టిజాగ్రత్స్వప్న
సుషుప్త్యవస్థలకు నిద్రాహారవిహారసుఖవాంఛకుఁగాని ప్రవృత్తినివృ
త్తులు క్షణభంగురము లనిత్యములు మఱి చక్రసంఖ్యాగుణనమువలె
నాదిమథ్యాంతశూన్యమగుటచేత నీదేహస్మృతివిస్మృతుల ప్రవృత్తి
నివృత్తిరూపకమగు జననమరణాత్మకసంసారమున కొక మొదలుగాని
తుదగాని నిర్ణయింపవీలుకాకుంటచే “మధ్యేతివృత్తిమాధవః” అనున
ట్లీమనుష్యులు మధ్యమలోకమగు భూమియందు బుట్టి తుద మొదట
తెలియరాని సంసారదశామధ్యమున మధ్యమబుద్ధులయియుంటచేత
రాగద్వేషములకు మధ్య వ్యవహరించుచున్నారు ఈచైతన్యము
శివశక్తి పరస్పరసంపర్కమహిమమున నొదవినశివశక్తుల ప్రతిబింబము
గాని వాస్తవము కాదు, మఱి యీజగము చైతన్యాత్మకతగుణమయ
స్వప్నజాగరసుషుప్త్యవస్థావిశేషమునొదవినచైతన్యప్రతిబింబముగాని

వాస్తవము కాదు ఇంతకు గౌతమవ్యాసాద్యాప్రపంచసృష్టమాణమునఁ జేరిన ఫలితము శివశక్త్యాత్మకనిర్గుణబ్రహ్మముకన్న వాస్తవపదార్థమింకెదియు న్నాదని తేలిిన ఫలితము కాబట్టి “వాసుదేవః సర్వమితి సమహిత్యా సుదుర్లభః” అను భగవద్వాక్యానుసారముగాఁ బరమభాగవతుఁ డహంకారమమకారములఁదొలంగి స్వార్థత్యాగియై సర్వభూతదయామయుడై సర్వలోకోపకారముగా సంచరించుచు స్వప్నప్రపంచమువలె జాగ్రత్ప్రపంచముగూడ మిథ్యయని నిరూఢజ్ఞానముతో నిత్యసంతుష్టుడై నిర్గుణవాసుదేవ పరబ్రహ్మసారూప్యము క్రిస్వరూపక నిత్యానందపదవిం జూఱకొనుచున్నాఁడు లోకవ్యవహారజ్ఞానసంపాదన సౌకర్యసౌలభ్యములకై ప్రాగదిదిగ్విభాగములు దినమాసాదికాలవిభాగములు ధ్వనిపర్ణాదిశబ్దవిభాగములు మొదలగు ద్రవ్యగుణకర్మసామాన్యవిశేషసమవాయాభావాత్మక సప్తపదార్థవస్తుబోధకన్యాయవై శేషికాదర్శనముల నతీంద్రయద్రవ్యలగు మహామునులు కేవల లోకోపకారపరాయణులై కల్పించి యాశాశ్రుజ్ఞానమునఁ బరమార్థజ్ఞానము సంపాదించుకొని డని ప్రాకృతులు విపరీతబుద్ధులు భ్రాంతచిత్తులు ప్రకృతివిమూఢులగుమనుష్యులకనాదికాఁమునుండియుం జతుర్విధాభిసయవిశేషములం బోధించుచు నక్షత్రస్వరూపులై మిటం బ్రత్యక్షముగఁ గన్పట్టుచున్నారు.

స త్య వా క్స ం య మ ము

జాగ్రద్దశయందు విశ్వసంజ్ఞయు స్వప్నదశయందు దైజసంజ్ఞయును సుషిప్తిదశయందుఁ ప్రాజ్ఞసంజ్ఞయుఁగల యవిద్యోపాధిం బరఁగుజీవుఁడు స్వప్నజాగరములందనేకనామరూపాత్మకముగాఁజూ మఱి సుషిప్తియొడఁ గేవల శూన్యముగాను నీజగముం బరికించుచుండును. మునుసంశల్పముకన్న నీజగదుద్భవస్థితివాశములకు వేతకారణ మెద్ది యును లేదనుబ్రహ్మసూత్రములకు జగద్దురుని శారీరకభావ్యముకన్న

నితరసిద్ధాంతములెవ్వియును యుక్తియుక్తములు కావు కావు కాబట్టి
 నృప్తిస్థితినాశములం దోచు నీజగత్కార్యములన్నియును అవ్యక్త
 సూక్ష్మకారణశక్తియుండవురనుందరియుం ద్విభువనజననియుశ్రీరాజ
 రాజేశ్వరీ బాలా లీలావిశేషము లని సిద్ధాంతీకరించి యాజగజ్జనని
 దయాస్వరూపిణి గనుక వరమభాగవతుడు సర్వభూతదయావరుఁ
 డగుచుం దనయహింసావ్రతము నొనసాగించుమని నిరంతర మాబాలా
 త్రిపురనుందరీ కనకదుర్గాపదాంబుజ భక్తిభ్యానామృతపాన వివశుఁ
 డగుచు సంసారాంబుధి నొక్కడుగున దాటుచున్నాడు పృథివితోనే
 పృథివియం దున్నవస్థితినాశములందునానావిధప్రాణులలోస్త్రీపురుష
 మిధునము లన్యోన్యబోధకై నానాట నలవాటున నేర్పర్చుకొను
 చున్న చతుర్విధాభినయవిధానములు దేశకాలపాత్రానుసారముగా
 ననేకరూపముల మూలుచు వ్యవహరింపఁబడుచుండ ను నానాజనుల
 కంరనాశవైచిత్రింబట్టి యొక్క సూర్యకిరణమే దేశకాలపాత్రాను
 సారము నానావిధ తీవ్ర మందతత్త్వవిశేషములం బరఁగునట్లొక
 ధ్వనియే నానావిధ స్వరవ్యంజనపదవాక్కార్థవిశేషముల వెలయుచుం
 డును ఆయును స్వర మొకపుడు విస్తృతజ గను మఱొకపుడు సంవృత
 ముగమఱొక్కెడవివృతసంవృతవిభిన్నము గనుచ్చరింపఁబడును వేదము
 శాఖాగ్రచంద్రన్యాయముగా వేదయథార్థస్థితిని సూచించును చంద్ర
 ప్రతినిధి కావింపఁబడి శాఖాగ్రము చంద్రుడుకానట్లుశబ్దబ్రహ్మమును
 సూచించుటకై యేర్పఱ్ఱిన శబ్దబ్రహ్మప్రతి నిధిగాని యపారమేయ
 నిత్యశబ్దబ్రహ్మ మంతమాత్రము న్నాదు కాదు దేవతోపాసనా
 సౌలభ్యమునకై దేవతావిగ్రహము ప్రాశస్త్యమనుష్యశిల్పికల్పితము
 లయినవిధమున “అగ్నిమిశేపురోహితమ్” అను వేదశబ్దము కుత
 మార్థబోధకమగు కవి కల్పించిన వ్యాహారికవాక్య మనకతీతము
 శబ్దమువలె శబ్దమున కేర్పర్చినగుఱుతు ప్రవాతి యనఁగా “రమ్యా”

యను సర్థబోధకమైన శబ్దము విన్నపుడు రమ్మా యను సర్థమా సరస
 ముగా వినిచేత బోధితమైన చందమునరమ్మాయనుశబ్దముయొక్క
 యర్థమును దెల్పుటకై వ్రాసిన రమ్మా యను రెండక్షరముల
 వ్రాతను గంటిచూపునఁ దెలిసికొనునప్పుడు బోధితము కానేరదు
 ఏరసముద్దేశించి రమ్మా యను శబ్ద ముచ్చరింపఁబడెనో యాసార
 స్యము శ్రవణేంద్రియైకగ్రాహ్యమే యెఱ్ఱనిరం గని వినినప్పుడు కన్న
 నారంగు కంటఁజూచినపుడు మిక్కిలిసరసముగా బోధకదునుగదా ?
 కాబట్టి శిక్షావ్యాకరణచ్చందోనిరుక్తముల శబ్దలక్షణ మెఱింగించు
 టకై శబ్దస్వరూపముగా నుపదేశింపఁబడి విని గ్రహించినపుడే వేద
 వేదాంగశబ్దముల యర్థము సరసముగా బోధపడునుగాని కృత్రిమలిపి
 చేత స్వరవ్యంజనములగ్రంథములపుస్తకముల కంటితోఁజూచి యివే
 మునులుచ్చరించిన వేదవేదాంగశబ్దములని వ్రాతగుఱుతువుస్తక
 ములం బఠించుచు మునులుచ్చరించినట్లే తాముగూడ వేదవేదాంగ
 శబ్దములం దత్తదుచితకసాత్మకముగా నుచ్చరించుచున్నా మనువైదిక
 మృన్మయలగు తెలిసీతెలియని మనుష్యులయవివేకము నైవముచేతఁదప్ప
 మఱెట్లయిననుమాన్వశక్యముకాదు ఎండముకను నమలుకుక్క తన
 దాడల స్వచ్ఛ నెత్తుతానెమ్మనుండి వచ్చుచున్నదని యాస్వాదించు
 నట్లు గ్రంథముల లిఖితరూపముగానున్న వేదవేదాంగ వాఙ్మయము
 కేవల పౌరుషేయము కృత్రిమ మనిత్యము నిరర్థకమని తెలియనివైదిక
 జదులు తాము వృథాశ్రమపడి చెడి యొరులన్లూడఁ జెఱచుచు చచ్చి
 చావిట్లుండునని చెప్పుచున్నా నామాటనమ్ముకొండను భ్రాంతుని
 వలె నతీంద్రియద్రవ్యలగు మునులుయోగులకుమాత్రమే వేద్యమగున
 ట్లుచ్చరించిన వేదవేదాంగవాఙ్మయమును తాము స్వయముగా విన్న
 కన్న నెక్కువదార్థ్యముగా నమ్ముకొని యడ్డదిడ్డముగా బీటపీచువలె
 చిక్కుగా లిఖింపఁబడిన గ్రంథసందర్భముతోఁ గూర్చబడిన తిలకావృ

మహిమబంధనామకపుస్తకముల నవలోకించుచు నేనేమో యవస్వరో
చ్ఛారణముల శ్రుతికటువుగాఁ బల్కుచుఁ దాము పరించునవి వేద
వేదాంగములనియుం దమవలెం బరించినవారు నాస్తికులు మూర్ఖ
లనియును గతానుగతికముగా నవివేకులు వ్రాఁతలన్నిల్పుచున్న
ప్రతులం దాటాకులు మొదలగు పత్రములందు శబ్దము గంటితోఁ
జూడఁగల్గితి న్మఱి చెవితో నెఱ్ఱనిరంగును విన్నా నను నవివేకివలెఁ
బిచ్చిపట్టుదలతో విఱ్ఱివేఁగుచు శ్రోత్రీయమృత్యులు పండితమానులు
కలివశమునఁ జెర్రేఁగి జనులకుంబరస్పరద్యేష మొదవించి స్వార్థ
పరులై పంచకులై యీతిబాధలవలె లోకమును బాధించుచుంట
దుష్కల చేష్టితమూలమని వెల్లిడింపక తీరదు

“భుసత్తాయామ్ భవతి ఉన్నాఁడు లేక ఉన్నది- భూ
అనునది ధాతువు-భూధాతువుకంటె తిప్ - అను తిజ్ ప్రత్యయమురా
భూ అను ప్రాతిపదికాక్షరము భవ్ అనురూపముచెంది తి అనుప్రత్య
యము కూడునపుడు భవయను రెండక్షరములుగా మాఱి మొత్తము
“భవతి” అనురూపమై “భవతి” అనియుచ్చరింపఁబడిన ధ్వనికి గుర్తుగా
“భవతి” అను మూఁడక్షరములుభ-వ-తిఅనిక్రమముగానుచ్చరింపఁబడి
“ఉండుట” అను సర్థమును జెప్ప ధాతువునుండి “స్మృతమ్
పదమ్” కనుక “భవతి” అను తిజుంతపద మైనది “ఆయతనవాన్
భవతి” అను వేదవాక్యమందు “భవతి” అను శబ్దమున కొనర్చిన
రూపనిష్పత్తి యెండెముకను గొఱకు కుక్కనోటి నెత్తు తాయెముక
సంబంధముకానట్లు స్వకపోలకల్పితముగాఁ బ్రాకృతమనుష్యులుచేసిన
కల్పనముగాని నిక్కముగ నతీంద్రియ మన్యుకదిష్ట వాస్తవశబ్దము
కాదు క్వేతవీతాదివర్ణము చెవికిఁ గ్రాహ్యముకానట్లు మును
లుచ్చరించిన వేదశబ్దము కంటికి గ్రాహ్యమగుటెట్లు ? కాఁబట్టి

యీలోకమందు వ్యవహరింపఁబడు నామయాపాత్మకవేదవేదాంగము
 లన్నియును ఎండెముకనుండి నెత్తురుబుకుచున్న దనుభ్రమతోఁ దన
 దొడల న్నారునెత్తులు నాస్వాదించి కడుపునింపుకొననంచు సవివేక
 శుశకమువలె గతానుగతికము వంశపారంపర్యముగా శబ్దరూపము
 గాను వ్రాతమూలముగాను వచ్చుచున్న పుక్కిటిపురాణములయి
 “ఇషేత్వా” ఈ మొదలగు నానార్థస్ఫూర్తిగా నానాసంజ్ఞలతో
 వచ్చుచున్నధ్వనులు వ్రాతలును విభ్రాంతమనవ్యకల్పితములేగాని
 యతీంద్రియద్రవ్యలగు మను లన్యోస్యముం బోధించుకొన్న వేద
 వేదాంగవాఙ్మయ మెంతమాత్రము న్నాదు కాదు స్వార్థపరులు
 ధూర్తులు కష్టపడక తేరగా నోటిబూకరితనమునమాత్రమే బ్రతుక
 నెంచి కేవల పరమార్థమాత్ర బోధకము ఋష్యైకవేద్యము నగు
 నిత్యశబ్దముగా వేదము తమకంపునోళ్ళ నిమిడియున్నట్లు సటిరచుచు
 “హ్రం హ్రీం హ్రూం హ్రేం హ్రౌం హ్రోం హ్రామ్” గుడ్డెట్టచేసి
 భీకరవేషములతో పశుహింస లొనర్చుచు మొండికూటిచేష్ట
 లొనర్చుచు జగుప్సతాచారములతోఁ బామరులం బెదరించు
 చున్నారు కేవలశబ్దముచేతఁదప్ప నాకాశముయొక్క నిజము
 మెట్లెసఁ దెలియుటకు వీలుపడనట్లు కేవలాతీంద్రియమునిమాత్రైక
 గ్రాహ్యులు పరమార్థబోధక వేదనాదబ్రహ్మము నల్పజ్ఞులు
 ప్రాశ్నతులు భ్రాంతచిత్తులువిపరీతదృష్టులునింద్రియవివశులు సంసార
 రోగవీడితులగు మర్త్యులకు వేద్యముగనుననుట నాకసముబద్దలయినదనుట
 వలె సత్తవాజముగాని యథార్థము కాదు కాదు సకలభూతదయయును
 సకలజీవులం డన్యోస్యప్రేమానురాగములను నిత్యమనస్సంతుష్టియు
 న్నాపించుచు వ్యవహరింపఁబడిన మనోవాక్కాయకర్మములన్నియును
 వేదనాదబ్రహ్మను వ్యక్తీకరించు ప్రతినిధులుగా మానవులం దరింకుఁ
 జేయుటకై యవతరించిన దేవతలవలె మానవులతోఁ బరమభాగ

వతులు ప్రతియుగమం దరుదుగాఁబుట్టి తమనడువడిచే బోధించు
 మున్నారు సర్వభూతదయయును సకలజనాన్యోన్య ప్రేమాను
 రాగమును బోధించనికార్యము లెవ్వియును వేదచోదిక ధర్మములు
 కావు కావు జాతిమతవైషమ్యముచేత జనులకుం బరస్పరవిద్వేషము
 న్నలిగించు శబ్దముగాని నడువడిగాని మూర్ఖచేష్టిత మనకతీఱదు
 కాఁబట్టి తా మాధ్యులమని యాస్తికులమని శిష్టాచారపరాయణుల
 మని యితరు లస్పృశ్యులపాక్షేయలసంభాష్యులపాత్రులుకతితులు
 మేచ్చు లనిద్వేషించు వైదికస్మన్యులు తాఁజెడ్డకోతి వనమంతయుం
 జెఱచునట్లు తాము చెడిలోకులం జెఱచు దుష్టులని సిద్ధాంతీకరింపక
 తీఱదు మఱుల బ్రతికించుట యసాధ్యముకనుక నే జంతువు నై నం
 జంపరాదు పరులు తనకుఁ దోడ్పడనెంచుగావునఁ బరులకుఁ దాఁ
 దోడ్పడకతీఱదు తనతోడిపాటివారియెడఁ బ్రేమానురాగములతోఁ
 బొందుగా బ్రతికినవానికి మనస్సంతుష్టి కలుగకమానదు మన
 స్సంతుష్టికలవాఁడే సచ్చిదానందలక్షణుఁడగు ప్రత్యక్ష దేవుఁడు,
 దేవుఁడు కృపానిధి, కృపానిధి బాలాత్రిపురసుందరి, జనని, జననికన్న
 తల్లియుం దండ్రీయును, కాఁబట్టి పరమభాగవతధర్మ మనుసరించి
 బ్రతుకవలయును బ్రతుకవలయును పరమభాగవతుని ప్రవర్తనములే
 కాశ్రమములు సకలజనసంవేద్యములు న్మఱి యాచరణీయములు

స్వ ర వ ల్ల రి

“భవతి” అను పదరూపనిష్పత్తికై ద్రావిడప్రాణాయామము
 వలె అన్నిసూత్రములు మఱి యన్ని వుక్ మొదలగునలొకేశానర్థ
 సంజ్ఞ లేల చెప్పవలెను? భవతి యను మాఁ డక్ష ర ము లు
 ప్రత్యక్షర మొక యర్థము కలదై వెలయుచున్నవనియు
 మఱియును భవతి- వతిభ- తిభవ- తిభవ- వభతి- తివభ

యను నాఱురూపములయి దేశకాలపాత్రాను సారముగా నానా
 ర్థము లిచ్చును మఱియును భభాభిభీభుభూభేభేభై భాభోభా
 అని పన్నెండువిధములు భకారము అఆ-ఇఈ-ఉఊ ఎఏ ఐ ఒఓ ఔ
 అను పన్నెండు స్వరములచేత వ్యక్తముగాఁ బల్కఁ బడును
 భ అను కేవలహల్లు ప్రాణహీనమగు శరీరమువలె నాకృతిమాత్ర
 మున లిఖింపబడునుగాని యుచ్చరింపఁ బడనేరదు ఋఋ
 ఋఋ ఈనాల్గు సచ్చులలోఁ జేర్చినవగురములేదు రేఫలకారముల
 వలన నవి బ్రయోజ్యములగుచున్నవి కాఁబట్టి యచ్చులు పన్నెండే
 అచ్చులకు స్వరములనియుం బ్రాణములనియుం జెప్పఁబడుటచేత
 ద్వాదశాదిత్యులంబట్టియు వడ్డ, శుద్ధ, చక్షః శ్రుతి, ఋషభ, సాధార
 ణాంతర్గాఢారా, శుద్ధక్షతిమధ్యమ, వంచమ, కైశిక, కాకలీనిషాద
 శ్రుతులకు సంకేతస్వరములగు స-రి-రి-గ-మమ-ప-ధధ-నిని యను
 పన్నెండుస్వరములంబట్టి యీతికారాది ద్వాదశస్వరములు నేర్పర్చఁ
 బడినవి మఱియును క్ ఖ గ ఘ ఙ చ ఛ జ ఝ ఞ ట ఠ డ ఢ త థ ద్ధ
 న ప ఫ బ భ మ్-యర్ ల శ్ ష్ ణ్ హ్ అను ముప్పదిమూఁడు హల్లులు
 ముప్పదిమూఁడు కోట్ల దేవతావ్యక్తులంబట్టి యేర్పర్చఁబడెను
 ౬౦-: అరసున్నయుసున్నయు విసర్గయునునకారమకారహకారముల
 చేతఁ బ్రయోజ్యములుకనుక వేతేయక్షరములుగాఁ జెప్పఁబడనక్కర
 లేదు ఈముప్పదిమూఁడుహల్లులు పెదవులు దంతము లంగుడు
 నాల్క కదలిక మూతి ముక్కు విప్స మూఁతల విశేషముచేత
 నొకొక్కహల్లు కోటివిధముల నుచ్చరింపఁబడును కాఁబట్టి స్వతంత్ర
 త్రోచ్చారణముగల పన్నెండచ్చులు సప్తస్వరములు పన్నెండు
 తిధము లయినట్లు సప్తాంశువులు ద్వాదశాదిత్యు లయినట్లు- సప్త
 లోకములకు సప్తకోటి మహామంత్రములకు మఱియు లెక్కింప
 నశక్యములయిన నానావిధశబ్దముల కాలవాలమయి నానావిధజగవ

స్థావరవస్తువులందు సహజకృతిమధ్యను లసంతార్థ ద్యోతకములై
 సవరసములం బ్రవర్తిల్లుచు శ్రవణేంద్రియమాత్ర గ్రాహ్యములై
 వెలయుచు లిప్యాది సంజ్ఞలచే నితరేంద్రియగోచరములయి- నామ
 రూపాత్మక సర్వజగద్రూపముగా నాదబ్రహ్మము వివర్తిత మగ
 చున్నది భ మొదలగు హల్లులు అ మొదలగునచ్చుల సాహాయ్యము
 లేక ప్రత్యేక ముచ్చరింపఁబడనేరవు భ-వ్-త్ అను మూఁడు
 హల్లుల ప్రత్యేకముగా సర్థవత్తులయినప్పటికి ప్రాంతమూలముగాఁ
 దెల్పఁబడునుగాని ధ్వనిమూలముగాఁ దెల్పఁబడనేరవు భ-వ్-త్
 అను హల్లులు అ మొదలగు పన్నెండుస్వరములతోఁగూడి ప్రత్యేక
 ముగా నొకొక్కహల్లు నానార్థములతో నానావిధభావలన్ వ్యవహ
 రింపఁబడును మఱియు మూఁడుహల్లులు స్వరసహాయవిశేషవశమున
 నొకొక్కటియు రెండేసిగాను మూఁడేసిగాను భ-వ్-త్-భవ్-భత్-
 వత్-తవ్ వభ్-త్ భ అని యీవిధముగాఁ బన్నెండుస్వరములతోఁ
 గూడి నానాభావల న్నానార్థముల వ్యవహరింపఁబడును జ్-ఞ్-న్-
 మ్ ఈనాలుగుం దక్కిన హల్లులకు ముందుగాఁ బెదవితో సంబం
 ధించిన పల్క సపుడు కమ్ ష=కమ్ప యని మ్ రూపమును, పెదవి
 సంబంధము లేనపుడు కన్ ద=కన్ద యని న్ రూపమును, బొందును
 కాఁబట్టి ప్రత్యేకము జ్-ఞ్ ఈరెండుహల్లులు వర్థముగానేర్పర్చఁ
 బడినవి క్ భగ్ ఘ్-చ్ ఛ జ్ ఘ్ ట్ ర్ డ్ ఢ్ ణ్ త్ థ్ ద్ ధ్ న-ప్ ఫ్ బ్ భ
 మ్ ఈ యిరువది మూఁడుహల్లులు య్ ర్ ల్ వ్ శ్ ష్ స్ హ్ లును
 గలిసి 23+8=ముప్పదొక్క హల్లులై యొక్కొక్క హల్లుపన్నెండేసి
 స్వరములతోఁ జేరఁగా $31 \times 12 = 372$ రూపములుగా నుచ్చరింపఁ
 బడుచు మఱియు నానావిధములుగా పెనవి- నాల్క-మక్కు-దొడ-
 గొంతుల చాలనవిశేషములచేత బహుశః 372 సంఖ్య 372 సంఖ్య
 చేత 372 మార్లు హెచ్చింప నెంతసంఖ్యవచ్చునో యన్నివిధములుగా

మఱి యనంతరీతులుగా స్థూలసూక్ష్మవ్యక్తావర్తకోదాత్రానుదాత్రస్వర
విశేషములతో నానావిధ జడచేతనజంగమసావరాత్మిక చరాచర
పరమాణుభూత వాయుగ్ని జలవృధివ్యంతరాళాకాశగుణాత్మక ధ్వని
రూపమై సచేతనాచేతన హజకృత్తిమాత్మకమై నిత్యానిత్యసత్యా
సత్యస్వరూపమై నాదబ్రహ్మాత్మకమై బింబరూపిబింబాత్మకమై వివక్షా
మూలమై యింద్రియగ్రాహకమై యతీంద్రియమై యందీయందక
దిగంతరేఖవలె సభోనైల్యమవలె భ్రాంతిజనకమై మఱియును భ్రాంతి
జనకమై కేవల దేహస్మృతిమూలమై యాకసమంతట నిండియున్నది
ఈ శబ్దబ్రహ్మతత్త్వ మెఱిగి “ఇదమితథమ్” అని నిర్దేశింపబ్రహ్మకై న
సలవికాదని దేవర్షి యగు నారదుఁడు వక్కాణించెను

లోకవర్ణవహారము సాగుటకై సామరజన బోధకై నానాపదార్థ
విజ్ఞానము కలిగించుటకు శాఖాగ్రచ ద్రవ్యాణాముగా నాదికాలము
నుండియు సతీంద్రియజ్ఞానలగు మును లీశబ్దబ్రహ్మముసారమార్థికమై
నిత్య పౌరుషేయమై హజసిద్ధమై వేదరూపముగా వెలుచున్న
దనియును, వ్యావహారికమై సనిత్యము పౌరుషేయమై కృత్తిమమై
భాషారూపముగానున్నదనియును “అగ్నిమితథే పురోహితమ్” మొద
లగువైదికశబ్దములను మఱి యాశబ్దరూపముల నెఱిగి యుచ్చరించుట
కొఱకుం దదర్థాన సారము గాఁబరమార్థసాధకకర్మము నాచరించుటకు
నైశిత్రావ్యాకరణచ్ఛందోశ్లోతివనిరుక్తకల్పముల నేర్పర్చిరి కాఁబట్టి
స్వార్థపరత యించుకయును లేక సంసారముం దొలఁగి సన్న్యసించి
యహంకారముమకారదురుడై సాధనచతుష్టయసంకదగల ముము
క్షువునకుమాత్రమే “సన్ననీ త్సర్వకర్మాణి వేష మేకం ససన్న్య
సత్” అను వాక్యానుసారముగా వేదములు వేదాంగములు నుపదేశి
శింపఁబడినవికాని యహంకారముమకారబద్ధులగు సంసారుల గుఱించి
యోతమాత్ర ముద్దేశింపఁబడలేదు సన్న్యాసులకు గార్హస్థ్యధర్మముల

వలె సంసారులకు వేదవేదాంగము లునిష్కృత్యయోజనములు సన్న్యాసు
 లకు మాత్ర ముద్దేశింపఁబడిన వేదవేదాంగము లెట్లుచ్చరింపఁబడినవో
 యావేదవేదాంగశబ్దస్వరూప మెట్లుఁ జెనో దదర్శమేమో తచ్చోదిత
 ధర్మాచరణము లెట్లుఁజెనో యతీ ద్రియ్యదప్య గు మునులె యెఱుం
 గుదురు కాని ప్రాకృతులు మఱి యహంకారముకారబద్ధులు
 సంసారచక్రవిభ్రాంతులగు పామరజనులకును వేదవేదాంగము లకును
 భూమితో స్వర్గమునకు వలె సంబంధమే లేదు “ఇషేత్వోర్జేత్వా
 ఇషమేవోర్జం యజమానాయ దధాతి-ఇషేత్వే శిలాశశాఖాంచి
 నత్రి” అను వేదవేదాంగవాఙ్మయము ధూర్తజనకల్పితములగు
 కృత్రిమధ్వనులుగాని సహజాపారుషేయ నిత్య వేదవేదాంగ వాఙ్మ
 యము కానేకాదు దేవళములందు శిలావిగ్రహములువాస్తవముగా
 దేవత లెట్లుకారో యట్లే యహంకారముకారవిభ్రాంతిధూర్త
 మానవు లుచ్చరింపఁగలిగినశబ్దజాల మెద్దియును బరమార్థసత్యమగు
 వేదనాదబ్రహ్మముముమ్మాటికి న్నాదు కాదు జను తటి కాధారమై
 జగముంతటను వ్యాపించినప్పటికినివాయ్యగ్ని జలవృధివీశరమాణువుల
 నుండి వేఱుచేసి యిదచ్చముగా నాకాశము - అగ్ని యిది - వాయు
 విది - జల మిది - భూమి యిది యని ప్రత్యేకప్రత్యేకము భూతముల
 లొండొంటనుండి వేఱుపాటుచేసి నిర్దేశింప నెట్లు సాధ్యముకాదో
 యాతీరుగా నాదబ్రహ్మమునండి యివి వేదవేదాంగశబ్దము లని
 వేఱుచేసి యుచ్చరింపఁదగినవా రతీంద్రియద్రవ్యులగు ఋషులుగాని
 ప్రాకృతసంసారబద్ధులగు మనుష్యు లెంతమాత్రమును శక్తులు గారు
 కారు తోడిపాటివారితో హాయిగాఁ గలసిమొనసి పొత్తుగా నొరుల
 సుఖపెట్టి తా సుఖపడలేక కలికాలవశమున సన్న్యాయముగా లేనిపోని
 వేదవేదాంగములను గూడు సంపాదించుకొనుటకై సాధనముగా
 నేర్పర్చు మోసకారియై స్వార్థపరుడై పాటుపడక సోమరియై

సుభువుగ వేషములువేసి వాలకములుకట్టి తేరగానుబ్బరసొమ్ము
 తినమరగిన తుంటరిమానిసి తా బ్రాహ్మణుడ ననియుం దా నుచ్చ
 రించినవి వేదవేదాంగములనియుం దనవలె నడవనివాడు నిందుడు
 సరకభాజనుఁ డనియుఁ దాను మాత్రము బ్రహ్మనోటినుండి నూడి
 పడెననియు కనయుపదేశము చొప్పున నడువనివానిని శపించిధ్వంసము
 కావింపఁగలననియుం దనశిష్యుడగువాని నాశీర్వాదించి యభీష్టసంపద
 కెక్కించెదననియు కట్టు బొట్టు జుట్టు వెట్టివెట్టిదంభవేషములతో
 గ్రుడ్లుమిటకరించుచుం గొంగబపము లుచేయుచు నాపాథభూతివలె
 నటించుచు జపమాలికలుత్రిప్పుచు శివనారాయణాదిశబ్దము లుచ్చ
 రించుచు మంత్రతంత్రయంత్రవిశేషము లగపర్చుచు బండమొండి
 బోడివేసముఁ తో నేవగాఁ దిరుగుచు నోరులేని జంతువుల నన్యాయ
 ముగా బలివేసి నమలుచు మద్యమాంసముల సేవించి క్రొవ్వి సకల
 లోకవిరద్ధహేయకర్మల లాచరించుచుఁ దనకు దేవుఁ డగవడిన
 ట్లాహోయని ఎల్లివలెఁ గన్నులుమూసికొను మర్కటచేష్టన్మార్జల
 వేషముఁతో లోపలనొకటి పైకొకటిగాఁ గొంటుపనులు చేయుచు
 సన్యోన్యమతద్వేషములుపుట్టించి యైకమత్యముజెఱచి తనతోడిపాటి
 మనష్యులం బాదుచేయుతుచ్చుడు ద్విజవేషమూని యొరలఁజెఱచి
 తాఁ జెడుచుండును యిట్టి సజ్జనుడు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యముం
 దాఁ బాటుపడి పరులకు సమకూర్చు సర్వభూతదయాపరుడై నిరంత
 రము స్తోకోపకారమునకై జీవయాత్రగడపుకొనుచు సకలజనరంజక
 ముగా మనోవాక్కాయ కర్మమలొనర్చుచుఁ బరమభాగవతుడై
 సర్వజనసముడై నిత్యసతుష్టుడై సర్వలోకానందకరుడై యాడుచుం
 బాడుచుండును

వాసుదేవపరబ్రహ్మము

“అర్థవదధాతురప్రత్యయః ప్రాతిపదికమ్” ప్రాతిపదిక శబ్దమున్నిరూపింపకముందు ధాతు వెట్లుండునో ప్రత్యయమెద్దియో మఱి నిర్ణయకశబ్దమున్నిరూపించవలసియుండునగదా? “ఉణాదయో బహుళమ్” అనుటచేత నణాదిశబ్దములవ్యుత్పన్నమలగుటచేత నాశబ్దలన్నియు సర్థవత్తులధాతువులప్రత్యయమలగుటచేతం బ్రాతిపదికములనకతీతదుకదా? సద్వీరవాహముం గన్నపిదపగదా యాప్రవాహముయొక్క పుట్టినతావు విచారించవలసియుండును కేవల ధాతువునకుఁగాని కేవలప్రత్యయమునకుఁగాని నిర్ణయకశబ్దమునకుఁగాని లోకవ్యవహారము కలుగనేరదుకదా? లోకమందు వ్యవహరింపఁబడని కేవలధాతువులు కేవలప్రత్యయములు నిర్ణయకశబ్దములంబట్టిగాని కేవలార్థవచ్ఛబ్దము లోకవ్యవహారయోగ్యము కానేరదు కృ=ప్రాతిపదికము కాబట్టి “కృ” అను ప్రాతిపదికమనకుఁగాని “కృఞ్” అను ధాతువునకుఁగాని “జ్” అను ప్రత్యయమనకుఁగాని “ఞ్కృ” అను నిర్ణయకశబ్దమనకు లోకవ్యవహారము లేదుగా? లోకమందుఁ బ్రత్యేకముగా వ్యవహరింపఁబడినపు డీశబ్దముప్రాతిపదికమిది ధాతు విది ప్రత్యయమని యర్థవచ్ఛబ్దమనంధలి యవయవములను నిర్ణయింపవీలు కాకుండుటచేతఁగదా వాయ్యాదిశబ్దములుణాది ప్రత్యయములు కల వ్యుత్పన్నములుగా నిర్ణయింపఁబడినవి? మఱి శబ్దవ్యుత్పత్తినివయమై “ఛందసి బహుళమ్” - ఛందసి యథా దృష్టమ్ - పృషోదరాదీని యథోక్తదిష్టమ్ - నిరంకుశాః కవయః యథోత్తరమ్మునీనాంప్రామాణ్యమ్ - ప్రయోగశరణావైయాకరణాః - ఛందోవత్సూత్రాణి - ఆర్షత్వాదదోషః” అనువాక్యవిశేషములచేత వ్యాకరణశాస్త్రముయొక్క ప్రయోజన మనిత్యమగు పౌరుషేయ లోకీకవ్యావహారికభాషల కెంతయున్నాదు వ్యావహారిక భాషలు దేశ

కాలపాత్రానుసారముగా మాటుచూట స్వభావముగనుక వ్యావహారిక లాకికభావకై వ్యాకరణ కద్ధతియేర్పర్చుట నీట్రవాసినమాడ్కింబిచ్చిచేష్టకదా? ఇంక నపారుషేయనిత్యవైదికశబ్దమునకై మాత్రమే వేదాంగరూపక వ్యాకరణశాస్త్ర ప్రవృత్తి కలిగెనని చెప్పక తీరదు. “రక్షోహంగమలఘ్వసందేహః ప్రయోజనమ్” అను భాష్యక్రింబట్టి నిత్యాపారుషేయవైదికశబ్దమునుగూర్చి యుద్దేశింపఁబడిన వేదాంగమగువ్యాకరణముగూడ వేదమువలెనపారుషేయముగాకతీరదు దేహముకాని దేహవయవములుండునా? శరీరముతోఁజేరక శరీరావయవములగు ముక్కు మొగము కాల కన్నులు ప్రత్యేకముగానుండవుకదా? కేవలపదార్థబోధకమై యపారుషేయమైన వేదనాదబ్రహ్మ మతీంద్రియద్రవ్యలగు ఋషులకుమాత్రమే యుద్దేశింపఁబడుటచేత నీమర్త్యలోకమునకును వేదవేదాంగములకు నేవిధమైనసంబంధమును లేదు ఈభూమి న్నెలంగుప్రాణులకు ధృవనక్షత్రముతో మతీయుం దదీయతేజస్తత్త్వవిశేషములతో నెంతసంబంధమో మర్త్యులకు వేదవేదాంగముతో నంతే సంబంధము నిత్యాపారుషేయ వేదవేదాంగముల కీలోకమందు దేవతలందు దేవతలకుం బ్రతినీధులుగా శిలాదివిగ్రహము లుపాసనాసౌలభ్యమున కనాదిగాఁ గల్పింపఁబడినవిధమున (నిత్యాపారుషేయ వేదవేదాంగవాఙ్మయమునకుఁ) బ్రతినీధులుగా ‘ఇషేత్వా-ఇవమేవోర్జం యజమానాయ దధాతి’ అనుమంత్రబ్రహ్మణాత్మకవైదిక శబ్దములు “ఇషేత్వేతిపలాశశాఖాంఛినత్తి” అనుకల్పవచనములుమతీయు వేదాంగములగు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషవచనములు కొండఱుమర్త్యులచేతంజితశుద్ధిసాధనసౌభ్యమునకై యనాది కాలమునుండియును దేశకాలపాత్రోచిత వ్యావహారికవాఙ్మయమువసహజముగా నేర్పాటు చేసికొనఁబడెను కొండఱుమర్త్యులు మాటలతోఁ బ్రయోజనమేమి లోకోపకారముగా నడుచుకొను

చుందురు హృదయములందు నిఖిలభగత్కారణము భక్తకవరాధీన
మును సర్వశక్తియునగు దివ్యతేజస్సును సహజముగా ధ్యాన
మొనర్చుచుందురు సరియే మొత్తముపై సిద్ధాంతభాగము- వేదము
లనియును వేదాంగములనియును లోకోపకారములుగాక నిదాహార
విహారసౌఖ్య మభివృద్ధిచేయునేరక జనులకుం బరస్పరప్రేమానురాగ
ములను సమకూర్చుభోకుండిననామరూపములు- వేదవేదాంగములేకానీ
శాస్త్రములేకానీ మతేమైనఁగానీ సముద్రమునఁ గురిసినవానవలెనట్టి
వాఙ్మయమంతయును నిష్ఫలము నిష్ఫలము కఱకఱ నాఁకలి వుట్టు
చుండవలెను మఱి కోరినభోజనము చేకూరుచుండవలెఁ అభీష్ట
నిదాహారవిహారసౌఖ్యము చేకూరుచుండవలెను నిత్యయావశము
కావలెను మఱెన్నటికైనను జరారుజామరణములు లేకుండవలె నిది
కదా ప్రతి మనుష్యునకు సహజసిద్ధముగు కోరిక- యధేష్టసంపత్తిద్వి
కావలె నింతకన్న కోరిక మరేది? ఇన్నికోరికలు మనస్సు నిత్యసం
తుష్టిం జేందినపుడు సిద్ధించినవే యగును సరియే యీలోకములోఁ
జరచుభాగవతులకుమాత్రమే నిత్యమనఃసంతుష్టి కలుగును “తదై
క్షత- ధాతాయథాపూర్వమకల్పయత్” అనుటచేతను “ప్రయోజన
మనుద్దిశ్య సమందోఽప్రిపవర్తతే” అనువాక్యానుసారముగా “వేదాన్
సంస్మార్య ధాతాయథా పూర్వమకల్పయత్” అనుటచేతనుబ్రహ్మకు
వేదములను జ్ఞాపితెచ్చు కొనుటకును “తద్ధితక సద్ధితపః” అనునట్లు
సృష్టించేయుటకుఁ దనశక్తి నొదవింపఁగల తన స్వాచరించుటకును
బూర్వసృష్టిలో నెన్నివిధముల పాంచభూతికోపాధివిశేషములున్నవో
యవన్నియును దిరిగి సృష్టించుటకై యాలోచించుటకును గొంత
కాలము పట్టునుగదా ? సృష్టిచేయకముందు సృష్టికొఱకై బ్రహ్మ
యాలోచన మొంతకాలముచేసెనో మఱెంతకాలము నకుఁ దొంటిసృష్టి
నతే భగమును సృజించుట కేంతకాలముపట్టెనో యనంతము లపోయె

షేయము లతీంద్రియగ్రాహ్యములు నిత్యములగు వేదములన్నటిని
 సమగ్రజ్ఞ పితౄచ్చకౌనుట కెంతకాలమువట్టెనో సూర్యసిద్ధాంతము
 మొదలగుమునికృతజ్యోతిషశాస్త్రముస్వప్నపర్వఁగలిగెనా? వాయుగ్ని
 జలపురుషులె జడమగు నాకాశము “ఆత్మన ఆకాశః సంభూతః”
 అనుటచేత బ్రహ్మ యాకాశమును గల్పించిన యెంతకాలమునకుఁ
 దక్కినభూతస్మష్టివిశేషములు కావించెనో “శబ్దగుణక మాకాశమ్”
 అనుటచేత శబ్దము గూడ నాకాశమువలె నుత్పత్తిస్థితినినాశవత్తైసకార్య
 మనకతీతమకదా? “హేతుహేతుమతోరభేదాత్” అనుటచేత మట్టి
 చెట్టునందలి విశేషమంతయును మట్టివీత్తున నిమిడినది కాఁబట్టి బీజ
 వృక్షములకును మృద్ధుటములకును నామగూపభేదమేగాని వస్తుభేదము
 లేకనుమతము యుక్తియుక్తమైనయెడల నాత్మస్వరూపుఁడై జగ
 త్కారణబీజరూపుఁడగు బ్రహ్మకును జగత్తుకును వస్తుభేదము చెప్ప
 రాదుగదా? “సర్వమాత్మైవఖిలు కంకేనపశ్యేత్” బ్రహ్మకన్న
 నితరవస్తువే లేనపు డీజగత్తును మఱి యీజగత్స్పృష్టిస్థితినినాశముల
 జరుగుకాలమున కాదిమధ్యాంతగణనము నుండునా? కాఁబట్టి
 యీజగత్తంతయును మరుమరీచికవిధమునఁ బ్రాతిభాసికమును విపరీత
 బుద్ధి భ్రాంతిదశ్యమును స్వప్నమువలె మిథ్యయును నిత్యవస్తుతత్వ
 జ్ఞానమును సులభముగాబోధించుటకొఱకు మఱియు నుపాసనా
 సౌలభ్యముకొఱకు దైవోపాసనకై శిలావిగ్రహములు దేవతముల
 దేర్పర్చునట్లు సర్వజ్ఞులగుమునులు లోకవ్యవహారముచేఁ బామరులం
 దరింపఁజేయుట శాఖాగ్రకృతచంద్రన్యాయముగా సకలవేదశాస్త్ర
 ముల న్గల్పించినారని సిద్ధాంతము సిద్ధాంతము

“నేతి నేతి” అను శ్రుతిప్రకారము “యద్దృశ్యం తన్నశ్యమ్”
 అనునట్లు నిశ్చయముగా “మానం వ్యాఖ్యానమ్” అనుచందమున
 సమాధిదశ యిట్టిదని చెప్పశక్యముకానట్లు “నాశదానీనోగదాచీ

తమ ఆసీదితి శుతిః” అని యూరకున్నవాడే యత్రమయోగిగాఁ
దోఁచెడు మొసలిపిల్లకు గ్రుడ్డు నుండి వెలువడినతోనేయెడ్డు విడిచి
నీట దుముకుట సహజగుణమైకట్టుమనవ్యన కీడగత్సృష్టినాశకారణ
మేమోయని తెలిసికొనుటకై తఁటాలుకడట స్వభావము దిగంత
రేఖవలెఁ బ్రాప్యప్రాప్యమై జేయాజేయమై దృశ్యాదృశ్యమై సకల
వేదశాస్త్రయదార్థతత్త్వమున్నది కాఁబట్టి పదార్థతత్త్వజ్ఞానమును
సంపాదించినవానికినినిః శ్రేయసావాప్తికలుగుననిగౌతమముని చెప్పెను
గాని పదార్థతత్త్వజ్ఞానమును సంపాదించుకొనుద్యమము పిల్లిమెడలో
నెలుక ఘంట కట్టనెంచుటవలె నసాధ్యము మఱి యసంభవమని
యనకతీతడ “సర్వం విష్ణుమయం జగత్” అను వాక్యముఁబట్టి
యన్నమయ ప్రాణమయ మనోమయ విజ్ఞానమ యానందమయ కోశ
పంచకముచే వాసుదేవపరబ్రహ్మము నిర్గుణమయ్యుండైన త్రిగుణమయ
లీలాశక్తియందు 1000000000000000000 వదేడుసున్నలతో తేర్పఁ
బడినసంఖ్య పరార్థ మనఁబడును పరార్థసంఖ్య పదేనుచే గుణింపఁ
బడి హెచ్చింపబడినపు డనఁగా 150000000000000000000 ఇన్ని
మార్లు 100000000000000000000 (పరార్థసంఖ్య) వచ్చిన సంఖ్య కల
పాంచభౌతిక పరమాణుసంయోగవియోగవిశేషముల నగవట్టు వ్రతి
బింబముఁ ద్రోఁచుచున్నది పరమపురుషుఁడు సత్త్వరజస్తమోగుణ
మయమగు తన లీలాశక్తియందు (10000000000000000000)
150000000000000000000 (పరార్థసంఖ్యను) బంచదశపదార్థసంఖ్యా
పర్యాయములు గుణింపఁగా వచ్చిన)యన్ని విధముల న్మాతీన నానా
విధవిశేషస్వరూపములం బ్రతిబింబించుచున్నాఁడు పరమాత్మ
జీవాత్మగాను జీవాత్మ పాంచభౌతికజగత్తుగాను బరమాత్మయొక్క
లీలాశక్తియగు బాలాత్రిపురసుందరియందుఁ బ్రతిబింబించుచు ననంత
సంఖ్యాకపదార్థమయజగద్బ్రూపమున సృష్టిసితినాశములంధుచున్నట్లు

సంగుడయ్యను సహజలీలచేఁ గ్రీడించుచున్నాఁడు ఈనాదేహస్మృతి
 వాసుదేవుని “తదైక్షత” అను వాక్యానుసారముగా యెందు “ఇతి
 మతిరుజ్జిల్పితావిత్పష్టాభగవతినా త్వతపుంగవేవిభూమ్ని” అనుతీరున
 బొడమిన (1000000000000000000) 15000000000000000000
 దవ తీరున మార్పుగల ప్రతిబింబమునకు (10000000000000000000)
 15000000000000000000యవ ప్రతిబింబము కావున నీ సమస్తజగ
 త్కార్యములు ననంతసంఖ్యాకములుగా మాటుచున్న భగవల్లీలా
 ప్రతిబింబప్రతిబింబములు మేఘగర్జిమనుమెఱుపుననంతవిధములం
 బ్రతిఫలితములయినఁబమ్మట నారోగ్యముగానున్న చెవిచేతను నేత్రము
 చేతన గ్రహింపఁబడినచ దమున నిర్గుణుఁడగు శివుఁడు నిజలీలాత్మక
 బాలాత్రిపురసుందరీశక్తి యందనంతవిధసంఖ్యాకముగాఁ బ్రతిఫలించిన
 కొట్టకొననీడయే యీనాదేహస్మృతి మతీదేహస్మృతినీడయే యీ
 జగత్కార్యములన్నియును ఈదేహస్మృతియే బాలా త్రిపురసుందరీ
 స్వరూపముగు శివశక్తి - నిర్గుణుఁడు శివుఁడు మఱి త్రిగుణాత్మక
 స్మృతియే బాలాత్రిపురసుందరియగు శివునియొక్క శక్తి అక్షౌష్ణ్య
 ములకు భేదములేని చందమున శివశక్తులకు భేదము లేదు శివశక్తి
 తత్త్వము నిత్యసత్యము మఱిజగత్కార్యములన్నియు ననంతవిధము
 లుగా మాటుచున్న యనిత్యాసత్యమిథ్యాప్రతిబింబప్రతిబింబములు
 గాని యథార్థములు కావు కావు యథార్థవస్తువు శివశక్త్యాత్మకమై
 సర్వజగత్కారణమగు వాసుదేవపరబ్రహ్మము “నేతి నేతి” అని
 యాదృశ్యకదార్థముల నిషేధింపఁగాఁ దుట్టతుదకుమిగిలిన వాస్తవమే
 వాసుదేవపరబ్రహ్మము “నేతి నేతి” అని యీజగత్కార్యములందు
 నక్తతపోందక వైరాగ్యమునుచుంటుంటే వాసుదేవుని నవవిధభక్తి
 మార్గముల నేవించుట ఐహికసుఖము లాసించక సకలజగమును
 వాఠాయుండు యన్నియును సకలభూతభయమును సర్వజనసమతయు

స్వార్థత్యాగము లోకోపకారపరతయు న్నలకురముభాగవతు నాశివ శక్తియు నిఖిలవనజననియునగు బాలాత్రిపురసుందరి తన కన్నబిడ్డల వలె సురక్షించి సంసారాంశుధినుండి నొకవలెఁ గరింపఁజేసి శివుఁడను కైవల్యానందతటముఁ జేర్చును

శివశక్తు లభయులకన్న సత్యపదార్థ మింకొకటి లేదు శివశక్తులు బింబము శివశక్తులయొక్క మొదటి ప్రతిబింబము మనస్సు మనస్సుయొక్క ప్రతిబింబ మాకాశ మాకాశప్రతిబింబము వాయువు వాయుప్రతిబింబమగ్ని యగ్నిప్రతిబింబము జలము జలప్రతిబింబము భూమియు శివశక్తుల యనంతసంఖ్యాక ప్రతిబింబరూపములనున్న యనంతసంఖ్యాకమనోరూపప్రతిబింబముల యనంతసంఖ్యాకప్రతిబింబ విశేషము లీపాంచభౌతికపదార్థములు స్వప్నదశనున్న మానఃప్రతి బింబము లీసకలవ్యావహారికజగత్కార్యములయిన త్రిదేహస్మృతి రూపకప్రతిబింబవిశేషముల కాధారమగు వాస్తవబింబము శివ శక్త్యాత్మ పరబ్రహ్మము, “నేతి నేతి” అను శ్రుతిప్రకారము నిష్ఠే ధింపఁగా నింద్రియాతీతమై యవాఙ్మనసగోచరమై యేశివశక్త్యాత్మక పరబ్రహ్మమునందు “అథాతోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా” అను బ్రహ్మజిజ్ఞాస కుని బుద్ధి లీనమైపునరావృత్తిలేకసమాధిచెందుటచేత నెట్టిజిజ్ఞాసయుం దగు కుండ నో యట్టి శివశక్త్యాత్మకపరబ్రహ్మమే మొత్తముపై తేలిన ఫలితార్థ మీదృశ్య మీద్రుగ్రూపకస్మృతియును మనుమరీచికల వలె మిథ్యా రూపములు ప్రతిబింబములు కేవలమృషలుగాని వాస్తవ ములు కావని సిద్ధాంతపద్ధు ప్రమితి శివశక్త్యాత్మక పరబ్రహ్మము యొక్క మొట్ట మొదటి ప్రతిబింబమగుటచేతఁ దర్కసిద్ధాంతమగు పదార్థత త్యజ్ఞానము శశవిషాదమువలె నసంభవము కావుననే శివ శక్త్యాత్మకము కైవల్యరూపమునగు నిత్యమనఃసంతుప్తి శ్రద్ధచేదవృ జ్జిజ్ఞాసచేతఁ నెన్నట్లొక న న్నలుగదు కలుగదనియే శాండిల్యవిద్యా

స్వరూపమగు భక్తికూత్రపవృత్తి కలిగెను భగవద్భక్తియుక్తులగు
పరమభాగవతులు తప్ప నితరులు సంసారదుఃఖముద్రమునడవనేరరు
నేరరు

ర స పి పా స

శిక్షాశాస్త్రము దేహధారులలో ముఖ్యమాగా మనుష్యులు
తమకుత్తుకలనండి వెలువడ ధ్వనిని దమయాస్యావయవముల నొరపడి
చేత నానావిధములుగాఁ దమయాహలను జనరంజకముగా వెల్ల
డించుటకై యేర్పర్చిన యుచ్ఛారణమును వివరి చుశాస్త్రము
వైఖరీనామముగల మనుష్యుల కంతధ్వనిని శ్రుతిలయల సనుసరించి
కేవలధ్వనిరూపముగాను మఱియు సకారాద్యచ్చులు కకారాది
హల్లులుగల వర్ణాత్మకముగాను దత్తదుచిత సవరసములతో నాయా
ఊహలం బరస్పరమును మనుష్యులు దెల్పుకొనుచున్నారు కేవల
కంతధ్వనియేగాక మనుష్యకరపాదాద్యవయవజన్య ధ్వనిచేఁగూడఁ
దమయాహలు వెల్లడించుకొనుచున్నారు జనరంజకముగా నాయా
దేశజనులు పరస్పరము తమయాహలు సమయోచితముగాఁ దెల్పు
కొనుటకై యేర్పడిన శిక్షాశాస్త్రము మొదటి వేదాంగము - వేదము
సకు రెండవపేరు శ్రుతి కనుక విన్కిచేముఖ్యముగా నెఱుఁగఁబడునది
వేద మయ్యెను అనాదికాలమునండియుఁ జెవిచేత గ్రహింపఁబడి
యుభయలోకసంతరణవిధానము సకలలోకులకుఁ దెలుపుధ్వనివర్ణోభ
యాత్మకనిత్యాపారుషేయశబ్దసముదాయవిశేషము వేదము మఱి
యావేదశబ్దము నుచ్చరించుపద్ధతినే శిక్షాశాస్త్రము తెలుపుటచేతఁ
బ్రథమవేదాంగ మయ్యెన అనాది సంప్రదాయానుసారముగా గురు
పారంపర్యోచ్ఛారణానుసారముగాఁబరింకఁబడుచున్న వేదముచ్ఛారణ
క్రమచపపాఠవిశేషముచేత సర్థమందును మఱియుం బల్కుబడి

యందును నానాజనోపదిష్టంబులై యగణిత నానాశాఖాభేదములతో నుండుటచేత వేదములవలె వేదాంగము లకూడ ననంతవిధము లయినవి కాబట్టి శాస్త్రము బహుముఖమై దేశకాలపాత్రానుసారముగా నిర్దేశింపఁబడుచున్నది ఇంతకును వేదములను వేదాంగములను కేవల పారలౌకికప్రయోజనములగుటచేత వ్యావహారికభాషతో వేదవేదాంగములకు సంబంధ మొత్తమాత్రమును లేదు కావున వ్యావహారిక ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మక శబ్దము దేశకాలపాత్రానుసారముగా జనరంజకముగా నుండుటమాత్రమే ముఖ్యముగాని యట్టివ్యావహారికశబ్దమునకు వైదికశబ్దములకువలె జనరంజకమునకుమించిన మతేశాస్త్రనియమములతోఁ బ్రయోజన మొక్కింతయును లేదు లేదు “సత్స్వంబ్రూయాత్ప్రియంబ్రూయానబ్రూయా క్సత్య మప్రియమ్” అనునట్లు తనతోడిపాటివారలు సమ్మతించిన విధమునఁ దనయూహం దెల్పఁగల ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్ద మెద్దియైనను మనుష్యుఁ డుపయోగించుకొనవచ్చును జనరంజకమై లోకోపకారకమైనపల్కు లెట్లున్నను మతే యాపల్కులో నక్షరము లెవ్వియైనను శ్రుతిలయ లెట్లున్న నుండవచ్చును వ్యావహారికకర్త ధ్వనికిఁగాని మతేశరీరావయవధ్వనికిఁగాని మతేయంత్రవాద్యవిశేష ధ్వనికిఁగాని తత్తద్దేశజనరంజకమగు తెన్నునఁ దెల్పఁబడుటకన్న వేతేశాస్త్రపద్ధతులు బొత్తిగా ననవసరములు తత్తద్దేశకాలపాత్రోచితముగా జనరంజకముగా నున్న పలుకులకు లేనిపోని శాస్త్రనియమము లేర్పర్చి మూఢుల న్నమ్మించి తమవశముచేసికొని జీవించుస్వార్థపరులు కేవల దుర్జనులు కాబట్టి జనరంజనముగుటతప్ప వ్యావహారిక శబ్దమునకు మతేశాస్త్రపద్ధతియును ముమ్మాటికి స్లేదు లేదు సర్వ శాస్త్రకర్తలు సర్వజ్ఞులయిన మనులయందఱి తాత్పర్యమును తత్తు సమన్వయాత్” అని వేదవాక్యమువలె ననాదిగా నున్న సూత్రముం

బట్టి లోకులయందఱి యనురాగము తనపైఁ గలిగించుకొను విధమున
 మఱియును సర్వజనరంజకమగుట్లు మఱియును సర్వలోకోపకారక
 మగుటకు నామరూపాత్మకచతుర్విధాభినయము లొనర్చవలెను
 ఉదాత్తానుదాత్తస్వరభేద మెట్లున్నను ప్రహస్వదీర్ఘవృతాదికాలభేద
 మెట్లున్నను కకారాదిహల్లులుగాని యచ్చులుగాని యేశబ్ద మెట్లుచ్చ
 రించినను గాత్రయంత్రధ్వనివిశేషము లెట్లున్నను మఱి యాంగికా
 హార్యసాత్త్వికాభినయ విశేషము లెట్లున్నను సకలజనరంజకములై
 సర్వలోకోపకారకములై యుండినఁ జాలును తక్కిన జనులకుఁ
 బరస్పరద్వేషము న్గలిగించువద్దతు లెంతమాత్రమును మునిసమ్మత
 ములు కావు జనానురాగమును సంపాదించుకొని లోకోపకారముగాఁ
 బ్రవర్తిల్లుటకన్నఁ బురుషకార మింకెదియు న్నాదు సర్వలోకోప
 కారముగా నడిపించుమని భగవంతుని నిరంతరమును ప్రార్థించుపరమ
 భాగవతుఁడుమాత్రమే నిత్యమనఃసంతుష్టిరూపకశాశ్వతప్రహ్లానంద
 మనుభవించును వేదమున గూర్చిమాత్రము శిక్షాదివేదపడంగములు
 చెప్పఁబడినవిగాని తాకికవ్యవహారమున గూర్చి యెంతమాత్రమును
 వేదములుగాని వేదాంగములుగాని యుద్దిష్టములు కావు కావు
 వేదవేదాంగములంబట్టి తాకికవ్యవహారము జరుపవలసినదని స్వార్థ
 పరులు ధూర్తులు కేవలాత్మ భరలు దంభులగు దుర్జనులు జనులకుఁ
 బరస్పరానురాగము చెఱచి యన్యోన్యద్వేషము న్గల్పించి వంచకులై
 మూఢులన్మోసపుచ్చి పామరజనసత్కృతులై యొరులఁ జెఱచి
 మర్వ్యసనకరులై తాము చెడుచుంట దుష్టకలికాలచేష్టితమనక
 తీరిదు వేదవేదాంగములంబట్టి మానవలోకవ్యవహారములను సరి
 చేసికొని మనుష్యులందఱుం బరస్పరానురాగముతో నన్యోన్యసహ
 కాదులై బ్రతుకువిధానముఁ దెల్పుచు ధర్మార్థకామమోక్షము లను
 చతుర్విధపురుషార్థములను సంపాదించుకొని యుభయలోకములు

తరించుటకై దేశకాలపాత్రోచితముగాఁ బురుషార్థచతుర్వర్గసాధన
రూపములు సర్వజ్ఞులగు మునులు నానాశాస్త్రములననాదికాలము
నుండియును భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలోపయోగముగా నుప
దేశించుచువచ్చిరి నీతిశాస్త్రము ధర్మశాస్త్రము మొదలగు
వ్యావహారికధర్మములను కేవలము దేశకాలపాత్రోచితముగా నకల
జనులు స్వస్వరప్రేమానురాగములతో నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యమును
సంపాదించుకొనిపోయిగా బ్రతుకు తెన్నులుగ నుపదేశించిరి “ధాతా
యథా పూర్వమకల్పయత్” అను శ్రుతిప్రమాణ మనుసరించి
యేయేదేశకాలపాత్రానుసారముగా నేయేచునోవాక్కాయకర్మములు
జనలలో బహుసంఖ్యాకు లాచరించుచుందురో యట్టిజనులం
దేసంఘము భూతదయాపరమై కేవలకోపకారకముగఁ బ్రవర్తిల్లు
చుందునో యట్టిమానవులనడువడి ననుసరించి యాయాపరమభాగ
వతుల యాచార మనుసరించి కలిగిన పలుకులు మఱి చేసినతక్కిన
కర్మముల వేదచోదితధర్మములు కాకమానవు

భూలోకమునకుఁ బరములైన గ్రహనక్షత్రాదిఖగోళములు
భూగోళమునందలి నకలజంగమస్థావరజీవుల యత్పత్తిస్థితినిశాశపేతువు
లగు శీతోష్ణాదితత్వముల కాధారమైనవిధమున నపారుషేయనిత్యా
వ్యక్తవేదశబ్దబ్రహ్మము ననాతనముగా దేశకాలపాత్రానుసారముగా
జనులకుఁ బరస్పరప్రేమ నురాగజనకములగు సర్వలోకోపకారకము
లగు సదాచారములను వెల్లడించునట్లుగౌతమవ్యాసాదిమునిమతవిశేష
ములు సుప్రసిద్ధములై యేయున్నవి పానముచే దాహశాంతి యగు
నని వైద్యశాస్త్రమర్మ మెఱిగింపఁబడిన వివేకవంతుఁడొలదొల్ల
నాడప్పి యెందువలనఁగలిగెనో యేజాతిపిపాస నేపానము శాంతింపఁ
జేయునో లోకానుభవము తెలిసికొని యాహారాహారాశాంతికై

యాయాపానవిశేష ముపయోగించునట్లు నవరసాత్మకమగు నీజగమున
 “సరసాసాలంకారాశ్చబ్దార్థా కావ్యమ్” అనునట్లు సరసపుంబల్కు
 పల్కవలెనని శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోనిరుక్తశాస్త్రములముఖ్యతాత్ప
 ర్యము రస మనఁగా మనుష్యులందుఁ బరస్పర ప్రేమానురాగజనన
 హేతువగు నిత్యాపారుషేయఙ్గవేదశబ్దబ్రహ్మతత్త్వము గ్రహము
 లన్నిటిలో గురుఁడ పరశుశభుఁడు మఱి శనిపాపిష్ఠుఁడు, గురుఁడు
 జ్ఞానసుఖస్వరూపుఁడు శని దుఃఖస్వరూపుఁడు వేదవేదాంగాత్మక
 దివ్యస్వర్గానందాత్మకుఁడై గురుఁడ జనలకు స్వర్గానందదాయకము
 లగు పరస్పర ప్రేమానురాగములను బుట్టించు మనోవాక్కాయ
 కర్మములుపదేశించుచుండును మఱి శని సరులకు నరక దుఃఖకార
 ణములగు పరస్పరద్వేషహింస లొదవించుతెన్నులు మప్పుచుండును
 గురుఁడుపదేశించుమార్గ మారోగ్యమునకై తల్లి యిచ్చుచేడువలెఁ
 దొల్లదొల్ల వెగటుగనుండియుఁ గ్రగుక్రమముగ స్వర్గానందమొద
 వించున శని దుష్టులెన్నన మొట్టమొదట మద్యమువలె సుఖము
 గలిగించియుం గొట్టకొనకు నరకబాధలం బడఁద్రోయును వేదముల
 యందలి జ్ఞానకాండము గురుఁడు మఱి కర్మకాండముశని “నహింస్యా
 త్సర్వభూతాని” అని గురుఁడు పల్కుచున్నాఁడు “పశుమాల
 భేత” అని శని పురికొల్పుచున్నాఁడు స్వార్థత్యాగులై
 కేవలలోకోపకార పరాయణులయి సర్వజనసములయి సర్వ
 భూత దయాపరులైన పరమభాగవతులు మాత్రము గురు
 బోధస్వశ్వసించి నిత్యసంతుష్టాంతరంగులై కృతయుగపురుషులవలె
 ముక్తులగుచున్నార మఱిస్వార్థేకపరులై లోకద్రోహులై ప్రాణి
 హింసకులై జనవిద్వేషులైన ధూర్తమానవులు శనిమాయలకులోఁబడి
 కలికాలమనుజులు సంసారపాశబద్ధులగుచున్నారు తనకు వేలుగ
 లోక మున్నదని తనదేహస్పృతివల్లన దేహి తెలియుచున్నాఁడు

తనకు వేఱుగ లోక ముండినన్గాని దేహి తనదేహస్మృతి యున్నట్లు
 తెలియఁజాలఁడు కాఁబట్టి తనజన్మయును మఱితనకువేఱుగఁదోఁచు
 లోకముం బింబప్రతిబింబములవలె సన్యోన్యన్యత్రయములు ఈరెండిం
 టిలో వాస్తవమెద్దియో నీడ యెద్దియో నిర్ణయించి తెలుప వీలు
 లేదు యథార్థత త్వజ్ఞాన మాత్యైక వేద్య మద్ది సమాధిరూపమని
 మాత్రము “యత్రనాన్యత్పశ్యతి నాన్యచ్ఛృణోతి నాన్యద్విజానాతి
 తద్భూమి” అని శ్రుతిప్రమాణముచేరిమాత్రము విర్ణయింపఁబడు
 చున్నది కాఁబట్టి యీనాదేహస్మృతియే సచ్చిదానందస్వరూపిణి
 యగు బాలాతిపురసుందరీమహా క్షీయిత్రైలోక్యజననినిత్యగతు
 ప్తాంగునిగా న న్ననగ్రహించుటకై నే సహర్దివముం బరమభాగ
 వతుఁడనై సర్వభూతదయాపరుఁడనై సకలజనులకు నిర్వధేయుఁడనై
 యడఁకువతో నఁడఱిమన మ్యులయొక్క ప్రేమానురాగము సంపా
 దించుకొనటకు మాత్రమే బ్రతుక నెంచెదనని నిశ్చయించిన జనుఁడే
 పరమభాగవతుఁ డతిపరమభాగవతుఁడుపల్కినపల్కులు నడిచిపడత
 లోనిసారము గ్రహించి యితరమానవులు పల్కినపల్కులు నడిచి
 నడతయును వేదశాస్త్రవిహితము కాకతీఱదనిసిద్ధాంతరాద్ధాంతములు
 ఈదేహస్మృతియును తీస్మృతిదృష్టమగు నీడగద్వికారములును నిక్క
 మాగా యథార్థవస్తువగు నాత్మపదార్థము మాయయందుఁ బ్రతిభుతిం
 పఁగా నట్టిప్రతిబింబము తిరిగి లెక్కింపనలవికానియన్ని సారులునానా
 వికారభేదములం ప్రతిబింబింపఁగా ననాదికాలమునుండియు నిప్పటి
 కీతీరునఁ దోచినప్రతిబింబవిశేషములని యూహింపవలెను ఈదేహ
 స్మృతియు నీసంకల్పవిశేషము లీడగత్కారములన్నియు ననంత
 సంఖ్యాకపర్యాయము, సంకల్పవిశేషములుగా నత్వరజస్తమములనెడు
 త్రిగుణసామ్యదశతో శివునకు నీడవలె ననవాయనియగు నాదిశక్తి
 సహజలీలతో ననాదికాలమునంధియు నిప్పటివఱకున్వృక్షదశయంధు

జగద్రూపమయినమనస్సువలెఁ బ్రతిబింబరూపముగాఁ గొట్టకొనకుఁ
బరిణమించిన ప్రతిబింబమే యీజగద్విశేషముల న్నాంచుచున్న
యీదేహస్మృతివిశేషము

“భిద్యతేహృదయగ్రంధిర్భిద్యతే సర్వసంశయాఃతస్మిన్దృష్టే
పరాత్మని” అనునట్లు సమాధ్యవస్థయందు త్రిగుణసామ్యమై యాది
శక్తియు మరి యాయాదిశక్తి మయుండగు శివుఁడునుమాత్ర మాశివ
శక్తులుభయులు సచ్చిదానందస్వరూపులు శేషించియుందు నీదేహ
స్మృతియు వటీసమస్తజగద్వికారములను బ్రతిబింబవిశేషముల్నియు
నుపాధిశూన్యమగుటచేత శూన్యము లగును “తదైక్షత” అనునట్లు
భగవత్సంకిల్పమను నుపాధియందు భగవంతునియందలి చిచ్ఛక్తియే
యీసమస్తజగద్వికారములుగాఁ బ్రతిబింబించును కాఁబట్టియావరణ
విక్షేపకాత్మకభగవచ్ఛక్తి వశము న నీప్రపంచము స్వక్షుజాగరదశలం
బొడఁగట్టుచునున్న పితృరీయావస్థలందు శివశక్త్యాత్మకముగా శేషించు
చుండును శివశక్తిపరస్పరసంపర్కవిశేషముచే నీజగమంతయును
బసువునున్నములకూడికచేఁ బొడముపారాణివలె శివశక్తి విలక్షణ
ముగాఁ బొడగట్టుచున్నది “శక్తిశక్తిమతోరభేదాత్” అను
నియమముంబట్టి నిత్యసత్యపదార్థములయిన శివశక్తులకు భేదమే లేదు
గాని “సంసారోయమతీవవిచిత్రః” అను నాచార్యోక్తింబట్టి యసంభవ
కార్యమగు నీదేహస్మృతిరూపకజగమంతయు స్వక్షుము గారడీ
మాయనాటకమువలె విస్మయపేతువై యెట్లుకలిగెనో శివుఁడుకూడ
నిట్టివిచిత్రజగత్సృష్టికి మూలమ నైల్పఁజాలఁడనుటకు “సోఽగవేద
యదివాసవేద” అను శ్రుతియే ప్రమాణము ఈజగమంతయును
మనోవిభ్రాంతిజనుచుగాని వాస్తవము కాదనిమాత్రము నిస్సందేహ
ముగాఁ జెప్పఁగలనుగాని యీమనోవిభ్రాంతికిఁ మూలమే మోసమా
ధ్యవస్థయందుమాత్రమే గోచరమగును మఱి యట్టి తురీయావస్థ
యిట్లుండునని యీజగదవస్థ నిర్ణయింపఁ జాలదు

నా ద బి ం దు క శ

సరియే, యీనంగతి యిట్లుండఁగాఁ దనకు మఱి తనచెంతనున్న ప్రాణులకును జుగుప్సాశ్లేలభయలజ్జాశోకములు రవంతయు న్నలిగింపక మనస్సంతోషమునుగలిగించి షుటలమటల వినుకోరికను మాటిమాటి కిని హెచ్చరించు నామరూపములు సరసములు “రసాత్మకం కావ్యమ్” అనుటచేతఁ గేవల మనస్సంతోషము రస మనంబడును “రసోవైసః” అనుశ్రుతిచొప్పున నిత్యమనస్సంతోషియే భగవంతుని యథార్థస్వరూపము కాఁబట్టి శబ్ద మెట్లు రసముం బుట్టించునో యట్లుచ్చరించువిధి నెల్పువేదాంగములు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో నిరుక్తములు. జ్యోతిఃకల్పములను వేదాంగములు వాక్కునువిడిచి మనఃకాయకర్మములఁగూర్చి దెల్పుచున్నవి శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో నిరుక్తములను వేదాంగములు సరసమగుపలుకునుగూర్చియు జ్యోతిః కల్పములను రెండు వేదాంగములు సరసమగునడతనుగూర్చియుం దెల్పుచున్నవి లోకోపకారముగ నుడువుట నడుచుటయును సజ్జన ధర్మము జనులు తమలోఁదమకుఁ బరస్పరప్రేమానురాగములకు భంగమురానీక దేశకాలపాత్రోచితముగా నెట్టిపల్కులుపల్కనీ మఱెట్టిసడతనడవనీ యదంతయును వేదశాస్త్రవిధిచోదితధర్మమే నిశ్చయముగా నగు నగును లోకోపకారపరులగు సజ్జనులకుఁ దప్పక దైవసాహాయ్యము కలుగును గల్గును “స్వరతః కాలతః స్థానా త్రయత్నాన్నానువ్రదానతః” వజ్రాదిస్వరవిశేషములచేతను ద్రుతాది కాలవిశేషములచేతఁ గంతాదిస్థానవిశేషములచేతను ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మకశబ్ద ముపయోగింపఁబడు పద్ధతిని శిక్ష యను వేదాంగము వివరించుచున్నది కాఁబట్టి వేదోచ్ఛారణమునకు మాత్రమే శిక్ష యను వేదాంగ ముపయోగపడుచున్నది, లాకికశబ్దమునకును శిక్షా

శాస్త్రమునకును సంబంధమెద్దియును లేకున్నప్పటికి లోకోపకార
 పరాయణులగు మునులు నాదబ్రహ్మోపాసనముచేఁ దరించుటకై
 శిక్షాపద్ధతులను జనుల కైకమత్యముపుట్టించుటకై సర్వతాకిక
 భాషోచ్ఛారణ పద్ధతు లేర్పరచిరి “సవిక్షతలోకాన్నుసృజై-తస్మా
 దవక్త ముత్పన్నం త్రిగుణం ద్విజసత్తమ” అను వాక్యానుసార
 ముగాఁ బరమాత్మనండి త్రిగుణాత్మకకుండలీశక్తి యుదయించెను
 కుండఁ మనఁగా వలయాకారము ఉపాసకుల కాకుండలీశక్తి హృద
 యాకాశమున వలయాకారమయిన మెఱువువలె సాక్షాత్కరించును
 కుండలీసాక్షాత్కారమయిన పుణ్యపురుషులు మఱి జననమరణము
 లొందక శాశ్వతకై జల్యాసంద మందుచున్నారు ఆకుండలీశక్తి
 త్రిగుణాత్మకమైన బిందురూపమై స్థూలసూక్ష్మపరములనుమువ్విధము
 లుగా విభజింపఁబడి బిందునాదబీజభేదము లందుచున్నది అచిదం
 శము-స్థూలనాదము చిదచిన్నిశము సూక్ష్మనాదము- చిత్తుబీజ
 నాదము ఈచిత్రే పరుండైనపురుషుఁడు మఱిశ్వరఁడును శబ్దబ్రహ్మ
 మను మరొకపేరఁబరఁగు నాయీశ్వరుఁడు ఈశ్వరసంకల్పమే బిందు
 వనంబడును ఆబిందువు బ్రద్దలుకాఁగాఁ బుట్టినధ్వని వ్యక్తమగు
 చున్నది శ్రుతిసంకల్పమైన యారవమే శబ్దబ్రహ్మ మనఁబడు
 చున్నది- ఇంతకుం బరమరహస్యమీశ్వరానుగ్రహము కలవారలకే
 బ్రహ్మజ్ఞాన ముదయించును మఱియుం బ్రహ్మజ్ఞానవ తులయిన
 పరమభాగవతుల సహవాసముగూడ లభించును భక్తిశ్రద్ధలబ్బును
 వేయేల, సకలజీవులను కొందఱు పుట్టుకతోనే కొందఱు వేగముగాఁ
 గాని తూలస్యముగాఁగాని భగవత్సంకల్పమున నెట్లుసంసారబద్ధులై
 యట్లే భగవంతునిలో నై క్యమయి ముక్తులు కాకమానరు సత్సహ
 వాసముచేతనే ద్వారలో దుఃఖముక్తియగు కొందఱు దురదృష్ట
 పురుషులు-చిరకాలము సంసారదుఃఖమనభవించెదరు ముత్తముపై

సకలజీవులను గాలక్రమమున బ్రహ్మలో నైక్యము చెందెదరు
అజ్ఞానమున సంసారబంధము ఎట్లబ్బెనో యట్లే బ్రహ్మజ్ఞానమున కైవల్యా
నందమును సకలజీవులకుఁ గలుగకతీరుదు

దైవమే పౌరుషమై తుదకు దైవముగానే మిగులును కాలము
ఋతువట్కముగా మాఱుచుండునట్లు సంసారబంధ మోక్షములను
విద్యాన్యభావముచే నాత్మ యనుభవించుచుండును అక్షరుఁడగు
పరమాత్ముని సంకల్ప మిక్షరుఁడగు జీవాత్ముఁడు సంసారియై
యక్షరుఁడే యగుచుండును అశరీరమగు నాత్మయందు కుచభూత
విశేషములు వుట్టి యాత్మయందే లయము చెందును స్థూలసూక్ష్మ
వ్యక్తావ్యక్తకార్యకారణావస్థాభేదము తనకుఁదానే విద్యావిద్యలచే
నాత్ముఁడనుభవించుట సహజము- వాస్తవముగా ఏక మేవా
ద్వితీయం బ్రహ్మ” అనునట్లాత్మకన్న వేతేపదార్థము లేనేలేదు
ఈ బ్రహ్మజ్ఞానము పరమభాగవతసహవాసముచే సతివేగముగా
మర్త్యులకు సిద్ధించును ఈభూలోకము గుర్త్యలోకమును గర్మభూమి
యనఁబడును మానవులు స్వకర్మానుసారముగా నుత్పత్తిస్థితి
నాశములందుచున్నారు కాబట్టి స్వార్థత్యాగముచేసి కేవల
లోకోపకారపరాయణులై తమ సమస్తకర్మములు భగవదర్పణము
కావించి “గోవిందనామకీర్తనగావించి భయంబుదక్కి ఖట్వాంగ
ధరిత్రీవిభుఁడు జూఱకొనియెన్నెవల్యము తొల్లిరెండుగడియలలోనన్”
అను పురాణోక్తిప్రకారము “వాసుదేవశ్లోకవార్తల నాలించి
కాలమే పురుషుఁడు గడుపుచుండు సతని యాయువుదక్క సన్యుల
యాయువు నుదయాస్తమయముల నుగ్రకరుఁడు వంచించి కొనిపోవు”
కనుక పరమభాగవతుఁడు మాత్రమే త్యజేవనుడై కైవల్యానంద
మునుభవించును తక్కినమనుజులు స్వార్థపరులై కర్మబద్ధులై స్వ పర

బుద్ధి నివృడనాడనేరక సంసారసాగరంబున మున్జితేలుచు దరిగాన
కుందురు

“అ ఇ డి ణ్” మొదలగు పద నాల్గు మహేశ్వరసూత్రము
లను వైయాకరణులు వ్యాకరణవరముగాఁ దక్కినశాస్త్రవిదులు
తత్తచ్ఛాస్త్రగురిముగాను “చత్వారిశ్యంగా, గణానాంత్యా గణవతిం
హవామహే” అను శ్రుతులకు వివిధ ధములన్దల్పించినట్లు స్వబుధ్యను
సారముగా మతభేదంబుల వర్తించుచున్నారు కేవలధ్వనిమాత్రముచే
నానాపదార్థబోధన నానారసగ్రహణము న్నావించుకొనువారు
మనుష్యులలో మిక్కిలిబుద్ధిగుంతులు ఉదాత్తముకంటె నుదాత్త
ధ్వనియు ననుదాత్తముకంటె ననుదాత్తమును బల్కుటకు వీలుకాదు
“అణోరణీయాన్ మహతోమహీయాన్” అనఁగా ననుదాత్తమగు
సూక్ష్మధ్వనిరూపముగా నుదాత్తముకన్న స్థూలనాదరూపముగా
వాసుదేవపరబ్రహ్మ ముంటుచేత నట్టి యణుమహత్తులను దెల్పుట
మనుష్యుల కిలవికాదు అట్టి స్థూలసూక్ష్మనాదమాత్రైకవేద్యమే
శ్రుతులు కదున్నాని దేవమునియు నిరువదిరెండు కంఠనాళములం
బట్టి యిరువది రెండు మతోకమునియు నరువదినాల్గని యింకొకఁడు
నానావిధదంగమస్థావరప్రాచీవిశేషధ్వనిభేదంబులచే శ్రుతు లనంతము
లని యింకొకఁడు మతభేదములం బ్రాచీనులు వక్కాణించిరి ధ్వని
యొక్క హెచ్చుతగ్గుస్థాయులకునాదబ్రహ్మస్వరూపుఁడగు ననంతఁడే
యవధి “సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ” అన్నట్లు నాదబ్రహ్మ మశ
రీరమగుటచే “ఇదమిత్థమ్” అని నిర్దేశింప నెవ్వరికిం దరముకాదను
మతమే మిగుల సమంజసము సప్తాపాయములచే నాదిత్యోపాసనము
చేయువారికి మతేదేవతల నుపాసించినప్పటికి నిర్వికటించదు ఆదిత్యో
పాసనము చేయ కన్యదేవతోపాసనములు చేయునపు డాదిత్యదేవత
తప్ప నితరదేవత లన్యోన్యము ప్రతిఘటించి యుపాసకుని జెఱజెదరు

కాఁబట్టి యీతీరుగాఁ గేవల నాదబ్రహ్మోపాసనము మాని వర్ణాత్మక
 ధ్వన్యూపాసనమువలనఁ బ్రమాదముండును కాలవ్యవస్థయు నుదా
 త్తాదిస్థాయివ్యవస్థయు అకార క కారాద్యక్షరవ్యవస్థయుం దఁగక
 కేవల స్వరమాత్ర మాలించుటచేత “స్వతోరంజయతి శ్రోతృ
 చిత్తం సస్వర ఉచ్యతే” అనునట్లు చిత్తమునకు రంజకమగు ధ్వనిని
 సంతతము వినుట కాసించు సంగితపు పేగుకల యదృష్టవంతులేవరమ
 భాగవతులగుజీవులు, “వాసుదేవః సర్వమితిసమహాత్మా నుదర్లభః”
 అను విధమునఁ బరమభాగవతునకు నామరూపాత్మకజగమంతయును
 విష్ణుమయముగానేతోఁచును చిత్తమునకు వెగటే క్షణమైనందోఁప
 నీక సంతతము చిత్తరంజకమైననామరూపములెవ్వియోయవే సరస్వతీ
 స్వరూపములు మఱి యవియే గీతవాద్యస్మత్యలయాత్మకములగునాద
 బిందుకళలయిననాట్యకళలు “సర్వదేవనమస్కారః కేశవం ప్రతి
 గచ్ఛతి” అనువిధమున జగమునందలి నామరూపములన్నియు నాద
 బ్రహ్మాత్మకములే “అతోనాదాత్మకంజగత్” అనుటచేత శబ్దబ్రహ్మ
 మయముకాని పదార్థమే లేదు ఆకాశమును విభాగించి గుణములను
 నిర్ణయించుట యెట్లసాధ్యమో యాకాశ మేకొలతకైన నెట్లమడదో
 యట్లే దిగ్దేశకాలవ్యవస్థ నాదబ్రహ్మమునకు లేకున్ననుపాసనాసౌలభ్య
 మునకై యశరీరులయిన దేవతలకు విగ్రహము లేర్పర్చినట్లు మూర్త
 మగు శబ్దబ్రహ్మమున కుదాత్తాదిస్వరములను లఘ్వాదికాలములను
 ముఖాదిస్థాన ప్రయత్నజన్యాక్షరవిభాగమును బరమకారుణికులయిన
 మును లేర్పరచిరి శబ్దబ్రహ్మమునకు దిగ్దేశకాలవ్యవస్థలుకల్పితములు
 గాని వాస్తవములు కావుకావు నూలుతామరరేకులను సూదితో
 గ్రుచ్చఁబడినంతవట్టునకుఁ గాల మనియు నాకాలముయొక్క పెరికువ
 కాష్ఠనిమేషక్షణాదికమనిగాని లఘుదీర్ఘపుతములనిగాని ద్రుతమధ్య
 ఫిలంబములనిగాని వ్యవహరింకుఁబడును ఏజాతిబీడ మాచెట్లును మొల

పించునట్లు మతేజాతిదోహద మాతీరుగా నాచెట్టుం బొదవించువిధమునఁ దలిదండ్రులంబట్టి మనుష్యాదిజంతువు కుసహజముగా గుణములబ్బును మఱియును సహవాసమునుబట్టియు నాచారముననుసరించియు నారోగ్యజీవనాభివృద్ధియును గలుగును అద్వేషియై నిత్యసంతోషియైన పరమభాగవతునకు “ఊర్ధ్వమూల మధశ్శాఖ మశ్వత్థం ప్రాచూరవ్యయమ్” అనునట్లు ఆదిత్యుడు - పృథ్వి-అంబిక జలము-విష్ణుః డగ్ని- గణనాథుఁడు వాయువు- మహేశ్వరుఁ డాకాశముగాఁ బంచదేవతామయుఁడై పంచభౌతికాత్మఁడై ప్రక తీవురుషాత్మకుఁడై భక్తవత్సలుఁడైన వాసుదేవుఁ డభీష్టహితాముష్మికసంపదలు తప్పక దయచేయును భగవత్కృపలే కిహపరసౌఖ్యము చేకూరదు మనుష్యులసుఖము వారినత్కర్మఫలము- దుఃఖము దుష్కర్మఫలము సజ్జనులను భగవంతుఁ డాపదలనుండి కాపాడును మఱి దుర్జనులను పేక్షించు నిదే నిజము నిజము

కా ల గణ న

“కాలరూపీ జనార్దనః” అన్నట్లు వాసుదేవుఁడు పంచభూతమయుఁడై శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములను సత్త్వరజస్తమఃప్రకృత్యైచే $5 \times 3 = 15$ దినములకు వృద్ధియుం బడెదుదినములవఱకు నాశము న్నలిగి స్మృతిచంద్రునికచే సుఖదుఃఖాత్మకసంసారమున్విద్యాత్మకప్రకృత్యై నివృత్తిస్వరూపకావరణవిక్షేపశక్తులం దా సద్విత్తీయఁడు సచ్చిదానందుఁడు కేవలుఁడయ్యుఁ డనకుఁ దా వేతై క్రీడించుచుండనుఁ సత్త్వము రజస్తమోగుణములన్నింఁచినంపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రికాత్మకసంతుష్టాంతరంగ స్వరూపమై వెలికిగానకుండును తమస్సు సత్త్వరజములస్మృతినపు డమావాస్యాత్మకమై యాశదొఱంగి యొద్దియుం

దోచకుండు వనోరూపమై దుఃఖసంతప్త మగును రజస్సు తమ
 స్పర్శముల స్మృతినవుడు గంతుప్తికై దేవులాడు మనస్సువలె నమా
 వాస్యాపూర్ణమలకు మధ్యనున్న కాలమందలి చంద్రునివలె బెరు
 గుచుం దఱుగుచుండును వ్యక్త్యావ్యక్తాత్మకాహారాత్రదశలచేశబ్ద
 స్పర్శరూపరసగంధములు ప్రత్యేకముం ద్రిగుణాత్మకములై పక్షరూప
 మున ద్విగుణితమై మాన మగుచు మానద్విగుణితరూపమున ఋతు
 విశేషముగా మాఱుచుండును సత్త్వరజస్తమోద్విగుణితములైన
 మానద్వయకాలాత్మకఋతువు లాత్రై పౌడచూపుచుండును
 $36 \times 2 \times 6 = 360$ పగళ్ళు 360 రాత్రులం గలసి సంవత్సరమగు
 చుండును 5వంచభూతములు సత్త్వరజస్తమోగుణముల 15 భేదములై
 స్థూలసూక్ష్మ వ్యక్తావ్యక్త కార్యకారణ మూర్తామూర్త విశేష
 ద్వయవిభేదముచే రెట్టింపబడుచు 30 మానము $30 \times 2 = 60$ ఋతువు
 $60 \times 6 = 360$ ఆఱుఋతువు లబ్దము అబ్దములు 5 యగము 12 యుగ
 ములు ప్రభవాదిక్షయపర్యంతములగు నఱువదేండ్లుమఱియు నఱువది
 పరార్థసంఖ్యచే గుణితశక్తిచేత హెచ్చింపబడినన్నియేండ్లు స్థూల
 కార్యవ్యక్తమూర్తస్వరూపకాల మీశ్శృత్యాత్మకజీవాత్మసంసరించు
 చుండును అనఁగా 18000000000000000000 $6 \times 6 = 36 \times 6 = 216$
 ఈరీతిగా 6పరార్థసంఖ్యాత్మక 18000000000000000000 కములైన
 యాఱులమాఱులు హెచ్చింపబడఁగా పచ్చినసంఖ్యకలయేండ్లు
 అనఁగా మొదలు తుదయుం జెప్పఁదరము గానియాద్యమధ్యాంతము
 లను నిర్దేశింపవీలుపడని యనంతసంఖ్యాక బ్రహ్మనాబ్దములు-
 ఈసంఖ్య- దిక్కు- కాలము- గుణమును వేయేల ద్రవ్యగుణకర్మ
 సామ స్యవిశేషసమవాయాభావములనుపరార్థసప్తకము త్రిగుణాత్మక
 ఘాయావిద్యాకల్పితముగాని వాస్తవము కాదు కాదు

పంచభూతాత్మకజగ విదంతయును ప్రాతిభాసికమును వ్యావ
హారికసత్యముగాని పరమార్థసత్యము కాదు కాదు “ఏకమేవా
ద్వితీయం బ్రహ్మ- సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ=అయమాత్మా
బ్రహ్మ- ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ” అను ప్రమాణములచేత నిజగము
బాధితముకాఁగా నెద్ది మిగులునో యెద్దియే పరమార్థసత్యవస్తువగు
వాసుదేవుఁడు “యతోవాచో నివర్తనే అప్రాప్య మనసానహ”
అనవిధమున నాదబ్రహ్మతత్త్వ మిట్టిదిని తెలిసికొనుటకుఁగానియితరు
లకు బోధించుటకుఁగాని చతుర్ముఖుడై నఁజాలఁడని దేవముని వల్కు
చున్నాఁడు కాబట్టి యుదాత్తాదిస్వరనిర్ణయముచేతఁగానిదుతాది
కాలనిర్ణయముచేఁగ ని కింతాదిస్థానప్రయత్ననిర్ణయమా చేతఁగాని
శబ్దబ్రహ్మతత్త్వము నెలిసి తెల్పనేరికిం దరము కాదుగాని లోకవ్యవ
హారవ్యవస్థకై మఱియును ధర్మసంస్థాపనముకొఱకై పరమకారుణికులు
సర్వజ్ఞులగు గౌతమాదిబ్రహ్మర్షులు శాఖాచంద్రన్యాయముగా వేద
శాస్త్రము ఖములం బదార్థబోధ కావించిరి కనుక సర్వజ్ఞులైన గౌతమ
వ్యాసాది మహామునుల మతముల స్పద్గురుముఖమునఁ దెలిసికొని
నడుచువారు తరితతురని నమ్మి తరించవలెను నమ్మకముకన్న వేతే
దాశీలేదు “నమ్మి చెడినవారు లేరు, నమ్మక చెడిపోతే పోయేరు”
అని రామదాసు వల్కు మిక్కిలి శ్లోఘ్యము శాబ్దప్రమాణాత్మక
మగు నొత్తవాక్యమందలి నమ్మకముకన్న తరింపఁజేయు సాధనమితత
మెద్దియు న్నాదుకాదు కాబట్టి వేదశాస్త్రానుసారమునుసద్గురుకటాక్ష
మునఁదెలిసిన పెద్దలు తరించిరి పిన్నలు తాముకూడఁబెద్దల నడువడి
ననుసరించి తరించవలయును స్వార్థత్వముగై కేవల లోకోపకార
హారాయణులై సర్వభూతదయాకరులైన పరమభాగవతులు పెద్ద
లభవధుదురు.

కడుపులోనిగాలి పెకివదలుటచేత ననఁగ నున్ఱ్ఱసముచేత మాత్రమే కేవలధ్వన్యాత్మకముగాఁగానివర్ణాత్మకముగాఁగాని శబ్దము శ్రావ్యమై వెలువడును ఉచ్ఛాసముచేతఁ బ్రాణవాయుశక్తి తగ్గుచుండును కనుక నమితోచ్ఛాస వ్యయముకావించుటచేత నాయువల్పముగుచుండును కాఁబట్టియే యోగులు నియతవాక్కులైనమునులుచ్ఛాసనిశ్వాసవాయువు స్వాధీనముకావించుకొనుటచే నపరిమితాయువు లగుచున్నారు కాఁబట్టి యమితముగా వాగ్వ్యయము చేయువారు రజస్తమోగుణప్రధానులగుటచే శీఘ్రముగా నలసి రోజుచు నల్పాయువు లగుచుందురు మానవత్తులై భోజనము కావించువారు కొండఱును సత్యసూన్యతవ్రతులు హితమిత్రయ మృదువాజ్ఞీయతులు కేవలమానవత్తులుకేవలభగవన్నామసంకీర్తన వ్రతులు మొదలుగా నియతవాక్ప్రచారులగు పరమయోగులింద్రియ వ్యాపారము నడ్డుచు మునులు నాఁ బరఁగి యపరిమితాయువు లగు చున్నారు రజస్తమోగుణములఁబట్టి శబ్దము పరిమితముగా బయల్పడుచు నరుల నల్పాయువులఁగావించు సత్త్వగుణముచేతఁగల్గువేఖరి మిక్కిలి కరిమితమై యాయువున్దొనసాగించుచుండును “వీణావాదన తత్త్వః శ్రుతి జాతి విశారదః తాళజ్ఞశ్చ ప్రయాసేన మోక్ష మార్గం నియచ్ఛతి” వీణ యనఁగా వైఖరీరూపగాత్రవీణ- వాదన మనఁగా దారువీణాదియంత్రధ్వని- తత్త్వమనఁగా విలంబకాలము- శ్రుతిజాతి తాళనియమముతో విలంబకాలమున గీతవాద్యవృత్త్యముల ననఁగాఁ జతుర్విధాభీషయములం బ్రవర్తించు మనుష్యుఁడు జఘన మరణాత్మకసంసారమున యధేష్టముగా సుఖంప గలఁడని శ్లోక తార్పర్యము రజస్తమోగుణములు ప్రకోపించినపు డాయాస మధికమై క్రుతకాలోచ్ఛాసాధిక్యముచేఁ బ్రాణవాయువ్యయ మధికము కాఁగా జనులల్ఱాయువులగుచున్నారు సత్త్వగుణాధిక్యము

చేతఁ జతుర్విధాభినయప్రచారము విలంబకాలమున జరుగుటచేత నాయాసములేకుండుట నుచ్చ్యతము తగుటచేత నాయు వధిక మగును నడకకన్నఁ బరు గధికాయాసకరమై మిక్కిలి యూర్పును వ్యయపర్చి యాయువును తగ్గించును సా త్వికుఁడు స్వార్థపరతన్మాని కేవలలోకోపకారపరాయణుడై చతుర్విధాభినయ ప్రచారమొన రించును రజస్తమోదూషితుఁ డహంకారముమకారబద్ధుడై దుర్వ్య సనపరుడై నియమములేకప్రవర్తించుటచేతవ్యర్థప్రలాపబాహుళ్యము చేతను గామక్రోధలోభమోహమదమత్సరగన్తుడై తన శరీరమును దెల్విమాలి వ్యర్థముగాఁ దొందరపడి యాయాసపర్చుకొని యాహార నిద్రావిహారనియమములేక కొరి మిత్తివాఁతఁబడచుండును సత్త్వ గుణప్రధానుఁడు లోకోపకారముగా సత్యముగాఁ బ్రవర్తిల్లుటచేత నియమిత మనోవాక్కాయకర్ముడై హితమితచుదువాక్కు- మంద కటాక్షచు-మందగమనము-నియమితనిద్రాహారవిహారములు కలవాఁ డగుటచేత స్వాధీనోచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములతో భీష్మునివలె శ్చంద మరణసంపల్లాభము పొందుచున్నాఁడు

అ క్ష ర మ హ త్త్వ ము

చతుర్దశభువనమూలములగు చతుర్దశ మాహేశ్వరసూత్ర ములంబట్టి యక్షరములలో మొదటిదగు “అ” అను సక్షరము కడపటిదగు “హ” యను సక్షరమును గలిసి “అహమ్” అను జ్ఞప్తి గలిగించెను “సర్వంపరాత్మకం పూర్వంజ్ఞప్తిమాత్రమిదంజగత్” మొదట సంతయుం బరమాత్మయేగాని యీజగదుంతయును జ్ఞప్తి మాత్రమే అహంకారరూపమే యీజగమంతయును “అహమ్” అను సహంకార రూపకజ్ఞప్తిలేనపుడీజగమే లేదు కాబట్టి అహంకారమాత్రమే యీజగదుద్భవస్థితినాశము న్నగించు జ్ఞానశక్తి

ద్వైతజ్ఞాన మహాంకారాత్మకజ్ఞప్తి యనబడును మఱి యద్వైత
జ్ఞానమే బ్రహ్మ మనంబడును స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నాభినయ
నియమము వేదపరసముంగూర్చి యేడ్పడినపద్ధతిగాని లోకవ్యవ
హారము దొరుల నొప్పించక తా నొన్వక దేశకాలసాత్రాను
సారముగా నుభోచ్ఛాస్యసనిశ్వాససుఖకరముగాఁ జతుర్విదాభినయ
ముంజేసికొని యాయువు కొనిసాగిం మకొనవలెను తక్కినజంతువు
లకువలె భగవంతుఁడు మనుష్యులకుఁగూడ సహజముగా శీతోష్ణము
లొసర్చుకొనఁదగినదేహములు సృజించెను మనుజులు వివరీతబుద్ధులై
సుద్యముచే నెక్కువువేడి దేహమందుఁ దెచ్చిపెట్టుకొని యావంత
వేడిచేఁ గలుగువికారమునఁ గ్రొత్తవేడ్క నాడుకొనుట మరగి
మఱలమఱల నాసుద్యపానవ్యసనమునఁ జిక్కువడి యామద్యమును
జేసికొను తెల్వితేట తమకుఁదప్ప నితరజంతువులందుఁగానక తక్కిన
జంతువులు బుద్ధిలేనివనియుం దాము మాత్రమే వివేకముగలవారి
మనియుం దలంచుకొనుచుం గేవలసహజపద్ధతులంబట్టి దేహయాత్ర
గడపుకొను తక్కినజంతువులకింటి వివరీతబుద్ధులై కృత్రిమసుఖముల
కలవడి కోరి తక్కినజంతువులకన్న లేనిపోనిష్టములఁ బాలె
యకాలమృత్యువందుచున్నారు కొన్నిపిట్టలకు గూళ్ళల్లుకొని శీతా
తపములం దప్పించుకొను సహజనైపుణ్యము లేక తక్కినజంతువులకు
మనుష్యు లూహింపశక్యముకాని శీతోష్ణనివారకసహజనిపుణత
కలదు మనుష్యస్వభావము మరహాంకారముతోఁ దక్కినజంతువుల
కన్నఁ దా నెక్కుడు తెలివికలవాఁ డని గర్వించి కోరి కొఱవితోఁ
దల గోఁకికొని దుఃఖించుట కాఁబట్టి సర్వజగజ్జననియగు తనకన్న
తల్లి భూమియొక్క సారమును బీల్చుకొని తక్కినయవయవము
లన్నింటిని గాపాడుచున్న తనయదుగులకు భూసార మొక్కనీక
చెప్పులు తొడిగికొని కోరి తన యదుగులకు సుఖంకరభూస్పర్శము

దస్పించుకొని పాదరోగమును మఱి తీరుననే తనసకలావయవములకును
 లేనిపోని యనవసరములగు తోడవులు కల్పించుకొనియును వంటక
 ముల స్మరగి సకలఫలమూలధాన్యములను మఱియుం బానీయముల
 నగ్గిసెగను వండి పెరగించి లేనిపోని కృత్రిమకల్పనములచే సహ
 జారోగ్యదశం జెఱచి ప్రకృతి నికృతికావించుకొని కోరి కష్టములకుఁ
 బాలై యల్పాయు వగుచున్నాఁడు తనకుం దక్కినదంతువుల
 కాకాశానిలాసలజలభూములు సహజముగా నొక్కపోల్కివే దైవ
 సృష్టములు మఱియు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యాభిలాషము సమానమే
 యని తంపక విపరీతబుద్ధిచే లేనిపోని కల్పనములం జిక్కి తక్కిన
 దంతువులకన్న శ్రమపడి యీల్గుట దురదృష్టమనుష్యస్వభావము
 ఋష్యశృంగుఁడు మొదలగుమునలందఱు న్మానవులయ్యును బుట్టిన
 వారు పుట్టినట్లే కాలక్షేప చేయుచుఁ దక్కినదంతువులకన్నఁ
 దమయాధిక్య మెందున న్లేదనియును నిద్రాహారవిహారాదిసహజ
 గుణములను జననమరణాదిసంసారచుఖదుఃఖానుభవమును ప్రాణు
 లందఱు ననుభవించకతీరిని సహజదశలనియును సర్వకీర్మములును
 గేవల దైవప్రేరితములే యనియును స్వప్నజాగత్సుషుప్త్యవస్థల
 వశములై సహజముగా ప్రాణులకుం బ్రాపించుననియును సహజవిధి
 కాలకృత్యము లడ్డఁదరముగాక యవశ్య మనుభవించకతీరిదనియును
 బురుష్కవయత్నమునకుఁగూడ దైవమే ప్రేరకమూలమనియును తమ
 పాపములకుం దుఃఖములకుం తమదుష్కర్మములే కారణములనియును
 మఱియుం దమమేలునకు స్వార్థే శుకభగవదనుగ్రహమే కారణ
 మనియును నిరహంకారులై నిర్మములై సర్వభూతసమై సాధన
 చతుష్టయసంపదఁగలిగి తనువెత్తిన సార్థక్యము దా భేదమోదముల
 నొక్కపోల్కి స్థూద కుబ్బక నంబరించియుం జీవన్ముక్తులగు బ్రహ్మ
 భూతు లగుచు తమశుస్తకర్మములు న్వాసుదేవార్పణము

కావించుచుం బరనుభాగవత్తులె నానారూపంబుల నిన్నతానందపదవి
నోలలాడుచు మానవజాతి వన్నె దెచ్చుచున్నాడు

తనయూహచొప్పునఁ దాఁ బలుకుటగాని తనసహజకంతస్వర
సౌందర్యమును ధ్వనిగ్రాహియై తాదిలిఖితమూలము గ బరుల కెఱి
గించుటగాని తనమనఃప్రవృత్తినివృత్తివిశేషముల న్దాఁ దెలిసికొనుట
గాని యేదేహధారికైన స్థరముకాదు కాదు “విష్ణుభక్తి లేని విబు
ధుండు విబుధుఁడే పాదయ గముతోడి పశువుగాఁ” భూతదయలేని
క్రూరాత్ముఁ డెంతచదువుకొన్నవాఁడయ్యను దిగ్గపాదములతోనున్న
మూర్ఖపశువేగానిమనుష్యుఁడ పిచ్చికొనఁదగఁడు భయజగుస్సశీల
లజ్జాజనకముగా వాక్కాయకర్మము లాచరింపఁగూడదు “అప్రసిద్ధ
మపుష్టార్థమ్” అనువిధముగాఁ ద-తోడివారి కన్నివిధములచే మిక్కిలి
సంతోషమగువిధమునఁ బలుకుటయును నడువడి న్నెల్లిడించుటయును
మనుష్యుని కవశ్య కర్తవ్యము లోకోపకారముగాఁ బరిణమించుట
కన్న తాకికజతుర్విధాభినయములకు వైదిక క్షణ మెంతమాత్రముం
బనికెరాదు కాఁబట్టి సర్వకాలస్థానప్రయత్నవ్యవస్థ లేటున్నను దన
తోడిపాటివారి కింపగ తీరున తాకికభావల న్దేశకాలపాత్రోచితముగా
మాట్లాడవచ్చును బాడుకొనవచ్చును మఱియును గ్రంథముల రచించు
కొనవచ్చును వేదాంగనియమముఁ న్నియును కేవల వేదములయెడ
మాత్రమే యుపయోజ్యములుగాని తాకికభావలయెడఁ గామచారా
నుష్ఠ - యధేష్టముగా దేశకాలపాత్రోచితము లోకోపకారముగుతీరున
నాటపాటమాటలును గావ్యరచనమును గావించుకొనుటయే యవశ్య
కర్తవ్యము

నోరు తెఱచినకొలంది “అఱ” లు పలుకుచుండును “ఇఱ
ఉఱ బటఱ” లు పలుకుటకు నో రంతకాఁ దెఱవనక్కరలేదు
కాఁబట్టి యన్నియక్షరములలో “అ” యను సక్షరమున కెక్కువగా

నూపిరివిడువకతీరుదు మతీయు అ మొదలగునచ్చులకన్న నాయచ్చులతోఁగూడిన క మొదలగుహల్లులకూపి తక్కువగుచుండును కేవలక్ మొదలగువ్యంజనములకు “అ” మొదలగు చ్చులతోఁ జేరినఁగాని బల్కుబడియేలేదు “అ” మొదలగునచ్చుల దైవము వలెస్వతంత్రములు సహజములు క మొదలగు వ్యంజనములు పౌరుషమువలె నస్వతంత్రములుం గృతిమములను దైవము తోడునడినఁగాని పౌరుషమేప్రవర్తింపనేరదు అచ్చులసాయము లేకహల్లుల ప్రవర్తిల్ల నేరవు ఒక్క “అ”యను నచ్చుమాత్రమే స్వరకాలస్థానస్రవయత్న విశేషములతో నభీష్టారదాయకమై సమస్తమహదమహాత్స్వణులకెల్లరకుం బరస్పరోహోహోహోవిశేషంబులు దెల్పఁజాలినప్పటికిని “ఇ” మొదలగు తక్కినయచ్చులు “క్” మొదలగు వ్యంజనములను ఎఱ్ఱస్వరూపమును సకలవర్ణాదియునగు అకారమాత్మ నానావిధోపాధిభేదములగు పంచభూతవిశేషముల ననంతవికారాత్మకజగత్తునకు హేతువగుచందమున నానావిధజంగమస్థావరప్రాణివిశేషభిన్న ప్రపంచమూలమైయున్నది హృదయసంతోషకమును హృదయవిభీషణమునై ధ్వని రెండు తెఱంగులసహజదైవకృతమునుగృతియపౌరుషకృతమునై రెండు తెఱంగులం బొడముచున్నది మేఘమంద్రగంభీరగర్జితము నశని నిర్ఘోషమును సహజ దైవకృతములు కోయిలకూఁతయు వ్యాఘ్రారావముఁ జౌరుషకృతిమములు

మనుష్యులుచ్చరించు భావల పౌరుష కృతిమధ్వనులు దైవపౌరుషములకు నాటకములు బూటకములు కల్లులు మాయలు మోసములు ప్రకృతులు గాని కపటములు దంభములుగాని యదార్థ ప్రతిపాదకములు కావు మనుష్యులు సహజముగ నన్నిజంతువులలో మిక్కిలి కపటస్వభావులు కనుక వారల యథార్థోహలప్రకారము వారి పల్కులు బయల్పెడలఁజాలవు మనుష్యభావం కర్థనియమము

తేదు తక్కిన చేతనాచేతనవస్తు ధ్వనుల కర్థము నిత్య నియతము కాబట్టి మనుష్యుల భాషాశబ్దములకుఁగాని మతేయభివయవిశేషము నకుఁగాని “ఇదమిత్థమ్” అనినిరూపించఁదగిన నియమముగాని పద్ధతి గాని యేర్పర్చుకొనుకాదు కాబట్టి శిక్షాదివేదాంగములు లోక వ్యవహారమునకు నిదర్శనములుగాని శాసకములుగాని యుపయోగములుగాని యె తమాత్రము న్నావు కావు అకారము సర్వాక్షర ప్రవృత్తిహేతువగు నాద్యశబ్దరాజము ముఖ్యాక్షరము గనుకనే మహేశ్వరసూత్రము “అ-ఇ-ఉ ణ్” అని ప్రారంభించెనుగాని “ఇ-ఉ-అ ణ్” అనిగాని “ఇ-అ ఉ ణ్” అనిగాని “ఉ-అ-ఇ ణ్” అనిగాని “ఉ-ఇ-అ ణ్” అనిగాని ప్రారంభించలేదు మొదటివేదమగు ఋగ్వేదము “అగ్నిమితే” అని “అ” యను సక్షరముతోనే ప్రారంభించెను చతుర్దశమాహేశ్వరసూత్రములలో మొదటిసూత్రమగు “అఇఉ ణ్” అను సూత్రముచేత సమస్తవర్ణములతోఁగూడిన చతుర్దశభువనముల సృష్టిరూపమగు సార్థతత్త్వముపదేశించఁబడెను “అకారో బ్రహ్మ రూపస్సాన్య నిర్గుణః సర్వవస్తుషు చిత్కలామభినంశ్రిత్య జగద్రూపీ ఉణీశ్వరః” అకారము నిర్గుణుడగు సమేశ్వరుడు మాయా స్వరూపమగు “ఇ” కారముతోఁగూడి “ఉ” కార స్వరూపమున వ్యాపకుడై “ణ్” అకారమున సగుణుడగుచున్నాడని యర్థము ఆత్మకు ధ్వనిచేయుటకై పొడమిస సంకల్పము పర ఆయిచ్చ నావీ చక్రము సుపాధికావింశతికొని పశ్యంతియై హృదయనాళముల్లిండ్లు మధ్యమయై కంఠనాళములగుండి శ్రోత్రగ్రాహ్యధ్వనియై వెలువడి వైఖరీసంజ్ఞ నందుచున్నది పరాపశ్యన్తిమధ్య మావైఖరులు నాద బ్రహ్మమునకు నాల్గుముఖములు “పాహోఽస్మ్యచిత్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి” ఈసమస్తజగమును వైఖర్యాత్మకమై ముతుష్పాతగు నాదబ్రహ్మయొక్క యొకపాదము, పరాపశ్యన్తిమధ్యములను

తక్కినమూడుపాదము లమృతములు నిత్యములును వైఖరియను
 జగదాత్మకపాదము మర్త్యమనిత్యము “బ్రాహ్మణః షడంగసహితవేద
 మధీయాత “బ్రాహ్మణుఁడు మాత్రము వేదవేదాంగములను దప్ప
 కధ్యయనము చేయకతీతదనుటచేతను షడంగ వేదాధ్యయన మనాది
 సంప్రదాయానుసారముగాఁ జేయువాఁడే బ్రాహ్మణుఁడని బ్రాహ్మణ
 జాతిని మనుష్యులలో నేర్పర్చుటకై పన్నినపన్నిక పెద్దకొడుకు
 మాత్రము రాజగుట కధికారమేర్పర్చినట్లుషడంగవేదాధ్యయనమొన
 ర్చినవాఁడే బ్రాహ్మణుఁడనియు మతాబ్రాహ్మణుఁ డితరజాతులచేత
 నన్నివిధముల నేవింపఁబడుట కధికారముగలవాఁడనియు మఱి యట్టి
 బ్రాహ్మణుఁడు యజ్ఞదీక్షితుఁడై పవుడు మాత్ర మబద్ధముగాఁగాని
 యవస్థాంశముగాఁగాని యస్పృష్టముగాఁగానియసంస్కృతముగాఁగాని
 యసాధువుగాఁగాని వైఖరినుపయోగింపఁగూడదనియును అథశబ్దాను
 శాసనమ్” అనునెడ మహాభాష్యమువలన వ్యాకరణసాధువగు
 శబ్దము సుశబ్దమనియును సుశబ్దోచ్ఛారణముపుణ్యస్వర్గజనకమనియును
 “రక్షోహగమ లఘుసందేహఃప్రయోజనమ్” అనుటచేత షడంగములు
 వేదోచ్ఛారణమునకు వైదికసంప్రదాయమునుగాపాడుటకుమాత్రమే
 చెప్పఁబడెను వ్యావహారికభాష జనరంజకముగానున్నఁ జాలును
 మతేనియమములతో లౌకికవ్యావహారికభాషల కవసరము లేదులేదు
 లోకోపకారమగుతీరున జనరంజకముగా నెట్లు ధ్వనిచేసినను జేయ
 వచ్చును వేదాంగములతో లౌకికభాష కేసంబంధమును లేదు లేదు
 వేదవేదాంగములు కేవలము పారలౌకికపదార్థబోధకములు ఇహ
 లోకముతో వేదవేదాంగసంబంధము లేనేలేదు

ధ్వ ని వి శే ష ము లు

వేదమందలి ఛాగ- బ్రాహ్మణ- యూప- పక్షి- సర్ప మొద
 లగుచేతనాచేతనపదార్థవాచకశబ్దములు షేఁక- బాపఁడు- కొయ్య-

పిట్ట- పాము మొదలగు నీలోకమునందలి చేతనాచేతనవస్తుపరము
 తంతమాత్రము న్నావు కావు వైదికశబ్దములు లౌకికశబ్దములకుఁ గేవల
 ముచ్చారణమందు సర్థమందును భిన్నములు ప్రభవిష్ణుశబ్దమును
 గూర్చియును యజ్ లుగంతముంగూర్చియు లేటునుగూర్చి “తత్తు
 ఛందస్యేవ” అనునపవాదముకనుక ఛందస్సనియును భాషయనియును
 శబ్దము రెండువిధములు దేవుఁ డంతట నిండియు నెద్దియున్నాని
 విధమున వేదస్మరణముచే లోకము సృజింపఁబడియును లోకమునకు
 వేదమునకు నుంతయును సంబంధములేదు వంచకులు ధూర్తులును
 దాము పరించుశబ్దములే వేదములనియును ఆశబ్దము లుచ్చరించుటకుఁ
 దామే యధికారులమనియు తండ్రియాస్తికిఁ గొడుకులే మొదటి
 యధికారులనియును లింగాభిషేకమునకుఁ బూజకును బూజారులే
 యధికారులనియును జాతులు వాపులు మొదలగు నానాదేశకాల
 పాత్రోచితవ్యవస్థలు వేదవిహితములు ధర్మచోదితము లనియును
 “పశుమాలభేత” అను శ్రుతికి మేఁకను ముక్కు చెవులు మూసి
 చంపి వపతీసి యగ్నిలో వేల్చువలయుననియును మొదఁ గుశిష్టాచార
 ములు సంప్రదాయములువర్ణాశ్రమధర్మములు వేదగుందుచెప్పఁబడిన
 వనియుం దాము పరించునది వేదవేదాంగములనియును దాము
 చెప్పనది వేదార్థమనియును దమకు వేటగువారు మ్లేచ్ఛులునంటరాని
 వారనియుం దాము మాత్రమే బ్రహ్మనోటినుండి యూడిపడ్డామని
 యాత్మస్తుతి పరనిందయు మిగుల స్వార్థపరతతో వంచకులై భూత
 ద్రోహమాచరించు దుర్జనుల నేమనవలయును ?

జ్ఞానముయొక్క ప్రతిబింబము కోరిక- కోరికయొక్క ప్రతి
 బింబము నామరూపప్రకాశనము- నామరూపములు నాదబ్రహ్మము
 యొక్క వివర్తస్వరూపము, నామరూపములనఁగా శబ్దాకారములు
 శబ్దము కేవల శ్రవణైకగ్రాహ్యము రూప మనఁగా స్పర్శతూపర్శ

గంధములు త్వక్చక్షుర్జిహ్వోఽఘ్రాణగ్రాహ్యములు జ్ఞానము కలుగు
నిచ్చగాఁ జూచు నిచ్చ కంఠధ్వనిగా మారును ఊహ చతుర్విధాభి
సంయుక్త నెల్లడింపఁబడును సహజనామరూపములగు కంఠధ్వనిచేత
శరీరావయవచలనవిశేషములచేతను మిక్కిలి స్ఫుటముగా నూహ
వెల్లడింపశక్యమగును కత్తిమనామరూపములగు యంత్రధ్వని
ప్రాతబోమ్మలు మొదలగు వానిచేతనూహసమ్మగముగాఁదెలుపఁ
బడనేరదు కాలునకుబదులు మరిగాఁజూడఁబదులు చేటపెయ్య
వలె నెట్లొ కొంతక్రియ నెఱవేర్చుకొనటకు సాధనముగా నిట్లు
గ్రంథములు వ్రాయటయును ధ్వని గ్రాహ్యంతములందు కంఠధ్వని
యొక్క ప్రతిబింబమును సంగ్రహించుటయును సంభవించుచున్నవి
తేజజీవితకాలములో మిక్కిలి దృఢశరీరముతో నారోగ్యవంతుడై
సుఖముగానున్న పండితుఁ డల్లాసముతోనొనర్చిన కంఠధ్వనిచేతగాని
శరీరావయవవిశేషముచేతఁగాని తనయూహను సంపూర్ణముగా
వెల్లడింపఁగలిగినట్లు ప్రాతమూలముగాఁగానిమఱియేయంత్రమూల
ముగాఁగాని మతేకృత్తిమరసనముచేతగాని వెల్లడింపనేరఁదు
జగరుం దెన్నివిధములదంతువులో యన్నివిధములకంఠధ్వనులు
ఆయామనుష్యులయూహలుకొంతవఱకైన న్నవ్వివారికంఠధ్వనులచేత
సరిగా వెల్లడింపఁబడును తనయూహచొప్పునఁ దానే సరిగా
నెవ్వఁడుం బల్కనేరఁదు జీవుఁడు స్వతంత్రుఁడు కాఁడెల్లవిధములన్
బద్ధుఁడుగనుకఁ జంద్రునిబట్టుకొన నూహవెళ్ళినట్లు చేయివెళ్ళఁ
జాలదుగా? కాబట్టి యూహకొలంది నభిసయింప మునులకుఁదప్పఁ
బ్రాకృతుల శక్యముకాదు “అధశబ్దానుశాసనమ్” అని కఠంజలి
ప్రాయోగముయొక్క ప్రయోజనమును సుశబ్దాపశబ్దవివేచనోప
యోగమునుగూర్చి నిద్రాహారసౌఖ్యమునుగానక లోకోపకారముకై
ఈ జీవితమంతయును ధారపోసి మహాభావ్యవాక్యము లుపదేశించెను

గాని యశ్శుభాత్మునివల్ల ప్రత్యక్షముగా నుపదేశింపబడిన శిష్యు
లముని యభిప్రాయములో శబ్దతత్త్వమునుగూర్చి యామునికిఁగల
జ్ఞానములో కొటివస్తువులలో నొకవంతునైన గరిగా గ్రహింపగల్గిననుట
సందేహము. మఱి యాశిష్యపరంపరమూలముగాఁ గ్రమక్రమము
గ్రంథరూపమున లిఖింపబడినవాక్యములంబట్టి శబ్దతత్త్వము నిప్పటి
ప్రాకృతమానవులు జాత్యంధు లేనుఁగుబోల్చునట్టిది వేదము లివి
వేదాంగము లివి ఛంద స్సిది భావ యిది సంస్కృతమిది యపభ్రంశ
మని స్వార్థపరాయణులై జీవనసంపాదనముకొఱకై తెలిసీతెలియని
పాండిత్యము న్వంచకులై వెల్లడించుచున్నా రాహు యేమిఁగోర
కలికాలచేష్టితము? చెవిచే యావముం జూచుట మఱి కంటిచేత
శబ్దమును వినుట యసంభవముకదా? నిత్యశబ్దచుగు వేదమును
మును లాలించి సర్వజ్ఞులు తపోధనులు గనుక శబ్దబ్రహ్మోపాసము
కావించిరి ప్రాకృతపామరమునువ్యకల్పితయంత్రములచేత వ్రాసఁ
బడిన సంజ్ఞలచేత నిత్యవేదశబ్ద బ్రహ్మతత్త్వమిద్దని వెల్లడించుచున్న
స్వార్థపరధూర్తచేష్టిక మిస్ససీనమ్మచ్చునా? దేవునిస్వరూపము
సచ్చిదానందలక్షణ మునుటచేత జ్ఞానము ప్రకాశానందములమూర్తి
యగు కేవలదివ్యప్రేమయగు సర్వలోకోపకారకభూతదయ కదా?—
వేదవేదాంగాత్మకనిత్యశబ్దబ్రహ్మము “చోదనాలక్షణోధర్మః” సర్వజగ
దుపకారకమయిన భూతదయాత్మక ధర్మమునుమాత్రము వెల్లడించు
చున్నది అనంతసంఖ్యాకములగు వేదవేదాంగము న్నియును బర
మార్థజిజ్ఞాసువులయి ముముక్షువులయి సాధనచతుష్టయసంపదగలిగిన
జితేంద్రియులగు మనుష్యులకుమాత్రమే యుద్దేశింపబడెనుగాని
ప్రాకృతులగు సంసారుల కెంతమాత్రమున్గాదు కాదు

వేదవేదాంగములకు స్సంసారులగు మనుష్యులకును ధృవ
శుక్లశ్రమునకీర్ణాగోళమునకువలె స్వర్ణమునకు నక్కకువలెఁ జాల

దవ్య కాబట్టి సంసారోపయోగకరమగు తాకికశబ్దమును గూర్చి
 మాత్రమే వివరించి యే శబ్దము లోకోపకారకమో యట్టి శబ్దమును
 మందువలె వివరించి సంగ్రహించుకొనవలెను వివృతసంవృతములగు
 స్థూలసూక్ష్మదశలతోఁ ద్రిగుణోద్బోధకమువైఖరి యనంతవిధముల
 జగమున వెలువడుచున్నది సూత్రముగా కాభారమగు మాహేశ్వర
 సూత్రము “అఇఉణ్” అని అకారముతో మొదలిడుటచేతను “అ
 అ ఇతి” అని పాణినిసూత్రములు సమాప్తియగుటచేతను అక్షర
 సమామ్నాయమునకెల్లఁ బదునాల్గుభువనములకుఁ బ్రకృతివలె “అ”
 యను నక్షరమే జననియైనయది కావునఁదక్కిన ఇకారాద్యచ్చులు
 కకారాదిహల్లులు వెయ్యేల జగమునందలి సకలశబ్దములన్నియును
 నాదబ్రహ్మము జగద్రూపమున వివృతమైనతీరున “అ” అకారమే
 సకలాక్షరసమామ్నాయముగా వివృతమైనదనియు జగమునందలి
 యన్ని శబ్దముల కాలవాలము “అ” కారమే యనియును గావుననే
 సకలజగన్మయుఁడగు శ్రీమహావిష్ణువు “అ” కారవాచ్యుఁ డయ్యెను
 విచార మనఁగా విఘ్నట సంపారమన మూయుట కంరధ్వని లావు
 చేయుటకై కంరనాళములను నోటి సమగ్రముగాఁ దెఱచిధ్వనిచేయు
 నపుడు “అ” కారము వివృతమయి ఖఘఞఞ్ఞరఢధధఫభ మొద
 లగు నొత్తులు హకారమును దీర్ఘపుటములను బల్కును సర్వజగ
 ద్రూపి విష్ణువయినట్లు సకలశబ్దస్వరూపి “అ” కారమే మఱియును
 జగములో నెందఱుదేహధారులుకలరో నవరసాత్మకమై సత్త్వరజ
 తమోగుణప్రబుద్ధమై క్షతిక్షణమును స్థూలసూక్ష్మదశల న్మాఱుచు
 కేవల ధ్వన్యాత్మకముగానువర్ణాత్మకముగాను వ్యక్తావ్యక్తరూపముల
 ననంతశుతీస్వరజాతిగ్రామమూర్చనాతానవిశేషములతో ననంతవిధ
 స్థాయిభేదములతో లెక్కింపఁబడఁగముగాని భాషావిశేషములై వివక్షా
 మూలమై ద్విక్రబుద్ధమై యాకాశగుణమై శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యమై

శరావశ్య నీమధ్యమావై ఖరీరూపగుల నింద్రియాతీతమై యింద్రియ
 గ్రాహ్యమై జ్ఞాతృజ్ఞేయాజ్ఞాత్రిపుటీభూతమై సగుణనిర్గుణాత్మకమై
 యున్న నాదశబ్దబ్రహ్మతత్త్వము శివునకుఁదక్క నన్యుఁ డెఱుఁగఁ
 జాలునా? “ఇదమితథ్” అని శబ్దబ్రహ్మతత్త్వమును జతుర్ముఖుఁడైన
 నిర్రేశింప శక్తుఁడుకాఁడను దేవమునివాక్యము సయుక్తికము “బృహి
 విస్తారే” బ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మ బ్రహ్మము బృహస్పతి యీమొద
 లగు “బృహి” ధాతుజన్యశబ్దములు వైదికములుం బారతౌకికములు
 గాని వదార్థవాచకము లెంతమాత్రము న్నావు కావు కాఁబట్టి
 విష్ణువునకు మాఱుగా శిలాక్షతిమ లేర్పడినచందమున వేదములందుఁ
 జేర్చొనఁబడిన బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రులకు, నిజమగు పెయ్యకుఁ
 జేఁటపెయ్యవలెఁ కాలునకు మరగాలువలె బింబమునకుఁ బ్రతి
 బింబమువలె మనుష్యులలో బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రాదిజాతుల
 వారిని లోకసంగ్రహార్థమై ధర్మసంరక్షకై సర్వజ్ఞులగు మును లేర్పర్చి
 రని తెలియనేరకహంకారవిమూఢమానవులు తాము బ్రాహ్మణాది
 జాతులుకలవారమనియుం దమజాతులు వేదసమ్మతములనియును
 యవివేకమున విట్టివీఁగి కోరిమశిభిష్టులగుచున్నారు జగమంతయును
 విష్ణుమయమయినప్పటికిని విష్ణువు లోకాతీతుఁడయినవిధమున లోక
 మంతయును వేదస్మరణమునఁ గల్పింపఁబడినప్పటికి వేద మీలోకా
 తీతమై కేవల పారమార్థికమై యున్నది ఆకాశమంతట నిండియు
 నెద్దియున్నాక యగ్రాహ్యమైనతీరున యీలోకమంతయు వేదస్వరూప
 మైనప్పటికి యింద్రియగ్రాహ్యము కాదు “విజ్ఞాతారమరేకోవిజానీ
 యాత్” సర్వవేత్తయగు వేదపురుషుఁడువేద్యుఁ డగుఁబట్లు? కాఁబట్టి
 మానవులనోశ్యమలఁగు “ఇషేత్వా” మొదలగుఇంద్రియగ్రాహ్య
 ములు వ్యక్తరూపములగు శబ్దములు వేదము లెంతమాత్రము న్నావు
 కావు కావు- మానవులలో బ్రాహ్మణాదిజాతులు లేవు లేవు

అస్యావయవవాదిస్థానములనంతవిధములనుండుటచేతనున త్వరజస్తమో
గుణసంమిశ్రవిశేషములచేత వివక్షాశక్తి యనంతభేదముల స్థూల
సూక్ష్మగళుల నుండుటచేతనునానావిధదేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ
బసినాఁటినుండి సహవాసముంబట్టియుగహణశక్తింబట్టియు సభ్యాస
పాటవముంబట్టియు వివిధార్థబోధకమగుచు ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మక
రూపవిశేషములందుచు నానాభాషావిశేషాత్మకమై యాకాశగుణ
మగు శబ్దము ఛందోభాషావిశేషముగాఁ బరిణమించుచున్నది

అకార్యాద్యచ్ఛులుగాని కకారాదిహల్లులుగాని మతెట్టివర్ణ
ములుగాని నిత్యములుకావు ఆకాశగుణమగు శబ్దము నిత్యము
ఆకాశశబ్దమలకు “గుణగుణిణోరభేదః” అను న్న్యాయానుసారముగా
భేదమేలేదు “పరమేవ్యోమన్” అనుటచేత నాకాశమే బ్రహ్మము
కాఁబట్టియే శబ్దము బ్రహ్మమనఁబడెను శబ్దము మూర్తమమూ
ర్తము కార్యము కారణమని ద్వివిధము జగద్రూపముగావివర్త
మైనశబ్ద మనిత్యమగ కార్యరూపము, మూర్తము, నిర్గుణము కారణ
మమూర్త మాతృస్వరూపము ఉపాధివశమున ముఖఃకల్పితమై శ్రవ
ణేంద్రియశక్తికొలంది స్పృహింపఁబడిన మాతూకల్పితమై యనిత్యమై
కార్యమై వ్యావహారికమై ప్రాతిభాసికమై యాపాధికమైదావానికమై
స్వప్నవికారసదృశమైన మిథ్యాశబ్దముమాత్రమే వేదవేదాంగరూప
ముగాను మఱియు నానావిధభాషారూపముగాను దోచుచున్నది.
కాణ్ఠి షష్ఠేత్వాది వేదవేదాంగశబ్దములను జగమునందలి శ్రోత్ర
గ్రాహ్యములయిన యితరశబ్దములును కార్యము లనిత్యములు వితా
రణములు ప్రాతిభాసికములు వ్యావహారికములు మిథ్యయుంగానియైత
మాత్రము స్వాస్తవమును బారమార్థికసత్యమునాదు కాదు జ్ఞాతయు
గ్రాహకము నిత్యముం గారణముం బారమార్థికసత్యమగు శబ్ద
బ్రహ్మ జ్ఞేయమును గ్రాహ్యమును సనిత్యముం గార్యమును : వ్యావ

హరికమిథ్యాస్వరూప మెన్నటికి న్నాదు కాదు శబ్దర్పర్పరసగంధ
గుణకము గు పంచభూతములయొక్క స్థూలస్థితీభూగోళము, సూక్ష్మ
స్థితీభూగోళము శబ్దాదిగుణవంచక సర్వగుందుగాని ప్రత్యేకముశబ్దాది
గుణగులువ్యక్తీకరింపనేరవు నాదబ్రహ్మమేశబ్దముగానుస్పర్శముగాను
రూపముగానురసముగానుగ ధముగానుమతీయుంబంచభూతాత్మకజగ
ముగా వ్యక్తస్థూలవిపర్వరూపముగా మూర్తీభవించియనిత్యకార్య
ముగాఁ దోచుచుచనవ్యక్తసూక్ష్మసంవృత్స్వరూపముగా నమూర్తమై
నిత్యకారణముగా శేషించుచున్నది కంఠస్థనికూడ వివృతసంవృత
దశాద్యయమేళనముచే ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దవిశేషములచే వ్యక్తా
వ్యక్తసిత్తుల న్నాన్యకారణములం బరఁగుచున్నది పరావశ్యస్తీ
మధ్యమావైఖరులు నాదబ్రహ్మముకమముగా వ్యక్తీకరించినస్థితులు
జగమునందలి సమస్తధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దములన్నియును వివృత
సంవృతాత్మకమగు “అ” కారమే నాదిరూపములు కల్పితములు
అకారాద్యచ్చులు కి కారాదిహల్లులు సకలవేదములు సమస్తభావ
మును ఆ “అ” కారముయొక్క వివృతసంవృతదశాద్యయసమ్మేళన
వశముచే వ్యక్తీకరి చినశబ్దవిశేషములే పంచభూతముల కుపాధిభేద
ములంబట్టి గుణవిశేషములు పొడచూపనట్లు శబ్దబ్రహ్మ ముపాధి
వశంబున జగమునందు నానాఛందోభాషావిశేషములం బొడచూపు
చున్నది భగవదుపాసనాసాధనమైనకలలోకోపకారకమైన సకలజన
మనస్సంతోషకరమగు శబ్దము సాధువుచు సంస్కృతమును, జాగుప్సా
శ్లీలభయలజ్జాదుఃఖికిరగుగు శబ్దముసాధు పవ్రభంశమును, ఊర్ధ్వాధః
ప్రాగ్దక్షిణపశ్చిమోత్త స్థూలసూక్ష్మదిగ్విశేషములాకాశమందు వ్యవ
స్థితనామరూపములచేతఁ గల్పితములయినచంగమున శబ్దబ్రహ్మమందు
నానావేదభావలు వ్యవస్థితనామరూపాత్మకముగా స్వప్నదృష్టపదా
ర్థములవలె మిథ్యాకల్పితములుగాని వాస్తవములు కావు ఈజగము

తయును నాదబ్రహ్మముయొక్క వివర్తితమిథ్యాస్వరూపమే కనుక
 శబ్దమందు సాధుకా సాధుత్యకల్పనము లోకధర్మసంగ్రహార్థమై
 మునులు కల్పించినవ్యవహారముగాని యథార్థము కాదు బ్రహ్మకాశము
 నకు శుక్లకృష్ణారణవీతాదివర్ణములవలె శబ్దమునకు సంస్కృతాప
 భ్రంశాదిభాషాదినామరూపవిశేషము లాపాధికములు నైమిత్తిక
 ములుం బ్రాతిభాసికములు న్వాగహారికమిథ్యారూపములుగాని
 వాస్తవములు కావు కావు

వ్యాస ప ద ని ర్వ చ న ము

ఉభయలోక సంతరణసాధనముగా సహజజ్ఞానకారణస్వక్తులగు
 మునులు లోకసంగ్రహార్థమై యవ్యాకృతనాదబ్రహ్మమును నామ
 రూపాత్మకముగా వ్యాకృతమొనర్చిరి వేదద్రవ్యలగు మును లశరీరులు
 గాని సశరీరులెంతమాత్రమును గారు వ్యాసముని యనఁగా వ్యాస
 శబ్దమువిపూర్వకమగు “అస” యనుభాతువునుండి పుట్టిన ఘృతము
 “అసవిక్షేపే” అనుటచేత నావరణవిక్షేపములనుశక్తుచేత బంధ
 మోక్షముల జీవుఁ డందుచుండును మోక్షకారణమగువిక్షేపశక్తిని
 వ్యాసశబ్దము తెల్పుచుండుటచేత వ్యాసముని యనఁగా మోక్షజ్ఞాన
 మును గలిగించువిక్షేపశక్తియనియర్థముగాని సశరీరుఁడై సంచరించు
 కర్మబద్ధుఁడగు జీవుఁ డెంతమాత్రము న్నాదు కాఁడు వ్యాసుఁ డని
 యొకపాంచభౌతిక దేహధారి యెన్నఁడు న్నేఁడు మోక్షజ్ఞానబోధక
 శక్తియొక్క మూర్తికి సత్త్వగుణాత్మకోపచయాతిశయమునఁబుల్లంగ
 ముగా వ్యాసనామము నిర్దిష్టమయ్యెను కాఁబట్టి సకలర్షి స్వరూపాత్రి
 ద్రముఖర్షులందఱునువ్యక్తీ భూతాత్మజ్ఞానమూర్తులుగానిమిథ్యాభూత
 పాంచభౌతికోపాధివిశిష్ట లెంతమాత్రము న్నారుకారు వ్యాసాది
 మునులమతములన్నియుం బ్రకాశమొక్కటియయ్యు శుక్లాదినానా

వర్ణముల నుపాధివశమున నిరూపించునట్లు నానావిధములం దేశకాల
 పాత్రోచితములై జ్ఞానబోధకములగుచున్నవి సర్వదేహములు పాంచ
 భౌతికములేయైనట్లు నానాదేశములందు చైతన్యమొక్కటియేవెలయు
 నట్లు ఒకలజగమును వాసుదేవుడేయైనచందమున లోకమునందు
 సర్వవేదములు సమస్తభాషలును వైఖరీమూమై వివృతసంవృత
 సమ్మేళనవిశేషాత్మకమై విష్ణుదేవతామైన “అ” కారమే కనక
 “అఆ” అని శబ్దానుశాసనముసమాప్తి కావింపఁబడెను స్వత్పదశ
 వలె మిథ్యావ్యావహారికములగు నానాభాషలం గల్పించుచున్నది
 కూలంకషముగాఁ దనయూహ నేదేహధారియు నైలుకఁజాలఁడు
 మఱియుం దనకు నిద్ర యొట్టుపట్టెనో మఱియుం దా నెట్లు మేల్కొ
 నునో మఱియుందనస్వప్నావస్థలోఁగానిగాఢసుషుప్త్యాదిసమూర్చితా
 వస్థయందుఁగాని తనతలంపు లెట్లుండునో మిక్కిలి పసిపాపగాఁ దా
 నున్నపుడు మఱియుం దా నవశముగానున్న కొన్నిసమయములందుఁ
 దన మనోవృత్తి యెట్లుండునో యానంగతి న్దాఁ దెలియలేకున్నప్పుడు
 పైకెట్లు తెలుకఁగలఁడు ?

అనిత్యకార్యరూపశబ్దబ్రహ్మము

తనయూహ తనశరీరావయవచాలన విశేషాకారములచేతఁ
 బరులకెఱిగించువిధ మాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయవిశేషములై
 రూపముగా నిరూపింపఁబడును ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసవాయుధ్వనివిశేష
 ములచేత నవయవసంతాడనధ్వనిచేతను సెకలించుట, దగ్గుట, యూల
 వేయుట, ముక్కునగాలి నెగబీల్చుట, బయలుచేయుట, గుసగుసలాడుట
 నిట్టూర్పువుచ్చుట మొదలగు ప్రాణాది వాయుసంచాలనదన్య
 ధ్వనివిశేషములచేతను, పెదవులజేతను లొట్టలువేయుట చేతను
 నాలుకయంగుడు తాఁకుటచేతను, వండ్లుకొఱుకుటచేతను, నానాప్రకా

రములగుముద్దులు పెట్టుకొనుతీరులచేతను, మఱియుం గేవలధర్మన్యాత్మకము శరీరావయవవిశేషపరస్పరసంఘట్టనసాక్షేప శ్లేషవిశేషశబ్దములచేతను, దనయాహులుకొంతవఱకుం బరులకు దేహి తెప్పగలఁడు కంఠావనాసికాజిహ్వ తాలవంతాదాస్యావయవ సంయోగవియోగ విశేషజన్యములగు నచ్చులు హల్లులు నానావిధాగణితక్షకారములై వ్యక్తావ్యక్తప్రస్ఫుటాస్పష్టకళావిశేష కుంతోబ్రతిదాతువు నెడభిన్నములై యనంతప్రకార శుతీలయు న్స్వేదవడుచు దేశకాలపాత్రానుసారముగా నుపాధిభేదముచే, నానాభాషావ్యవస్థ చేతశ్రవణేంద్రియ గ్రాహ్యమై “ఏకమేవా ద్వితీయం ప్రహ్లా” అని నిర్వచింపఁబడిన శబ్దబ్రహ్మ మనిత్యకార్యరూపమునఁ బొడముచున్నది

భాషోత్పత్తి రహస్యము

ఛందస్సు, భాష యని రెండువిధములుగా నవ్యాకృతావ్యక్త ధ్వనిలోకవ్యవహారము సాగుటకై నానావిధములుగా ముడిలచేత ఛందస్సనియును సంస్కృతాపభ్రంశరూపక భాషయనియును అనాదిగా నహదసిద్ధమై ప్రతిక్షణాదివిశేషముల మాటుచు వచ్చుచున్నది కాఁబట్టి యిది ఛందస్సనికాని యిది సంస్కృతభాష యిదపభ్రంశ భాషయనికాని సర్వజనసాధారణముగా శబ్దములేర్పడక నానాదేశ జనులకు నానావిధస్వరవ్యంజనాత్మక శబ్దము లాయాదేశజనులలో ఛందస్సులనియు సంస్కృతములనియు సప్రభంశములనియు ననాదిగా వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి అచ్చులలోఁ బ్రత్యచ్చును హల్లులలోఁ బ్రతిహల్లును స్వరకౌఠాసప్రయత్నభేదములచేతఁ బ్రత్యేక మనంత సంఖ్యాకభాషలై నానాజాతిమహదమహాత్మాణులలో వ్యవహరింపఁ బడుచున్నది అ-ఇ-ఉ-ఋ-ౠ-ఎ-ఐ-ఓ-ఔ- అనుస్వారము (ం) విసర్గము (ః) ప్రత్యేక మొక్కొక్కటి యనంతవిధసంఖ్యాకములై న

భావలై యనంతసంఖ్యాకప్రాశీకోలులలోఁ దత్తజ్ఞాతిజంతువులకుఁ
 బరస్పర మూహఁ దెల్పుకొను సంజ్ఞాశబ్దములయి వెలయుచున్నవి
 కచటతప లను నయిదువర్ణములు హల్లుదుమాత్రమే స్వరకాలస్థాన
 ప్రయత్నభేదములచే ననంతసంఖ్యాక భావలై నానావిధజంతుకోటిలో
 దత్తజ్ఞాతులలోఁ బరస్పరోహలం దెల్పుకొనఁజాలు సంజ్ఞాశబ్దములై
 వ్యవహారింపఁబడుచున్నవి కాఁబట్టి శబ్దస్వరరూపరసగంధములు
 ప్రత్యేక ముపాధిభేదముచే నానావిధములయి ప్రాణులయిచ్చాను
 సారముగాఁ బరస్పర మూహఁ దెల్పుకొనుసాధనములయి వ్యవహా
 రింపఁబడుచున్నవి జంగమస్థావరప్రాణులసంఖ్యయొక్కో రురి యా
 దేహధారులపల్కులన్నియు నన్నివిధములభావలై వ్యవహారింపఁ
 బడుచున్నవి చుక్కలను లెక్కింపనలవికాని చండమున నానాజీవులు
 తమయాహు నెల్పుకొను ప్రయత్నముచేతఁగావించుధ్వనివిశేషముల
 జాతులు గణించి నిర్దేశింపఁదరముకాదు “గౌ” అనునది సంస్కృత
 శబ్దమనియు “గోణీ- గోతా” మొదలగు ననంతసంఖ్యాకములగు
 నపభ్రంశశబ్దములు “గౌ” అను సంస్కృతశబ్దార్థము నిచ్చుచు
 లోకములో వ్యవహారింపఁబడుచున్నవనియును వైయాకరణమతము,
 “గోణీ- గోతా” మొదలగు “గోవు” అను వర్ధమిచ్చు ననంత
 సంఖ్యాకాపభ్రంశములను సంస్కరించి సర్వసాధ రణముగాఁగంధము
 రదించుటకై యోషధోపయోగముగా శుద్ధికావించినమూలికవలె
 “గౌ” అను సంస్కృతశబ్ద మనాదిగా మనులేర్పర్చిన కృత్రిమ
 శబ్దము కావచ్చును కాఁబట్టి యపభ్రంశమునుండి “జస్మనా
 జాయతే శూద్రః కర్మణా జాయతే ద్విజః” అనునట్లు సంస్కరించి
 పవిత్రప్రాణులగు పాణిణ్యాద్యాచార్యులు సంస్కృతశబ్దముపదేశించిరని
 సత్యముగా నిర్దేశింపకతీతిదు నిత్యాపారుషేయావ్యక్తశబ్దబ్రహ్మము
 నకుఁ బ్రకృతిప్రత్యయము లేర్పర్చిపురుషాత్ముఁడనంతశాఖాత్మకము

ఋగ్యజుస్సామాధర్వ వేదములుగా నవ్యాకృతనాద బ్రహ్మమును
 వ్యాకృతముచేసినట్లు “సదేవసామ్యేదగుగ్రాసీత్ - అసదేవేనమగ్ర
 ఆసీత్” అను శ్రుతులప్రకారము “సర్వంఖల్విదంబ్రహ్మ” అనురీతిని
 “ఏక మేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ” అనునట్లు ధర్మసంగ్రహార్థమై మఱి
 యుపాసనాసౌలభ్యమునకై జగద్ధితముకై భక్తసంరక్షణముకై
 పామరబోధకై పరమకారునికై న వ్యాసాదిమును లవ్యక్తనాద
 బ్రహ్మమున కాకాశమున నానావిధదిక్కులు హద్దులేర్పర్చినట్లు
 నానావిధాచ్ఛులు హల్లులు స్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషవిధానము
 లనంతజాతు జీవులకుఁ బరస్పర మూహతెల్పుకొనుసాధనములుగా
 ననంతప్రకారకభాషావిశేషములు సహజసిద్ధములయిన నానావిధ
 జంగుస్థావరజంతుసామాన్యకంతధ్వనులనుండి జనసామాన్యముగా
 బోధపడ నట్లు దేశకాలపాత్రానుసారముగా ననంతవిధములయిన
 యూహల న్వలంబించుటకై యనంతవిధశబ్దము లనాదికాలమునుండి
 యను వ్యవహరింపఁజేసిరి

దేవునికిఁ బ్రతిమవలె ధ్వనికి స్వరకాలస్థానప్రయత్నకవర్ణా
 త్మకశబ్దమయభావము కృత్రిమకల్పనములు పెదవులు మూసి తెఱ
 చుటచేత నొడవినయుచ్చ్వాసితవా యజన్యమగుధ్వని “ఓవ్యమనియు”
 ప్లఫ్ బోభ్ మ్ మొదలగు నానావిధవ్యంజనవిశేషము లూపిరిం
 బెదవులమూసి లోనికి లాగుకొనునపుడు కలుగు చుంబనాదర్థ్యసూచ
 కమలగు నానావిధధ్వనివిశేషములుదేవునకువిగ్రహములవలె నవ్యక్త
 ధ్వనికి వ్యక్తీకరించునూహఁ దెల్పుటకై యేర్పడిన కృత్రిమశబ్దరచనా
 విశేషాత్తకనానావిధానంతసంఖ్యాకభావలై నామరూపముల సంజ్ఞల
 దేశకాలపాత్రోచితముగా ననాదిసహజసిద్ధములై వ్యవహరింపఁబడు
 చున్నవి ననుద్రమునకుఁ దరంగములకును వస్తుభేదములేనితీరుగా
 ధ్వనికిని పర్ణములకును వస్తుభేదములేదు “వాచారంభణంవికాతోనామ

భేయమ్" అనుశ్రుతిప్రకారము దేవునకుఁ బ్రతిమలతీరున నవ్యక్తనాద
 బ్రహ్మమునకు ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకాని, కార్య శబ్దమయనానావిధ
 కృత్రిమభాషావిరచనము కావించఁబడెను. సయాహాస్య పాణులెట్లు
 గ్రహించగలరో యాతీరుగా శబ్దస్వర్పరూపగంధగుణవిశేషములను
 దేశకాలపాత్రోచితముగాఁ బ్రయోగించినఁ జాలున. తదయుద్దేశము
 పరులకు బోధపడినపు డద్ది సకల వేదశాస్త్రసమ్మతమైనదనియే
 నిశ్చయింపవలెను. సకలవేదశాస్త్రసమ్మతముకాని తలంపు పరుల
 కెంతమాత్రము న్వేద్యమేకాదు లోకమున జరుగవలసినపనియే
 జరుగుచున్నది కాని యసంభవము కుండేటికొమ్మవలె నెన్నఁడు
 న్నొంచదు కనుక అన్నిశబ్దములును మఱి యన్నిభావమును జనరంజ
 కములయ్యెనేని సాధువులు, మఱి జగదుపద్రవకరములగు నామ
 రూపములన్నియు ససాధువులు జనులకుఁ బరస్పర ప్రేమానురాగ
 జనకముగు నామరూపప్రయోగముతయ నువేదశాస్త్రసమ్మతమేయని
 సిద్ధాంతకరింపకతీఱదుతీఱదు. పంచభూతిములసంయోగ వియోగవిశే
 షములచే శబ్దస్వర్పరూపగంధములను గుణవిశేషప్రవృత్తిపృథులు
 కలుగనేరవు. ద్రవ్యగుణకర్మసామాన్యవిశేషసమవాయభావములను
 సప్తపదార్థముల కన్యోన్యసంబంధవ్యవస్థలేక ప్రత్యేకముగాస్వతంత్ర
 స్థితి యేపదార్థమునకై నను లేదు. కార్యకారణము లొకదానిఁబట్టి
 మొకటి గ్రాహ్యములగుటచేతఁ గార్యకారణములు రెండును జ్ఞాతకుఁ
 గార్యరూపములే యగును. జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయములు మూఁడునుబరస్పర
 సంబంధములగు వ్యవస్థాదిసంజ్ఞలేగాని యామూఁడింటిలో నెద్దాని
 కైనను స్వతంత్రస్థితిలేదు. ఆత్మగుణముగు బుద్ధియు, బుద్ధిప్రచార
 మునకవకాశమిచ్చెడి శ్రవణేంద్రియశక్తి ప్రచారమున కవకాశ
 మిచ్చెడిధ్వనియును, అనఁగాజ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయములను మూఁడు ప్రత్యేక
 స్వతంత్రపదార్థములపరస్పరతదప్పలోకవ్యవహారమును నాల్గవపదా

ర్థము కలుగఁబోదు దృఢదృశ్యము పరస్పరస బంధముతో నున్న
వ్యవస్థాత్మక పదార్థములు కారణదృఢమృత్యుంబట్టి కార్యదృశ్యమును
గార్యదృశ్యముంబట్టి కారణమృత్యున శివునిబట్టిశక్తియుం బురుషుని
బట్టి ప్రకృతియు శక్తిఁబట్టి శివుఁడు ప్రకృతింబట్టి పురుషుఁడు వ్యవ
స్థాపితుఁగుచున్నారు గుణిఁబట్టి గుణము గుణముంబట్టి గుణియును
వ్యవస్థాత్మకమగుచున్నవి

ఆత్మకుఁ బ్రవృత్తినివృత్తినియు నావరణవిక్షేపములనియును
కార్యకారణస్థితులనియు వ్యావహారికపారమార్థికదశలనియు రెండు
స్వభావములు కన్పట్టుచున్నవి నాదబ్రహ్మము సగవృత్తమై బీజ
రూపమై కారణమై “ఏక మే వాద్వితీయం బ్రహ్మ” అనునట్లు సుషుప్త్య
వస్థయందలి యూహవలె నిర్విశేషమగుచున్నది స్వప్నజాగ్రద్దశ
లందు సవిషయమగు మనస్సువలె రెండుతీర్పుగా నొకప్పుడు సగుణమై
యి కొకవేళ నిర్గుణముగనుండు సహజము జ్ఞాతయొక్క సగుణ
నిర్గుణస్థితుంబట్టి జ్ఞేయముయొక్క భావాభావవిశేషము లుండును
జ్ఞాత లేక జ్ఞేయము జ్ఞేయము లేక జ్ఞాతయు పురుషుఁడు లేక ప్రకృతి
యుం బ్రకృతి లేక పురుషుఁడు కార్యము లేక కారణముంగారణము
లేక కార్యముం దోచనేరవు.

వా గ ర్థ వై ఖ రి

దూరముగానున్న సంతయొక్కధ్వనియొకప్పుడు హెచ్చుగాన
మఱొకప్పుడు తగ్గుగా వినఁబడుచుండును ఆసంతలోనిజను లాడుకొను
నానావిధములయిన పలుకులేయేయర్థములం బ్రయోగింపఁబడునో
యేకముఖముగ నాలించి వివేచింప నెవ్వరికిం దరముకాదు సంతలో
నున్నప్పటి తనకుఁ దెలిసినట్లు పల్కు నొక్కనిభావమాత్రమే
యూగొల్గిలో విస్పష్టముగా వివేచనము కావింప శక్యము కాదు

అనఁగాఁ గేవలధ్వనియొక్కటియే లావు సన్నములంబట్టియు నుపాధి
వశమున స్వరకాలస్థానప్రయత్నములమున వివిధభేదంబులతో
నానావిధాచ్ఛలుగాను హల్లులుగాను విస్పష్టముగా నస్పష్టముగాను
సువ్యక్తముగా సర్థవ్యక్తముగాను సర్వజనసాధారణవేద్యముగాను
దేశకాలపాత్రానుసారవేద్యముగాను నానావిధప్రపాదకము లోగాత్ర
యంత్రోభయజన్యమై సహజకృత్రిమభేదంబులన్మూర్తీభవించుచున్న
శబ్దముయొక్క సాధుత్వాసాధుత్వములు కల్పితములుగాని వాస్తవ
ములు కావు సర్వలోకోపకారకశబ్దము సాధువు లోకద్రోహకర
శబ్ద మశబ్దము ఈశబ్దమున కీయర్థమనియు నీయూహఁ దెల్పుట
కిట్లు ధ్వనిచేయవలసియుండుననియుం దనచెంగటిపెద్దవారలననుకరించి
ఎన్నలు వాగర్థవిశేషములను సహవాసముచేతను మఱి యభ్యాస
పాటవముచేతను దెలిసికొని తమశక్తికొలంది నొరులవైఖరిని నిగ్ర
హించి తమయూహ నొరులకుఁ దెల్పుచున్నారు వేదవేదాంగాది
గ్రంథములన్నియును దత్తదేశకాలపాత్రోచితముగా ననాదికాలము
నండియును లోకోపకారపరాయణులగు మహాత్ములు కల్పించిన
నంజ్ఞలుగాని మేఘగర్జితములు మెఱువులవలెనహజ్రకసిద్ధగుణములు
కావు కావు “రక్షోహాగమలఘ్నసందేహః” ప్రయోజనమ్మనటచేత
లోకోపకారముగాఁ దమతమయాస్తులు జాతిగుర్యాదలు శాశ్వతస్థితి
కలవిగా నేర్పర్చుకొనుట మనుష్యవ్యభావమయినట్లు తమగు పెద్దల
పల్లకులు శిష్టోపదిష్టశబ్దములు యథాస్థితిగానుంచుకొనఁదగినవిధాన
మెఱిగించుపద్ధతులు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోనిరుక్తశాస్త్రము లనాది
కాలమునుండియుఁ బ్రవర్తిల్లుచున్నవి ఒకభావనుండి వేఱొకభావ
పుట్టుటయు నశించుటయును మాఱుచుండుటయును నముదమునుండి
తరంగ ముదయించి మాఱుచు నశించుచున్న తీరేగాని వేఱు కాదు
కాదు సముదమునకును దరంగములకును ధ్వనికిని వర్ణములకును

వాసుదేవునకును జగత్తునకును సత్యముగా వస్తుభేదము లేకు లేదు అయినప్పటికిని నావబ్రహ్మవేత్తలగు మనులన్యక్తశబ్దమును లోకోపకారమునకై స్వరకాలస్థానప్రకయత్నభేదముల వ్యభజించి షడ్జాది సప్తస్వరవిశేషములను వ్రతీ యక్షరసమామ్నాయాత్మకవాఙ్మయముగా నవ్యాకృతశబ్దబ్రహ్మమును వ్యాకృతమొనరి సకలవేదశాస్త్రములను సంజ్ఞావిశేషంబుల వ్వానాదేశకాల పాత్రోచితముగాఁ బ్రకటించిరి

గీర్వాణవాగ్గీల

లోకములోని సకలభావములు “ధాతూనామనేకార్థత్వాత్ - ఉపస్థానామనేకార్థత్వాత్ - అవ్యయానామనేకార్థత్వాత్ నిపాతానామనేకార్థత్వాత్” అని ప్రతిపాదింపఁబడి దేవభావనాఁ బరఁగు సంస్కృతభావగామార్పఁబడుట కవకాశముండుటచేత పృథివ ప్రేజో వాయువులను తరంగము లాకాశగుండును, మహాదాదితత్త్వములు సత్త్వరజస్తమోగుణాత్మక బ్రహ్మతీయండును, మఱి యీసమస్తజగమును వాసుదేవునియందును లయమగునట్లు జగమునందలి సకలవర్ణాత్మకశబ్దములును గీర్వాణభావయందే వ్యుత్పన్నములు కావించఁబడును జగమునందలి యెల్లభావలకును గీర్వాణభావయే జననియుం బ్రకృతియునును పితృప్రత్యయములకుఁ బ్రకృతివలెనిభిలవాఙ్మయమునకును సంస్కృతభావయే ప్రకృతిగామునునాదికాలము నుండియును వేదశాస్త్రవిభోధకై పన్నిరి భావయార్యభావయనియును మ్లేచ్ఛభావయనియును రెడువిధములు ఆర్యభావ విస్పష్టమైనది మ్లేచ్ఛభావయస్పష్టమైనది ఆర్యభావ యుచితమైనది మ్లేచ్ఛభావ యనుచితమైనది ఆర్యభావ కతివ్రతవంటిది మ్లేచ్ఛభావ కులటవంటిది ఆర్యభావ యిహపరకారకము మ్లేచ్ఛభావ నరకము ఆర్యభావ సర్వలోకోప

కారకము మేచ్చభావ సకలజనాపకారకము ఆర్యభావ సకలప్రాణి
హృదయసంతోషకము మేచ్చభావ సజ్జనవిభీషకము ఆర్యభావ
యుదారవాక్కు మేచ్చభావ నీచవాక్కు ఆర్యభావసాధువునత్వ
గుణమయము మేచ్చభావయసాధువు రజస్తమోగుణమయము
“నమేచ్ఛితవై నాపభాషితవై” అనుటచేత లోకద్రోహకరమగు
మేచ్చాపప్రభంశభావమున కాక జగదుపకారకురాయణ యజ్ఞదీక్షితులగు
వరమభాగవతులు పలుకిగల జనరంజకమగు సంస్కృత భావ నేవ్యవహా
రించెదరు భూతద్రోహమునుదంతుగాంసనుజగు స్సాలజ్ఞాశీలభయములం
బుట్టించు భావ మేచ్ఛితము సప్రభంశమగు లోకోపకారమును
సకల భూతదయను దైవభక్తిని హేచ్చరించుపల్కు సంస్కృత మనం
బరఁగును సాధుశబ్దము- సుశబ్దము- శిష్టోపదిష్టశబ్దము - ఆర్యభా
వయు సన పర్యాయపదముల వాడఁబడు సంస్కృతశబ్దము మిక్కిలి
పరిమితమై సకలజనరంజకమైనర్స లోకోపకారికమై మున్యుపదిష్టమై
వరమభాగవతవ్యవహారికమై సర్వజగత్కారణమగు దేవునివలె సకల
దేశభావ కు జననియై యనాదియై సత్యమై వ్యావహారికపారమార్థికో
భయలోకసంతారికమై సర్వజగత్సందీపకసూర్యకాంతివలె సకలదేశ
భాషాగందీపకమై విరాజిల్లుతున్నది

“ఏకశబ్ద స్సమ్యక్జ్ఞాతః సుష్ఠుసంక్షయక్తః స్వర్గేలోకే
కామదుగ్భవతి” అను భాష్యోక్తి పర్యాయలోచనముచేత ధ్వన్యాత్మక
వర్ణాత్మకముగా స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నశద్ధిగా నుచ్చరింపఁదగిన
శబ్దము “అంబా” అను శబ్దముక్కటియే యని సిద్ధాంతికిరిపక
తీరిదు “అంబా” అను శబ్దము వైఖరీమూలమయి సకలధ్వన్యాత్మక
వర్ణాత్మక శబ్దోచ్ఛారణమునకాదియై కంఠనాళము నఁబుట్టి వివృతమై
సువ్యక్తమైన “అ” కారముగా శ్రవణగోచరమై యానునాసిక్యాది
ద్రోహముతగులనివిధముగా సంవృతమై పురుషముఁతచేత సవ్యక్త

మున లయముజేసి తిరిగివివృతమై పెదవులు విప్పుటచేత వ్యక్తికరించి
 'బ' కారముగా శ్రవణగోచరమై సకలజగత్తుగా వివృతమగు
 నాదబ్రహ్మమును సూచించు సకలజగజ్జపనియగు నాదిశక్తిని
 బోధించుచున్నది కనుక సకలధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్ద_పంచ
 మందు "అంబా" శబ్ద మొక్కటియే లోకు చేతఁ దెలిసికొనఁదగి
 నదియును మఱియును లెస్సగాఁ బ్రయోగింపఁదగినదియును వాక్ర
 పంచమునకెల్ల "అంబా" శబ్దమే యాద్యక్షకృతి సమస్తకంఠ
 ధ్వనులకుం దల్లి "అంబా" అంబా శబ్దమే "అంబా" శబ్దమే వివిధ
 రూపముల సూర్యకిరణము నానావర్ణములఁ బొడచూపునట్లు సకల
 జంతుకంఠనాశముఁనుండి యాజంతువులజీవితకాలము నాదిమధ్యాంత
 ములయందతంటను నవరసాత్మకమే నానావిధస్వరకాలస్థాన ప్రయత్న
 విశేషోదితమై విష్ణుసంవృతస్వరూపకమై నానావిధములగు నచ్చులు
 హల్లులుగా వ్యవహరింపఁబడుచున్నది కావుననే పుట్టినతోడనే
 సకలప్రాణుల యుచ్ఛ్వాసవాయువు "అంబా" యనియును మఱి
 "అంబా" శబ్దముయొక్క స్థూలసూక్ష్మదళావిశిష్టనానావిధశబ్దాత్మక
 ముగా నుత్పత్తిస్థితిలయములందుచున్నది కనుకనే పురాణమునులును
 శంకరాచార్యాదిమహాత్ములును "అంబా" శబ్దమును దెలిసికొని
 సమస్తజగమ నాదిశక్తిగా భావించి "సమాతుః పరదైవతమ్
 మాతైవ పరమోగురుః" అని నిశ్చయించి యాజన్మసిద్ధులై సకల
 భువనప్రసిద్ధులై కాబట్టి "అంబా" యను శబ్ద మొక్కటియే
 యార్యభాషయును దేవభాషయును సంస్కృత మనఁదగినశబ్దము
 మఱి యితరశబ్దములన్నియును మేల్చితము లనార్యము లపభ్రంశ
 ములే యని యనఁతీఱదు తీఱదు నిత్యసత్యనిరవద్యమై "ఏకమేవా
 ద్వితీయం బ్రహ్మ" అను విధమున "అంబా" యను సాధుశబ్ద
 మొక్కటియే అనంతసంఖ్యాకములగు మిథ్యావస్తువులవలె మేల్చాప

భ్రంశశబ్దము లవరిమితసంఖ్యాకములయి దుర్జనవ్యవహృతములగు
చున్నవి సర్వసంసారదుఃఖాబ్ధిసంతారకము- సర్వదోషసంహారకము
సర్వలోకోపకారకమునగు “అంబా” యను శబ్దముతప్ప సర్వభూత
దయాకుఁడు సర్వలోకోపకారకరాయణుఁడగు పరమభాగవతుఁడు
సచ్చిదానందస్వరూపిణియు నాదబ్రహ్మమూర్తియునగు నాదిశక్తి యు
నిఖిలజగజ్జననియునగు దేనిని సంతత ముపాసించుచు మతేశబ్దముల
స్థలనై స సుచ్చరింపఁ దుచ్చరింపఁడు మఱియుం బరమభాగవతీని
వైఖరియంతయు “అంబా” శబ్ద విశేషస్వరూపమే యగుచుసర్వలోక
జననియు నాదిశక్తియునగు కనకదుర్గనే వివిధార్థముల సభిప్రాయ
నిరివనేయుచుండును
దలబ

మఱియును సుశబ్దములు పరిమితములనియు నొకసంస్కృతశబ్ద
మున కనేకావభ్రంశములు “గో” శబ్దమునకు “గోతా-గోణీ” యను
సపరిమితసంఖ్యాకావభ్రంశములయున్కిచేత “నష్టేచ్ఛితవైనాపభావ
తవై” అను యజ్ఞదీక్షితని సుమము న్నావ్యవిరచనమునకున్మాడఁ
గల్గింపఁబడి గ్రామ్యాశ్లీలాదిదోషదూషితశబ్దములు కావ్యవిరచనము
నకుం బొకిరావని యాంశారికులు సిద్ధాంతీకరించిరి కంఠ్యమగు
“అ” కారము సగవృతమగుటకై యాయనునాసికానుస్వారముగాఁ
దొల్ల పరిణమించి పెదవులమూతచే శ్రోత్రేంద్రియాతీతముగా
సూక్ష్మరూపమునఁ దనయందు తానే బిందువై లయమి చెంది మృదు
మధురముగాఁనోవ్య “బ” కారముగా వివర్తమై శ్రావ్యమగు
చున్నది “అఃకృష్ణశృంకరోబ్రహ్మశక్రః సోమోఽనిలోఽనలః
సూర్యః ప్రాణోజనః కాలోవసంతః బ్రణతఃసుఖి” అని సాధరిమాని
చెప్పినట్లు “అ” కారము కృష్ణ- శంకర- బ్రహ్మ- శక్ర- సోమ-
అనిల అనల- సూర్య- ప్రాణ జన- కాల- వసంత- బ్రణత-సుఖి”
అను పదునాల్గువస్తువు శర్థమిచ్చుచున్నది అనఁగాఅకారాద్యచ్చులు

ప్రత్యేకముగాఁ బ్రత్యచ్ఛను స్వరస్థానకాలప్రయత్నవిశేషములంబట్టి
 ప్రత్యేకమనంతవిధార్థములిచ్చును మరియు “క” కారాదిహల్లులన్ని
 యుంబ్రత్యేకము ప్రతిహల్లు ననంతములగు వర్ణములం జెప్పును
 ఇంతేకాక “అక్” అని రెండురూపములయిన అకారకకారాత్మకము
 లగు రెండు వర్ణములతోనున్న రెండుశబ్దములు స్వరకాలస్థాన ప్రయ
 త్నవిశేషములచేత ననంతవిధప్రాణినంఘముఁకొకొక్క భాషారూప
 ములై యనంతసంఖ్యార్థములిచ్చుననంతభావలగుచున్నవిఆకాశము
 నకుమర్యాదలువాద్దులు దిక్కులు ప్రదేశములు త్రోవలుపరిమాణ
 విశేషములుబుద్ధికల్పితములై వ్యవహరింపఁబడు చందమున, నాకాశ
 గుణమగుశబ్దముగూడనానాభావలుగా బుద్ధికల్పితమయి నానార్థముల
 న్నానారసములన్ వ్యవహరింపఁబడుచుననిత్యస్వత్వ ప్రపంచమువలె
 లోకమందు మానవులందుఁగాని తక్కిన ప్రాణి కోటులయందుఁ
 గాని ధ్వన్యాత్మకముగాఁగాని వర్ణాత్మకముగాఁ గాని స్వరాది
 విశేషముల ని్వనఁబడు శబ్దవిశేషమంతయు ననిత్యమై యవ్యవస్థితమై
 మిథ్యాభూతమై వేదవేదాంగ వైఖరీస్వరూపమైయనంతవిధమై నానా
 రసార్థములన్ సృష్టిసిత్తినాశములందుచున్నది

క ర్త వ్య జి జ్ఞా న

మొట్టమొదట దేహి, యేయద్దేశములేకయే ధ్వనిచేయుచుఁ
 గ్రమక్రమముగా సహవాసమునుబట్టి యితరప్రాణులుచేయుధ్వనులను
 యథాశక్తిన్ గ్రహించును మరియు దనయూహఁ దెల్పఁగలుగు
 విధమున సహవాసబలముచేతను మప్పుబడిచేతను మరియుభ్యాసపాట
 వముచేతను పరులకంతనాదముల యభిప్రాయము తనబుద్ధిబలము
 కొలందిని గ్రహించి తనయూహ స్ఫురులకుఁ దెల్పఁగలుగును దేశ

కాలపాతములనుసరించి శబ్దములుగాని యర్థముగాని వ్యవహరింపఁ
బడును సంస్కృతప్రాకృతాపభ్రంశాదిభాషాభేదములుకృత్రిగుములు
బుద్ధికల్పితములుగానిమేఘగర్జితమువలె సముద్రఘోషమాడ్కి-హ
జములు కావు కేవలధ్వన్యాత్మకముగాను వర్ణాత్మకముగాను నానా
ప్రకారముల శ్రవణేంద్రియగోచరములగు శబ్దమాకాశము ఘట
పటాద్యుపాధివిశేషములచేత ఘటాకాశ కటాకాశా ద్యనంతవిధము
లం జేర్కొనఁబడినట్లు స్వరవర్ణపదముక్కుకాదివిభేదములచేత నానా
విధానంతసంఖ్యాకభాషాత్మకమై వ్యవహరింపఁబడుచున్నది ఉపాధికి
నానాప్రకారములు కలవుగాని, దేహము లనంతవిధములుగాని,
చైతన్య మొక్కటియే ఆర్యులకుఁ మఱి యనార్యులకు నుపాధిభేద
ములు కలవుగాని ప్రాణ మొక్కటియేయైన విధమున కాలస్థాన
ప్రయత్నోపాధిభేద మార్యభాషకు మఱి యనార్యభాషకున్గలిగినప్ప
టికి శబ్దము నాకాశగుణ మొక్కటియే “అవిద్యామూలకం ద్వైత
మద్వైతం పరమార్థతః” అన్న ట్లుపాధిభేదముంబట్టి శబ్దభేదము
కల్పితమగుచున్నదిగాని యాకాశము వలెశబ్దమునిర్విశేషము మఱియు
సవిభాజ్యమై “ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ” అనురీతి “ఇదమిత్థమ్”
అని నిర్దేశింపనలవిగాకున్నది కాఁబట్టిఛందఃసంస్కృతాపభ్రంశశబ్దము
లన్నియును మిథ్యాకల్పితములు స్వప్నపదార్థసదృశములు ప్రాతి
భాసికములు వ్యావహారికములానుకారికములు ప్రతిబింబతుల్యములు-
“డిత్థాది” శబ్దములమాడ్కి ససర్థకము లెండమావులమాడ్కి
విభ్రాంతిమూలములుశశవిషాణవంధ్యాపుత్ర, శబ్దములమాడ్కి ససహజ
భవమిథ్యాకార్యములుగాని పారమార్థికములు కావుకావు మాయో
పాధినాశ్రయించి యచింత్యవైభవుఁడగు వాసుదేవుఁడు సంహతిచే
“ధ్యాయతీవలిలాయతఇవ” అనువిధముననిర్గుణఁడయ్యునుసగుణునివలె
నిర్గుణదినాల్గుతత్త్వములచేతఁ గ్రీడించుచున్నాఁడు, “అసంగోహ్యాయం

పురుషః" అనునట్లు బ్రహ్మము కన్న వాస్తవపదార్థమైదియును లేదు లేదు అయినప్పటికి "సంసారోఽయమతేవవిచిత్రః" అన నాచార్యోక్తి ప్రకారము స్వప్నతుల్యమై యనిర్వాచ్యమైనయీ వావ్యవహారదశను స్వకర్మవశుడై జీవుఁ డనుభవించకతీరదు అనుభవించిన శబ్దాద్వి విషయముల మిథ్య లని తెలిసియుం బానురభోధకై లోకసంగ్రహారమై ధర్మసంరక్షకై పాణిన్యాదిమును లీశబ్దవిశేషము లుపదేశింప వలసివచ్చెను "స్థితస్వగతి శ్చింతనీయా" అనుగీతిని లోకవ్యవహారముననుసరింపఁబడు వేదశాస్త్రపురాణేతిహాసాది శబ్దములనాదిగా దత్తదేశకాలపాత్రానుసారముగా సర్వకాలసానప్రయత్నవిశేషంబుల నానావిధభాషాగుఱ్ఱలన్ వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి కేవల ధర్మార్థబోధకములగు వైదికశబ్దములుచర్చించునద్ధతి శిక్షాశాస్త్రముచేతను మఱి యావైదికశబ్దముల ధర్మము నిర్నిరుక్తిశాస్త్రము మఱి యా శబ్దముల కకృతి ప్రత్యయవిశేష మెఱిగించు వ్యాకరణశాస్త్రము మఱి యావేదశబ్దములు నడకనుగురించి తెలుపుచందశాస్త్రమును మఱి యావేదక్రియాకాలవిశేషము లెఱిగించు జ్యోతిఃకల్పశాస్త్రము లును బరోపకారమొనర్చుటకు శక్తిచాలక పరలోకచింతచేసికొన వలసిన ముసలివారికి మాత్రమే యుద్దేశింపఁబడెనుగాని లోకోపకార మొనరింపఁగల దేహపాటవముగల యావనవంతులకు ఋగ్వజుస్సామాధర్వవేదమంత్రోచ్ఛారణముతోఁగాని శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోనిరుక్తజ్యోతిఃకల్పములను వేదాంగమట్కముతోఁగాని యవసర మొక్కింతయు నేదు లేదు కాకదంతపరీక్షవలె ఖరరోమగణితము వలె చుక్కలనెక్కించుటవలె నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములు కలిగించి తనతోడిపాటివారినిసుఖపెట్టి తానుఖముగ బ్రభుకఁదగినశరీరబలముగల వయోవంతులకు వేదవేదాంగశబ్దవిచారణము వ్యర్థము హాస్యాస్పదము పిచ్చి

ఆహారనిద్రావిహారసౌఖ్యము నొరులకుఁ గలిగింపఁదగిన దేహ బలము యౌవనము బుద్ధివైభవముకలవారు సన్న్యసిచుటయున వేదవేదాంగవిచారణ మొనరించుటయు నిష్ప్రయోజనములు తన తోడిప్రాణుల యన్నపానవిహారాదిసౌఖ్యమునకై పాటుపడక “సతాం కేనాపి కార్యేణ లోకస్యారాధనం వ్రతమ్” అనునార్యోక్తివిధమున ప్రాణిసంరక్షణముకొఱకును లోకోపకారమునకై పాటుపడక “అత్యా సన్నం కరిత్యజ్య మునేర్ద తంచ నిష్ఫలమ్” అన్నట్లుతనచుట్టునాఁకలి దప్పికలచే బాధపడుచున్న తనతోడిపాటిప్రాణుల కుపచరింపకపిచ్చి వానివలె లోకవ్యవహారమునకు నేహుసంరక్షణమునకును నిద్రాహార విహారసౌఖ్య మొదలించుటకును రవ్వంతయు సక్కరగాక గగనార విందమువలె దాననుభవించి సుఖపడుటకుఁగానితనతోడిపాటిప్రాణుల బ్రతుకు సౌఖ్య మొదలించుటకుఁగాని పనికిరాని వేదవేదాంగచర్చతో వివేకవంతులును బరోపకారపారీణులునగు సజ్జనుల కెంతమాత్ర మవసరములేదు వేదవేదాంగవిచారణాధికారము మునులకుమాత్రమే చెల్లునుగాని సంసారులయిన ప్రాకృతమానవులకొఱకు వేదవేదాంగము లెంతమాత్ర ముద్దేశింపఁబడలేదు ఇవి వేదము లివి వేదాంగములు మేము వేదవేదాంగవేత్తలము “బ్రాహ్మణేన విష్కారణం వడంగ వేదోఽధ్యేతవ్యః” అని కాము బ్రాహ్మణులమనియు బ్రహ్మనోటిలో నుండి యూడిపడినామనియు నితరులు తమకన్న తక్కువవారనియు కాము సోమరిపోతులయినప్పటికిని క్షత్రియవైశ్యశూద్రాదిజాతి వారలు తమ్ముగూర్చుండఁబెట్టి మేమి నేవించవలయుననియును నోటికి వచ్చినట్లటచుచు తా మాచరించుకర్మములు శ్రౌతస్మార్తవిధి చోదితములనియువదరుచువంచకులై స్వార్థపరులై న ధూర్తమానవులు “ఐక్ష్వా” అని యీవిధముగ నుచ్చరించుశబ్దములు వాస్తవ ఘ్నుగా వేదములు కావు. మఱి యాకుక్షింభరు లుకన్యసింతునవి

వేదాంగములు కావు సక్కయేడ దేవలోకమేడ యనురీతి నీసోమరి
 పోతుఁకు కుక్షింభరప్రాకృతగునుమ్యులకుఁ గేవల పరమార్థబోధక
 వేదవేదాంగశబ్దములకును జాల ఉప్పు- స్వార్థపరతన్నాని సకల
 భూతదయాపరులై సర్వలోకోపకారపరాయణులై తమతోడిపాటి
 జనుల నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యాభివృద్ధికై పాటుపడనివారెల్ల మోగ
 కాండే- యట్టి ధూర్తులు లోకులను వంచిచి తమయిచ్చకొలంది
 నిద్రాహారవిహారసౌఖ్య మాసించి పరించుశబ్దములుగాని చేయు
 కర్మములుగాని వేదవిహితములుకావు కావు

వేదవేదాంగవాచకశబ్దము పరాపశ్యస్తీమధ్య మాత్మకమై
 మనులకుమాత్రమే విదితమై యుండును వైఖరీరూపకముగాఁ
 బ్రాకృతమనుమ్యుఁలొళ్ళ నెలువడదు వెలువడదు ఈలోకములోని
 శబ్దజాలమంతయును వ్యావహారికమేగాని పారమార్థిక ముకింతయు
 న్నాదు కాదు బ్రహ్మమువలె బ్రహ్మబోధకవేదవేదాంగశబ్దజాలము
 మర్త్యజనవేద్యము కాఁబోదు నిత్య మపౌరుషేయము సూక్ష్మ
 మవ్యక్తము జగత్కారణమగు నాదబ్రహ్మమునకు దేవునుపోసిండు
 టకై శిలావిగ్రహము స్థాపించినట్లు పరమార్థజ్ఞానమునకై యనాదిగా
 మనుమ్యులేర్పర్చుకొన్న వైఖరీవిశేషము శిలావిగ్రహము దేవునకుఁ
 బ్రతినీధివలె మనమ్యస్పష్టియై యనాదిగా వ్యవహరింపఁబడుచున్నది.
 శిలావిగ్రహము వాస్తవముగా దేవుఁ డెట్లు కాదో యట్లులే
 యీలోకమున వ్యవహరింపఁబడుచున్న వేదములు వాస్తవముగా
 వేదములు కావు కావు మఱీబ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రాది
 జాతులు పారమార్థికములును వాస్తవములు గావు కావు కృత్రిమ
 రత్నములను బామరు లవివేకులును సహజజాతిరత్నములుగా భ్రమ
 పడి ధరించుకొని విట్టవీఁగునట్లు కృత్రిమజాతు లీమనుమ్యులు వాస్తవ
 ముగాఁ దాము ద్విజాలమనియు నార్యులమనియుం దక్కినమనుమ్యుల

కన్న సథికులమనియు నిర్జీవములగు బొమ్మలతో మాటాడుచాటాడు
 కొను నవివేకచాలకులవలె మోసపోవుచు వర్ణకాలక్షేపముచేయు
 చున్నారు సర్వజనసాధారణముగాఁ జతుర్విదాభిసంపాదకము
 లేర్పర్చుకొని మనుష్యులందఱుం బరస్పరప్రేమానురాగములతోఁ
 గలసిమెలసి హాయిగా జీవించు నుపాయ మెఱిగించు శబ్దముకన్నఁ
 బ్రత్యక్షవేద మింకెద్దియు న్నాదు కాదు జను కుఁ బరస్పరద్వేషము
 నొప్పించుశబ్ద మదెంతప్రాచీనమైనప్పటికి వేదసంజ్ఞతో నెంతప్రసిద్ధిగా
 వ్యవహరింపఁబడినప్పటికిని నిక్కముగా సజ్జను లట్టిపరస్పరవిద్వేష
 కారణశబ్దము స్వేదముగాఁ బాటించునొల్లరు మనుష్యులందఱికిం
 బరస్పరప్రేమానురాగములం బోధింపనిశబ్దము వేదశాస్త్రవిహితమని
 మోసకాఁడు తప్ప సజ్జనుఁ డెంతమాత్రముం జెప్పఁడ చెప్పఁడు
 లోకోపకారమునకై తాఁ బాటుపడుచు మఱి తన లోకోపకారక
 వర్తనము నొనసాగించుటకై భగవంతుని దనయంతరంగమున
 వేడుకొనుటకన్నఁ బరమార్థబోధకములగు వేదవేదాంగముల
 కింకొకనామమాపములు లేనేలేవు కాఁబట్టి పరమార్థబోధకములగు
 వేదము లాంతరంగికములగు తెలంపులుగాని బహిరంగములగు
 ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దవిశేషము లెంతమాత్రము న్నావు కావు
 బ్రహ్మాత్మకవేదస్వరూపమాత్మైకవేద్యముగాని వాచికమొక్కింతయు
 న్నాదు కాదు కాఁబట్టి యీలోకములో వేదవేదాంగములని వ్యవహా
 రింపఁబడుచున్న వాఙ్మయము దేవతలకుఁ బ్రతినిధిగా నేర్పర్చిన
 శిలావిగ్రహమువలె నాత్మైకవేద్యనిత్యాపౌరుషేయవేదశబ్దబ్రహ్మము
 నకుం బ్రతినిధిగాని యధార్థము కాదు కాదు

ధ్వనివర్ణవివేదము

పూర్వాచారములుంబూర్వచరిత్రములుంబాతపంచాంగముల
 ప్రాచీనములెట్లున్న నేమి జరిగినసంగతి మంచియో చెడ్డయో మనకు

గతజలనేతుబంధనమేల “ప్రకృతమనుసరామః పాయసం భక్ష
యామః” అనునట్లప్పటిజనులందఱైకమత్యముతోఁ బరస్పర
ప్రేమానురాగములతో హాయిగాఁ దమబ్రతుకు కొనసాగించుకొనఁ
దగిన మనోవాక్కాయకర్మము లేర్పర్చుకొనుటయే యవశ్యకత్వ
వ్యము మార్గియు దేశియు నని కేవల ధ్వన్యాత్మకశబ్దము రెండు
విధములు ఛందస్సును భావయు నని వర్ణాత్మకశబ్దమును రెండు
విధములుగా విభజింపఁబడినవి మార్గియును ఛందస్సును కేవల
పరమార్థబోధకములయి మునులకుమాత్రమే వేద్యములయియున్నవి
గాని లోకవ్యవహారోపయోగకరములు కావు శిక్షావ్యాకరణ
ఛందోనిరుక్తశాస్త్రములు కేవల మార్గిఛందస్సులనే చెప్పుచు
మన్యుపదిష్టములై పరమార్థబోధకములగుటచేత లోకవ్యవహారమున్న
కక్కరకావు ప్రాకృతులగు మనుష్యులకు మార్గిఛందశబ్దములు
వేద్యములు కావు మఱియును బ్రయుక్తములుంగాఁబడక నక్షత్ర
గోళములవలెఁ దరుయున్కినిమాత్ర మీలోకులకు వెల్లిడించుచున్నవి
మార్గిఛందశబ్దతత్వము మున్వైక వేద్యముగాని ప్రాకృతజనులకు
దురవగాహము వేదద్రవ్యము మనులుగాని ప్రాకృతులగుమనుష్యులు
కారు కాఁబట్టి శాస్త్రమునకును మనుష్యులకును జాలదూరము
బ్రహ్మవేత్తలమని దంభముచూపు కుక్షింభరులవలె వేదశాస్త్ర
పండితులమని విఱివీఁగుమనుష్యులు మిక్కిలిస్వార్థపరులగు ధూర్తులు.
కేవలపరోపకారప్రవర్తనమునల్పుసజ్జనులుమాత్రమేమూర్తిభవింభిన
వేదశాస్త్రము లనఁదగుదురు లోకద్రోహులగు దుర్జనులు పండితుల
మని స్వలాభమునకై పామరజనులను మోసపుచ్చుటకై తాము
పఠించిన వేదశాస్త్రములనియును తాము శ్రేష్ఠమానవులమనియును
సత్కారార్హులమనియు దొంగనిష్ఠలు కొంగజపములు నక్క
వినయములు మర్కటచేష్టలు లేనిపోనియంత్రతంత్రమంత్రములతో
నొరులఁ జెఱచి తాము చెడుచందురు

“దైవముచేయు నొత్తడితప్పకున్న నేవతో దాని నోర్చి వెక్కిరించు” అన్నియింద్రియములను ముడుచుకొని యేవికారమును బొందక సర్వమును దైవాధీనముం జగత్కార్యవైచిత్ర్యమని భావించి బ్రతికిన సార్థకముగా శక్తికొలంది లోకోపకారముమాత్రమే చేయఁ గలుమార్గమున పడచుచుఁ దనవలన కేవలలోకోపకారకక్రియలనే చేయించుమని దయామయుఁడగు శ్రీకృష్ణుని దివారాత్రములు పవిత్ర హృదయమున స్వార్థపరతన్నాని యహంకారముకారములదొఱఁగి వేఁడుకొనుచుంటకన్న బ్రతుకునం దవశ్యకర్తవ్యప్రయోజన మింకెద్దియు న్లేదను నిశ్చయముతోఁ బ్రవర్తించుటకన్నఁ బురుషకార మింకెద్దియు న్లేదు లేదు ‘వాచారంభణం వికారోనామధేయం మృత్తికైవేతీసత్యమ్’ అను శ్రుతివాక్యానుసారముగా నాకాశకాల దిగాత్మమనస్సులను విభజించ నలవికాదు పృథివ్యప్రేజోవాయువులు మొదటప్రమాణజిహ్వచక్షు స్వగింద్రియై గ్రాహ్యములయిఁదపమనస్సు చేత గంధరసరూపస్పర్శగుణవిభజనమున కవకాశమిచ్చుచున్నవిగాని యాకాశద్రవ్యముకేవలశ్రవణేంద్రియై గ్రాహ్యశబ్దగుణముమాత్రమే నిర్దేశింపఁబడుచున్నదిభావనైకగమ్యమైయున్నదిగాని పృథివ్యప్రేజో వాయువులకన్న వేరుగాస్వస్వరూపమును బ్రకటింపఁజాలదు పృథివ్య ప్రేజోవాయువులునుమఱియుం దద్గుణములు నాకాశమునకువేఱయి ప్రమాణరసనాచక్షు స్వగింద్రియములకుఁ బ్రత్యక్షములగుచున్నవికాని కేవలశబ్దగుణముంబట్టిమాత్రమే యాకాశద్రవ్యముయొక్క యున్నికేవలభావనైకగమ్యమై మనఃకాలదిగాత్మలనలెఁ బుద్ధికిమాత్రమే ప్రగోచరమగుచున్నది కాఁబట్టి యాకాశకాలదిగాత్మలనెడి నాల్గునూ ద్రవ్యములు పృథివ్యప్రేజోవాయులవలెనింద్రియై గ్రాహ్యములుకాఁబడక కేవల భావనైకమాత్ర గ్రాహ్యములని యనుకొనవలసియున్నది. ఇంద్రియై ప్రత్యక్ష మంతమాత్రమున్నది యాకాశముయొక్కగుణమగు

శబ్దముకూడ నాకాశమువలె నిరూపించి శ్యాకృతముకావించి ప్రకృతి ప్రత్యయనిరూపణమొనరింపనలవికాదు గాని శబ్దముయొక్క స్థూల సూక్ష్మదశలను మఱి యద్దాని స్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషములు గొంతవఱకుఁ దెలియఁబడి యనుకారసంజ్ఞావిధానములం బరులకుఁ దెలుపశక్యములగుచున్నప్పటికిని శబ్దముయొక్క వాస్తవతత్త్వము, దెలిసికొనుటకుఁగాని తా విన్న శబ్దము “ఇదమిత్యమ్” అని పరులకుఁ దెల్పుటకుఁగాని ముక్తిదప్పఁ బ్రాకృతమనుష్యున కొక్కింతయునలవి కాదు కుక్క గుఱ్ఱమున్నది- పులి ఖాండ్రుమన్నది- పిట్ట కూయుచున్నది- కాకి యటచుచున్నది- వేళుము గర్జిలుచున్నది- యరంగిఁ బ్రమోఁగుచున్నది జనులు పల్కచున్నారు చప్పుడు సద్దు సందడి, ప్రమోఁత కూఁత యేమో వినఁబడుచున్నదిభాషయేదోపోల్చివివరింప శక్యముకాదు- మఱి యనుకరించుటకై న నలవికాదుగానియూపల్లులు- మఱి వీనిలోనియర్థమును చిన్నతనమునుండియు సావాసముచేతను మప్పబడి యలవాటుచేతను గొంతవఱకు నేర్చినకొలంది ననుకరించి గుఱుతించి స్వభాషాపరిచితులగు జనులకు బోధింప నలవియగును

నాదబ్రహ్మపాసనము

“శ్రుతి స్మృతి లయః సతా” అనునట్లు శబ్దమునకు శ్రుతి లయలు తలిదండ్రులు నానాశ్రుతిస్వరగ్రామమూర్చ్ఛనాత్మకమై ద్రుతమధ్యవింబలయకాలస్వరూపమై శ్రవణేంద్రియైకగ్రాహ్యమయి యంత్రంగాత్రములచే ధ్వనివర్ణాత్మకమై యవ్యక్తకారణసంవృతబింబ నాదబ్రహ్మము వ్యక్తకార్యవివృత శ్రుతిబింబశబ్దమై సహజముగా జగమున సృష్టిసితినాశవిశేషపద్ధతుల సృకలప్రాణములం బ్రవర్తిల్లుచున్నది తనతల్లి మొదలగు బంధువులు తనసహవాసులు నేయభిప్రాయముతో నెట్లు పల్కుచున్నారో యాయభిప్రాయమును నెల్ల

హించుటకై యట్లు పల్కుటకుఁ బసినాఁటినుండియు దంగమప్రవాహు
లలవాటువడుచు నట్టిధ్వనుల ననుకరించుచుఁ దమతోడిసాటివారి
పల్కుల నాలించితాముగూడ నట్టిధ్వనులను స్వరకాలస్థానప్రయత్న
విశేషముల ననుకరించుచు నమాజశక్తితో వ్యవహరించుచుందురు
వినక పరులపల్కులతీరును మఱి స్ఫుటాభిప్రాయమును దెలిసికొన
శక్యముకాదు “రారా” అని పల్కువానికంరధ్వనిం బ్రత్యక్షముగా
విన్నవొనికిందప్ప వాఁడు “రారా” అని పల్కెనను ననుకారణని
ధ్వనింబట్టిగాని లేక ప్రవాతమొదలగువానిచేతగాని మతేవాక్యము
సంజ్ఞచేతగాని యింకొక రంత స్పష్టముగా “రారా” అని మొదలుఁ
బల్కినవానిపల్కుయొక్క తాత్పర్య మెఱుంగఁదరముకాదు సచేతన
ధ్వనినిగూలంకషముగా సచేతనయంత్రము తెలుపనేరద మఱియును
దనయుద్దేశమును దానే యభినయించి సాకల్యముగా వెల్లడింపనేరని
యంశములో నితరులపల్కులందలి యభిప్రాయమంతయును బహు
కేంత యభినయజ్ఞుడై నం బ్రకటింపనసాధ్యము

నాదబ్రహ్మమును దెలిసికొన్నదంతయును సర్వజ్ఞులయిన
మునులును శాస్త్రుకోవిదులగు శిష్టులయినను గూలంకషముగా తమ
శాస్త్రముఖములం బోధింపఁజాలరన విజ్ఞానబహుమర్పిదగులగుసంసారుల
లెక్కయేల ? కంరధ్వని మెల్ల గాను మఱి దూర్తశాస్త్వముగాను
సన్నముగాను గంభీరముగాను నానారసాత్మకమై పరిచయముకొలది
నెఱుంగబడుచునానాజాతిజీవులయుద్దేశమును వినువారలకు వెల్లడింపు
చున్నది పల్కువానికంతస్వరమునుబట్టియు వినువానిశ్రవణేంద్రియ
శక్తినిబట్టియును మఱియు నుభయులబుద్ధిస్వాస్థ్యమునుబట్టియును
వభిప్రాయములుప్రకటింపఁబడి తెలియఁబడుచుండును మొత్తముపై
నేయభినయవిశేషముచేతనైపును దనయాహనతయను వెల్లడించు
టకుఁగాని పరులయభిప్రాయమంతయును గూలంకషముగాఁదెలిపి

కొనుటకుఁగా ప్రాకృతులగు సంసారులు శక్తులుకారు కారు
 దైవచోదితులై పలుకుచున్నారుగాని దేహు లెట్లభిసయించుటకై నను
 స్వతంత్రులుకారు కారు సహవాసముచేత మంచిజ్ఞాన మబ్బదుగాని
 తప్పక చెడుసావాసముచేతఁ జెడుగబ్బకతీరదు ఈసంసారమంతయు
 నజ్ఞానాత్మకాహంకారమమకారమకామము సిరి యబ్బదుగాని చీఁ
 డబ్బకమానదన్నట్లు నిశ్చయముగా నానాదుఃఖఫలకము మఱి
 యవివేకమూలమగు నీసంసారవృక్షము నాశ్రయించి బ్రతుకుజీవుల
 దుర్దశకు నిక్కమయినకారణ మనాద్యచిద్యామూలకకర్మబంధమే
 ఆకర్మముయొక్కస్వరూపముజీవితేచ్ఛాత్మకతృష్ణ తృష్ణారహితునకు
 సంసారబంధములేదు కావున స్వార్థపరతమాని సకలకర్మములను
 భగవదర్పితములుకావించి ఫలమును గోరకయే శేవల కరోపకారము
 కొఱకుమాత్రమే పౌరుషము నుపయోగించు పరమభాగవతుఁ
 డొక్కఁడుమాత్రమే లయబ్రహ్మమనఁబడిరసికశిరోమణియై దోషము
 నుపేక్షించి గుణమునుమాత్రమేగ్రహించి సమస్తకర్మములను భగవ
 త్సమర్పణముకావించుచు నిరపేక్షుఁడై భగవద్దాసానుదానుఁడై
 సూన్యత్రవతుఁడై సర్వభూతదయాపరుఁడౌటచేత నాదబ్రహ్మోపాసన
 మనవరతము కావించుటచేత శబ్దతత్త్వ ముపదేశింప సమర్థుఁడగు
 చున్నాఁడు అట్లు నాదబ్రహ్మోపాసనముచేత శబ్దతత్త్వము ముపదే
 శించినమునులలో నగ్రగణ్యుఁడై దేవర్షినాఁ పరగిన పరమభాగవతో
 త్తముఁడగు నారదమహర్షి సామవేదశిక్షాశాస్త్ర ముపదేశించెను
 మును లుపదేశించినసంగతి మునులకుమాత్రమే యుద్దేశింపఁబడెను
 గాని మున్యుపదిష్టమార్గమున సంసారులు నడువశక్యముకాదు
 సంసారులు స్వకర్మబద్ధులు మఱియుం బొత్తుగా నస్వతంత్రులుకావున
 దుఃఖప్రాప్తయమగు నీసంసారమునఁ దమకెద్దియుం దెలియరాదనియును
 భాషెందుకుం బనికిరామనియును దమపురుష్కృపయత్నమునకుఁగూడ

దైవమే మూలమనియును సకలక్రియలను నిశ్చయముగాఁ దమకవేశములై జరుగుచున్నవనియును “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అను మంచితలంపు తమకుఁ గలిగినపుడుమాత్రమే దమకుఁ జిత్రశాంతి యొక్క చవి తెలియుచున్నదనియును భగవంతుఁడు తప్ప తమ్మును గాపాడి తమచిత్తశాంతినిఁ గలిగించుకదార్థ మింకెద్దియును లేదనియు నీబ్రతుకున నేడ్పుతప్ప మఱెద్దియుం దనచేతనైనపని యింకొకటి లేదనియును సుఖదుఃఖములు ఋతువుల మాటువువలెఁ దనకవేశములయి తటస్థించుచున్నవనియు నేపనియైనను జేసిన లాభములేదు మఱియుం జేయకతీరిదనియును ఈయన్వతంత్రపుబ్రతుకు చాపకతీతిని గూనివంపులాగున్నదనియును సర్వమును దైవాధీనమేయనియును దా నెద్దియు న్వాస్తవము దెలిసికొనుటకుఁగాని తెలుపుటకుఁగాని సమర్థుఁడు కాఁడనియును “ఏకః కపోతపోతశ్చతశః శ్రేస్తాస్తమభిధావన్తి అంబరమావృత్తిశూన్యం శివశివశరణం విధేః కరుణా” ఆకసమందు దేగలకుఁ జిక్కుపడిన గువ్వలవలె నీయరి వడ్వర్గమునకుం జిక్కిన తనబ్రతుకు బొత్తుగా దిక్కుమాలి కేవలము నైవమే శరణముగా మిగులుచున్నదనియును అన్నము ముందుగా నృజింపఁబడ కాఁకలిపుట్టనేపుట్టదనియు మోక్షానందము మొదటలేక సంసారదుఃఖము ప్రవర్తిల్ల నేప్రవర్తిల్లదనియును దైవసాహాయ్యమున్న పరమభాగవతున కీవిచారణమంతయును సహజముగాఁ దోచి తృప్త యుపశమిల్లి సకలభూతదయయును జగదుపకారక ప్రవర్తనము న్గలిగించి భోగవాంఛను మఱిలించి నాదబ్రహ్మతత్త్వ మెఱిగించి కైవల్యానందము న్గలిగించును గలిగించును

పసిసోఁటినుండియుం దనచుట్టుపట్ల జంతువు లేయద్దేశమును వెల్లడించుటకై యెట్లు తమకంతర్భవి వెల్లడించునో మఱి యశ్వ

విధసంజ్ఞ లేవేనిబయలుపర్చునో నిరంతరఋరిచయానుభవాభ్యాసముల
చేత గుఱుతింపవచ్చును భయమును కోపమును వేడ్కను మచ్చి
కను దెల్పుచు మనుష్యాదినానాజంగముప్రాణులు వెల్లడించు
కంతధ్వనులు తక్కినయవయవముల పరస్పరసంయోగముచేతఁగలుగు
ధ్వనివిశేషములుమఱియును నేత్రఘ్రాణరసనాత్వ గింద్రియగ్రాహ్యము
లగు రూపగంధరసస్పర్శప్రకటనవిశేషములు పరిచయానుభవాతి
శయముకొలంది గుఱుతింపవచ్చును వివేకశక్తియు త్వక్చక్షుః
శ్రోత్రజిహ్వప్రభాణేంద్రియశక్తియును సరిగానున్నకొలంది నానావిధ
జంతువులు పరస్పరబోధకావించుకొనవచ్చును నాబుద్ధియునునాశ్రవ
ణేంద్రియము స్వస్థతగానున్నకొలంది నాచెంగటి మనుష్యాది నానా
జంగమప్రాణు లేయేయభిప్రాయముతో లెట్లెట్లు కంఠాద్యవయవ
ధ్వనులు కావించుచుండిరో మఱి యందుకై నేనెట్లెట్లు తత్తదభి
ప్రాయానుసారముగా బదులాడవలయునో నాచిన్నతనమునుండియు
నాకుఁగల లోకానుభవముంబట్టి యొరులధ్వనిని గుఱుతించి యొరులకు
నాయభిప్రాయ మెఱిగించువిధమున ధ్వనిచేయఁగలను తక్కినజంతు
వులసంగతి యటుండఁగా నాయరుగుపొరుగులవల్కుల కలవాటు
బలముచేత సభిప్రాయమును గ్రహించి బదులాడు నాభావయు
నాయరుగుపొరుగువారలభావయు నొక్కటియై సమానాక్షరవిన్యాస
ముల నుండకతీతదుగా ? తత్తద్దేశకాలపాత్రానుసారముగా సకలజన
సామాన్యమైన ధ్వనిమొత్తముపై భయము కోపము సంతోష
మసహ్యము దుఃఖమును సూచించుట కైదువిధములం బంచప్రాణ
ములబట్టి యందఱినునుష్యలయభిప్రాయములచేత స్వరకాలస్థాన
ప్రయత్నములం భిన్నములయ్యు నొక్కపోల్కిగానుండకతీతదు
మఱియునుస్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషములతోఁ దత్తద్దేశసామాన్య
ముగా భావలు సంస్కృతావృభంశవిశేషములన్ వ్యవహరింపఁబడుచు

“రక్షో హాగమఘ్నసందేహః” ప్రయోజక శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో నిరుక్తలసబడుశాస్త్రపద్ధతులచే ననాదికాలమునుండియును దేవాలయములుచేరుపులిండ్లు వాకిళ్లు తోటలు దొడ్లుజాతులునీతులు వావివరుసలు మొదలగుమానవమర్యాదః వలె వ్రాతములముగాగ్రంథమునో సంగ్రహి కబడుచు సంప్రదాయసిద్ధముగా వ్యవహరింపబడుచుఁ దత్తదేశ కాలపాత్రోచితోద్దేశములు చతుర్విధాభిసయ విశేషముల మ్మాటుచుండియు న్మాటక ప్రవాహోదకగుణమురీతిం బ్రవర్తిల్లుచుండును కాబట్టి నామరూపాత్మకమై జగద్రూపముగా వివృతమైన నాదబ్రహ్మముయొక్క తత్త్వము “ఇదమిత్థమ్” అని నిర్దేశింపనలవి కాదుగాని వ్యావహారికమందలి భాషావిశేషముల కించుమించు సరియైనపద్ధతులు నియమించు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోనిరుక్తశాస్త్రము లెఱింగినపండితులు జనులకుఁ బరస్పరైకమత్యానురాగము లొదవింప జాలుదురనియే పరమకారుణికులయిన నారదాదిమునులు లోకోపకారముగా నానావిధశబ్దార్థము లెఱిఁగించుటకై వివిధములగు శిక్షాద్విశాస్త్రము లుపదేశించిరి తనతోడిపాటిజనులలో ననాదిసంప్రదాయానుసారము ననుశ్రుతమై వ్యవహరింపబడుచున్న భాష దేశ కాలపాత్రానుసారముగా నికలజనరంజకముగాఁ బలుకుట మిక్కిలి యవశ్యక ర్తవ్యము లోకశాస్త్రవిరుద్ధముగాఁ బాడవలయునుమాటాడ్చవలయును గ్రంథములు వ్రాయవలయును ఇహపరోభయలోకానుకూలముగా నామరూపవిశేషాభిసయముల నొరులఁ దరింపఁజేసి గుఱునుఁడు చతుర్దశపరమభాగవతులవలెఁ దాదరించున

ఉదాత్తానుదాతస్వరితాత్మక సప్తస్వరముల నాచార్యుఁడొదక్షిణాశ్రవణమున శిష్యులకుఁ బుత్రుల కుపదేశింపవలయునను జిక్షాశాస్త్రపర్యాలోచనముచేత నేయర్థమిచ్చుశబ్ద మెట్లుచ్చరింపనిమాటలములను సాధింపవచ్చునో యామార్గమును గురూపదేశముచేయును

సగ్రక్తిచేతను లోకశాస్త్రాద్యవేక్షణముచేతను దెలిసి ప్రయోగించి
 సకలజనానురాగమును సంపాదించుకొనుటయే పరమపురుషార్థము
 “అనుదాతేత్ -స్వరితేత్” అని ధాతువులు నియమింపఁబడుటచే
 శబ్దములం బల్కుటకై స్వరము నియమింపఁబడెను కాబట్టి యుచ్చా
 రణనియమము వైదికశబ్దములకేగాని లౌకికభాష కెంతమాత్రముం
 బనికీరాదు

“యథేంద్రశత్రుః సర్వతోఽపరాధాత్” అనటచేత యజ్ఞ
 దీక్షితుఁడగు యజమానఁడు మఱి యధ్వర్యులనుమాత్రము వేద
 మంత్రముల నుచ్చరించునపుడు ఉదాత్తాదిస్వరనియమము తప్పరాదు
 లౌకికభాష యథేష్టస్వరముతోఁ దనయభిప్రాయముం బరులకుఁదెల్పు
 టయే ప్రయోజనముగా నుచ్చరింపవచ్చును లోకరంజనముగా
 భావం బల్కినఁ జాలను స్వరకాలస్థానప్రయత్నవిశేషము లెట్లుం
 డనీ మఱి యచ్చులగాని హల్లులగాని యెట్లుండనీ మఱి యేయచ్చులు
 యొక్కగాని దే హల్లులయొక్కగాని యేర్పాటుండినను లేకుండినను
 గేవల ధ్వన్యాత్మకమైనను లేక వర్ణాత్మకమైనను మతేవిధముగా
 నుచ్చరింపఁబడినను దనయభిప్రాయము పరులకు వెల్లడియగుటమా
 త్రమే ప్రయోజనము మఱియు నెట్టినియమమునకుగాని యెట్టికట్టు
 పాటు పద్ధతులకుఁగాని లోబడక లోకరంజనమగురీతిని యథేష్టముగా
 లౌకికభాషను బల్కవచ్చును కేవలపరమార్థసంపాదనప్రయోజనము
 లగు వేదమంత్రము లుచ్చరించునపుడుమాత్రమే శిక్షాదిశాస్త్రపద్ధతు
 లవలంబించకున్నం బ్రత్యవాయముకలుగునని “నష్టేచ్ఛితవై నాపభాషే
 త్యై” అను శాస్త్రనియమము కలిగెను కాబట్టి పరమార్థసంపాద
 నజ్ఞులకై ఋగ్యజుస్సాచువేదమంత్రోచ్చారణముచేత సద్వర్యదీక్షితు
 లయిను పత్నియజమానులకును మఱియధ్వర్యుసప్తకమునకుమాత్రమే
 యొక్కట్టుపాట్లుగాని వేదశాస్త్రనియతపద్ధతు తెవ్వియెనగాని యాచ

దిగ్భకతీరదు పారమార్థికబోధములగు వేదమంత్రముల క్రవృత్తిగల
 యజ్ఞవాటకమునగాని కేవలలోకవ్యవహారమున నడచుచున్న సంసారు
 లకు నిద్రాహారవిహారములందు లోకరంజకముగాఁ బ్రవర్తిల్లుటకన్న
 వేతే వేదశాస్త్రపద్ధతుల నవలంబించఁగూడదు కూడదు యతినియ
 మము గృహస్థున కెట్లు తగదో కేవల యధ్వర్యుశార్వాములగు వేద
 శాస్త్రపద్ధతులు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యతత్పరులగు తాకికమనుష్యు
 లకుఁ దమతోడిపాటివారి ప్రేమానురాగములను సంపాదించుకొను
 తెన్నున దుచుకొనుటకన్న వేదశాస్త్రపద్ధతులతో నొక్కింత
 యైన నవసరములేదు లేదు యజ్ఞదీక్షితులకు శాస్త్రనియమమును
 తాకికులకుఁ గామచారాదుజ్ఞయును సకలమునిసమ్మతము లని సిద్ధాం
 తము సిద్ధాంతము జనులకు దేశకాలపాత్రానుసారముగాక మిక్కిలి
 ద్వేషమునుగావించు నాచారము వేదచోదితధర్మమయినప్పటికి నవ
 లంబించఁగూడదు కూడదను మనుస్మృతి మిక్కిలి కొనియాడఁదగినది
 “కలౌ పారాశరీస్మృతిః” అనుచేత “దానమేవ కలాయుగే- కలౌ
 సకీర్త్య కేశవమ్- కలౌ కేశవకీర్తనమ్” అను పరాశరాక్రిచ్ఛావృషఁ
 గలిశామందు ముఖ్యముగా “ఋరోఽకాగార్థ మిదంశరీరమ్” అను
 విధమునఁ దనతోడిపాటివారి ప్రేమానురాగములు సంపాదించుకొని
 వారల కుపకారముగా నడిచి యెరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడు
 తెన్నున నడచుటకన్న నితరవేదశాస్త్రప్రవహితధర్మము లవలంబింప
 నెవ్వరికింబనికీరాదు పనికిరాదు ప్రస్తుతమాచరింపక తీరినవిషయముష్యు
 లందఱు స్థలసిమెలసిపరస్పరప్రేమానురాగములతో నేకీభవించి నిద్రా
 హారవిహారసౌఖ్యములం దమబ్రతుకు పొడిగించుకొనుటమాత్రమే
 యన్ని సిద్ధాంతీకరింపకతీరిదుతీరిను నిన్నటి సూర్యకిరణతత్త్వమువేఱి
 సూర్యకిరణతత్త్వము కానేరదు నేడు విన్నటికన్న నన్నివిధముల
 వేతే కాబట్టి భూతభవిష్యత్కార్యలోచనము వ్యర్థము వర్త

మానసుయోచితము నొరులయెడఁ దా నెట్లు ప్రవర్తించినచోఁడన
నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యములకు భంగముకలుగక హాయిగాఁ దన
బ్రతుకు కొనసాగునో యావిధముగాఁ దనతోడిపాటివారితో నేకీభ
వించి తనకు న్దనయెడననురాగముగఁ జనులకు స్సంతతము జ్ఞేయము
నర్లిగించుటకై భగవంతుని బ్రార్థించుచు లోకోపకారముగా నడిచి
యొరులసుఖపెట్టినయెడఁ దానుఖపడవచ్చును వచ్చును నిద్రాహార
విహారసౌఖ్యాభిలాషము జనులందఱికి స్సమ సమే

బ్రాహ్మణప్రాణము బ్రాహ్మణనిద్ర- బ్రాహ్మణనియాఁకలి
డప్పిక లని నిద్రాహారసౌఖ్యమునకు వర్ణాశ్రమధర్మవ్యవస్థ లేదుగా?
వాస్తవముగా లోకముతో నొక్కింతయును సంబంధములేక కేవల
పరమార్థబోధకములగు ఋగాదివేదమంత్రములందు ద్యోతితములగు
బ్రాహ్మణాదివర్ణములు తత్త్వవిజ్ఞప్త్యవస్థలు నుపాసనాసౌలభ్యము
నకై దేవతలం దెల్పుటకై దేవాలయములు శిలావిగ్రహములు
నాలగ్రామములు మొదలగుమూర్తులు కల్పింకఁబడురీతిన వివిధయజ్ఞ
విధానములు బ్రాహ్మణాదివర్ణవ్యవస్థలు వర్ణాశ్రమధర్మములు మంత్ర
పాఠములు జాతినీతులుశ్రుతిస్మృతి మతాచారములు తత్త్వద్యుగాను
సారముగా లోకరక్షకై పరమకారుణికులు సర్వజులగు మునులు
చతుర్విధాభినయముల నుపదేశింపుచుండిరి ఋతువులు వివిధగతుల
సహజముగా మాటుచున్నవి ప్రస్తుతోపయోగముగాఁద తృప్తతువు
లకుఁ దగునట్లు నిద్రాహారవిహారసామగ్రి స్సమకూర్చుకొనక
తీరదుగా? వర్తమానదేశకాలపాత్రానుసారముగా నొరులసుఖపెట్టి
తానుసుఖపడుతెన్ను వెదకుకొనుటకన్న మన మ్యుఁడవలంబించవలసిన
వేదశాస్త్రవిహితధర్మ మింకెద్దియు న్నాదు కాదు

మంచిచెడ్డలు

“ధియోయోనః ప్రచోదయాత్” అనఁగా భగవంతుఁడు బుద్ధిని మా కొనఁగూగాక- బుద్ధి యనఁగా సకలజనానురాగము సంపాదించుకొనఁదగిన నడుపడియనిగాని “వాసుదేవః సర్వమితి”- జగమంతయును దేవుఁడేయని నిశ్చయముతో రాగద్వేషముల నందని చిత్తశాంతియనిగాని యర్థము మొదటియర్థమే ప్రాకృతమానవుల కుపయోగము రెండవయర్థము మునులకుమాత్రమే వేద్యము మనుష్యులకు మిక్కిలి దురవగాహము మఱియందరానిపండువంటిది పూర్వులు సంపాదించినయా స్తియునుబూర్వులొసర్చినగ్రంథములును బ్రస్తుతము మనబ్రతుకుసౌఖ్యమునకై యుపయోగించుకొను చున్నాముగా? ఆప్తవాక్యరూపములగు వేదశాస్త్రములును పెద్దల యుపదేశములును లేక మన కాదేయ హేయన స్తుజ్ఞానమే పొడమకుంట ప్రతిజనప్రత్యక్షానుభవమేకదా? భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలోప యోగముగా దేశకాలపాత్రోచితముగా సర్వజ్ఞులును బరమకారు ణికులుం గేవల లోకోపకారపరాయణులగు మును టుపదేశించిన శ్రుతిస్మృతులను ప్రకృతోపయోగముగా నన సరించవలయును వలయును కాబట్టి పరాశరమునిమతానుసారము నివృటిజనులు నడచియే తీరివలెను పరాశరస్మృతిలోని ముఖ్యసారాంశము “దానమేవ కలియుగే- కతా శేశవకీర్తనమ్” అనికదా, దాన మన్నను గేశవకీర్తన మన్నను “పరోపకారార్థ మిదం శరీరమ్” అను భావము స్పష్టమగుచున్నది “సతాం శేనాపి కార్యేణ లోకస్యారాధనం వ్రతమ్” అనిభవభూతి సహకవి పరాశరస్మృతిసార మును విశదీకరించెను భూ- వధ కృజ్ ఈమూఁడుధాతువులు క్రమ ముగానుదాత్తానుదా తస్వరితే లుకలఫయివరస్థైపద్యాత్మనేపద్భ్యు

భయపగుఁనుబట్టి భవతి-ఏధతే- కరోతి-కురుతేఅను క్రియారూప
 ములు పొందుచుభూసత్రాయాంఏధ-వృద్ధౌ కృజ్ కరణే అనిపాణి
 మునిచే ధాతుపారమునఁజెప్పఁబడినవి ఇచ్చఁటజెప్పఁబడినయుదాత్తా
 నుదాత్తస్వరితస్వరములు కేవల వ్యాకరణశాస్త్ర ప్రవృత్తికై యేర్ప
 డిన సంజ్ఞలుగాని భవతి- ఏధతే- కరోతి- కురుతే యనునపుడు
 నిపాదగాంధారస్వరములచేతను ఋషభధైవతస్వరములచేతను షడ్జ
 మధ్యమపంచమస్వరములచేతను పాణి శిక్షా శాస్త్రక్షధ్ధతిగానీయుదా
 త్తానదాత్తస్వరితేతుల నిర్విధింపఁబడి భూ ఏధ- కృజ్ అను ధాతు
 పులుగాని తజ్జన్యములయిన భవతి- ఏధతే- కరోతి- కురుతే యను
 క్రియారూపశబ్దములుగాని యుచ్చరింపవలయునని నియమములేదు
 ఉదాత్తాదిస్వరనియమము - మాత్రాదికాలనియమము-తాల్యాదిస్థాన
 నియమము- వివృతాదిక్షయత్ననియమము మొత్తముపై సుచ్చరణ
 విధి వైదికశబ్దములకుఁగాని తాకికభాషాశబ్దములకుఁ గామచారాను
 జ్ఞగా నెవరియిష్టముచొప్పున వారు తమతగుభావలం బరులకుఁ
 దమయుద్దేశ్యము వెల్లడియగునీరున సుచ్చరింపవచ్చును మఱియును
 యజ్ఞదీక్షవహించిన స్త్రీపురుషమిధునముతవృందక్కినస్త్రీపురుషులు
 తమతోడిపాటివారలకుఁ జిత్తరంజనమెట్లుగునో యావిధమునఁ దమ
 తమస్మిదాహారవిహారసౌఖ్యము సంపాదించుకొనఁదగిననడువడి నవలం
 బించవలయును జనులందఱికిం బరస్పరప్రేమానురాగములు పుట్టింపఁ
 గలిగెనేని యేజాతియైనను సరియే- యేమతమైనను సరియే-జనులకుఁ
 బరస్పరానురాగహేతువగు జాతిగాని యాచారముగాని మతముగాని
 విద్యగాని యవశ్యావలంబ్యము

మనుష్యులలో మంచిచెడ్డ లను రెండువిధములయిన జాతులు
 న్నిత్య ధాఞారములు మతములు విద్యలుం గలవు జనులకుఁ బరస్పర

ప్రేమానురాగములంబుట్టించు జాతిగాని నీతిగాని యాచారముగాని
 మతముగాని విద్యగాని యాదేయమున్ మంచిదనిపించుకొనును
 జనులకుఁ బరస్పరవిద్వేషకారణమయిన జాతిగాని నీతిగాని యాచార
 ముగాని మతముగాని విద్యగాని పేయము నెడదనిపించుకొనును
 తోపకారకమగు బ్రతుకు మంచిది లోకద్రోహకరమగు బ్రతుకు
 చెడ్డది మంచిధనము_ చెడ్డఋణము_ లోకోపకారపరాయణులు ధన
 స్వరూపమగు మంచిని దమవెనుకవారి కప్పగించెదరు స్వార్థపరులు
 ఋణమువంటి చెడ్డను గలిగించి పోయెదరు జనుల మంచిచెడ్డలు
 రెండే వారిబ్రతుకు పిమ్మట నీలోకములో లోకోపకారకముగాను
 మఱి లోకోపకారకముగాను నిల్చియుండును కాబట్టి సజ్జనులు
 మంచిపేరును మఱియుం దుర్జనులు చెడ్డపేరును లోకమునఁ దమ
 వెనుకనుంచి పోయెదరు సత్కీర్తివంతులకు స్వర్గమును దుష్కీర్తి
 వంతులకు నరకమును మరణానంతరమునఁ దప్పక లభించును సర్వ
 జనసములు సర్వభూతదయాపరులు సర్వజ్ఞులగు గౌతమవ్యాసాది
 మునులు సర్వలోకు లన్యోన్యప్రేమానురాగములతో హాయిగాఁ
 గలసిమెలసి యిహపరసౌఖ్యమును సంపాదించుకొను మభ్యోదేశము
 తోనే దేశకాలపాత్రోచితముగా వేదశాస్త్రసమ్మతములగు ధర్మము
 లుపదేశించిరి స్వార్థైకపరులగు దుర్జనులు వంచకులై జనులతోం
 బరస్పర ద్వేషము కల్గుతీరున మునిప్రణీతధర్మములకు విపరీతార్థములు
 చెప్పి పామరజనుల న్నమ్మించి లేనిపోని జాతికులమతాచారాభి
 మానముల జనులు పరస్పరద్వేషమునఁ దన్నుకొని కాట్లాడుకొను
 చుండఁగాఁ తాము విష్టవీఁగుచు నొరులఁ జెఱచి తాము చెడుచుండు
 రట్టిదుర్జనులబోధలు దుర్వ్యసనములవలెఁ గడురుచ్యములున్న సులభ
 బోధకములగుటచే మనుష్యులలో నూటికిఁ ధొంబదితోమ్మండ్రు

దుర్వ్యసనపరులయినవిధమున వంచకబోధలకు లోనగుచుందురు
 జనులలోఁ బరస్పరవిద్వేషకారణములగు జాతికులమతాచారము
 లన్నియును ధూర్తపండితకల్పితములేగాని నిక్కముగా మున్యుప
 దిష్టము తెంతమాత్రము న్నావు కావు బ్రహ్మచర్య గ్హారస్య
 వాసప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమములు మున్యుపదిష్ట వర్ణాశ్రమధర్మము
 లన్నియును లోకోపకారపరాయణులు సర్వజనసమ్మతముగావిధ్యుక్త
 ముగా నవలంబించి యొరులఁ దరించించి తాము తరించు నజ్ఞనులు
 వరమభాగవతోత్తములనఁ బరఁగెదరు

శ్రుతితత్త్వ నిరూపణము

ధాతువులకు వైయాకరణు లేర్పర్చినయుదాత్తానుదాతస్వరిత
 ములు కేవలమును శాస్త్రప్రవృత్తిమాత్రఫలకసంజ్ఞలుగాని సప్త
 స్వరాత్మకస్వరపరము తెంతమాత్రము న్నావు నోటిలోని యంగుడు
 మొదలగు పైనున్న స్థానములంటిన ధ్వని “ఉచ్చైరుదాతః” అని
 యను నాలుకక్రిందిదంతముల నొరయుధ్వని “నీచైరనుదాతః”
 అనియును గ్రిందుమీఁదుల రెండింటి నొరసిపల్కెడుధ్వని “సమా
 హారఃస్వరితః” అని సంజ్ఞలం బరఁగునుగాని వ్యాకరణశాస్త్రమున
 జెప్పఁబడిన యుదాత్తానుదాతస్వరితములు శిక్షాశాస్త్రానుసారముగ
 సప్తస్వరాత్మకముగా వివరింపఁబడిన “ఉదాతేఋషభగాంధారా”
 అని శ్రుతిజాతిస్వర గ్రామతానమూర్చనాత్మకముగా గాంధర్వపేద
 మున వివరింపఁబడినట్లుచెప్పఁబడ లేదు ధ్వనియధిక వాయువులతో వెలు
 వడినకొలందిస్థూలమైదూరశ్రవ్యమగును ఫిరంగిమ్రోతమేఘగర్జితము
 సింహగర్జనము కరిబృంహితము మొదలగుధ్వని పెద్దనాద మనఁ
 బడ ను కొంచెముగాలితో వెలువడి మిక్కిలి మెల్లిగా వినఁబడు

మోత, గుసగుసలాడుట, యేకాంతమాడుట, మెల్లగామాట్లాడుట, విన్న సెలయేటితరంగములచప్పుడు చల్లగాలికిఁగదలెడిచెట్లకొమ్మల యాకులధ్వని, తంత్రీనాదము, పతివ్రతాస్త్రీయొక్క సృదుమధురమగు సన్నరవళి, కంఠనాదము, మందమలయానిలధ్వనియును సూక్ష్మనాద మనఁబడును సమానమగుగాలి యూరిపోతచే నెడతెగక దీర్ఘకాల మొక్కరకముగావినఁబడుధ్వని శ్రుతి యనఁబడును మఱి యాగాలి యధికమైనకొలంది హెచ్చుస్థాయిధ్వని యగును ఆగాలి సన్నగిల్లిన కొలంది క్రింద తగ్గుస్థాయిధ్వని యగుచుండును ఒక్కకొలతగలగాలి వలన నొక్కవిధముగా వినఁబడుశ్రుతి యాగాలి యధికమగుచున్న కొలంది ననంతవిధములగు నుదాత్తశ్రుతులు నధికమయి వినఁబడు చుండును మఱి యాగాలి సన్నగిల్లినకొలంది ననేకవిధములగు ననుదాత్తశ్రుతుల న్దగ్గుచు మెల్ల మెల్లగా వినఁబడుచుండును హృద యమునుండి కంఠమునకు గాలి నూపిరి నెగుచునాళము లిరువదిరెం డను మతమునుబట్టి శ్రుతు లిరువదిరెం డని యొక్కరును జగము నందలి నానావిధజంగమస్థావరప్రాణివిశేషధ్వనులంబట్టి శ్రుతులనంత సంఖ్యాకములని మరొక్కరును బల్కుచున్నారు వడ్డమధ్యమ పంచమములకు న్నాల్గేసియు నిషాదగాంధారములకు రెండేసియు ఋషభధైవతములకు మూడేసియు మొత్తముపై శ్రుతు లిరువది రెండని పలువుర మతము “శ్రుతిస్థానే స్వరాస్వక్తుం నాం బ్రహ్మపై తత్త్వతః” అని నారదర్షి చెప్పినప్రకారము శ్రుతితత్త్వ మెఱుంగ శక్యముకాదు ఒక్కవిధముగా నాదము వినఁబడుచున్నపు డాశ్రుతి ప్రకృతిధ్వని- యాశ్రుతి యదివఱకు వినఁబడినట్లుండక మాటమహా హెచ్చుతగ్గులుగా వినఁబడుచున్నకొలంది స్వరమనంబడును సంతత మొక్కర్థిగాఁగఁడుగా గనఁబడు సూర్యచింబమువంటిదిప్రకృతిశ్రుతి

నాదము, గ్రహణకాలమున నానూర్యబింబము కొఱతవడుచు
 నదృశ్యమై క్రమక్రమముగాఁ దలచూ యెప్పటివలె నిండుబింబమై
 తోచునపు డాబింబము క్రమక్రమముగా నదృశ్యతనందువఱకు న్దగ్గి
 తగ్గి మఱి నిండుబింబమగువరకు హెచ్చుచున్నదశవంటిది కృతక
 శ్రుతినాదము ప్రకృతిశ్రుతి “ఏకమేవా ద్వితీయమ్ బ్రహ్మ”
 అను విధముగా నొక్కటియే వికృతశ్రుతి జగలు వలె నానావికార
 ములు కలది కాఁబట్టి శ్రుతిప్రకృతిభేదములతో సత్త్వరజస్తమోగుణ
 సామ్యమగు ప్రకృతివలె మంద్రమధ్యతారస్థాయీసామ్యమైప్రకృతినాఁ
 బడును ప్రకృతి త్రిగుణసమ్మేళనమువలన నానావిధ జగద్రూపమునఁ
 బరిణమించునట్లు త్రిస్థాయీసమ్మేళనముచేత శ్రుతి నానావిధస్వరప్రపం
 చముగాఁ బరిణమించుచున్నది షడ్జమధ్యచుగాంధారగ్రామములు
 స్వర్గమర్త్యపాతాళమల న్మంద్రమధ్యతారస్థాయీవిశేషముచేత నుదా
 తానుదాతస్వరితశ్రుతులు పరఁగుచున్నవను మునిమతము మిక్కిలి
 సచుంజనమును మఱియు స్పృహతుకముగాఁ దోచుచున్నది ఏదె
 ట్లున్నను ఈసృష్టికిఁ బైఁగానున్న జగత్కారణము నీసృష్టిలోనున్నవా
 రూహింపఁదరముకానట్లు సకలధ్వనులకు మూలమగునాదబ్రహ్మత్మక
 శ్రుతితత్త్వము నెఱుఁగఁ బ్రాకృతిమానవుల కలవికాదుకాదు

జగమున నెందఱుమనుష్యులో యన్నిరకముల కంతస్వరములు
 మఱియుం బ్రతిమనుష్యకంతస్వరము కాలవశమునఁ బ్రతిక్షణము
 ధ్వనిచే మాఱుచుండునుగనుక నొక్కమనుష్యుఁడే వానిజీవితకాల
 ములోఁ బ్రతిక్షణము మాఱుచున్న కంతనాళవశమున ననంతవిధ
 శ్రుతుల ననుసరించిన నానావిధస్వరములతోఁ బల్కుచుండును
 కాఁబట్టి సర్వజనసాధారణమైన శ్రుతిగాని స్వరముగాని స్థాయిగాని
 యుదాత్తానుదాతస్వరితవిశేషముగాని “ఇదమిత్యమ్” అని దేవధారుల

కంతధ్వనికొక శాస్త్రముగాని వ్యవస్థగాని శ్రుతిలయలకద్దతిగానివాగర్థములయనుశాసనముగాని తెలిసికొనుటకు స్మృతి తెలిసినది యెరులకు బోధించుటకు నెవ్వరికిం దరముకాదు కాదు స్థూలముగా లోకోపకారపరాయణులై మునులు శాఖాచంద్రన్యాయముగా వస్తుతత్త్వమును శాస్త్రములద్వారా యుపదేశించిరి కాని యామునులే ప్రత్యక్షముగా నుపదేశించినం దప్ప వారి శాస్త్రములు వారి పరోక్షమున వ్రాతలంబట్టియుం బ్రాకృతులు సంసారాంధకారనిమగ్నులగు మానవులు ధనాశచే జేయునుపదేశములంబట్టియు సరిగాఁ దెలియఁబడకపోవుటయేగాక యీగ్రంథములు మఱి ధనాశాపరులగు గురుబోధలు వివరీతార్థములన్దలిగించి చదువుకొన్న వానికన్నఁజాకినయము' అన్నట్లు శాస్త్రముభ్యసించితిని గురుముఖమునఁ జదివికొంటి నని కూటికొఱకై దేవులాడు పండితమ్మన్యుఁడు తాఁజెడ్డకోఁతి వనమంతయుం జెఱచునట్లు తాఁజెడుటయేగాక నితరులఁగూడఁ జెఱచుచుంట నిశ్చయము నిశ్చయము ప్రత్యక్షముగా నెగవడుచున్న సూర్యబింబమున బట్టియేసూర్యునితత్త్వ మెక్కింతయున్దెప్పవలవికానిచోబిందెగళలోఁ బ్రతిఫలించు సూర్యబింబము నుబట్టి సూర్యతత్త్వము నిశ్చయింపఁబోవు వెడగువలెఁ బ్రత్యక్షముగా మునిచేయుబోధనే తెలిసికొనశక్యముగాక “బ్రహ్మస్పతి వేయిదివ్యవర్షములు బోధించిన నింద్రునివంటి దివ్యబుద్ధి శాలి సంపూర్ణముగా శబ్దతత్త్వ మెఱుఁగకుండె”నను మహాభాష్యక్తి తార్కాణముగా “కోవక్తా తారతమ్యస్య తమేకం వేదసంవినా” అనునట్లాయష్కలము నిర్ణయించి “ఇదమిత్థమ్” అని నిశ్చయింపఁగల మను లీసంసారమున సంచరించరు మఱియు మును శరీరులు' సుత్యుఁకు నిత్యపదార్థతత్త్వ మెఱుఁగశక్యము కాదు నానావిధచేతనా చేతనసహస్రధ్వనులుకలిసి దూరముగా సంతగొల్ల 'యొకప్పుడు

వడిగాను మఱొకప్పుడు మెల్లిగాను వివరింపఁబడుటకు వీలులేక
 నానావిధవ్యావహారికభావ లేకీభవించి నానారసాత్మకములగు శబ్దము
 లేకీభవించి యొక్కరొదయై ప్రతిక్షణము స్థాయిమాటుచు వినఁబడు
 నట్లే యనేకహృదయనాడులనుండి పలుకు నిచ్చుచేతఁ బ్రయత్న
 పూర్వకముగాఁ బలుకదొరఁకొను దేహికంఠమునుండి నానావిధాస్వా
 వయవముల నొరసికొని యనంతసంఖ్యాకములగు జలాణువు
 లొండొంటఁ జేరికొని బిందువులైకలిసి ప్రవాహరూపమైనట్లు డెబ్బది
 రెండువేలనాళ్ళనుండియు నగణితరోమకూపముల బిగింపునుండియు
 బయలు వెడలిన యుచ్చస్థితివాయుకురమాణువు లొండొంటఁజేరికొని
 యనంతసంఖ్యాకవ్యక్తనాదములకూడిక తుదకుఁ గంఠవివరమునుండి
 వైఖరీరూపమై వినఁబడుచున్నది. ప్రతిక్షణ పృద్ధిక్షయస్వభావముచేత
 నొక్కశ్రుతి మఱియొక్కస్థాయి కలిగినట్లు ప్రయత్నపూర్వకముగాఁ
 జేయఁబడుచున్న శబ్దము వినంబడియును నిక్కముగా స్వాధీనేంద్రి
 యులుకాని మర్త్యులు తమశరీరావయవములనుగాని మనస్సునుగాని
 యధేష్టముగా నిశ్చలముగావింప శక్తులుకారుగనుక వారిది కేవల
 షడ్జాదిస్వరస్థాయులనిలిపి ప్రయోగించుధ్వనులు చపలచిత్తులు చప
 లేంద్రాయులును మర్త్యులగుటచేత “స్వస్వరము శుద్ధము చలనములేక
 యొక్కరీతినే యున్న” డనుకొనుచున్నారుగాని “యద్వైశ్యం తన్న
 శ్యమ్” అనుతీరున లోకకవదార్థములన్నియును క్షణికవ్యవహృతము
 లగుట యిది యీశ్రుతియనిగాని యిదీస్వరమనిగాని యిది మాట
 కొకస్థితితో నున్న శబ్దమనిగాని నిశ్చయించ శక్తు లైతమాత్రము
 న్నారు కారు నిర్గుణమైన దాత్మ “తస్మా దాత్మన ఆకాశః సంభూతః
 శబ్దగ్గుణః మాకాశమ్” అనుటచేత కేవల శబ్దగుణమునుబట్టియే
 తత్వయుక్తి తెల్పఁబడునాకాశమందుపృథివ్యప్రేజో వాయుకురమాణువు
 లొండొంటఁగూడి నానావిధమూర్తులై స్థూలదశ వ్యక్తీకరించి

యుద్భవస్థితినాశములందుటకై గంయోగవియోగవిశేషములం బరిణ
మించుచు మాటుచున్నవి

చ రణ సే వ

పన్నెండుగంటలకాలములో జగమునందు సకలవ్యక్తుల
యుష్ణతత్త్వ మాకాశమున సూర్యబింబస్వరూపమై పొడగట్టి క్రమ
క్రమముగా నుష్ణతత్త్వము చల్లారిసకొలది నుద్భవస్థితినాశముల నుద
యాస్తమయము లందుచున్నదిగాని జగముకంటె వేఱుగా నొక
సూర్యబింబమని వాస్తవముగా నొక్కపదార్థము లేనేలేదు ఈ
లోకమునకును సూర్యునకును భేదమెద్దియును లేదు మఱియు సగ్ని
స్వరూపుడైన సూర్యుడుకాని పదార్థమే లేదు “ఆత్మైవేదగం
సర్వమ్” అనుటచేతఁ దనస్వరూపుడైన ద్వాదశశాస్త్రముగు
సూర్యుడు సర్వజగద్రూపియై సర్వజగత్సృష్టిస్థితిలయకారణమై సర్వ
జగత్సాక్షియై భువనచక్షువై తనకుఁదావేతై సహజలీలచేతనాటాడు
కొనుచున్నాఁడను మునిషులము మిక్కిలి సమంజసము ఒకరికెవేసి
వేయిసున్నలు చుట్టగాఁ దేలిపసంఖ్య యెంతో యన్నిమూర్తులు
తెక్కలోనే యున్నదిగాని త్రత్యక్షానుభవములోఁ జూప జోక్య
మగునా? కాబట్టి నాదబ్రహ్మమును వివరించు శ్రుతిజాతిస్వత్కామ
మూర్ఛనావిశేషములు కేవల శాస్త్రవిషయములుగాని శ్రుత్యక్షవిష
యము లెంతమాత్రము న్నావు కావు శాస్త్రమునకును లోకవ్యవ
హారమునకును గలసంబంధ మాకాశమునకును దక్కిభూతములకును
గలసంబంధము వంటిది- అన్నిభూతము లొకసమంజే వృద్ధిక్షయము
లందుచుండియు నన్నిటి కాధార మూకాశమేయయ్యను దేవలూకా
శమును దక్కిభూతములనురది వేఱుపర్చవీలులేనట్లు వేదశాస్త్రవిధ

తిని స్మరించి తదనుసారముగా బ్రహ్మ యీజగమును సృజించినప్ప
 టికి జగమునుండి వేదశాస్త్రముల నేర్పఱుకావించి నిర్దేశించ నలవి
 కాదు మనకు సంతతము ప్రత్యక్షముగానున్న మనశరీరమందలియొక
 లోమముకృధివ్యప్రేక్షోవాయుకురమాణువులెన్నియొట్లుకూడుటచేనృప్తి
 స్థితినాశము లెవ్విధిం బొందుచున్నదోకనిపెట్టజాలని మనమింద్రియా
 తీతములు వేదశాస్త్రబద్ధము లివ్వియని నిర్దేశించుట బొత్తిగాఁబిచ్చి
 కళ- తెలిసెనని సంతోషమునఁ దృప్తిపహింపలేము తెలియదనివ్రయ
 త్నము మానుకొనలేము తెలిసీతెలియనివారమై సుఖదుఃఖాన్దోళన
 మను బొందుచుఁ గ్రుంగుచుఁ గడలేనిసంసారమను పెద్దసుడింబడి
 గింజకొనకతీరిని యీమర్తజీవితభ్రమమునుండి తప్పించుకొని భగ
 వంతుని గూర్చి మొట్టపెట్టుటకన్న మర్త్యులు చేయఁగలవని యింకెద్ది
 యనులేదులేదు “ఆర్తతాణపరాయణస్సభగవా న్నారాయణోషే
 గతిః” అనునట్లే భవరోగగ్రస్తులగు జీవులకు న్నారాయణునికన్న
 శరణ మెద్దియు న్లేదు లేదు తత్తద్దేశకాలపాత్రోచితములయి దైవ
 పౌరుషోభయవ్రతముత్సములమున జరుగవలసిన పనులన్నియును జరు
 గకతీరిదు “యద్భావ్యంతద్భవివ్యతి”యనున ట్లతీంద్రియవిధివశమున
 నేమను లెట్లు జరుగవలయునో యాగతికే పురుషవ్రతముత్సముంగూడ
 నాదైవమే ప్రేరేపించును- జీవులు కాలవశమునఁ దమకులభించు
 కష్టసుఖములనుభవింపకతీరిదు జీవితేచ్ఛయు సుఖాభిలాషమును
 బ్రతిదేహికి నై జధర్మముల ఆపదలురానీకుంటకు సంపదలుపొందుట
 కొఱకే ప్రతిజనుఁడు కోరుచుంట స్వభావము దేహధారికి సుఖముగా
 నుండుటకై కోరిసంపదపొందుటకై ప్రయత్నించుట స్వభావము
 కాఁబట్టి విధి యేమను లెట్లు తనకవశమై చేయుచుండినను దా
 మాత్రముతనయభీష్టము నెఱవేర్చుకొనుటకై మనుష్యుఁడు పురుష
 వ్రతముత్సము విధిగాఁ జేయకతీరదుగదా ? ఇంద్రియాతీతమగు దైవ

సంకల్పమును వేదశాస్త్ర తత్వమును దెలిసి ప్రవర్తింకఁజూకృతమాన
పుల కెంతమాత్రముం దరముకాదు తెలియక తెలిసిన ట్లాయభివ్య
సంకుదనొందుటకై పురుషప్రయత్నము విధిగాఁ బ్రతిమనుజుఁడు
చేయుచున్నాఁడుకదా? యత్నే కృతే యది న సిద్ధ్యతి కోఁత్ర
దోషః” అనునట్లు వేదశాస్త్రములు గురుముఖమున నేర్చుకొని శిష్టా
చారమవలంబించి దేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ దమతమపూర్వులు
మునులు నేర్పర్చిన కథకుల ననుసరించి సకలభూతదయయును సత్యము
నెట్టిన కముచేతనైన విడనాడక సకలలోకులును దన్నుఁ గనికరించు
నట్లు ప్రవర్తించుటకై ప్రతిజనుఁడు పురుషప్రయత్నము చేయుచుండ
వలయుననియే యమూర్తమవ్యక్తము నిత్యము నిర్గుణముం గారణ
రూపమగు నాదబ్రహ్మము సగుణమై వ్యక్తమై యనిత్యకార్యరూపమై
యీ జగముగా సహజాచింత్యలీలచేత వివృతమైన యది

పురుషప్రయత్నమే యక్కరలేని యెడల వేదశాస్త్ర
ప్రవృత్తియే జగమున నిష్ప్రయోజనముగా నుండునా? అహమన్న
మహమన్న మహమన్నమ్ అహమన్నాదోఽన్నాదోఽన్నాదః” అను
నట్లువాస్తవముగా భోజ్యముభోక్తయునొక్కటై వేలొకమే వేదము
వేదమేలోకము ‘హరిరేవ జగజ్జగదేవహరిః’ దేవుఁడే యీలోక
మీలోకమే దేవుఁడు ఇట్లు పరమార్థమెఱుంగుటకొఱుక మాత్రమే
పురుషప్రయత్నమావశ్యక మని శ్రీ శంకరాచార్యోపదేశము ననుస
రించి సర్వలోకోకుళారముగా నుద్యమించక తీరదు కాఁబట్టి ధర్మార్థ
కామమోక్షములను పురుషార్థములను ప్రతిమనుష్యుఁడు స్వాధీన
వలయుననియే యట్టి చతుర్వర్గసాధనోపాయము బోధించుటకై పక్ష
వేదశాస్త్రప్రవృత్తి సహజముగా బ్రతుకును గొనసాదించుటకై
స్మిదాహరవిహార సౌఖ్యదాయకములగు నన్నపానాది ప్రవృత్తులు

సహజసిద్ధములై యున్నట్లు పంచభూతమయములగు దేహములం
 బోషించుచు బాహ్యంతరములం బంచభూతప్రవృత్తి వెలయున
 ట్టిలోకమున వేదశాస్త్రములు ప్రవర్తిల్లుచున్నవి సర్వవేదశాస్త్ర
 ములయొక్క సారము తెలిసికొన్న ఫలము సర్వలోకోపకారముగాఁ
 బ్రవర్తిల్లుచు నుభయలోకములం దరింపఁజేయుచుని నిరంతరమును
 శ్రీహరిని వేడుకొనుచుంట ప్రతిమనుజునకు జన్మమెత్తిన సార్థక్యము
 దేశకాలపాత్రోచితముగా నేజనుని పల్కు లు-చేష్టలు-ప్రవర్తనము
 లోకోపకారకమై సకలజనరంజకమై యుండునో అట్టి పల్కులు నట్టి
 చేష్టలు మఱి యట్టి ప్రవర్తనమును నేర్చుకొని ప్రతిజనుఁడు లోకోప
 కారకముగా జనరంజకముగా బ్రతుకవలయును లోకోపకారప్రవర్తనఁ
 గల సర్వజనరంజకుడగు జనుఁడు మూర్తీభవించినదేవుఁడే మఱి
 యాకృతింగొన్న వేదశాస్త్రములేయని సిద్ధాంతిరంజకతీఱదు
 “స్థితస్య గతి శ్చింతనీయా” అన్నట్లు ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మక వైఖరీ
 శబ్దమూలకనాదబ్రహ్మతత్త్వమతీంద్రియమగ్రావ్యామవేదమబోధ్య
 మైనప్పటికిని తత్తద్దేశకాలపాత్రానుసారముగా వర్తమానకాలమున
 వ్యవహరింపఁబడుచున్న స్వరకాలస్థానప్రయత్న విశేషజన్యములగు
 ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దపద్ధతు లెట్లున్నచో లోకోపకారములగునో
 యాసంగతి నీగ్రంథమూలముగా విధిప్రేరితుఁడనై తెల్పకతీఱదుగా?
 తత్తద్దేశకాలపాత్రానుసారముగా దైవపౌరుషప్రయత్నములంబట్టి
 కాఁదగినసకలకృత్యములు జరుగుచునేయున్నవి యెవని యెట్లు
 జరుగుటకు విధిచే నియమింపఁబడెనో యట్లే లోకములో జరుగు
 చున్నది జరుగవలసినపని జరుగనీ కెవ్వరైన నడ్డఁ దరముకాదు
 సూర్యోదయాస్తమయములు ఋతువులు మొదలగుకాలపద్ధతులు
 కేవల దైవవశమున జరుగుచున్నట్లు మానుషకృత్యములన్నియును
 దైవప్రేరితములయ్యేకష్టసుఖములకుఁగారణములయి ముగియుచున్నవి

ప్రయత్నముచేతఁ గొన్నియు సప్రయత్నపూర్వకముగాఁ గొన్నియు నాకస్మికము గాఁగొన్నియుం గేవల పురుష ప్రయత్నముచేఁగొన్నియుం గేవల దైవసంకల్పముచేఁగొన్నియు మొత్తముపై మనుష్యులు తమ తమజీవితములందుఁ గష్టసుఖము లనుభవించకతీరిదు 'మహాజనో యేనగతః సపంథాః' అనునట్లు లోకోపకారులు జనరంజకులయిన పెద్దలనడువడి ననుసరించి బ్రతుకుట మానవ ధర్మము లోకోపకారులైన పెద్దలెట్లువాచికాంగికాహార్యసాత్త్వికాభినయవిశేషములం బ్రవర్తిల్లుచుసకలజనసమ్మతులని యుత్తమమనుష్యులనియుం బేరెక్కుచున్నారో వారాడెడుపల్కులువారువ్రాసినగ్రంథముల వారు పాడిన సంగతులు వారికరచరణాద్యవయవాభినయవిశేషము వారినిద్రాహార విహారసౌఖ్యసంపాదకప్రవర్తనపద్ధతులు వారిమతాచారవిధానములను దేశకాలపాత్రోచితముగా మార్చుకొని యవలంబించి యాపెద్దల యొక్క ప్రవర్తనపద్ధతుల ననుసరించి పిన్నులుగూడ సకలజనరంజకులయినసకలలోకోపకారపరాయణులై గణుతికెక్కవలయును వలయును జిహ్వాజిహ్వా దొక రుచి పుట్టెపుట్టె దొక గుణ మను సామెత నిజమైనప్పటికి నొక్కనిస్వభావముంబోలిన స్వభావము కలజను లీ యసంతజగమున ససంతసంఖ్యాకు లందురు కనుకఁ బ్రతిమానవుఁ డొనర్చు చతుర్విధాభినయవిశేషములం దత్ప్రమానస్వభావులగు మానవుల కవలంబించఁదగిన శాస్త్రపద్ధతులు కాకమానవు. ఇట్లేదేశజనుల కాదేశమున వాడుకలోనున్న స్వరికాలస్థానప్రయత్న విశేషజన్యములగు శబ్దము లింపుగా నుండును కాబట్టి తనతోడి పాటివా రెట్లు రంజిలైదరో యాతీరుగా ధ్వన్యత్మకవర్ణాత్మకశబ్దములు ప్రయోగిలచి సకలజనాదరణీయవిద్యను సంపాదించవలెను. "వేద వేదాంగవేత్తాపి శిష్టాచారం సలంఘయేత్" సర్వభూతదయాకురులు ఇందు లోకోపకారపరాయణులు స్వార్థపరతేనిషండితులు శిష్టులు

నగు సతీసజ్జనులు “పృథోదరాదీని యథోపదిష్టమ్” అనునట్లా పెద్దల నడువడి ననుసరించి చతుర్విధాభినయవిశేషములచే లోకరంజనముం బిన్నులు కావించి యభయలోకములఁ దరింకవలయును వలయును

జ గ ద్ధి త ము

సుషుప్తిదశయం దెద్దియుం దెలియలేదనిమాత్ర మాజాగర స్వప్నదశయం దనుకొనుచు జాగ్రత్స్వప్నదశలందు వివిధవికారము లగు జగత్కార్యముల న్దనచు నహంకారమనుకారములతో స్వపర భేదజ్ఞానముతో సంస్కరించుచు సుఖదుఃఖము లీజీవుఁ దనభవించుట నకలదనసాధారణప్రత్యక్షానుభవమేకదా? శరీరస్మృతియన్నంతవఱకు దేహి కహంకారమనుకారములును వివిధజగద్వసు కారదృష్టియుం దప్పవు తనసుఖమునకై ప్రవర్తిల్లుచుఁ గష్టమునొచ్చుచుకొనుటకై పాటుపడుచు లోకములో నింద్రియగోచరములగు చేతనాచేతవస్తువులం గనిపెట్టుచు హేయదేయవస్తువిచారణమును స్వప్నజాగ్ర ద్దశలందుఁ బురుషవ్రత్యత్నము తప్పక చేయుచుండును శరీరజ్ఞప్తి యున్నంతవఱకు తనకహంకారమనుకారములు తనకు వేఱుగా నానా విధజగత్కార్యములు యథార్థములయి సుఖప్రాప్తికై మఱియును దుఃఖశాంతికై తగినపురుషవ్రత్యత్నము చేయకతీరదు ఆకస్మిక ముగాఁ దాఁ గారణము నిర్ణయింపశక్యముగాని స్వపరసుఖదుఃఖము లకుఁగూడ దేహస్మృతియే కారణమని ప్రత్యక్షానుభవము, గురూప దేశము శాస్త్రదృష్టమునుగలదు కలగు స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తిదశాను భవమునందు సుషుప్తినెద్ది యనుభూతమో యాసంగతిలేనిది యగు స్వప్నమెద్దియును గనలేదు మఱేజగద్వికారముఁ దొఁచలేదు కాఁబట్టి యెట్లుంటిలో యేమిచేసితిలో నాకెఱుకలేదనిమాత్రము సుషుప్తియనుగాఢమూర్ఛనుబొందిన ధశనుగూర్చి చెప్పఁగలము.

స్వప్నజాగరములం దహంకారము లన్దలిగినానావిధసులభబోధ్యదుదోభ
 ధ్యాతలంతాబోధ్యములగు ససంఖ్యాతవస్తువులను జ్ఞానకలవాడనై
 నేను నాది నాకు వేతే జగ మీసంగతి నా కెఱుక యీవస్తుతత్వము
 నేనగనిపెట్టలేను నా కీజంతువులు ప్రియులు నాకు శత్రువు లీ
 దేహులు నా కిది మంచి యిది చెడ్డ నా కిదాదేయ మిది హేయ
 మీవస్తువున గూర్చి నాకింతవఱ కెఱుక మఱియీవస్తుతత్వము నేను
 గనిపెట్టజాలను నాపురుషప్రపయత్న మిపుడు కొనసాగినది నాప్రపయ
 త్నము నకు నాశత్రువులు విఘాతముకావించి సన్బాధించుచున్నారు-
 నామిత్రులు నాకుఁ దోడ్పడుచున్నారు- గాలి వానయెండఋతువుల
 మార్పు సూర్యచంద్రనక్షత్రాదిఖగోళములు నాశరీరములోని కొన్ని
 వస్తుతత్వములు నాకు శత్రుసజగత్తునందలి జడములు చేరినములు
 నాకనుకూలముగానుండుటకై కొరి పురుషప్రపయత్నముకావించుచుంటి
 నణిమాద్యష్టైశ్వర్య సిద్ధిపురుషప్రపయత్నసాధ్య మేమాత్రము న్నాదా
 తెలిసియుం గొంతెమ్మకొరకలు కొరుచుంటిని నేను నామిత్రులు నా
 చుట్టముల నాప్రియవస్తువులు హాయిగానుండ మిక్కిలి వ్యయ
 ప్రయాసలకొర్చి శ్రమకావించుచుంటిని- నాకు దోచిన మంచి
 యొక్క యభివృద్ధికొఱకును జెడ్డయొక్క నాశముకొఱకు నాయాప్త
 వర్గము సాయముగోరి ప్రపయత్నపడుచుంటిని- అద్దమునందుఁ బ్రతి
 ఫలించు మానికమందుకొనుటకై దేవులాడునట్లు కేవలము శాస్త్రము
 లందు బోధింపఁబడి యనుభవించశక్యముగాని తనశరీరస్మృతి దొఱఁగి
 నవ్వడుగాని యనుభవించశక్యముకాని యద్వైతవాసన కేవల దైవ
 కటాక్షమున నే పుణ్యాత్ముఁ డనుభవించునో యట్టి పరమభాగ
 వతుఁడు తప్ప తక్కినవారి సుఖావాప్తికొఱకును మఱియుం గవ్యముం
 న్దప్పించుకొనుటకుం బ్రయత్నపడకతీరదు తీరదు నాకాహ్వంత
 రేంద్రియవికారములు నా సంసారకార్యవిశేషములు నేను గనిపెట్ట

జాలినంతవఱకు నాకు వేఱుగాఁ దోఁచుచున్న నానావిధ జడచేతన
 పదార్థముల యుద్భవస్థితి నాశవిశేషములు దైవపౌరుషకృత్యములు
 మొదలుగా దేశకాలపాత్రానుసారముగానున్న నాశరీరజ్జప్తికొలం
 దిన్ గనిపెట్టుచు నాకును నాప్రియవస్తువులకును సుఖ మెట్లు చేకూ
 రునోదుఃఖ మెట్లుతొలంగునో యాయుపాయములరయుచుఁ బ్రయత్ని
 కడుచుంటయే సుసారము ఇది తప్పదు కనుక నాకును నా
 చూచుమస్త్రియలోకమునకును సాతముతలంచి మునిమతానుసార
 ముగా శిష్టాచారపద్ధతి దేశకాలపాత్రానుసారముగా మార్చి జగద్ధిత
 ముకై యమూల్యసారము నైలుప నా శక్తికొలంది నీగంధము నివ్విధి
 ప్రేరితుఁడనై వ్రాసెవలసివచ్చెను

ఇది శ్రీమదజ్ఞా దాదిభట్ట నారాయణదాస విరచితమగు
 జగజ్యోతియందు కాలగతి నిర్ణయ నిరూపనము

జ గ జ్యోతి

రెండు సంపుటము